

AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN DER DDR
ZENTRALINSTITUT
FÜR ALTE GESCHICHTE UND ARCHÄOLOGIE

BIBLIOTHECA
SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM
TEVBNERIANA

BSB B. G. TEUBNER VERLAGSGESELLSCHAFT
1985

**CLAVDII CLAVDIANI
CARMINA**

**EDIDIT
JOHN BARRIE HALL**

**BSB B. G. TEUBNER VERLAGSGESELLSCHAFT
1985**

Bibliotheca
scriptorum Graecorum et Romanorum
Teubneriana
ISSN 0233-1160
Redaktor: Günther Christian Hansen
Redaktor dieses Bandes: Günther Christian Hansen

© BSB B. G. Teubner Verlagsgesellschaft, Leipzig, 1985

1. Auflage

VLN 294/375/9/85 · LSV 0886

Lektor: Dr. phil. Elisabeth Schuhmann

Printed in the German Democratic Republic

Gesamtherstellung: INTERDRUCK Graphischer Großbetrieb Leipzig,

Betrieb der ausgezeichneten Qualitätsarbeit, III/18/97

Bestell-Nr. 666 239 2

11900

HOC VOLVMINE CONTINENTVR

Praefatio	IX
Catalogus codicum	XIV
Conspectus librorum	XX
Index siglorum	XXVI
1. Panegyricus dictus Olybrio et Probino consulibus	1
2. In Rufinum praefatio prior	12
3. In Rufinum liber prior	13
4. In Rufinum praefatio altera	29
5. In Rufinum liber alter	30
6. Panegyrici dicti Honorio Augusto tertium consuli praefatio	52
7. Panegyricus dictus Honorio Augusto tertium consuli	53
8. Panegyricus dictus Honorio Augusto quartum consuli	61
9. Epithalamii dicti Honorio Augusto et Mariae praefatio	86
10. Epithalamium dictum Honorio Augusto et Mariae	87
11 — 14. Fescennina dicta Honorio Augusto et Mariae	101
15. In Gildonem	107
16. Panegyrici dicti Mallio Theodoro consuli praefatio	128
17. Panegyricus dictus Mallio Theodoro consuli	129
18. In Eutropium liber prior	143
19. In Eutropium libri alterius praefatio	163
20. In Eutropium liber alter	166
21. De consulatu Stilichonis liber primus	190
22. De consulatu Stilichonis liber secundus	205
23. De consulatu Stilichonis libri tertii praefatio	224
24. De consulatu Stilichonis liber tertius	225
25. Belli Getici praefatio	239
26. Bellum Geticum	240
27. Panegyrici dicti Honorio Augusto sextum consuli praefatio	263
28. Panegyricus dictus Honorio Augusto sextum consuli	265
De raptu Proserpinae libri primi praefatio	289
De raptu Proserpinae liber primus	290
De raptu Proserpinae libri secundi praefatio	302
De raptu Proserpinae liber secundus	305
De raptu Proserpinae liber tertius	321
Carmina minora uel potius miscellanea	342
1. Ad Stilichonem	342
2. Descriptio portus Zmyrnensis	342
3. Ad Aeternalem	343
4. Descriptio armenti	343
5. 'Est in secessu longo locus'	344
6. 'Rimanti telum ira facit'	344

HOC VOLVMINE CONTINENTVR

7. De quadriga marmorea	344
8. De Polycasta et Perdice	345
9. Hystrix	345
10. De birro castoreo	347
11. In sepulchrum speciosae	348
12. De balneis Quintianis quae in uia posita erant	348
13. In podagricum qui carmina sua non stare dicebat	348
14. Ad Maximum	349
15. De paupere amante	349
16. De eodem	349
17. De piis fratribus et de statu is eorum quae sunt apud Catinam	349
18. De mulabus Gallicis	351
19. Epistula ad Gennadium ex proconsule	352
20. De sene Veronensi qui suburbium suum numquam egressus est	353
21. De Theodoro et Hadriano	354
22. Deprecatio ad Hadrianum	354
23. Deprecatio ad Alethium quaestorem	357
24. De locusta	358
25. Epithalamium dictum Palladio u. c. tribuno et notario et Celerinae ...	358
26. Aponus	365
27. Phoenix	369
28. Nilus	374
29. Magnes	376
30. Laus Serenae	378
31. Epistula ad Serenam	387
32. De saluatore	390
33. De crystallo cui aqua inerat	391
34. De eodem	392
35. De eodem	392
36. De eodem	392
37. De eodem	393
38. De eodem	393
39. De eodem	394
40. Epistula ad Olybrium	394
41. Epistula ad Probinum	396
42. De apro et leone	397
43. In Curetium	397
44. In eundem	397
45. De concha Serenae	398
46. De chlamyde et frenis equi Honorio Augusto a Serena missis	398
47. De freno, phaleris et cingulo equi Honorio Augusto a Serena missis ...	399
48. De zona equi Arcadio Augusto a Serena missa	400
49. Torpedo	401
50. In Iacobum magistrum equitum	402
51. In sphaeram Archimedis	403
52 A. De lanario	404
52 B.	404
53. Gigantomachia	404
 Carminum uel spuriorum uel suspectorum appendix	 410
1. In Sirenas	410
2. Laus Herculis	410

HOC VOLVMINE CONTINENTVR

3 A. De Dulcio	416
3 B. De Dulcio	416
4. De zona a Serena Arcadio Augusto missa	416
5. Epithalamium dictum Laurentio	417
6. De Liberalibus	420
7. Laus Martis	421
8. De Iunonalibus	421
9. De hippopotamo et crocodilo	422
10. De aquila quae in mensa de sardonyche lapide erat	422
11. De Isidis nauigio	422
12. De lauacro	423
13. De Vinalibus	423
14. De Cythera	424
15. De cereo	424
16 – 19. <i>perierunt</i>	425
20. Laus Christi	425
21. Miracula Christi	426
22	427
23. – 24.	428
Carmina Graeca	429
Gigantomachia	429
Epigrammata	433

COLLEGIO APVD LONDINIENSES BEDFORDENSI
ANNO 1849 INSTITVTO
ANNO 1984 DISSOLVTO
IN MEMORIAM

PRAEFATIO

Duabus praesertim rebus ab aliis quae sub auspiciis Bibliothecae Teubnerianae prodierunt editionibus discrepat haec noua Claudiani recensio, primum quod in praefatione de re critica breuissime generatimque potius quam singillatim disceptat, deinde quod locorum similium apparatus praebendi consuetudinem deserit. utrumque consulto. ut enim de carminum traditionibus quas dicunt et traditionum testibus multo plura exponenda erant quam quae modico quem mihi proponebam praefationis ambitu containerentur, eamque ob causam de hisce rebus separatim in Bull. Inst. Class. Stud. Suppl. 45, 1985 (cui titulus est 'Prolegomena to Claudian') disputauit, ita auctorum et priorum quos imitatus est Claudianus et posteriorum qui rursus illum imitati sunt locos accumulando nihil me rei criticae conferre posse opinabar, ideoque eos prorsus exclusi. cui enim ad textum constituendum prodest cognouisse Claudiano in uerbis *fit sonus* (carm. min. 53, 6) exarandis (ut uno tantum exemplo abutar) non minus duodecim priorum locos in animum uolitare potuisse? non quo talia omnino nescire quam scire sit melius, sed cum magis ad litterarum historiam pertineant, aptius, ut mihi uidetur, commentariis et libris in quibus scriptorum pensatur indoles reseruantur.

Poeta ille qui res suis temporibus gestas poetico colore fucabat Claudianus ad nostram usque aetatem trecentis ferme codicibus descendit, quorum breuissimum post hanc praefationem catalogum, plenior descriptionem in Prolegomenis praebui. horum codicum pars maxima tantum singula poemata siue flores continet, sed tamen multi supersunt quibus totum fere Claudiani corpus exhibetur. in carminibus minoribus ut usurpantur agmen ducit antiquissimus ille Veronensis 163 (A), ultimis octauae saeculi annis exscriptus, quem haud ita longo intervallo sequitur Sangallensis 273 (S₁), qui tamen non nisi ad Gigantomachiam (carm. min. 53) pertinet. inter codices qui carmina maiora et publica quemadmodum appellare consueuimus proferunt uetustissimus est Bruxellensis 5381 (I), Gemblaco oriundus annoque circiter 1050 exaratus. saeculo tandem duodecimo quo antiquorum auctorum studia renata florebant libri de raptu Proserpinae et panegyricus Olybrio et Probino dictus in lucem rursus emergunt et magna codicum multitudo studentium necessitatibus destinata ex librarium officinis profluit. nec minor codicum saeculis tertio et quinto decimo prouenit copia.

PRAEFATIO

Codicum quos in hac recensione adhibui fere sexaginta penitus iam cognitos aduocauerat sospitator ille poetarum Latinorum (ut merito audit) Nic. Heinsius, plurimam partem nominatam quidem non tamen subtiliter peruestigatam respuit Th. Birt, hic quod peruersae 'ratione et uia' edendi consuetudini addictus paucos codices in deliciis habebat plurimos parui pendebat, ille quod qua erat codicum peritia ueram lectionem ubique reperiri posse cognouerat nec codicum auctoritate (quae in Claudiani carminibus paene nulla est) sed lectionum quouis in codice repertarum uirtute semper regebatur. quem uirum maximum quoad potui aemulari conatus inde ab initio huius laboris codices quam plurimos perlegere excerptare conferre constitui, ne minore quam par erat lectionum cognitione fretus quicquam quod scire operae pretium esse uidebatur omitterem. primum igitur eos codices quos Birt pro fundamento suae editionis posuerat denuo contuli (necessario mehercule quod ille falso permulta rettulerat), deinde alios et Heinsianos et Heinsio ignotos ut occasio se offerebat imaginibus luce depictis plerumque usus quam maxima poteram cura (quae utinam satis magna fuerit) excussi. numquam non nouarum et uerarum lectionum thesaurum, ut quisque codex legendum se praebebat, auspicabar, numquam non duobus uel tribus foliis perlectis expectatione sensim deiectus easdem lectiones quas aliunde cognoueram redire cernebam. certe hinc illinc aliquid noui cepi, si tamen Heinsianae supellectili addenda ponderantur, in aere piscatus esse possum uideri. quod quidem utcumque est, saltem codicum appellationes hodiernae consuetudini accommodare et quo in codice quae lectio appareat accurate indicare potui.

Posteaquam Caroli magni aeuo e tenebris nostri poetae carmina procedere incipiunt, non ad unam eandemque traditionem quam dicunt omnia spectare, sed quattuor ut uidetur riuus, turbidis sane ac lutosus, ab ipsius Claudiani temporibus defluxisse manifestum est. neque id quidem non consentaneum est, cum materia libri de raptu Proserpinae a ceteris discrepent, personarum nominibus et rebus gestis panegyrici qui Stilichonem praedicant a panegyrico Olybrii et Proбини consulatum efferente, limandi ratione carmina minora (quae iam mortui poetae e scriniis eruta esse crediderim) a ceteris omnibus. principio igitur quattuor traditiones a se inuicem distant, neque ante saec. xii/xiii, uelut in Laurentiano 33. 4 (F₃) et Vossiano 294 (J₃), in unum contrahuntur.

Quod si dissimilem haec quadripartita carminum hereditas ab initio cursum secuta est, similem in integritate retinenda uel potius amittenda fatorum dispensationem passa est. grassata est enim in omnibus fere carminibus inportuna librariorum interpolandi et contaminandi prurigo, qua fit ut nulli codici possit simplex haberi fides, nullus insidiosus non laboret erroribus, nullum (si perpauca recentissimae aetatis apographa

PRAEFATIO

excipias) affinitates et genus aut omni aut certe magna ex parte abscondisse non confitendum sit. uerum ut dicam, in hoc auctore stemmata nil faciunt, neque aliud taliusmodi formis quales apud Birt et Olechowska habentur efficitur nisi ut codicum rationes aut minus implicatae quam reuera sunt putentur aut magis perplexae esse monstrentur quam ut eis textus constitutioni accommodandis quicquam lucri fiat. hunc codicem illi propius uel proxime accedere, illum ab hoc longius uel longissime recedere nemini non apparebit, si apparatus criticum attente legerit, sed auctoris ipsissima uerba recuperare conanti quid hoc prodest? ἐκλεκτικῶς rem criticam egit Heinsius, et Heinsium secuti ἐκλεκτικῶς et nos agemus.

In textu igitur constituendo omnium quos noueram cuiuscumque saeculi codicum rationem habui, nullique deuotus sed neque ab ullo auersus, usquequaque suspicax quodcumque oblatum est testimonium aequa lance examinaui, eoque animo rem exequi studui ut ueram lectionem non minus a recentissimis quam a uetustissimis codicibus oblatam recipere essem paratus. sic enim se res habet. neque antiquitas auctoritatem parit, nec recentioribus eo quod recentiores sunt suae laudes deneandae sunt. adhibenda tamquam obrussa ratio, ut ait Cicero, nec quicquam recipiendum est nisi quod rationi consonat. quod consilium quatenus seruauerim uiderint peritiores.

Cum per hos annos tot codices euoluerim, tot codicum uirtutes et uitia cognouerim, non sane expeditum erat statuere quos primo loco (non ut optimos, quamquam hic melior, ille peior, non tamen multo, uideri potest, sed ut notitia dignos) in apparatu critico semper ubique laudarem. qua de re cum multum diuque commentatus sim, ad ultimum eo deueni ut in Olybrio et Probino omnium antiquiorum (sunt autem duodecim), in carminibus maioribus undecim (inter quos praecipue nominandus est Vaticanus 2809 (R), initio saeculi duodecimi in septentrionalibus Francogalliae partibus scriptus, ut qua est comitate me docuit B. Bischoff), in libris de raptu Proserpinae ad quindecim, in carminibus minoribus plerumque undecim unoquoque apparatus loco rationem haberem. in his codicibus eligendis id nonnihil apud me ualebat quod unusquisque carminum ordo (sunt autem in carminibus maioribus sex ordines, qui forsitan longissime redeant, in carminibus minoribus quinque, de quibus idem dici potest) utique uno codice si non pluribus erat repraesentandus.

Vt autem nihil antiquius existimabam quam ut non pauciores quam necesse erat proferrem, ita praecauendum erat ne plures quam quis desiderauerit proferendo legentibus taedium potius quam utilem scientiam parerem. ceteri codices igitur ubicumque aliquid noui praebent uel aliam ob causam mentione digni sunt ad testimonium hic illic ferendum

PRAEFATIO

uocantur, nec uero si rarissime tantum eos adfero id aliter accipi debet quam ut spatii angustiiis testium numerum cohibendum fuisse significet; plenior de his codicibus non semper adhibitis notitiam amplioremque criticae materiae farraginem in BICS Suppl. 45 praebui.

De ipso apparatu critico eiusque rationibus nunc pauca praefanda sunt. et primum adnotetur siglorum quae uniuscuiusque carminis ad initium proferuntur ordines ita componi ut a Birtiana Serie I in carminibus maioribus (in minoribus A) ad Seriem VI (in minoribus E) procedatur, et ne codices qui unam quamuis Seriem a codicibus qui aliam repraesentant non discernantur, commatibus unamquamque Seriem a proximis separari. quam commatibus separandi rationem in ipsis lectionibus proferendis non retinui, sed tamen codicum primo loco laudatorum sigla Serierum ordines semper sequi iussi, aliis ubicumque adferuntur in litteram digestis. apparatus autem modo positivus est (ut nihil sit mente supplendum), modo negativus (ut ex silentio de testibus non diserte citatis inferendum sit), saepissime semipositivus (ut noua locutione abutar), uelut in talibus qualia sunt 15, 3 'conspirat R: conspirant *cett. mei*' et 15, 5 'defuit F *pc*, *cett. mei*: defluit F *ac*'. ipsas lectiones eo quo natae esse uidentur ordine, uirorum doctorum coniecturas secundum temporis ordinem exhibui. orthographica in apparatus plerumque non rettuli, sed rationes quas in editione librorum de raptu Proserpinae Cantabrigiensi meas feci secutus formas ut adsimilatas ita non simulas quas dicunt prout antiquorum consuetudini respondere uidebantur accepi; quibus de formis, ut et de aliis quas inprimendas dedi, cum fusius in Prolegomenis disputauerim, de hac re pluribus hic disserendi necessitate supersederi potest. lectiones quae sensu carent uel metricas leges uiolant, modo ne ad textum constituendum utiles sint, si non semper, attamen maxima ex parte breuitatis causa ex apparatu eliminaui. uirorum doctorum qui huic uel illi lectioni siue coniecturae adstipulati sunt nomina adscribere cum sit haud infrequens, equidem ne lectori non per se sapere sit liberum sed nostri temporis hominibus suffragandi munus inpositum esse uideatur, hunc superuacaneam opinionum struem accumulandi morem ab hoc apparatu abesse iussi.

Vt plures in libris manu scriptis carminum ordines eamque ob rem non eundem cuique carmini a librariis numerum semper attributum uidemus, ita editiones carminum typis excusae et in ordinandis et in numero instruendis carminibus tantum inter se discrepant ut Claudiani lectoribus quod quaerunt carmen inuenire semper sit molestissimum: adeo fieri potest ut uix pauciores ordines quam editores extitisse uideantur. omnia hoc ultimo saeculo permiscuerunt Birt et Koch, qui ut Gesnerianos carminum numeros retinuerunt ita ordinem a Gesneriano discrepantem sequi maluerunt; quo fit ut *carm.* 15 ante *carm.* 8 quae-

PRAEFATIO

rendum sit, carm. 27 ante carm. 25, etc. hac discordia, quam et ego et alii perpeti debuerunt, nunc tandem dissipata, cum numeris Gesnerianis Gesnerianus ordo (qui utinam ordini quo conposita sunt carmina omni ex parte congrueret) pariter incedit, et continua numerorum serie a 1 ad 28 in carminibus maioribus proceditur.

Denique cum carminum similem materiam uelut consulatus tractantium non semper similes tituli ab editoribus exhiberentur, uerborum formulas carminibus praefigendas quoad eius fieri posset ad unam aliquam normam regulamque conposui.

Cum rationes huius editionis satis iam, ut opinor, exposuerim, eis qui mihi in hoc opere conficiendo subuenerunt agere gratias gratissimum est. et primum nominentur omnes bibliothecarii qui mihi codicum imagines luce depictas procurauerunt quorumque humanitatis ergo ad finem haec studia promouere concessum est. multum deinde Vniuersitati Londiniensi debeo quae mihi iter Italicum paranti uiaticum sumptusque subministravit et pecuniam qua aliquot codicum imagines ad ultimum in Bibliothecam Vniuersitariam deuenturas compararem ex aerario (uel potius 'Central Research Fund', ut nominatur) expendit. sed ut multum Vniuersitati acceptum referendum esse confiteor, ita plurimum amicis qui multo temporis et laboris dispendio doctrinam iudicia sententias obtulerunt obligatum esse me gaudeo. inter quos optime de me meriti sunt I. Gualandri et G. Orlandi, quorum consilia semper profuerunt, et J. A. Hall, cui quodcumque scribo maritali candore castigandum exhibeo quaeque domi studendi tempus sibi saepe denegando mihi sponte largita est. ante omnes tamen meritissimis gratiis prosequendus est collega et sodalis F. R. D. Goodyear, qui totum textum qualis erat machina excusus summa cum cura perlegit interque perlegendum multis me adnotationibus emendationibusque ditauit, idemque ubicumque in distinguendis uersibus erraueram (quod non raro euenisse confiteor) meliora atque adeo recta me monuit. cuius uiri cum amicissimi tum doctissimi beneficiis tantopere adiutus maximas ei gratias gratissima recordatione habere me testor.

In plagulis perscrutandis multum me adiuuerunt amici olim discipuli P. D. Eaton et C. W. Grocock, quibus debitas ago gratias.

Londinii, mense Ianuario 1983

J. B. H.

CATALOGVS CODICVM

Florilegiorum codicibus cum sigla non dederim, sed, ubicumque eos laudo, pleniore cuiusque designatione utar, uelut Abrinc(ensis) 135, Par(isinus latinus) 15155, repertorio quod nunc sequitur ii tantum codices continentur quibus (ut proprie Claudianeis) sigla ponenda erant. qua in re a repertorio quod in editione librorum de raptu Proserpinae a. 1969 Cantabrigiae excusa iuris publici feci initium sumpsi, siglisque illic propositis (quae necessario retineo) noua sigla per hos quatuordecim annos ut usus uenit adcommodaui. omnium qui uersus Claudianeos offerunt codicum (siue florilegiorum siue proprie Claudianeorum) subtilem in Prolegomenis praebui descriptionem.

- A₁** Antuerpiensis M 85, saec. xiv
- A₂** Antuerpiensis M 17. 1, saec. xiv – xvi
- A₃** Antuerpiensis M 185, saec. xiv
- a** Noueboracensis 96, c. 1450

- B** Bernensis 398, saec. xii
- B₁** Bernensis 472, saec. xii
- B₂** Bernensis 633, saec. xii
- B₃** Bernensis 527, saec. xv
- b₁** Bononiensis 2221, saec. xiv
- b₂** Bononiensis capsula 401, saec. xv/xvi

- C** Cantabrigiensis Coll. Trin. 0. 3. 22, saec. xii
- C₁** Cantabrigiensis Coll. Corp. Christi 228, saec. xiii
- C₂** Cantabrigiensis Coll. Pet. 2. 1. 8, saec. xiii
- C₃** Cantabrigiensis Coll. Pet. 2. 1. 0, saec. xiii/xiv
- c** Clarensis 4, a. 1470

- D** Dresdensis Dc. 157, saec. xiii
- d** Mettensis 647, saec. xv

- E₁** Escorialensis O. III. 25, saec. xiii
- E₂** Escorialensis S. III. 29, saec. xiii
- E₃** Escorialensis P. III. 24, saec. xiii
- e₁** Erlangensis 621, saec. xv
- e₂** Erlangensis 626, a. 1469
- e₃** Erlangensis 384, saec. xiii

- F** Laurentianus Acq. e Doni 672, saec. xii/xiii
- F₁** Laurentianus S. Crucis 24. sin. 12, saec. xii
- F₂** Laurentianus S. Marci 250, saec. xii/xiii
- F₃** Laurentianus 33. 4, saec. xiii
- F₄** Laurentianus Ashburnhamensis L. 977, saec. xiii/xiv
- F₅** Laurentianus 33. 8, a. 1404
- F₆** Laurentianus Gaddianus 91. 34, a. 1394
- F₇** Florentinus bibl. nat. II. ix. 132, saec. xv

CATALOGVS CODICVM

- F₈** Laurentianus 33. 3, saec. xv
- F₉** Florentinus Riccardianus 718, saec. xv
- F₁₀** Laurentianus 37. 14, saec. xv
- F₁₁** Laurentianus Gaddianus 91. 4, saec. xv
- F₁₂** Laurentianus Leopoldinus 203, saec. xv
- F₁₃** Laurentianus 33. 1, saec. xv
- F₁₄** Laurentianus 33. 2, saec. xvi
- F₁₅** Laurentianus Redi 100, saec. xv
- F₁₆** Laurentianus Acq. e Doni 358, a. 1477
- F₁₇** Florentinus bibl. nat. VII. 144, saec. xiii
- F₁₈** Laurentianus 21. 15, saec. xv
- F₁₉** Laurentianus 33. 5, saec. xiii
- F₂₀** Laurentianus 33. 6, saec. xiii
- F₂₁** Laurentianus S. Marci 245, saec. xiv
- F₂₂** Laurentianus 33. 7, saec. xv
- F₂₃** Laurentianus Conv. Soppr. 164, saec. xv
- F₂₄** Florentinus bibl. nat. VI. 131, saec. xv
- f₁** Mutinensis a. M. 9. 22, saec. xv
- f₂** Mutinensis a. J. 5. 19, saec. xv
- f₃** Mutinensis γ. R. 6. 25, saec. xv
- G₁** Berolinensis lat. qu. 740, saec. xiii
- G₂** Berolinensis lat. oct. 112, saec. xv
- G₃** Berolinensis Hamiltonensis 492, saec. xv
- G₄** Berolinensis lat. fol. 39, saec. xvi
- G₅** Berolinensis lat. oct. 5, saec. xiii/xiv
- G₆** Berolinensis lat. oct. 197, saec. xv
- G₇** Berolinensis Hamiltonensis 387, a. 1434
- g** Cracouiensis 71, saec. xii—xiv
- g₁** Vratislaiensis Degeni deperditus, saec. xiii (?)
- g₂** Varsouiensis B. O. Z. 50, a. 1448
- g₃** Vratislaiensis IV. Q. 57, a. 1478
- H** Vigorniensis F 147, saec. xiv
- h** Holkhamicus 332, saec. xv
- J₁** Leidensis 385, saec. xiii
- J₂** Leidensis 395, saec. xiii
- J₃** Leidensis 294, saec. xiii
- J₄** Leidensis B. P. L. 105 A, saec. xiv
- J₅** Leidensis Vossianus 126, saec. xiii
- J₆** Leidensis B. P. L. 116, saec. xiii
- J₇** Leidensis B. P. L. 131, saec. xiii
- J₈** Leidensis 87, saec. xiii/xiv
- J₉** Leidensis B. P. L. 2151, saec. xv
- J₁₀** Leidensis B. P. L. 191 B 1, saec. xii
- j** Princetonensis 47, saec. xv
- K₁** Ambrosianus H 73 sup., saec. xiv
- K₂** Ambrosianus Z 73 sup., saec. xv
- K₃** Ambrosianus I 26 sup., a. 1463
- K₄** Ambrosianus S 66 sup., saec. xv
- K₅** Ambrosianus M 5 sup., saec. xiii—xv
- K₆** Ambrosianus M 9 sup., saec. xiii

CATALOGVS CODICVM

- K₇** Ambrosianus H 57 inf., saec. xiii/xiv
- K₈** Ambrosianus L 105 sup., saec. xiv
- K₉** Ambrosianus O 74 sup., saec. xvi
- K₁₀** Ambrosianus C 64 sup., saec. xv
- K₁₁** Ambrosianus H 107 sup., saec. xv
- k** Pisaurensis 18, saec. xvi
- L** Londiniensis Burney 167, saec. xiii
- L₁** Londiniensis Egerton 2627, saec. xii
- L₂** Londiniensis Additional 21 213, saec. xiii
- L₃** Londiniensis Additional 6042, saec. xiii
- L₄** Londiniensis Harley 2753, saec. xiii
- L₅** Londiniensis Royal 15 A vii, saec. xiii
- L₆** Londiniensis Additional 12021, saec. xiv
- L₇** Londiniensis Harley 5198, saec. xv
- L₈** Londiniensis Additional 10091, saec. xv
- L₉** Londiniensis Additional 11814, a. 1445
- L₁₀** olim Phillippicus 8776 nunc Oxoniensis lat. class. c. 12, saec. xiii/xiv
- L₁₁** Londiniensis Burney 166, saec. xiii
- M₁** Monacensis 597, saec. xiv
- M₂** Monacensis 631, saec. xiv
- M₃** Monacensis 391, saec. xiv
- M₄** Monacensis 15740, saec. xv
- M₅** Monacensis 6722, saec. xv
- m** Baltimorensis 437, saec. xv
- N** Nottinghamiensis Aln 130/2, saec. xiii
- n** Neapolitanus bibl. nat. V. D. 53, saec. xvi
- n₁** Neapolitanus bibl. nat. IV. E. 47, saec. xii/xiii
- n₂** Neapolitanus bibl. nat. IV. F. 63, saec. xv
- O₁** Oxoniensis Bodleianus ms. auct. F. 5. 6, saec. xiii
- O₂** Oxoniensis Bodleianus ms. auct. F. 2. 16 (pars prior), saec. xii
- O₃** Oxoniensis Bodleianus ms. auct. F. 2. 16 (pars altera), saec. xii/xiii
- O₄** Oxoniensis Bodleianus ms. lat. class. e 47, saec. xiii
- O₅** Oxoniensis Bodleianus Rawl. G. 116, saec. xv
- O₆** Oxoniensis Bodleianus ms. auct. F. 2. 2, saec. xv
- O₇** Oxoniensis ms. lat. class. c 11 (olim Phillippicus 8775), saec. xiii
- O₈** Oxoniensis Bodleianus Rawl. G. 134, saec. xv
- P** Parisinus lat. 18552, saec. xii/xiii
- P₁** Parisinus lat. 8080, saec. xiii
- P₂** Parisinus lat. 8082, saec. xiii
- P₃** Parisinus lat. 8295, saec. xiii
- P₄** Parisinus lat. 8296, saec. xiii
- P₅** Parisinus lat. 15005, saec. xiii/xiv
- P₆** Parisinus lat. 7892, saec. xv
- P₇** Parisinus lat. 8081, saec. xv/xvi
- P₈** Parisinus lat. 8297, a. 1513
- P₉** Parisinus lat. 11324, saec. xv
- P₁₀** Parisinus lat. 18551, saec. xii
- P₁₁** Parisinus lat. 8079, saec. xiii
- P₁₂** Parisinus lat. 5719, saec. xiv
- P₁₃** Parisinus lat. 2908, saec. xiii

CATALOGVS CODICVM

- P**₁₄ Parisinus lat. 7936, saec. xiv
P₁₅ Parisinus lat. 8069, saec. xi
P₁₆ Parisinus lat. 7989, saec. xvi
p₁ Patauinus bibl. universit. 1561, a. 1460
p₂ Patauinus bibl. capitul. C. 62, saec. xv
p₃ Patauinus bibl. capitul. D. 43, saec. xv
p₄ Patauinus bibl. seminar. 140, saec. xiii

Q Papiensis bibl. universit. Aldini 412, a. 1467
q Cambrensis N. L. W. (Aberystwyth) MS. 21589 C (olim Phillippicus 9155), saec. xii/xiii

R Vaticanus lat. 2809 (pars prima), saec. xii¹ [uide et **R**₂₆]
R₁ Vaticanus Barberinianus lat. 41, saec. xiii
R₂ Vaticanus Reginensis lat. 1440, saec. xiii
R₃ Vaticanus Reginensis lat. 1540, saec. xiii/xiv
R₄ Vaticanus lat. 2807 + Vaticanus Reginensis lat. 2080, saec. xiii/xiv
R₅ Vaticanus lat. 1663, saec. xiii/xiv
R₆ Vaticanus lat. 3290, saec. xiv
R₇ Vaticanus Reginensis lat. 1556, saec. xiii/xiv
R₈ Corsinianus 43. F. 5, saec. xiv/xv
R₉ Vaticanus lat. 1661, saec. xiv/xv
R₁₀ Vaticanus Ottobonianus lat. 2859, saec. xiv/xv
R₁₁ Vaticanus Ottobonianus lat. 2126, saec. xv
R₁₂ Angelicus 2266, saec. xv
R₁₃ Vaticanus lat. 2808, saec. xv
R₁₄ Vaticanus lat. 1660, saec. xiv/xv
R₁₅ Vaticanus Vrbinas lat. 657, saec. xv
R₁₆ Vaticanus Borgianus lat. 343, saec. xv
R₁₇ Corsinianus 43. G. 25, a. 1444
R₁₈ Corsinianus 43. D. 36, saec. xv
R₁₉ Vaticanus Reginensis lat. 1369, saec. xv
R₂₀ Vaticanus Reginensis lat. 1428, saec. xv
R₂₁ Angelicus 1345, saec. xv
R₂₂ Vaticanus Barberinianus lat. 68, saec. xv
R₂₃ Vaticanus Palatinus lat. 1714, saec. xv
R₂₄ Vaticanus lat. 2795, saec. xvi
R₂₅ Vaticanus Palatinus 1573, saec. xiii/xiv
R₂₆ Vaticanus lat. 2809 (partes secunda et tertia), saec. xv [uide et **R**]
R₂₇ Vaticanus lat. 7182 + 2864, saec. xv
R₂₈ Vaticanus lat. 11420, saec. xv
R₂₉ Angelicus 1461, saec. xiv
R₃₀ Vaticanus Chigianus lat. H. VII. 236, saec. xv
R₃₁ Vaticanus lat. 3289, saec. xiii
R₃₂ Vaticanus lat. 5157, saec. xiii/xiv
R₃₃ Vaticanus lat. 3311, saec. xv
R₃₄ Vaticanus Ottobonianus lat. 823, a. 1460
R₃₅ Vaticanus lat. 639, saec. xi/xii
R₃₆ Vaticanus Reginensis lat. 123, a. 1056
R₃₇ Vaticanus lat. 9135, s. xvii
R₃₈ Vaticanus Patetta 308, saec. xv
R₃₉ Vaticanus Reginensis lat. 1385, saec. xv
R₄₀ Vaticanus lat. 1369, saec. xv

CATALOGVS CODICVM

- R**₄₁ Vaticanus lat. 1729, saec. xv
- R**₄₂ Vaticanus lat. 5134, saec. xv
- R**₄₃ Vaticanus lat. 5346, saec. xvi
- R**₄₄ Vaticanus Chigianus lat. H. VI. 183, saec. xv
- R**₄₅ Vaticanus Chigianus lat. H. VI. 212, saec. xii/xiii
- R**₄₆ Vaticanus Chigianus lat. I. V. 192, saec. xv
- R**₄₇ Vaticanus Chigianus lat. I. VI. 204, saec. xv
- R**₄₈ Vaticanus Barberinianus lat. 677, saec. xv
- R**₄₉ Vaticanus Ottobonianus lat. 1223, saec. xv
- R**₅₀ Vaticanus Palatinus lat. 162, saec. xv
- R**₅₁ Vaticanus Reginensis lat. 2085, saec. xiv/xv
- R**₅₂ Vaticanus Vrbinas lat. 353, saec. xv
- R**₅₃ Vaticanus Palatinus 1502, saec. xv
- r** Rauennas Classensis 120, saec. xv
- S**₁ Sangallensis 273, saec. ix
- S**₂ Sangallensis 397, saec. ix
- S**₃ Sangallensis 191, saec. xiii
- s** Sandaniensis 47, saec. xv
- T** Venetus Marcianus XII. 10, saec. xiii/xiv
- T**₁ Venetus Marcianus XII. 8, saec. xv
- T**₂ Venetus Marcianus XII. 11, saec. xv
- T**₃ Venetus Marcianus XIV. 183, saec. xv/xvi
- T**₄ Venetus Marcianus XIV. 202, saec. xv/xvi
- T**₅ Venetus Marcianus XIV. 266, saec. xv
- t** Posnaniensis 179, a. 1507
- U** Hauniensis Gl. Kgl. S. 1905, saec. xii/xiii
- u** Vrbansensis MCA 4, a. 1469
- V** Vindobonensis ser. nou. 9363, saec. xii
- V**₁ Vindobonensis ser. nou. 3353, a. 1463
- V**₂ Vindobonensis 3087, saec. xv
- V**₃ Vindobonensis 3198, a. 1473
- V**₄ Vindobonensis 3246, saec. xv
- W** Guelferbytanus Gudianus lat. 228, saec. xiii/xiv
- W**₁ Guelferbytanus Gudianus lat. 220, saec. xiii
- W**₂ Guelferbytanus Helmaestadiensis 538, saec. xiii
- W**₃ Guelferbytanus Gudianus lat. 240, saec. xv
- W**₄ Guelferbytanus Augusteus 2080, saec. xv
- W**₅ Guelferbytanus Gudianus lat. 14, saec. xv
- w** Lincolnensis 132, saec. xiii/xiv
- Y**₁ Perusinus 247, a. 1477
- Y**₂ Perusinus 633, saec. xv
- Y**₃ Perusinus 305, saec. xv
- y** Yalensis 180, saec. xv
- Z** Parmensis Palatinus 2504, saec. xii – xv
- z**₁ Turicensis Car. C. 134, saec. xiii
- Γ** Bruxellensis 5381, ca. 1050
- Γ**₁ Bruxellensis 9974 – 6, saec. xiii
- Δ** Veronensis 163, saec. viii

CATALOGVS CODICVM

Δ_1	Veronensis 281, saec. xv
δ	Darmstadiensis 2640, saec. xiii/xiv
ζ	Matritensis 10082, saec. xiii
ζ_1	Matritensis graecus 4691, a. 1465
η	Molinensis 53, saec. xiii
θ	Atrebatensis 438, saec. xii/xiii
λ	Leningradiensis A. O. Sect. CIL nr. 3, saec. xiii
μ	Montepessulanus 330, saec. xii/xiii
ξ	Haruardiensis MS Typ. 176 H, saec. xv
ϱ	Rodomensis 1040, saec. xii
σ	Edinburgensis 18. 5. 13, saec. xiii
ψ	Heidelbergensis 358, 44 ^c , saec. xvii
ψ_1	Heidelbergensis HS 35, saec. xv/xvi

<i>Exc. Flor.</i>	Excerpta Florentina (siue Lucensia) adsunt in exemplari editionis principis quod Florentiae in bibl. nat. (A. 4. 36) adseruatur. cum his excerptis (quae ad maiora quae dicunt Claudiani carmina pertinent) olim coniunctum erat carminum minorum apographon non ante a. 1482 exscriptum quod nunc Laurentianus 33. 9 designatur
<i>Flor</i>	
<i>Exc. Gyr.</i>	Excerpta Gyraldina, quae magna ex parte cum Florentinis congruunt, in exemplar editionis Aldinae quod nunc Leidae (757 G. 2) seruatur non ante a. 1523 relata sunt
<i>Exc. Frising.</i>	Excerpta Frisingensia adsunt in Monacensi 6292 saec. xi exarato
<i>Flor. Gall.</i>	Florilegium Gallicum quod dicunt repraesentant nonnulli codices inter quos principem locum tenent Parisinus lat. 7647, Atrebatensis 65, Escorialensis Q. I. 14, Oxoniensis Add. A. 208, quos modo gregatim modo singulos aduoco. his accedunt alii florum codices (uelut Berolinensis D[iez] B. S[anten] 60) quos hic illic, ut res postulat, laudo
<i>Exc. Geuart.</i>	} lectiones quas excerptserunt Geuartius, Laetus, Puteanus, Schottus, ab Heinsio et Burmanno laudatae
<i>Exc. Laeti</i>	
<i>Exc. Put.</i>	
<i>Exc. Schott.</i>	
<i>Exc. Pat. rec.</i>	lectiones quas e codice Patauino recenti excerptsit Heinsius, easque cum lectionibus codicis p ₂ plerumque sed non omnibus locis congruas
<i>Sched. Gud.</i>	lectiones quas e schedis ipsius Gudii manu exaratis deprompsit Heinsius

CONSPECTVS LIBRORVM

RELATIONES BIBLIOGRAPHICAE

Baehrens, E., Jahrbücher f. klass. Philologie 105 (1872) 499–504
–, Bursians Jahresbericht 1 (1875) 217–220; 3 (1877) 225–228; 5 (1879) 54–58
Weymann, K., Jahresbericht über die Fortschritte der klassischen Altertumswissenschaft 93 (1897) 176. 212; 105 (1900) 61
Tolkiehn, J., ibid. 134 (1907) 231; 158 (1912) 71–73; 171 (1915) 67–68
Schuster, M., Bursians Jahresbericht 217 (1928) 25–29
Bieler, L., Lustrum 2 (1957) 258–273
Casaceli, F., Bollettino di Studi Latini 2 (1972) 318–326

EDITIONES

(eas tantum adfero quae maioris momenti sunt. perpetuo commentario aut criticis adnotationibus instructas asterisco denoto)

(i) Totius corporis Claudianeï (uel magnae partis eius)

B. Celsanus, Vicentiae 1482 [desunt carmina minora quae dicunt]
Th. Vgoletus, Parmae 1493 etc.
Io. Camers, Viennae Austriae 1510
Ant. Franc. Varchiensis, Florentiae (apud Iuntam) 1519
Franc. Asulanus, Venetiis (apud Aldum) 1523
M. Bentinus, Basileae (apud Isengrinium) 1534
*Th. Pulmannus, Antuerpiae (apud Plantinium) 1571 etc.
*St. Clauerius, Parisiis 1602
I. I. Scaliger, Lugduni Bataurum (apud Raphelengium) 1603
*Th. Dempsterus, Flexiae 1607
*C. Barthius, Hanouiae 1612
*–, Francofurti 1650
*N. Heinsius, Lugduni Bataurum (ex officina Elzeviriana) 1650
*–, Amstelodami (ex officina Elzeviriana) 1665
*G. Pyrrho, Parisiis (in usum Delphini) 1677
*I. M. Gesnerus, Lipsiae 1759
*P. Burmannus secundus, Amstelodami 1760
*G. L. König, Gottingae 1808 [tantum prior pars excusa est; continet carmina maiora 1–22; desunt 23–28, libri de raptu Proserpinae, carmina minora]
*L. Jeep, Lipsiae 1876–1879
*Th. Birt, Berolini (MGH. AA X) 1892
*J. Koch, Lipsiae (BT) 1893
*M. Platnauer, Londinii et Haruardiae (LCL) 1922
*V. Crépin, Parisiis (apud fratres Garnier) 1933

CONSPECTVS LIBRORVM

(ii) Carminum singulorum (uel paucorum)

1: *Olyb.* (una cum *Ruf.*)

J. C. Orelli, Turici 1845

2–5: *Ruf.*

*H. L. Levy, Noueboraci 1935 [iterum excusa cum commentario exegetico apud
Case Western Reserve University, Detroitii 1971]

8: *IV Cons. Hon.*

*P. Fargues, Aquis Sextiis 1936

*W. Barr, Liverpool Classical Texts 1981

15: *Gild.*

*E. M. Olechowska, Lugduni Bataurum (apud Brill) 1978

16–17: *Mall.*

*W. Simon, Berolini 1975

18–20: *Eutrop.*

*A. C. Andrews, Philadelphiae 1931

*P. Fargues, Parisiis 1933

25–26: *Get.*

*H. Schroff, Berolini 1927

*D. De Venuto, Romae 1968

*G. Garuti, expectatur

27–28: *VI Cons. Hon.*

*K. A. Müller, Berolini 1938

Rapt.

*I. Parrhasius, Mediolani 1500, 1505

*L. Jeep, Augustae Taurinorum 1875

*V. Paladini, Romae 1952

*J. B. Hall, Cantabrigiae 1969

(iii) Carminum spuriorum uel suspectorum

*N. Heinsius, Lugduni Bataurum 1650, Amstelodami 1665

*I. M. Gesnerus, Lipsiae 1759

*P. Burmannus secundus, Anthologia Latina, Amstelodami 1759–1773

*—, Claudianus, Amstelodami 1760

*J. C. Wernsdorf, Poetae Latini Minores, Altenburgi 1780–1799

*H. Meyer, Anth. Vett. Lat. Epigr. et Poem., Lipsiae 1835

*E. Baehrens, Poetae Latini Minores, Lipsiae (BT) 1879–1883

*Th. Birt, Berolini 1892

*J. Koch, Lipsiae 1893

*A. Riese, Anthologia Latina, fasc. II, Lipsiae (BT) 1906

(iv) Carminum Graecorum

Gigantomachia

*C. Schenkl, Annales Academiae Vindobonensis 1863, 39sqq.

*Th. Birt, Berolini 1892

*J. Koch, Lipsiae 1893

*A. Ludwich, Eudociae Augustae Procli Lycii Claudiani Carminum Graecorum
Reliquiae, Lipsiae (BT) 1897

CONSPECTVS LIBRORVM

Epigrammata

- *R. F. P. Brunck, *Analecta Veterum Poetarum Graecorum*, Argentorati 1772 – 1776
- *C. F. W. Jacobs, *Anthologia Graeca*, Lipsiae 1813 – 1817
- *Th. Birt, *Berolini* 1892
- *J. Koch, *Lipsiae* 1893
- *A. Ludwich, *Lipsiae* 1897
- *H. Stadtmüller, *Anthologia Graeca*, Lipsiae 1894 – 1906

Index verborum Claudianeus, P. G. Christiansen, Ascalingi 1985

LIBRI LIBELLI DISCEPTATIONES

(ea tantum scripta commemoro quae ad rem criticam uel carminum interpretationem plus minus faciunt)

- Arens, E., *Quaestiones Claudianae*, diss. Monasterii Guestf., Lipsiae 1894
- , *Jahrbücher f. class. Philologie* 153 (1896) 430 – 432
- Axelson, S., *Studia Claudianae*, Vpsaliae 1944
- Baehrens, E., *Fleckeis. Annal.* 8 (1872) 499 – 504, 634 – 636
- , *Jenaer Literaturzeitung* 1875, 131 – 132
- Baehrens, F., *Quaestiones Claudianae*, diss. Monasterii 1885
- Balzert, M., *Die Komposition des Claudianischen Gotenkriegsgedichtes c. 26*, Ascalingi et Noueboraci 1974
- Barco, G. B., *Un codice del secolo XV contenente il carme di Claudiano «In Rufinum»*, *RIFIC* 9 (1881) 551 – 565
- Barr, W., *Claudian* 8. 591, *Athenaeum* 32 (1954) 393 – 395
- Birt, Th., *De fide Christiana quantum Stilichonis aetate in aula imperatoria occidentali ualuerit*, Marburgi 1885
- , *Verbalformen vom Perfektstamme bei Claudian*, *Archiv f. lateinische Lexicographie* 4 (1887) 589 – 594
- , *Zwei politische Satiren des alten Rom*, Marburgi 1888
- , *De velis Iudaeis* (Claud. *Eutrop.* I 357), *RhM* 45 (1890) 491 – 493
- Boas, M., *Zur Orthographie der Veroneser Handschrift*, *Philol. Woch.* 48 (1928) 61 – 63
- Bonnet, M., *Sur Claudien, Épigramme* 2, *RPh* 2 (1878) 176
- , *Rev. critique d'histoire et de littérature* 27 (1875) 5 – 9 [recenset Jeep]
- Brakman, C., *Observationes criticae ad Claudianum*, *Mnemosyne* 58 (1930) 371 – 384
- Burmannus, P., *Sylloges epistularum a viris doctis scriptarum tomi quinque*, Leidae 1727
- Cameron, A. D. E., *A Vatican manuscript of Claudian*, *Scriptorium* 17 (1963) 316
- , *Notes on Claudian's invectives*, *CQ* 18 (1968) 387 – 411
- , *Claudian: Poetry and Propaganda at the Court of Honorius*, *Oxonii* 1970
- Cerrato, L., *Animadversiones criticae in Cl. Claudiani poema de raptu Proserpinae*, Augustae Taurinorum 1882
- Chatelain, E. et Pret, C. A., *Fragments de scholies sur Claudien*, *RPh* 8 (1884) 81 – 99
- Christiansen, P. G., *The Use of Images by Claudius Claudianus*, *Hagae Comitibus* 1969
- Clarke, A. K., *Claudian's methods of borrowing in De Raptu Proserpinae*, *PCPhS* n. s. 1 (1950 – 1951) 4 – 7
- , *Claudian and the Augustinian circle of Milan*, *Augustinus* 13 (1968) 125 – 133
- , et P. M. Giles, *The Commentary of Geoffrey of Vitry on Claudian 'De raptu Proserpinae'*, *Lugduni Batavorum* 1973 (*Mittelateinische Studien und Texte* 7)

CONSPECTVS LIBRORVM

- , una cum H. L. Levy disceptat de Claudio Claudiano in Catalogo Translationum et Commentariorum (Medieval and Renaissance Latin Translations and Commentaries) 3 (1976) 141 – 171
- Degen, A., De Cl. Claudiani poetae codice Vratislaviensi . . ., progr. Rogasen 1869 – 1874
- Delrius, M. A., Notae in Claudianum, Antuerpiae 1572
- Dilke, O. A. W., Patterns of borrowing in Claudian's 'De raptu Proserpinae', RBPb 43 (1965) 60 – 61
- Döpp, S., Zeitgeschichte in Dichtungen Claudians, Hermes Einzelschriften Heft 43, Wiesbaden 1980
- Ellis, R., Ad Claudiani carmina minora, Philologus 54 (1895) 598
- Fargues, P., Claudien: Études sur sa poésie et son temps, Parisiis 1930
- Fo, A., Osservazioni su alcune questioni relative al «De raptu Proserpinae» di Claudiano, Quaderni Catanesi di Studi Classici e Medievali 1, 2 (1979) 385 – 415
- , Studi sulla tecnica poetica di Claudiano, Catinae 1982
- Frings, U., Claudius Claudianus: Epithalamium de Nuptiis Honorii Augusti. Einleitung und Kommentar, Meisenheim am Glan 1975
- Fuchs, H., Gnomon 19 (1943) 51 – 54 [recenset Müller]
- Gabe, S., Die Stellung von Substantiv und Attribut im Hexameter des Claudian, Primitiae Czernoucienses 2 (1911) 83 – 115
- Garuti, G., Claudiano e la curia dei Visigoti (Goth. 481 – 4), Studi di poesia latina in onore di Antonio Traglia, 2, Romae 1979, 937 – 949
- , Cl. Claudiani De bello Gothico, Introduzione, Bononiae 1979
- Giles, P. M., uide sub A. K. Clarke
- Gnilka, Chr., Beobachtungen zum Claudiantext, Studien zur Literatur der Spätantike, Antiquitas 1, 23 (1975) 45 – 90
- , Gnomon 49 (1977) 26 – 51 [recenset Cameron]
- , Mixta duplex aetas: zu Claudian. in Eutr. 1, 469 – 70, RFIC 110 (1982) 435 – 441
- Goetz, G., Zu Claudians sechstem Consulat des Honorius, RhM 31 (1876) 341 – 348
- Gramlewicz, S., Quaestiones Claudianae, Vratislaviae 1877
- Gualandri, I., Aspetti della tecnica compositiva in Claudiano, Mediolani 1968
- , RFIC ser. 3^a 101 (1973) 235 – 243 [recenset Hall]
- , Paideia 32 (1977) 277 – 280 [recenset Simon]
- Günther, C., De Claudii Claudiani comparationibus, progr. Ratisbonae 1894
- Gustafsson, F. W., Claudianea, RhM 33 (1878) 480 – 481
- , BPhW 14 (1894) 7 – 13 [recenset Birt]
- Halbertsma, T., Adversaria critica, Lugduni Bataurorum 1896
- Hall, J. B., Notes on three new manuscripts of Claudian De Raptu Proserpinae, PACA 12 (1973) 13 – 14
- , CR n. s. 23 (1973) 179 – 181 [recenset Keudel]
- , CR n. s. 25 (1975) 54 – 55 [recenset Levy]
- , Manuscripts of Claudian in the USSR and Poland, PACA 14 (1977) 15 – 20
- , Gnomon 52 (1980) 786 – 788 [recenset Frings]
- , CR n. s. 30 (1980) 25 – 27 [recenset Simon]
- , de manuscriptis Claudiani traditionibus summam disceptat in: Texts and Transmission: A Survey of the Latin Classics, ed. L. D. Reynolds, Oxonii 1983, 143 – 145
- , CR n. s. 33 (1983) 203 – 207 [recenset Olechowska]
- , CR n. s. 33 (1983) 324 [recenset Barr]
- , Prolegomena to Claudian, BICS Supplement 45, 1985

CONSPECTVS LIBRORVM

- Haupt, M., *Johannis Schraderi emendationes carminum Claudiani*, *Hermes* 5 (1871) 326sqq.
- Haverfield, F., *Scholia on Claudian*, *JPh* 17 (1888) 271 – 273
- , *Three Notes*, *CR* 21 (1907) 105sqq.
- Havet, L., *Notes critiques sur les poètes latins*, *REA* 18 (1916) 19 – 26
- Heinsius, N., *Adversariorum libri IV*, *Harlingae* 1742
- Hertel, T., *De nonnullis Claudiani locis*, *progr. Torgauiae* 1848
- Holder, A., *Zur Claudian-Handschrift B*, *Hermes* 12 (1877) 503 – 507
- Hosius, C., *Symbola ad poetas Latinos*, *RhM* 46 (1891) 296sqq.
- Hudson-Williams, A., *Additional notes on Claudian*, *CQ* n. s. 9 (1959) 193 – 196
- Huxley, H. H., *Claudian*, In *Eutropium* 2, 336 – 8, *Mnemosyne* 4e série 7 (1954) 339
- , *Claudian*, *DRP* 2, 163 – 9, *CR* n. s. 10 (1960) 8 – 9
- Jeep, L., *Quaestiones criticae ad emendationem Claudiani panegyricorum spectantes*, *Norimbergae* 1869
- , *Die Handschriften von Claudian's Raptus Proserpinae*, *Acta Soc. Philol. Lips.* 1. 2 (1871) 347 – 387
- , *Nachträgliches über die Handschriften von Claudian's Raptus Proserpinae*, *RhM* 27 (1872) 618 – 624
- , *De Claudiani codice Veronae nuper reperto commentatio critica*, *Begrüßungsschrift der Thomasschule, Lipsiae* 1872, 45 – 54
- , *Zu Claudianus de VI consulatu Honorii; ein Beitrag zur römischen Topographie*, *RhM* 27 (1872) 269 – 277
- , *Die älteste Textesrecension des Claudian*, *RhM* 28 (1873) 291 – 304
- , *L'autore del poema Laudes Herculis*, *RFIC* 1 (1873) 405 – 415
- , *Die Excerpta Monacensia des Claudianus*, *RhM* 29 (1874) 74 – 80
- , *Die Kritik des Claudianus mit Ausschluß des Raptus Proserpinae*, *RhM* 30 (1875) 1 – 25
- , *Woch. f. klass. Phil.* 10 (1893) 1258 – 1261 [recenset Birt]
- Ker, A., *Notes on Claudian*, *CQ* n. s. 7 (1957) 151 – 158
- , *anecdota quae penes me sunt*
- Keudel, U., *Poetische Vorläufer und Vorbilder in Claudians De consulatu Stilichonis: Imitationskommentar*, *Gottingae* 1970
- Klingner, F., *Philol. Woch.* 34 (1923) 793 – 796 [recenset Platnauer]
- Kirsch, W., *Die Anfänge der Entwicklung des spät- und mittellateinischen Epos im 4. Jahrhundert*, *diss. (B) Halae* 1981
- Koch, J., *De codicibus Cuiacianis quibus in edendo Claudiano Claverius usus est*, *Marpurgi Cattorum* 1889
- , *Claudianeae*, *Philologus* 49 (1890) 567 – 570, 744 – 748
- Köstlin, H., *Philol. Anzeiger* 8 (1878) 45 – 47 [recenset Jeep]
- Kurfess, A., *Zu Claudius Claudianus' Invectiven*, *Hermes* 76 (1941) 93 – 95
- Lavagnini, B. I., *Claudiana Graeca*, *Aegyptus* 32 (1952) 457 – 463
- Levy, H. L., *Claudianus, De bello Gothico* 546 – 547, *CW* 28 (1934) 7
- , *Two notes on Claudian's In Rufinum*, *AJPh* 68 (1947) 64 – 73
- , *uide et sub* A. K. Clarke
- Loyen, A., *L'Albis chez Claudien et Sidonius*, *REL* 11 (1933) 203 – 211, 321 – 324
- Luck, G., *Disiecta Membra: On the Arrangement of Claudian's Carmina Minora*, *ICS* 4 (1979) 200 – 213
- Ludwich, A., *Zur griechischen Gigantomachia Claudians*, *RhM* 36 (1881) 304 – 308
- , *Klaudianos A. P. V* 86, *RhM* 41 (1886) 592 – 617
- Manitius, M., *Beiträge zur Geschichte römischer Dichter im Mittelalter*, 2: *Claudianus*, *Philologus* 49 (1890) 554 – 560

CONSPECTVS LIBRORVM

- Müller, L., Kritische Beiträge zu einigen römischen Autoren, RhM 17 (1862) 182–184
 —, Zu Meyers Anthologie. Epithalamium Laurentii, RhM 22 (1867) 83–100; 24 (1869) 126–130, 323sq., 336
 Müllner, C., De imaginibus similitudinibusque, quae in Claudiani carminibus inveniuntur, Vindobonae 1893
 Palmer, A., anecdota quae penes me sunt
 Paucker, C., De latinitate Claudiani poetae observationes, RhM 35 (1880) 586–606
 Paul, T. G., Quaestiones Claudianae, (I) Glogaviae 1857, (II) Berolini 1866
 Pawlikowski, J. M., De Claudiani codice Cracoviensi P commentatio critica, Rozprawy AU 12 (1887) 193–267
 Postgate, J. P., CR 9 (1895) 162–169 [recenset Birt et Koch]
 —, A supplement to the apparatus criticus of Claudian, JPh 23 (1895) 202–204
 —, Emendations of Claudian, CQ 4 (1910) 257sq.
 Pret, C. A., uide sub E. Chatelain
 Purser, L. C., anecdota quae penes me sunt
 Ricci, M. L., Claudii Claudiani Phoenix: introduzione e commento, Bari 1981
 Romano, D., Claudiano, Panormi 1958
 —, Appendix Claudianae: Questioni d'autenticità, Panormi 1958
 Scaliger, I. C., Poetices libri septem, Lugduni 1561, passim
 Scarcia, R., apud De Venuto
 Schmid, W., Ein verschollener Kodex des Cuias und seine Bedeutung für die Claudiankritik, SIFC 27–28 (1956) 498–518
 Schmidt, P. L., Politik und Dichtung in der Panegyrik Claudians, Constantiae 1976
 Schneider, M., Curae criticae in epicis Graecos (Numenium, Aratum, Claudianum), progr. Gothae 1891
 Schraderus, J., uide sub M. Haupt
 Seeck, O., Claudian de cons. Fl. Mallii Theodori 58, Hermes 19 (1884) 164
 Semple, W. H., Claudian, In Rufinum II 156–162, CR 51 (1937) 167
 —, Notes on some astronomical passages of Claudian, CQ 31 (1937) 161–169; 33 (1939) 1–8
 —, CR 54 (1940) 98–100 [recenset Müller]
 Shackleton Bailey, D. R., Towards a text of 'Anthologia Latina', CPhS Suppl. 5, Cambridge 1979
 Stöcker, E., De Claudiani poetae veterum rerum Romanarum scientia quae sit et unde fluxerit, Marburgi 1889
 Trump, F., Observationes ad genus dicendi Claudiani eiusque imitationem Vergilianam spectantes, diss. Halensis, Vratislaviae 1887
 Vahlen, J., Opuscula Academica, Lipsiae 1907–1908, passim
 Vitelli, G., RFIC 1 (1873) 330–334 [recenset Jeepiana]
 Vollmer, F., RE III (1899) 2652–2660
 Vollrath, O., De metonymiae in Cl. Claudiani carminibus usu, Weidae 1910
 Wakefield, G., anecdota in exemplari ed. Burmannianae apud Coll. S. Trinitatis Cantabrigiae conseruato
 Walch, B. G., Vberioris commentationis de Claudiani carmine De raptu Proserpinae inscripto specimen, Gottingae 1770
 Walter, F., Zu lateinischen Schriftstellern, WS 48 (1930) 79
 Welzel, A., De Claudiani et Corippi sermone epico, diss. Vratislaviae 1908
 Willis, J., Mnemosyne 27 (1974) 96–98 [recenset Hall]

INDEX SIGLORVM

In diuersis carminum traditionibus adhibentur primo loco sequentes libri:

(i) PANEGYRICVS DICTVS OLYBRIO ET PROBINO CONSVLIBVS (1)

J₆	Leidensis 116, s. xiii	}	Ser. I
Z	Parmensis 2504, s. xii		
z₁	Turicensis 134, s. xiii		
θ	Atrebatensis 438, s. xii/xiii	}	Ser. III
A₂	Antuerpiensis M 17. I, s. xiv		
F	Laurentianus Acq. e Doni 672, s. xii/xiii	}	Ser. VI
F₃	Laurentianus 33. 4, s. xiii		
F₁₇	Florentinus VII. 144, s. xiii		
F₂₁	Laurentianus 245, s. xiv		
J₃	Leidensis 294, s. xiii		
n₁	Neapolitanus IV. E. 47, s. xii/xiii	}	
q	Cambrensis 21589 C, s. xii/xiii		

huius carminis uu. 201 – 204 tantum ex edd. Isengriniana et Claueriana proferuntur.

(ii) CARMINA MAIORA ET PVBLICA (2-28)

I'	Bruxellensis 5381, ca. 1050 (tantum in carminibus 2–5, 15, 18–20, 25–26)	}	Ser. I
g	Cracouiensis 71, s. xii		
K₆	Ambrosianus M 9 sup., s. xiii (tantum in carminibus 6–8)		
P₂	Parisinus 8082, s. xiii		
Z	Parmensis 2504, s. xii (tantum in carmine 28)	}	Ser. II
L	Londiniensis Burney 167, s. xiii		
F₂	Laurentianus 250, s. xii/xiii	}	Ser. III
P	Parisinus 18552, s. xii/xiii		
R	Vaticanus 2809, s. xii (praeterquam in carminibus 6–8, 25–26)	}	Ser. IV
W₁	Guelferbytanus Gud. 220, s. xiii		
F	Laurentianus Acq. e Doni 672, s. xii/xiii (praeterquam 26 vv. 312–fin., 27–28)	}	Ser. VI
F₁₇	Florentinus VII. 144, s. xiii (praeterquam in carminibus 2–5, 15, 18–20)		
J₃	Leidensis 294, s. xiii		
n₁	Neapolitanus IV. E. 47, s. xii/xiii		

INDEX SIGLORVM

(iii) DE RAPTVM PROSERPINAE

A₁	Antuerpiensis M 85, s. xiv	} Class. α
F₁	Laurentianus 24. 12, s. xii	
J₃	Leidensis 294, s. xiii	
L₁₀	Oxon. Bodl. lat. class. c. 12, s. xiii/xiv	
P₅	Parisinus 15005, s. xiii/xiv	} Class. β
C₁	Cantabrigiensis Corp. Chr. 228, s. xiii	
F₂	Laurentianus 250, s. xii/xiii	
F₃	Laurentianus 33. 4, s. xiii	
g	Cracouiensis 71, s. xii	} Class. γ
L₁	Londiniensis Egerton 2627, s. xii	
J₂	Leidensis 395, s. xiii	
J₄	Leidensis B. P. L. 105 A, s. xiv	
L₂	Londiniensis Add. 21 213, s. xiii	} Class. γ
L₃	Londiniensis Add. 6042, s. xiii	
Z	Parmensis 2504, s. xii	

quos uersus quis liber omiserit praebeat, uno quoque apparatus critici loco ostenditur.

(iv) CARMINA MINORA VEL POTIVS MISCELLANEA

<i>Flor</i>	Laurentianus 33. 9, s. xv	Ser. A
C	Cantabrigiensis Trin. 0. 3. 22, s. xii	} Ser. B
g	Cracouiensis 71, s. xii	
J₃	Leidensis 294, s. xiii	
L₁	Londiniensis Egerton 2627, s. xii	
O₃	Oxoniensis Bodl. auct. F. 2. 16 (pars altera), s. xii/xiii	} Ser. C
F₂	Laurentianus 250, s. xii/xiii	
P	Parisinus 18552, s. xii/xiii	
W₁	Guelferbytanus Gud. 220, s. xiii	} Ser. D
A	Veronensis 163, s. viii	
R	Vaticanus 2809, s. xii	Ser. E
R₃₆	Vaticanus Reg. 123, a. 1056 (non nisi in carm. 28)	
S₁	Sangallensis 273, s. ix (non nisi in carm. 53)	

(v) CARMINVM VEL SPVRIORVM VEL SVSPECTORVM APPENDIX

A	Veronensis 163, s. viii (tantum in carminibus 1, 2)
R	Vaticanus 2809, s. xii (tantum in 3a–10)
K₆	Ambrosianus M 9 sup., s. xiii (tantum in 3a–7, 9, 10)
R₃₇	Vaticanus 9135, s. xvii (tantum in 3b, 6–7, 9–15)
ψ	Heidelbergensis 358, 44 ^c , s. xvii (tantum in 3b, 6–7, 9, 12–15)
P₁₂	Parisinus 5719, s. xiv (tantum in 3a, 4)
<i>Camers</i>	ed. Camertis a. 1510 excusa (tantum in 1, 2, 20, 21)
<i>Clauorius</i>	ed. Parisiis a. 1602 excusa (tantum in 9–10)

carmina 20–21 adsunt in cod. Cantiliacensi, s. xvi, carmina 22–23 primus protulit Binetus.

INDEX SIGLORVM

(vi) CARMINA GRAECA

(a) Gigantomachia

F₂₃ Laurentianus Conv. Soppr. 164, s. xv
ζ₁ Matritensis gr. 4691, a. 1465

(b) Epigrammata

cod Heidelbergensis Palatinus 23, s. xi, in quo Anthologia Graeca
 seruatur

His praeterea compendiis utor:

<i>ac</i>	ante correctionem
<i>add.</i>	add(it, -unt)
<i>cett. mei</i>	omnes quos primo loco laudo codices praeter eos quorum propria nota adlata est
<i>codd.</i>	omnes quos noui codices
<i>edd. uett.</i>	editorum ante Heinsium pars magna uel plurima
<i>in ras.</i>	lectio in rasura addita
<i>ma</i>	manus altera
<i>mg</i>	lectio in margine addita
<i>mpr</i>	manus prima
<i>mr</i>	manus recentior
<i>mtert</i>	manus tertia
<i>om.</i>	om(ittit, -unt)
<i>omnes mei</i>	omnes quos primo loco profero codices
<i>pc</i>	post correctionem
<i>sscr</i>	lectio supra lineam scripta
<i>ul</i>	uaria lectio

* asteriscus lectionem fortasse rectam denotat
 † obeli singuli corruptelam in eis quae uno eodemque uersu
 secuntur uerbis inesse demonstrant, obelorum paria corrup-
 telae definiunt sedem

? lectio aliquo modo incerta indicatur interrogationis signo, quod
 his exemplis melius intellegitur:

P₂?ac = lectio quae, si fuit in **P₂** (hoc enim non omnino
 certum est), ante correctionem fuit

P₂pc? = lectio quae certe adest in **P₂**, incertum tamen num
 post correctionem

P₂?pc? = lectio quae num omnino sit in **P₂** uel, si sit, num
 post correctionem, incertum est

compendiis **P₂?ac** et **P₂pc?** coniunctim positae indicatur
 nescire me utrum **P₂** correctionem passus sit necne

(**R**), (**Pac**), (**P₂pc**) siglo lunatis uncis incluso indicatur codicem ad quem res spec-
 et similia tat lectionem quae praecedit parum accurate dedisse

PANEGYRICVS DICTVS OLYBRIO
ET PROBINO CONSVLIBVS

Sol, qui flammigeris mundum complexus habenis
uoluis inexhausto redeuntia saecula motu,
sparge diem meliore coma, crinemque repexi
blandius elato surgant temone iugales
5 efflantes roseum frenis spumantibus ignem.
iam noua germanis uestigia torqueat annus
consulibus, laetique petant exordia menses.
scis genus Auchenium, nec te latuere potentes
Amniadae; nam saepe soles ductoribus illis
10 instaurare uias et cursibus addere nomen.
his neque per dubium pendet Fortuna fauorem
nec nouit mutare uices, sed fixus in omnes
cognatos procedit honos. quemcumque require
hac de stirpe uirum: certum est de consule nasci.
15 per fasces numerantur aui semperque renata
nobilitate uirent, et prolem fata secuntur

1 1—60 $J_6 Zz_1, A_2 FF_3 F_{17} F_{21} J_3 n_1 q$ || 61—200 $J_6 Zz_1, \vartheta, A_2 FF_3 F_{17} F_{21} J_3 n_1 q$ ||
201—204 *Isengriniana, Clauerius* || 205—279 $J_6 Zz_1, \vartheta, A_2 FF_3 F_{17} F_{21} J_3 n_1 q$

codicum inscriptiones: liber tercius incipit panagericus dictus probino et olimbrio
consulibus Z : panagericus dictus olimbrio et probino consulibus $J_3 ma$: incipit liber
de olimbrio et probino J_6 : liber quintus decimus de consulatu probini et olibrii
 $F_{21} ma$: de probini et olybrii consulatu $A_2 mr$: panegyris in probum et probinum
atque olybrium fratres *Exc. Laeti*: eiusdem de probini et olibrii fratrum consulatu
liber *Exc. Gyr.*

1 flammiferis *Aldina* || 2 sidera F_3 || 3 crinesque 'multi codices' *Burmannus* ||
4 alato *Heinsius olim* | surgant qpc , *cett. mei*: surgunt $q^? ac F_{21}$: rubeant *Isengri-*
niana || 5 afflantes *O. Müller* || 6 fastigia *Heinsius* || 7 laeti repetant uel laetique
ferant *Burmannus* || 8 auchenium $J_6 Zz_1 A_2$: auchem- J_3 : anchen- $FF_3 F_{21}$: an-
then- F_{17} : alchem- qpc : alchen- n_1 , *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: anic- *Cuiacii uetus* ||
9 amniadae e_2 , *Koch*: anniadae* (uel *sim.*) omnes mei || 11 neque] non Z | fauo-
rem $Z ul z_1 ul FF_{17} F_{21} J_3 ul n_1 q$, *Exc. Flor.*: pauorem $J_6 Zz_1 A_2 Ful F_3 J_3 q ul$ || 13 ho-
nor A_2 | require *cett. mei*, *Exc. Flor.*: requirere $z_1 J_3$: requirit F_{21} : requiras *Hein-*
sius || 14 'est fort. delendum' *Birt* || 15 per fastos *Jeep* || 16 uigent A_2

continuum simili seruantia lege tenorem.
nec quisquam procerum temptat, licet aere uetusto
floreat et claro cingatur Roma senatu,
20 se iactare parem, sed prima sede relicta
Auchenii de iure licet certare secundo:
haud secus ac tacitam Luna regnante per aethram
sidereae cedunt acies, cum fratre recusso
aemulus aduersis flagrauerit ignibus orbis;
25 tum iubar Arcturi languet, tum fulua Leonis
ira perit, Plaustro iam rara intermicat Arctos
indignata tegi, iam caligantibus armis
debilis Orion dextram miratur inertem.
quem prius adgrediar? ueteris quis facta Probrini
30 nesciat aut nimias laudes ignoret Olybri?
uiu it adhuc completque uagis sermonibus aures
gloria fusa Probi, quam non uentura silebunt
lustra nec ignotam rapiet sub nube uetustas.
illum fama uehit trans aequora transque remotas
35 Tethyos ambages Atlanteosque recessus.
audiit et gelido si quem Maeotica pascit
sub Ioue uel calido si quis coniunctus in axe
nascentem te, Nile, bibit. uirtutibus ille
Fortunam domuit numquamque leuantibus alte
40 intumuit rebus; sed mens circumflua luxu
nouerat intactum uitio seruare rigorem.
hic non diuitias nigrantibus abdidit antris
nec tenebris damnauit opes; sed largior imbre

17 signantia F_3 || 18 temptant F_{21} : tentet uel tendat *Heinsius* | ore F_{17} ||
21 aucheniis (uel *simm.*) cett. mei: alchen- n_1 , *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: anic- *Cuiacii*
uetus | libet *Goodyear* | secundae *Barthius* || 22 aethram *Koch*: arcton *codd.*: arcem
Jeep || 23 recusso $J_6 z_1 A_2 FF_3 J_3$? : retuso $ZF_{21} J_3 ul$? (*postea expunct.*) $n_1 q$: recurso
 F_{17} : retruso *Scaliger* || 27 regi $A_2 F n_1 q$? || 28 inertem $n_1 q$: inermem cett. mei ||
29 fata *Exc. Laeti, Isengriniana* || 30 ignorat F_{17} || 32 quam $J_6 z_1 F_{21} J_3 n_1 q$: quem
 $ZA_2 FF_3 F_{17}$ | non $J_6 A_2$: nec cett. mei || 33 ignotam *Gronouius*: ignota *codd.*: ob-
scura *Isengriniana mg*: ignara *Ker* | rapuit *Barthius* || 35 Atlantiacosque *Heinsius* ||
36 meotida F_{21} : Maeotia *Clauertius* || 37 calido ... cognatus in axe 'in *Editionibus*
nonnullis' *Barthius*: calidum ... coniectus in axem *Burmamnus*: calido ... con-
iunctior axi *König* | coniunctus 'scilicet nascenti Nilo' *Heinsius* || 38 bibit n_1 ? q ||
39 numquamque leuantibus $J_6 Z z_1 A_2 FF_{17} J_3$: numquam leuantibus $F_3 F_{21} q$: num-
quam releuantibus n_1 , *Exc. Gyr.* || 41 seruare $Zul FF_{17} n_1 q sscr$: regnare $J_6 Z z_1 A_2$
 $F sscr F_3 F_{21} J_3 q$ | rigorem n_1 , *Exc. Gyr.*: uigorem cett. mei || 42 addidit $z_1 F_3 J_3$ |
antris] alis A_2 : umbris $A_2 ul$

1. PANEGYRICVS DICTVS OLYBRIO ET PROBINO COSS.

45 sueuerat innumeras hominum ditare cateruas.
 quippe uelut denso currentia munera nimbo
 cernere semper erat, populis undarè penates
 adsiduis, intrare inopes, remeare beatos.
 praeceps illa manus fluuios superabat Hiberos
 aurea dona uomens †si quis† tellure reuulsa
 50 †sollicitis fodiens miratur collibus aurum:
 quantum stagna Tagi rudibus stillantia uenis
 effluxere decus, quanto pretiosa metallo
 Hermi ripa micat, quantas per Lydia culta
 despumat rutilas diues Pactolus harenas.
 55 non, mihi centenis pateant si uocibus ora
 multifidusque ruat centum per pectora Phoebus,
 acta Probi narrare queam, quot in ordine gentes
 rexerit, ad summi quotiens fastigia iuris
 uenerit, Italiae late cum frena teneret
 60 Illyricosque sinus et quos arat Africa campos.
 sed nati uicere patrem, solique merentur
 uictores audire Probi. non contigit illi
 talis honos, prima cum parte uiresceret aevi,

45 denso . . . nimbo J₃ac, cett. mei : densos . . . nimbos z₁F₂₁J₃pc | currentia munera] torrentia munera Heinsius : currunt ad munera Burmannus : rorantia nubila Köstlin : certantia munera Birt | uersum pro spurio habuit König || 46–47 penates / adsiduis, intrare Goodyear; et reuera assiduis legitur in J₃pc : penates / adsiduos intrare J₃ac, cett. mei || 48 princeps . . . domus Köstlin | fluuium . . . Hiberum Jeep || 49–54 damnavit König, 49–50 Hertel || 52 (quanto . . .) – 54 post uomens (49), 51–52 (. . . decus) ante si quis (49) ponere uoluit Barthius. lacunam inter uomens et si quis suspicatus est Ritschl, quam sic suppleri posse existimauit: quorum non aequet acruos / semper inexhaustos etc. haud dubie est locus totius panegyrici uexatissimus || 49 uomens] uouens F₂₁ : ruens F₂₁?ul : uehens König | si quis A₂F₃F₁₇F₂₁n₁q : sic quis Z (sic add. sscr) Ful : sed quis J₆FJ₃ : ceu quis Ful : sed quid z₁ : quantum J₆pc : sic qui uel ut qui uel si quid Scaliger : ceu qui uel quidquid Heinsius : ac quis Wakefield : sicut Mommsen : sic uix Birt : quae uix Postgate : ecquis Platnauer. obelis uerba si quis inclusi, sed utrum hinc an potius ex uerbis sic quid, quantum, etc. emendatio debeat proficisci prorsus incertum est || 50 sollicitus A₂ : Cal-laicis* Heinsius : Dalmaticis Köstlin | rimatur Isengriniana mg : miratur codd. : miretur Clauerius ex 'opt. cod.' : rimetur Barthius | aurum] Astur* Heinsius || 51 stillantia] pallentia R₂₆pc : splendentia König || 52 quantum F₃ | metallo J₆z₁F₂₁J₃pc? : metalli Z A₂FF₃F₁₇J₃?acn₁q || 53 quantum Heinsius | Lydia] pinguis R₂₆pc || 54 rutilae . . . harenae Heinsius || 55 pateant] paribus A₂ : resonent Aldina | si] sub F₃ || 58 uestigia J₆z₁A₂F₃ || 59 latae Jeep || 61 ab hoc uersu (qui tamen in cod. iam paene totus euauuit) incipit Ø || 62 non] nunc F₃ : num Heinsius | attigit n₁q || 63 honor codd. : correxi

CLAVDIVS CLAVDIANVS

65 nec consul cum fratre fuit. uos nulla fatigat
cura diu maiora petens, non anxia mentem
spes agit et longo tendit praecordia uoto:
coepistis quo finis erat. primordia uestra
uix pauci meruere senes, metasque tenetis
70 ante genas dulces quam flos iuuenilis inumbret
oraque ridenti lanugine uestiat aetas.
tu, precor, ignarum doceas, Parnasia, uatem,
quis deus ambobus tanti sit muneris auctor.
postquam fulmineis impellens uiribus hostem
belliger Augustus trepidas laxauerat Alpes,
75 Roma Probo cupiens dignas persolvere grates
sedula pro natis dominum flexura rogando
ire parat. famuli currum iunxere uolantem
Impetus horribilisque Metus, qui semper agentem
proelia cum fremitu Romam comitantur anhelu,
80 siue petat Parthos seu cuspide turbet Hydaspen.
hic ligat axe rotas; hic sub iuga ferrea nectit
cornipedes rigidisque docet seruire lupatis.
ipsa, triumphatis quae possidet aethera regnis,
adsilit innuptae ritus imitata Mineruae.
85 nam neque caesariem crinali stringere cultu
colla nec ornatu patitur mollire retorto;
dextrum nuda latus, niueos exerta lacertos,
audacem reteggit mammam, laxumque coercens
mordet gemma sinum; nodus, qui subleuat ense,
90 album puniceo pectus discriminat ostro.
miscetur decori uirtus pulcherque seueru
armatur terrore pudor, galeaeque minaci
flaua cruentarum praetenditur umbra iubarum,
et formidato clipeus Titana lacessit
95 lumine, quem tota uariarat Mulciber arte:
hic patris Mauortis amor fetusque notantur
Romulei; pius amnis inest et belua nutrix;

64 nec] non $F_{21}n_1q$ | uos nulla] non ulla $R_{26}pc$ || 67 qua *Barthius* | finierat *Ker* ||
77 uexere $F_{21}?$ || 78 agentem θ : agentes *ceit. mei* || 79 Romam] dominam *Gro-*
nouius | comitatur θ || 80 turbet $z_1pc \theta pc$, *ceit. mei* : turbat θac : turpet z_1acF_{17} ||
81 nectit] uertit F_{21} : mittit *Isengriniana mg* || 82 seuire θ || 83 triumphatis $J_6 \theta$,
Isengriniana : triumphatum *ceit. mei* | quae $A_2F_3F_{21}?$: qua *ceit. mei* | regnis] tér-
ris *Ker* || 85 neque] non ZF_3 || 86 cruento θ || 87 capillos θ || 90 disternat $R_{26}?$ ||
93 flaua] flua F_3 : fulua *Paul* | unda *Jeep* || 95 uariabat F_3 : uariaret F_{17} || 96 pa-
tris $F_{21}?$, *Goodyear* : patrius *ceit. mei*

1. PANEGYRICVS DICTVS OLYBRIO ET PROBINO COSS.

electro Thybris, pueri formantur in auro;
fingunt aera lupam; Mauors adamante coruscat.
100 iam, simul emissis rapido uelocior Euro
fertur equis, stridunt Zephyri cursuque rotarum
saucia diuiduis clarescunt nubila sulcis.
nec traxere moras, sed lapsu protinus uno,
quem poscunt, tetigere locum, qua fine sub imo
105 angustant aditum curuis anfractibus Alpes
claustraque congestis scopulis durissima tendunt,
non alia reseranda manu, sed peruia tantum
Augusto geminisque fidem mentita tyrannis.
semirutae turres auulsaque moenia fumant;
110 crescent in cumulum strages uallemque profundam
aequauere iugis; stagnant immersa cruore
corpora; turbantur permixto funere Manes.
haud procul exhausto laetus certamine uictor
caespite gramineo consederat arbore fultus
115 adclines umeros; dominum gauisa coronat
terra suum, surguntque toris maioribus herbae.
sudor adhuc per membra calet creberque recurrit
halitus et placidi radiant in casside uultus:
qualis letifera populatus caede Gelonos
120 procubat horrendus Getico Gradiuus in Haemo;
exuias Bellona leuat, Bellona tepentes
puluere soluit equos, immensaue cornus in † hastam
porrigitur tremulisque ferit splendoribus Hebrum.
ut stetit ante ducem discussas Roma per auras,

98 tyberis (tib-) *codd.*: *correx*i || 99 fingunt ϑ ?ac: tingunt ϑ pcJ₃ac, *cett.* mei: pingunt J₃pcz₁, *Exc. Gyr.* || 100 uiolencior e₂ || 101 strident ϑ F₁₇ || 102 rarescunt *Schraderus* || 103 non F₃ | lapsu sed *Birt* || 104 om. *add.* mg z₁ | qua z₁mg, *cett.* mei: quem n₁q: quin *Exc. Gyr.* | fine supino *Barthius*: ualle sub ima *Ker* || 106 congestis] coniectis ϑ : contextis *Schraderus* || 108 Augusto] angusta F₃: Augustae *Barthius* || 110 tumulum F₃ || 111 immersa A₂F₁₇? F₂₁?, *Isengriniana* mg: immensa F₂₁ul, *cett.* mei | cruorem *Gesnerus* || 112 turbantur q?ac(A₂), *cett.* mei: traduntur F₂₁n₁: trudentur* q?pc, *Vicetina* | permulto *Gesnerus* || 113 exhausto J₆Z ϑ A₂: exacto *cett.* mei | uictor] miles ϑ || 116 regalibus uel cum floribus uel etiam uiridantibus *Birt* || 118 et] at *Birt* || 120 horrendum J₆ | in haemo z₁F₂₁ulJ₃sscr: in aruo F₂₁J₃, *cett.* mei || 121 om. *add.* mg z₁ | leuat z₁mgF₂₁ul, *cett.* mei: gerit qpcF₂₁n₁, *Exc. Gyr.*: gerat qac | Bellona²] bellique F₂₁ | repentes F₂₁? || 122 hastam] hostem uel actam *Barthius*: astra *Sixtinus ap. Burmannum* p. 745: auras *Burmannus*: altum *Wakefield, Jeep* || 123 premit F₁₃

- 125 conscia ter sonuit rupes et inhorruit atrum
maiestate nemus. prior hic 'o numen amicum'
dux ait 'et legum genetrix longeque regendo
circumfusa polo consorsque adiuncta Tonanti,
dic aedum, quae causa uiae? cur deseris arces
130 Ausonias caelumque tuum? dic, maxima rerum!
non ego uel Libycos cessem tolerare uapores
Sarmaticosue pati medio sub frigore Coros,
si tu, Roma, uelis; pro te quascumque per oras
ibimus et nulla sub tempestate timentes
135 solstitio Meroen, bruma temptabimus Histrum.'
tum regina refert: 'non me latet, inclute rector,
quam tua pro Latio uictricia castra laborent,
nec quod seruitium rursus furiaeque rebelles
edomitae paribus sub te cecidere triumphis.
140 sed, precor, hoc donum cum libertate recenti
adicias, si uera manet reuerentia nostri.
sunt mihi pubentes alto de semine fratres,
pignora cara Probi, festa quos luce creatos
ipsa meo foui gremio. cunabula paruis
145 ipsa dedi, cum matris onus Lucina beatum
solueret et magnos proferrent sidera partus.
his ego nec Decios pulchros fortesue Metellos
praetulerim, non, qui Poenum domuere ferocem,
Scipiadas Gallisque genus fatale Camillos.
150 Pieriis pollent studiis multoque redundant
eloquio; nec desidiis dapibusque paratis
indulgere iuuat nec tanta licentia uitae

125 concita $J_6 pc$, quod uerbum cum discussas . . . per auras (124) coniungere uoluit Hertel. sed epitheton exigit rupes | ter A_2 : tunc cett. mei | et] ter Heinsius | atrum] acri Exc. Laeti, Isengriniana || 126 hic R_{26} : hoc $F_{21}?$: hec cett. mei: huic* Heinsius | o $J_3 pc$, cett. mei: an $J_3? ac$: uerb. om. F_{17} || 128 consorsque Heinsius: consors codd. | adiuncta Iuntina: adducta $J_6 z_1 \theta F_3$: addicta cett. mei: ac dicta Birt | tonanti Vicitina: tonantis codd. || 129 dic age dic Burmannus | cura $z_1 F_3$ | cur] cui θ || 131 uapores Delrii liber: labores omnes mei: calores Jeep || 132 Cauros Jeep || 135 Histrum] (h)ebrium θA_2 || 137 quam $J_3 ul$: quod J_3 , cett. mei | laborant $J_6 \theta$ || 138 non F_3 || 141 adicias] adde $n_1 R_{26}$: adde precor Exc. Gyr.: adde prior Burmannus | tibi si remanet Burmannus || 143 cara] clara Heinsius | fausta* Goodyear || 145 om. z_1 || 146 praeberent Exc. Gyr. || 147 non θ | fortesque ZFF_{17} || 148 nec $F_{21}?$ || 149 fatale $z_1 F_{21} J_3 pc n_1 q$: letale $J_6 Z \theta A_2 F F_3 F_{17}$ || 150–153 summa pag. excissa non iam apparent in θ || 151 non n_1 | desidiis] deliciis F_{17} : desidiae Ker | dapibusque z_1 || 152 iuuat] parant $F_{21} n_1 q$, Exc. Gyr. | tanta] blanda Birt

1. PANEGYRICVS DICTVS OLYBRIO ET PROBINO COSS.

arripit aut mores aetas lasciuia relaxat:
 sed grauibus curis animum sortita senilem
 155 ignea longaeuo frenatur corde iuuentus.
 illis, quam propriam ducunt ab origine, sortem
 oramus praebere uelis annique futurum
 deuou eas uenientis iter. non inproba posco,
 non insueta dabis: domus haec de more requirit.
 160 adnue: sic nobis Scythicus famuletur Araxes,
 sic Rhenu per utrumque latus, Medisque subactis
 nostra Semiramiae timeant insignia turres;
 sic fluat adtonitus Romana per oppida Ganges.
 ductor ad haec: 'optata iubes ultroque uolentem,
 165 diua, rogas; non haec precibus temptanda fuissent.
 usque adeone meam condunt obliuia mentem,
 ut pigeat meminisse Probi, quo uindice totam
 uidimus Hesperiam fessasque resurgere gentes?
 ante dabunt hiemes Nilum, per flumina dammae
 170 errabunt glacieque niger damnabitur Indus,
 ante Thyesteis iterum conterrita mensis
 intercisa dies refugos uertetur in ortus,
 quam Probus a nostro possit discedere sensu.'
 dixerat et uelox iam nuntius aduolat urbem.
 175 extemplo strepuere chori collesque canoris
 plausibus impulsu septena uoce resultant.
 laetatur ueneranda parens et pollice docto
 iam parat auratas trabeas cinctusque micantes
 stamine, quod molli tondent de stipite Seres
 180 frondea lanigeras carpentes uellera siluae,
 et longum tenues tractus producit in aurum
 filaque concreto cogit squalere metallo.
 qualis purpureas praebat candida uestes
 numinibus Latona suis, cum sacra redirent

153 abripit *Clauerus* | aut ... relaxat] ut ... relaxat F_3 : ut ... relaxet *Clauerus* || 155 grandaeuo \varnothing || 158—159 uerba non inproba ... dabis om. z_1 || 159 hoc* $J_6 z_1 A_2 J_3$ || 162 stupeant *Pulmanni unus* | gentes \varnothing || 166 condant *Liuius* || 167 pudeat F_3 | uindice $J_6 A_2 n_1$, *Exc. Gyr.*: iudice $F?$, *cett. mei* | coram F_{21} || 168 gentes $A_2 ul$, *cett. mei*: gentem \varnothing : turres A_2 || 169 ante augebit hiems *König olim* | Nilum] messem *Burmannus* || 170 piger *Heinsius* || 172 ad ortus \varnothing || 173 descendere $\varnothing qac$, *Vicetina* || 174 at *Heinsius* | axem $F_{21} n_1 q$ || 175 strepuere] 'crepuere \varnothing : fremuere R_{13} || 176 pulsibus *Vicetina* | ualle *Heinsius* || 178 currusque $F_{21} ? ac$ || 179 tondent $J_6 \varnothing A_2 J_3$: tondunt $ZFF_3 F_{17}$: tendent z_1 : tundunt $F_{21} n_1 q$ || stipite $\varnothing pc$, *cett. mei*: cespite $\varnothing ac F_3$ || 182 conserto *Barthii libri* || 184 luminibus R_{26}

185 ad loca nutricis iam non errantia Deli,
illa feros saltus et desolata relinquens
Maenala lassato certis uenatibus arcu,
Phoebus adhuc nigris rorantia tela uenenis
extincto Pythone ferens — tunc insula notos
190 lambit amica pedes ridetque Aegaeus alumnis
lenior et blando testatur gaudia fluctu — :
sic Proba praecipuo natos exornat amictu,
quae decorat mundum, cuius Romana potestas
fetibus augetur. credas ex aethere lapsam
195 stare Pudicitiam, uel sacro ture uocatam
Iunonem Inachiis oculos aduertere templis.
talem nulla refert antiquis pagina libris
nec Latiae cecinere tubae nec Graia uetustas.
coniuge digna Probo; nam tantum coetibus extat
200 femineis, quantum supereminet ille maritos.
ceu sibi certantes, sexus quid posset uterque,
hunc legere torum. taceat Nereida nuptam
Pelion. o duplici fecundam consule matrem
felicemque uterum, qui nomina parturit annis!
205 ut sceptrum gessere manu membrisque rigentes
aptauere togas, signum dat summus hiulca
nube Pater gratamque facem per inane rotantes
prospera uibrati tonuerunt omina nimbi.
accepit sonitus curuis Tiberinus in antris,
210 ima ualle sedens. adrectis auribus haesit,

186 feris *Barthius* || 187 certis *cett. mei, Exc. Gyr.* : cunctis F_{17} : centum *Cuiacii*
uetus : crebris uel cerui *Birt* || 189 gerens* ϑ || 190 lambit] ambit *Burmamnus* : tan-
git *Jeep* || 191 letior z_1 | fluctu J_6pcqpc , *cett. mei* : luctu F_3 : fletu $J_6ac\vartheta A_2$:
fleuctu qac || 193–196 *summa pag. excissa non iam apparent in* ϑ || 194 fetibus
 A_2pc , *cett. mei* : fletibus $z_1A_2acF_{17}F_{21}?$ || 195 sacro uel *Birt* || 198 non . . . non
Barthii liber | graia V_4 , *Heinsius* : grata $A_2F_3F_{21}n_1q?$: greca *cett. mei* || 199 tan-
tum nam *Birt* | instat n_1q || 201–204 *non ante Isengrinianam comparent. corrup-*
telas quae ibi reperiuntur (201 qui pro quid et possit pro posset, 202 ad herum pro to-
rum, 203 Pelione pro Pelion o) ex 'alio' *manuscripto, ut ipse ait, correxit Clauerius.*
hos uersus ut spurios primus respuit Delrius, postremus Gnllka. 201–202 (. . . torum)
pro uerbis poetae genuinis, 202 (taceat . . .)—204 (. . . annis) *pro librarii supplemento*
habet König. omnes hos uersus omnino genuinos esse non dubito || 203 en *Hein-*
sius || 205 gessere] pressere *Burmamnus* : tenuere *König* | manus e_2 || 207 gratam-]
genitam- F_3 : raptam- e_2 : geminam- *Barthius* || 208 prospera $Fpc?$, *cett. mei* :
aspera $\vartheta F?acF_{21}?$ | tonuerunt *Gronouiis* : tenuerunt *codd.* || 210 adrectis F_{21}
 n_1q : erectis $F_{21}ul$, *cett. mei* : arrectisque* *ul ap. Vgoletum*

1. PANEGYRICVS DICTVS OLYBRIO ET PROBINO COSS.

unde repentinus caeli fragor. ilicet herbis
pallentes thalamos et structa cubilia musco
deserit ac Nymphis urnam commendat erilem.
215 illi glauca nitent hirsuto lumina uultu
caeruleis infecta notis, reddentia patrem
Oceanum; crispo densantur gramine colla;
uertice luxuriat toto crinalis harundo,
quam neque fas Zephyris frangi nec sole perustam
aestiuo candore mori, sed uiuida frondet
220 aequaeuum complexa caput. taurina leuantur
cornua temporibus raucos sudantia riuos;
destillant per pectus aquae; frons hispida manat
imbribus; in liquidos fontes se barba repectit.
palla graues umeros uelat, quam neuerat uxor
225 Ilia percurrrens uitreas sub gurgite telas.
est in Romuleo procumbens insula Thybri,
qua medius geminas interfluit alueus urbes
discretas subeunte freto, pariterque minantes
ardua turrigerae surgunt in culmina ripae.
230 hic stetit et subitum prospexit ab aggere uotum:
unanimos fratres cuncto stipante senatu
ire forum strictasque procul radiare secures
atque uno biiuges tolli de limine fasces.
obstupuit uisu suspensaue gaudia uocem
235 oppressam tenuere diu; mox incohat ore:
'respice, si tales iactas aluisse fluentis,
Eurota Spartane, tuis. quid protulit aequum
falsus olor, ualido quamuis decernere caestu

211 caeli *Heinsii Exc. Put.*: populi *codd.*: oculi *Vicetina*: pepulit *Heinsius*: scopulis *Sixtinus*: scopuli *Gesnerus*: populis *Birt*: tonitrus *Ker* || 212 squallentes *Heinsius* || 213 ac Nymphis urnam] atque domum nymphis *Cuiacii uetus*: ac nymphis dominam *Vicetina* || 215 caeruleisque *Iuntina* || 216 gramine colla *J₆pcF₁₇pc, cett. mei*: gramina collo *θ A₂F₁₇ac* || 218 qua *θ* | neque] non *Z* || 220 aequoreum *θ* || 221 raucos] uacuos *e₂*: flauos uel glaucos *Heinsius* || 222 destillant tacite *Burmannus*: di- *codd. et edd. priores* || 223 repectit] recepit *F₂₁?*, *Vicetina*: resoluit *Barthii libri*: reflectit *Jeep* || 225 ilia *z₁J₃pcn₁q, Exc. Gyr.*: illi *F₂₁?*, *cett. mei* | uitreo *Schraderus* || 227 quo *Iuntina* | medius geminas *J₃*, *cett. mei*: medias geminus *J₃ul*: geminus medias *Jeep* | interluit *Heinsius* | arces *Schraderus* || 228 minaces *Z* || 230 conspexit *J₆ θ A₂* || 231 unanimes *codd.*: correxit *Koch* | cuncto *Barthius*: iuncto *J₃pc, cett. mei*: iunctos *J₃ac*: iuxta *R₁₃*: iunctum *Heinsius*: sancto *Burmannus*: cinctos *Jeep* || 232 foras *Mommsen* || 233 om. *z₁J₃* | biiuges] binas *R₁₃ul* || 234 obstrepuit *z₁* || 237 eurota *J₃pc, cett. mei*: eurotas *J₆ θ A₂F₃J₃ac* | spartane *J₃ac, K₅ (teste Birt)*: *cett. meos nil moror*

240 nouerit et ratibus saeuas arcere procellas?
 en noua Ledaëis suboles fulgentior astris,
 ecce mei ciues, quorum iam Signifer optat
 aduentum stellisque parat conuexa futuris.
 iam per noctiuagos dominetur Olybrius axes
 245 pro Polluce rubens, pro Castore flamma Probini.
 ipsi uela regent, ipsis donantibus auras
 nauita tranquillo moderabitur aequore pinum.
 nunc pateras libare deis, nunc soluere multo
 nectare corda libet. niueos iam pandite coetus,
 Naides, et totum uiolis praetextite fontem.
 250 mella ferant siluae; iam profluat ebrius amnis
 mutatis in uina uadis; iam sponte per agros
 sudent inriguae spirantia balsama uenae.
 currat qui sociae roget in conuiuia mensae
 indigenas fluuios, Italis quicumque suberrant
 255 montibus Alpinasque bibunt de more pruinas,
 Vulturinusque rapax et Nar uitiat odor
 sulphure tardatusque suis erroribus Vfens
 et Phaethontae perpeusus damna ruinae
 Eridanus flauaeque terens querceta Maricae
 260 Liris et Oebaliae qui temperat arua Galaesus.
 semper honoratus nostris celebrabitur undis
 iste dies, semper dapibus recoletur opimis.
 sic ait et Nymphae patris praecepta secutae
 tecta parant epulis ostroque infecta corusco
 265 umida gemmiferis inluxit regia mensis.
 o bene signatum fraterno nomine tempus,

239 nouerit et $FF_{17}n_1$: nouerit a A_2 : norit et a J_6 : nouerat et z_1 : norint et ZJ_3q : norant et e_2 : horruit et F_3 : F_{21} *incert.* : nouere et *Ker* || 239–248 *pag. magna ex parte scissa non iam apparent in θ , nisi quod en (240) et niueos (248) legi possunt* || 240 *en*] et θF_3 || 241–242 *aptat / aduentum* A_2 : *aptat / aduentu* *Heinsius* || 243 *axes*] *ignes Schraderus* || 245 *regent*] *rigent* z_1 : *regant* F_3 | *ipsis dominantibus* A_2 : *ipsisque dominantibus Heinsius* || 246 *pinus (Z)* $z_1FF_3F_{17}$ || 247 *deo* F_{17} : *deas (cum patrias pro pateras)* z_1 || 248 *niueos* $J_6z_1\theta A_2F_{21}J_3pc$: *niueo* $ZF_3F_{17}J_3acn_1q$ | *pandite* *Fac, cett. mei* : *plaudite* $FpcF_{17}$: *pangite* F_3 : *pergite* $F_{13}ma$: *spargite Birt* | *coetus* $J_6z_1A_2J_3pc$: *coetu* $J_3ac, cett. mei$: *ceruicis* F_{21} : *cinctus Scaliger* || 249 *Naides et Scaliger* : *naides q* : *naiades* $J_6z_1\theta FF_3J_3n_1$: *naiades et* $ZA_2F_{17}(F_{21})$ | *totum ... fontem* $qpc, cett. mei$: *totam ... frontem* z_1 : *totum ... frontem* $F_{17}qac$ || 252 *spumantia* z_1F_{17} || 253 *roget* $Zz_1\theta FpcF_3F_{17}J_3$: *reget* $J_6acA_2FacF_{21}n_1q$: *regat* J_6pc : *riget* *Exc. Gyr.* || 259 *tenens* $n_1e_2R_{26}$ || 260 *ora* F_{17} || 261 *celebretur in undis* ZFF_3F_{17} || 262 *recoletur* *Fac, cett. mei* : *recolatur* $FpcF_{17}$ || 264 *epulis*] *peplis Scaliger* | *infecta*] *refecta* *Vicetina* : *intecta* *Ker* || 265 *umida* $F_{17}pc, cett. mei$: *horrida* $F_{17}ac$ || 266 *numine* z_1

1. PANEGYRICVS DICTVS OLYBRIO ET PROBINO COSS.

o consanguineis felix auctoribus anne,
 incipe quadrifidum Phoebi torquere laborem.
 270 prima tibi procedat hiemps non frigore torpens,
 non canas uestita niues, non aspera uentis,
 sed tepido calefacta Noto; uer inde serenum
 protinus, et liquidi clementior aura Fauoni
 pratis te croceis pingat; te messibus aestas
 induat, autumnusque madentibus ambiat uuis.
 275 omni nobilior lustris tibi gloria soli
 contigit, exactum numquam memorata per aeuum,
 germanos habuisse duces; te cuncta loquetur
 tellus; te uariis scribent in floribus Horae,
 longaque perpetui ducent in saecula fasti.

267 anne $n_1 q pc?$, *Exc. Gyr.* : annus* *cett. mei* || 269 procedat $Z pc F pc?$, *cett. mei* :
 procedit $Z ac$: concedat z_1 | torrens *Heinsius* || 273 messibus] floribus ϑ | aestas $\vartheta?$
 $F ac$, *cett. mei* : etas $F? pc? F_{17}$ || 274 autumnusque madentibus] autumnus turgen-
 tibus *Jeep* : autumnusque madens post *Birt* | ambiat $z_1 A_2 FF_{17} (F_{21}) J_3$: imbuat
 $J_6 pc \vartheta F_3 n_1 q$: *Z incert.* || 276 exactum] exautum $n_1 R_{26} ac$: exhaustum J_6 || 277 lo-
 quetur $A_2 pc$, *cett. mei* : loquatur $z_1 A_2? ac$ || 278 scribent in] scribunt in $FF_3 F_{17}$:
 inscribent *Heinsius* || 279 ducent] ducunt $FF_3 F_{17}$

IN RVFINVM

PRAEFATIO PRIOR

Phoebeo domitus Python cum decidit arcu
 membraque Cirrhaeo fudit anhela iugo,
 qui spiris tegeret montes, hauriret hiatu
 flumina, sanguineis tangeret astra iubis,
 5 iam liber Parnasus erat, nexuque soluto
 coeperat erecta surgere fronde nemus,
 concussaeque diu spatiosis tractibus orni
 securas uentis explicuere comas,
 et qui uipereo spumauit saepe ueneno
 10 Cephisos nitidis purior ibat aquis.
 omnis 'io Paeon' regio sonat, omnia Phoebum
 rura canunt, tripodas plenior aura rotat,
 auditoque procul Musarum carmine dulci
 ad Themidis coeunt antra seuera dei.
 15 nunc alio domini telis Pythone perempto
 conuenit ad nostram sacra caterua lyram,
 qui stabilem seruans Augustis fratribus orbem
 iustitia pacem, uiribus arma regit.

2 1–18 Γ , gP_2 , L , F_2P , R , W_1 , FJ_3n_1

codicum inscriptiones: claudiani in rufinum liber primus incipit. praef. Γ : incipit prologus primi libri claudianeus g : fl. claudiani panagericon. incipit liber primus de gestis Theodosii F_2mr : claudianus maior P : liber claudii poete in rufinum Rmr : incipit magnum opus cl. claudiani. praefatio in primum librum W_1 : cl. claudiani in rufinum liber primus incipit J_3mr . *aliorum codd. inscriptiones in Prolegom. reperies*

2 1 concidit ΓK_6pcO_3pc : n_1 *incert.* || 2 iugo F , *cett. mei*: rogo ΓQ (*teste Koch*), *Isengriniana mg*: solo Ful : n_1 *incert.* || 3 tegeret spiris n_1 || 4 tangeret *cett. mei*, *Exc. Flor.*: ting(u)eret $P_2n_1CO_2S_3Q$: tergeret P_2ulO_2ul || 5 tum A_2ul | solutum* A_2ul || 7 spatiosis R , *cett. mei*: squamosis ΓRul | tractibus Pmg , *cett. mei*: frondibus $PW_1FulF_{17}g_1\lambda$: ictibus p_2 || 8 explicuere R , *cett. mei*: explicuisse P_4ma : exposuere $Rsscr\theta ul$ || 9 fumauit $PW_1K_6L_3$: spirauit p_4 || 10 nitidis $\Gamma gP_2RFJ_3Cg_1ul$, *Vicetina*: liquidis $LF_2PW_1n_1F_{17}\lambda$, *Exc. Flor.* || 13 dulci $F_2pcW_1J_3$, *cett. mei*: ducti $\Gamma LF_2acW_1mgJ_3ul$: docti *Isengriniana* || 14 sonora *Heinsius*: serena *Ker* | dee $S_3\mu ul$ || 17 seruans n_1 , *Exc. Flor.*: seruant *cett. mei* || 18 regit n_1 , *Exc. Flor.*: regunt Pul , *cett. mei*: cadunt $PCg_1\Gamma_1ac$: regat *Buecheler* | explicit praefatio Γ

3. IN RVFINVM LIBER PRIOR

3

IN RVFINVM

LIBER PRIOR

Saepe mihi dubiam traxit sententia mentem,
 curarent superi terras an nullus inesset
 rector et incerto fluerent mortalia casu.
 nam cum dispositi quaesissem foedera mundi
 5 praescriptosque mari fines annique meatus
 et lucis noctisque uices, tunc omnia rebar
 consilio firmata dei, qui lege moueri
 sidera, qui fruges diuerso tempore nasci,
 qui uariam Phoeben alieno iusserit igni
 10 conpleri Solemque suo, porrexerit undis
 litora, tellurem medio librauerit axe.
 sed cum res hominum tanta caligine uolui
 aspicerem laetosque diu florere nocentes
 uexarique pios, rursus labefacta cadebat
 15 religio causaeque uiam non sponte sequebar
 alterius, uacuo quae currere semina motu
 adfirmat magnumque nouas per inane figuras
 fortuna non arte regi, quae numina sensu
 ambiguo uel nulla putat uel nescia nostri.
 20 abstulit hunc tandem Rufini poena tumultum
 absoluitque deos. iam non ad culmina rerum

3 1—387 *F*, *gP*₂, *L*, *F*₂*P*, *R*, *W*₁, *FJ*₃*n*₁

codicum inscriptiones: incipit liber primus claudiani. in rufinum *F*: liber primus de ciuili ac sociali bello *g*: incipit liber primus in rufinum *W*₁

3 5 mari *FP*₂*W*₁? *acJ*₃? *ac*: maris *W*₁? *pcJ*₃? *pc?*, *cett. mei* | anni- *P*₁₃, *Heinsius*: amnis- *F*₂₀, *Bern. 633, Laur. 90 sup. 87 (teste Birt)*, *Exc. Gyr.*: anno- *R*₁₃ | recursus *g* || 6 luci nocti- *Heinsius* || 7 formata *G*₅ || 8 diuerso *P*₂*ul*, *cett. mei*: diuiso *FP*₂*F*₂ *g*: *g incert.* || 9 iusserit *P*₂?, *cett. mei*: iusserat *F*₂, *Exc. Flor.*: *g incert.* | igni *Rn*₁? *ac*, *cett. mei*: igne *FRuln*₁? *pc. mr*: *g incert.* || 10 porrexerat *Exc. Flor.*: praetexerat *Ker* || 11 librauerat *Exc. Flor.* || 12 sed *F*₂? *pc*, *cett. mei*: et *F*₂? *ac*: at *n*₁, *Exc. Flor.* || 13 conspicerem *Par. 1977* || 15 causae-] sectae- *Ker* || 16 uacuo] uano *Cuiacius*: caeco *Paul* | currere semina] semina currere *LR*₂: currere secula *Bern. 633* | motu *W*₁, *cett. mei*: casu *W*₁? *sscr*: mota *Birt* || 17 uagas *Birt* || 18—19 sensus/ambigui *A*₂? *ul* || 19 probat *L*₃? *ul* | nostri *FP*₂*F*₂ *RulFJ*₃*n*₁: ueri *LF*₂? *ulPRW*₁ *Ful*, *Exc. Flor.*: *g incert.*

iniustos creuisse queror; tolluntur in altum
 ut lapsu grauiore ruant. uos pandite uati,
 Pierides, quo tanta lues eruperit ortu.
 25 inuidiae quondam stimulis incanduit atrox
 Allecto, placidas late cum cerneret urbes.
 protinus infernas ad limina taetra sorores,
 concilium deforme, uocat. glomerantur in unum
 innumerae pestes Erebi, quascumque sinistro
 30 Nox genuit fetu: nutrix Discordia belli,
 imperiosa Fames, leto uicina Senectus
 inpatiensque sui Morbus Liuorque secundis
 anxius et scisso maerens uelamine Luctus
 et Timor et caeco praeceps Audacia uultu
 35 et Luxus populator opum, quem semper adhaerens
 infelix humili gressu comitatur Egestas,
 foedaque Auaritiae complexae pectora matris
 insomnes longo ueniunt examine Curae.
 complentur uario ferrata sedilia coetu
 40 toruaque conlectis stipatur curia monstis.
 Allecto stetit in mediis uulgasque tacere
 iussit et obstantes in tergum reppulit angues
 perque umeros errare dedit. tum corde sub imo
 inclusam rabidis patefecit uocibus iram:
 45 'sicine tranquillo produci saecula cursu,
 sic fortunatas patiemur uiuere gentes?
 quae noua corruptit nostros clementia mores?
 quo rabies innata perit? quid inania prosunt
 uerbera, quid facibus nequiquam cingimur atris?

22 querar $F_2 n_1 A_2 \theta$, *Exc. Flor.* || 23 lapsu W_1 , *cett. mei*: casu $W_1 ul$ || 27 limina] lumina $Z \theta ac$, *Exc. Flor.*: culmina n_1 | saeua *Isengriniana mg* || 28 consilium $C_1 ac P_1$ || 29 Erebo *Birt* || 30 belli omnes *mei*, *Exc. Frising.*: rixae $O_2 ul$ || 34 timor omnes *mei*, *Exc. Frising.*: Tumor *Heinsius* || 35 populator $P_2 ul$, *cett. mei*, *Exc. Frising.*: spoliator P_2 | quem omnes *mei*, *Exc. Frising.*, *Exc. Flor.*: cui $A_2 ul P_{14}$, *Exc. Flor.* || 36 gressu] passu g_1 || 37 pectora] uiscera $FF_3 L_4 Par. 15155$ || 38 ueniunt longo certamine F_{17} || 39 ferrata R , *cett. mei*: secreta Rul | sedilia] cubilia F_{14} || 40 torua-] tota- $J_7 ul$, *Camers mg*: tetra- *Cuiacius*: furua- *Schraderus* || 41 mediis Rpc , *cett. mei*, *Exc. Flor.*: medios Rac : medio $Ful n_1 A_2 \mu$, *Exc. Flor.* | uultuque *Cuiacius* || 42 in tergum] a pectore n_1 | ydros O_2 || 43 om. *add. mg J_3* || 44 rabidis $\Gamma RF sscr J_3 pc$: rapidis $FJ_3 ac$, *cett. mei* || 45 saecula] tempora K_6 : sidera $O_3 ac$ | cursu] luxu n_1 : fluxu *Heinsius* || 47 quae $g? FJ_3 ul$, *cett. mei*: quo $PFul J_3 L_1 W_2$ | corruptit $g? P_2 RA_2 F_{17} O_2 pc$: corrumpit* *cett. mei*, *Exc. Flor.* || 48 quo $g?$, *cett. mei*: cur* P_{14} , *Goodyear*: quid *Exc. Flor.* | innata] si uana *Goodyear* || 49 accingimur μpc , *Flor. Gall.*: stringimur A_3 : incingimur *Burmmanus*

3. IN RVFINVM LIBER PRIOR

50 heu nimis ignauae, quas Iuppiter arcet Olympo,
 Theodosius terris. en aurea nascitur aetas,
 en proles antiqua redit. Concordia, Virtus,
 cumque Fide Pietas alta ceruice uagantur
 insignemque canunt nostra de plebe triumphum.
 55 pro dolor! ipsa mihi liquidas delapsa per auras
 Iustitia insultat uitiiisque a stirpe recisis
 elicit oppressas tenebroso carcere leges.
 at nos indecores longo torpebimus aevo
 omnibus eiectae regnis? agnoscite tandem
 60 quid Furias deceat; desuetas sumite uires
 conuentuque nefas tanto decernite dignum.
 iam cupio Stygiis inuadere nubibus astra,
 iam flatu uiolare diem, laxare profundo
 frena mari, fluuios ruptis inmittere ripis,
 65 et rerum uexare fidem.' sic fata cruentum
 mugiit et totos serpentum erexit hiatus
 noxiaque effudit concusso crine uenena.
 anceps motus erat vulgi: pars maxima bellum
 indicit superis, pars Ditis iura tuetur,
 70 dissensuque alitur rumor: ceu murmurat alti
 inpacata quies pelagi, cum flamine fracto
 durat adhuc saeuitque tumor dubiumque per aestum
 lassa recedentis fluitant uestigia uenti.

50 nimis ignauae omnes mei, *Exc. Flor.*: nimium segnes *Flor. Gall.* | quas iup-
 piter arcet olympo *F*, *Exc. Flor.*: quas celo iuppiter arcet *cett. mei*: celo quas iup-
 piter arcet *K₆, Flor. Gall.* || 52 et *L₁₁* | proles] aetas *Exc. ed. Antwerp. ap. Bur-*
mannum || 53 uagatur *Isengriniana* || 54 gerunt *F₁pc* | nostra de] de nostra *P₂J₃*
CP₁₁W₂F₁μ | gente *n₁Z* || 55 proh pudor *F₃* | dilapsa *gP₂LJ₃CS₃, Exc. Flor.* ||
 56 om. *add. mg J₃* | exultat *R₂₃* | uitiiisque *P₂pc, cett. mei*: uitiiis *P₂acJ₃mg n₁* |
 ab *P₂O₂* || 57 carcere *cett. mei, Exc. Flor.*: in carcere *F₂RW₁θ*: a carcere *F₁₉*: e
 carcere *Isengriniana* || 58 om. *add. mg J₃* | et *Z* | torquebimur *F₂* || 59 regnis]
 terris *O₇* | cognoscite *C₁z₁* || 60 deceat furias *pro lemmate in Par. Sorb. S. II. 2* ||
 61 tanto *W₁*, *cett. mei*: tandem *W₁ul* | decernite *cett. mei, Exc. Flor.*: discern-
 nite *P*: discernite *Zz₁* || 64 fluuios ruptis . . . ripis *Rmr, cett. mei*: fl. ripis . . . rup-
 tis *B₁F₁₇g₁*: fl. rapidis . . . ripis *Z*: ruptis fl. . . . ripis *Heinsius* | inmittere *J₃ac*,
cett. mei: emittere *J₃pc L₁pc P₁₄* || 65 uexare *IP₂pcRO₂, Exc. Flor., Isengriniana*:
 laxare *gLF₂PW₁FJ₃*: lapsare *Exc. Flor.*: turbare *n₁O₂ul Z*: lacerare *Exc. Laeti*
ul | cruentum *P₂F₂, cett. mei*: cruenta *P₂ul F₂gloss.* || 66 totos] tortos *IJ₆L₃O₂*:
 toruos *P₁₄*: notos *Burmannus* || 67 confuso *Z* || 69 tuetur *g?LF₂ulPRW₁Ful*,
Exc. Gyr.: tuentur *Exc. Flor.*: ueretur* *IP₂F₂RulFJ₃, Exc. Flor.*: uerentur *n₁* ||
 71 implacata *K₆θ* | flamine *IP₂pcLF₂RFJ₃pc*: flumine *P₂acPW₁J₃ac*: *n₁*
incert. || 72 dubios- . . . aestus *A₃ul* || 73 residentis *Heinsius*

75 inproba mox surgit tristi de sede Megaera,
 quam penes insani fremitus animique profanus
 error et undantes spumis furialibus irae:
 non nisi quaesitum cognata caede cruorem
 illicitumue bibit, patrius quem fuderit ensis,
 quem dederint fratres; haec terruit Herculis ora
 80 et defensores terrarum polluit arcus,
 haec Athamanteae derexit spicula dextrae,
 haec Agamemnonios intra bacchata penates
 alternis lusit iugulis; hac auspice taedae
 Oedipoden matri, natae iunxere Thyesten.
 85 quae tunc horrissonis effatur talia dictis:
 'signa quidem, sociae, diuos attollere contra
 nec fas est nec posse reor; sed laedere mundum
 si libet et populis commune intendere letum,
 est mihi prodigium cunctis inmanius hydris,
 90 tigride mobilius feta, uiolentius Austris
 acribus, Euripi refluis incertius undis,
 Rufinus, quem prima meo de matre cadentem
 suscepi gremio. paruus reptauit in isto
 saepe sinu teneroque per ardua colla uolutus
 95 ubera quaesiuit fletu, linguisque trisulcis
 mollia lambentes finxerunt membra cerastae.
 meque etiam tradente dolos artesque nocendi

74 tristi surgit Γ | de caede *Burmamnus* || 75 fremitus $RpcFuln_1?$, *cett. mei*:
 gemitus $RacFG_2L_4Z$ || 77 nec J_3 || 78 illicitumue $LPRF^{sscr}n_1$: -que F , *cett. mei*:
 incestumue 'editt.' (teste *Jeep*: non repperi) | patris R_{13} : g *incert.* | fuderit (R),
cett. mei: fuderat F_2 , *Exc. Flor.*: n_1 *incert.* || 80 et Γ , *Exc. Flor.*: haec *cett. mei* |
 polluit R , *cett. mei*: terruit $RulF_{17}g_1$ || 81 Athamantiados *Heinsius* | direxit Ful ,
cett. mei: *correxi*: porrexit F || 82 intra *Heinsius*: inter *codd.* || 85 nunc n_1 | affa-
 tur $n_1C_1O_7?$ || 86 sociae $gacF_2acRW_1$: o sociae $\Gamma gpcP_2LF_2pcPFJ_3n_1$ || 88 si
 placet *Flor. Gall.* | immittere F_3 | uulnus P_{13} || 89 cunctis *cett. mei*: iunctis F_{17}
*ul: natis F_{17} : notis *Burmamnus* || 90 uiolentius] et uiolentius θ : uelocius *Isengri-*
niana mg | euris A_2 || 91 acribus euripi *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: acrius harpyiis (*uel*
sim.) *codd.*, *Exc. Flor.*: acribus Euxini *Jeep*: acrius Adriacis *Birt* | refluis *Isen-*
griniana mg: fuluis n_1 , *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: flauis *cett. mei*: flauisque *Exc. Flor.*:
 Siculis *Birt* || 92 de uentre FC_1 || 93 excepi $Z\mu pc$ | reptauit paruus *Isengriniana* ||
 95 oscula $LPPF_{17}L_3$ || 96 finxerunt $n_1?$, *cett. mei*, *Exc. Flor.*: fixerunt ΓP_2CulZ :
 strinxerunt *Jeep olim*: tinxerunt *Baehrens* | membra $\Gamma gP_2F_2FJ_3n_1$: ora LF_2ul
 PRW_1 , *Isengriniana* || 97 meque etiam tradente dolos $\Gamma g(R)FJ_3$: me tradente
 dolos gestus P_2 (etiam *add. sscr*) LF_2P (*spat. rel. post me*) W_1n_1 : me tradente dolos
 ceptus (*uel certus*) *Exc. Flor.*: me me etiam tradente dolos *uel* me tradente dolos
 astus *Heinsius*: meque uiam tradente dolos *Burmamnus*: me tradente dolos certos
Buecheler | artes- ΓgP_2FJ_3 , *Exc. Flor.*: artem- $LF_2PRW_1n_1$: gestus- Ful | no-
 centem P_{14}*

3. IN RVFINVM LIBER PRIOR

edidicit simulare fidem sensusque minaces
 100 protegere et blando fraudem praetexere risu,
 plenus saeuitiae lucrique cupidine feruens.
 non Tartesiaceis illum satiarit harenis
 tempestas pretiosa Tagi, non stagna rubentis
 aurea Pactoli; totumque exhausterit Hermum,
 ardebit maiore siti. quam fallere mentes
 105 doctus et unanimos odiis turbare sodales!
 talem progenies hominum si prisca tulisset,
 Pirithoum fugeret Theseus, offensus Oresten
 desereret Pylades, odisset Castora Pollux.
 ipsa quidem uinci fateor rapidoque magistram
 110 praeuenit ingenio. nec plus sermone morabor:
 solus habet scelerum quidquid possedimus omnes.
 hunc ego, si uestrae res est accommoda turbae,
 regalem ad summi producam principis aulam.
 sit licet ipse Numa grauior, sit denique Minos,
 115 cedet et insidiis nostri flectetur alumni.
 orantem sequitur clamor cunctaeque profanas
 porrexere manus inuentaque tristia laudant.
 illa ubi caeruleo uestes conexuit angue
 nodauitque adamante comas, Phlegethonta sonorum
 120 poscit et ambusto flagrantis ab aggere ripae
 ingentem piceo succendit gurgite pinum
 pigraque ueloces per Tartara concutit alas.
 est locus extremum pandit qua Gallia litus
 Oceani praetentus aquis, ubi fertur Vlixes
 125 sanguine libato populum mouisse silentem.

98 addidicit *Burmamnus* | minaces $W_1 pc$, *cett. mei*, *Exc. Flor.* : minantes $W_1 ac$
 θpc || 99 blando fraudes $F_2 RW_1$: fraudem blando W_2 || 100 saeuitia $n_1 A_2$ ||
 101 satiarit $Pac \lambda$: satiare $Ppc Rpc$, *cett. mei* || 102 uel ΓP_2 || 103 totumque ex-]
 totum si ex- $L_3 Z$: totumque si n_1 , *Exc. Flor. ac* : totum quoque si *Exc. Flor. pc* :
 cum totum ex- uel qui totum ex- *Jeep olim* || 104 arebit *Heinsius* | nam K_4 ||
 106 hominum W_1 , *cett. mei* : hominem $W_1 ul mg n_1$ || 109 uinci fateor $n_1 F_{17}$, *Exc.*
Flor. : fateor uinci* *cett. mei* | rapidoque *cett. mei*, *Exc. Flor.* : rabidoque $J_3 P_{11} pc$ |
 magistrum $W_1 J_7$: megeram F_{17} || 110 neque λ || 111 quidquid scelerum *Exc.*
Flor. || 112 hunc $P_2 pc$, *cett. mei* : nunc $P_2 ac$ | nostrae $P_2 W_1 J_3 ? \theta \mu$ || 113 produ-
 cam $\Gamma F_2 ac RW_1$: per- $F_2 pc$, *cett. mei* || 114 ipse gR , *Exc. Flor.* : ille* *cett. mei* ||
 116 hec fantem p_2 || 118 conexuit omnes *mei*, (*Exc. Flor.*) : contextuit *Bern. 633* ||
 119 notatam- . . . comam $R?$ || 120 fragrantis n_1 || 121 stipite F_{20} || 122 nigra-
 que K_4 | concitat n_1 || 123 pandit qua] qua pandit O_2 : pandit quo L_{11} || 124 ubi
 Γ , *Exc. Flor.*, *Isengriniana mg* : quo *cett. mei* : qua K_6 , *Exc. Flor.* || 125 popu-
 los Fn_1 | mouisse gF , *cett. mei*, *Exc. Flor.* : nouisse $gul PFul$: placasse Zul | silen-
 tem *Exc. Flor.* : silentum *codd.*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

130 illic umbrarum tenui stridore uolantum
 flebilis auditur questus; simulacra coloni
 pallida defunctasque uident migrare figuras.
 hinc dea prosiluit Phoebique egressa serenos
 135 infecit radios ululatuque aethera rupit
 terrifico: sensit ferale Britannia murmur
 et Senonum quatit arua fragor reuolutaque Tethys
 substitit et Rhenus proiecta torpuit urna.
 tunc in canitiem mutatis sponte colubris
 140 longaeuum mentita senem rugisque seueras
 persulcata genas et ficto languida passu
 inuadit muros Elusae, notissima dudum
 tecta petens, oculisque diu liuentibus haesit
 peiorem mirata uirum; tum talia fatur:
 'otia te, Rufine, iuuant frustraue iuuentae
 consumis florem patriis inglorius aruis?
 heu nescis quid fata tibi, quid sidera donent,
 quid Fortuna paret: toto dominabere mundo
 si parere uelis! artus ne sperne seniles!
 145 namque mihi magicae uires aeuique futuri
 praescius ardor inest; noui quo Thessala cantu
 eripiat lunare iubar, quid signa sagacis
 Aegypti ualeant, qua gens Chaldaea uocatis
 imperet arte deis, nec me latuere fluentes
 150 arboribus suci funestarumque potestas
 herbarum, quidquid letali gramine pollens

128 migrasse W_1ul : mugire $W_1g_1z_1$: errare J_7 | cateruas $R\mu$ || 129 hinc
 P_2J_3sscr , cett. mei: hic Γ : huc P_2ulJ_3 || 130 aera C_1 || 131 tartareo P_{13} |
 sentit $K_4\theta$ | ferale omnes mei, Exc. Flor.: furiale L_3ul , Birt: letale p_2 : fatale
Vicetina || 133 proiecta W_1ul , cett. mei: subiecta $W_1(K_6)\theta$ | urna F_2ul
 $FulJ_3uln_1$, Exc. Flor., Exc. Gyr., *Isengriniana mg*: unda F_2FJ_3 , cett. mei ||
 134 sponte F_2RpcW_1sscrF , cett. mei: saepe $F_2ulPRacW_1Ful$ || 135 sere-
 nas K_4 || 137 inuasit W_1 || 138 liuentibus P_2ul , cett. mei: lucentibus P_2 : lu-
 gentibus $P_{11}ac$ || 140 frustrane *Heinsius* || 141 florem consumis J_3 : absu-
 mis florem F_{14} | patriisque F_2RW_1 || 142 donent R , cett. mei: debent
 ΓRul , Exc. Gyr., *Isengriniana mg*: dedent Exc. Flor.: dedant *Jeep*: seruent
Birt || 143 parat Γ | toto $RFul$, cett. mei: toti* $RulFn_1CW_2\Gamma_1$: g incert. |
 dominabere $\Gamma gP_2RulW_1FJ_3n_1$: donabere $P_2ulLF_2PRFulJ_3ul$ || 144 nec L_1 ||
 147 eripiat F_2 , cett. mei: excipiat F_2ul : deripiat *Barthius*, *Heinsius* || 149 im-
 peret $g?pc?W_1J_3pcC_1O_2pcz_1$, Exc. Flor.: imperat $gac?$, cett. mei | neque λ ||
 151 gramine F_2pc , cett. mei: germine* K_4 : carmine F_2ac , *Isengriniana*: flumi-
 ne Z | pollet $F_{17}pc$

3. IN RVFINVM LIBER PRIOR

Caucasus et Scythicae uernant in crimina rupes,
 quas legit Medea ferox et callida Circe.
 saepius horrendos Manes sacrisque citai
 155 nocturnis Hecaten et condita funera traxi
 carminibus uictura meis, multosque canendo,
 quamuis Parcarum restarent fila, peremi.
 ire uagas quercus et fulmen stare coegi
 uersaque non prono curuaui flumina lapsu
 160 in fontes reditura suos. neu uana locutum
 me fortasse putes, mutatos cerne penates.
 dixerat, et niueae (mirum!) coepere columnae
 ditari subitoque trabes lucere metallo.
 inlecebris capitur, nimiumque elatus auaro
 165 pascitur intuitu. sic rex ad prima tumebat
 Maconius, pulchro cum uerteret omnia tactu;
 sed postquam riguisse dapes fuluamque reuinctos
 in glaciem uidit latices, tum munus acerbum
 sensit et inuiso uotum damnauit in auro.
 170 ergo animi uictus 'sequimur quocumque uocabis,
 seu tu uir seu numen' ait, patriaque relicta
 Eoas Furiae iussu tendebat ad arces,

152 scithie $\Gamma_1 pc$ | uernant] seruant *Jeep* : uertant *Palmer* | crimina *Postgate* :
 gramina *Bern. 633, Exc. Flor.* : gramine omnes mei : germina z_1 : carmine $F_{19} R_{13}$:
 carmina *Heinsius* ('*Florent.*' = F_2 in *Sylloga attributa est haec lectio, perperam*) :
 culmine *Jeep* : toxica *Birt* | rupes $Ppc R$, cett. mei : ripae θ : cautes Rul || 153 ut
 spurium damnauit *Paul* | quas legit $F_2 ac$, cett. mei : quasque legit $F_2 pc^1$: quas le-
 gat $F_2 pc^2$ || 154 citai *Cuiacii uetus* : litai R , cett. mei : litando $Rsscr$: litatis
 $F_{20} Z$: leuaui $F_{17} sscr$, *mr, L_3, Par. Sorb. S. II. 2 pro lemmate, Exc. Flor., Isengri-*
niana mg : uocai $b_1 ma$, *Jeep* : citatam *Heinsius. uulgata lectio* litai non, ut *Hein-*
sius putabat, σολοικίξει, cf. Housmannum ad Lucanum 7, 169–171; sed hic ad rem
minus quadrat: Manes enim et Hecaten sacris placare fortasse non cuiusuis est, sed in
eo nihil mirandum; Manes autem et Hecaten citare, i. euocare, non nisi magorum est
arte praestantium || 155 funera condita *Par. Sorb. S. II. 2* || 157 parc. rest. Γpc ,
 cett. mei : rest. parc. Γac || 158 fulmen *Exc. Flor.* : flumen F_2 , *Exc. Flor.* : flumina
 cett. mei : flamina *Camers* : fulmina *Isengriniana mg* : flamen *Buecheler* || 159 lapsu]
 cursu *Camers mg* || 160 in $R?$, cett. mei : ad *Exc. Laeti* | neu $gLF_2 PJ_3$: ne $\Gamma P_2 R$
 Fn_1 , *Exc. Flor.* : non W_1 : nec θac | locutum $\Gamma? pc? Fpc$, cett. mei, *Exc. Flor.* :
 locutam $FacF_{20} L_3$ || 162 en *Heinsius olim* || 165 intuitu] aspectu* Γ , *Exc. Flor.,*
Exc. Gyr. || 166 pulchro] stulto *Burmans* : cupido *Jeep* | tactu *Pul*, cett. mei :
 tractu Pg_1 || 167 rigueru L | fuluam- W_1 , cett. mei : flauam- $W_1 ul B_1 g_1$ | reuinctos
 cett. mei, *Exc. Flor.* : reuictos g_1 , *Exc. Flor.* : reductos $gpcFn_1 L_4$ || 169 inuiso P_2
 Fpc , cett. mei : inuito $gP_2 ul PFacCK_6 ul$: iniusto K_6 || 170 animo Γ_1 | uocabis $J_3?$
ac, cett. mei : uocaris $J_3 pc \theta$ || 172 furiae iussu cett. mei, *Exc. Flor.* : iussu furiae
 $FJ_3 n_1 CP_1 S_3 \Gamma_1$

CLAVDIVS CLAVDIANVS

- instabilesque olim Symplegadas et freta remis
incluta Thessalicis, celsa qua Bosporos urbe
175 splendet et Odrysiis Asiam discriminat oris.
ut longum permensus iter ductusque maligno
stamine fatorum claram subrepsit in aulam,
ilicet ambitio nasci, discedere rectum,
uenum cuncta dari. profert arcana, clientes
180 fallit et ambitos a principe uendit honores.
ingeminat crimen, commoti pectoris ignem
nutrit et exiguum stimulando uulnus acerbāt.
ac uelut innumeros amnes accedere Nereus
nescit et undantem quamuis hinc hauriat Histrum,
185 hinc bibat aestium septeno gurgite Nilum,
par semper similisque manet: sic fluctibus auri
expleri calor ille nequit. cuicumque monile
contextum gemmis aut praedia culta fuissent,
Rufino populandus erat, dominoque parabat
190 exitium fecundus ager; metuenda colonis
fertilitas; laribus pellit, detrudit auitis
finibus; aut aufert uiuis aut occupat heres.
congestae cumulantur opes orbisque ruinas
accipit una domus; populi seruire coacti
195 plenaque priuato succumbunt oppida regno.
quo, uaesane, ruis? teneas utrumque licebit
Oceanum, laxet rutilos tibi Lydia fontes,
iungantur solum Croesi Cyrique tiaras,

173 instabilesque *cett. mei, Exc. Flor.*: instabiles* $P_2RW_1C_1\varnothing$ | olim] diu A_2F_{17} ||
174 incita *Schraderus* | urbe F , *cett. mei, Exc. Flor.*: arce $FulO_2ul\varnothing ma$, *Vicetina* ||
175 discriminat] determinat A_2ul : determinat n_1 (ut opinor, non determinat) ||
177 subrepsit F_{14} || 178 protinus *Flor. Gall.* || 179 profert $g?Fpc$, *cett. mei, Exc. Flor.*: proferre *Exc. Flor.*: prosunt Fac || 180 fallere . . . uendere *Heinsius* ||
181 pectoris W_1pc , *cett. mei*: criminis F_2W_1ac , *Exc. Flor.* | ignes $gC_1F_3G_5P_{11}W_2$ ||
182 stimulando J_3pc , *cett. mei, Exc. Flor.*: cumulando $PB_1F_{17}acg_1$ | acerbāt J_3pc , *cett. mei, Exc. Flor.*: aceruat Γ || 183 uelut $\Gamma P_2A_2\lambda$, *Exc. Flor.*: ueluti *cett. mei* ||
185 effusum R_{13} || 186 manet] meat $F_2\varnothing$, *Exc. Flor.* || 187 calor ille] calor iste R : sitis ista F_{17} || 188 pretextum F_{17} || 189 parabat omnes *mei, Exc. Flor.*: ferebat *Vicetina* || 191 pellit laribus K_4 || 192 uiuis aufert *Flor. Gall.* || 193 ruinas] rapinas *Par. Sorb. S. II. 2 ul, Isengriniana mg*: ruinam *Heinsius* || 194 domus F_2ulW_1ul , *cett. mei*: manus $F_2W_1L_{11}pc\varnothing$ | seruire J_3pc , *cett. mei*: sunt iure R_4 || 196 tendas uel regnes ad utrumque *Birt* || 197 rutilos laxet O_7 | tibi Lydia] licet india n_1 || 198 iungantur Ppc , *cett. mei, Exc. Frising.*: iungatur $n_1L_{11}pcO_7\mu?pc$, *Exc. Flor.* | croesi cyri- ΓF_2A_2 , *Exc. Frising., Exc. Flor., Iuntina*: cyri croesi- *cett. mei* | tiara (-e, uel *siml.*) omnes *mei*: correxit *Heinsius*: corona A_2ul

3. IN RVFINVM LIBER PRIOR

200 numquam diues eris, numquam satiabere quaestu.
 semper inops quicumque cupit. contentus honesto
 Fabricius paruo spernebat munera regum
 sudabatque graui consul Serranus aratro
 et casa pugnaces Curios angusta tegebat.
 haec mihi paupertas opulentior, haec mihi tecta
 205 culminibus maiora tuis. ibi quaerit inanes
 luxuries nocitura cibos; hic donat inemptas
 terra dapes. rapiunt Tyrios ibi uellera fucos
 et picturatae saturantur murice uestes;
 hic radiant flores et prati uiua uoluptas
 210 ingenio uariata suo. fulgentibus illic
 surgunt strata toris; hic mollis panditur herba
 sollicitum curis non abruptura soporem.
 turba salutantum latas ibi perstrepat aedes;
 hic auium cantus, labentis murmura riui.
 215 uiuitur exiguo melius; natura beatis
 omnibus esse dedit, si quis cognouerit uti.
 haec si nota forent, frueremur simplice cultu,
 classica non gemerent, non stridula fraxinus iret,
 non uentus quateret puppes, non machina muros.
 220 crescebat scelerata sitis praedaeque recentis
 incestus flagrabat amor, nullusque petendi
 cogendique pudor: crebris periuria nectit

200 qui cuncta *anonymus ap. Burmannum* || 200–201 honeste / ... parto *Good-*
year || 201 regis $z_1 mg$, *Isengriniana mg* || 203 tegebat *ceit. mei*, *Exc. Flor.*: tenebat
 $\Gamma L n_1 A_2 O_2$ || 204 opulentior $\Gamma C_1 ul$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*, *Isengriniana mg*: au-
 gustior $g P_2 L F_2 P p c R F p c W_1 J_3$: angustior $P a c F a c n_1 Z$ || 205 ibi $\Gamma L ul$, *Isengri-*
niana mg: tibi L , *ceit. mei*: hic J_6 | quaerat *Heinsius* || 206 hic $\Gamma L ul$: tibi $R a c$:
 mihi $L R p c$, *ceit. mei* || 206–207 inemptos / ... cibos Z || 207 rapiant P_{13} , *Hein-*
sius | ibi $\Gamma L ul$: tibi L , *ceit. mei* | fucos $g F_2 F J_3 C P_1 \Gamma_1 a c$: sucos *ceit. mei*, *Exc.*
Flor. || 208 satiantur $F_3 F_{17} \lambda$: fucantur Γ , *Exc. Flor.*: saturantur *Heinsius* ||
 209 hic $F_2 p c$, *ceit. mei*: hinc $F_2 a c P W_1 A_2 \vartheta$ | et] hic R : hinc R_{31} | uera C ||
 210 illinc F_{19} || 211 hic $F_2 p c$, *ceit. mei*: hinc $F_2 a c W_1 \vartheta$ || 212 abruitura *Heinsius* ||
 213 ibi $\Gamma P_2 a c L p c F_2$: tibi $g F_2 p c P R W_1 p c F J_3 n_1$: sibi $L a c$: mihi $W_1 a c$ | circum-
 strepit *Flor. II. ix. 8* || 214 hinc $W_1 \vartheta$ | labentis $n_1 p c$, *ceit. mei*: lambentis n_1
 $a c F_{20}$ || 215 exiguis O_2 | beatis $F_2 s s c r$, *ceit. mei*: beatos $\Gamma F_2 W_1 C$ (*fort. pc*) $J_7 O_3$
 ul , *Exc. Frising.* || 217 fruerentur n_1 | cultu F , *ceit. mei*: uictu $F u l O_2$: uultu R ||
 218 gemerent ΓR , *Exc. Flor.*, *Isengriniana mg*: fremerent $R u l$, *ceit. mei* | non²]
 nec $L_4 W_2 Z$, *Exc. Flor.* || 219 non ... non] non ... nec Z : nec ... nec *Exc. Flor.*:
 nec ... non O_2 || 220 scelerata sitis] sceleratus amor p_4 : scelerata fames *Heinsius* |
 repentis *Goodyear* || 221 incestus] incensus G_5 : inceptus *Mommsen* || 222 cogen-
 dique ϑ , *Exc. Flor.* | nectit F , *ceit. mei*, *Exc. Flor.*? : nutrit $F u l L_{11}$, *Flor. Gall.*,
Exc. Flor.: miscet μul , *Isengriniana*

blanditiis; sociat perituro foedere dextras.
 si semel e tantis poscenti quisque negasset,
 225 effera praetumido quatiebat corda furore.
 quae sic Gaetuli iaculo percussa leaena
 aut Hyrcana premens raptorem belua partus
 aut serpens calcata furit? iurata deorum
 maiestas teritur; nusquam reuerentia mensae.
 230 non coniunx, non ipse simul, non pignora caesa
 sufficiunt odiis; non extinxisse propinquos,
 non notos egisse sat est; excindere ciues
 funditus et nomen gentis delere laborat.
 nec celeri perimit leto; crudelibus ante
 235 suppliciis fruitur; cruciatus, uincla, tenebras
 dilato mucrone parat. pro saeuior ense
 parcendi rabies concessaque uita dolori!
 mors adeone parum? causis fallacibus instat,
 arguit attonitos se iudice. cetera segnis,
 240 ad facinus uelox, penitus regione remotas
 inpiger ire uias: non illum Sirius ardens
 brumaue Riphaeo stridens Aquilone retardat.
 effera torquebant auidae praecordia curae,
 effugeret ne quis gladios neu perderet ullum
 245 Augusto miserante nefas. non flectitur annis,
 non aetate labat: iuuenum rorantia colla
 ante patrum uultus stricta cecidere securi;
 ibat grandaeuus nato moriente superstes

223 perituro $P_2 ul Rac$, *cett. mei*: perituras $P_2 Rpc O_2$ || 224 e tantis $\Gamma g P_2 R F J_3$
*acn*₁: ex tantis $LF_2 PW_1 J_3 pc$: elusus *Hertel* | qui semel . . . quaeque *König* |
 negaret $J_3 P_1$: negabat O_2 || 225 prae nimio θ || 226 quae *R*, *cett. mei*: non *Rul* |
 Gaetulo *Heinsius* || 227 partus $g P_2 pc? F_2 ul PR ul W_1 ul F J_3 n_1$: part(h)um $\Gamma P_2?$
acLF_2 RW_1, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* || 229 teritur] traitur *Exc. Flor.*: premitur $F_{17} ac$ |
 nusquam $\Gamma P_2 R J_3 pc$, *Exc. Flor.*: numquam *cett. mei* | post hunc uers. nonnihil
amissum esse putat Heinsius || 230 ipsa *Clauarius* | simul] parens *Flor. Gall.* |
 caesi *R*, *Exc. Flor.*: caesti Γ : lesa O_2 : caecis *Paul* || 231 excidisse *Heinsius* ||
 232 notos] natos θ : notis *Isengriniana mg* | egisse] lesisse *Flor. Gall.*: necuisse
Burmans | fregisse *Mommsen* | excindere *R*, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*, *Isengriniana*
mg: extinguere *cett. mei* || 234 nec] non $F_2 P n_1$: L *incert.* | celeri perimit $\Gamma F_2 R$
 $W_1 (n_1) \theta$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*, *Isengriniana*: celeri mittit $g P_2 LPR ul F J_3$: perimit
 celeri *Isengriniana mg* || 235 cruciatum *R* || 237 commissa- L_4 | labori *Z*, *Oxon.*
Bodl. Add. A 208 || 238 parum A_2 , *Escorial. Q. I. 14 ac*: parum est omnes *mei* |
 fallentibus F_{17} || 242 brumaue A_2 | stringens $J_3 O_2 ul$ | retardet *Heinsius* ||
 243 'uersus suspectus' *Birt* || 244 neu $LR n_1$: ne $g?$, *cett. mei* || 245 miserante *Rpc*,
cett. mei: mirante *Rac* | non] nec $J_3 n_1$: g *incert.* || 246 florentia *Jeep* || 247 uul-
 tum *R*

3. IN RVFINVM LIBER PRIOR

250 post trabeas exul. quis prodere tanta relatu
funera, quis caedes possit deflere nefandas?
quid tale inmanes umquam gessisse feruntur
uel Sinis Isthmiaca pinu uel rupe profunda
Sciron uel Phalaris tauro uel carcere Sulla?
o mites Diomedis equi, Busiridis arae
255 clementes! iam, Cinna, pius, iam, Spartace, lenis
Rufino conlatus eris!

deiecerat omnes
occultis odiis terror tacitique sepultos
suspitant gemitus indignarique uerentur.
at non magnanimi uirtus Stilichonis eodem
260 fracta metu; solus medio sed turbine rerum
contra letiferos rictus contraque rapacem
mouit tela feram, uolucris non praepete cursu
uctus equi, non Pegaseis adiutus habenis.
hic cunctis optata quies, hic sola pericli
265 turris erat clipeusque trucem proiectus in hostem,
hic profugis sedes aduersaque signa furori,
seruandis hic castra bonis. hucusque minatus
haerebat retroque fuga cedebat inerti:
haud secus hiberno tumidus cum uertice torrens
270 saxa rotat uoluitque nemus pontesque reuellit,

250 caedes possit *omnes mei*, *Exc. Flor.*: caedes posset $A_2F_3L_{11}$: posset caedes $O_7\mu$ | numerare A_3ul || 253 uel carmine Siren *Paul* || 254 equos $F_{14}ul$ | aras F_{14} || 255 lenis *codd.*: *segnis suo uel tythothetae errore Birt* || 256–257 omnes / occultis odiis $\Gamma P_2L(Ppc)RJ_3$, *Exc. Flor.*: amens / occultis odiis $gF_2PacW_1Fn_1$: amens / occultis odii *Gesnerus* || 257–258 tacito- ... / ... gemitu dedignarique *Heinsius* || 260 solus medio sed LJ_6pc , *Liuietius*: solus medio se ΓRP_3P_4 : medio solus sed $FulJ_3sscrF_3F_{17}P_{12}P_{13}W_2$: solus medio de *Exc. Flor.*: solus medio qui* (F_2), *Heinsius*: solus medioque in *Exc. Laeti*: medio sed (*hoc tantum*) W_{1ac} : sese medio sed $L_{11}\varnothing pc$ (sese *add. ssr*): medio sese sed $gP_2PW_{1pc}FJ_3B_1CK_6$: sese medio de *Exc. Gyr.* (teste *Jeep*): solus in n_1 (*ut opinor*; sed *non uideo*) || 261 letiferos R , *cett. mei*: pestiferos $Rsscr$ | rictus $RulFpc$, *cett. mei*: ritus Fac : ictus F_{13} : tractus R | rapacem] capacem A_2 : ferocem $O_3ul\mu$: minacem R_{31} || 263 tectus *Heinsius* || 264 hic¹ $F_2RulW_1n_1$: haec R , *cett. mei*, *Exc. Flor.* | hic² $F_2W_1n_1$: haec $g?$, *cett. mei*, *Exc. Flor.* | periclis *Heinsius* || 265 proiectus *Burmannus*: prorectus n_1 : porrectus *cett. mei* || 266 hic] haec $gLPPFJ_3CL_4$ | aduersaque J_3 , *cett. mei*: aduersa haec J_3sscr : auersa A_2pc : aduersa hic *Heinsius* | signa LRJ_3sscrO_2 , *Exc. Flor.*: regna J_3 , *cett. mei* || 267 seruandisque n_1 | haec $J_3F_3O_7$ | claustra F_3 || 268 fugam F_3 | tendebat n_1 || 270 uertit- *Isengriniana mg* | pontes- *omnes mei*, *Exc. Flor.*: pontem- K_8 : postes- *Isengriniana mg*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

frangitur obiectu scopuli quaerensque meatum
 spumat et inlisa montem circumtonat unda.
 qua dignum te laude feram, qui paene ruenti
 lapsuroque tuos umeros obieceris orbi?
 275 te nobis, trepidae sidus ceu dulce carinae,
 ostendere dei, geminis quae lassa procellis
 tunditur et uicto trahitur iam caeca magistro.
 Inachus rubro perhibetur in aequore Perseus
 Neptuni domuisse pecus, sed tutior alis:
 280 te non pinna uehit; rigida cum Gorgone Perseus:
 tu non uipereo defensus crine Medusae;
 illum uilis amor suspensae uirginis egit:
 te Romana salus. taceat superata uetustas,
 Herculeos conferre tuis iam desinat actus.
 285 una Cleonaeum pascebat silua leonem;
 Arcadiae saltum uastabat dentibus unum
 saeuus aper, tuque, o compressa matre rebellis,
 non ultra Libyae fines, Antaeae, nocebas
 solaue fulmineo resonabat Creta iuuenco
 290 Lernaemque uirens obsederat hydra paludem.
 hoc monstrum non una palus, non una tremebat
 insula, sed Latia quidquid ditione subactum
 diuidit a primis Gangen horrebat Hiberis.
 hoc neque Geryones triplex nec turbidus Orci
 295 ianitor aequabit nec si concurrat in unum
 uis hydrae Scyllaeae fames et flamma Chimaerae.

272 elisa R | circumtonat *FR*, *Isengriniana* : -sonat *cett. mei* || 273 te laude fe-
 ram dignum μ | quod K_6 || 274 obieceris *g?*, *cett. mei* : subieceris F_{17} , *Schraderus* ||
 275 trepidae W_1 , *cett. mei* : trepidis $W_1 ul$ | sidus ceu *FR*, *Exc. Flor.* : ceu sidus
cett. mei || 276 Geminis *Gesnerus* | lassa *LRFsscr* : lapsa *F*, *cett. mei* : quassa *Hein-*
sius || 278 rubro *FGP₂LRFJ₃n₁C*, *Exc. Flor.* : quondam $F_2PW_1 \lambda \mu$, *Exc. Flor.*,
Iuntina || 279 *om. add. mg W₁* || 280 *om. W₁ (add. mg) \lambda* | uehit] trahit F_{19} : te-
 git *Isengriniana mg* || 281 uiperee P_1 || 282 coniugis *Vicetina* || 284 herculeis ...
 tuos L_3 | actis $gLPJ_3n_1C$ || 286 unum] uncis K_8 || 287 compressa ... rebellis Rpc ,
cett. mei : cumpressa ... rebellis *F* : compressa ... rebellas *Rac* : comprensa ...
 rebellis O_2ac , *Scaliger* : cum pressa ... rebellas *Mommssen* : pressa cum ... rebel-
 lans *Birt* : cum pressa ... rebellis *Koch* || 288 *om. add. mg g* | fines libyae W_1 ||
 290 obsederat] consederat *F* : non liquerat *Birt* || 291 tremebat *FGP₂RfJ₃pc* :
 timebat LF_2PW_1 : tenebat $P_2uJ_3acn_1\mu$, *Exc. Flor.* || 293 diuidit ... Gangen
Hall : uiuit et ... ganges *codd.* : seruit et ... Ganges *Schraderus* || 294 nec $g'J_3pc$,
cett. mei : neque $L^?P$: non J_3acP_1 || 295 ianitor F_2W_1 , *cett. mei* : cerberus F_2gloss .
 $W_1gloss.$, *Exc. Laeti* | aequabit J_3n_1 : aequabunt* *FRF*, *Exc. Flor.* : aequabant
 P_2acLF_2P : aequabat P_2pcW_1 : *g incert.* : aequarint *Heinsius* | non $W_1 \theta$ | con-
 currat] coniuret J_3pc (*ex -at*) || 296 fames P_2 , *cett. mei* : canes P_2ul

3. IN RVFINVM LIBER PRIOR

certamen sublime diu, sed moribus impar,
uirtutum scelerumque fuit. iugulare minatur,
tu prohibes; ditem spoliatur, tu reddis egenti.
300 eruit, instauras; accendit proelia, uincis.
ac, uelut infecto morbus crudescere caelo
incipiens primos pecudum depascitur artus,
mox populos urbesque rapit uentisque perustis
corruptos Stygiam pestem desudat in amnes,
305 sic audus praedo iam non per singula saeuit,
sed sceptris inferre minas omnique perempto
milite Romanas ardet prosternere uires.
iamque Getas Histrumque mouet Scythiamque receptat
auxilio traditque suas hostilibus armis
310 reliquias. mixtis descendit Sarmata Dacis,
et qui cornipedes in pocula uulnerat audax
Massagetes caesamque bibens Maeotin Alanus
membraque qui ferro gaudet pinxisse Gelonus,
Rufino collecta manus. uetat ille domari
315 innectitque moras et congrua tempora differt.
nam tua cum Geticas strauisset dextra cateruas,
ulta ducis socii letum, parsque una maneret
debilior facilisque capi, tunc inpius ille

297 moribus] motibus F_3 : g *incert.* : molibus *Heinsius* || 300 diruit Z | accen-
dit $g^?W_1ul$, *cett. mei* : succendit Z : attemptat $W_1\theta$ || 301 at**Vicetina* | ueluti F_3 : g
incert. | infecto] infesto PW_2ac : g *incert.* || 302 *om. add. mg g (ma)* | incipiens]
inpatiens J_6z_1 : g *incert.* | primos $Fpc^?$, *cett. mei* : primo $g^?maF^?ac$: primum *Jeep* ||
303 populos] populosque W_1 : urbes F | urbes- *omnes mei, Exc. Flor.* : populos- F |
uentis- Fpc , *cett. mei, Exc. Flor.* : uenis- *Exc. Laeti* || 304 desudat $\Gamma gP_2F_2RW_1ul$
 $FacJ_3$, *Exc. Flor.* : defundit z_1ac , *Jeep* : diffundit LPW_1 : diffudit $Fpcn_1$ || 305 iam
non J_3pc , *cett. mei* : iam nunc n_1Zac : iam iam J_3ac || 306 sed J_3pc , *cett. mei* : et
 $J_3acn_1\theta$ || 307 *om. add. mg P_2* | ardet $gP_2PW_1ulFJ_3n_1$: audet ΓLF_2RW_1
 $A_2ul\theta$ | leges *Exc. Pat. rec. ap. Burmannum (non p_2)* || 308 iamque getas *Exc.*
Flor., Exc. Gyr. ('*Pricaeano*' = F_{17} *perperam attribuit Heinsius*) : iam gentes *codd.* :
iam demens uel iamque amens *Goodyear* | receptat $LF_2PacRW_1J_3uln_1$: retemptat
 $\Gamma gacP_2PpcRulF$, *Exc. Flor.* : retentat $gpcJ_3\lambda ac$ || 309 tradit- *cett. mei, Exc. Flor.* :
traxit- P || 310 decedit J_3 || 311 audax W_1 , *cett. mei* : atrox W_1ul || 312 caesam-
Exc. Flor. : patriam- $gpcRP_1$: patrium- gac , *cett. mei* | bibens *cett. mei, Exc. Flor.* :
bibit F_2 | maeotin alanus $\Gamma gpcP_2(F_2pc)PpcRFpcJ_3$, *Exc. Flor., Exc. Gyr.* : mae-
otis orontem (L) (F_2ac) (Pac) W_1n_1 : Maeotida Alanus *Heinsius* || 313 gaudet
ferro Z | punxisse *Heinsius* || 314 collecta P_2J_3sscr , *cett. mei* : collata $P_2ulJ_3F_3G_5$
 O_2ulO_3ul , *Isengriniana mg* | domare *Birt* || 316 *om. add. mg R* | nam] iam F_{13} |
traxisset O_2 | dextra cateruas Γ , *Exc. Flor.* : dextera turmas *cett. mei* || 317 *om. add.*
mg R | parsque *cett. mei, Exc. Flor.* : pars $n_1Z\lambda\mu$ || 318–319 inpius . . . / proditor
 ΓLR , *Exc. Flor., Exc. Gyr., Isengriniana* : proditor . . . / inpius *cett. mei*

- 320 proditor imperii coniuratusque Getarum
distulit instantes eluso principe pugnās,
Hunorum laturus opem, quos adfore bello
norat et inuisis mox se coniungere castris.
est genus extremos Scythiae uergentis in ortus
trans gelidum Tanain, quo non famosius ullum
325 Arctos alit. turpes habitus obscaenaque uisu
corpora; mens duro numquam cessura labori;
praeda cibus, uitanda Ceres, frontemque secari
ludus et occisos pulchrum iurare parentes.
nec plus nubigenas duplex natura bifformes
330 cognatis aptauit equis: acerrima nullo
ordine mobilitas insperatque recursus.
quos tamen inpavidus contra spumantis ad Hebri
tendis aquas, sic ante tubas aciemque precatus:
'Mauors, nubifero seu tu procumbis in Haemo
335 seu te cana gelu Rhodope seu remige Medo
sollicitatus Athos seu caligantia nigris
ilicibus Pangaea tenent, accingere mecum
et Thracas defende tuos. si laetior adsit
gloria, uestita spoliis donabere quercu.'
340 audiit illa pater scopulisque nivalibus Haemi
surgit et hortatur celeres clamore ministros:
'fer galeam, Bellona, mihi nexusque rotarum

321 *om. add. ma gA₂*, 322 *om. add. ma A₂*: ambos uersus spurios censuit König ||
321 allaturus A₂F₃J₇O₃P₁₁Z: capturus Reinhardt: speculatus Birt: mansurus
Goodyear | opes gn₁ | quas g || 322 castris] dextris A₂ma || 323 extre-
mum ... in ortum A₃ || 324 liquidum F₁₇ | famosius Rul, cett. mei, Exc.
Flor.: animosius F₂R, Exc. Flor.: formosius PP₁₁μ: deformius p₂μul: uiolen-
tius λ || 325 alit omnes mei, Exc. Flor.: habet Vicetina | turpes FR, Exc. Flor.,
Isengriniana mg: tristes cett. mei || 326 numquam duro μ | labori F₂mgW₁ul,
cett. mei: dolori F₂W₁ || 327 frontem- R, cett. mei, Exc. Flor.: fratrem- F₂Rul
W₁n₁: frontes- L₁₁: fratres- L₁₁ul | secari Rac, Exc. Flor., Isengriniana mg:
secare* Rpc, cett. mei: necare F₂pcW₁ || 328 ludus Rpc, cett. mei: lusus* C₁ac,
Exc. Flor.: luctus FR?ac?, König: laudis Birt || 329 non F₂W₁θλ | bimbres
Cuiacii uetus || 330 aptarat n₁ || 331 infrenati- K₈ | recessus F₂ || 333 tendit LF₂ |
aciem- FR, Exc. Flor., Exc. Gyr., Isengriniana mg: ferrum- cett. mei: bellum-
L₁₁ul | profatus Exc. Flor. || 334 pinifero 'Ambros.' ap. Burmannum || 335 medo
J₃ul, cett. mei, Exc. Flor.: nudo gP₂PJ₃ || 336 Athos] apex F₁₇ac || 338 si] sic
Buecheler || 339 ditabere θ || 340 *om. add. mg W₁* | ista n₁Z | scopulisque niua-
libus J₃pc, cett. mei: speculisque nivalibus F₁ac: spoliisque nivalibus W₁: scopu-
lisque in uallibus J₃acF₁₇ac: scopulosis uallibus F₁₇pc || 341 celeri R || 342 nexus-
que J₃, cett. mei, Exc. Flor.: falcesque J₃sscr

3. IN RVFINVM LIBER PRIOR

tende, Pauor. frenet rapidos Formido iugales.
 festinas urgete manus. meus ecce paratur
 345 ad bellum Stilicho, qui me de more tropaeis
 ditat et hostiles suspendit in arbore cristas.
 communes semper litui, communia nobis
 signa canunt iunctoque sequor tentoria curru.
 sic fatus campo insiluit lateque fugatas
 350 hinc Stilicho turmas, illinc Gradius agebant
 et clipeis et mole pares; stat cassis utrique
 sidereis hirsuta iubis loricaque cursu
 aestuat et largo satiatur uulnere cornus.
 acrior interea uoto multisque Megaera
 355 luxuriata malis maestam deprendit in arce
 Lustitiam diroque prior sic ore lacessit:
 'en tibi prisca quies renouataque saecula rursus,
 ut rebare, uigent! en nostra potentia cessit
 nec locus est usquam Furiis! huc lumina flecte.
 360 aspice barbaricis iaceant quot moenia flammis,
 quas mihi Rufinus strages quantumque cruoris
 praebeat et quantis epulentur caedibus hydri.
 linque homines sortemque meam, pete sidera, notis
 autumnus te redde plagis, qua uergit in Austrum

343 tende] iunge uel tange Jeep : inde Birt | precor K₆ac | frenet rapidos R_{pc},
 cett. mei, Exc. Flor. : rapidos frenet L₁₁, Vicetina : frena rapidos* z₁, Exc. Flor. ? :
 frenet rabidos R₁₃ : frenet tepidos Rac : frenet trepidos Isengriniana mg || 345 tri-
 umphis z₁ || 346 ditet . . . suspendat Heinsius || 347 litui semper Z || 348 canant g :
 canent Jeep | sequor gulRac, cett. mei : sequar R_{pc} : feror? g | tentoria P₂R,
 cett. mei : uestigia P₂ul Rgloss. J₃ | curru ΓRW₁ulFJ₃ : cursu gP₂LF₂PW₁Fuln₁ ||
 350 hic P | illic g | agebant gPRFJ₃ : agebat* ΓP₂F₂W₁n₁ || 351 mole ΓgP₂pc
 LRacFJ₃pc : more P₂acF₂PW₁J₃ac : amore R_{pc}n₁F₁₇ac : honore F₁₇pc, Hein-
 sius | utrique ΓgLRacFn₁ : utrisque P₂F₂PRpcW₁J₃ || 352 sidereis . . . iubis
 R_{pc}, cett. mei : sidereis . . . iubas Rac : sidereis . . . comis LF₁₇acF₂₀ : sidereas . . .
 iubas Heinsius | cursum P₁ || 353 longo J₇ | saturatur* R, Exc. Flor., Exc. Gyr. |
 sanguine F₁₇, Exc. Flor. | cornus (J₃pc), cett. mei, Exc. Flor. : conus gpc? (P₂)
 LPJ₃ac || 354 uoto] uultu P₂, Goodyear (qui et noto uel solito protulit) : uoti
 Heinsius || 354–355 multisque . . . / . . . malis ΓF₂R, Exc. Flor. : multoque . . . /
 . . . malo cett. mei || 356 diroque prior sic ore ΓR, Exc. Flor. : atque prior diro
 (duro z₁) sic ore cett. mei : hancque prior diro sic ore A₃ (hanc sscr) : atque
 prior sic illam diua P₁₃ || 357 quies J₃, cett. mei : fides J₃ulF₂₀G₅z₁λ, Schraderus |
 renouata- ΓP₂RO₃ul, Exc. Flor., Isengriniana mg : reuocata-* cett. mei | sae-
 cula P₂, cett. mei : tempora P₂ulC₁ : foedera μpc | rursum R || 358 en] et RC₁ |
 cessat J₃ || 359 non W₁θ | umquam K₆ || 360 moenia F₂pc, cett. mei : milia
 LPμul, Exc. Flor. : lumina F₂ac : culmina Heinsius || 361 strages] clades A₂J₇ :
 caedes p₄ || 363 notis R_{pc}, cett. mei : noctis ΓRac, Isengriniana || 364 tu P₂ | qua
 P₂, cett. mei : quo P₂ul

365 Signifer: aestiuo sedes uicina Leoni
iam pridem gelidaeque uacant confinia Librae.
atque utinam per magna sequi conuexa liceret!¹
diua refert: 'non ulterius bacchabere demens.
iam poenas tuus iste dabit, iam debitus ultor
370 inminet, et terras qui nunc ipsumque fatigat
aethera nec uili moriens condetur harena.
iamque aderit laeto promissus Honorius aeuo
nec forti genitore minor nec fratre corusco,
qui subiget Medos, qui cuspide proteret Indos.
375 sub iuga uenturi reges; calcabitur asper
Phasis equo pontemque pati cogetur Araxes,
tuque simul grauib; ferri religata catenis
expellere die debellatasque draconum
tonsa comas imo barathri claudere recessu.
380 tum tellus communis erit, tum limite nullo
discernetur ager; nec uomere sulcus adunco
findetur: subitis messor gaudebit aristis.
rorabunt querceta fauis; stagnantia passim
uina fluent oleique lacus; nec murice tinctis
385 uelleribus quaeretur honos, sed sponte rubebunt
attonito pastore greges pontumque per omnem
ridebunt uirides gemmis nascentibus algae.'

365 signifera Γ | sedes *Barthius* || 366 gelidaeque uacant P_2 , *Exc. Flor.*: gelidae cessant P_2ul , *cett. mei*: gelidae cessant ΓW_1 : geminae cessant *Vicetina*, *Exc. Gyr.*? : geminae cessant *Exc. Flor.*: egelidae cessant *Cuiacii uetus*: geminaeque uacant *Heinsius* || 369 tuus iste dabit ΓR , *Exc. Flor.*: dabit iste (ipse L : ille n_1) tuus *cett. mei* || 371 non uili moriens n_1 : nec moriens uili P_{13} : non ulla moriens L_{11} , *Exc. Flor.*: nunc sicca moriens P_4 || 372 namque F_{20} || 373 nec¹ non μ | nec² non $n_1 \theta$? $ac \mu$ || 374 subiget R_{pc} , *cett. mei*: subigit $RacZac$: subigat *Exc. Flor.* | qui² $n_1 Z$: et *cett. mei* | proteret R_{pc} , *cett. mei*: proterit O_3acW_2 : proterat *Exc. Flor.* || 378 om. F_2 (*add. mg ma?*) W_1 (*add. mg*) || 379 iubas O_3pc | imo barathri omnes *mei*, *Exc. Flor.*: baratri longo K_6 | claudere W_1ul , *cett. mei*: condere $LF_2W_1 \theta$: trudere R_{31} || 380 communis J_3 , *cett. mei*: immunis J_3ulz_1ac || 381 adunco $g?pcF_2W_1FJ_3n_1$, *Exc. Flor.*: obunco* ΓL (*in ras.*) PR : abunco $g?acP_2$ || 382 findetur] frangetur J_7 : scindetur *Exc. Flor.* | messor subitis *Exc. Flor.* | gaudebit messor F_{17} || 383 fauis R , *cett. mei*: fauos* $Rul \theta$ | stagnantia] stillantia C_1 : spumantia *Jeep* || 384 olei- omnes *mei*, *Exc. Flor.*: oleum* *Heinsius*
codicum subscriptiones: claudiani in rufinum liber primus explicit Γ : in rufinum liber primus explicit R : explicit in rufinum liber primus *Exc. Flor.*

4. IN RVFINVM PRAEFATIO ALTERA

4

IN RVFINVM

PRAEFATIO ALTERA

Pandite defensum reduces Heliconae sorores,
 pandite. permissis iam licet ire choris.
 nulla per Aonios hostilis bucina campos
 carmina mugitu deteriore uetat.
 5 tu quoque securis pulsa formidine Delphis
 floribus ultorem, Delie, cinge tuum.
 nullus Castalios latices et praescia fati
 flumina polluto barbarus ore bibit.
 Alpheus late rubuit Siculumque per aequor
 10 sanguineas belli rettulit unda notas,
 agnuitque nouos absens Arethusa triumphos
 et Geticam sensit teste cruore necem.
 immensis, Stilicho, succedant otia curis
 et nostrae patiens corda remitte lyrae,

4 1–20 Γ , gP_2 , L , F_2P , R , W_1 , FJ_3n_1

hanc praefationem ante lib. II In Rufinum positam exhibent $\Gamma L F_2 R W_1$, post eum librum, uel potius ante lib. In Gildonem (non enim semper libros In Rufinum sequitur liber In Gildonem, uelut in FJ_3n_1), gP_2L (bis) FJ_3n_1 , in marg. ante lib. In Gildonem P. de ceteris codd. uide Prolegomena. in edd. Vicetina et Aldina praef. ante lib. In Gild. collocata est, ibique in Exc. Gyr. adscriptum est 'Inc. praefatio in antiquo habetur ante secundum librum in Rufinum. ante hunc (sc. Gild.) nulla habetur'; in Exc. Flor. praef. in marg. ante lib. II In Ruf. exarata est

codicum inscriptiones: incipit libri secundi praefatio Γ : incipit prologus libri tercii g : flauii claudiani libri secundi de morte rufini F_2mg : incipit secundus R : prefacio in librum secundum W_1 : prologus ad librum sequentem de gildone J_3ma : incipit in eundem liberi II praefatio Exc. Flor.: incipit secundus liber scilicet de deiectione rufini G_5 : incipit propositio libri de gildone J_6 : claudiani liber secundus in rufinum \varnothing

4 1 pangite Cuiacius | defessum $n_1q\varnothing$ | reduces] iam nunc L_3 || 2 praemissis F_2W_1 : demissis J_6 : permixtis Camers: pacificis Cuiacius: Permissis Buecheler: per messes Mommsen: promissis Birt | libet Heinsius | choris F_2pcR , cett. mei: rotis Rul : comis F_2ac || 4 uetat R , cett. mei: canat Rul || 6 dele recinge n_1 , Exc. Flor. || 8 bibit Γ (fort. pc ex -et) L (bis) F_2RW_1 , Exc. Flor.: bibit $gP_2F?n_1J_3$: bibat LP || 10 unda] ore P_4 || 11 agnuit-] agnoscit- F_3 : admouit- W_1 || 12 et geticam $\Gamma L(F_2)RW_1$, Exc. Flor.: gildonis gP_2L (bis) $PRulFJ_3n_1$ | sentit P_{13} || 13 succedent F_3

CLAVDIVS CLAVDIANVS

15 nec pudeat longos interrupisse labores
et tenuem Musis constituuisse moram.
fertur et indomitus tandem post proelia Mauors
lassa per Odrysias fundere membra niues,
oblitusque sui posita clementior hasta
20 Pieriis aures pacificare modis.

5

IN RVFINVM

LIBER ALTER

Iam post edomitas Alpes defensaue regna
Hesperiae merita complexus sede parentem
auctior adiecto fulgebat sidere mundus,
iamque tuis, Stilicho, Romana potentia curis
5 et rerum commissus apex, tibi credita fratrum
utraque maiestas geminaeque exercitus aulae.
Rufinus (neque enim patiuntur saeua quietem
crimina pollutaeque negant arescere fauces)
infandis iterum terras accendere bellis
10 incohat et solito pacem uexare tumultu.
haec etiam secum: 'quanam ratione tuebor
spem uitae fragilem? qua tot depellere fluctus
arte queam? premor hinc odiis, hinc milite cingor.

5 1–527 *I'*, *gP*₂, *L*, *F*₂*P*, *R*, *W*₁, *FJ*₃*n*₁

4 15 nec] ne *F*₃: non *W*₂ || 16 musis tenuem *O*₂ | constituuisse *omnes mei*, *Exc.*
Flor.: instituisse *F*₃: continuisse *Exc. Flor. mg*

explicit praefatio *I'*: hinc emendatus cum .b. tantum *Exc. Flor. (sequitur Gild.)*
codicum inscriptiones: incipit liber secundus claudiani in rufinum *I'*: incipit
secundus de ciuili ac sociali bello *g*: narratio *Rmr*: incipit liber secundus *W*₁:
ruffini mors (*mr*¹) cl. claudiani liber secundus (*mr*²) *J*₃

5 3 auctior] aptior *g*? : iunctior *P* | adiuncto *Taurin. deperd.* || 5 tradita *z*₁ ||
7 nec *W*₁ || 8 prolutae- *Buecheler* | mansuescere *F*₂₀*z*₁*ul* || 9 terras . . . bellis]
bellis . . . terras *FA*₂: terras . . . flammis *P*₂*K*₆*O*₂ || 10 subito *p*₂ | uexare *W*₁*ul*,
cett. mei, *Exc. Flor.*: turbare *LF*₂*PW*₁ *g* *λ*, *Exc. Flor.* || 11 hoc *FP*₁₁ | quanam]
qua non *P*: qua nunc *Pmg*

5. IN RVFINVM LIBER ALTER

15 heu quid agam? non arma mihi, non principis ullus
 auxiliatur amor. matura pericula surgunt
 undique et inpositi radiant ceruicibus enses.
 quid restat nisi cuncta nouo confundere luctu
 insontesque meae populos miscere ruinae?
 euerso iuuat orbe mori: solacia leto
 20 exitium commune dabit nec territus ante
 discedam: cum luce simul linquenda potestas.⁷
 haec fatus, uentis ueluti si frena resoluat
 Aeolus, abrupto gentes sic obice fudit
 laxauitque uiam bellis et, ne qua maneret
 25 immunis regio, cladem diuisit in orbem
 disposuitque nefas. alii per terga ferocis
 Danubii solidata ruunt expertaque remos
 frangunt stagna rotis; alii per Caspia claustra
 Armeniasque niues inopino tramite ducti
 30 inuadunt Orientis opes. iam pascua fumant
 Cappadocum uolucrumque parens Argaeus equorum,
 iam rubet altus Halys nec se defendit iniquo
 monte Cilix. Syriae tractus uastantur amoeni
 adsuetumque choris et laeta plebe canorum
 35 proterit inbellem sonipes hostilis Oronten.
 hinc planctus Asiae; Geticis Europa cateruis
 ludibrio praedaeque datur frondentis ad usque
 Dalmatiae fines: omnis quae mobile Ponti
 aequor et Hadriacas tellus interiacet undas
 40 squalet inops pecudum, nullis habitata colonis,

14 non . . . non omnes mei, *Exc. Flor.*: non . . . nec C₁F₁₇, *Exc. Flor. mg* ||
 16 inpositi radiant *Rpc*, *cett. mei*, *Exc. Flor.*: inpositis rad. *Rac*: irradiant po-
 siti *L*: infesti radiant *Gesnerus* || 17 succendere F₂₀ || 19 euerso omnes mei, *Exc.*
Flor.: destructo *Exc. Flor.* | fato *z₁mgλ* || 21 discedam J₃ac, *cett. mei*: decedam
 J₃pcZpcz₁: dis cedam *Heinsius* || 22 ueluti uentis F₁₇μ | resoluat *ΓR*, *Exc.*
Flor., *Exc. Gyr.*: remittat* *cett. mei* || 23 sic gentes F₁₇ | fudit *L?*, *cett. mei*, *Exc.*
Flor.: fundit P₂J₃θ, *Exc. Flor.* || 25 diuisit *ΓF₂RW₁J₃sscrA₂ulO₂ul*, *Exc.*
Flor.: dimisit g²P₂LPFpcJ₃n₁: demisit *FacA₂O₃* | orbem omnes mei, *Exc.*
Flor.: urbes *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*, *Isengriniana mg* || 26 disponit- O₇: inposuit-
 P₁ || 28 frangunt] stringunt *Jeep*: radunt *Birt* | claustra] castra n₁C₁acθ: lustra
Isengriniana mg: regna G₅ || 29 limite F₁₇z₁ || 31 equarum P? || 32 altus] intus
 gP₂PJ₃n₁ || 33 tractus] saltus z₁: montes *Isengriniana mg* | amoenae *Heinsius* ||
 34 canorum W₁, *cett. mei*: sonorum W₁sscr F₁₇Zμ | post 34 intercidisse uersum
putat Heinsius || 35 inbellem] impellens *Birt* || 36 planctus] cultus F₂₀: luctus
Heinsius | geticisque K₆ || 38 quae LPFJ₃n₁A₂, *Exc. Gyr.*: qua *ΓgP₂F₂RW₁*
 Zθ || 39 adriacis . . . undis P₁ac || 40 pecudis z₁

instar anhelantis Libyae, quae torrida semper
 solibus humano nescit mansuescere cultu.
 Thessalus ardet ager; reticet pastore fugato
 Pelion; Emathias ignis populatur aristas.
 45 nam plaga Pannoniae miserandaque moenia Thracum
 aruaque Moesorum iam nulli flebile damnum,
 sed cursus sollemnis erat campusque furori
 expositus, sensumque mali detraxerat usus.
 eheu quam breuibis pereunt ingentia causis!
 50 imperium tanto quaesitum sanguine, tanto
 seruatum, quod mille ducum peperere labores,
 quod tantis Romana manus contexuit annis,
 proditor unus iners angusto tempore uertit.
 urbs etiam, magnae quae ducitur aemula Romae
 55 et Calchedonias contra despectat harenas,
 iam non finitimo Martis terrore mouetur,
 sed propius lucere faces et rauca sonare
 cornua uibratisque peti fastigia telis
 aspicit. hi uigili muros statione tueri,
 60 hi iunctis properant portus munire carinis.
 obsessa tamen ille ferus laetatur in urbe
 exultatque malis summaeque ex culmine turris
 inopia uicini cernit spectacula campi:
 uinctas ire nurus, hunc per uada caerula mergi
 65 seminecem, hunc subito percussum uulnere labi

43 cultore F_{20} || 45 nam $\Gamma g P_2 pc F_2 ? ac P R ac$, *Exc. Flor.* : iam $P_2 ac L F_2 pc R pc$
 $W_1 F n_1$: nec (non pro plaga) J_3 | proelia θ || 46 moesorum $P_1 R_4$, *Exc. Laeti* :
 misorum (mys-) omnes *mei* | post Moesorum unum uers. excidisse putat *Jeep* |
 iam nulli omnes *mei*, *Exc. Flor.* : non ulli *Exc. Flor.* || 48 sensum- $P pc$, *cett. mei* :
 sensus- $L F_2 P ac W_1 F$ | mali $F_2 pc L_{11} Z pc \lambda$, *Exc. Flor.* : malis $F_2 ac$, *cett. mei*, *Exc.*
Flor. | deteraserat G_5 || 49 heu mihi θ | causis] fatis *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* ||
 51 peperere $P_2 ul$, *cett. mei* : iunxere $P_2 J_6$ || 52 connexuit Z || 55–115 bis scripsit P_2 ,
 et suo loco et post 462 (= P_2 bis) || 55 quae FL_4 || 56 moueri *Heinsius* || 57 propius
 $\Gamma pc R pc$, *cett. mei* : proprius $\Gamma ? ac P n_1$: proprias $L_4 P_1 \mu$: potius $R ac$ || 60 iunctis
 properant $J_3 pc ?$, *cett. mei* : uinctis prop. $F ? J_3 ac ? n_1$: prop. iunctis *Flor. Gall.* |
 portus properant C_1 | murare J_7 | carinis Γac , *cett. mei* : catenis Γpc , *Heinsius* ||
 61 tamen] tantum g | ferox μ || 62 summae- $R q$: summo-*cett. mei* | ex R : e
Exc. Gyr. (teste *Jeep*) : a *cett. mei* || 63 cernit] spectat $L J_3 P_1$, *Flor. Gall.* | specta-
 cula ΓR , *Exc. Flor.*, *Isengriniana mg* : certamina *cett. mei* || 64 uictas P : iunctas
 K_4 | nurus $\Gamma g pc P_2 L F_2 R n_1$: manus $g ac F_2 ul P W_1 F J_3 Z \theta$ | per uada $R ul$, *cett.*
mei : per uaga R : in uada* *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : cerula L_{11} | caerula omnes *mei* :
 proxima* *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : per uada L_{11} || 65 percussum] perculsum $g F_{20}$:
 conuulsum $F_{17 ac}$

5. IN RVFINVM LIBER ALTER

dum fugit, hunc animam portis efflare sub ipsis;
 nec canos prodesse seni puerique cruore
 maternos undare sinus. immensa uoluptas
 et risus plerumque subit; dolor adficit unus
 70 quod feriat non ipse manu. uidet omnia late
 praeceptis incensa suis et crimine tanto
 luxuriat carumque sibi non abnuit hostem;
 iactabatque ultro, quod soli castra paterent
 sermonumque foret uicibus permissa facultas.
 75 egregii quotiens exisset foederis auctor,
 stipatur sociis, circumque armata clientum
 agmina priuatis ibant famulantia signis.
 ipse inter medios, ne qua de parte relinquat
 barbariem, reuocat fuluas in pectora pelles
 80 frenaque et inmanes pharetras arcusque sonoros
 adsimulat mentemque palam testatur amictu,
 nec pudet Ausonios currus et iura regentem
 sumere deformes ritus uestemque Getarum;
 insignemque habitum Latii mutare togati
 85 maerent captivae pellito iudice leges.
 quis populi tum uultus erat! quae murmura furtim!
 (nam miseris ne flere quidem aut lenire dolorem
 colloquiis inpune licet): 'quonam usque feremus

66 hunc] hic **F** : atque *Flor. Gall.* | efflare] spirare **LF₂W₁J₇L₃O₂** || 67 non *Exc. Flor.* | puerum- **K₆** || 68 undante **n₁** : undasse **B₁g₁Z** : fedare **PK₆λ** : fedasse **μ** : foedante *Heinsius* || 69 in **F₁₉** | adficit **Ppc**, *cett. mei* : inficit **LPac** : efficit **Zac** || 70 non ipse manu feriat **F** || 71 exceptis *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* || 72 abnuit **FP₂RO₃ul**, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : abnegat *cett. mei* || 73 quod soli] soli quod **F₂W₁θ** : quod sibi **n₁**, *Exc. Flor.* | paterent **P₂F₂pc**, *cett. mei* : parabant **P₂ul** || 74 foret **P₂**, *cett. mei* : fuit **P₂ul** | commissa **n₁O₇** : concessa *Flor. Gall.* | facultas **R**, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : potestas* *cett. mei* || 75 auctor] actor **W₁F₃** : ictor *Heinsius* || 76 stipatur **RW₂θλ**, *Isengriniana mg* : stipatus *cett. mei* | circa- **z₁** || 77 irent *Birt* || 79 pectora **gPpcRJ₃pcθul** : pectore **FP₂LPacFJ₃acn₁** : corpora **W₁θ** : corpore **F₂** || 81 palam **W₁ul**, *cett. mei* : satis **F₂W₁θ** | testatur *omnes mei*, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : proclamat *Exc. Flor.* | amictu **O₂ul**, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : amictus* *omnes mei*, *Exc. Flor.* || 82 nec] ne **W₁** : non **O₂ulλ** | Ausonias curas *Fornerius* : Ausonios cursus *Ker* | et bella **P₄** | tuentem **J₇** || 83 ritus **P₂**, *cett. mei* : rictus **P₂ul** : mitras *Flor. Gall.* | uestesque **C₁W₂z₁Γ₁** : et ueste *Heinsius* || 84 insignesque habitus **B** : insignes habitus *Heinsius* | togati *Heinsius* : togaeque *codd.* : coactae *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* || 85 captivae pellito **Rpc**, *cett. mei*, *Exc. Frising.* : pellito captivae *Rac* : captivae polluto **Γμ**, *Par. 15155, Lond. Harl. 2745, Oxon. Exon. 23, Isengriniana mg* | uindice **θ** || 86 populis **F₂θ** | tum uultus **P₂R?J₆** : tumultus **Γ** : tunc uultus *cett. mei* : nunc uultus **L₄** : tum luctus *Heinsius* || 87 ne **Γ**, *Wakefield* : nec *cett. mei* : non **Fn₁Γ₁** | dolorem *omnes mei*, *Exc. Flor.* : dolores **p₂** || 88 alloquiis **L₁₁**

90 exitiale iugum? durae quis terminus umquam
sortis erit? quis nos funesto turbine rerum
aut tantis soluet lacrimis, quos barbarus illinc,
hinc Rufinus agit, quibus arua fretumque negatur?
magna quidem per rura lues, sed maior oberrat
intra tecta timor. tandem succurre ruenti
95 heu patriae, Stilicho! dilecta hic pignora certe,
hic domus, hic thalamis primum genialibus omen,
hic tibi felices erexit regia taedas.
uel solus, sperate, ueni! te proelia uiso
languescent audique cadet dementia monstri.
100 talibus urgetur discors Aurora procellis.
at Stilicho, Zephyris cum primum bruma remitti
et iuga diffusis nudari coepta pruinis,
partibus Italiae tranquilla in pace relictis,
utraq; castra mouens Phoebi properabat ad ortus,
105 Gallica discretis Eoaque robora turmis
complexus. numquam tantae dicione sub una
conuenere manus nec tot discrimina uocum:
illinc Armeniae uibratis crinibus alae
herbida collectae facili uelamina nodo;
110 inde truces flauo comitantur uertice Galli,
quos Rhodanus uelox, Araris quos tardior ambit

89 durae *F*?*ac*, *cett. mei*: dirae *Fpc*?*J*₃ || 90 *om. add. mg* *W*₁ | qui *ΓP*₂*P* | funesto *ΓR**J*₃*n*₁, *Exc. Flor.*: funesto a *g*? : funesto in *cett. mei*, *Exc. Flor.*: in tanto *O*₂: infesto *p*₄ || 91 aut *ΓP*₂*R**J*₃*n*₁*A*₂, *Exc. Flor.*: et *gac*: a *gpc* *P*₂*ul* *LF*₂*P* *W*₁*F*, *Exc. Flor.*: ah uel heu *Heinsius*: ac *Gesnerus* || 92 quibus] quis *p*₂ | negatur *P*₂ *bis*, *cett. mei*: negantur *P*₂*B*₁*g*₁ *λ μ*: *g incert.* || 94 intra *cett. mei*, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: inter *W*₁*F**n*₁*C*₁ *θ* | succurre ruenti] succurrere auenti *F*: *g incert.* || 95 stil. patr. *Z* | dilecta hic *W*₁*ul*, *cett. mei*: dilecta haec *P*₂: delecta haec *P*₂ *bis*: dilectaue *g*: tua sunt hic *W*₁ *θ*: tua sint hec *F*₂ | cerne *Mommsen* || 96 thal. primum *ΓR**Fpc*?*n*₁*A*₂, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*, *Isengriniana mg*: thal. proprium *gP*₂*LF*₂*PRul* *W*₁*J*₃, *Exc. Flor.*: proprium thal. *L*₃: thal. priuum *Burmans* | genialibus *ΓP*₂*ul* *RW*₁*pcF*?*ac*: genitalibus *gP*₂*LF*₂*PRul* *W*₁?*acFpc* *J*₃*n*₁: gentilibus *L*₁₁ || 98 solum *F* | sperate *P*₂, *cett. mei*: superare *P*₂*ul* *O*₃*ul* *O*₇? || 99 languescunt *W*₂ *F*₁ | rabidique *Heinsius* || 100 *om. add. mg* *W*₁ || 101 ast *gFF*₁₇ *G*₅ || 102 uiduari *Heinsius* || 103 tranquilla in] tranquilla *F*: tuta sub *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* | relictis *ΓR* *P*₄*ul*, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*, *Isengriniana mg*: locatis *Rul*, *cett. mei* || 104 Phoebi] solis *μ* | ortum *F*₁₇ || 105 turbis *F*₁₃ || 106 complexus] amplexus *ΓR*, *Exc. Flor.* | numquam tantae] tante numquam *F*₁₇: nusquam tantae *Exc. Laeti* | statione *F*₁₇*ac* || 108 illic *gP*₂*P* | uibratis *ΓLF*₂*pcW*₁*Fpc* *J*₃*n*₁: uibratae *gP*₂*F*₂?*acPRF**ac* || 109 herbida *Rac* *C*₁*L*₃, *Exc. Flor.*, *Isengriniana mg*, *Cuiacii uetus*: ferbida *Rpc* *W*₂*ac*: feruida *Rul*, *cett. mei*: tenuia *K*₆*ul*: florida *p*₄*mg* || 111 pigrior *K*₈

5. IN RVFINVM LIBER ALTER

et quos nascentes explorat gurgite Rhenus
 quosque rigat retro pernicio unda Garunnae,
 Oceani pleno quotiens inpellitur aestu.
 115 mens eadem cunctis animique recentia ponunt
 uulnera; non odit uictus uictoriae superbit.
 et quamuis praesens tumor et ciuilia nuper
 classica bellatrixque etiamnunc ira caleret,
 in ducis eximium conspirauere fauorem.
 120 haud aliter Xerxen toto simul orbe secutus
 narratur rapuisse uagos exercitus amnes
 et telis umbrasse diem, cum classibus iret
 per scopulos tectumque pedes contemneret aequor.
 uix Alpes transgressus erat, nec iam amplius errat
 125 barbarus aduentumque tremens se cogit in unam
 planitiem tutoque includit pascua gyro;
 tum duplici fossa non exuperabile uallum
 asperat alternis sudibus murique locata
 in speciem caesis obtendit plaustra iuuenis.
 130 at procul exanguis Rufinum perculit horror;
 infectae pallore genae; stetit ore gelato
 incertus peteretne fugam, ueniamne subactus
 posceret an fidos sese transferret in hostes.
 quid nunc diuitiae, quid fului uasta metalli
 135 congeries, quid purpureis effulta columnis
 atria prolataeue iuuant ad sidera moles?
 audit iter numeratque dies spatiumque uiarum

112 uertice F_{20} || 113 quosque rigat *cett. mei, Exc. Frising.* : quosque ligat LF_2P :
 quos Liger et *Heinsius* || 116 uictoriae J_7K_6 || 117 praesens] petulans animis *Isen-*
griniana mg : praiceps *Heinsius* | timor $LF_2n_1A_2$ || 118 bellatrix $P_2RCK_6O_2Z$ |
 maneret P_{13} || 119 eximium P_2ac , *cett. mei* : eximii $P_2pcJ_3O_2O_3pc$ || 120 tanto ϑ ||
 121 rapuisse Ppc , *cett. mei* : habuisse Pac : potasse *Exc. Laeti* : uacuasse *Birt* ||
 122 umbrasse P_2J_3pc , *cett. mei* : uibrasse $P_2ulJ_3acO_2ul$ | classicus *Reinhardt* ||
 123 cum cerneret $LPL_3\lambda$ || 124 egressus *Exc. Flor.* || 125 timens $F_2W_1J_3$, *Exc.*
Flor. || 126 tuto- Ppc , *cett. mei* : tanto- Pac : toto- P_1 : torto- O_2ul | inclusit Zz_1 ||
 127 duplicem fossam R | expugnabile LZ || 128 locata $g?P_2F_2acRFJ_3ulA_2$, *Exc.*
Flor., *Isengriniana mg* : locatum $LF_2pcPW_1J_3pcn_1$ || 129 speciem $FgLF_2R$:
 specie $P_2PW_1FJ_3n_1$ | obtendit Rpc , *cett. mei* : ostendit $PRac$: extendit $g_1\vartheta$ |
 plaustra omnes *mei, Exc. Flor.* : claustra *Vicetina* || 130 exanimis z_1 , *Wakefield* ||
 131 infeste P_2 | pallore $FF_2RW_1\vartheta$, *Exc. Flor.* : terrore $gP_2LPFJ_3n_1A_2Z\varthetaul$ |
 stat corde P_1 || 132 ueniamque LRW_2 | subactus *cett. mei, Exc. Flor.* : coactus F :
 fugatus p_2 , *Vicetina* || 133 an fidos Rac : an tantos $FgP_2RpcFJ_3n_1$: aut tantos
 $LF_2PW_1\vartheta$ || 135 prefulta F_{17} | columnis gLF_2RA_2 , *Exc. Flor.* : metallis *cett.*
mei, Exc. Flor. || 136 prolataeque P_{14} : prouectaeque R_{31}

metitur uitam. torquetur peste futura
 nec recipit somnos et saepe cubilibus amens
 140 excutitur poenamque luit formidine poenae.
 sed redit in rabiem scelerumque inmane resumit
 ingenium sacrasque fores praediuitis aulae
 intrat et Arcadium mixto terrore precatur:
 'per fratris regale iubar, per facta parentis
 145 aetherii floremque tui te deprecor aeuī,
 eripe me gladiis; liceat Stilichonis iniquas
 euitare minas. in nostram Gallia caedem
 coniurata uenit. quidquid ligat ultima Tethys,
 extremos ultra uolitat gens si qua Britannos,
 150 mota mihi. tantis capiendi credimur armis;
 tot signis unum petitur caput. unde cruoris
 ista sitis? geminum caeli sibi uindicat axem
 et nullum uult esse parem. succumbere poscit
 cuncta sibi. regit Italiam Libyamque coercet;
 155 Hispanis Gallisque iubet; non orbita solis,
 non illum natura capit. quascumque parauit
 hic Augustus opes et quas post bella recepit,
 solus habet, possessa semel nec reddere curat.
 scilicet ille quidem tranquilla pace fruetur,
 160 nos premet obsidio? quid partem inuadere temptat?
 deserat Illyricos fines; Eoa remittat
 agmina; fraternas ex aequo diuidat hastas,

138 peste] morte L_{11} : pace *Exc. Flor.* || 139 non n_1Z || 140 luit n_1pc , *cett. mei*, *Exc. Frising.*: tulit P_1 || 141 rabiem $FRZpc$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*, *Camers mg*: faciem P_2Rul , *cett. mei*: facinus P_2ul || 142 perniciosus *Birt* || 143 mixto $ΓgpcP_2LRFn_1$, *Exc. Flor.*: inmixto $gacF_2PW_1J_3$, *Exc. Flor.* || 144 fata *Exc. Flor.* || 146 eripe] erime P_4 : exime *Heinsius* || 147 euasisse F_{14} | minas R , *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: manus *cett. mei* || 148 ligat] rigat R || 149 om. *add. mg J_3* | latitat *Birt* || 150 tantis $FLF_2RW_1Fn_1O_3ulZpc$: dignis $gP_2PW_1ulJ_3L_1S_3$ | capiendi] cur digni *Heinsius* | credimur P_2ulJ_3pc , *cett. mei*: tradimur P_2O_2 : condimur J_3ac || 151 unum] nostrum P_{13} || 152 ista] tanta C_1F_{17} | caeli sibi F_2 (caeli *add. mg*), *cett. mei*: sibi caeli $Γ$: caeli *om. n_1*: stilicon sibi *Exc. Laeti* || 153 uerba non orbita solis, / non illum natura capit (155–156) huc ut inter parem et succumbere stent transponenda esse censet *Goodyear*, fortasse recte || 154 pererrat F_3 || 157 hinc *Exc. Flor.* || 158 nec R : non *cett. mei* || 159 si licet W_1 , *Barthius* | pace P_2pc , *cett. mei*: in pace P_2ac : ut pace *Heinsius* | fruetur $gP_2acLF_2PRJ_3$, *Exc. Flor.*: fruatur $ΓP_2pcF_2sscrW_1Fn_1$, *Exc. Flor.* || 160 premet $LRpcJ_3ac$: premat $ΓgP_2F_2PpcW_1FJ_3pcn_1$: premit $PacRac$ | post obsidio (quod uerbum suspectum habebat) unum alterumue uers. excidisse opinabatur *Heinsius* | quid Pul , *cett. mei*: quis P : qui O_3ul | partem] pacem p_2 : Spartem *Isengriniana mg*: aperta *Birt*: Thracam *Koch*: partum *Brakman*: Pontum *Levy* || 162 alas *Heinsius*

5. IN RVFINVM LIBER ALTER

- nec sceptri fueris tantum, sed militis heres.
 quod si dissimulas nostrae succurrere morti
 165 nec prohibere paras, Manes et sidera testor:
 haec ceruix non sola cadet; miscebitur alter
 sanguis; nec Stygias ferar incomitatus ad umbras
 nec mea securus ridebit funera uictor!'
 haec ubi, dictatur facinus missusque repente
 170 qui ferat extortas inuito principe uoces.
 interea Stilicho iam laetior hoste propinquo
 nec multo spatii distantibus aequore uallis
 pugnandi cupidas accendit uoce cohortes.
 Armeniis frons laeua datur; per cornua Gallos
 175 dexteriora locat. spumis ignescere frena,
 pulueris extolli nimbos lateque uideres
 surgere purpureis undantes anguibus hastas
 serpentumque uago caelum saeuire uolatu.
 inplet Thessaliam ferri nitor, antraque docti
 180 cornipedis teneroque amnis reptatus Achilli
 et nemus Oetaeum radiat. clamore niualis
 Ossa tonat pulsoque fragor geminatur Olympo.
 intumuit uirtus et lucis prodigus arsit
 impetus; haud illos rupes, haud alta uetarent
 185 flumina: praecipiti strauissent omnia cursu.
 si tunc his animis acies conlata fuisset,
 prodita non tantas uidisset Graecia caedes,
 oppida semoto Pelopeia Marte uigerent,
 starent Arcadiae, starent Lacedaemonis arces;

163 ne Jeep | tantum fueris $P_2K_6O_2$ || 164 dissimulas ΓP_2F_2R , Exc. Flor.: dissimules cett. mei || 165 numina Z || 167 umbras F_2ul , cett. mei: undas LF_2RF || 168 om. add. mg L_4 : pro spurio aut corrupto habuit Birt | ridebit securus n_1 : securus ridebis Birt: sola meus ridebit Koch || 169 haec cett. mei, Exc. Flor.: hoc gpc? $P_2F_2W_1$ | dictatum F_{19} : dicta, datur Ker || 170 leges F_{14} || 172 om. P_{11} : uersus Barthio suspectus | multo gac, cett. mei: multis g[?]pc | spatii gac, cett. mei: spatiis Γgpc : spatio Jeep | multi spatii Hartnaccius, teste Jeep. equidem in Hartnaccii ed. a. 1691 Lubecae excusa non repperi || 173 cateruas Z || 174 pars Γ_1 || 176 attolli Heinsius | nubes F_{20} | late-] longe- ΓF_2W_1 : alte- Cuiacius || 177 surgere] feruere Heinsius: fulgere Schraderus || 178 saeuire P , cett. mei: seruire $Puln_1$: saepire Birt || 180 cornipedis] chironis Exc. Gyr. || 182 tonat P_2J_3pc , cett. mei: sonat P_2ulJ_3ac : tremit P_4 || 183 lucis] uitae $L_{11}W_2ul\theta$ || 186 si tunc his] his si tunc Rul : quod si tunc RA_2 | collecta Z || 187 caedes $\Gamma RRFul\lambda$, Exc. Flor., Exc. Gyr.: clades F , cett. mei || 188 semoto R , cett. mei: submoto Rul : sic moto Γ | uirerent Heinsius || 189 arces $gulP_2RulW_1pcFJ_3n_1$: agri ΓgLF_2PRW_1acFul

- 190 non mare fumasset geminum flagrante Corinthe
nec fera Cecropias traxissent uincula matres.
illa dies potuit nostris inponere finem
cladibus et sceleris causas auferre futuri.
inuida pro quantum rapuit Fortuna triumphum!
195 inter equos interque tubas mandata feruntur
regia et armati ueniunt ductoris ad aures.
obstupuit; simul ira uirum, simul obruit ingens
maeror et ignauo tantum licuisse nocenti
miratur. dubios anceps sententia uoluit
200 euentus, peragat pugnas an fortia coepta
deserat. Illyricis ardet succurrere damnis:
praeceptis obstare timet. reuerentia frangit
uirtutis stimulos: hinc publica commoda suadent,
hinc metus inuidiae. tandem indignatus ad astra
205 extollit palmas et ab imo pectore fatur:
'numina Romanis necdum satiata ruinis,
si iuuat imperium penitus de stirpe reuelli,
uno si placuit deleri saecula lapsu,
si piget humani generis, prorumpat in arua
210 libertas effrena maris, uel limite iusto
deuius errantes Phaethon confundat habenas.
cur per Rufinum geritur? procumbere mundum
hoc auctore pudet. mediis reuocamur ab armis
(pro dolor!) et strictos deponere cogimur enses.
215 uos, arsurae urbes perituraque moenia, testor:
cedo equidem et miserum permitto casibus orbem.
flectite signa, duces. redeat iam miles Eous.

190 nec **FJ₇P₁₄** | flagrasset **K₈** | flagrante **I'gP₂W₁FJ₃n₁**: fraglante **Rac** ·
fragrante **Rpc**: fumante **LF₂PFul** || 191 non **FJ₃n₁** | cecropias (uel *sim.*) **Rpc**,
ce. *mei*: cecropiae* **Rac** || 192 ille **I'** || 193 caedibus **A₃** | futuris **I'R**: futu-
ras **A₃F₃** || 194 rapuit **W₁ul**, *ce.* *mei*: remouet **W₁F₁₇O₃ul** || 197 ducem **p₄** ||
199 miratur **LpcJ₃pc**, *ce.* *mei*: mirantur **LacPW₁J₃ac** | dubiosque **F₁₇** | sol-
uit **R** || 200 coepta **PmgW₁ul**, *ce.* *mei*: facta **LF₂PW₁** || 201 deserat] defe-
rat **K₄**: differat **W₁**: desinat **W₁ulP₁₄Zμ** | audet concurrere **F₁₉** || 204 metus
F₂sscr, *ce.* *mei*: odium **F₂** || 205 extendit **B₁** || 206 necdum **K₆ul** || 211 phae-
thon (uel *sim.*) **Rpc**, *ce.* *mei*: triton **Rac** || 212 geritur] urgemur *Exc. Flor.*? :
terimur *Heinsius* || 214 pudor **Rpc** | adstrictos **R** || 216 promitto **P**: comitto **F₂₀** |
casibus **FLR**, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*, *Isengriniana mg*: cladibus **Rul**, *ce.* *mei*:
cedibus **P₁₁ac** || 217 eous **P₂J₃pc²?**, *ce.* *mei*: eois* **gP₂ulPJ₃pc¹**

5. IN RVFINVM LIBER ALTER

220 parendum. taceant litui. prohibete sagittas.
 parcite contiguo — Rufinus praecipit! — hosti.
 his dictis omnes una fremuere manipuli,
 quantum non Italo percussa Ceraunia fluctu,
 quantum non madidis elisa tonitrua Coris,
 225 secernique negant ereptaque proelia poscunt,
 insignemque ducem populus defendit uterque
 230 et sibi quisque trahit. magno certatur amore,
 alternamque fidem non inlaudata lacessit
 seditio talique simul clamore mouentur:
 'quis mihi nudatos enses, quis tela lacertis
 excutit et solui curuatos imperat arcus?
 235 quisnam audet leges uibrato inponere ferro?
 inflammata semel nescit mitescere uirtus.
 iam mihi barbaricos sitientia pila cruores
 sponte uolant ultroque manus mucrone furenti
 ducitur et siccum gladium uagina recusat.
 240 num patiar? semperne Getis discordia nostra
 proderit? en iterum belli ciuilis imago!
 quid consanguineas acies, quid diuidis olim
 concordēs aquilas? non dissociabile corpus
 coniunctumque sumus. te quo libet ire sequemur.
 te uel Hyperboreo damnatam sidere Thylen,
 te uel ad incensas Libyae comitabor harenas;
 Indorum si stagna petas rubrique recessus

218 parendum $\Gamma F_2 R F_{ul}$, *Exc. Flor.*: parcendum $R_{ul}(F)$, *cett. mei* | est quod
 post parendum/parcendum exhibent omnes *mei*, *Exc. Flor.*, *deleui*: omiserat iam p_2 |
 litui taceant $P_2 O_2$ | prohibete omnes *mei*, *Exc. Flor.*: cohibete *Heinsius* || 219 par-
 cere *Exc. Flor.* | praecipit] id imperat p_4 || 220 fremuere] infremuere F_{17} : ceci-
 dere P || 221 post 222 locat J_3 || 222 ualidis z_1 | elisa K_4 , *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*
 (teste *Birt*): illisa omnes *mei*, *Exc. Gyr.* (teste *Jeep*) || 225 amore $\Gamma g P_2 F_2 R W_1 F J_3$
 $ul n_1$: honore $P_2 ul L P R_{ul} F_{ul} J_3$ || 226 illaudanda K_8 | recessit $W_1 O_7$ || 227 mo-
 uentur $\Gamma F_2 ac R_{ac}$: mouetur $F_2 pc R_{pc}$, *cett. mei*, *Exc. Flor.*: queruntur* *Exc. Flor.*,
Exc. Gyr. || 230 leges uibrato ΓR , *Exc. Flor.*: stricto leges *cett. mei* || 231 mansue-
 scere p_4 || 232 iam mihi $F_2 ul W_1 ul$, *cett. mei*: iam iam $F_2 W_1 F_3$ | pila W_1 , *cett.*
mei, *Exc. Flor.*: tela $P_2 W_1 ul J_3$ | cruorem p_4 || 233 ultroque $F_2 ul$, *cett. mei*: ul-
 trisque F_2 , *Vgoletus* | furenti *cett. mei*, *Exc. Flor.*: furente $F n_1$: furentis P ||
 235 num $R_{pc} n_1$: non* $R_{ac}?$, *cett. mei* || 237 diuidis $\Gamma L F_2 R W_1 F_{pc}$, *Exc. Flor.*:
 diuidit $g P_2 P R_{ul} F_{ac} J_3 n_1$ || 239 quo libet $P_2 ul F_2 n_1 Z$: qua libet P_2 , *cett. mei*,
Exc. Flor. | sequemur *cett. mei*, *Exc. Flor.*: sequamur $P_2 W_1$ || 240 sidere R , *cett.*
mei: frigore R_{ul} || 241 te uel ad incensas omnes *mei*: te uel in incensas $J_6 pc$:
 te uel inaccessas $F_{17 pc}$: teque ad inaccessas *Burmamnus* | comitamur $F_{17 ac}$ ||
 242 stagna R , *cett. mei*: signa R_{ul} : regna F | petis P_{13} | recessum L_{11}

litoris, auriferum ueniam poturus Hydaspem;
 si calcare Notum secretaque noscere Nili
 245 nascentis iubeas, mundum post terga relinquam;
 et quocumque loco Stilicho tentoria figet,
 haec patria est.
 dux inde uetat: 'desistite, quaeso,
 atque auidam differte manum. cadat iste minacis
 inuidiae cumulus. non est uictoria tanti
 250 ut uidear uicisse mihi. uos, fida iuuentus,
 ite, mei quondam socii.' nec plura locutus
 flexit iter: uacuo qualis discedit hiatu
 inpatiens remeare leo, quem plurima cuspis
 et pastorales pepulerunt igne cateruae,
 255 inclinatque iubas demissaque lumina uelat
 et trepidas maesto rimatur murmure siluas.
 ut sese legio uidit disiuncta relinqui,
 ingentem tollit gemitum galeasque solutis
 umectat lacrimis pressamque morantia uocem
 260 thoracum ualidos pulsant suspiria nexus.
 'tradimur, heu, tantumque sequi prohibemur amorem!
 exclamant. 'spernisne tuas, dux optime, dexteras,
 quas tibi uictrices totiens Bellona probauit?
 nos adeo uiles? adeo felicior axis
 265 Hesperius, meruit qui te rectore teneri?
 quid nobis patriam, quid cara reuisere tandem
 pignora dilectosue iuuat coluisse penates?
 te sine dulce nihil. iam formidata tyranni

243 litoris] aequoris A₂ζ: g incert. | bibiturus p₄ || 244 noscere I'Rac: litora R_{pc}, cett. mei: poscere Heinsius: uisere Burmannus || 245 mundum omnes mei, Exc. Frising.: annum Exc. Flor. || 246 figat P₁₄, Exc. Flor.: ponet F₃ || 247 haec I'R, Exc. Flor.: hic Rul, cett. mei || 248 ille F₂Rmr (ut alibi, periit mpr) K₆P₁ | minacis RmrJ₃ul, cett. mei: minantis J₃ || 249 cumulus P₂Rmr, cett. mei: stimulus P₂ulW₁O₂ulμ || 251 mihi RW₁G₅ || 252 flexit F₂pcR, cett. mei: flectit RulJ₃ | discedit Fpc, cett. mei: decedit F₁₇: descendit Fac: descendit LL₃P₁₄: discessit F₂P₁₁pcz₁ac || 256 siluas P₂, cett. mei: ripas P₂ulJ₃O₂ul: rupes Heinsius || 257 uidit legio B₁g₁J₇ζμ || 258 solutas* A₂O₇?: uolutis Heinsius || 259 umectant J₃C₁G₅, Exc. Flor. || 260 thoracum P₂, cett. mei, Exc. Frising.: thorace P₂ul: thoraca Ppc: thoracis L₁₁W₂pc | nexus suspiria pulsant A₃ || 261 prodimur A₃gloss. || 262 spernisne I'RZpc, Exc. Flor., Exc. Gyr.: spernesne Isengriniana mg: tradisne cett. mei | dexteras P₂, cett. mei: turmas P₂ulO₂ulμul || 263 probauit L (in ras.), cett. mei, Exc. Flor.: parauit Pn₁λ || 265 qui te meruit FP₁₁ || 266 tandem] prodest G₅Z || 267 dilectosue R, cett. mei: dilectosne F₂P: dilectosque Rsscr A₂ | parentes P₄ul || 268 iam] nunc F₂Z: non W₁

5. IN RVFINVM LIBER ALTER

270 tempestas subeunda mihi, qui forte nefandas
iam parat insidias, qui nos aut turpibus Hunis
aut inpacatis famulos praebebit Alanis;
quamquam non adeo robur defecerit omne
tantaue gestandi fuerit penuria ferri.
275 tu, licet occiduo maneat sub cardine solis,
tu mihi dux semper, Stilicho, nostramque uel absens
experire fidem. dabitur tibi debita pridem
uictima: promissis longe placabere sacris.
tristior Haemoniis miles digressus ab oris
280 tangebatur Macetum fines murosque subibat,
Thessalonica, tuos. sensu dolor haeret in alto
abditus et tacitas uindictae praestruit iras,
spectaturque fauens odiis locus aptaque leto
tempora. nec quisquam tanta de pube repertus,
285 proderet incautis qui corda minantia uerbis.
quae non posteritas, quae non mirabitur aetas
tanti consilium uulgi potuisse taceri
aut facinus tam grande tegi mentisque calorem
non sermone uiuae, non inter pocula rumpi?
290 aequalis tantam tenuit constantia turbam,
et fuit arcanum populo. percurritur Haemus,
deseritur Rhodope Thracumque per ardua tendunt,
donec ad Herculei peruentum nominis urbem.
ut cessisse ducem, propius uenisse cohortes
cognita Rufino, magna ceruice triumphat

269 subiecta $P_1 z_1$ || 270 iam parat] imperat F_{13} : clam parat* Koch || 271 inpa-
catis $\Gamma R F_{20} O_3$, Exc. Flor.: inplacatis cett. mei | praebebit ΓR , Exc. Flor., Exc.
Gyr.: praestabit cett. mei: properabit F_{20} || 273 gestati Exc. Flor. (gestari Exc.
Flor. attrib. Jeep et Birt, perperam) | fuerit penuria] non sit penuria Gesnerus: fu-
erint periuria Paul: fuerit patientia Jeep || 274 occiduo omnes mei: occidui* θ |
cardine omnes mei, Exc. Flor.: culmine Vicetina | solis $R P m g$, cett. mei: caeli*
 $L P R u l F n_1$, Exc. Gyr.: mundi P_{14} || 275 mihi semper dux stil. n_1 : dux es stil. sem-
per A_3 : dux semper eris stil. G_5 || 277 permissis K_4 | longe R , cett. mei: lon-
gum F_{19} : ualde $R u l$ || 278 tristius $\Gamma_1 a c$ | digressus $F_2 p c$, cett. mei, Exc. Flor.:
de- $F_2 a c$: dis- F : pro- p_2 , Vicetina || 279 fines] terras $p_4 R_{31}$ || 281 tacitas] tan-
tas K_4 || 282 odio $F_2 Z \Gamma_1 \zeta \mu$ | leto] uoto $R_{13} u l$ || 283 quisquam] quisquam est
 $K_6 p c L_1 L_{11} \theta$ | de tanta A_3 : tanta est de A_2 | pube ΓR , Exc. Flor., Exc. Gyr.:
plebe cett. mei || 284 minacia $F_{17} P_{14}$ || 287 calorem $F_2 s s c r$, cett. mei: colorem F_2 :
calore Mommsen: tenorem Birt || 288 rumpi] fundi Burmannus || 289 concordia n_1 |
turbam] turmam F_{17} : mentem $F_{\mu p c}$: gentem Heinsius || 290 post populo aliquid
deesse putat Jeep | haemus $F_{19} R_{32}$, Exc. Flor., Exc. Gyr.: hebrus omnes mei ||
292 peruentum cett. mei: peruentum est $F_2 R$ (est sscr) $W_1 F$ (est sscr) Z : perue-
nit K_8 || 293 proprias n_1 | cohortem K_4

295 omnia tuta ratus sceptrumque capessere feruet
et coniuratos hortatur uoce clientes:
'uicimus, expulimus, facilis iam copia regni.
nullus ab hoste timor. quis enim, quem uisere solum
horruit, hunc tanto munitum milite uincat?
300 quis ferat armatum, quem non superauit inermem?
i nunc, exitium nobis meditare remotus
incassum, Stilicho, dum nos longissima tellus
diuidat et mediis Nereus interstrepit undis.
Alpinas transire tibi me sospite rupes
305 haud dabitur. iaculis illinc me figere tempta.
quaere ferox arcum, qui nostra ad moenia tendi
possit ab Italia. non te monumenta priorum,
non exempla uetant? quisnam conatus adire
has iactat uitasse manus? detrusimus orbe
310 te medio tantisque simul spoliauimus armis.
nunc epulas tempus, socii, nunc larga parare
munera donandumque nouis legionibus aurum.
opportuna meis oritur lux crastina uotis.
quod nolit rex ipse uelit iubeatque coactus
315 in partem mihi regna dari. contingat in uno
priuati fugisse modum crimenque tyranni.'
talibus adclamat dictis infame nocentum
concilium, qui perpetuis creuere rapinis
et quos una facit Rufino causa sodales,
320 inlicitum duxisse nihil. delicta fuere

296 coniuratas . . . cohortes $gF_{20}O_3W_2$ | hortatur $PpcR$, *cett. mei* : accendit $P_2ulRulFL_4O_2$: ostendit $P_2PacA_2P_1ac\lambda$: affatur F_3 || 298 quis enim, quem uisere *Hall* : quis enim quem uincere *codd.* : quis enim quem poscere *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*, *Isengriniana mg* : quid enim, qui uincere *Heinsius* || 300 quis omnes *mei*, *Exc. Frising.* : qui uel quid *Heinsius* | feret Lg_1 || 301 i $Rul(n_1)$, *cett. mei* : tu R | remotus Rul , *cett. mei* : remotis R || 303 diuidit F_{13} | nereus mediis z_1 | interstrepit R_4 : interfluat* R , *Isengriniana mg* : interluat *Heinsius* || 304 turres K_8 || 306 arcum *Burmannus* : ense *codd.* || 307 documenta *Exc. Flor.*? || 308 quisnam] quis $p\bar{a}$ R : quis par *Heinsius* : quis enim *Birt* || 309 uitare *Exc. Flor.*? : uicisse $W_1P_1z_1$ | detrusimus $PulFpcJ_3pc$, *cett. mei* : destruximus gP_2LPFac | orbe Pul , *cett. mei* : orbem gP_2LP || 311 epulis R | parari* R_{31} || 312 munia L_3 | nouis] bonis *Birt* : meis *Koch* || 314 subactus J_6 || 316 nomenque A_3 || 317 adclamat R , *cett. mei* : aclamant L_4 : exclamat $n_1O_2W_2F_1$: aplaudit $Rsscr$: assentit J_6 || 318 consilium $W_1L_3\theta$: consilium n_1 | creuere W_1ul , *cett. mei* : nituere $W_1F_3\zeta\theta$ | rapinis F_2sscr , *cett. mei* : ruinis F_2 || 319 ruffini J_3 | fideles P_{13} || 320 duxisse Rpc , *cett. mei*, *Exc. Frising.* : dixisse Rac : sensisse $Rsscr$ | delicta fuere *codd.*, *Exc. Flor.* : funesta tacere *Exc. Flor.*

5. IN RVFINVM LIBER ALTER

nexus amicitiae. iamiam conubia laeti
despondent aliena sibi frustraue uicissim
promittunt quas quisque petat, quas deuoret urbes.
coeperat humanos alto sopire labores
325 nox gremio, nigrasque sopor diffuderat alas.
ille diu curis animum stimulantibus aegre
labitur in somnos. uix toto corde quierat,
ecce uidet diras alludere protinus umbras,
quas dedit ipse neci. quarum quae clarior una
330 uisa loqui: 'pro! surge toro. quid plurima uoluis
anxius? haec requiem rebus finemque timori
allatura dies: omni iam plebe redibis
altior et laeti manibus portabere uulgi.'
has canit ambages. occulto fallitur ille
335 omine nec capitis sentit praesagia fixi.
iam summum radiis stringebat Lucifer Haemum
festinamque rotam solito properantior urget
tandem Rufini uisurus funera Titan:
prosiliuit stratis densaeque capacia turbae
340 atria regifico iussit splendere paratu
exceptura dapes et, quod post uota daretur,
insepulpi propriis aurum fatale figuris.
ipse salutatum reduces post proelia turmas
iam regale tumens et principe celsior ibat
345 collaque femineo iactabat mollia gestu,

321 iamiam] nam iam *Exc. Laeti*: iamque et *Exc. Flor.* | laeti *gpcP₂pcR_{pc}*, *cett. mei*: lecti *g[?]acP₂acRacJ₆* || 322 desponsant *n₁* | frustraue] iuxtaque *Schraderus*: fretique *Birt* || 323 quae quisque *Exc. Flor.* || 325 nigras- *ΓR*: pigras- *Rul*, *cett. mei* || 326 aegre *ΓRul*: aeger *F₂R*: aegrum *gP₂LF₂[?]ulP[?]RulW₁FJ₃n₁* || 327 sompnus *Pac*: sompnis *Ppc*: somnum *Pul* | toto uix* *R* | quieuit *L₃θ* || 328 diras *Γg[?]pcLF₂pcRW₁Fn₁*: duras *gacP₂F₂acPJ₃* | illudere *p₂* | protinus] fortiter *F₁₇* || 329 clarior] elatior *h₁ul*: saeuior *F₃* || 331 timori *Γ*, *Exc. Flor.*: labori* *omnes mei*: laboris *F₃*: laborum *K₈*: dolori *K₆* || 332 illatura *P₁₁z₁ac*: collatura *P₁₃* || 333 laetis ... uulgi *LF₂FF₃θλμ*: uulgi ... laeti *O₃* || 335 sentit ... fixi *ΓP₂pc[?]*, *Exc. Flor.*: sensit ... fixi *P₂[?]acRulG₅*: fixi ... sentit *LF₂ulJ₃n₁F₁₇*: fixi ... sensit *gF₂PFW₁*: sensit ... diri *Rac* (dici *pc*), *Isengriniana mg* || 336 tangebatur *LC₁λ* | Oetam *Heinsius* || 337 properantius *W₂* || 338 rufini uisurus *ΓgP₂RFJ₃n₁*: uisurus rufini *LF₂PW₁* || 339 desiliuit *Exc. Flor.* | turmae *K₈* || 340 mirifico *J₆* || 342 insepulpi *ΓR*, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: inscribi *cett. mei* || 343 salutatum *gacF[?]acR[?]*, *cett. mei*, *Exc. Flor.*: salutantum *gpcPpcR[?]* | turbas *P₁₃* || 344 tumens *cett. mei*, *Exc. Frising.*: timens *n₁Z* || 345 iactabat *ΓgP₂Lpc[?]PRW₁J₃*, *Isengriniana mg*: gestabat *F₂PulW₁ulFn₁*: soluebat *Exc. Flor.*

imperii certus, tegeret ceu purpura dudum
corpus et ardentes ambirent tempora gemmae.
urbis ab angusto tractu, qua uergit in Austrum,
planities uicina patet: nam cetera pontus
350 circuit exiguo dirimi se tramite passus.
hic ultrix acies ornatu fulgida Martis
explicuit cuneos. pedites in parte sinistra
consistunt. equites illinc poscentia cursum
ora reluctantur pressis sedare lupatis,
356 et tremulos umeris gaudent uibrare colores,
355 hinc alii saeuum cristato uertice nutant,
quos operit formatque chalybs — coniuncta per artem
flexilis inductis animatur lamina membris,
horribilis uisu: credas simulacra moueri
360 ferrea cognatoque uiros spirare metallo.
par uestitus equis: ferrata fronte minantur
ferratosque leuant securi uulneris armos.
diuiso stat quisque loco, metuenda uoluptas
cernenti pulcherque timor, spirisque remissis
365 mansuescunt uarii uento cessante dracones.
Augustus ueneranda prior uexilla salutat.
Rufinus sequitur, quo fallere cuncta solebat
callidus adfatu, deuotaque bracchia laudat;

346 dudum omnes mei, *Exc. Flor.*: nudum $F_3K_6ac\zeta ul\theta$: tutum K_6pc : iam dum *Gesnerus* || 347 ardentes ambirent ΓR , *Exc. Flor.*: ambirent ardentes *cett. mei* || 348 quo P_1 | ad $F_2W_1L_{11}ul\theta$ || 350 limite* F_{17} , *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* || 351 fulgida Rul , *cett. mei*: lucida* ΓP_2RK_6 | martis F_2ulR , *cett. mei*: ferri F_2RulW_1 || 353 equites illic $gPF\zeta\lambda$, *Exc. Flor.*? : illinc equites *Flor. Gall.* || 354 sedare Rpc , *cett. mei*: sudare Rac : frenare L_3 || 355 post 356 transposuit *Hall* | hinc ΓP_2LRFn_1 : hic $gF_2PW_1J_3$ | saeuum P_2 , *cett. mei*, *Exc. Flor.*: seue P_2sscr || 356 tremulo . . . colore *Jeep* | umeris gaudent *cett. mei*, *Exc. Flor.*: gaudent humeris *Flor. Gall.*: humero gaudent gL_4 : humeros gaudent *Jeep* || 357 format- P_2 , *cett. mei*: firmat- P_2ul , *Jeep* | coniuncta] coniuicta *Exc. Flor.*: coniuincta *Heinsius* | artes F_3ac : artus P_1 || 358 inductis Rac , *cett. mei*: indutis ΓRpc | animatur $RLpc$, *cett. mei*: hamatur $L?acF_2RulW_1$ || 359 horribili ΓF_{20} : horribiles *Exc. Flor.*: horrendum *Flor. Gall.* || 360 cognatos- F_2 (*ut uid.*) $A_2ac\theta$ || 361 armata O_7 || 362 leuant ΓF_2RW_1 , *Exc. Flor.*: mouent F_2ul , *cett. mei* | artus $A_2F_{17}pc\zeta$ || 363 diuiso $\Gamma P_2F_2ulPRW_1ulFJ_3n_1$, *Exc. Flor.*: dimenso $Rsscr$: diuerso L_4 : et iusso $LF_2W_1A_2B_1$: g *incert.*: ut iusso *Heinsius* || 364 cernenti J_3pc , *cett. mei*: cernendi $FJ_3acn_1\theta$: g *incert.* || 365 uarii] rabidi *Schraderus* || 366 augustus P_2P , *cett. mei*: arcadius $P_2sscrPmg$, *Isengriniana mg* | prius A_3 || 367—368 *hemistichia* quo . . . solebat et deuota- . . . laudat *inter se transponenda censuit Jeep* || 367 quo R : qui *cett. mei*

5. IN RVFINVM LIBER ALTER

370 nomine quemque uocat; natos patresque reuersis
 nuntiat incolumes. illi dum plurima ficto
 certatim sermone petunt, intendere longos
 a tergo amplexus insperatoque suprema
 circuitu sociare parant. decrescere campus
 incipit et clipeis in se redeuntia iunctis
 375 curuo paulatim sinuantur cornua ductu:
 sic ligat immensa uirides indagine saltus
 uenator, sic attonitos ad litora pisces
 aequoreus populator agit rarosque plagarum
 contrahit anfractus et hiantes colligit oras.
 380 excludunt alios. cingi se feruidus ille
 nescit adhuc grauiturque adpressa ueste morantem
 increpat Augustum (scandat sublime tribunal,
 participem sceptri, socium declaret honoris),
 cum subito stringunt gladios. uox desuper ingens
 385 infremuit: 'nobis etiam, deterrime, nobis
 sperasti famulas inponere posse catenas?
 unde redi nescis? patiarne audire satelles,
 qui leges aliis libertatemque reduxi?
 bis domitum ciuile nefas, bis rupimus Alpes.
 390 tot nos bella docent nulli seruire tyranno.'
 deriguit. spes nulla fugae; seges undique ferri
 circumfusa micat; dextra laeuaque reuinctus
 haesit et ensiferae stupuit mucrone coronae:

369 uocat **FR**, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: uocans* *cett. mei* | natos **FRJ₃**, *Exc. Flor.*:
 natosque* **gP₂LF[?]pc[?]W₁**, *Exc. Gyr.*: notosque **F₂Pn₁**: natumque **F₃** | pa-
 trem- **F₃** || 371 serunt *Schraderus* | intendere omnes *mei*, *Exc. Gyr.* (*teste Jeep*):
 extendere *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* (*teste Birt*): mox tendere *Birt* || 372 amplexus
codd.: flexus *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* || post 373 uu. 210–239 *primi In Eutropium*
libri inserti sunt in F || 375 paulatim curuo *Flor. Gall.* || 376 immissa *Isengriniana*
mg | saltus **FLF₂PRW₁**, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*, *Isengriniana mg*: siluas **gP₂W₁**
ulFJ₃n₁ || 379 hiantes . . . oras **P₂**, *cett. mei*: hiantia . . . ora **P₂ulO₃ul** || 380 ex-
 cluduntque **P₁₄** | feruidus **Rmr**, *cett. mei*: perfidus **P₂**, *Goodyear* || 381 grauiturque
Rmr, *cett. mei*: grauitur **F₂W₁n₁** | adpressa (*uel simm.*) **Rmr**, *cett. mei*: appressa
n₁Z: deprensa **W₁**: comprehensa **P₁₃** || 382 Arcadium *Isengriniana mg*, *Cuiacii*
uetus | scandat **RmrP₂**, *cett. mei*: scandit **P₂ul** || 383 declaret **F[?]acg[?]P₂LF₂Ppc**
W₁FpcJ₃n₁: declarat **F[?]pc[?]P₂ulPacRmrFac** || 384 tum *g*, *Jeep* | enses **F₁₇** ||
 385 teterrime **R₁₃ul** || 387 redi **F₂PpcRpcFJ₃n₁**: redii **F[?]P₂Lpc[?]PacRacW₁**,
Exc. Gyr.: redis *g* | patiorne **F₁₃** | redire **P₁** || 389 domitum **F₂Rac**, *cett. mei*:
 domitum est **ζpc**: domui **F₂sscrRpcFC₁** | rupimus **P₂pc**, *cett. mei*: rumpimus **P₂ac**
K₆P₁₁ac || 391 fugae est **O₇** || 392 nitet **O₂** || 393 ensiferae] instantis **b₁** | mu-
 crone caterue **μul**: rumore coronae *Jeep*: mutata coronae *Birt*

- 395 ut fera, quae nuper montes amisit auitos
altorumque exul nemorum damnatur harenae
muneribus, commota ruit; uir murmure contra
hortatur nixusque genu uenabula tendit;
illa pauet strepitus cuneosque erecta theatri
respicit et tanti miratur sibila uulgi.
- 400 unus per medios audendi pronior ense
prosilit exerto dictisque et uulnere toruus
impetit: 'hac Stilicho, quem iactas pellere, dextra
te ferit; hoc absens inuadit uiscera ferro.'
sic fatur meritoque latus transuerberat ictu.
- 405 felix illa manus, talem quae prima curem
hauserit et fessi poenam libauerit orbis!
mox omnes fodiunt hastis artusque trementes
dilaniant; uno tot corpore pila tepescunt
et non infecto puduit mucrone reuerti.
- 410 hi uultus auidos et adhuc spirantia uellunt
lumina, truncatos alii rapuere lacertos;
amputat ille pedes, umerum quatit ille solutis
nexibus; hic fracti reserat curuamina dorsi;
hic iecur, hic cordis fibras, hic pandit anhelas
- 415 pulmonis latebras. spatium non inuenit ira

394 quae nuper montes *cett. mei, Exc. Flor.*: nuper quae montes n_1 : quae montes nuper $L_1O_2z_1$ | amisit ΓP_2F_2sscrR : dimisit F_2Rul , *cett. mei* | amicos K_6 || 396 muneribus $gacP_2F_2PulJ_3ul$: uerberibus $\Gamma P_2ulLPRW_1J_3$, *Exc. Flor.*: uulneribus $gpcF_2ulW_1ulFn_1$ | furit F_{20} | uir $g^?pc^?Rpc$, *cett. mei*: uix $F_2^?Rac$ || 397 hortatur] conatur *Birt* | nisusque F_2Z || 398 strepitu F_{13} || 399 respicit ΓLRP_{11} , *Exc. Flor., Exc. Gyr.*: despicit Rul , *cett. mei*: dispicit *Cuiacii uetus*: aspicit p_4 | murmura n_1 || 400 promptior* p_4 , *Good-year* || 401 exerto F_2sscr , *cett. mei, Exc. Flor.*: erecto $FW_1L_4W_2sscr$: erepto F_2 : extento $q^?sscr$ | dictis (-que *om.*) $n_1F_{20}\mu$ | lumine *Camers mg* || 402 impetit $g^?pc^?RC_1O_3P_{11}W_2$: adpetit* $g^?ac$, *cett. mei*: hac petit* $(L)J_6L_3O_7$ || 403 pectora n_1q || 404 fatus F_2 | merito- $\Gamma gP_2RulJ_3n_1O_3$: meritum- LF_2P RW_1F , *Exc. Flor., Isengriniana mg* | ense $F_3K_6P_{14}$ || 405 quae talem $C_1\mu$ || 406 poenam fessi $J_3F_{17}P_1$ | libauerit $W_{1ac}J_3F_{17}ulP_{10}ac$: liuauerit *Exc. Flor.*: litauerit Γ : librauerit W_{1pc} , *cett. mei* || 407 mox] iamque *Flor. Gall.* | omnes] una B_1g_1 | fodiunt Rul , *cett. mei*: laniant $LPR\lambda$ | trementes R , *cett. mei, Exc. Flor.*: nefandos $RulFn_1F_{17}L_4q$: cruentos Z || 408 dilaniant $\Gamma gP_2W_1ulFJ_3n_1$: dilacerant $LF_2PRW_1\lambda$ | pila $\Gamma gP_2W_1ulFJ_3n_1$: tela LF_2PRW_1 || 410 uultus auidos] ravidos uultus *Exc. Flor.*: rabidos uultus *Exc. Gyr.*: uultus pauidos *Burmannus*: uiuos uultus *uel* uultus uiuos *Birt* | spectantia *Schraderus* || 411 illi R_{23} || 412 quatit] trait $P_{10}pc$ | ille²] iste *Heinsius* || 413 resecat* A_3 | confinia *Isengriniana mg* || 414 anhelu $R_{32}ul$

5. IN RVFINVM LIBER ALTER

nec locus est odiis. consumpto funere uix tum
deseritur sparsumque perit per tela cadauer:
sic mons Aonius rubuit, cum Penthea ferrent
Maenades aut subito mutatum Actaeona cornu
420 traderet insanis Latonia uirgo Molossis.
criminibusne tuis speras, Fortuna, mederi
et male donatum certas aequare fauorem
suppliciis? una tot milia morte rependis?
euersis agedum Rufinum diuide terris.
425 da caput Odrysiis, truncum mereantur Achiui.
quid reliquis dabitur? nec singula membra peremptis
sufficiunt populis.

uacuo plebs undique muro
iam segura fluit; senibus non obstitit aetas
uirginibusue pudor; uiduae, quibus ille maritos
430 abstulit, orbataeque ruunt ad gaudia matres
insultantque alacres. laceros iuuat ire per artus
pressaue calcato uestigia sanguine tingui.
nec minus adsiduis flagrant elidere saxis
prodigiale caput, quod iam de cuspide summa
435 nutabat digna rediens ad moenia pompa.
dextera quin etiam ludo concessa uagatur
aera petens fraudesque animi persoluit auari
terribili lucro uiuosque imitata retentus
cogitur adductis digitos inflectere neruis.

416 sic interpungendum censet Goodyear: nec locus est odiis, consumpto funere.
uix tum etc. | non J_3P_1 | funere R , cett. mei: corpore $RulFO_3ul$: uulnere *Bur-*
mannus | uix tum gP_2 (in ras.) F_2PpcF : uix tunc $RpcJ_3$: uictum $lPacW_1$: uix
tam n_1 : uixdum $O_7?$, *Heinsius*: uictor $LpcRac$, *Exc. Flor.*, *Isengriniana mg* ||
417 sparsimque $W_1pc?$ | perit lL (in ras.) F_2PRW_1 , *Exc. Flor.*: cadit gP_2F_2ul
 $RulFJ_3n_1$ || 419 ac $F_2RW_1\theta\lambda$ || 420 proderet A_3 | uisa* *Exc. Flor.* || 421 spe-
ras $l(F_2)W_1$, *Exc. Flor.*: credis W_1ul , cett. mei: credas *Vicetina* || 422 certas
 LF_2PacRW_1 , *Exc. Flor.*: speras $gP_2PpcFJ_3n_1$: credis lS_3 || 424 om. *Exc. Flor.*
(hic uersus deest in antiquo B'): abscissum in R restit. Rmr || 425–442 bis scripti
in W_1 || 426 dabitur reliquis F_{19} | nec $lpcRmr$, cett. mei: ne $l'ac$: non F_{17} ||
427 sufficiunt (l') Rmr , cett. mei: sufficerent p_4 : sufficiant *Heinsius* | gens Z | un-
dique] obuia $gLPR$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* || 428 fluit $lLPR$: ruit cett. mei || 430 ad
moenia l_1 || 431 insultant (-que om.) R | laceros Ful , cett. mei: uacuos gP_2FJ_3 :
truncos A_3 || 432 collato n_1 || 433 flagrant lLF_2PRW_1 , *Exc. Flor.*, *Isengriniana*
mg: certant $gP_2RulW_1ulFJ_3n_1$: temptant μ | elidere cett. mei, *Exc. Flor.*: illi-
dere n_1q || 434 iam] nunc A_2 || 436 commissa F || 437 fraudesque lLF_2RacW_1 ,
Exc. Flor.: poenasque* $gP_2F_2ulPRpcW_1ulFJ_3n_1$ || 438 uiuos (-que om.) $RC_1\mu$ |
retentus W_1ul , cett. mei: receptus $W_1F_3P_{10}Z$, *Isengriniana mg* || 439 adductis
digitos P_2pc , cett. mei: adductis digitis P_2ac : adductos digitis PR | neruos PR

440 desinat elatis quisquam confidere rebus
instabilesque deos ac lubrica numina discat.
illa manus, quae sceptris sibi gestanda parabat,
cuius se totiens summisit ad oscula supplex
nobilitas, inhumata diu miseroque reuulsa
445 corpore, feralem quaestum post fata poposcit.
aspiciat quisquis nimium sublata secundis
colla gerit: triuiis calcandus spargitur ecce,
qui sibi pyramidas, qui non cedentia templis
ornatura suos extruxit culmina manes;
450 et qui Sidonio uelari credidit ostro,
nudus pascit aues. iacet en, qui possidet orbem,
exiguæ telluris inops et puluere raro
per partes tegitur nusquam totiensque sepultus.
senserunt conuexa necem tellusque nefandum
455 amolitur onus iam respirantibus astris.
infernus grauat umbra lacus. pater Aeacus horret
intransemque etiam latratu Cerberus urget.
tunc animae, quas ille fero sub iure peremit,
circumstant nigrisque trahunt ad iudicis urnam
460 infesto fremitu: ueluti pastoris in ora
commotæ glomerantur apes, qui dulcia raptu
mella uehit, pinnasque cient et spicula tendunt
et tenuis saxi per propugnacula cinctæ

441 ac $\Gamma g P_2 F n_1$: et *cett. mei, Exc. Flor.* | lubrica numina] lubrica munera n_1 ,
ut opinor: numina lubrica $K_6 O_7 Z$ | discat R_{pc} , *cett. mei*: dicat $PRac$ || 442 qua
 $J_6 L_1 S_3$ || 443 commisit K_6 || 444 diu] iacet $O_3 ma$ in ras. | misero- R , *cett. mei*:
misere- Rul || 445 fatalem P_{13} | reposcit* (n_1), *Exc. Flor.* || 446 quisquis $L_{pc} PR$
 $W_2 pc$, *Exc. Flor.*, *Isengriniana mg*: nequis Rul , *cett. mei, Exc. Frising.*: si quis
Heinsius || 447 colla] ora Z : corda *Schraderus* | gerit $L_{pc} PR W_2 pc$, *Exc. Flor.*:
gerat $Lac Rul$, *cett. mei, Exc. Frising.*: ferat Z | triuiis $P_{pc} R_{sscr}$, *cett. mei*: rebus
 $L_{pc} Pac R$ | ecce F_2 , *cett. mei*: ille $F_2 ul$: iste F_{17} || 448 qui²] et g_1 || 449 extru-
xit W_1 , *cett. mei*: instruxit $\Gamma W_1 ul$: construxit μmg : erexit K_8 || 450 en *Birt* |
credidit $P_2 ul P_{pc} R_{pc}$, *cett. mei*: creditus $P_2 Pac Rac$: creditur *Isengriniana mg* ||
451 en] hen *Exc. Flor.*: heu z_1 , *Oxon. Bodl. Add. A. 208* | presserat p_4 || 452 par-
uo g || 453 numquam totiens- $A_2 J_6 L_{11} \theta$: totiens numquam- F || 455 amolitur
 $LRul K_5 ul P_{10} pc$, *Exc. Flor.*: emolitur R , *cett. mei*: demolitur p_4 || 456 lacus W_1 ,
cett. mei: lares $W_1 ul$ || 457 etiam] fero *Heinsius olim*: inhians uel ater *Birt* | arcet
Burmannus || 458 fero J_3 , *cett. mei*: ferox $J_3 sscr n_1 P_{11} F_1$ | iura n_1 || 459 Sty-
giique *Heinsius* | iudicis *Jeep* | urnas L_{11} || 460 gemitu Zac || 461 commotæ
cett. mei, Exc. Flor.: collectæ P_2 | raptu] raptim F_{17} : quercu $A_2 ul$ || 462 uehit
 ΓR : trahit *cett. mei* | figunt K_6 | post hunc uers. repetuntur 55–115 in P_2 (*tum*
repet. 460–462) || 463 et teneri $O_3 ul$ | cinctæ] cunctæ $B_1 g_1 P_{10}$: iunctæ *Hein-*
sius

5. IN RVFINVM LIBER ALTER

465 rimosam patriam dilectaque pumieis antra
defendunt pronoque fauos examine uelant.
est locus infaustis quo conciliantur in unum
Cocytos Phlegethonque uadis; inamoenus uterque
alueus; hic uoluit lacrimas, hic igne redundat.
470 turris per geminos, flammis munitior, amnes
porrigitur solidoque rigens adamante sinistrum
proluit igne latus; dextro Cocytia findit
aequora triste gemens et fluctu concita plangit.
huc post emeritam mortalia saecula uitam
deueniunt. ibi nulla manent discrimina fati,
475 nullus honos, uanoque exutum nomine regem
proturbat plebeius egens. quaesitor in alto
conspicius solio pertemptat crimina Minos
et iustis dirimit sontes. quos nolle fateri
uiderit, ad †mala† transmittit uerbera fratris:
480 nam iuxta Rhadamanthus agit. cum gesta superni
curriculi totosque diu perspexerit actus,
exaequat damnum meritis et muta ferarum
cogit uincla pati. truculentos ingerit ursis
praedonesque lupis; fallaces uulpibus addit.
485 at qui desidia semper uinoque grauatius,
indulgens Veneri, uoluit torpescere luxu,

465 pronos- P_2pc , cett. mei : pronos- $P_2acn_1\lambda$ | uelant] celant F_{17} : uallant *Heinsius* || 466 quo] qua ΓP_2O_2 : ubi C_1 | conciliantur omnes mei, *Exc. Flor.* : -atur μ || 467 utrique *Heinsius* || 468 om. add. mg W_1 | uoluit lacrimas omnes mei, *Exc. Flor.* : lacrimas uoluit F_{17} || 469 flammis] saxis *König* | munitior *Hall* : uicinior *codd.* || 470 sinistrum $F_2W_1L_3Z$, *Exc. Flor.* : sinistro P_2ul , cett. mei : sinistra P_2 || 471 om. add. mg P_2 | dextro Rpc , *Jeep* : dextra Rac , cett. mei, *Exc. Flor.* | findit $\Gamma LRP_{10}ul$: fundit cett. mei || 472 fluctu $\Gamma PRacZac$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : fletu* $PsscrRpc$, cett. mei || 474 ibi cett. mei, *Exc. Flor.* : ubi $gFL_{11}\Gamma_1$ || 476 proturbat $\Gamma PacR$: perturbat $PpcRul$, cett. mei : preturbat *Exc. Flor.* | agens *Heinsius* | ab alto F_{13} || 477 pertemptat R , cett. mei : praetemptat $P_2J_6O_2z_1$: permutat Rul : praesentat *Barthius* : perpensat *Burmmanus* : pertrectat *Birt* || 478 sontes dirimit A_3 || 479 mala, quae lectio peccat in metrum, ut omnium quae in *codd.* leguntur mea sententia antiquissimam obelis inclusi | mala ΓPac : mala mox gP_2LF_2PpcR FJ_3n_1 : mali mox *Vicetina* : saeui $W_{1pc}F_{17}P_{13}$: saeua Rmg : rigidi *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : ualidi *Hall* | transmittat n_1 : transmisit \emptyset : permittit A_2 : mox mittit P_{13} || 481 notosque *Heinsius* | deus uel simul *Birt* | perspexerit ΓP_2PRFJ_3 , *Exc. Flor.* : prospexerit $gLF_2W_1n_1\lambda$ || 482 exequitur B_1g_1ul | multa F_3 || 484 praedones- g, cett. mei : gulosos- gma (teste *Pawlikowski*) | addit] abdit *in Geuartii Codice ex coniectura emendatum* (*Burmmani Sylloge p. 769*) : indit *Reinhardt* || 485 – 527 suo loco om. add. inter *carm. 9 et 10 P* || 485 et LJ_3A_2 | semper R , cett. mei : sompno Rul : somni *Heinsius* || 486 delendum censuit *Heinsius* | uoluit] solitus *Birt*

hunc suis inmundi pingues detrudit in artus.
 qui iusto plus esse loquax arcanaque suevit
 490 prodere, piscosas fertur uicturus in undas,
 ut nimiam pensent aeterna silentia uocem.
 quos ubi per uarias annis ter mille figuras
 egit, Lethaeo purgatos flumine tandem
 rursus ad humanae reuocat primordia formae.
 tum quoque dum lites Stygiiue negotia soluit
 495 dura fori ueteresque reos ex ordine quaerit,
 Rufinum procul ecce notat uisuque seuro
 lustrat et ex imo concussa sede profatur:
 'huc superum labes, huc insatiabilis auri
 proluues pretioque nihil non ause parato,
 500 quodque mihi summum scelus est, huc inprobe legum
 uenditor, Arctoi stimulator perfide Martis,
 cuius ob innumeras strages angustus Auerni
 iam sinus et plena lassatur portitor alno!
 quid demens manifesta negas? en pectus inustae
 505 deformant maculae uitiiue inoleuit imago
 nec sese commissae tegunt. genus omne dolorum
 in te ferre libet: dubio tibi pendula rupes
 immineat lapsu, uolucer te torqueat axis,
 te refugi fallant latices atque ore natanti
 510 arescat decepta sitis dapibusque relictis

487 inmundi $\Gamma gacF_2?acPRW_1FJ_3ul$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: inmundae $gpcP_2L$
 $F_2pcJ_3n_1$ | pigros F_{13} | detrusit A_3 || 488 ore ζ || 489 uicturus] taciturnus (*quod*
in taciturnus *corrigi debere ait Postgate*) *Birt*: naturus *Postgate* | in gac , *cett. mei*:
 ad $gpcC_1F_{20}G_5$ || 490 piacula B_1g_1 || 491 quos] hos *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* | uarias
 $P_2RacO_2pc\Gamma_1pc$, *Exc. Gyr.*: uarios Rpc , *cett. mei* | annis Rac , *Exc. Flor.*, *Exc.*
Gyr.: annos Rpc , *cett. mei*: amnes n_1 | ter *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: per *codd.* ||
 492 purgatos letheo K_6 | flamine P || 493 spiramina ζac | formae $PsscrRpc$, *cett.*
mei: uitae $Rsscr\zeta ac$: flammae $PRac$ || 494 dum] cum P_1 || 495 dira W_2 || 496 esse
 $F_2g_1K_6Z\theta$ | notat Ppc , *cett. mei*: nouat Pac : uocat P_1 : uidet $F_{20}O_7\mu$ | uul-
 tu- F_3 || 498 huc . . . huc] heu . . . heus F_3 | clades F_{17} | exitiabilis P_{13} || 499 *om.*
add. mg J_3 | ingluuius *Heinsius* | peracto P_2O_2 || 500 cuique nihil *Exc. Laeti* |
 legum gJ_3ul , *cett. mei*: legis J_3 : regum gul || 501 arctoi $\Gamma g?P_2PmgRpcFJ_3n_1$: et
 saeui L (*in ras.*) F_2PRacW_1 : ac torui *Birt* | stimulator F_2pcPn_1pc , *cett. mei*:
 simulator F_2acn_1ac : dilator Pul | belli $B_1g_1\mu$ || 502 ob immensas μ || 504 quid]
 cur L | demens Rpc , *cett. mei*: deinceps Rac : demum *Heinsius* || 505 conformant
 FCS_3 | uitii- $gacP_2ac$, *Heinsius*: uitii- $gpcP_2pc$, *cett. mei* || 506 non P_1W_2 |
 tegunt W_1 , *cett. mei*: negant W_1ul | dolorum PJ_3 , *cett. mei*: malorum $PulJ_3$
 ulF_{20} || 507 *om. add. mg J_3* | scire F_3 | libet *omnes mei*, *Exc. Flor.*: iuuat $F_3\Gamma_1$ ||
 508 emineat $F_2W_1Z\zeta\theta$ || 509 fallant] ludant K_4 || 510 arescat W_1ul , *cett. mei*:
 accrescat $W_1\theta pc$: ardescat *Jeep* | decepta P_2 , *cett. mei*: temptata P_2ulO_2

5. IN RVFINVM LIBER ALTER

in tua mansurus migret praecordia uultur.
 quamquam omnes alii, quos haec tormenta fatigant,
 pars quota sunt, Rufine, tui! quid tale uel audax
 fulmine Salmoneus uel lingua Tantalus egit
 515 aut inconcesso Tityos deliquit amore?
 cunctorum si facta simul iungantur in unum,
 praecedes numero. cui tanta piacula quisquam
 supplicio conferre ualet? quid denique dignum
 omnibus inueniam, uincant cum singula poenas?
 520 tollite de mediis animarum dedecus umbris.
 aspexisse sat est. oculis iam parcite nostris
 et Ditis purgate domos. agitate flagellis
 trans Styga, trans Erebum, uacuo mandate barathro
 infra Titanum tenebras infraque recessus
 525 Tartareos imumque Chaos, qua noctis opacae
 fundamenta latent; penitusque ibi mersus anhelet,
 dum rotat astra polus, feriunt dum litora uenti.'

512 hic $R_{3,2}$ || 513 sunt $\Gamma P_2 ac Lpc PRac n_1$: sint $g P_2 pc Lac F_2 R pc W_1 F J_3$ ||
 514 Tantalus] sisypus *Exc. Laeti* | egit] aeger $L_{1,1}$ (*in ras.*) S_3 || 515 inconcesso]
 non concesso L_1 : inconsulto *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* | deliquit $W_1 pc$, *cett. mei* : de-
 linquit $W_1 ac W_2$ || 516 facta $P_2 pc F pc$, *cett. mei* : fata $P_2 ac L Fac K_6 P_{10} ac$ | iunga-
 mus *Exc. Flor.* || 517 praecedes $F pc$, *cett. mei* : praecedis Fac | cui $P_2 ul R ul FO_2 ul$
 $O_3 ul$: quo $P_2 R$, *cett. mei* : quoi *Gesnerus* | tota F_2 || 518 potest $F_{1,7}$ || 519 cum
 uincant L_4 , *Oxon. Bodl. Add. A. 208* | poenam Z || 521 uestris F_2 || 524 latebras G_5 ||
 525 imumque *Levy* : nostrumque $P^? ac?$, *cett. mei* : uestrumque $P pc?$: meritumque
 $O_2 ul \mu ac$: dirumque $O_2 ul$: uastumque *Burmannus* : ipsumque *Birt* | qua $\Gamma F_2 P$
 $R W_1$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : quo $g^? P_2 L F J_3 n_1$ | noctis opacae $\Gamma F_2 P R W_1$, *Exc.*
Flor., *Exc. Gyr.* : ditis opaci $g L F_2 ul F pc J_3 n_1$: ditis opace P_2 || 526 penitusque
 $g P_2 J_3 pc n_1 K_6 P_1$: penitus $\Gamma R ul J_3 ac$: praecepsque* $L pc$, *Exc. Flor.* : praeceps*
 $F_2 pc P R W_1 Z \vartheta$: princeps $F_2 ac$: pariterque F | ubi mersus Γ_1 , *Vgoletus* : immer-
 sus* $FW_1 K_6 P_1 \vartheta$ || 527 om. R (*med. pag.*) | rotet* $F_2 F_{1,7} pc$ | feriant* $F_2 n_1?$
 $F_{1,7} pc$ | uenti] fluctus $B_1 S_3 ul$: ponti $G_5 ac$

claudiani in rufinum liber secundus explicit Γ : in antiquo B. sequitur liber in
 eutropium. semiferos artus cet. et hoc elegidion (*sc. carm. 4*) praecedat librum iam
 post edomitas (*sc. carm. 5*) *Exc. Flor. mg*

PANEGYRICI DICTI HONORIO AVGVSTO
TERTIVM CONSVLI

PRAEFATIO

Paruos non aquilis fas est educere fetus
ante fidem solis iudiciumque poli.
nam pater, excuso saluit cum germine proles
ouaque maternus rupit hiulca tepor,
5 protinus implumes conuertit ad aethera nidos
et recto flammas imperat ore pati.
consulit ardentes radios et luce magistra
natorum uires ingeniumque probat.
degenerem refugo torsit qui lumine uisum,
10 unguibus hunc saeuus ira paterna ferit.
exploratores oculis qui pertulit ignes
sustinuitque acie nobiliore diem,
nutritur uolucrumque potens et fulminis heres,
gesturus summo tela trisulca Ioui.

6 1–18 gK₆P₂, L, F₂P, W₁, FF₁₇J₃n₁

codicum inscriptiones: incipit prologus septimi libri g : liber undecimus de tertio consulatu honorii F₂mr : prefatio in librum decimum W₁ : incipit panagericus (uel *sim.*) de tertio consulatu prefatio L₁O₇S₃Zmr (mg)ζμ (add. honorii post consulatu) : panagircus honorii de tertio consulatu M(index) : incipit prologus de tertio consulatu honorii J₆ : claudiani prefatio in tertium consulatum honorij augusti θmr (mg) : panegyricus de tertio consulatu eiusdem prēf Exc. Flor. mg

6 1 non aquilis fas est K₆pc, cett. mei : non aquilis est fas F₂₀J₆ : non est fas aquilis P₂F₂W₁ : non fas est aquilis Barthius | educere F₁₇pc, cett. mei : deducere O₂ : producere F₂₀O₃ : contempnere F₁₇ac || 3 excuso P₁₁, Scaliger : excusso omnes mei : e scisso Koch | germine] gramine W₁ : tegmine Exc. Gyr., Scaliger : fragmine uel segmine Heinsius || 5 nidos gP₂J₃, cett. mei : natos LP₁λpc? : pullos ggloss.P₂ulJ₃gloss.O₂gloss.μ || 8 naturam Camers || 9 degenerem . . . uisum F₂pc? F₁₇acF₂₀P₁₀pc θ ac, Exc. Flor. : degeneres . . . uisus g?K₆P₂LF₂?ac?W₁FJ₃ : degenerem . . . uisus Pn₁ : degener est . . . uisum F₁₇pc : degener et . . . uisus Isen-griniana | torquet C₁ || 10 rapit ζ

7. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO III COS.

15 me quoque Pieriis temptatum saepius antris
audet magna suo mittere Roma deo.
iam dominas aures, iam regia tecta meremur
et chelys Augusto iudice nostra sonat.

7

PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO
TERTIVM CONSVLI

Tertia Romulei sumant exordia fasces
terque suas ducat bellatrix pompa curules;
festior annus eat, cinctusque imitata Gabinos
diues Hydaspeis augescat purpura gemmis;
5 succedant armis trabeae, tentoria lictor
ambiat et Latiae redeant ad signa secures.
tuque o qui patrium curis aequalibus orbem
Eoo cum fratre regis, procede secundis
alitis Phoebeique novos ordire meatus,
10 spes uotumque poli, quem primo a limine uitae
nutrix aula fouet, strictis quem fulgida telis
inter laurigeros aluerunt castra triumphos.
ardua priuatos nescit Fortuna penates

7 1—211 gK₆P₂, L, F₂P, W₁, FF₁₇J₃n₁

6 17 aures] arces *Isengriniana mg*

7 *codicum inscriptiones*: incipit liber septimus g : de tertio consulatu honorii K₆ : incipit liber decimus. panagericus de tertio consulatu honorii augusti W₁ : panagericus est de tertio consulatu honorii augusti F₁₇

2 terque suas F₂pcF?pcσ, *Cuiacii uetus* : terque tuas gK₆pcLpcPpcF?acF₁₇J₃n₁ : teque tuas K₆acLacF₂?acW₁ : teque tua P₂Pac : atque tuas Z : et triplices O₃ : terque datas Birt | pompa] roma FF₃P₁₄ξ || 3 cinctus (*om.* -que) G₅ : ritusque Lpc | gabinos P₂acF₁₇pc, *cett. mei* : sabinos P₂pcF₁₇acg₁L₄σ || 4 augescat P₂, *cett. mei* : lucescat P₂ulA₂ulO₂ulO₃, *Heinsius* : fulgescat *Heinsius* : ardescat Wakefield || 7 tuque o qui Lac, *cett. mei* : tu quoque qui gLpcFA₂θ | Latium *Isengriniana mg* || 9 auspiciis F₃μgloss. || 10 quem primo P₂, *cett. mei* : primeuo P₂ulO₂ulP₁ : quem primae *Heinsius* | a limite F₁₇F₃F₂₀Zμac || 11 tenet F₁₇ || 12 fata W₁O₂acZacθul || 13 natura O₃ac

15 et regnum cum luce dedit. cognata potestas
 excepit Tyrio uenerabile pignus in ostro,
 lustrauitque tuos aquilis uietricibus ortus
 miles et in mediis cunabula praeuit hastis.
 te nascente ferox toto Germania Rheno
 intremuit, mouitque suas formidine siluas
 20 Caucasus et positis numen confessa pharetris
 ignauas Meroe traxit de crine sagittas.
 reptasti per scuta puer, regumque recentes
 exuuias tibi ludus erant, primusque solebas
 aspera conplecti toruum post proelia patrem,
 25 signa triumphato quotiens flexisset ab Histro
 Arctoa de strage calens, et poscere partem
 de spoliis, Scythicos arcus aut rapta Gelonis
 cingula uel iaculum Daci uel frena Suebi.
 ille coruscanti clipeo te saepe uolentem
 30 sustulit adridens et pectore pressit anhelio
 intrepidum ferri galeae nec triste timentem
 fulgur et ad summas tendentem brachia cristas.
 tum sic laetus ait: 'rex o stellantis Olympi,
 talis perdomito redeat mihi filius hoste,
 35 Hyrcanas populatus opes aut caede superbus
 Assyria, sic ense rubens, sic flamine crebro
 turbidus et grato respersus puluere belli,
 armaque gauiso referat captiua parenti.'
 mox, ubi firmasti recto uestigia gressu,
 40 non tibi desidias molles nec marcida luxu
 otia nec somnos genitor permisit inertes,
 sed noua per duros instruxit membra labores
 et cruda teneras exercuit indole uires

* 14 et P_2ac , *cett. mei*: set P_2pc : hec K_4 | regnum omnes mei, *Exc. Flor.*: regimen *Vicetina* | cum luce dedit regnum *Heinsii Iunianus* || 16 artus *Schraderus* || 17 cunabula $gK_6ulP_2ulLF_2PmgFJ_3n_1$: uenabula $K_6P_2PW_1F_{17}$ | praeuit hastis gK_6pcP_2ulL (*in ras.*) $F_2pcFF_{17}acJ_3n_1$: praeuit escis $K_6acP_2F_2acPW_1F_{17}pc$: praebita castris *Heinsius* || 19 intremuit P_2L (*in ras.*), *cett. mei*: intonuit P_2ul || 21 detraxit *Goodyear* || 22 scuta gK_6P_2ulL (*in ras.*) $FpcJ_3$, *Exc. Flor.*: signa $P_2F_2PW_1F_{17}n_1$ | recentes P_2ul , *cett. mei*: iacentes $P_2F_2W_1$: feroces F_2ul , *Iuntina*: nitentes *Jeep* || 24 toruum] carum σ || 25 torsisset P_4R_{23} || 26 de caede O_3 | partem *Isengriniana mg*: patrem *codd. praeter W_1* (fratrem) || 27 Scythicosue *Heinsius* | rupta $G_5Zac\theta pc$ || 31 timentem P_2pc , *cett. mei*: tremementem $F_2C_1F_{20}\lambda$: timentes P_2ac || 38 gauisa W_1 : gauisus L_4 : gauisae *Barthius*: grandaeuo *Burmannus* || 39 signasti *König* | certo F_{17} || 40 non] nec A_2P_1 | delitias ζ | nec] non $LB_1F_3g_1\lambda$ || 41 permittit F_{17} | inanes ζ

7. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO III COS.

45 frigora saeua pati, grauibz non cedere nimbis,
aestium tolerare iubar, tranare sonoras
torrentum furias, ascensu uincere montes,
planitiem cursu, ualles et concaua saltu,
nec non in clipeo uigiles perducere noctes,
in galea potare niues, nunc spicula cornu
50 tendere, nunc glandes Baleari spargere funda.
quoque magis nimium pugnae inflammaret amorem,
facta tui numerabat aui, quem litus adustae
horrescit Libyae ratibusque inperuia Thyle:
ille leues Mauros nec falso nomine Pictos
55 edomuit Scottumque uago mucrone secutus
fregit Hyperboreas remis audacibus undas
et geminis fulgens utroque sub axe tropaeis
Tethyos alternae refluas calcavit harenas.
hos tibi uirtutum stimulos, haec semina laudum,
60 haec exempla dabat. non ocus hausit Achilles
semiferi praecepta senis, seu cuspidis artes
siue lyrae cantus medicas seu disceret herbas.
interea turbata fides: ciuilia rursus
bella tonant dubiumque quatit discordia mundum.
65 pro crimen superum, longi pro dedecus aui:
barbarus Hesperias exul possederat urbes
sceptraque deiecto dederat Romana clienti.
iam princeps molitur iter gentesque remotas
colligit Aurorae, tumidus quascumque pererrat
70 Euphrates, quas lustrat Halys, quas ditat Orontes:
turiferos Arabes saltus, uada Caspia Medi,
Armenii Phasin, Parthi liquere Niphaten.

44 dura σ || 46 ascensum θ , *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* | montis CL_1S_3 , *Exc. Flor.*,
Exc. Gyr. || 47 uallesque A_2 || 48 perducere $n_1P_1qW_2$, *Vicetina*: producere *cett.*
mei, *Exc. Gyr.* || 49 galea $F?pc?$, *cett. mei*: galeas $P_2F?ac?n_1$ | potare $PpcJ_6P_{10}$
 $pcqz_1\lambda$: portare Pac , *cett. mei* || 51 quoque *cett. mei*, *Exc. Flor.*: quodque $LP\lambda$ |
nimium . . . amorem] mirum . . . honorem Fac : mirum . . . amorem Fpc : nimio . . .
amore *Heinsius*: iuuenem . . . amore *Burmannus* | flammaret *Heinsius* || 52 nume-
rabat *omnes mei*, *Exc. Flor.*: memorabat $P_1P_4p_2$, *Camers* || 55 perdomuit K_6
 $F_{17}G_5$ | scottos- $P_{10}ul\sigma$ | uago P_2 , *cett. mei*: uagum P_2ulO_2ul , *Isengriniana mg* ||
57 ac A_2 || 58 refugas n_1q | calcavit $F_{17}pc$, *cett. mei*: calcabat $F_{17}ac$ || 59 uirtutis*
 $gF_{20}J_6P_{10}W_2\lambda$, *Exc. Flor.* | laudis* λ || 63 fides] dies J_6ac : quies *Schraderus* ||
64 tonant] timent P_4 : tument *Heinsius* || 65 superum crimen K_4 | longi pro *omnes*
mei, *Exc. Flor.*: proh longi $F_{17}P_{14}$ || 66 urbes] horas $P_{10}ul\sigma$ || 67 despecto
Mommsen || 70 ditat . . . lustrat F_5 || 71 saltus arabes $K_6G_5O_3$

CLAVDIVS CLAVDIANVS

quae tibi tum Martis rabies quantusque sequendi
 ardor erat! quanto flagrabant pectora uoto
 75 optatas audire tubas campique cruenta
 tempestate frui truncisque inmergere plantas!
 ut leo, quem fulvae matris spelunca tegebat
 uberibus solitum pasci, cum crescere sensit
 ungue pedes et terga iubis et dentibus ora,
 80 iam negat inbelles epulas et rupe relictas
 Gaetulo comes ire patri stabulisque minari
 aestuat et celsi tabum sorbere iuueni.
 ille uetat rerumque tibi commendat habenas
 et sacro meritos ornat diademate crines.
 85 tantaque se rudibus pietas ostendit in annis,
 sic aetas animo cessit, quererentur ut omnes
 imperium tibi sero datum.
 uictoria uelox
 auspiciis effecta tuis. pugnastis uterque:
 tu fatis genitorque manu. te propter et Alpes
 90 inuadi faciles cauto nec profuit hosti
 munitis haesisse locis: spes inrita ualli
 concidit et scopulis patuerunt claustra reuulsis.
 te propter gelidis Aquilo de monte procellis
 obruit aduersas acies reuolutaque tela
 95 uertit in auctores et turbine reppulit hastas.
 o nimium dilecte deo, cui fundit ab antris
 Aeolus armatas hiemes, cui militat aether
 et coniurati ueniunt ad classica uenti.
 Alpinae rubuere niues, et Frigidus amnis
 100 mutatis fumauit aquis turbaque cadentum
 staret, ni rapidus iuuisset flumina sanguis.

73 tum] nunc **LF**₁₇**n**₁**q** || 76 inmergere] iniungere **n**₁**G**₅**W**₂**qpc**: inponere **qac**:
 intinguere *Heinsius*: impingere *Paul*: inspergere *uel* aspergere *Birt* | plantam **L**₄ ||
 78 cum *Pul. cett. mei*: tum **P** | sensit **gK**₆**P**₂**F**₂ *sscrPW*₁**pcJ**₃**n**₁: sentit **L** (*in ras.*)
F₂**W**₁**acFF**₁₇ || 79 terga] colla *Barthius* || 80 fugit **J**₃**A**₂**L**₁₁ || 82 celsi **J**₃, *Exc.*
Flor., *Exc. Gyr.*: caesi *cett. mei* | tabum sorbere *Jeep*: tabo sordere *Exc. Flor.*,
Exc. Gyr.: terga absorbere *codd.* || 83 negat **F**₂₀ || 84 sacro meritos **F**₁₇**pc**, *cett.*
mei: sacros meritos **F**₁₇**ac**: merito sacros **L**₄ || 85 ostendit *cett. mei*, *Exc. Flor.*:
 ostentat **n**₁**q** || 87 sera *Jeep* || 88 pugnastis **K**₆**pc**, *cett. mei*: pugnatis **K**₆**acJ**₃ ||
 89 fastis **L**₁₁**ac**, *Jeep* || 90 inuadit *Burmmanus* | cauto] capto **g**₁: tanto **gG**₂**z**₁**μσ** |
 non **P**₂**O**₂ || 96 fundit **J**₃**ac**, *cett. mei*: fudit **J**₃**pcλ** | antris **g**[?]**pc**, *cett. mei*: antro
F₂₀: astris **g**[?]**acP**₁₄: austris **Pθ** || 97 tibi **F**₁₉ || 100 spumauit *Jeep* || 101 iuuisset]
 pauisset **J**₇**pc**: uicisset **F**₂₀**g**₁**L**₁₁

7. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO III COS.

at ferus inuentor scelerum traiecerat altum
 non uno mucrone latus, duplexque tepebat
 ensis, et ultrices in se conuerterat iras
 105 tandem iusta manus. iam libertate reducta,
 quamuis emeritum peteret Natura reuerti
 numen et auratas astrorum panderet arces,
 nutaretque oneri uenturo conscius Atlans,
 distulit Augustus cupido se reddere caelo,
 110 dum tibi pacatum praesenti traderet orbem.
 nec mora: Bistonis alacer consurgis ab oris,
 inter barbaricas ausus transire cohortes
 inpauido uultu; linquis Rhodopeia saxa
 Orpheis animata modis; iuga deseris Oetes
 115 Herculeo damnata rogo; post Pelion intras
 Nerinis inlustre toris; te pulcher Enipeus
 celsaque Dodone stupuit rursusque locutae
 in te Chaoniae mouerunt carmina quercus.
 Illyrici legitur plaga litoris; arua teruntur
 120 Dalmatiae; Phrygii numerantur stagna Timaui.
 gaudent Italiae sublimibus oppida muris
 aduentu sacrata tuo, summissus adorat
 Eridanus blandosque iubet mitescere fluctus,
 et Phaethontes solitae deflere ruinas
 125 rosida frondosae reuocant electra sorores.
 quantae tum iuuenes, quantae spreuere pudorem
 spectandi studio matres, puerisque seueri
 certauere senes, cum tu genitoris amico
 exceptus gremio mediam ueherere per urbem,

102 altum K_6ul , *cett. mei*: alter K_6 : artum *Jeep*: alte *Birt* || 105 iam F_2pc , *cett. mei*: cum $F_2?acPW_1\theta$ | recepta F_{17} || 106 cuperet C_1 || 107 ut *Jeep* || 108 oneris uenturi* *Exc. Flor.* || 109 rapido ζ | reddere $gP_2J_3n_1$: credere $K_6LF_2PW_1F_{17}$: condere F || 110 pacatum (W_1), *cett. mei*: placatum $K_6F_3P_1$: *g. incert.* | redderet gL_4P_1 || 111 consurgis $gK_6sscrP_2LF_2pcF_{17}J_3n_1$: consurgit K_6W_1Fac : confugis C : confugit $PO_7W_2F_1$: tum fugit P_2ul || 113 *om.* W_1 | inpauido $F_{17}ac$, *cett. mei.*, *Exc. Gyr.*: impavidus $F_{17}pc$: intrepido O_3 | linquens A_2P_{11} || 116 Nerinis *Goodyear*: nereis *codd.*, *σολοικως* | toris F_2F_{17} , *Exc. Gyr.*: choris *cett. mei*: modis F_3 || 118 in te] pro te K_6G_5 : per te *Heinsius*: de te *Birt*: uenti *Koch* | mouerunt carmina P , *cett. mei*: mouere cacumina *Pul. Wakefield*: mouerunt culmina *Wakefield. L. Mueller* || 119 premuntur O_7 || 121 fulgentibus F_{20} || 122 recreata *Goodyear* || 123 rapidosque $F_{20}pc$ | reuirescere ζ || 125 formosae *Heinsii Iunianus* || 126 quantae¹ *König*: quanti *codd.* | tum P_2 , *cett. mei*: nunc P_2ulL || 127 pueris- *gul. cett. mei*: pueri- gPW_1n_1 , *Exc. Flor.* || 128 patres J_3A_2 | cum tu] tum cum F_2g_1Z : tu te W_1 || 129 susceptus F_3

- 130 uelaretque pios communis laurea currus!
 quis non Luciferum roseo cum Sole uideri
 credidit aut iunctum Bromio radiare Tonantem?
 floret cristatis exercitus undique turmis,
 quisque sua te uoce canens. praestringit aena
 135 lux oculos, nudique seges Mauortia ferri
 ingeminat splendore diem. pars nobilis arcu,
 pars longe iaculis, pars comminus horrida contis;
 hi uolucres tollunt aquilas, hi picta draconum
 colla leuant, multusque tumet per nùbila serpens
 140 iratus stimulante Noto uiuitque receptis
 flatibus et uario mentitur sibila tractu.
 ut uentum ad sedes, cunctos discedere tectis
 dux iubet et generum compellat talibus ultro:
 'bellipotens Stilicho, cuius mihi robur in armis,
 145 pace probata fides — quid enim per proelia gessi
 te sine? quem merui te non sudante triumphum?
 Odrysium pariter Getico foedauius Hebrum
 sanguine, Sarmaticas pariter prostrauimus alas
 Rhiphaeaeque simul fessos porreximus artus
 150 in glacie stantemque rota sulcauius Histrum —,
 ergo age, me quoniam caelestis regia poscit,
 tu curis succede meis, tu pignora solus
 nostra foue: geminos dextra tu protege fratres.
 per consanguineos thalamos noctemque beatam,
 155 per taedas, quas ipsa tuo regina leuauit
 coniugio sociaque nurum produxit ab aula,
 induce mente patrem, crescentes derige fetus

130 crines F_{17} || 133 floret $P_{10}pc$, *Exc. Flor.*, *Isengriniana mg*: fleret K_6PacW_1
 $P_{10}ac$: flebat Ppc : feruet $gL_F2FF_{17}pcJ_3n_1$: ferret $F_{17}ac$: iret P_2 : heret O_2P_{14} ||
 134 quisque sua] diuersa uel assidua *Birt* | canit uel canunt *Jeep* | praestringit g
 $K_6F_2FF_{17}$: praestrinxit P_2ul : perstringit $LW_1J_3n_1A_2O_3$: prostringit P_2 || 135 nu-
 di-] nitidi- *Csser*: stricti- K_4 | ferri $gK_6P_2ulFF_{17}mgJ_3n_1$, *Exc. Flor.*: belli P_2F_2
 PW_1F_{17} || 137 ardua z_1 || 138 aquilas hii tollunt P_{14} | leonum A_2ac || 140 saeuit-
 que *Schraderus* || 142 cunctos $P_2sscrPpc$, *cett. mei*: tutos K_6W_1 : tutas P_2 : tuos
 Pac : tuto *Delrii liber*: cuneos uel comites *Heinsius*: cinctos *Burmannus* | disce-
 dere] descendere n_1qL_1 : succedere *Burmannus* || 143 talibus Fpc , *cett. mei*: uoci-
 bus Fac || 146 non te gK_6CJ_6 | triumphum $gK_6F_2ulFF_{17}mgJ_3n_1$: tropaeum P_2L
 F_2PW_1 || 147 getico pariter $F_{17}J_3$ || 148 sarmaticas $gF_{20}J_6$, *Exc. Flor.*, *Isengri-*
niana mg: dalmaticas *cett. mei*, *Exc. Gyr.* || 149 proiecimur *Heinsius* || 150 he-
 brum K_6 || 151 ergo omnes *mei*, *Exc. Flor.*: sic *Heinsii Iunianus, Vicetina* | glo-
 ria ζ || 152 succurre F_{20} || 156 conubio P_{11} | socia-] sacra- Z : socrus- *Koch* ||
 157 dirige $K_6acF_{14}ul$, *Camers mg*: orthographiam correxi: dilige K_6pc , *cett. mei*

7. PANEGRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO III COS.

ut ducis, ut soceri. iamiam securus ad astra
 te custode ferar; rupta si mole Typhoeus
 160 prosiliat, uinclis Tityos si membra resoluat,
 si furor Enceladi proiecta mugiat Aetna,
 opposito Stilichone cadent.’
 nec plura locutus,
 sicut erat, liquido signauit tramite nubes
 ingrediturque globum Lunae limenque relinquit
 165 Arcados et Veneris clementes aduolat auras.
 hinc Phoebi permensus iter flammamque nocentem
 Gradiui placidumque Iouem, stetit arce suprema,
 argenti qua zona riget Saturnia tractu.
 machina laxatur caeli rutilaeque patescunt
 170 sponte fores. Arctoa parat conuexa Bootes,
 Australes reserat portas succinctus Orion,
 inuitantque nouum sidus pendentque uicissim
 quas partes uelit ipse sequi, quibus esse sodalis
 dignetur stellis aut qua regione moueri.
 175 o decus aetherium, terrarum gloria quondam,
 te tuus Oceanus natali gurgite lassum
 excipit et notis Hispania proluit undis.
 fortunate parens, primos cum detegis ortus,
 aspicias Arcadium; cum te procliuior urges,
 180 occiduum uisus remoratur Honorius ignem;
 et quocumque uagos flectas sub cardine cursus,
 natorum per regna uenis, qui mente serena
 maturoque regunt iunctas moderamine gentes,
 saecula qui rursus formant meliore metallo.

160 prosiliat uinclis F_{20} , *Exc. Flor.*: uinclis prosiliat *Isengriniana mg*: undis
 prosiliat *omnes mei* || 164 limen- $gpcLPW_1O_3ul$, *Exc. Flor.*: lumen- $gacPul$, *cett.*
mei | reliquit $F_2J_3CJ_7S_3$ || 165 aduolat $P_2LF_2PW_1F_{17}$: peruolat $gK_6FJ_3n_1$ |
 auras F_2ul , *cett. mei*, *Exc. Flor.*: auras F_2pc : alas F_2ac : oras *Wakefield* || 166 per-
 mensus iter phebi μ || 167 gradiui F_2pc , *cett. mei*: gradium $F_2acW_1\theta$ | super-
 na O_3 || 168 quo $CF_3J_7S_3$ | riget F_{17} , *cett. mei*: nitet $F_{17}ulJ_3L_{11}$: rubet O_3 : g *in-*
cert. || 170 parat] aperit *Burmannus* || 171 partes A_2 || 173 ipse $K_6P_2LF_2PW_1F$:
 ille $gF_{17}J_3n_1$ || 174 moueri] morari* $J_3n_1A_2Z$, *Exc. Gyr.*: teneri L (*in ras.*) F ||
 176 lassum J_3ac , *cett. mei*: lapsum FJ_3pc || 178 fortunate *omnes mei*, *Exc. Flor.*:
 fortuneque *Exc. Flor.* | senex $Fz_1\zeta$ | cum primos F_{17} || 179 procliuior *omnes mei*,
Exc. Flor.: proclinior *Heinsius* || 181 quacumque ζ | flectas *cett. mei*, *Exc. Flor.*:
 flectis n_1q | cursus P_2 , *cett. mei*: currus P_2ulFn_1 || 182 seuera $J_6P_{10}ul$ || 183 iunctas]
 iunctas P_{11} : uictas J_6 : cunctas L (*in ras.*) Fn_1 : gentes F_{17} | gentes] iunctas
 F_{17} || 184 formant] forment F_2W_1 : renouant p_2

185 luget Auarities Stygiis innexa catenis
cumque suo demens expellitur Ambitus auro.
non dominantur opes nec corrumpentia sensus
dona ualent: emitur sola uirtute potestas.
 unanimi fratres, quorum mare terraque fatis
190 debetur, quodcumque manus euasit auitas,
quod superest patri: uobis iam Mulciber arma
praeparat et Sicula Cyclops incude laborat,
Brontes innumeris exasperat aegida signis,
altum fulminea crispare in casside conum
195 festinat Steropes, nectit thoraca Pyragmon,
ignifluisque gemit Lipare fumosa cauernis;
uobis Ionia uirides Neptunus in alga
nutrit equos, qui summa freti per caerula possint
ferre uiam segetemque leui percurrere motu,
200 nesciat ut spumas nec proterat ungula culmos.
iam uideo Babylona rapi Parthumque coactum
non ficta trepidare fuga, iam Bactra teneri
legibus et famulis Gangen pallescere ripis
gemmatosque humilem dispergere Persida cultus.
205 ite per extremum Tanain pigrosque Triones,
ite per ardentem Libyam, superate uapores
solis et arcanos Nili deprendite fontes,
Herculeum finem, Bacchi transcurrite metas:
uestri iuris erit, quidquid complectitur axis;
210 uobis rubra dabunt pretiosas aequora conchas,
Indus ebur, ramos Panchaia, uellera Seres.

185 innexa] immensa O_3Zz_1 : immersa $CJ_7P_{10}acS_3?$ | cauernis (cum immersa) *Heinsius* || 187 non $gK_6F_{17}J_3n_1$: nec $P_2LF_2PW_1F$ | nec P_2pc , *cett. mei*, *Exc. Flor.*: ne P_2ac : non $K_6F_3C_1$ | sensum G_5 || 189 factis J_7pc || 190 debetur $F_{20}F_1pc$, *Exc. Flor.*: debentur* *omnes mei*: dedetur *Jeep* || 193 anguiferis *Birt* || 194 in cuspidem σ || 196 igniferis- $P_2FL_4O_2\theta pc$ | -que gemit $F_{17}pc$, *cett. mei*: gemit et $P(pc, ut uid.; Birt$ gemitus *putat*): regemit L_3 || 198 possint $gK_6F_2n_1$: possunt *cett. mei* || 199 saltu F_{20} || 200 spumas] spicas $gA_2pcz_1\sigma$: spinas L_3 || 201 iam uideo $F_2pcF?$, *cett. mei*: iam uidet Pac : iam uideas Ppc : iamque uidet F_2acW_1 , *Isengriniana mg*: iamque uidet *Heinsius* | capi gF_{20} | coactum] cruentum ζac : g *incert.* || 203 pallescere P_2ulPpc , *cett. mei.*, *Exc. Flor.*: flauescere P_2 || 204 dispergere *cett. mei.*, *Exc. Flor.*: disperdere $K_6P_2Pg_1O_3W_2$ || 206 arentem *Heinsius* | Libyam] zonam n_1 | calores F || 208 bacchi $gK_6LF_2pcFJ_3n_1$, *Exc. Flor.*: bactri $P_2pcF_2acPW_1F_{17}$ || 210 littora F

PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO
QVARTVM CONSVLI

5 Auspiciis iterum sese regalibus annus
 induit et nota fruitur iactantior aula,
 limina nec passi circum priuata morari
 exultant reduces Augusto consule fascēs.
 10 cernis ut armorum proceres legumque potentes
 patricos sumunt habitus et more Gabino
 discolor incedit legio positisque parumper
 bellorum signis sequitur uexilla Quirini?
 15 lictori cedunt aquilae ridetque togatus
 miles et in mediis effulget curia castris.
 ipsa Palatino circumuallata senatu
 iam trabeam Bellona gerit parmamque remouit
 et galeam, sacras umeris uectura curules.
 nec te laurigeras pudeat, Gradiue, secures
 20 pacata gestare manu Latiaque micantem

8 1—656 gK₆P₂, L, F₂P, W₁, FF₁₇J₃n₁

codicum inscriptiones: de quarto consulatu honorii K₆: liber duodecim de quarto consulatu honorii F₂mr: incipit in eundem in (?) quarti consulatus dictus P (similiter O₇): incipit liber undecimus de quarto consulatu honorii augusti W₁: incipit in eundem in quartum consulatum dictus L₁: cladiani panagyris de quarto consulatu honorii augusti θmr: incipit panagericus dictus de quarto consulatu honorii augusti L₁₁: cl. clau. panegyricus de quarto consulatu honorii augusti *Exc. Flor.*

8 3 passi K₆P₂LF₂F₂F₁₇J₃n₁: passim gacP₂ulPW₁: passus gpc: passis Psscr | morari P₂, cett. mei: morati P₂ulO₃ || 5 legum-] regum- Vicetina: stragum- Birt || 6 sumunt F₂, cett. mei: sumant F₂?sscrn₁ | et more] et amore W₁ θ: en more Heinsius || 7 incedit] incedat K₆: incendit F₂ || 8 quiritem Heinsii Iunianus, König || 9 gaudetque Iunianus || 11 palestino K₆ | tumultu Vicetina || 12 trabeas P₁₀P₂ | gerit] petit K₆G₅: trahit Delrii cod. || 13 sacris K₆P₂O₃Z θ | uectura] gestura σ: ductura Heinsius || 14 in contextu adest in L₁n₁q, mg tantum in K₆FF₁₇J₃P₁₀; abest a cett. quos uidi omnibus

loricam mutare toga, dum ferreus haeret
currus et Eridani ludunt per prata iugales.

20 haud indigna coli nec nuper cognita Marti
Vl pia progenies et quae diademata mundo
sparsit Hibera domus. nec tantam uilior unda
promeruit gentis seriem: cunabula fouit
Oceanus; terrae dominos pelagique futuros
inmenso decuit rerum de principe nasci.
25 hinc processit auus, cui post Arctoa frementi
classica Massylas adnexuit Africa laurus,
ille Caledoniis posuit qui castra pruinis,
qui medios Libyae sub casside pertulit aestus,
terribilis Mauro debellatorque Britanni
30 litoris ac pariter Boreae uastator et Austri.
quid rigor aeternus caeli, quid sidera prosunt
ignotumque fretum? maduerunt Saxone fuso
Orcades; incaluit Pictorum sanguine Thyle;
Scottorum cumulos fleuit glacialis Iuerne.
35 quis calor obsistit forti? per uasta cucurrit
Aethiopum cinxitque nouis Atlanta manipulis;
uirgineum Tritona bibit sparsosque uenenis
Gorgoneis uidit thalamos et uile uirentes
Hesperidum risit, quos ditat fabula, ramos.
40 arx incensa Iubae, rabies Maurusia ferro
cessit et antiqui penetralia diruta Bocchi.
sed laudes genitor longe transgressus auitas
subdidit Oceanum sceptris et margine caeli
clausit opes, quantum distant a Tigride Gades,

18 cognita **Ppc**, *cett. mei*: condita **Pac** **θ** || 20 spargit **O**₇ | non **L** | tantam **Ppc**,
cett. mei: tantae **FJ**₇**pc**? : tandem **F**₂**PacW**₁ | unda] aula *Iunianus, Isengri-*
niana mg || 21 gentis seriem **P**₂**F**₂**F** **θ**: gentis speciem **W**₁: seriem gentis *cett.*
mei || 22 dominos terrae **L**₄ || 24 merenti *Paul* || 25 adnexuit] aduexit **F**: ad-
uexerat **G**₅: connexuit **L**₁₁ || 27 medio *Iuntina* || 29 ac] et **P**₂**FO**₂**Z** **ζ**: aut **θ** |
boreae pariter **FF**₁₇**ζ** || 30 nigror *Jeep* | quid caeli **μ** | sidera **n**₁**R**₂₆: frigora
F₂*sscr, cett. mei, Exc. Flor.*: littora **F**₂**W**₁ | prosunt **K**₆**pcP**₂**ul**, *cett. mei*: pos-
sunt **K**₆**acP**₂**F** || 33 cumulos **P**₂**ul**, *cett. mei*: tumulos **P**₂ | iuerne *Heinsii Vos-*
sianus (J₁?J₅?): hiberne (*uel simm.*) omnes *mei*: Ierne 'e duobus *manuscr.*'
Clauerius: Hiuerne *Birt* || 34 quid **PW**₁ **θ**, *Exc. Flor.* | obsistit] obstituit *ex*
obstitit *corr.* **n**₁: obstitit *uel* obsistat *Heinsius* || 35 uinxit- *Jeep* || 36 sub-
it **J**₃ || 37 gorgoneis **A**₃: gorgoneos omnes *mei* || 38 quos di(c)tat **F**₁₇**pc**, *cett. mei*:
ditat quos **F**₁₇**ac** (*risit tamen post quos*), *Birt* || 39 incensa **gac**?**P**, *cett. mei*: extruc-
ta **P***sscr*: intacta **F**₂ || 41 longe . . . laudes **F**₁₇ || 42 sceptris] regnis **F**₁₇

8. PANEGRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO IV COS.

45 inter se Tanais quantum Nilusque relinquunt,
haec tamen innumeris per se quaesita tropaeis,
non generis dono, non ambitione potitus.
digna legi uirtus. ultro se purpura supplex
obtulit et solus meruit regnare rogatus.
nam cum barbaries penitus commota gementem
50 inrueret Rhodopen et mixto turbine gentes
iam deserta suas in nos transfunderet Arctos,
Danubii totae uomerent cum proelia ripae,
cum Geticis ingens premeretur Moesia plaustis
flauaque Bistonios operirent agmina campos,
55 omnibus adflictis et uel labentibus ictu
uel prope casuris, unus tot funera contra
restitit extinxitque faces agrisque colonos
reddidit et leti rapuit de faucibus urbes.
nulla relicta foret Romani nominis umbra,
60 ni pater ille tuus iamiam ruitura subisset
pondera turbatamque ratem certaue leuasset
naufragium commune manu: uelut ordine rupto
cum procul insanae traherent Phaethonta quadrigae
saeuiretque dies terramque et stagna propinqui
65 haurirent radii, solito cum murmure toruus
Sol occurrit equis; qui postquam rursus eriles
agnouere sonos, rediit meliore magistro
machina concentusque poli, currusque recepit
imperium flammaeque modum.
sic traditus illi

44 quantum tanais $FG_5\zeta pc$ | relinquunt $gK_6pcLF_2(P)FJ_3$: relinquit K_6acP_2
 $W_1F_{17}n_1$ || 45 tamen] tantum $J_3?n_1$: sunt *Exc. Gyr.* || 46 nodo *Heinsius* | po-
titus gK_6P_2 : potitur *ceff. mei, Exc. Flor* : petitus *König* : petiuit *Jeep* || 49 tremen-
tem *Jeep* || 52 uomerent L (*in ras.*), *ceff. mei* : mouerent P : quaterent Pul : mo-
ueant F_2W_1F : tremere ϑpc || 53 lugens *Heinsius* | moesia $gR_{26}mgF_1pc$: mas-
sia F_2acW_1 : mysia (misia) $F_2?pc$, *ceff. mei* || 55 et iam O_3 || 56 funera] milia
 J_6pcJ_7pc : fulgura *Heinsius olim* || 57–58 extinxit- . . . reddidit *om.* W_1 || 57 con-
stitit F_{17} | faces F_2pcPac , *ceff. mei* : feros Pac | agris- $gK_6P_2LPF_{17}J_3$, *Exc.*
Flor. : agros- F_2Fn_1 : agri- *Exc. Gyr.* | colonos $gK_6P_2LPF_{17}J_3$, *Exc. Flor., Exc.*
Gyr. : colonis F_2Fn_1 || 60 subiret A_2ac || 63 insanum *Burmamnus* | raperent z_1 ||
64 terramque et $gK_6LF_2pcPpcFJ_3n_1$: terrasque et P_2O_2 : terramque in $PacW_1$:
terras et $F_{17}J_7$ | profundi J_7pc || 65 torrerent *Jeep olim* | toruus $g?pc$, *ceff. mei* :
toruis* $gacF_{20}O_3O_7P_{12}P_{13}$, *Exc. Flor.* || 68 polis *ex suo cod. Barthius* | currus-
 $gF_{20}J_6$, *Exc. Flor.?, Exc. Gyr.* : cursus- Pac : rursus- Ppc , *ceff. mei* : rursum- F ||
69 traditus gO_3 , *Exc. Flor., Exc. Gyr.* : traditur *ceff. mei*

70 seruatusque Oriens. at non pars altera rerum
tradita: bis possessa manu, bis parta periclis.
per uarium gemini scelus erupere tyranni
tractibus occiduis: hunc saeua Britannia fudit,
hunc sibi Germanus famulum delegerat exul.
75 ausus uterque nefas, domini respersus uterque
insontis iugulo. nouitas audere priori
suadebat cautumque dabant exempla sequentem.
hic noua moliri praeceps, hic quaerere tuta
prouidus; hic fusis, collectis uiribus ille;
80 hic uagus, excurrens, hic intra claustra reductus.
dissimiles, sed morte pares. euadere neutri
dedecus aut mixtis licuit procumbere telis.
amissa specie, raptis insignibus ambo
in uultus rediere suos manibusque reuinctis
85 oblati gladiis summittunt colla paratis.
et uitam ueniamque rogant. pro damna pudoris!
qui modo tam densas nutu mouere cohortes,
in quos iam dubius sese librauerat orbis,
non hostes uictore cadunt, sed iudice sontes.
90 damnat uoce reos, petiit quos Marte tyrannos.
amorum periire duces: hic sponte carina
decidit in fluctus, illum suus abstulit ensis.
hunc Alpes, hunc pontus habet. solacia caesis
fratribus haec ultor tribuit. necis auctor uterque
95 labitur; Augustas par uictima mitigat umbras.
has dedit inferias tumulis, iuuenumque duorum
purpureos merito placauit sanguine Manes.
illi iustitiam confirmauere triumphi,
praesentes docuere deos. hinc saecula discant

70 seruatus- **gPacn₁A₂P₁₁**, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: seruatur- **Ppc**, *cett. mei* | at] an **W₁**: sed **z₁** || 72 irrupere **B₁F₃Z** || 74 *om. add. mg g* || 77 cautum- **g?ac?** (**F₁₇ac**)**J₃P₁₀ul**, *Exc. Flor.*: tantum- **gpc?F₁₇pc**, *cett. mei*: tutum- **A₃P₁** | sequentem *cett. mei*, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: sequenti **n₁** || 80 et currens *Heinsius* | intra **gF₂₀J₆L₃O₃pcZ**, *Exc. Flor.*: inter *cett. mei* || 83 raptisque in *contextu Jeep*, unde *depromptum nescio* || 84 uultus] cultus **P₁₄**, *Heinsius*: titulos *Birt* || 88 librauerat **gK₆LF₂pcPF₁₇J₃**: librauerit **n₁F₂₀**: uibrauerat **P₂F₂acW₁F** || 89 uindice **Z**, *Oxon. Bodl. Add. A. 208* || 90 qui *Scaliger* || 91 ambo rei *Scaliger* || 93 habent **P₁** || 94 haec **P₂F?**, *cett. mei*: hic **P₂ulF₂** || 96 tumulis **F₂pc**, *cett. mei*: tumulus **F₂acP** || 97 purpureos **F₂pc**, *cett. mei*: purpureus **F₂acW₁**: purpureo **P₂**, *Schraderus* | meritos **P₂W₁ϕ**, *Schraderus* || 98 iustitiae confirmatore triumpho *Barthius*: iustitiam dum firmare triumphi uel iustitia confirmatrice triumpho *Heinsius*

8. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO IV COS.

- 100 indomitum nihil esse pio tutumue nocenti:
nuntius ipse sui longas incognitus egit
praeuento rumore uias, inopinus utrumque
perculit et clausos montes ut plana reliquit.
extruite inmanes scopulos, attollite turres,
105 cingite uos fluuiis, uastas opponite siluas,
Garganum Alpinis Appenninumque niuaem
Pyrenes sociate iugis et rupibus Haemum
addite Caucaseis, inuoluite Pelion Ossae:
non dabitur murum sceleri. qui uindicet, ibit.
110 omnia subsident meliori peruia causae.
nec tamen oblitus ciuem cedentibus atrox
partibus infremuit: non insultare iacenti
malebat. mitis precibus, pietatis abundans,
poenae parcus erat; paci non intulit iram;
115 post acies odiis idem qui terminus armis.
profuit hoc uincente capi, multosque subactos
prospera laturae commendauere catenae.
magnarum largitor opum, largitor honorum
pronus et in melius gaudens conuertere fata.
120 hinc amor, hinc ualidum deuoto milite robur,
hinc natis mansura fides.
- hoc nobilis ortu
nascereis aequaeua cum maiestate creatus
nullaque priuatae passus contagia sortis.
omnibus acceptis, ultro te regia solum
125 protulit et patrio felix adolescens in ostro,
membraque uestitu numquam temerata profano

100 nihil *g?ac*, *cett. mei*: nil *gpcF₂₀O₇P₁₄* || 101 sibi *L₁₁*, *Camers mg* || 103 relinquit *W₁*: relegit *Mommsen* || 105 uastasque *λσ* || 106 Appenninoque Nifatem *Barthius* || 107 Pyrenes *Barthius*, *Heinsius*: pernices *P₂ulCF₂₀L₁₁P₁*: permittes *P₁₁*: permittes *W₂ac*: pernices *J₇acP₁₂*: permittis *gpc?*: permixtis *cett. mei* || 108 caucasiis* *K₆* || 109 nec *J₃A₂L₄* | uindicet *gpcL(Fpc)n₁*, *Exc. Flor.*: uindicat *Fac*, *cett. mei* | post hunc uers. nonnihil excidisse censuit *Heinsius*: pro uerbis qui uindicet, ibit uerba qui uincet, adibit *substitui uoluit Birt* || 110 subsident *F₁₇pc*, *cett. mei*: subsident *K₆F₁₇acμσ* | meliorum *W₂?ac*, *ul ed. Antwerp. ap. Burmannum* | peruia *gul*, *cett. mei*: subdita *g* || 111 non *Ln₁P₁Z* | ciuem *Pul*, *cett. mei*: causae *Pul*: cinere *P* || 113 mitis precibus *Ful*, *cett. mei*: mixtis precibus *F*: precibus mitis *σ* || 117 prospera *F₂ulF₁₇F₂₀J₆σ*: aspera* *F₂*, *cett. mei*, *Exc. Flor.?* || 119 pronus et *P*, *cett. mei*: comis et *Pul*: protinus *Jeep* || 123 commercia *Scaliger* | sordis *Heinsius* || 124 omnibus exceptis *J₃A₂L₄O₇*: omnibus certis uel omnibus celsis *Goodyear* | 'sensus est, reliquos extrinsecus accepit aula, sed te solum ex sinu suo dedit & protulit' *Burmannus* || 125 pertulit *n₁*: edidit *F* || 126 temerata *gK₆F₁₇J₃n₁CO₃P₁₀*: uiolata* *P₂LF₂PW₁F* | sinistro *Heinsii Iunianus*

in sacros cecidere sinus. Hispania patrem
 auriferis eduxit aquis, te gaudet alumno
 Bosphoros. Hesperio de limine surgit origo,
 130 sed nutrix Aurora tibi; pro pignore tanto
 certatur, geminus ciuem te uindicat axis.
 Herculis et Bromii sustentat gloria Thebas,
 haesit Apollineo Delos Latonia partu
 Cretaque se iactat tenero reptata Tonanti;
 135 sed melior Delo, Dictaeis clarior oris
 quae dedit hoc numen regio. non litora nostro
 sufficerent angusta deo, nec inhospita Cynthi
 saxa tuos artus duro laesere cubili:
 adclinis genetrix auro, circumflua gemmis
 140 in Tyrios enixa toros; ululata uerendis
 aula puerperiis. quae tum documenta futuri!
 quae uoces auium! quanti per inane uolatus!
 quis uatum discursus erat! tibi corniger Hammon
 et dudum taciti rupere silentia Delphi,
 145 te Persae cecinere magi, te sensit Etruscus
 augur et inspectis Babylonius horruit astris,
 Chaldaei stupuere senes Cumanaque rursus
 intonuit rupes, rabidae delubra Sibyllae.
 nec te progenitum Cybeleius aere sonoro
 150 lustrauit Corybas: exercitus undique fulgens
 adstitit. ambitur signis augustior infans,
 sentit adorantes galeas, redditque ferocem
 uagitum lituis.
 uitam tibi contulit idem
 imperiumque dies. inter cunabula consul
 155 prouehetis, signas posito modo nomine fastos

128 eduxit K_6pcP_2ul , cett. mei : produxit $K_6acP_2LO_2ul$: educit W_2 : deduxit F_{20} || 129 limine] limite* J_3pcC , z_1 : lumine $LPFJ_3ac$: littore A_2 : semine *Exc. Voss.* (non F_{17}) || 131 te ciuem $F_{17}F_{20}$: ciuem sic *Aldina* : ciuem sibi *Heinsius* || 135 cretaeis J_7pc | antris *Heinsius* || 136–137 *Creticum nomen in uerbis* litora angusta latere suspicatur *Goodyear*, fortasse recte || 137 angusta $P_2ulPpcF?$, cett. mei : angusta K_6P_2Pac || 138 laesere F_2 , cett. mei : lesura Z : fudere Ppc : fodere Pul : pressere F_2ul || 140 Tyriis . . . toris *Vicetina* || 142 quantus μ || 143 qui W_1C P_1 , *Exc. Flor.* : g incert. || 145 sentit $F_2Z\zeta\theta\sigma$ || 148 intremuit L_{11} | rabidae K_6PFJ_3 : rapidae cett. mei || 149 nec cett. mei, *Exc. Flor.* : non $Ln_1q\lambda$ || 151 ambitur P_2pc , cett. mei : ambitus $F?O_3Z$: ambigitur P_2acW_1 || 152–158 *aliunde huc inlatos pronus est ad suspicandum König* || 152 sentit $F_{20}J_6Z\theta$, *Exc. Flor.* : sensit omnes mei || 153 lituis $Fpc?$, cett. mei : lituus $P_1\zeta$, *Exc. Gyr.* || 155 signas n_1R_{26} , *Exc. Flor.?* : signans $F?$, cett. mei | fastos *Exc. Flor.?*

8. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO IV COS.

donaturque tibi, qui te produxerat, annus.
 ipsa Quirinali paruum te cinxit amictu
 mater et ad primas docuit reptare curules.
 uberibus sanctis immortalique dearum
 160 crescis adoratus gremio: tibi saepe Diana
 Maenalios arcus uenatricesque pharetras
 suspendit, puerile decus; tu saepe Mineruae
 lusisti clipeo fuluamque inpune pererrans
 aegida tractasti blandos interritus angues;
 165 saepe tuas etiam iam tum gaudente marito
 uelauit regina comas festinaque uoti
 praesumptum diadema dedit, tum lenibus ulnis
 sustulit et magno porrexit ad oscula patri.
 nec dilatus honos: mutatus principe Caesar
 170 protinus aequaris fratri.
 non certius umquam
 hortati superi, nullis praesentior aether
 adfuit ominibus. tenebris inuoluerat atra
 lumen hiemps densosque Notus collegerat imbres,
 sed mox, cum solita miles te uoce leuasset,
 175 nubila dissoluit Phoebus pariterque dabantur
 scepra tibi mundoque dies: caligine liber
 Bosphoros aduersam patitur Calchedona cerni.
 nec tantum uicina nitent, sed tota repulsis
 nubibus exuitur Thrace, Pangaea reident
 180 insuetosque palus radios Maeotia uibrat.

156 *spurium censuit Birt* || 157 cingit $O_7p_2W_2ac$ || 159 sacris $L\lambda$ | dearum Fpc
 $J_3n_1ulF_{20}P_{10}pc$, *Exc. Flor.*: deorum $Facn_1$, *cett. mei* || 160 crescis gK_6LF_2sscrP
 $pcFpcF_{17}J_3n_1$: crescit $P_2F_2PacFacW_1\theta$ | adoratus $gpc?$, *cett. mei*: odoratus
 $g?ac$, *Exc. Flor.*: adornatus $O_7Z\sigma$, *Heinsius*: donatus uel dotatus *Wakefield*: ho-
 noratus *Paul* || 161 bellatrices- $F\zeta$ | sagittas p_2 || 163 flauam- $L\lambda$ || 164 interritus
 P_2pcF_2pcPpc , *cett. mei*, *Exc. Flor.*: perterritus $P_2acF_2acPacW_1\theta$ || 165 tum gau-
 dente $F_{20}J_6$, *Exc. Flor.*: tunc gaudente *cett. mei*: congaudente g : nunc gaudente
 J_7pc || 167 leuibus $gn_1?$ || 168 magno g , *cett. mei*: paruum $gulJ_3O_3ul$: puerum μ
 (*in ras.*) | patri $F_{17}pc?$, *cett. mei*: patris $F_{17}ac\mu$ || 169 non F_2 | mutatus LF_2FF_{17}
 $J_3?n_1$: mutatur $gK_6P_2W_1F_{17}sscr$, *Exc. Flor.*: mittatur Pac : imitatur $P?pc$: mu-
 tato Pmg || 170 aequari F_3 | non $gP_2F_2PW_1F_{17}$, *Exc. Flor.*: nec $K_6LF?J_3n_1$:
 num W_2ac | ocuis A_2 || 171 hortari $PW_1L_1\theta$ | nullus P_2F : nulli *Burmannus* ||
 172 atra $F_{17}A_2F_{20}J_6J_7pcL_4O_2ac\Gamma_1pc$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: atris $LF_2J_3uln_1$:
 astra $g?PW_1$: astri $K_6P_2F_2ulFJ_3$ || 173 lumen] prorsus g || 174 cum subita K_6
 $pc?z_1$ | te] cum K_4 || 178 non *Heinsii Iunianus* || 179 exuitur P_2pc , *cett. mei*:
 eruitur P_2ac : exstruitur K_6 | reident] retundunt n_1q : relucet B_1F_3 || 180 mae-
 otia *Exc. Flor.*: meotica uel meot(h)ida omnes mei

nec Boreas nimbos aut sol ardentior egit:
 imperii lux illa fuit. praesagus obibat
 cuncta nitor risitque tuo natura sereno.
 uisa etiam medio populis mirantibus audax
 185 stella die, dubitanda nihil nec crine retuso
 languida, sed quantus numeratur nocte Bootes,
 emicuitque plagis alieni temporis hospes,
 ignis et agnosci potuit, cum luna lateret:
 siue parens Augusta fuit, seu forte reluxit
 190 diui sidus aui, seu te properantibus astris
 cernere sol patiens caelum commune remisit.
 apparet quid signa ferant. uentura potestas
 claruit Ascanio, subita cum luce comarum
 innocuus flagraret apex Phrygioque uolutus
 195 uertice fatalis redimiret tempora candor.
 at tua caelestes inlustrant omina flammae.
 talis ab Idaeis primaueus Iuppiter antris
 possessi stetit arce poli famulosque recepit
 Natura tradente deos; lanugine nondum
 200 uernabant uultus nec adhuc per colla fluebant
 moturae conuexa comae; tum scindere nubes
 discebat fulmenque rudi torquere lacerto.
 laetior augurio genitor natisque superbus
 iam paribus duplici fultus consorte redibat
 205 splendebatque pio complexus pignora curru.
 haud aliter summo gemini cum patre Lacones,
 progenies Ledaean, sedent: in utroque relucet
 frater, utroque soror; simili chlamys effluit auro;

181 nec . . . aut] non . . . aut F₁₇: nec . . . nec K₆J₃ || 184 et uisa est n₁pc | populus medio O₇Z: mediis populis P₂: medio cunctis O₃ || 185 retuso Ppc, cett. mei, Exc. Flor.: recuso Pac: retenso n₁: g incert. || 186 numeratur Lul, cett. mei: numeratus L: tumet atra Birt: remoratur Goodyear | luce FJ₃ || 187–188 interpolatos putat König || 187 enituit- F₁₇ || 189 seu sponte n₁q || 190 diui sidus aui seu te properantibus Exc. Flor., Exc. Gyr.: diuus auus seu te prop. (mutilato metro) P₂PFac: ante prop. interpolant claris K₆F₂ulFpc(F₁₇)J₃n₁, cunctis LW₁, caelo F₂, iam tunc g, iam iam L₃, natum O₃, puero P₄, nitidis p₄: ante seu te interpolant stella P₁₄, fausta K₄, cupidis μac. ceterorum quos noui codicum lectiones in Prolegom. reperies | astris F₁₇pc, cett. mei: austris F₁₇ac: Arctis Koch || 194 fluidoque n₁R₂₆ || 196 omina Ppc, cett. mei, Exc. Flor., Exc. Gyr.: omnia P₂LPac || 201 iubae P₄p₄ | cum K₆ || 203 auguriis F₂₀: augurii Heinsius || 204 fultus duplici Lλ || 205 complectens z₁ || 206 gemini summo P₁μac || 207 in delendum censuit Barthius | relucet Lpc?F₂pcPpc, cett. mei: relucet L?acF₂acPacW₁ || 208 simili gP₂, Exc. Flor.: similis cett. mei | effluit Pac, cett. mei, Exc. Flor.: affluit F₁₇: efflat in Ppc | aura Barthius

8. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO IV COS.

stellati pariter crines. iuuat ipse Tonantem
 error et ambiguae placet ignorantia matri;
 Eurotas proprios discernere nescit alumnos.
 ut domus excepit reduces, ibi talia tecum
 pro rerum stabili fertur dicatione locutus:
 'si tibi Parthorum solium Fortuna dedisset,
 care puer, terrisque procul uenerandus Eois
 barbarus Arsacio consurgeret ore tiaras,
 sufficeret sublime genus luxuque fluentem
 deside nobilitas posset te sola tueri.
 altera Romanae longe rectoribus aulae
 condicio. uirtute decet, non sanguine niti.
 maior et utilior fato coniuncta potenti,
 uile latens uirtus (quid enim submersa tenebris
 proderit obscuro?), ueluti sine remige puppis
 uel lyra quae reticet uel qui non tenditur arcus.
 hanc tamen haud quisquam, qui non agnouerit ante
 semet et incertos animi pacauerit aestus,
 inueniet; longis illuc ambagibus itur.
 disce orbi, quod quisque sibi. cum conderet artus
 nostros, aetheriis miscens terrena, Prometheus,
 sinceram mentis partem furatus Olympo
 continuit claustris indignantemque reuinxit
 et, cum non aliter possent mortalia fingi,
 adiunxit geminas. illae cum corpore lapsae
 intereunt, haec sola manet bustoque superstes
 euolat. hanc alta capitis fundauit in arce

209 crinem *Heinsius* || 211 proprios] -que suos A_2F_3 | dinoscere λ || 212 acce-
 pit J_3F_1 | ibi] tunc L_3 || 214 Fortuna] natura $K_6C_1O_3ul$ | tulisset *Isengri-*
niana mg || 215 terre- . . . eoe σ || 216 assirio n_1 | ore K_6ac , *cett. mei* : orbe K_6pc ||
 218 possit te P_2 : te posset P_{11} || 219 aulae est J_6pc || 220 conditio est O_3 ||
 221 uberior *Burmannus* | coniuncta potentia fato *Scaliger* || 222 latebris $F_2W_1\zeta$ ||
 223 obscuris $K_6J_6pcP_{10}pcP_{14}$, *Lond. Harl. 2745, Jeep* | ueluti] quantum *Flor.*
Gall. || 225 – 227 ante 221 posuerunt *Exc. Flor., Exc. Gyr.* ('in antiquo hi uersus hoc
 ordine habentur'), *delere uoluit Paul.* 221 – 224 post 275 traiciendos censuit *Mommson* ||
 225 haut tamen hanc $F_5\theta$ | agnouerat F_2W_1 : cognouerit $F_{17}B_1F_3$: inuenerit C_1 ||
 226 incertos F_2pcJ_3pc , *cett. mei* : incestos $K_6LF_2acW_1J_3ac$ | pacauerit *Flor. Gall.* :
 placauerit omnes *mei* || 227 – 228 om. W_1 || 228 disce orbi $F_{17}ulF_{20}P_1$: disce orbis
 F_{17} , *cett. mei* : disce ortus *Scaliger* : discordis *Sizaeus, Barthius* | quod quisque
 F_2ulPpc , *cett. mei* : quod quosque F_2Pac : quodcumque Z : quod quis et n_1 : quos-
 cumque L : quos quisque (*cum* ortus) *Jeep* : nec disce *Birt* | subit *Jeep* || 230 men-
 tis partem *Hall* : patris mentem Lz_1 : patri mentem $F_{17}ac$, *cett. mei* : patrio men-
 tem $F_{17}pc\sigma$ || 232 fingi] fungi K_6 : frangi $W_1\theta$: flecti *Isengriniana mg*

mandatricem operum prospecturamque labori;
 illas inferius collo praeceptaque summae
 passuras dominae digna statione locauit.
 quippe opifex ueritus confundere sacra profanis
 240 distribuit partes animae sedesque remouit.
 iram sanguinei regio sub pectore cordis
 protegit imbutam flammis auidamque nocendi
 praecipitemque sui. rabie succensa tumescit,
 contrahitur tepefacta metu. cumque omnia secum
 245 duceret et requiem membris uaesana negaret,
 inuenit pulmonis opem madidumque furenti
 praebuit, ut tumidae ruerent in mollia fibrae.
 at sibi cuncta petens, nil conlatura cupido
 in iecur et tractus imos compulsa recessit,
 250 quae, uelut inmanis reserat dum belua rictus,
 expleri pascique nequit: nunc uerbere curas
 torquet auaritiae, stimulis nunc flagrat amorum,
 nunc gaudet, nunc maesta dolet, satiataque rursus
 exoritur caesaque redit pollentius hydra.
 255 hos igitur potuit si quis sedare tumultus,
 inconcussa dabit purae sacraria menti.
 tu licet extremos late dominere per Indos,
 te Medus, te mollis Arabs, te Seres adoret,
 si metuis, si praua cupis, si ducers ira,
 260 seruitii patiēre iugum. tolerabis iniquas
 interius leges. tunc omnia iure tenebis,
 cum poteris rex esse tui. procliuior usus

236 prospecturam- K_6ac , *cett. mei* : prospectricem- K_6pcFJ_3 : praeceptricem- A_2 : spectatricem- R_{13} | labori *gac*, *cett. mei* : laborum $gpcFJ_3$ || 239 confundere] committere F_3 : coniungere p_2 | sacra $K_6FF_{17}J_7pc\mu pc$: sancta *cett. mei* || 241 fulminei A_2 || 242 imbutam] imbustam $J_6\zeta$: ambustam *Heinsius* || 244 tepefacta $gK_6?pcF_2PW_1F_{17}pcJ_3n_1$, *Exc. Flor.* : stupefacta K_6acP_2ulLF : tremefacta $F_{17}ac$: tumefacta F_{20} : tabefacta P_2 : labefacta *Heinsius* || 245 uerteret A_2 | membris requiem λ || 246 medicumque *Paul* | furenti *omnes mei*, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : fluenti *Vicetina* || 247 praesuit *Goodyear* || 249 compressa F_{17} | recedit C_1 || 250 inmanis gP_2F_2ac , *Exc. Flor.* : inmanes F_2pc , *cett. mei* | reserat $gK_6P_2LF_2pcF_{17}n_1$: reseret $F_2acP(W_1)FJ_3$ | dum] cum $A_2F_{20}O_7$, *Jeep* : ceu *Heinsius* || 251 compleri A_2 | nequit $K_6?ac?F_{17}sscrn_1$: uelit $K_6?pc?$, *cett. mei* || 250–251 sic *refecit Heinsius* : ac uelut immanis reseratum bellua rictum / expleri pascique uelit *etc.* || 252 amoris $K_6A_2L_{11}W_2$ || 253 dolet *Ful. cett. mei* : sedet $F\zeta$: silet *Isengrini-ana mg* || 254 pollentius Pac , *cett. mei* : pollentior $F\zeta$: pallentius F_{17} : pauentius P_2 : uiolentius Ppc || 255 hos ergo F | si quis potuit $J_3A_2B_1$: poterit si quis K_6 : si quis poterit *Flor. Gall.* || 256 mentis A_2p_2 || 259 praua *omnes mei*, *Exc. Flor.* : praua C_1Z : magna *Lond. Lambeth. 421*

8. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO IV COS.

in peiora datur suadetque licentia luxum
 inlecebrisque effrena fauet. tum uiuere caste
 265 asperius, cum prompta Venus; tum durius irae
 consulitur, cum poena patet. sed conprime motus
 nec tibi quid liceat, sed quid fecisse decebit
 occurrat, mentemque domet respectus honesti.
 hoc te praeterea crebro sermone monebo,
 270 ut te totius medio telluris in ore
 uiuere cognoscas, cunctis tua gentibus esse
 facta palam nec posse dari regalibus usquam
 secretum uitiiis; nam lux altissima fati
 occultum nihil esse sinit, latebrasque per omnes
 275 intrat et abstrusos explorat fama recessus.
 sis pius in primis; nam cum uincamur in omni
 munere, sola deos aequat clementia nobis.
 neu dubie suspectus agas neu falsus amicis
 rumorume auidus: qui talia curat, inanes
 280 horrebit strepitus nulla non anxius hora.
 non sic excubiae, non circumstantia pila
 quam tutatur amor. non extorquebis amari;
 hoc alterna fides, hoc simplex gratia donat.
 nonne uides, operum quod se pulcherrimus ipse
 285 mundus amore liget, nec ui conexas per aeuum
 conspirent elementa sibi? quod limite Phoebus
 contentus medio, contentus litore pontus
 et, qui perpetuo terras ambitque uehitque,
 nec premat incumbens oneri nec cesserit, aer?

263 rapit Goodyear || 265 cum] si σ | irae] aequo Hall || 266 consulitur gP_2acF_2
 $pc(F)J_3$, Exc. Flor. : consulimus K_6LPn_1 : consulimur $F_2acW_1F_{17}$: consultum
 P_2pc : consultus C_1L_{11} : obstruitur Birt | sed $F_{17}pc$, cett. mei : tu $F_{17}ac$ | sup-
 prime F_{17} || 267 nec Fpc , cett. mei : ne $F_2PW_1FacF_{17}$ || 269 monebo K_6pc , cett. mei :
 docebo $K_6ac\sigma$ || 270 ore P_2ac , Exc. Flor. : orbe P_2pc , cett. mei || 272 usquam gP_2
 Z : umquam cett. mei || 274 nihil $g^?acF_2W_1FF_{17}J_3$: nil $gpcK_6P_2LPn_1$ || 275 ab-
 strusos A_2ulF_{20} , Bern. 633, Exc. Flor., Isengriniana mg : obstrusos $gLPF_{17}pcJ_3$:
 obtrusos $K_6P_2F_2W_1n_1$: obstructos $O_3ul\zeta ac$, Berol. DBS 60 : obscuros FA_2 | ex-
 plorat $gK_6P_2J_3$, Exc. Flor. : implorat cett. mei || 278 neu¹ | ne $FacL_4$: nec Fpc
 F_3L_{11} | dubiis Burmannus : plebi uel publi Birt || 279 rumoris. R_{26} || 280 horres-
 cit A_2 || 281 non . . . non] non . . . nec gP_2n_1 : nec . . . nec B_1F_3 : nec . . . neu L_1 |
 pila P_2 , cett. mei : tela $P_2ul\sigma$ || 282 extorquebis P_2pc , cett. mei : extorqueris P_2ac ||
 283 aeterna Heinsius || 284 quod cett. mei, Exc. Flor. : quo* $F_{20}P_{13}R_3$, Heinsius :
 qui $J_3^?n_1$ | ille A_2 || 285 ligat $F_2W_1B_1F_3L_{11}$ || 286 conspirent omnes mei, Exc.
 Flor. : conspirant Vicetina | quod cett. mei, Exc. Flor. : quo Heinsii Iunianus :
 qui n_1 || 289 nec¹] non $F_2B_1F_3$: nunc W_1

290 qui terret, plus ipse timet; sors ista tyrannis
conuenit; inuideant claris fortesque trucidant,
muniti gladiis uiuant fretique uenenis,
ancipites habeant arces trepidique minentur:
tu ciuem patremque geras, tu consule cunctis,
295 non tibi, nec tua te moueant, sed publica uota.
in commune iubes si quid censesue tenendum,
primus iussa subi: tunc obseruantior aequi
fit populus nec ferre negat, cum uiderit ipsum
auctorem parere sibi. conponitur orbis
300 regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus
humanos edicta ualent ut uita regentis.
mobile mutatur semper cum principe uulgas.
his tamen effectis neu fastidire minores
neu pete praescriptos homini transcendere fines.
305 inquinat egregios adiuncta superbia mores.
non tibi tradidimus dociles seruire Sabaeos,
Armeniae dominum non te praefecimus orae,
non damus Assyriam, tenuit quam femina, gentem:
Romani, qui cuncta diu rexere, regendi,
310 qui nec Tarquinii fastus nec iura tulere
Caesaris. annales ueterum delicta locutus:
haerebunt maculae. quis non per saecula damnat
Caesareae portenta domus? quem dira Neronis
funera, quem rupes Caprearum taetra latebit
315 incesto possessa seni? uictura feretur

290 ipse] iste *Vicetina* || 291 trucidant] recidant *L*₄ || 292 gladiis uiuant *cett. mei, Exc. Flor.*: uiuant gladiis *J*₃: gladiis paueant *Birt* | freti- *F*₂ θ : spreti- *PW*₁: s(a)epti- *F*₂ *ul, cett. mei*: fulti- *A*₂ || 293 praecipites *Heinsius* | arces *K*₆ *pc, cett. mei, Exc. Flor.*: artes *F*₁₇?, *Gesnerus*: aures *K*₆ *ac*: arcus *Barthius* || 294 ciuemque *Berol. DBS 60* | geras *F*: feras *F*₁₇ || 295 non *cett. mei, Exc. Flor.*: nec *P*₂ *F* | nec] non *F*₂ *F*₁₇: *uerb. om. F* || 296 censesue *P*₂ *J*₃ *A*₂ *O*₃: -que *Ppc, cett. mei* | tuendum *J*₇ *L*₁₁ *ac* || 297 subi *gsscr P*₂, *cett. mei*: sibi *PacL, Zac*: tibi *PpcW*₁: sequi *P*₂ *ul* | sic *W*₂ | aequi] ipse *Vat. 1631* || 298 negat *gK*₆ *P*₂ *L* (*in ras.*) *J*₃, *Exc. Flor., Exc. Gyr.*: uetat *F*₂ *PW*₁ *FF*₁₇ *n*₁: grauatur *Vat. 1631* || 299 auctorem *cett. mei, Exc. Flor.*: actorem *K*₆ *PW*₁ || 300 sic in- *omnes mei*: tantum *B*₁ *F*₃ || 301 ut *J*₃ *A*₂, *Flor. Gall.*: quam* *cett. mei* | uita *omnes mei, Exc. Flor.*: iura *L*₁₁ || 303 neu *J*₃ *O*₃, *Exc. Flor.*: ne *gF*₁₇: nec *cett. mei*: non *L* || 304 ne *LF*₁₇: nec *K*₆ *n*₁ || 305 admota *F*₂ *W*₁ || 307 non *cett. mei, Exc. Flor.*: nec *J*₃ *n*₁ | aulae *C*₁ || 308 non *LA*₂ *B*₁ *P*₁₀ *z*₁: nec* *cett. mei* || 310 iussa uel regna uel dura *Burmannus* || 312 haerebunt *gpc?* *P*₂ *ul, cett. mei*: horrebunt *P*₂ | damnat *P*, *cett. mei*: damnet *PsscrB*₁ *F*₃ μ σ || 313 dura *P* || 314 munera *Heinsius* || 315 adest in *K*₆ (*add. mg*) *LF* (*add. ma*) *F*₁₇ (*add. mg*) *J*₃ (*add. mg, ma*) *n*₁ *A*₂ *P*₁₀ (*add. mg*) *P*₁₄ *qW*₂ (*add. mg, ma*): abest a *cett. quot noui*

8. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO IV COS.

gloria Traiani, non tam quod Tigride uicto
 nostra triumphati fuerint prouincia Parthi,
 alta quod inuectus fractis Capitolia Dacis,
 quam patriae quod mitis erat. ne desine tales,
 320 nate, sequi.
 si bella canant, prius agmina duris
 exerce studiis et saeuo praestruere Marti.
 non brumae requies, non hibernacula segnes
 eneruent torpore manus. ponenda salubri
 castra loco; praebenda uigil custodia uallo.
 325 disce, ubi densari cuneos, ubi cornua tendi
 aequius aut iterum flecti; quae montibus aptae,
 quae campis acies, quae fraudi commoda uallis,
 quae uia difficilis. fidit si moenibus hostis,
 tum tibi murali libretur machina pulsu,
 330 saxa rotet praeceps aries protectaque portas
 testudo feriat; ruat emersura iuuentus
 effossi per operta soli. si longa moretur
 obsidio, tum uota caue secunda remittas
 inclusumue putes. multis damnosa fuere
 335 gaudia; dispersi pereunt somnoue soluti;
 saepius incautae nocuit uictoria turbae.
 neu tibi regificis tentoria larga redundant
 deliciis, neu inbelles ad signa ministros

317 fuerint $gK_6P_2PF_{17}J_3n_1$, *Exc. Gyr.* : fuerit $\Gamma_1pc\lambda\sigma?$: fuerant $LacFW_1$: fuerat $LpcF_2$: fuerunt* *Heinsius* || 318 tamque (uel tamue) quod *Goodyear* | stratis *Iuntina* || 319 ne $gK_6PW_1FF_{17}$, *Exc. Flor.* : nec $P_2F_2J_3n_1$: nunc $L\lambda$ || 320 canunt FW_2 : sonant J_7 : tonant $LF_{17}n_1$: tonent L_3ul : uocant *Heinsius* : calent *Burmannus* | duris] diris θ : diuis PW_1 || 322 non¹] nec Z | segni* *Flor. Gall.* || 324 uigil P_2 , *cett. mei* : iugis $P_2ul\mu$ || 325 densari $gpcL_4P_4$, *Flor. Gall.*, *Vicetina* : denseri *Exc. Flor.* : demserit Pac : densus erit Ppc , *cett. mei* : densus (om. erit) K_6 | cuneos *Flor. Gall.*, *Exc. Flor.* : cuneus omnes *mei* || 327 accommoda *Vicetina* || 328 si fudit F_3 : fidat si z_1 : si clausus g || 329 libretur murali J_3 : muralis librato *Gesnerus* : murali uibretur *Jeep* || 330 rotet $FJ_3A_2F_3J_6pcJ_7pc$: rotat P_2L (-at in ras.) : rota *cett. mei* : g *incert.* : rotans *Heinsius* : foret uel cauet *König* | protecta- $gK_6P_2PF?$ $F_{17}J_3n_1$, *Exc. Flor.* : proiecta- P_2ulLW_2pc , *Camers mg* : praetecta- $F_2sscrW_1A_2\theta$, *Vicetina* : prouecta- $L_{11}Z$: protenta- P_{14} : portenta- F_2 : praetenta- θul , *Scaliger* | portam W_2 || 332 operta Fpc , *cett. mei* : aperta n_1 : opaca $W_2\mu$ | loci L_{11} || 333 tu L_{11} | corda *Schraderus* || 334 inclusumue (sc. hostem?) putes omnes *mei*, *Exc. Flor.*, *lectio fortasse corrupta* : impulsumue putes *Paul* : incertamque putes *Jeep* : inclusum reputes *Mommsen* : iucundumue putes *Birt* : conclusumue putes *Purser* : in lusumue uaces (uel abeas) *Hall* | fuerunt $P_{10}Z$ || 335 somnoque $B_1F_{20}O_3ul$ || 336 turmae P_{11} || 337 nec $FP_{11}\zeta$: ne σ , *Flor. Gall.* : non A_2 || 338 ministros] magistros F_{20} : maniplos A_2

luxuries armata trahat. neu flantibus Austris
 340 neu pluuiis cedas, neu defensura calorem
 aurea summoueant rapidos umbracula soles.
 inuentis utere cibis. solabere partes
 aequali sudore tuas: si collis iniquus,
 primus ini; siluam si caedere prouocat usus,
 345 sumpta ne pudeat quercum strauisse bipenni;
 calcatur si pigra palus, tuus ante profundum
 praetemptet sonipes. fluuios tu protere cursu
 haerentes glacie, liquidos tu scinde natatu.
 nunc eques in medias equitum te consere turmas;
 350 nunc pedes adsistas pediti. tum promptius ibunt
 te socio, tum conspicuus gratusque geretur
 sub te teste labor.'

dicturum plura parentem
 uoce subis: 'equidem, faueant modo numina coeptis,
 haec effecta dabo, nec me fratrique tibique
 355 dissimilem populi commissaque regna uidebunt.
 sed cur non potius, uerbis quae disseris, usu
 experior? gelidas certe nunc tendis in Alpes.
 duc tecum comitem; figant sine nostra tyrannum
 spicula; pallescat nostro sine barbarus arcu.
 360 Italiarne feram furiis praedonis acerbi
 subiectam? patiar Romam seruire clienti?
 usque adeone puer? nec me polluta potestas
 nec pia cognati tanget uindicta cruoris?
 per strages equitare libet. da protinus arma.

339 ne L | flatibus austri F₃, *Exc. Flor.*: flatibus austris L₁₁ || 340 neu² gK₆L
 F₁₇J₃, *Exc. Flor.*: ne P₂Pn₁: nec F₂W₁F || 341 rabidos p₂: tepidos F, *Flor.*
Gall. || 342 utere F₂pc, *cott. mei*: utare F₂acW₁J₆pcP₁₀pc || 342-343 solabere
 partes (parthis P₂: paucis P₂ul) / aequali sudore tuas (tuos PW₁: uias P₂ac) om-
 nes mei: solabere prauas / a. s. uias uel solabere Martis / a. s. tuos *Burmannus*:
 solare cohortes / a. s. tuas *Birt* || 344 usus F₂pc, *cott. mei*: aestus LF₂acPW₁ ||
 345 ne pudeat sumpta *Vicetina* || 347 praetemptet F₁₇pc, *cott. mei*: pertemptet
 n₁O₃acZλ, *Exc. Flor.* | cursu B₁F₃L₄: curru omnes mei || 348 haerentes gK₆P₂
 F₁₇J₃n₁: horrentes P₂ulLF₂PW₁F | liquidos gpcF₂pc, *cott. mei*, *Exc. Flor.*: li-
 quido gacF₂acPW₁: liquidum Psscr || 349 om. add. ma F || 350 tunc pronius g ||
 351 feretur* LF₂W₁ || 352 te sub teste *Burmannus* || 353 om. add. mg mr J₃ | subis
 K₆P₂FF₁₇n₁, *Exc. Gyr.*: subit gpcLF₂PW₁J₃mr | coeptis J₃mr, *cott. mei*: uotis
 F: dictis gma || 354 non me P₂O₂O₇ || 357 experior P₂pc, *cott. mei*: experiar gP₂
 acJ₆O₂ | nunc tendis *cott. mei*, *Exc. Flor.*: mittendus n₁: (nunc cer)te tendis F₁₇ |
 ad LA₂ || 358 comitem tecum F₁₇ || 359 arcu] ictu K₆ || 360 furiis] furtis PA₂:
 spoliis σ | iniqui F₁₇O₃ || 363 tangit gK₆P₂J₃P₁₁Γ₁: tangat *Heinsius*

8. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO IV COS.

- 365 cur annos obicis? pugnae cur arguor inpar?
aequalis mihi Pyrrhus erat, cum Pergama solus
uerteret et patri non degeneraret Achilli.
denique si princeps castris haerere nequibo,
uel miles ueniam.⁷
- delibat dulcia nati
- 370 oscula miratusque refert: 'laudanda petisti;
sed festinus amor. ueniet robustior aetas;
ne propera. necdum decimas emensus aristas
adgrederis metuenda uiris: uestigia magnae
indolis agnosco. fertur Pellaeus, Eoum
- 375 qui domuit Porum, cum prospera saepe Philippi
audiret, laetos inter fleuisse sodales
nil sibi uincendum patris uirtute relinqui.
hos uideo motus. fas sit promittere patri:
tantus eris. nostro nec debes regna fauori,
- 380 quae tibi iam natura dedit. sic mollibus olim
stridula ducturum pratis examina regem
nascentem uenerantur apes et publica mellis
iura petunt traduntque fauos; sic pascua paruus
uindicat et necdum firmatis cornibus audax
- 385 iam regit armentum uitulus. sed proelia differ
in iuuenem patiensque meum cum fratre tuere
me bellante locum. uos inpacatus Araxes,
uos celer Euphrates timeat, sit Nilus ubique
uester et emisso quidquid sol imbuit ortu.
- 390 si pateant Alpes, habeat si causa secundos
iustior euentus, aderis partesque receptas

366 equeus $P_{10}ul$ || 368 castris princeps $K_6P_2P_{10}$ | haerere] antire *Birt* ||
371 honor n_1q | ueniet $gK_6P_2LFF_{17}pcJ_3$: uenit et $F_2PW_1O_3P_1$: ueniet et n_1 :
ueniat $F_{17}acZ_1$: uenit en *Heinsius* | robustior $F_{17}pc$, *cett. mei* : modo forcior
 $F_{17}ac$ || 372 necdum] nedum $g\theta$: nondum $Fpc? \mu$ || 374 pelleus fertur Z || 377 pa-
tria *Heinsius* || 378 fas est A_2 || 379 sic refecit g : quod (?) tu tantus eris, haec
debes regna fouere | non L_4 || 382 crescentem *Jeep* | et] quem *Burmannus* (*cum*
petunt 383) || 383 corruptelam uerba petunt traduntque fortasse celant | petunt]
petant ut uid. n_1 : g incert. : ferunt *Burmannus* (*cum* et 382) | tradunt-] tradi-
Heinsius : tradat. *Goodyear*. 'vulgata posset ferri; nam iura petere ab aliquo, est
proprie eorum, qui alteri se subjectos fatentur' *Burmannus* || 384 nedum P_2 : non-
dum K_6F_{17} : g incert. || 385 differ $gF_2ulFF_{17}J_3$, *Exc. Flor.* : differt F_2F_{17} , *cett.*
mei || 386 iuuenem $gP_2F_2ulFF_{17}J_3n_1$, *Exc. Flor.* : uenerem $K_6P_2sscLF_2PW_1$,
Exc. Gyr. : tempus O_3 || 387 me *cett. mei*, *Exc. Flor.* : te K_6PW_1 | implacatus θ ||
388 ubique] Iberque *Heinsius* || 389 emisso ... imbuit ortu] emerso ... ambit ab
ortu *Heinsius* : emisso ... imbuit orbe *Jeep* : emissus ... imbuit ortu *Jeep* : emis-
so ... inspicit (*uel* inficit) ortu *Birt*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

suscipies, animosa tuas ut Gallia leges
 audiat et nostros aequus modereris Hiberos.
 tunc ego securus fati laetusque laborum
 395 discedam, uobis utrumque regentibus axem.
 interea Musis, animus dum mollior, instes
 et quae mox imitere legas; nec desinat umquam
 tecum Graia loqui, tecum Romana uetustas.
 antiquos euolue duces, adsuesce futurae
 400 militiae, Latium retro te confer in aeuum.
 libertas quaesita placet? mirabere Brutum.
 perfidiam damnas? Metti satiabere poenis.
 triste rigor nimius? Torquati despue mores.
 mors impensa bonum? Decios uenerare ruentes.
 405 uel solus quid fortis agat, te ponte soluto
 oppositus Cocles, Muci te flamma docebit;
 quid mora perfringat, Fabius; quid rebus in artis
 dux gerat, ostendet Gallorum strage Camillus.
 discitur hinc nullos meritis obsistere casus:
 410 prorogat aeternam feritas tibi Punica famam,
 Regule; successus superant aduersa Catonis.
 discitur hinc quantum paupertas sobria possit:
 pauper erat Curius, reges cum uinceret armis,
 pauper Fabricius, Pyrrhi cum sperneret aurum;
 415 sordida dictator flexit Serranus aratra;
 lustratae lictore casae fascesque salignis
 postibus affixi; collectae consule messes
 et sulcata diu trabeato rura colono.
 haec genitor praecepta dabat, uelut ille carinae
 420 longaeuus rector, uariis quem saepe procellis
 explorauit hiemps, ponto iam fessus et annis

396 mollius **Z** | instes *Scaliger* : instet *ceit. mei* : instat **LF**₁₇ : insta **F**₃ || 397 le-
 gas **LF**₁₇**A**₂**F**₃**P**₁**P**₁₃ **μ**, *Flor. Gall.* : legat *ceit. mei*, *Exc. Flor.* | nec] neque **L**₃**pc** :
 ne **g** || 398 graia loqui tecum **P**₁₀ || 403 despue **gK**₆**P**₂**F**₂**PF**₁₇ : respue* **A**₂**L**₁₁ :
 despice* **P**₂ *ul* **LW**₁**FJ**₃**n**₁ || 405 uel] uir *Camers* || 407 perfringat **g**(*per-sscr*)**P**₂**LFJ**₃,
Vicetina : profingat **W**₁ : perstringat **K**₆**F**₁₇**n**₁ : profingat **P** : perficiat *Exc. Laeti*,
Iuntina : proficiat **F**₂ || 408 agat **B**₁ | ostendet **Ln**₁**O**₃**pcW**₂**pcZ** : ostendat *ceit.*
mei | strage] cede **F**₁₇ : clade **L** || 412 hinc **gP**₂**J**₃**A**₂**pc**, *Isengriniana mg* : in *ceit.*
mei | prosit *Heinsius* || 413 reges cum **W**₁**pc**, *ceit. mei* : cum reges **F**₁₇**C**₁ : regem
 cum **FA**₂ : leges cum **W**₁**ac** || 414 cum pirri **z**₁ || 415 dictator flexit serranus **gP**₂
F₂₀**O**₂, *Exc. Flor.* : serranus flexit dictator *ceit. mei* : serranus uertit dictator **K**₆ |
 tersit *Heinsius* || 417 affixit *Exc. Gyr.* || 420 rector longaeuus **L**₁₁ || 421 iam fessus **P**₂
J₃ *ul*, *ceit. mei* : cum fessus **P**₂ *ul* **σ** : confessus **J**₃ : confectus *Burmans*

8. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO IV COS.

aequoreas alni nato commendat habenas
et casus artesque docet: quo dextra regatur
sidere; quo fluctus possint moderamine falli;
425 quae nota nimborum; quae fraus infida sereni;
quid sol occiduus prodat; quo saucia uento
decolor iratos attollat Cynthia uultus.
aspice nunc, quacumque micas, seu circulus Austri,
magne parens, gelidi seu te meruere Triones,
430 aspice: completur uotum. iam natus adaequat
te meritis et, quod magis est optabile, uincit
subnixus Stilichone tuo, quem fratribus ipse
discedens clipeum defensoremque dedisti.
pro nobis nihil ille pati nullumque recusat
435 discrimen temptare sui, non dura uiarum,
non incerta maris: Libyae squalentis harenas
audebit superare pedes madidaque cadente
Pleiade Gaetulas intrabit nauita Syrtes.
hunc tamen in primis populos lenire feroces
440 et Rhenum pacare iubes. uolat ille citatis
uectus equis nullaue latus stipante caterua,
aspera nubiferas qua Raetia porrigit Alpes,
pergit et hostiles (tanta est fiducia) ripas
incomitatus adit. totum properare per amnem
445 attonitos reges humili ceruice uideres.
ante ducem nostrum flauam sparsere Sygambri
caesariem pauidoque orantes murmure Franci
procubuere solo; iuratur Honorius absens
inploratque tuum supplex Alamannia nomen.
450 Bastarnae uenere truces, uenit accola siluae
Bructerus Hercyniae latisque paludibus exit
Cimber et ingentes Albin liquere Cherusci.
accipit ille preces uarias tardeque rogatus

422 alni F_2 *sscr*, *cett. mei*: olim $K_6 F_2 P W_1$ || 423 et caussas *Heinsius* | quo
leua W_1 || 424 fluctus possint $F_2 A_2 F_{20}$: fl. possit *cett. mei*: possint fl. J_3 : possit
fl. Γ_1 || 425 quam fraus *Heinsius* || 426 perdat θ || 427 discolor $K_6 n_1 q \Gamma_1 pc \lambda$ | in-
flatos *Heinsius* || 429 seu te gelidi $g B_1 F_3$ || 430 completum F || 432 *abest ab omnibus*
quos uidi codd. et Exc. Flor.: *adest in Isengriniana* || 433 decedens *Heinsius* || 434 nihil
 $g^? ac$, *cett. mei*: nil $g pc^?$ || 436 libies arentis W_2 || 438 Gaetulas] detrusas *Paul* |
nauita syrtes $P_2 J_3 pc O_2 O_3 ul P_{10} ul$: syrtibus undas $J_3 ac$, *cett. mei*: syrtidos undas
 g , *Jeep* || 439 leuitate feroces J_6 || 440 pacare ($P pc$), *cett. mei*, *Exc. Flor.*: placare
 $F J_3 A_2 C_1$ || 441 corona $F_{20} P_{10}$ || 442 qua $F_2 pc$, *cett. mei*: quas $F_2 ac W_1 \theta$: quo z_1 |
grecia L || 445 humili reges F_{17} || 446 fudere K_6 | britanni K_6 || 449 numen *Hein-*
sius || 450 incola n_1 (*in ras.*) || 453 tarde- P_2 , *cett. mei*: tandem- $P_2 ul$

455 adnuit et magno pacem pro munere donat.
nobilitant ueteres Germanica foedera Drūsos,
Marte sed ancipiti, sed multis cladibus empta.
quis uictum meminit sola formidine Rhenum?
quod longis alii bellis potuere mereri,
hoc tibi dat Stilichonis iter.

460 post otia Galli
limitis hortaris Graias fulcire ruinas.
Ionium tegitur uelis uentique laborant
tot curuare sinus seruaturasque Corinthum
prosequitur facili Neptunus gurgite classes,
et puer, Isthmiaci iam pridem litoris exul,
465 secura repetit portus cum matre Palaemon.
castra cruore natant; metitur pellita iuuentus.
pars morbo, pars ense perit. non lustra Lycaeī,
non Erymantheae iam copia sufficit umbrae
innumeris exusta rogis, nudataque ferro
470 sic flagrasse suas laetantur Maenala siluas.
excutiat cineres Ephyre, Spartanus et Arcas
tutior exangues pedibus proculcet acervos
fessaque pensatis respiret Graecia poenis.
gens, qua non Scythicos diffusior ulla Triones
475 incoluit, cui paruus Athos angustaque Thrace,
cum transiret, erat, per te uiresque tuorum
fracta ducum lugetque sibi iam rara superstes,
et, quorum turbae spatium uix praebuit orbis,
uno colle latent. sitiens inclusaque uallo
480 ereptas quaesiuit aquas, quas hostibus ante
contiguas alio Stilicho deflexerat actu
mirantemque nouas ignota per auia ualles
iusserat auerso fluuium migrare meatu.

454 magno pacem $gK_6P_2J_3n_1$: pacem magno $LF_2PW_1FF_{17}$ || 455 Drusus] diuos σ || 456 multis sed A_2 | cladibus P_2 , *cett. mei* : casibus P_2ul || 457 meminit uictum C_1 || 460 sarcire* $W_1L_3\lambda$ || 462 seruaturas- P_2 , *cett. mei* : seruaturus- P_2ul : uastaturas- g || 465 securaque petit n_1 | post hunc uers. aliquid excidisse suspicatur Goodyear || 466 castra *codd.* : plaustra *Exc. Gyr.* | metitur $PF_{17}sscr$, *cett. mei*, *Exc. Flor.* : moritur $LF_2PsscrF_{17}$, *Exc. Gyr.* || 467 cadit F_3 || 469 exusta $gP_2F_2J_3pcn_1$, *Exc. Flor.* : exuta $K_6LPW_1FF_{17}J_3ac$: exausta P_1 : excita θac || 470 flagrare L_4 || 471—473 post 483 transponendos censuit Birt, transposuit Koch || 472 conculcet $K_6A_2C_1P_{11}$ || 478 turbis L_1 | contulit J_3 : sufficit A_2 || 479 calle R_{26} | iacent n_1 || 480 exquirat g | ante] olim P_{11} || 481 irriguas A_2 | deduxerat J_3O_3ul | actu $gP_2J_3pcO_7P_{11}$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : astu $gul(mr)O_3$, *Heinsius* : arcu J_3ac , *cett. mei* || 483 auerso $P_2acF_{17}pcJ_3pc$, *Isengriniana* : aduerso $P_2pcF_{17}acJ_3ac$, *cett. mei* | transire K_6 , *Delrii cod.*

8. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO IV COS.

485 obuia quid mirum uinci, cum barbarus ultro
iam cupiat seruire tibi? tua Sarmata discors
sacramenta petit, proiecta fraude Gelonus
militat, in Latios ritus transistis, Alani.
490 ut fortes in Marte uiros animisque paratos,
sic iustos in pace legis longumque tueris
electos crebris nec succedentibus urges.
iudicibus notis regimur, fruimurque quietis
militiaeque bonis, ceu bellatore Quirino,
ceu placido moderante Numa. non inminet ensis,
495 nullae nobilium caedes; non crimina uulgo
texuntur; patria maestus non truditur exul;
inia continui cessant augmenta tributi;
non infelices tabulae; non hasta refixas
uendit opes; auida sector non uoce citatur,
nec tua priuatis crescunt aeraria damnis.
500 munificus largi, sed non et prodigus, auri.
perdurat non empta fides nec pectora merces
alligat; ipsa suo pro pignore castra laborant;
te miles nutritor amat.

quae denique Romae
505 cura tibi! quam fixa manet reuerentia patrum!
firmatur senium iuris priscamque resumunt
canitiem leges emendanturque uetustae
acceduntque nouae. talem sensere Solonem
res Pandioniae; sic armipotens Lacedaemon
despexit muros rigido munita Lycurgo.
510 quae sub te uel causa breuis uel iudicis error

486 om. g | fraude $K_6P_2F_2mgPpcFF_{17}J_3n_1$: tibique $LF_2PacW_1P_{10}ac\lambda$: pelle*
Exc. Flor., *Exc. Gyr.*, *Isengriniana mg* || 487 transit* $F_{17}P_{10}$ || 488 animis- g? F_{17}
pc?, cett. mei : animi* P_2 : annis- $F_{17}?$ ac : armis- P_{10} , *Heinsius* | probatos p_a ma
|| 490 non W_2Z || 491 notis regimur fruimur- P_2pc , cett. mei : reg. not. fru. P_2acn_1 :
not. fru. reg. $A_2acB_1CJ_3Z$: fru. not. reg. S_3 || 492 debellante L_{11} || 493 ceu? seu
 O_3Z : cum *Barthius*, *Heinsius* | placido P_2pc , cett. mei, *Exc. Gyr.* : placito P_2ac ||
494 nec Γ_1 || 497 refixas F_2 , cett. mei : refixa K_6LF_2ul , *Jeep* || 498 auida *Flor. Gall.*,
Exc. Flor., *Exc. Gyr.*, *Cuiacii vetus* : auidas $gK_6P_2ZPW_1$: auidis $LF_2ulFF_{17}J_3n_1$
 P_{13} : rabida *Burmamnus* | sector non *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr. (teste Jeep)*, *Cuiacii vetus* :
scitor non *Exc. Gyr. (teste Birt)* : emptor non omnes mei : non emptor* A_2 , *Flor. Gall.* |
licetur *Paul* || 500 largi $P_2J_3pcO_2$: largis $F_{20}J_6ac$, *Isengriniana mg* : laudis P_2ul
 J_3ac , cett. mei : lauti *Heinsius* | et omnes mei, *Exc. Flor.* : es μl , *Vicetina* ||
501 nec non K_4 || 504 que fixa P_2 || 509 adest in $F_{17}mg$, *Isengriniana* : deest in
cett. quos uidi omnibus et in *Exc. Flor.* || 510 breuis F_2J_3sscr , cett. mei : grauis P_2
sscr $F_{17}J_3$: rei *Mommсен*

neclegitur? dubiis quis litibus addere finem
 iustior et mersum latebris educere uerum?
 quae pietas quantusque rigor tranquillaque magni
 uis animi nulloque leuis terrore moueri
 515 nec noua mirari facilis! quam docta facultas
 ingenii linguaeque modus! responsa uerentur
 legati grauibisque latet sub moribus aetas.
 quantus in ore pater radiat! quam torua uoluptas
 frontis et augusti maiestas grata pudoris!
 520 iam patrias inples galeas; iam cornus auita
 temptatur uibranda tibi; promittitur ingens
 dextra rudimentis Romanaque uota moratur.
 quis decor, incedis quotiens clipeatus et auro
 squameus et rutilus cristis et casside maior!
 525 sic, cum Threicia primum sudaret in hasta,
 flumina lauerunt puerum Rhodopeia Martem.
 quae uires iaculis uel, cum Gortynia tendis
 spicula, quam felix arcus certique petitor
 uulneris et iussum mentiri nescius ictum!
 530 scis, quo more Cydon, qua derigat arte sagittas
 Armenius, refugo quae sit fiducia Partho.
 sic Amphioniae pulcher sudore palaestrae
 Alcides pharetras Dircaeaque tela solebat
 praetemptare feris olim domitura Gigantas
 535 et pacem latura polo, semperque cruentus
 ibat et Alcmenae praedam referebat ouanti.
 caeruleus tali prostratus Apolline Python
 implicuit fractis moritura uolumina siluis.
 cum uectaris equo simulacraque Martia ludis,

511 neclegitur $B_1CL_{11}O_3S_3$: nec legitur (*separatim*) $gK_6?J_3n_1$: neglegitur P_2 ,
Exc. Flor. : nunc legitur W_1 : non legitur LF_2PFF_{17} | quis $P_2acF_{17}pc?$, *cett. mei*,
Exc. Flor. : qui $P_2pcFF_{17}ac$ || 512 certior A_2 | aut K_4 | tenebris F | deducere
 $F\theta$ || 513 quantusue $B_1C_1ZZ_1$ | rigor K_6 , *cett. mei* : uigor $gK_6ulP_2A_2CP_{11}$ ||
 515 quam gP_2acJ_3 , *Exc. Flor.*, *Isengriniana mg* : quae $P_2pcW_1?$, *cett. mei* || 517 sub
 uocibus *Schraderus* || 518 torua $F_2ulPmgF_{17}$, *cett. mei* : parua $F_2PW_1F_{17}sscr$ |
 uoluptas $F_{17}ul$, *cett. mei* : uoluntas F_{17} : uenustas *Burmamnus* || 521 uibranda *cett.*
mei, *Exc. Flor.* : uibrata $FF_{17}n_1q$ || 522 Romanaque Romae nec *Birt* | mora-
 tur P_2pc , *cett. mei* : moratus P_2acA_2Z : meretur *Mommsen* || 529 iussum $gpcL$
 $F_2pcFF_{17}J_3n_1$: uisum $gacK_6P_2pcF_2acPW_1$ || 533 dicteaque $P_2FJ_3F_{20}$ | tela
 $Psscr$, *cett. mei* : regna $PW_1\theta$ || 534 feris P , *cett. mei* : feros $Psscr\theta ac$ || 538 in-
 plicuit F_2ulJ_3ac , *cett. mei* : inpleuit LF_2PW_1 : explicuit J_3pc | moribunda *Hein-*
sius

8. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO IV COS.

540 quis molles sinuare fugas, quis tendere contum
acrior aut subitos melior flexisse recursus?
non te Massagetae, non gens exercita campo
Thessala, non ipsi poterunt aequare bimembres;
545 uix comites alae, uix te suspensa secuntur
agmina feruentesque tument post terga dracones.
utque tuis primum sonipes calcaribus arsit,
ignescunt patulae nares, non sentit harenas
ungula discussaeque iubae sparguntur in armos.
550 turpantur phalerae, spumosis morsibus aurum
fumat, anhelantes exundant sanguine gemmae.
ipse labor pulvisque decet confusaque motu
caesaries; uestis radiato murice solem
conbibit, ingesto crispatur purpura uento.
555 si dominus legeretur equis, tua posceret ultro
uerbera Nereidum stabulis nutritus Arion
seruiretque tuis contempto Castore frenis
Cyllarus et flauum Xanthus spreuisset Achillem.
ipse tibi famulas praeberet Pegasus alas
portaretque libens, melioraque pondera passus
560 Bellerophontea indignaretur habenas.
quin etiam uelox Aurorae nuntius Aethon,
qui fugat hinnitu stellas roseoque domatur
Lucifero, quotiens equitem te cernit ab astris,
inuidet inque tuis mauult spumare lupatis.
565 nunc quoque quos habitus, quantae miracula pompae
uidimus, Ausonio cum iam succinctus amictu
per Ligurum populos solito conspectior ires
atque inter niueas alte ueherere cohortes,
obnixisque simul pubes electa lacertis
570 sidereum gestaret onus! sic numina Memphis
in uulgo proferre solet; penetralibus exit

540 molles] melior **L** | contum **J**₃, *cett. mei* : contra **J**₃ *ul*, *König* : cursum *Marklandus* || 541 acrior **J**₃, *cett. mei* : aptior **P**₄ **p**₄ : doctior **J**₃ *sser* : certior **L**₁₁ **P**₁₄ | et **σ** | subitos (**W**₁) *Fpc?*, *cett. mei* : subito **PF?** *ac* | flexisse **gP**₂ **F**₂ **W**₁ **FJ**₃ **n**₁ : finxisse **LPF**₁₇ **θ** **λ** : fixisse **K**₆ : girare **O**₇ || 543 possint **A**₂ | bifformes **n**₁ **q** || 544 sequentur **n**₁ **q** || 546 sonipes primum **Z** || 549 turpantur *Exc. Gyr.* : turbantur *codd.* || 550 ex(s)udant **K**₆ **PFF**₂₀ **θ** || 551 decent **J**₃ **W**₂ **Z** | concussa- **O**₃ || 557 flauum **F**₁₇ *ul*, *cett. mei* : flauus **P**_{pc} : fuluum *Exc. Flor.* : clarum **F**₁₇ : rigidum **O**₃ || 559 fassus *Heinsius* || 563 austris **P**₂ || 564 atque tuis **L** | mauult *Fac*, *cett. mei* : mallet **K**₆ *Fpc* || 565 nunc] tunc **n**₁ **A**₂ : **L** *incert.* | pompae **P**₂, *cett. mei* : formae **P**₂ *ul* **O**₃ : ponti **n**₁ || 567 spectantior **L**, *unde spectatior elicias* || 568 *om. add. mg g*

effigies, breuis illa quidem, sed plurimus infra
 liniger inposito suspirat uecte sacerdos,
 testatus sudore deum; Nilotica sistris
 575 ripa sonat Phariosque modos Aegyptia ducit
 tibia; summissis admugit cornibus Apis.
 omnis nobilitas, omnis tua sacra frequentat
 Thybridis et Latii suboles; conuenit in unum
 quidquid in orbe fuit procerum, quibus auctor honoris
 580 uel tu uel genitor. numeroso consule consul
 cingeris et socios gaudes admittere patres.
 inlustri te prole Tagus, te Gallia doctis
 ciuibus et toto stipauit Roma senatu.
 portatur iuuenum ceruicibus aurea sedes
 585 ornatuque nouo grauior deus. asperat Indus
 uelamenta lapis pretiosaque fila zmaragdis
 ducta uirent; amethystus inest et fulgor Hiberus
 temperat arcanis hyacinthi caerula flammis.
 nec rudis in tali suffecit gratia textu;
 590 auget acus meritum picturatumque metallis
 uiuit opus: multaque animantur iaspide cultus
 et uariis spirat Nereia baca figuris.
 quae tantum potuit digitis mollire rigorem
 ambitiosa colus? uel cuius pectinis arte
 595 traxerunt solidae gemmarum stamina telae?
 inuia quis calidi scrutatus stagna profundi

573 liniger $g^2acK_6P_2acPacF_{17}ul$: laniger $gpcP_2pcLF_2PpcW_1FF_{17}J_3n_1$ | inpo-
 sito $gP_2F_{20}J_6acO_2$: inposita $K_6LF_2PFF_{17}acJ_3$: et posito P_1 : et posita $F_{17}pcW_1$
 n_1O_3 | suspirat $gK_6P_2acLF_2PFF_{17}$: suspirans $P_2pcW_1J_3n_1$ | uecte gP_2acF_{20}
 J_6acO_2ac : ueste $K_6ulP_2pcLF_2PW_1FF_{17}pcJ_3n_1$: uoce $K_6F_{17}ac$ || 574 testatus
 $gP_2acLFpcF_{17}$: testatur P_2pcFac , *cett. mei* | deum Lpc , *cett. mei*: deam $P_{10}mg$ ||
 576 submissisque A_2 || 577 frequentat $gK_6LPFW_1J_3$: -ant $P_2F_2F_{17}n_1$ || 579 in
 orbe $F_{17}pc$, *cett. mei*: ubique A_2 | auctor *cett. mei*, *Exc. Flor.*: actor gK_6PF_{17} ||
 582 illustris L || 586 uestimenta O_3 || 587 ducta P , *cett. mei*: structa Pul : iuncta Z :
 mixta O_3ul | nitent $F_{17}F_{20}acL_{11}$ || 591 *om. add. mg P* | multa (-que *om.*) F_{20} ,
Exc. Flor. | animantur *Marklandus* (animatur *iam Heinsius*): uariantur F_{20} : or-
 nantur $gpcP_2pcF_2acW_1FJ_3$: ornatur $K_6F_2pcF_{17}$: ortantur n_1 : orantur P_2ac :
 onerantur P_{14} : oneratur $LPmg$: remorantur *Exc. Flor.*: formantur uel decorantur
Birt | cultus $LpcA_2O_3ulW_2\mu ul$: uultus Pmg , *cett. mei* | nodantur... cultus uel
 glomerantur... uultus *Barr* || 592 uarias... figuras *Heinsius* || 593 potuit tan-
 tum O_3 | digitis potuit L_3P_{14} | laborem L_{11} || 594 ambitiosa P_2 , *cett. mei*: in-
 geniosa P_2sscr | colus] manus A_2 : nurus *Paul* || 595 traxerunt P_2pcLpc , *cett. mei*:
 texerunt $K_6F_{17}A_2J_1$ | gemmarum stamina F_{17} , *cett. mei*: gemmarum flamina
 $F_{17}ulF_1$: gemmarum lumina μ : gemmantia flumina *Heinsius* || 596 inuida F_{17} |
 regna K_6

8. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO IV COS.

Tethyos inuasit gremium? quis diuitis algae
 germina flagrant inter quaesiuit harenas?
 quis iunxit lapides ostro? quis miscuit ignes
 600 Sidonii rubrique maris? tribuere colorem
 Phoenices, Seres subtegmina, pondus Hydaspes.
 hoc si Maeonias cinctu graderere per urbes,
 in te pampineos transferret Lydia thyrsos,
 in te Nysa choros; dubitarent orgia Bacchi,
 605 cui furerent; irent blandae sub uincula tigres.
 talis Erythraeis intextus nebrida gemmis
 Liber agit currus et Caspia flectit eburnis
 colla iugis; Satyri circum crinemque solutae
 Maenades adstringunt hederis uictricibus Indos;
 610 ebrius hostili uelatur palmitē Ganges.
 auspice mox laetum sonuit clamore tribunal
 te fastos ineunte quater. sollemnia ludit
 omina libertas; deductum Vindice morem
 lex celebrat, famulusque iugo laxatus erili
 615 ducitur et grato remeat securior ictu.
 tristis condicio pulsata fronte recedit:
 in ciuem rubuere genae, tergoque remouit
 uerbera permissi felix iniuria uoti.
 prospera Romuleis sperantur tempora rebus
 620 in nomen uentura tuum. praemissa futuris
 dant exempla fidem: quotiens te cursibus anni
 praefecit, totiens accessit laurea patri.
 ausi Danubium quondam tranare Gruthungi
 in lintres fregere nemus; ter mille ruebant
 625 per fluuium plenae cuneis inmanibus alni;

597 actae König || 599 quis¹ Ppc, cett. mei: qui Pac θ | uincxit P₁₀: iungit
 F₁ac: tinxit Burmannus || 602 cinctu LF₁₇n₁qλ: uultu gK₆P₂F₂W₁FJ₃, Exc.
 Flor.: cultu P₄P₄: cum tu P || 603 transferret (g)(P₂)F₂F₁₇, Exc. Flor., Exc. Gyr.,
 Isengriniana mg: proferret K₆LPW₁FJ₃n₁, Vicetina: praeferebat Vgoletus || 604 du-
 bitarent P₂LFF₁₇J₃n₁: -assent gK₆F₂PW₁, Exc. Flor. | Bacchae Jeep || 606 Ery-
 thraeis] enim uariis g: cum uitreis n₁ || 607 flexit P₁: nectit O₃ || 608 crines- σ ||
 609 uictricibus Ppc, cett. mei: nutricibus Pac: uictoribus g: uiridantibus θ ||
 610 uallatur L₁₁ || 611 auspice K₆pcP₁, Exc. Flor.: aspice K₆ac, cett. mei ||
 613 omina F₁₇pc, cett. mei, Exc. Flor.: omnia P₂LF₁₇ac || 614 laxatus gP₂acLF₂
 acPF₁₇J₃: laxatur F₂pcW₁n₁: lassatus K₆P₂pcF || 616 spurium putat Mommsen ||
 617 inque uicem g || 618 permissi gK₆F₂W₁J₃ul, Exc. Flor.: promissi LF₂PF
 F₁₇J₃n₁ || 619 tempora] saecula K₆L₄ || 621 anni qsscr: aevi omnes mei || 622 ac-
 cessit F₁₇ul, cett. mei: successit F₁₇: concessit B₁F₃ || 624 ter gpc, cett. mei, Exc.
 Flor.: tibi F₂F²: cum K₆ | rubebant F, Exc. Flor.: rudebant P₂

dux Odothaeus erat. tantae conamina classis
 incipiens aetas et primus contudit annus.
 submersae sedere rates; fluitantia numquam
 largius Arctos pauere cadauera pisces;
 630 corporibus premitur Peuce; per quinque recurrens
 ostia barbaricos uix egerit unda cruores;
 confessusque parens Odothaei regis opima
 rettulit exuiasque tibi. ciuile secundis
 635 conficis auspiciis bellum. tibi debuit orbis
 fata Gruthungorum debellatumque tyrannum:
 Hister sanguineos egit te consule fluctus;
 Alpinos genitor rupit te consule montes.
 sed patriis olim fueras successibus auctor,
 nunc eris ipse tuis. semper uenere triumphis
 640 cum trabeis sequiturque tuos uictoria fascis.
 sis, precor, adsiduus consul Mariique relinquo
 et senis Augusti numerum. quae gaudia mundo,
 per tua lanugo cum serpere coeperit ora,
 cum tibi protulerit festas nox pronuba taedas!
 645 quae tali deuota toro, quae murice fulgens
 ibit in amplexus tanti regina mariti?
 quae nam tot diuis ueniet nurus, omnibus aruis
 et toto dotanda mari? quantusque feretur
 idem per Zephyri metas hymenaeus et Euri!
 650 o mihi si liceat thalamis intendere carmen
 conubiale tuis, si te iam dicere patrem!

626 classis] fraudis O_3 : turbe B_1 || 627 contudit $gLF_2pcFF_{17}pcJ_3n_1$: contulit $K_6P_2F_2acPW_1F_{17}acJ_3ul$: concutit *Isengriniana* || 628 submersae (*Ful*), *cett. mei*, *Exc. Flor.* : substrate Fpc : subtense $\zeta ac \theta$: succensae A_2 : g *incert.* | sedere $gK_6P_2F_2acW_1J_3n_1$: cecidere LF_2pcPFF_{17} : sidere *Burmannus* || 632 confectique *Jeep* || 634 tibi debuit R_3F_1pc , *Paul* : tibi debeat *cett. mei* : deliberat n_1 || 636–637 uerba fluctus / Alpinos genitor rupit te consule, quae non ante *Isengrinianam* apparent, reiecit *Heinsius*, itemque *Burmannus* (qui fluctus pro montes legit). totos uersus 636–637 deleuit *Paul* || 638 auctor gpc , *cett. mei* : actor $gacP_2$ || 639 eris $gpcF_2ul$, *cett. mei* : erit $gacLF_2PW_1$ | tuis P_2 , *cett. mei* : tuus P_2ulP || 640 suos *Burmannus* || 641 adsiduus omnes *mei*, *Exc. Flor.* : -um *Heinsius* | relinquo $gpcP_2pc$, *cett. mei* : -es P_2ac : -ens $g'acP$ || 642 mundo n_1q , *Exc. Flor.* : mundi* *cett. mei* || 643 cum crescere $F\zeta\mu pc$ || 644 protulerit $gF_{20}O_2P_{13}$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*, *Isengriniana mg* : prodiderit (W_1), *cett. mei* || 645 uiro L_{11} | munere *Heinsii Iunianus* || 648 tanto n_1 | dotanda $gK_6sscrLF_2PsscrW_1FF_{17}ulJ_3$: donanda $K_6P_2PF_{17}$, *Exc. Flor.* : dotata n_1 : ditanda Z : donata p_2 | quantusue K_6 || 650 o modo W_1 | inducere g : impendere *Heinsius*

8. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO IV COS.

655 tempus erit, cum tu trans Rheni cornua uictor,
 Arcadius captae spoliis Babylonos onustus
 communem maiore toga signabis annum,
 crinitusque tuo sudabit fasce Suebus,
 ultima fraternas horrebunt Bactra secures.

652 quo tu μac || 653 spoliis captae λ : rapte spoliis O_7 : uicte populis F_{17} ||
654 maiore F_{17} , *cett. mei* : meliore $F_{17}sscr$, *Isengriniana mg* || 655 trepidabit *Good-*
year
explicit panegyricus de quarto consulatu. domino honorio augusto *Exc. Flor.*

EPITHALAMII DICTI HONORIO AVGVSTO ET MARIAE

PRAEFATIO

Surgeret in thalamum ducto cum Pelion arcu
nec caperet tantos hospita terra deos,
cum socer aequoreus numerosaque turba sororum
certarent epulis continuare dies
5 praeberetque Ioui communia pocula Chiron,
molliter obliqua parte refusus equi,
Peneus gelidos mutaret nectare fontes,
Oetaeis fluerent spumaea uina iugis,
Terpsichore facilem lasciuo pollice mouit
10 barbiton et molles duxit in antra choros.
carmina nec superis nec displicuere Tonanti,
cum teneris nossent congrua uota modis.
Centauri Faunique negant. quae flectere Rhoecon,
quae rigidum poterant plectra mouere Pholum?

.9 1–22 gP₂, L, F₂P, R, W₁, FF₁₇J₃n₁

codicum inscriptiones: prologus sexti libri g: proemium de nupciis pelei et tethyis propter nupcias marie et honorii R: epithalamium de nupciis honorii augusti W₁ (item B₁CL₁μ): claudiani praefatio in nuptias honorii et marie θ: incipit epithalamium de nuptiis honorii augusti. praefatio *Exc. Flor. mg*

9 1 cum ducto O₂ || 2 nec caperent . . . tecta deos *Schraderus* || 3 sororum P₂ul L (*in ras.*), *cett. mei*: sonorum F₂: suorum λ: deorum P₂: dearum R₃₉ || 4 continuasse C₁ | dapes F₃ || 5 praebiberetque *Barthius* || 6 obliqui P₁₁ac (*ut uid.*), *Heinsius* | reflexus P₁ || 7 mutaret F₂ul, *cett. mei*: misceret F₂F₃Z θ mg, *Isengrini-ana mg* | nectaris amnes P₄p₄, *Camers mg* || 9 gracilem *Isengrini-ana mg* || 10 ducit K₆F₁₇F₂₀ || 12 nossent teneris A₂: teneris essent *Heinsii Iunianus* | congrua omnes mei, *Exc. Flor.*: cognita *Vicetina*: condita *Burmamnus* || 13 at satyri . . . notant *Cuiacii uetus cod.* | rhoeton F₂?F₂₀?L₃pc O₂, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* (*teste Jeep*: rhoeton *teste Birt*): *orthographiam correxi*: *cett. codd. nil moror*

10. EPITHALAMIVM DICTVM HONORIO AVGVSTO ET MARIAE

15 septima lux aderat caelo totiensque renato
uiderat exactos Hesperus igne choros:
tum Phoebus, quo saxa domat, quo pertrahit ornos,
pectine temptauit nobiliore lyram,
uenturumque sacris fidibus iam spondet Achillem,
20 iam Phrygias caedes, iam Simoenta canit.
frondoso strepuit felix hymenaeus Olympo:
reginam resonant Othrys et Ossa Thetin.

10

EPITHALAMIVM DICTVM HONORIO AVGVSTO
ET MARIAE

Hauserat insolitos promissae uirginis ignes
Augustus primoque rudis flagrauerat aestu;
nec nouus unde calor nec quid suspiria uellent
nouerat incipiens et adhuc ignarus amandi.
5 non illi uenator equus, non spicula curae,
non iaculum torquere libet; mens omnis aberrat
in uultus quos finxit Amor. quam saepe medullis
erupit gemitus! quotiens incanduit ore

10 1–341 gP₂, L, F₂P, R, W₁, FF₁₇J₃n₁

9 15 renato P₂, cett. mei, Exc. Flor., Exc. Gyr.: renatos P₂ulRW₁: renatus P₂ulL₁₁: reducto K₆ || 16 exhaustos gac?F₂L₁₁Z || 17–22 bis scripti in R (et suo loco et ad init. codicis) et P (fol. 6^r, altero loco postea deleti) || 17 cum P₁₁ | mouet F₂₀ | pertrahit gP₂LP bis (ac, priore loco) RW₁F₁₇J₃: protrahit F₂P(pc, priore loco) Fn₁, Exc. Flor. | alnos K₆ || 20 acies G₅ || 21 strepuit P (altero loco), cett. mei: tepuit F₂P (priore loco): crepuit CS₃ || 22 resonans K₄

codicum inscriptiones: incipit liber sextus g: incipit epithalamium metro heroico R: incipit liber de nuptiis honorii augusti W₁: de nuptijs honorij et mariae A₂mr: claudiani liber de nuptiis honorii et marie Ø

10 2 primo- F₂PRFF₁₇Øµpc: prono- gP₂LF₂ulPulRW₁J₃n₁: proprio- L₁₁ || 4 insipiens Gesnerus || 7 uultus quos finxit F₂Fpc?F₃O₇, Iuntina: uultus quos pinxit* LpcPRW₁F₁₇J₃ul: uultus quos fixit F?ac, Exc. Gyr.: uultus quos punxit G₅: uulnus quod finxit L?acF₂ul: uulnus quod pinxit gacP₂uln₁: uulnus quod fixit P₂J₃, Isengriniana mg: uulnus quod punxit gpc: uulnus quod fecit z₁ul || 8 eripuit n₁: erumpit LB₁Z: erumpunt L₁₁λ

CLAVDIVS CLAVDIANVS

- 10 confessus secreta rubor nomenque beatum
iniussae scripsere manus! iam munera nuptae
praeeparat et pulchros, Mariae sed luce minores,
eligit ornatus, quidquid uenerabilis olim
Liuiā diuorumque nurus gessere superbae.
15 incusat spes aegra moras longique uidentur
stare dies segnemque rotam non flectere Phoebe.
Scyria sic tenerum uirgo flammabat Achillem
fraudis adhuc expers bellatricesque docebat
ducere fila manus et, mox quos horruit Ide,
Thessalicos roseo pectebat pollice crines.
20 haec etiam queritur secum: 'quonam usque uerendus
cunctatur mea uota socer? quid iungere differt
quam pepigit castasque preces implere recusat?
non ego luxuriam regum moremque secutus
quaesiui uultum tabulis, ut nuntia formae
25 lena per innumeros iret pictura penates;
nec uariis dubium thalamis lecturus amorem
ardua commisi falsae conubia cerae.
non rapio praeceps alienae foedera taedae,
sed quae sponsa mihi pridem patrisque relicta
30 mandatis uno materni sanguinis ortu
communem partitur auum. fastigia supplex
deposui gessique procum; de limine sacro
oratum misi proceres, qui proxima nobis
iura tenent. fateor, Stilicho, non parua poposci,
35 sed certe mereor princeps hoc principe natus,
qui sibi te generum fraterna prole reuinxit,

9 pudor g_1Z | beate A_2 || 15 uoluere *Vicetina* | phoebe P_2ul , *cett. mei*: phoe-
bus P_2 || 16 inflammabat A_2 : flammauit F_3 : flagrabat C_1 || 18 quos mox FO_7 ||
19 thessalicos roseo $gL Rn_1K_6W_2pc\lambda$, *Exc. Flor.*: thessalico roseos Rul , *cett. mei* |
pectebat $gP_2LF_2RulW_1FJ_3n_1$: nectebat gP_2ulPRF_{17} : flectebat O_3 | pollice
 $gF_2PRF_{17}G_3P_{11}$, *Exc. Flor.*: pectine F_2mgRul , *cett. mei* || 20 haec Lpc , *cett. mei*:
hoc $gL?ac$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: hic W_1ul : sic W_1 | secum queritur z_1 ||
21 cur C_1 || 22 pepigi *Heinsius* || 23 luxuriam $RmrW_1F_{17}J_3$ | moremque Rmr ,
cett. mei: moremue FO_7 : moresque W_1J_3 : patrumque P_{14} : procerumque *Birt* ||
24 quesierim P_{12} | uultum Rmr , *cett. mei*: uultus \emptyset | tabulis A_2 : thalamis Rmr ,
cett. mei || 25 lena $gP_2LF_2pcRulFJ_3$: leua W_1 , *Exc. Flor.?*: plena $F_2acPpcRF_{17}$
 n_1 , *Exc. Flor.?*, *Exc. Gyr.* || 26 ductum calamis *Wakefield* | lecturus $F_{17}pc$, *cett.*
mei: electurus L : laturus $PF_{17}ac$ || 27 cerae . . . falsae L_1 || 28 nec $A_2J_6P_{10}$ |
rapui g_1 || 29 patrisque $RacF_{17}?$, *cett. mei*: patriisque $RpcP_{11}$ || 31 fastigia $Psscr$,
cett. mei: fastidia PR | simplex n_1 || 33 oratum n_1pc , *cett. mei*: ortatum n_1ac :
orandum FO_7ac | missi PFn_1 || 34 reposci O_3ul || 35 hoc omnes *mei*, *Exc. Flor.*:
de W_2 , *Exc. Gyr.*: sed *Heinsii Iunianus*

10. EPITHALAMIVM DICTVM HONORIO AVGVSTO ET MARIAE

cui Mariam debes. faenus mihi solue paternum,
redde suos aulae. mater fortasse rogari
mollior. o patruī germen, cui nominis heres
40 successi, sublime decus torrentis Hiberi,
stirpe soror, pietate parens, tibi creditus infans
inque tuo creui gremio, partuque remoto
tu potius Flaccilla mihi. quid diuidis ergo
pignora? quid iuueni natam non tradis alumno?
45 optatusne dies aderit? dabiturne iugalīs
nox umquam?
tali solatur uulnera questu.
risit Amor placidaeque uolat trans aequora matri
nuntius et totas iactantior explicat alas.
mons latus Ionium Cypri praeruptus obumbrat,
50 inuius humano gressu, Phariumque cubile
Proteos et septem despectat cornua Nili.
hunc neque canentes audent uestire pruinā,
hunc uenti pulsare timent, hunc laedere nimbi.
luxuriae Venerique uacat. pars acrior anni
55 exulat; aeterni patet indulgentia ueris.
in campum se fundit apex; hunc aurea saepes
circuit et fuluo defendit prata metallo.
Mulciber, ut perhibent, his oscula coniugis emit
moenibus et tales uxorius obtulit arces.
60 intus rura micant, manibus quae subdita nullis
perpetuum florent, Zephyro contenta colono,
umbrosumque nemus, quo non admittitur ales,

37 faenus mihi **gPacRacJ₃ul** : foedus mihi **P₂** (fedus *add. sscr*) **LF₂PpcRpcW₁**,
F₁₇J₃n₁ : mihi fedus **Ful** : mihi pignus **FO₇** || 39 patrium **Z** || 41 creditur **P₂P₁**,
P₁₁ : traditus **W₁μ** || 44 natam iuueni **z₁** | tradis **gP₂W₁F₁₇J₃n₁A₂θ** : credis **L** :
reddis **F₂PRFZλ** : dedis *Buecheler* || 45 dabiturne **F₁₇pc**, *cett. mei* : dabiturque **F₁₇**,
acn₁ || 47 placidae- *uulgo* : placide- *aduerbialiter interpretatur Birt* : placidus- **O₃** ||
49 ionium **gP₂F₂ulW₁FF₁₇mgJ₃n₁**, *mire dictum et fortasse corruptum* : eoum **LF₂**
Ppc (ex eorum) **RF₁₇**, *non minus ineptum* : Ioum (pro Aegyptium) uel occiduum
Hall | cypri praeruptus **R** : cypreae rupis **Rul**, *cett. mei* || 50 gressu **P₂Rac**, *cett.*
mei : gressui **P₂ul** : generi **Rpc** | pharii- **F₁₇** || 51 despectat **g[?]acLF₂PRFF₁₇**, *Exc.*
Flor. : despectans **gpcP₂W₁J₃n₁** : prospectans **F₂₀** || 52 neque canentes **PRacF₁₇** :
neque candentes* **gpcRpc**, *cett. mei* : neque caedentes *Exc. Flor.?* : numquam al-
gentes *Paul* : non canentes *Birt* || 52 post 53 *transposuit Koch* || 53 hunc¹] nec *Post-*
gate, qui non post sed ante timent *interpungit* || 54 ueneri- **P₂J₃ul**, *cett. mei* : uentri-
P₂ulJ₃pc | uocat **L₁₁** || 55 tepet *Goodyear* || 56 se fudit **gn₁g₁F₁** : desidit **K₈** ||
57 flauo **gP₂W₁J₃n₁** | rura **θ** || 60 rura **F₂PRFO₃ulZ** : prata **gP₂LF₂ulRulW₁**
FulF₁₇J₃n₁ | manibus] morbis **O₃ac** || 61 perpetuo **RA₂O₇**

ni probet ante suos diua sub iudice cantus:
 quae placuit, fruitur ramis; quae uicta, recedit.
 65 uiuunt in Venerem frondes omnisque uicissim
 felix arbor amat: nutant ad mutua palmae
 foedera, populeo suspirat populus ictu
 et platano platanus alnoque adsibilat alnus.
 labuntur gemini fontes, hic dulcis, amarus
 70 alter, et infusis corrumpunt mella uenenis,
 unde Cupidineas armari fama sagittas.
 mille pharetrati ludunt in margine fratres,
 ore pares, aeuo similes, gens mollis Amorum.
 hos Nymphae pariunt, illum Venus aurea solum
 75 edidit. ille deos caelumque et sidera cornu
 temperat et summos dignatur figere reges;
 hi plebem feriunt. nec cetera numina desunt:
 hic habitat nullo constricta Licentia nodo
 et flecti faciles Irae uinoque madentes
 80 Excubiae Lacrimaeque rudes et gratus amantum
 Pallor et in primis titubans Audacia furtis
 iucundique Metus et non secura Voluptas;
 et lasciuia uolant leuibus Periuria pinnis.
 quos inter petulans alta ceruice Iuuentas
 85 excludit Senium luco.
 procul atria diuae
 permutant radios siluaque obstante uirescunt.
 Lemnius haec etiam gemmis extruxit et auro

63 sub diua $B_1 g_1 pc$: digna sub Z || 65 uiuunt] feruent *Burmanner* || 66 nutant
omnes mei, *Exc. Flor.*: nutantque *Heinsii Iunianus* || 67 foedera Rmr , *cett. mei*:
 oscula λ || 68 platano platanus $LRmrF_{17}ulJ_3A_2P_1P_{14}$: platanus platano n_1q :
 platano platanis $PpcP_4$: platanus platanis $P_2F_2FF_{17}$: platani platanis $gP_2ulP?$
 $acCK_6L_4O_3F_1$: platani platanus W_1 | alnus- ... alno *Iunianus* || 70 om. *add.*
mg J_3 | corrumpunt $P_2acLPRmrW_1F_{17}J_3acn_1$: corrumpit $g?P_2pcF_2FJ_3pcZ$:
 corruptus *Paul*: corrumpens *Birt* || 71 armari $LF_2pcPRFF_{17}ul$, *Exc. Flor.*: ar-
 mauit $gP_2W_1F_{17}J_3n_1$, *Exc. Gyr.* || 73 aeuo similes $gP_2W_1J_3n_1CL_1$: habitu simi-
 les* $F_{17}Z$: similes habitu* $LF_2PRFO_7\lambda$ || 77 neque J_6 || 78 districta n_1q , *Exc.*
Gyr. || 83 pinnis $F_2F_{17}F_3ulJ_6ulL_3P_{14}Z$: uentis *cett. mei* || 84 quos $LF_2PRF_{17}Z$:
 hos *cett. mei* | iuuentas $(F_2ac)P?acRP_1acP_{10}Z$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: iuuenta
 $P_2pcO_3P_1pcF_1\mu$: iuuentus $gL(F_2pc)PpcW_1FF_{17}J_3n_1$ || 85 luco cum procul *con-*
iungendum censuit Mommsen || 86 permutant *cett. mei*, *Exc. Flor.*: permittant L ,
Vicetina: depellunt gpc : permittunt *Heinsius* (*non* transmittunt, *ut adseuerat*
Birt) || 87 extruxit $gL(ex- in ras.)F_2Ppc?RW_1J_3n_1$: extrusit $P?acF\vartheta$: constru-
 xit P_2F_{17} : instruxit F_{20}

10. EPITHALAMIVM DICTVM HONORIO AVGVSTO ET MARIAE

- admiscens artem pretio trabibusque zmaragdi
 90 supposuit caesas hyacinthi rupe columnas.
 beryllo paries et iaspide lubrica surgunt
 limina despectusque solo calcatur achates.
 in medio glaebis redolentibus area diues
 praebet odoratas messes: hic mitis amomi,
 hic casiae matura seges, Panchaeaque turgent
 95 cinnama, nec sicco frondescunt uimina costo
 tardaue sudanti prorepunt balsama ligno.
 quo postquam delapsus Amor longasque peregit
 pinna uias, alacer passuque superbior intrat.
 caesariem tum forte Venus subnixa corusco
 100 fingeat solio. dextra laeuaque sorores
 stabant Idaliae: largos haec nectaris imbres
 inrigat, haec morsu numerosi dentis eburno
 multifidum discrimen arat; sed tertia retro
 dat uarios nexus et iusto diuidit orbes
 105 ordine neclectam partem studiosa relinquens:
 plus error decuit. speculi nec uultus egebat
 iudicio. similis tecto monstratur in omni
 et capitur, quocumque uidet. dum singula cernit,
 seque probat, nati uenientis conspiciit umbram
 110 ambrosioque sinu puerum complexa ferocem
 'quid tantum gauisus?' ait; 'quae proelia sudas,

88 adiungens A_2 | trabibus- $LPRacF_{17}J_3ul$: grauib- $RpcF_{17}mgJ_3$, cett. mei |
 zmaragdi P (sm- $F_3W_2pc\vartheta ul$, *Gesnerus*): zmaragdis R : smaragdis Rmr , cett. mei ||
 89 supponit ϑ | celsas K_4 || 90 surgunt] fulgent *Schraderus* || 92 redolentibus
 $F_{17}pc$, cett. mei: radiantibus $F_{17}ac$: redeuntibus n_1 : florentibus *Birt* || 93 hinc A_2 ||
 94 hinc A_2 | panchaea- $gP_2acPRF(F_{17})$, *Exc. Flor.*: panchaia- F_2ac , *Exc. Gyr.*:
 pangaea (uel *sim.*) $P_2pcLRsscrW_1J_3n_1$ | turgent F_2ul , cett. mei, *Exc. Flor.*, *Exc.*
Gyr.: surgunt $F_2Z\zeta\mu\sigma$ || 95 non F_2A_2 | sicco J_3ac , cett. mei: sicca P_2PFJ_3pc :
 casto P_2ulO_3ul | uimina] numina F_2 : limina F_2ul : gramina Fn_1 | costo] achanto
Exc. Flor., *Exc. Gyr.* (teste *Jeep*: acantho teste *Birt*) || 96 prorepunt $P_2F_2mgJ_3ac$,
 cett. mei: prorumpunt $P_2ulW_1J_3pc$: presudant FO_7Z : presumant F_2 | ligno L (in
ras) $FL_3O_7Z\Gamma_1ul\mu pc$: riuo cett. mei, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: suco $n_1A_2O_3P_{10}q$ ||
 97 delapsus $P_2LF_2PRFF_{17}$, *Exc. Flor.*: dilapsus $gW_1J_3n_1$: delatus Z , *Heinsius* ||
 100 fingeat J_3ul , cett. mei: pingebat J_3 : figebat n_1 : pectebat O_3 || 103 multifi-
 dum J_3 , cett. mei, *Exc. Flor.*: multimodum $W_1J_3sscrB_1CK_6L_4$ || 104 et] nec
Mommssen | orbem $FO_7\zeta$ || 105 relinquens $gP_2PsscrW_1J_3n_1$: relinquit F_2PRpc
 F_{17} : reliquit $LRacF$: relinqui *Heinsius* || 106 non $F_3P_{11}\lambda$ || 107 indicio* FF_{17}
 $P_{14}Z$ || 108 capitur *Conington*: rapitur *codd.* | quocumque $P_2ulLF_2PpcRW_1F$
 $F_{17}n_1$: quodcumque $gP_2ulF_{17}ulJ_3B_1S_3$: quicumque $P_2\mu ul$ | ante dum *inter-*
*pungunt codd. nonnulli, uelut J_3F_{20}P_{14} || 111 ait] ades *Burmannus**

CLAVDIVS CLAVDIANVS

inprobe? quis iacuit telis? iterumne Tonantem
inter Sidonias cogis mugire iuencas?
an Titana domas? an pastoralia Lunam
115 rursus in antra uocas? durum magnumque uideris
debellasse deum.'

suspensus in oscula matris
ille refert: 'laetare, parens; inmane tropaeum
rettulimus. nostrum iam sensit Honorius arcum.
scis Mariam patremque ducem, qui cuspidē Gallos
120 Italiamque fouet, nec te praeclara Serenae
fama latet. propera; regalibus adnue uotis,
iunge toros.'

gremio natum Cytherea remouit
et crines festina ligat peplumque fluentem
adleuat et blando spirantem numine ceston
125 cingitur, impulsos pluuiis quo mitigat amnes,
quo mare, quo uentos irataque fulmina soluit.
ut stetit ad litus, paruos adfatur alumnos:
'ecquis erit, pueri, uitreas qui lapsus in undas
huc rapidum Tritona uocet, quo uecta per altum
130 deferar? haud umquam tanto mihi uenerit usu.
sacri, quos petimus, thalami. pernicious omnes
quaerite, seu concha Libycum circumsonat aequor,
Aegaeas seu frangit aquas. quicumque repertum
duxerit, aurata donabitur ille pharetra.'

135 dixerat, et sparsa diuersi plebe feruntur
exploratores. pelagi sub fluctibus ibat

112 iterumque θ || 115 ad K_6 || 118 nostros . . . ignes σ | sentit $FB_1C_1F_3Z$ ||
121 forma *Burmannus* | propere *Heinsius* || 122 t(h)oros $gLF_2PFJ_3n_1$, *Exc. Flor.* :
thorum RF_{17} : choros P_2RulW_1 | gremio natum *cett. mei. Exc. Flor.* : natum gre-
mio $W_1J_3n_1A_2W_2$ | remouit (g) $F_2ulPmgFn_1O_3ac$, *Iuntina* : refouit P_2LF_2PR
 $W_1F_{17}J_3$ || 124 adleuat P_2J_3 , *cett. mei. (Exc. Flor.)* : alligat J_3ulG_5Z : colligit
 P_2ulO_2 || 125 pluuiis $gP_2RW_1FJ_3$: fluuiis $LF_2PF_{17}n_1$ || 126 fulmina $RacP_{11}$:
flumina $PsscRpc$, *cett. mei* : lumina PO_3ac : numina σ | soluit P_2 , *cett. mei* : sistit
 $P_2ul\zeta ac$, *König* : mollit *Burmannus* : siluis *Birt* || 127 paruos Ppc , *cett. mei* : par-
uis $PacRF_{17}$: pueros L | haec fatur RF_{17} | alumnos RF_{17} || 128 ecquis A_2G_5
 W_2ul , *Exc. Gyr.* : et quis $CF_{20}J_6L_4$: hecquis F_3 : heu quis $P_2acPacRF_{17}ac$: heus
quis $P_2pcPpcF_{17}pc$, *cett. mei* || 131 sacri . . . thalami Pac , *cett. mei* : sacris . . . tha-
lamis Ppc , *Scaliger* || 132 -sonat $P_2ulLRW_1FF_{17}J_3n_1$: -tonat gP_2F_2Ppc ||
133 aegaeas *cett. mei* : ogygias P_2J_3 , *Exc. Gyr.* || 135 sparsa diuersi $FO_7Z\zeta$: pars
aduersi de R : sparsi diuersa P_2Rul , *cett. mei* : sparsi diuisa P_2ul | plebe P_2F_2PR
 $W_1FF_{17}J_3$: parte L (*in ras.*) $PulRulW_1uln_1$: g *incert.* || 136 post exploratores
distinguunt $F_2W_1P_1$, post pelagi $gP_2RF_{17}n_1$ || 136 – 137 uerba sub fluctibus ibat
Carphateis ab Aspero grammatico citata sunt, cf. Birt lxxx

10. EPITHALAMIVM DICTVM HONORIO AVGVSTO ET MARIAE

- Carpathii Triton obluctantemque petebat
Cymothoen. timet illa ferum seseque sequenti
subripit et duris elabatur uda lacertis.
140 'heus' inquit speculatus Amor, 'non uestra sub imis
furta tegi potuere uadis. accingere nostram
uecturus dominam: pretium non uile laboris
Cymothoen facilem, quae nunc detractat, habebis.
hac mercede ueni.'
- prorupit gurgite toruus
145 semifer; undosi uerrebant bracchia crines;
hispida tendebat bifido uestigia cornu,
qua pistrix commissa uiro. ter pectora mouit;
iam quarto Paphias tractu sulcabat harenas.
umbratura deam retro sinuatur in arcum
150 belua; tum uiuo squalentia murice terga
purpureis mollita toris: hoc nauigat antro
fulta Venus; niueae delibant aequora plantae.
prosequitur uolucer late comitatus Amorum
tranquillumque choris quatitur mare.serta per omnem
155 Neptuni dispersa domum. Cadmeia ludit
Leucothea, frenatque rosis delphina Palaemon;
alternas uiolis Nereus interserit algas;
canitiem Glaucus ligat immortalibus herbis;
nec non et uariis uectae Nereides ibant
160 audito rumore feris (hanc pisce uoluto

137 carpatii **F** : carpathiis (*uel simm.*) *cett. mei, Exc. Gyr.* | triton carpathiis **J₃R₃₉** || 138 sequenti] petenti **F₂₀K₆** : tenenti *Schraderus* || 139 subtrahit **p₄** || 140 non] num* **RF₂₀**, *Exc. Flor.* || 140—141 furta . . . / uestra **λ** || 142 uecturus] duturus **F₁₇** : laturus **P₁₃** || 144 prorupit **R**, *Exc. Flor.* : prorumpit *cett. mei* || 145 semifer **R**, *cett. mei* : semiuir **Rul** | uerrebant **Rac**, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : uelabant **Rpc**, *cett. mei* || 146 hispida **LF₂PRF₁₇** : aspera *cett. mei* | tendebat **P₂LF₂pcRulF[?]acJ₃n₁**, *Exc. Flor.* : tendebant **gF₂acPRF₁₇pc[?]F₁₇** : terrebat **P₂ul** : temptabant **W₁B₁acF₂₀** || 147 pistrix (pistris **LF₂pcF**) commissa (commixta **P₂**) uiro omnes *mei* : commissa uiro pistrix **L₄** | ter **PsscrRpc**, *cett. mei, Exc. Flor.* : per **PRac** || 148 tractu . . . quarto **F₁₇** || 149 deum **F₂₀** | curuatur **O₃** | artum **F_{n1}** : arcu **F₂** : archus **ζ** || 150 cum **W₁** || 151 t(h)oris **Pul**, *cett. mei* : rosis **LF₂PRλ** | antro **PFul**, *cett. mei* : austro **L** : ostro **L₃** : alto **gPul** : arcu **F[?]O₇λ**, *Jeep* || 152 fulta **Pmg** (*teste Birt*) **RulF₁₇pc**, *cett. mei* : stulta **F₁₇ac** : pulchra **LPRλ** || 153 uolucer **gpcJ₃**, *cett. mei* : uolucrum **F₂[?]F₁₇n₁** : notus **C** : uotis **J₃ul**, *Exc. Flor.* | late uolucer **λ** || 154—155 omnem / . . . domum **LF₂PRF₁₇** : omnes / . . . domos *cett. mei* || 155 fudit *Birt* : didit (*cum*serta) *Palmer* || 156 leucothoe (*uel simm.*) *codd.* : correxi || 157 nereus uiolis **L** (*in ras.*) **F₁₇B₁g₁** | intexerat **J₆** || 159 et] in **n₁** | uecte uariis **FO₇** || 160 rumore omnes *mei, Exc. Flor.* : tritone **θul** | pisce uoluto **g[?]PRP₁₁** : pisce uolutam **Rul**, *cett. mei* : triste uolentem *Paul* : pisce soluto *Jeep*

- subleuat Oceani monstrum Tartesia tigris,
hanc timor Aegaei rupturus fronte carinas
trux aries; haec caeruleae suspensa leaenae
innatat; haec uiridem trahitur complexa iuuenum)
165 certatimque nouis onerant conubia donis.
cingula Cymothoe, rarum Galatea monile
et grauibis Spatale bacis diadema ferebat
intextum, rubro quas legerat ipsa profundo.
mergit se subito uellitque corallia Doto:
170 uimen erat dum stagna subit; processerat undis:
gemma fuit. nuda Venerem cinxere caterua
plaudentesque simul tali cum uoce secuntur:
'hos Mariae cultus, haec munera nostra precamur
reginae regina feras. dic talia numquam
175 promeruisse Thetin nec cum soror Amphitrite
nostro nupta Ioui. deuotum sentiat aequor,
agnoscat famulum uirgo Stilichonia pontum.
uicticris nos spem patriae classemque paternam
ueximus, adtritis cum tenderet ultor Achiuis.'
180 iam Ligurum terris spumantia pectora Triton
appulerat lassosque fretis extenderat orbes.
continuo sublime uolans ad moenia Gallis
condita, lanigeri suis ostentantia pellem,
peruenit. aduentu Veneris pulsata recedunt
185 nubila, clarescunt puris Aquilonibus Alpes.
laetitiae causas ignorat dicere miles

162 rupturus P_2 , cett. mei, Exc. Flor.: rapturus $LF_2A_2S_3Z$: fracturus P_2 gloss.
 $F_3\sigma$ || 163 caeruleae ... leaenae $LPRn_1$, Isengriniana: caerulea ... leaena cett.
mei || 165 ornant gF_2 || 166 carum L_4 || 167 spat(h)ale gF_2P (mg, teste Birt) Rpc
 $W_1FF_{17}J_3n_1$: patale LZ : fatale P_2O_2 : pigmea $PRac$: Panope Jeep: Psamathe
Birt || 168 illa W_1K_6 || 169 mersit $L\lambda$ || 171 nuda ... caterua $gP_2ulRpcW_1F$
 uln_1 : nudae ... cateruae* $LP_2F_2PRacFF_{17}J_3$: nuda ... corona $RulW_1ulG_5K_6$
 O_3ul || 172 cum tali P_{11} | locuntur F || 173 om. add. mr g || 178 uicticris gP_2C
 $F_{20}J_6$: uictrices* cett. mei, Exc. Flor. | spem patriae $B_1acCF_{20}J_6acS_3$: saepe
rates* P_2ul , cett. mei, Exc. Flor.?: uela patris gP_2O_2 : nempe rates uel uela ratis
Heinsius || 179 adtritis PRP_{11} , Exc. Flor., Exc. Gyr.: afflictis $F_2F_{17}mgF_3$: ad
tristes* F_{17} , cett. mei | achiuis F_2PRF_{17} , Exc. Flor., Exc. Gyr.: achiuos* F_2sscr ,
cett. mei || 181 lassos- $F_{17}pc$, cett. mei: lapsos- $F_{17}ac$: laxos- L_4 | fretis F_2pcPpc
 $RulF_{17}sscr$, cett. mei: frequens $F_2acPacR$: sequens F_{17} : fremens Jeep || 182 con-
tinue n_1q || 183 lanigeri suis Rac , Cuiacii uetus: lanigeris suis $R_{39}\zeta$: lanigere suis
 $F_2?ac$: lanigeris ouis F_2pcRpc , cett. mei: lanigeri bouis K_6 || 184 pulsata P_2ul
 J_3mg , cett. mei, Exc. Flor.?: spissata $gP_2J_3A_2F_{20}W_2$ || 185 clarescunt LF_2PRF
 $F_{17}P_{11}$: rarescunt $gP_2W_1J_3n_1A_2qF_1\theta$ | puris] nudis F_{17} : sudis Heinsius |
alpes cett. mei, Exc. Flor.: imbres $P_2W_1g_1O_3O_7\mu ac$

10. EPITHALAMIVM DICTVM HONORIO AVGVSTO ET MARIAE

laetaturque tamen; Mauortia signa rubescunt
 floribus et subitis animantur frondibus hastae.
 illa suum dictis adfatur talibus agmen:
 190 'Gradium, nostri comites, arcete parumper,
 ut soli uacet aula mihi. procul igneus horror
 thoracum, gladiosque tegat uagina minaces.
 stent bellatrices aquilae saeuique dracones:
 fas sit castra meis hodie succumbere signis.
 195 tibia pro lituis et pro clangore tubarum
 molle lyrae festumque canant. epulentur ad ipsas
 excubias; mediis spirent crateres in armis.
 laxet terribiles maiestas regia fastus
 et sociam plebem non indignata potestas
 200 confundat turbae proceres. soluantur habenis
 gaudia nec leges pudeat ridere seueras.
 tu festas, Hymenaeae, faces, tu, Gratia, flores
 elige, tu geminas, Concordia, necte coronas.
 uos, pinnata cohors, quocumque uocauerit usus,
 205 diuisa properate manu neu marceat ulla
 segnities: alii funalibus ordine ductis
 plurima uenturae suspendite lumina nocti;
 hi nostra nitidos postes obducere myrto
 contendant; pars nectareis aspergite tecta
 210 fontibus et flamma lucos adolete Sabaeos;
 pars infecta croco uelamina lutea Serum
 pandite Sidoniasque solo prosternite uestes.
 ast alii thalamum docto componite textu;
 stamine gemmato picturatisque columnis
 215 aedificetur apex, qualem non Lydia diues

189 uerbis J_6 || 190 nostrae $P_{10}pc?$, *Heinsius* : nostis *Burmmanus* : castris *König* ||
 192 terat A_2W_2 || 194 sit fas L_{11} | procumbere P_1 | tedis ϑ || 196 dulce K_6 |
 festum- P_2ulF_2 , *cett. mei* : fastum- $g_1O_7ac\vartheta ac$: faustum- $gP_2F_2ulJ_3$, *Exc. Flor.*,
Exc. Gyr. | epulentur P_2 , *cett. mei* : epulemur P_2ul || 200 proceres turbae $F_{17}pc$
 (turbae *om. add. sscr*) || 202 gloria n_1 || 203 collige A_2 : selige uel i, lege *Heinsius* |
 catenas *Marklandus* || 204 quo quemque *Heinsius* || 205 diuersa $G_5Z\mu$ | nec S_3 ||
 207 uenturae] festiue μac : festine O_7 : sacrata O_3 : felici g_1ul || 208 obducite A_2 :
 ostendite K_4 || 209 aspergite LF_2PRFn_1Z : aspergere $gP_2W_1F_{17}J_3A_2$ || 210 fon-
 tibus L (*in ras.*), *cett. mei*, *Exc. Flor.* : fluctibus F_{17} : floribus n_1A_2q : roribus *Hein-*
sius | flammis L | adolete $LF_2P?RFn_1$: adolere $gP_2W_1F_{17}J_3$ || 211 lintea n_1 ||
 212 praesternite *Scaliger* || 213 docto L (*in ras.*) F_2pcP , *cett. mei* : docte $PulF_3G_5K_6$:
 ducto F_2ac | textu P , *cett. mei* : textum $PulF_3G_5K_6L_3$ || 214 stramine *Buecheler* |
 gemmarum ϑ : tergemino J_6O_2 || 215 non P_2acPpc , *cett. mei* : nec P_2pc : num Pac

CLAVDIVS CLAVDIANVS

erexit Pelopi nec construxere Lyaeo
 Indorum spoliis et opaco palmitē Bacchae.
 illic exuuias omnes cumulate parentum:
 quidquid auus senior Mauro uel Saxone uictis,
 220 quidquid ab innumeris socio Stilichone tremendus
 quaesiuit genitor bellis, quodcumque Gelonus
 Armeniusue dedit, quantum crinita sagittis
 attulit extremo Meroe circumflua Nilo,
 misit Achaemenio quidquid de Tigride Medus,
 225 cum supplex emeret Romanam Parthia pacem.
 nobilibus gazis opibusque cubilia surgant
 barbaricis; omnes thalamo conferte triumphos.
 sic ait et sponsae petit inprouisa penates.
 illa autem securā tori taedasque parari
 230 nescia diuinae fruitur sermone parentis
 maternosque bibit mores exemplaue discit
 prisca pudicitiae Latios nec uoluere libros
 desinit aut Graios, ipsa genetrice magistra,
 Maeonius quaecumque senex aut Thracius Orpheus
 235 aut Mytilenaeo modulatur pectine Sappho
 (sic Triuiam Latona monet; sic mitis in antro
 Mnemosyne docili tradit praecepta Thaliae):
 cum procul augeri nitor et iucundior aer
 attonitam lustrare domum fundique comarum
 240 gratus odor. mox uera fides numenque refulsit.
 cunctatur stupefacta Venus; nunc ora puellae,
 nunc flauo niueam miratur uertice matrem.
 haec modo crescenti, plenae par altera lunae:
 adsurgit ceu forte minor sub matre uirenti
 245 laurus et ingentes ramos olimque futuras

216 construxere *Ker*: quem struxere *codd.* || 217 opaco] operto *Z*: operte *G*₅ | stramine? *g* || 218–219 *om. add. mg g* || 218 illuc *F* || 220 *om. add. mg F* | tremendus *LpcFmg*, *cett. mei*: tremendis *P*₂λ, *Exc. Flor.* || 221 *om. add. mg J*₃ | quodcumque *cett. mei*, *Exc. Gyr.*: quaecumque *J*₃*mg A*₂μ: quicumque? *F*₂ || 222 *om. add. mg F* | armeniusque *O*₂ || 224 misit *RsscrF*₁₇*pc*, *cett. mei*: mittit *F*₂*PR F*₁₇*ac λ* || 227 thalamis *B*₁*g*₁*P*₁₄ | conferte *n*₁*pc*, *cett. mei*: conferre *W*₁*n*₁*ac* || 229 autem] tamen *μac* || 230 diuinae *R*, *cett. mei*: diuino *Rul A*₂ || 232 non *P*₂*O*₇ || 234 quaecumque *gpc*, *cett. mei*: quodcumque *F*₂₀ || 237 tradit docili (*P*₂)*R*₃₉σ || 238 tum *J*₃ || 240 numen- *gP*₂*Rul W*₁*J*₃*n*₁: lumen- *LF*₂*PRFF*₁₇λ || 242 nunc flauo niueam *Gesnerus*: nunc flauam niueo *codd.*: flammea nunc niueo *Barthius*: nunc flauam rutilo *Heinsius*: nunc flauam nitido *Burmannus*: nunc flauam ingenuo *Birt* || 243 modo *LPFF*₁₇*J*₃: noua *gP*₂*F*₂*Pmg Rmr W*₁*n*₁, *Exc. Flor.* || 244 ceu *P*, *cett. mei*, *Exc. Flor.*: seu *P*₂*Pul Rmr W*₁

10. EPITHALAMIVM DICTVM HONORIO AVGVSTO ET MARIAE

promittit iam parua comas; uel flore sub uno
 ceu geminae Paestana rosae per iugera regnant:
 haec largo matura die saturataque uernis
 250 roribus indulget spatio; latet altera nodo
 nec teneris audet foliis admittere soles.
 adstitit et blande Mariam Cytherea salutat:
 'salue, sidereae proles augusta Serenae,
 magnorum suboles regum parituraque reges.
 te propter Paphias sedes Cypronque reliqui,
 255 te propter libuit tantos explere labores
 et tantum tranasse maris, ne uilior ultra
 priuatos paterere lares neu tempore longo
 dilatos iuuenis nutriret Honorius ignes.
 accipe fortunam generis, diadema resume,
 260 quod tribuas natis, et in haec penetralia rursus,
 unde parens progressa, redi. fac nulla subesse
 uincula cognatae: quamuis aliena fuisses
 principibus, regnum poteras hoc ore mereri.
 quae propior sceptris facies? quis dignior aula
 265 uultus erit? non labra rosae, non colla pruinae,
 non crines aequant uiolae, non lumina flammae.
 quam iuncto leuiter sese discrimine conflett
 umbra supercilii! miscet quam iusta ruborem
 temperies nimio nec sanguine candor abundat!
 270 Aurorae uincis digitos umerosque Dianae;
 ipsam iam superas matrem. si Bacchus amator

247 gemmant *Goodyear* || 248 ueris A_2 || 249 roribus Rmr , *cett. mei*: floribus $G_5 \theta$ | iacet *Heinsii Iunianus* || 250 admittere P_2 , *cett. mei*: committere $P_2 ul$ | soles (-is $PacRac$) | solem $PpcF_{17}O_7$ || 251 constitit $P_{14} \theta$ | mariam blande F_{17} || 254 sedes $J_3 pc$, *cett. mei*: aedes* $P_2 FJ_3 acn_1$ | relinqu $W_1 J_6$ || 255 *om. add. mg* F_2 | libuit tantos $P_2 pc$, *cett. mei*: tantos libuit $P_2 acF$: libuit magnos $F_2 mg$ | tantos (magnos $F_2 mg$: libuit F) explere labores $P_2 pc$, *cett. mei*: tantos implere labores K_6 : tantum complere laboris F_{13} || 256 tran(s)nasse $gpc?P_2 F_2 ul(Ppc)W_1 J_3 n_1$, *Exc. Flor.*: tran(s)nare $LF_2(Pac)RFF_{17}$ || 257 patiare $gP_2 W_1 FJ_3$ | ne $P_2 n_1 F_{20}$ || 259 aspice fortunam W_1 : auspice fortuna *Burmennus* || 261 egressa A_2 | ueni O_3 || 264 propior $gP_2 ulF_2 RW_1(F_{17})J_3$: propior $P_2 LPFn_1$ | qui $CP_{10} ac$, *Exc. Flor.* || 265 erat F_3 || 266 aequent *Heinsius* | nec lumina P_2 || 267 iuncto leuiter $gpc?LPRF_{17}J_3 n_1$: leuiter iuncto F : iuncti leuiter $P_2 ulPul(W_1)$: leuiter iuncti *Abrinc. 135*: iuncti pariter P_2 : uincti leuiter *Vicetina*: uincto leuiter F_2 : iugi leuiter A_3 : iusto leuiter *Isengriniana mg* || 268 ruborem $P_2 ulRscrF$: pudorem $P_2 R$, *cett. mei* || 269 nimio Ppc , *cett. mei*: minimo λ : niueo Z | abundans $L_1 P_{10} ac$ || 271 iam superas ipsam matrem $L\lambda$

- dotali potuit caelum signare Corona,
 cur nullis uirgo redimitur pulchrior astris?
 iam tibi molitur stellantia sarta Bootes
 275 inque decus Mariae iam sidera parturit aether.
 o digno nectenda uiro tantique per orbem
 consors imperii! iam te uenerabitur Hister,
 nomen adorabunt populi; iam Rhenus et Albis
 seruiet; in medios ibis regina Sygambros.
 280 quid numerem gentes Atlanteosque recessus
 Oceani? toto pariter dotabere mundo.'
 dixit et ornatus, dederant quos nuper ouantes
 Nereides, collo membrisque micantibus aptat.
 ipsa caput distinguit acu, substringit amictus;
 285 flammea uirgineis accommodat ipsa capillis.
 ante fores iam pompa sonat, pilentaque sacram
 praeradiant ductura nurum. calet obuius ire
 iam princeps tardumque cupit discedere solem:
 nobilis haud aliter sonipes, quem primus amoris
 290 sollicitauit odor, tumidus quatiensque decoras
 curuata ceruice iubas Pharsalia rura
 peruolat et notos hinnitu flagitat amnes
 naribus accensis; mulcet fecunda magistros
 spes gregis et pulchro gaudent armenta marito.
 295 candidus interea positis exercitus armis
 exultat socerum circa; nec signifer ullus
 nec miles pluuiæ flores dispergere ritu

272 signare RW_1ul , cett. mei, Exc. Flor. : signire Rul : ditare gP_2W_1 : dotare A_2 : donare $L_4L_{11}P_{14}$: insignire *Heinsius* || 273 cur R , cett. mei : cum Rul || 275 ethra K_6 || 276 o omnes mei : i CL_1pcS_3 , Exc. Flor., Exc. Gyr. : in- O_3ac || 278 numen *Jeep* | populi] Galli *Burmannus* : Parthi *Jeep* : Picti uel Scoti *Birt* : si nomen proprium desideratur (quod non opinor), possis et Huni considerare || 280 Atlanteique *Heinsius* || 281 dotabere $gLF_2W_1FF_{17}mgJ_3n_1$: donabere* P_2ulPRZ , *Isengriniana mg* : ditabere P_2O_3ul : dominaberè $P_2ulF_{17}O_3\vartheta pc$ || 284 distinguit $LF_2PRFF_{17}J_3n_1$: constringit $gP_2W_1CK_6$, Exc. Flor. : constrinxit J_6 | substringit $F_{17}pc$, cett. mei : succingit F_{13} || 286 sacram PW_2R_{39} , *Isengriniana* : sacra* cett. mei : g incert. || 288 precedere O_7 : decedere *Burmannus* || 289 primus $F_{17}pc$, cett. mei : priscus $F_2PRF_{17}acZac$ | amorum P_{14} || 291 curuatas n_1 : crinita P_1 : turbata Exc. Flor. | pharsalica J_3z_1pc || 292 et totos F_3 : atque nouos λ : conceptos (post hinnitu positum) L : ignotosque *Heinsius* : et motos *Schraderus* : et nodos *Birt* | flagitat R , cett. mei : commouet $Rsscr$ | amnes cett. mei, Exc. Flor. : ignes Ln_1qZul : amens *Birt* || 293 accensis P_2 , cett. mei, Exc. Flor. : accensus $P_2ulFJ_3n_1A_2$ | magistros P_2pc , cett. mei : magistrum $F_{14}K_8$ || 296 circa socerum F_{17} : socerum iuxta *Vicetina* | ultra p_2R_{39} || 297 pluuiæ flores (rores P_2ul) . . . ritu P_2 , cett. mei : pluuiæ ritu . . . flores $FF_{17}B_1g_1$: ritu pluuiæ . . . flores J_3G_5

10. EPITHALAMIVM DICTVM HONORIO AVGVSTO ET MARIAE

cessat purpureoque ducem perfundere nimbo.
 haec quoque uelati lauro myrtoque caneant:
 300 'diue parens, seu te conplectitur axis Olympi,
 seu colis Elysias animarum praemia ualles,
 en promissa tibi Stilicho iam uota peregit.
 iam gratae rediere uices. conubia pensat:
 acceptum reddit thalamum natoque reponit
 305 quod dederat genitor. numquam te, sancte, pigebit
 iudicii nec te pietas suprema fefellit.
 dignus quem legeres, dignus cui pignora tanti
 principis et rerum commendarentur habenae.
 dicere possemus quae proelia gesta sub Haemo
 310 quaeque cruentarint fumantem Strymona pugnae,
 quam notus clipeo, quanta ui fulminet hostem,
 ni prohiberet Hymen. quae tempestiua relatu,
 nunc canimus. quis consilio, quis iuris et aequi
 nosse modum melior? quod semper dissidet, in te
 315 conuenit, ingenio robur, prudentia forti.
 fronte quis aequali, quem sic Romana decerent
 culmina? sufficerent tantis quae pectora curis?
 stes licet in populo, clamat quicumque uidebit:
 "hic est, hic Stilicho!" sic se testatur et offert
 320 celsa potestatis species, non uoce feroci,
 non alto simulata gradu, non improba gestu.

298 ducem *Rul*, *cett. mei*: diem *R* || 299 haec *R*, *cett. mei*: hoc *P₂LR_{sscr}F₂₀* | myrto lauro- *L* || 301 colis *gP₂F₂ulPulW₁J₃n₁*: premis* *LF₂PRFF₁₇Z* | sedes *p₄* || 303 iam *gP₂W₁F₁₇J₃n₁*: en *L* (*in ras.*) *F₂PRFZ* | conubia *P*, *cett. mei*, *Exc. Flor.*: cunabula *gP₂PulW₁*, *Exc. Flor.* ('aliter'), *Exc. Gyr.* | pensat *J₃pc*, *cett. mei*: pensat *J₃acL₁₁W₂ac*, *Exc. Gyr.* || 304 reponit *F₂R*, *cett. mei*: rependit *F₂ulRulFn₁* || 305 genitor dederat *K₄*: dederas genitor *J₃B₁L₁₁Z₁pc* || 306 extrema *n₁q* || 307 quem legeres *gF₂acRJ₃n₁P₁₀*, *Exc. Flor.*: quem leges *P*: cui leges (*P₂)LF₂pcR_{sscr}W₁FF₁₇* || 308 rerum *gP₂FW₁J₃n₁*: tantae *LF₂PRF₁₇* || 309 discere *PW₁* | possemus] nunc possem *gB₁J₆z₁*, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: nunc possent *CO₃O₇* || 310 cruentarint *cett. mei*, *Exc. Flor.*: cruentarent *LW₁F₁₇B₁L₄Z* || 311 quam notus] quam fortis *Birt*: quantusque in *uel* et quantus *Frings* | hostem *P₂*, *cett. mei*: hostes *B₁g₁*: hastam *P₂mr* || 312 quae] quin *uel* cui *Heinsius* || 314 dissidet *P₂ulPW₁ul*, *cett. mei*: dissilit *P₂PulW₁W₂ac*, *Exc. Flor.*: desilit *g* || 315 ingenio *F₂*, *cett. mei*: ingenuo *F₂ulq*, *Marklandus* | forti] sorti *Lond. Harl. 2745*: cordi *Burmannus* || 316 aequali *gP₂F₂acPRJ₃n₁*: aequalis *LF₂pcRulW₁FF₁₇* | quem] quam *Exc. Flor.*? || 317 tantis quae *gP₂F₂W₁FF₃ø*: quae tantis *LPRF₁₇n₁Zλ* || 318 stes *P₂pcJ₃ul*, *cett. mei*: stet *P₂ac*: sis *J₃L₁₁* | clamet *P₂* || 319 hic est hic *LF₂PRn₁P₁₁Z*: hic ille est *gP₂W₁J₃*: ille est hic *F₁₇*: his est *tantum F*, *ut uid.* | sic se *P₂RulW₁ulF₁₇pc*: sic te *gF₂FW₁J₃*: sese *LPRF₁₇ac* | effert *G₅μ*, *Flor. Gall.*

adfectant alii quidquid fingique laborant,
 hoc donat natura tibi. pudor emicat una
 325 formosusque rigor, uultusque auctura uerendos
 canities festina uenit. cum sorte remota
 contingat senio grauitas uiresque iuuentae,
 utraque te cingit propriis insignibus aetas.
 ornatur Fortuna uiro. non ulla nocendi
 tela nec infecti iugulis ciuilibus enses.
 330 non odium terrore moues nec frena resoluit
 gratia; diligimus pariter pariterque timemus.
 ipse metus te noster amat, iustissime legum
 arbiter, egregiae pacis fidissime custos,
 optime ductorum, fortunatissime patrum.
 335 plus iam, plus domino cuncti debere fatemur,
 quod gener est, inuicte, tuus. uincire corona;
 insere te nostris contempto iure choreis.
 sic puer Eucherus superet uirtute parentem;
 aurea sic uideat similes Thermantia taedas;
 340 sic uterus crescat Mariae; sic natus in ostro
 paruus Honoriades genibus considat autitis.'

322 fungi- $z_1ac : F_2$ *incert.* || 323 hoc *cett. mei, Exc. Gyr.* : hic n_1 : haec *Vicetina* ||
 324 auctura uerendos $F_2pcPF_{17}pc$, *cett. mei* : auctura tremendos F_2ac : actura ue-
 rendos n_1W_2pc : auctore uerendo $PulO_3acO_7$: actore uerendo $L_1P_{10}acW_2ac$ ||
 325 cum sorte PRg_1ul , *Exc. Flor.?* : consorte $F_{17}pc$, *cett. mei* : non sorte $F_{17}ac$: g
incert. : en sorte *Camers ul* : cui sorte *Barthius* | remota $F_{17}J_3$, *cett. mei* : remoto
 $P_2F_{17}sscrJ_3ul$: g *incert.* : remotae *Heinsius* || 326 contingat $RF_{17}ac$: contingant*
 $F_{20}G_5$: contingit $LF_{17}pc$: contingunt Rul , *cett. mei, Exc. Flor.* | senio grauitas
 LF_2PRFF_{17} : grauitas senio n_1 , *Exc. Flor.?* : senii grauitas Z , *Barthius* : grauitas
 senii P_2pcJ_3 , *Exc. Gyr.* : grauitasque seni $gPulW_1$ (seni et P_2ul) || 328 nocenti*
Heinsius || 329 infesti $gP_2ul\vartheta$, *Bodl. Add. A. 208* : infensi P_2 : infectos *Jeep* ||
 330 nec] non $LF_2Z\lambda$ | remouit L_1 || 333 custos . . . pacis* J_3R_{39} || 334 ductorum
 L (*in ras.*) *Rpc*, *cett. mei* : doctorum $RacW_1Zac$ || 335 plus tibi plus L_3ulO_2ul :
 plus tibi quam $P_2O_2O_3$: plus tibi iam *Isengriniana mg* || 336 tui K_6 | uincire gmr
 (*in ras.*) P_2ul , *cett. mei, Exc. Flor.?* : innecte P_2 || 337 om. *add. mg J_3* || 340 uterus]
 proles $P_2\sigma$ || 341 considet $W_1CP_{10}acS_3$
 epithalamium honorii augusti explicit **R**

11 – 14

FESCENNINA DICTA HONORIO AVGVSTO
ET MARIAE

Princeps corusco sidere pulchrior,
 Parthis sagittas tendere certior,
 eques Gelonis imperiosior,
 quae digna mentis laus erit arduae?
 5 quae digna formae laus erit igneae?
 te Leda mallet quam dare Castorem;
 praefert Achilli te proprio Thetis;
 16 Venus reuersum spernit Adonidem;
 17 damnat reductum Cynthia Virbium;
 8 uictum fatetur Delos Apollinem;
 credit minorem Lydia Liberum.
 10 tu cum per altas inpiger ilices
 praeda citatum cornipedem reges
 ludentque uentis instabiles comae,
 telis iacebunt sponte tuis ferae
 gaudensque sacris uulneribus leo
 15 admittet hastam morte superbior.
 18 cum post labores sub platani uoles

11 1–41 12 1–45 13 1–12 14 1–37 gP₂, L, F₂P, R, W₁, FF₁₇J₃n₁

codicum inscriptiones: epitalamium honorii et marie R : incipit fescennina de nuptiis honorii augusti W₁B₁CL₁O₇S₃ζ μ, *Exc. Flor. mg* : liber tertius. de nuptiis honorii F₂mr : epitalamium super nuptias honorii J₃ma : claudiani epitalamium in nuptias honorii et marie θmr : fescennina de nuptiis honorii et mariae ode 1 A₂mr : incipit ephitalamium honorij et marie Zmr : fescennini nuptiarum honorii imp. Clauerii *uet. cod. in nonnullis codd., uelut* RJ₆Z, *adsunt notae metricae, quarum plenior notitiam in Prolegom. praebui*

11 1 clarior P₁₄Zλul || 2 mittere F₃ | doctior* R || 4 menti R₂₃ || 16–17 quos post 9 transponere uoluit Ker, ego post 7 collocaui || 16 spernit Pac, cett. mei : spernat* R₂₆sscr : spernet Ppc || 17 damnat P, cett. mei : damnet* Psscr A₂R₂₆sscr || 10 tu omnes mei, *Exc. Flor.* : tum L₄ : tunc B₁ || 11 praedo n₁qpc, *Exc. Flor.?*, *Exc. Gyr.* : freno uel rheda Heinsius olim | citatus Jeep | reges P₂pc, cett. mei : regas gP₂acF₂₀O₂, *Exc. Gyr.* : regis W₁L₁ || 12 ludent- L (in ras.) F₂PRFF₁₇pcJ₃n₁ : ludant- gF₁₇ac, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : ludunt- P₂W₁O₂ : plaudent- J₃ul || 13 iacebunt] herebunt *Exc. Flor.* || 18 uoles gLpcF₂ul (pc)RF : soles F₂ul (ac) : uiles F₁₇ : uires F₂ulPn₁ : iaces P₂F₂ : cubes P₂ulF₂W₁F₁₇ulJ₃ (add. in spat. rel. ma) : petes *Exc. Flor.?* : lubes Clauerius : lubet Heinsius

CLAVDIVS CLAVDIANVS

20 uirentis umbra uel gelido specu
 torrentiorem fallere Sirium
 et membra somno fessa resolveris,
 o quantus uret tum Dryadas calor!
 quot aestuantes ancipiti gradu
 furtiua carpent oscula Naides!
 25 quis uero acerbis horridior Scythis,
 quis beluarum corde furentior,
 qui, cum micantem te prope uiderit,
 non optet ultro seruitium pati,
 qui non catenas arripiat libens
 30 colloque poscat uincula libero?
 tu si niualis per iuga Caucasi
 saeuas petisses pulcher Amazonas,
 peltata pugnas desereret cohors
 sexu recepto; patris et inmemor
 35 inter frementes Hippolyte tubas
 strictam securim languida poneret
 et seminudo pectore cingulum
 forti negatum solueret Herculi
 bellumque solus conficeret decor.
 40 beata, quae te mox faciet uirum
 primisque sese iunget amoribus.

19 umbra uirentis $n_1 g_1 q W_2$ | gelida $R F n_1$ || 22 uret $g P_2 F_2 u l W_1 F F_{17} J_3 n_1$:
 iret $F_2 P R u l$: ibit $L p c R$ | tum $g P_2 F_{17} p c J_3$: tunc $F n_1$: cum $F_{17} a c$: in $L F_2 P$
 $R W_1$ || 23 quot $P_2 p c L F_2 p c P p c R W_1 J_3 n_1$: quo te $P_2 a c F_2 a c P a c$, *Exc. Flor.* : quot
 te W_1 : quam te $W_1 u l F_{17}$ (te *postea linea subductum*) : quantum $J_6 P_{14}$: et F : g
incert. || 26 bestiarum *Heinsii Iunianus* | ferocior $J_7 p c$ || 27 qui $P p c$, *cett. mei* :
 quis $P a c W_1 n_1$ || 29 qui $P p c L_4 a c \theta$, *Birt* : quis $P a c$, *cett. mei* | accipiat $W_1 F J_3$
 $B_1 P_{10}$ || 31 tu] tum $g R$ || 33 pellita g || 34 patris $P_2 J_3$, *cett. mei* : martis $g^? p c P_2$
 $s s c r J_3 u l O_2 u l$ || 38 ligatum O_7 | traderet *Isengriniana mg* || 40 mox te $g q$: te nox
 $L L_{11}$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : nox te $n_1 \lambda$

12

Age cuncta nuptiali
 redimita uere tellus
 celebra toros eriles;
 omne nemus cum fluuiis,
 5 omne canat profundum.
 Ligures fauete campi,
 Veneti fauete montes,
 subitisque se rosetis
 uestiat Alpinus apex
 10 et rubeant pruinæ.
 Athesis strepat choreis
 calamisque flexuosus
 leue Mincius susurret
 et Padus electriferis
 15 admoduletur alnis.
 epulisque iam repleto
 resonet Quirite Thybris
 dominique laeta uotis
 aurea septemgeminas
 20 Roma coronet arces.
 procul audiant Hiberi,
 fluit unde semen aulae,
 ubi plena laurearum
 imperio feta domus
 25 uix numerat triumphos.
 habet hinc patrem maritus,
 habet hinc puella matrem,
 geminaque parte ductum
 Caesareum flumineo
 30 stemma recurrit ortu.

in quinque uersus strophæ concluduntur in L (str. 1 et 2) F₂FF₁₇ (a u. 16 : init. tamquam si oratio soluta esset), in quattuor (quarto quoque et quinto in unum coniunctis) in gP₂L (str. 3 etc.) P (in prim. tant. str. : postea ut libuit lineas composuit diuisit confudit) Rn₁ : uariat J₃ : nugatur W₁

12 3 t(h)oros P₂, cett. mei : c(h)oros P₂ulLPW₁F | eriles cett. mei, Exc. Flor. : uiriles LP || 4 fluuiis P₂ulW₁, cett. mei : foliis P₂W₁ulA₂K₆ || 12 flexuosus F₁₇pc, cett. mei : flexuosis F₂ : fluxuosus PacF₁₇ac || 24 feta g(P₂pc)F₁₇acJ₃ : freta P₂acF₁₇pcJ₃ul, cett. mei || 29 flumineo Barthius olim : flumineo (uel simm.) omnes mei : flamigero K₄ : foemineo Clauerius || 29-30 misere lacerati sunt in PacF₁₇acCF₂₀ g₁L₁P₁₁S₃

CLAVDIVS CLAVDIANVS

35 decorent uirecta Baetin,
 Tagus intumescat auro,
 generisque procreator
 sub uitreis Oceanus
 luxurietur antris.
 Oriensque, regna fratrum,
 simul Occidensque plaudat;
 placidae iocentur urbes,
 quaeque nouo quaeque nitent
 40 deficiente Phoebo.
 Aquiloniae procellae,
 rabidi tacete Cori,
 taceat sonorus Auster.
 solus ouantem Zephyrus
 45 perdominetur annum.

13

5 Solitas galea fulgere comas,
 Stilicho, molli necte corona.
 cessent litui saeuumque procul
 Martem felix taeda releget.
 tractus ab aula rursus in aulam
 redeat sanguis. patris officiis
 iunge potenti pignora dextra.
 gener Augusti pridem fueras,
 nunc rursus eris socer Augusti.

12 35 antris $W_1 F_{17} pc$, cett. mei : undis $W_1 ul J_3$: austris $F_{17} ac$ || 36 post 37 positus
 est in $gac FF_{17} L_1 O_2 O_7 P_{10} ac P_{11} \mu pc$, Exc. Flor. || 37 plaudant $n_1 q$: plaudas F_3 :
 nugatur F || 38 placide pro aduerb. accipit Birt | iocentur $P_2 L RF_{17} J_3 pc$, Exc.
 Flor. : cett. nil moror || 39 tepent LK_6 || 42 rapidi $gP_2 Fn_1$ | c(h)ori codd. : Cauri
 Jeep

in nonnullis codd., uelut $gJ_3 CO_3$, hoc carmen carminum minorum seriem introducit.
 uariantes lectiones quae utroque loco praebentur hic colligo

13 3 saeuum- hoc loco omnes mei, Flor in carm. min. : uacuum- hoc loco Barthii
 liber, in carm. min. $gJ_3 B_1 CC_1 L_4 O_3 P_{11} S_3 W_2 Zmr \Gamma_1$: uiduum- Heinsius || 7 pig-
 nora hoc loco $F_2 ul J_3 ac$, cett. mei, in carm. min. $gJ_3 C Flor$: foedera hoc loco $F_2 J_3$
 $pc K_6 Zz_1$

10 quae iam rabies liuoris erit?
 uel quis dabitur color inuidiae?
 Stilicho socer est, pater est Stilicho.

14

 Attollens thalamis Idalium iubar
 dilectus Veneri nascitur Hesperus.
 iam nuptae trepidat sollicitus pudor,
 iam produnt lacrimas flammea simplices.
 5 ne cessa, iuuenis, comminus adgredi,
 inpacata licet saeuia uinguibus.
 non quisquam fruitur ueris odoribus
 Hyblaeos latebris nec spoliatur fauos,
 si fronti caueat, si timeat rubos:
 10 armat spina rosas, mella tegunt apes.
 crescunt difficili gaudia iurgio
 accenditque magis, quae refugit, Venus.
 quod flenti tuleris, plus sapit osculum.
 dices o quotiens 'hoc mihi dulcius
 15 quam flauos deciens uincere Sarmatas'!
 adspirate nouam pectoribus fidem
 mansuramque facem tradite sensibus.
 tam iunctis manibus nectite uincula
 quam frondens hedera stringitur aesculus,
 20 quam lento premitur palmite populus,
 et murmur querula blandius alite
 linguis adsidui reddite mutuis.

13 10 liuor quis erit *Birt* || 12 stil. socer est pater est stil. *hoc loco* *Lpc*, *cett. mei*, *A₂P₁₁*: stil. pater est socer est stil. *hoc loco* *F₂* (est¹ *om.*) *FF₃O₂O₇*: stil. socer est stil. pater est *in carm. min.* *gJ₃CC₁L₄O₃S₃W₂F₁Flor*: Stil. socer est, gener est Stil. *Scaliger*

14 1 extollens *p₂* || 5 nec *RF₁₇n₁* || 6 inpacata *cett. mei*, *Exc. Flor.*: implacata *P* || 7 nec *L₄P₁₀μ* || 8 Hyblaeos . . . fauos] hybleum . . . fauum *F₁₇*: idaeos . . . fauos *z₁* || 10 tegunt] negant *Birt* || 14 o] hoc *R* || 16 facem *R₂₃*, *Schraderus* || 17 fidem *F₃*, *Schraderus* | subdite *Birt* || 18 nectite *gP₂W₁P₁₁*, *Exc. Flor.*: tradite *W₁ul*, *cett. mei* || 22 adsidui *gpcn₁qR₂₆*, *Heinsius*: assiduis *LPR*: assiduo *P₂W₁F₁₇J₃*: assidue *F₂F* | mutuis *R*, *cett. mei*: mutui *L₃P₁₄*, *Gronouius*: nunciis *LL₁₁Zac*: nuncii *PRul₅*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

et labris animam conciliantibus
 alternum rapiat somnus anhelitum.
 25 amplexu caleat purpura regio
 et uestes Tyrio sanguine fulgidas
 alter uirgineus nobilitet cruor.
 tum uictor madido prosilias toro
 nocturni referens uulnera proelii.
 30 ducant peruigiles carmina tibiae
 permissisque iocis turba licentior
 exultet tetricis libera legibus.
 passim cum ducibus ludite milites,
 passim cum pueris ludite uirgines.
 35 haec uox aetheriis insonet axibus,
 haec uox per populos, per mare transeat:
 'formosus Mariam ducit Honorius.'

23 animam **K**₄, *Gronouius* : animum* omnes mei || 25 caleat **gP**₂**LF**₂**acW**₁**ulF**₁₇
pc : careat **F**₂**pcPRacW**₁**FF**₁₇**acJ**₃**n**₁ : iaceat **Pul** || 26 tirias **R** || 27 alte *uir doctus*
ap. Heinsium || 28 madido **Pac**, *cett. mei* : tepido **PpcW**₂**ul** || 35 intonet **F**₁₃ : con-
 sonet **F**₂ | axibus] auribus **F**₂**n**₁ : laudibus! **L** || 36 populos **R**, *cett. mei* : scopulos
Rul | et mare **F**₁₇ || 37 ducit **gP**₂**RF**₁₇**J**₃ : duxit *cett. mei*

IN GILDONEM

- Redditus imperiis Auster subiectaque rursus
 alterius conuexa poli. rectore sub uno
 conspirat geminus frenis communibus orbis.
 iunximus Europen Libyae. concordia fratrum
 5 plena redit. patriis solum quod defuit armis,
 tertius occubuit nati uirtute tyrannus.
 horret adhuc animus manifestaue gaudia differt,
 dum stupet et tanto cunctatur credere uoto.
 necdum Cinyphias exercitus attigit oras:
 10 iam domitus Gildo. nullis uictoria nodis
 haesit, non spatio terrae, non obice ponti.
 congressum, profugum, captum uox nuntiat una,
 rumoremque sui praeuenit laurea belli.
 quo, precor, haec effecta deo? robusta uetusque
 15 tempore tam paruo potuit dementia uinci?
 quem ueniens indixit hiemps, uer perculit hostem?

15 1–526 *I*, *gP*₂, *L*, *F*₂*P*, *R*, *W*₁, *FJ*₃*n*₁

codicum inscriptiones: incipit de bello gildonico feliciter *I*: liber tercius *g*: liber quartus de uictoria stiliconis et honorii contra gildonem *F*₂*mr*: incipit de bello gildō liber *I* *R*: incipit liber tercius de bello gildonico liber primus *W*₁: liber de gildonico bello *J*₃*ma*: incipit liber de bello gildonis *L*₃: incipit liber de gildone *G*₅: incipit liber in gildonem siue de gildone uel bello gildonico *q*: incipit in gildonem *V*₄

15 1 redditus *P*, *cett. mei*: redditur *P*₄*p*₄: redditus *Rpc*: perditus *Rac*: subditus *Pul* | rursum *P*₄ || 2 alterni *A*₂ || 3 conspirat *R*: conspirant *cett. mei* | geminus . . . orbis *R*: geminis . . . orbis *Pac*: gemini . . . orbes *Ppc*, *cett. mei* || 5 leta *J*₃*μ* | patris *gPA*₂ | solum quod *IgpcLPR*: quod solum *gacP*₂*F*₂ (quod *sscr*) *W*₁*FJ*₃*n*₁ | defuit *Fpc*, *cett. mei*: defluit *Fac* || 7 desunt *F*₃ || 8 tanto] tacito *Flor. Gall.* || 9 necdum *IgF*₂*PR* (dum *add. sscr*) *W*₁*n*₁: nondum *P*₂*FJ*₃: uixdum *Jeep* || 11 non¹] nec *Z* | terrae spatio *P*₂*W*₁*FJ*₃*n*₁ || 13 belli *P*, *cett. mei*: mundi *I**PulW*₁*F*₂₀*P*₁₁: uoti *P*₂*O*₂*ulO*₃*ul* || 14 effecta *IpgcP*₂*ulLF*₂*ulPpcRpcW*₁*FJ*₃*n*₁: effeta *F*₂*PacRac*: effata *I**acP*₂ || 16 indixit *I**P*₂*RpcW*₁*Fpc*?*J*₃*pcn*₁: induxit* *gLF*₂*P* *RacJ*₃*ac* | perculit *IgF*₂*RFJ*₃: pertulit *P*₂*LPW*₁*n*₁: perdidit *Rul*: proterit *I*₁, *Exc. Gyr.*: reppulit *Heinsius*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

exitii iam Roma timens et fessa negatis
 frugibus ad rapidi limen tendebat Olympi
 non solito uultu nec qualis iura Britannis
 20 diuidit aut trepidos summittit fascibus Indos.
 uox tenuis tardique gradus oculique iacentes;
 interius fugere genae; ieiuna lacertos
 exedit macies. umeris uix sustinet aegris
 squalentem clipeum; laxata casside prodit
 25 canitiem plenamque trahit rubiginis hastam.
 attigit ut tandem caelum genibusque Tonantis
 procubuit, tales orditur maesta querellas:
 'si mea mansuris meruerunt moenia nasci,
 Iuppiter, auguriis, si stant inmota Sibyllae
 30 carmina, Tarpeias si necdum respuis arces:
 aduenio supplex, non ut proculcet Araxen
 consul ouans nostraeue premant pharetrata secures
 Susa, nec ut rubris aquilas figamus harenis.
 haec nobis, haec ante dabas; nunc pabula tantum
 35 Roma precor. miserere tuae, pater optime, gentis;
 extremam defende famem. satiauius iram,
 si qua fuit; lugenda Getis et flenda Suebis
 hausimus. ipsa meos horreret Parthia casus.
 quid referam morbiue luem tumulosue repletos
 40 stragibus et crebras corrupto sidere mortes,

17 exitii $\Gamma P_2 J_3 C_1 L_1 ac P_1$: exitium *cett. mei* || 18 rabidi n_1 | concessit $L_{11} ac$ ||
 19 non] nec μ | uultu $\Gamma LF_2 PR n_1$: uisu* $g P_2 Ru/W_1 FJ_3$: cultu θ | nec] non P_2
 $LC_1 W_2$ || 20 fascibus] legibus $P_2 FJ_3 O_2 ul P_1 \mu$ || 21 tardus - O_3 | iacentes Pac ,
cett. mei : latentes $J_3 A_2$: lacertos Ppc || 22 fugere] sedere ζul || 23 exedit $gpc F_2 pc$,
cett. mei : excedit $F_2 ac n_1 P_{11} Zac$: exegit gac || 24 lassata $\Gamma LF_2 O_3$ | casside $P_2 ul$,
cett. mei : cuspidē $P_2 K_6 \theta ac$ || 25 canitiem R , *cett. mei* : canities Rul | subit θ ||
 26 grauatis $F_{17} P_{1+}$ || 27 talesque *Vicetina* | uoce p_2 | loquelas K_6 || 28 meruerunt
 $gsscr$, *cett. mei* : meruissent $g P_2 W_1 J_3$ || 30 necdum $\Gamma LF_2 PR W_1$: nondum $g(in$
ras.) P_2 FJ_3 n_1 | respuis $\Gamma LF_2 PR ul$, *Exc. Gyr.* : respicis R : despicias $gpc P_2 W_1 F$
 $J_3 n_1$ || 31 araxem $F n_1 A_2 F_{20}$, *Exc. Gyr.* : orthographiam correxit *Burmānus* :
 oaxen (uel *sim.*) *cett. mei* || 32 nostraeue $\Gamma P_2 Rmr FJ_3$: nostrasue g : nostre nec
 n_1 : nostraeue $LF_2 PW_1$ | premant $g'ac Rmr J_3 sscr$, *cett. mei* : prement J_3 : tre-
 mat gpc || 33 ut $LF_2 P$: in $Pul Rmr$, *cett. mei* : uerb. om. Γ || 34 haec¹] heu *Good-*
year || 36 satiarimus *Heinsius* || 37 fuit Fpc , *cett. mei* : fluit Fac || 38 horreret ΓP_2
 $LF_2 PR ac W_1 J_3$: horret iam $Rpc Fpc$: horreret iam θac : horrebat $gpc n_1 q$: hor-
 rescit $A_2 g_1$: exhorret *Exc. Gyr.* : en horret *Heinsius* || 39 morbine ΓZ : mor-
 bique n_1 : mundiue K_6 | tumulosue $P_2 W_1 J_3 n_1 pc A_2 F_3$ (ut *opinor*) $K_6 Z$: tumu-
 losque $\Gamma g LF_2 PR pc F n_1 ac$: cumulosque $gul Rac$: cumulosue *Heinsius* || 40 cladi-
 bus P_{11}

15. IN GILDONEM

aut fluium per tecta uagum summisque minantem
collibus? ingentes uexi submersa carinas
remorumque sonos et Pyrrhae saecula sensi.
45 ei mihi, quo Latiae uires urbisque potestas
decidit! in qualem paulatim fluximus umbram!
armato quondam populo patrumque uigebam
consiliis; domui terras hominesque reuinx
legibus; ad solem uictrix utrumque cucurri.
50 postquam iura ferox in se communia Caesar
transtulit et lapsi mores desuetaque priscis
artibus in gremium pacis seruire recessi,
tot mihi pro meritis Libyam Nilumque dedere,
ut dominam plebem bellatoremque senatum
classibus aestiuus alerent gemituque uicissim
55 litore diuersi complerent horrea uenti.
stabat certa salus: Memphis si forte negasset,
pensabam Pharium Gaetulis messibus annum.
frugiferas certare rates lateque uidebam
Punica Niliacis concurrere carbasa uelis.
60 cum subiit par Roma mihi diuisaque sumpsit
aequales Aurora togas, Aegyptia rura
in partem cessere nouam. spes unica nobis
restabat Libyae, quae uix aegreque fouebat,
solo ducta Noto, numquam secuta futuri,
65 semper inops, uentique fidem poscebat et anni.
hanc quoque nunc Gildo rapuit sub fine cadentis
autumni. pauido metimur caerula uoto,

41 aut $P_2 Rul W_1 J_3 P_{10} pc \theta$: an $\Gamma g Lac F_2 PR n_1$: et $?F$: en $L?pc$ | minantem
 L (in ras.) Rul , cett. *mei* : minatum R || 42 urgentes θ || 44 (h)ei] heu $\Gamma P_2 J_3$ |
uires] gentes F_3 | urbisque $g?pc?LF_2 PRFn_1$, Exc. *Gyr.* : orbisque $\Gamma g?ac P_2 Pul$
 $W_1 J_3$ || 45 recidit R_{23} : procidit A_3 : occidit P_{14} | qualem (talem P_2) . . . umbram]
quales . . . umbras W_1 || 46 om. P_2 | armato . . . populo Exc. *Gyr.* : armatis . . .
populis *codd.* : armatis . . . populi (cum conciliis 47) *Bentleius ad Hor. carm. 3. 6. 20* |
patriisque $LK_6 P_{11} \lambda$ || 47 conciliis R : consiliis (ut saepe) n_1 | homines- $Rpc J_3 ul$,
cett. *mei* : hominem- F_3 : omne- Rac : urbes- $P_2 J_3 O_2 P_1$: orbem- A_3 || 49 rura P ||
50 elapsi $LF_2 PRZ \lambda$ || 51 seruire *Barthius* || 52 nilum libyam-* $A_2 B_1 g_1$ | dede-
runt F_{17} || 53 et P_{11} || 54 alerent P (-em ac, teste *Birt*, sed non uideo), cett. *mei* :
alerem F_{17} , *Birt* || 55 diuersi $g?$, cett. *mei* : diuisi J_6 || 57 pharium $F_2 mg$, cett. *mei* :
parilem $LF_2 PRZ \lambda$ | mensibus $F_2 L_1 P_{11}$ || 58 certasse $n_1 q$ | uices F_1 || 59 occur-
rere $A_2 \lambda$ || 60 tum P_{11} | subiit A_3 , *Cuiacii uetus* : subit $n_1 q$: subito cett. *mei* |
diuersa- $A_2 B_1 g_1 O_7 Z$ || 61 iura $F_3 \mu$ || 62 nouam $F_2 PRW_1$: nouae* cett. *mei* :
nothi n_1 | nobis] mundi F_{20} || 63 hunc *uers. spurium esse dixit Paul* | faue-
bat F_1 || 65 et anni $P_2 ul$, cett. *mei* : in annum P_2 || 66 rapuit gildo L_{11} : gildo te-
nuit F_3 || 67 metitur LP

puppis si qua uenit, si quid fortasse potenti
 uel pudor extorsit domino uel praeda reliquit.
 70 pascimur arbitrio Mauri, nec debita reddi,
 sed sua concedi iactat gaudetque diurnos
 ut famulae praebere cibos uitamque famemque
 librat barbarico fastu uulgique superbit
 fletibus et tantae suspendit fata ruinae.
 75 Romuleas uendit segetes et possidet arua
 uulneribus quaesita meis. ideone tot annos
 flebile cum tumida bellum Karthagine gessi?
 idcirco uoluit contempta luce reuerti
 Regulus? hoc damnis, genitor, Cannensibus emi?
 80 incassum totiens lituis naualibus arsit
 Hispanum Siculumque fretum uastataque tellus
 totque duces caesi ruptaque emissus ab Alpe
 Poenus et attonitae iam proximus Hannibal urbi?
 scilicet ut domitis frueretur barbarus Afris,
 85 muro sustinui Martem noctesque cruentas
 Collina pro turre tuli? Gildonis ad usum
 Karthago ter uicta ruit? hoc mille gementis
 Italiae clades inpensaque saecula bello,
 hoc Fabius fortisque mihi Marcellus agebant,
 90 ut Gildo cumulare opes? haurire uenena
 compulimus dirum Syphacem fractumque Metello
 traximus inmanem Marii sub uincla Iugurtham,
 et Numidae Gildonis erunt? pro funera tanta,
 pro labor! in Bocchi regnum sudauit uterque

68 parato F_{17} || 69 praedo $P_2 O_2 P_1$ | relinquit G_5 || 70 non P_{13} | reddi $F_2 pc$,
cett. mei : reddit $LF_2 ac PRA_2 ac \lambda$ || 71 iactat gaudet- ($P_2 pc$), *cett. mei* : gaudet
 iactat- ($P_2 ac$) P_1 || 73 barbarico librat* z_1 || 74 facta K_4 || 76 ideoque λ | annos
 $P_2 Rmr$, *cett. mei* : annis $P_2 ul F n_1 O_2 O_3 ac \mu$ || 77 timida $P_2 Rmr C ac L_1$ | gessi . . .
 bellum z_1 || 79 haec $F_2 J_3 n_1$ | genitor damnis F_{20} | emi $LF_2 PRW_1 ul$: egi $I g P_2$
 $W_1 FJ_3 n_1$: emit F_3 : egi *Barthii liber* || 80 totiens lituis $g^2 pc Rac$, *cett. mei* : lituis
 totiens L : totiens laciis $R pc$: totiens uacuis F_{20} : totiens ternis R_{23} : totiens tran-
 stris *Heinsius* || 82 immissus *Liuius* | ab aula A_3 || 85 mauro $P_2 n_1 O_2 q$ | noc-
 tem- cruentam F_{17} : mortes- cruentas F_{20} || 86 sub turre $P_2 FJ_3 \mu pc$ || 87 ruit $I L$
 $F_2 PRW_2 sscr$: fuit $g P_2 W_1 FJ_3 n_1 O_3$ | haec J_3 || 88 inpressa- P_{11} | bello $LF_2 P$
 RZ : bellis *cett. mei* || 89 fabii L_1 | mihi $I LF_2 PRF$, *Exc. Gyr.* : simul $g P_2 W_1$
 $J_3 n_1$ | agebat $P_2 W_1 J_3^2 A_2 C I_1$ || 91 durum $F_{17} ac O_2 W_2$ | Syphacem] Hanni-
 balem *Barthius* | aliquid ante nomen Syphacem excidisse putat *Jeep* | metello F_2
 $pc F pc J_3 pc$, *cett. mei* : metallo $F_2 ac Fac J_3 ac L_4 P_{11}$ || 93 ut . . . eant *Heinsius* (non
 erant) || 94 labor $I g F_2 PRW_1$: dolor $P_2 LF_2 sscr FJ_3 n_1$ | regnum bocci $P_2 FJ_3$ |
 sudabit R : sudabat L_4 : sudaret R_3 : sudarit *Heinsius*

15. IN GILDONEM

- 95 Scipio; Romano uicistis sanguine, Mauri.
ille diu miles populus, qui praefuit orbi,
qui trabeas et scepra dabat, quem semper in armis
horribilem gentes, placidum sensere subactae,
nunc inhonorus, egens perfert miserabile pacis
100 supplicium nulloque palam circumdatus hoste
obsessi discrimen habet. per singula letum
inpendet momenta mihi dubitandaque pauci
praescribunt alimenta dies. heu prospera fata!
quid mihi septenos montes turbamque dedisti
105 quae paruo non possit ali? felicior essem
angustis opibus; malletm tolerare Sabinos
et Veios; breuior duxi securius aeuum.
ipsa nocet moles. utinam remeare liceret
ad ueteres fines et moenia pauperis Anci!
110 sufficerent Etrusca mihi Campanaque culta
et Quincti Currique seges, patriaeque petenti
rusticus inferret proprias dictator aristas.
nunc quid agam? Libyam Gildo tenet, altera Nilum.
ast ego, quae terras iuuenis pontumque subegi,
115 deseror: emeritae iam praemia nulla senectae.
di, quibus iratis creui, succurrite tandem,
exorate patrem; tuque o quae sponte per altum
uecta Palatinis mutasti collibus Idam
praelatoque lauas Phrygios Almone leones,
120 maternis precibus natum iam flecte, Cybele.
sin prohibent Parcae falsisque elusa uetustas
auspiciis, alio saltem prosternite casu

96 orbi *Lpc*, *cett. mei*: urbi *LacJ₃P₁₀ul* || 97 sceptrumque *F* | dedit *Aldina* ||
98 placidum gentes *A₂B₁g₁* | coactae *F₂₀P₁₁*: solutae 'vet. *Gyr.*' teste *Heinsio* ||
99 egens *om.*, inops *add. sscr J₃* | praefert *W₁C₁G₅K₆L₃* | mirabile *Delrius* ||
101 adit *Heinsius* || 102 impendit *ΓA₂μ* | dubitanda- *P₂ul*, *cett. mei*: dubita-
ta- *P₂* || 103 heus *L* | perfida *F₂₀* | fata *gpcP₂?ac*, *cett. mei*: facta *gacP₂ac*: fati
Heinsius || 104 trabeamque *P₂* | dedisti *gP₂PacRFJ₃n₁O₃*: dedistis *ΓLpc?F₂P*
pcW₁ || 105 possit *Rn₁*: posset *cett. mei* || 106 tolerasse *LPZμ* | Gabinos *Delrius* ||
107 breuior duxit *P*: duxi breuior *z₁*: breuior ducam *L₁pc* || 109 ueteres fines]
fines uet. *μ*: uet. ciues *n₁q* || 110 rura *F₃ul* || 111 petenti *ΓF₂ulPW₁pc?C₁pc*:
potenti *gP₂LF₂RFJ₃n₁* || 113 nunc *F₂RpcW₁n₁Z*: num *PRac*: nam *ΓgP₂J₃*:
heu *LF*: sed *Ful* || 114 iuuenis *Barthius*: humeris *codd.*: armis *Exc. Laeti, Liui-*
neius: numeris *Rubenius*: meritis *Birt, Koch* || 115 et meritae *A₃* | tam *W₁* ||
117 quae sponte *LF₂PRpc*: si sponte* *ΓgP₂F₂ulW₁FJ₃n₁*: quae uecta* *Rac* ||
118 uecta *Rpc*, *cett. mei*: sponte* *Rac* | palestinis *K₆* || 120 natum precibus *Lλ* |
Cybebe *Jeep* || 121 sin *F?ac*, *cett. mei*: si *W₁Fpcn₁* | potestas *O₇acP₁₁* || 122 au-
guriis *A₂g₁*

et poenae mutatae genus. Porsenna reducat
 Tarquinius; renouet ferales Allia pugnās;
 125 me potius saeui manibus permittite Pyrrhi,
 me Senonum furiis, Brenni me reddite flammis.
 cuncta fame leuiora mihi.'

sic fata refusis

obtuit lacrimis. mater Cytherea parensque
 flet Mauors sanctaeque memor Tritonia Vestae,
 130 nec Cybele sicco nec stabat lumine Iuno.
 maerent Indigetes et si quos Roma recepit
 aut dedit ipsa deos. genitor iam corda remitti
 coeperat et sacrum dextra sedare tumultum,
 cum procul insanis quatiens ululatibus axem
 135 et contusa genas mediis apparet in astris
 Africa: rescissae uestes et spicea passim
 sarta iacent; lacero crinales uertice dentes
 et fractum pendebat ebur, talique superbas
 inrupit clamore fores:

'quid, magne, moraris

Iuppiter, auulso nexu pelagique solutis
 legibus iratum populis inmittere fratrem?
 mergi prima peto; ueniant praerupta Pachyno
 aequora, laxatis subsidant Syrtibus urbes.
 si mihi Gildonem nequeunt abducere fata,
 145 me rape Gildoni. felicior illa perustae
 pars Libyae, nimio quae se munita calore
 defendit tantique uacat securi tyranni!
 crescat zona rubens; medius flagrantis Olympi

124 renouet $W_1 ul$, *cett. mei*: reuocet $W_1 FF_{17} G_5 Z$ | ferales *codd.*, *Isengriniana mg*: feriales *Iuntina*: furiales *Burmannus* | allia *Fpc*, *cett. mei*: gallia $P_2 LF_{ac}$: Acilia *Isengriniana mg* | pugnās $FLF_2 PRZ$, *Exc. Gyr.*: caedes $gP_2 W_1 FJ_3 n_1$ || 125 manibus saeui F_1 | permittite $LF_2 PRZ$, *Isengriniana mg*: prosternite $FGP_2 PulW_1 FJ_3 n_1$ || 126 credite θ || 127 mihi . . . fame Z | meliora A_2 || 130 non . . . nec F | cybele sicco $FRK_6 L_1 ac$, *Isengriniana*: sicco cybele* *cett. mei* || 132 corda $FGP_2 F_2 pc? PulW_1 FJ_3 ac$: corde $LF_2 ac? PRJ_3 pc n_1$ || 133 dextra sacrum L_3 || 135 contusa $FGacP_2 ulF_2 PRO_3$: concussa $gpcP_2 LW_1 FJ_3$: confusa $n_1 q$ || 136 dis-cissae A_2 | passim $FLF_2 PRW_1$: parsim Fac : sparsim $gP_2 FpcJ_3 n_1$ || 137 crinales . . . nexus (*in ras.*) g : crinalis . . . dentis *Jeep* || 138 effractum $gP_2 W_1 J_3$: et stratum *Exc. Laeti* | supernas P_{14} || 139 irrumpit $FA_2 B_1 g_1$ | uias F_{17} || 141 legibus P , *cett. mei*: nexibus $PulF_{17}$ | terris p_2 | frenum F_{17} || 142 cuncta K_6 | pro-rupta *Heinsius* || 143 lassatis $O_3 O_7$ || 144 nequeant K_6 || 146 quae Rpc , *cett. mei*: qua Rac || 148 crescat $g? pcP_2 ulPW_1 ul$, *cett. mei*: crescit $g? acP_2 PulW_1$ | medius $FP_2 ulLpc? F_2 PRW_1 J_3$: melius $gP_2 FJ_3 sscr n_1$

15. IN GILDONEM

150 me quoque limes agat; melius deserta iacebo
uomeris inpatiens. pulsus dominantur aratris
dipsades et sitiens attollat glaeba cerastas.
quid me temperies iuuat? quid mitior aether?
Gildoni fecunda fui. iam solis habenae
155 bis senas torquent hiemes, ceruicibus ex quo
haeret triste iugum. nostris iam luctibus ille
consenuit regnumque sibi tot uindicat annos,
atque utinam regnum! priuato iure tenemur
exigui specie fundi. quod Nilus et Atlans
dissidet, occiduis quod Gadibus arida Barce
160 quodque Paraetonio secedit litore Tinge,
hoc sibi transcribit proprium. pars tertia mundi
unius praedonis ager.

distantibus idem
inter se uitii cinctus: quodcumque profunda
traxit auaritia, luxu peiore refundit.
165 instat terribilis uiuis, morientibus heres,
uirginibus raptor, thalamis obscaenus adulter.
nulla quies: oritur praeda cessante libido;
diuitibusque dies et nox metuenda maritis.
quisquis uel locuples pulchra uel coniuge notus,
170 crimine pulsatur falso; si crimina desunt,
accitus conuiua perit. mors nulla refugit
artificem: uarios sucos spumasque requirit
serpentum uirides et adhuc ignota nouercis
gramina. si quisquam uultu praesentia damnet
175 liberiusue gemat, dapibus crudelis in ipsis

149 melius **Rul**, *cett. mei*: melior **RF**_{17ac} | iacerem **F**₂₀ || 150 pulsus] pressis **Cul**:
ustis **Birt** | dominantur **Ppc**, *cett. mei*: dominetur **F**₂**PacR** | aratris **LF**₂**PRO**₃
W₂**Z**: aristis **F**₂**ul**, *cett. mei* || 151 dipsades **Pul**(**n**₁), *cett. mei*: dipsas **F**₂**PR**, *Isen-*
griniana mg || 152 aer **L****λ** || 155 haeret **P**₂, *cett. mei*: haesit **P**₂**ul** | in luctibus
Hall || 156 consenuit **R**, *cett. mei*: consueuit **Rul**: insenuit **Z** | annos **R**: annis *cett.*
mei || 157 tenetur **RZ****θ**: tenerer **Ppc** || 158 exigui **F**₂**ul**, *cett. mei*: exilis **F**₂**Z** |
specie fundi **Rsscr**, *cett. mei*: fundi specie **F**₁**ma**: specie regni **R** | qua **K**₄ ||
159 qua **K**₄ || 160 *spurium existimat König* | quaque **K**₄ | gurgite **L** | Tinge **Birt**
(*uix minus bonum esset Tingi, quod hic, ne quis alius proferat, profero*): pinguis
Rac: ganges **Rpc**, *cett. mei*: Gorge uel Tinges **Burmannus**: Tangis **Gesnerus**: Tin-
gis **Jeep**) || 161 transcripsit* *Exc. Gyr.* || 163 tinctus **Ker** | quaecumque **θpcλ** ||
164 refundit **Fpc**, *cett. mei*: refudit **Fac**: profundit **p**₄ || 169 uel pulchra* **F****LFA**₂
B₁**W**₂ || 170 desint **P**₂**FJ**₃**F**₂₀**O**₃**pc** || 171 ascitus* **gC**₁**G**₅**O**₇**W**₂ || 172 ualidos *Bur-*
mannus | remiscet **K**₄ || 174 damnat **F**₂₀**g**₁ || 175 gemit **R**₃₂ | in ipsis **P**₂, *cett.*
mei: (h)erilem **P**₂**ulO**₂**ulO**₃**ul**

emicat ad nutum stricto mucrone minister.
 fixus quisque toro tacita formidine libat
 carnifices epulas incertaque pocula pallens
 haurit et intentos lateri circumspicit enses.
 180 splendet Tartareo furialis mensa paratu,
 caede madens, atrox gladio, suspecta ueneno.
 ut uino calefacta Venus, tum saeuior ardet
 luxuries, mixtis redolent unguenta coronis.
 crinitos inter famulos pubemque canoram
 185 orbatas iubet ire nurus nuperque peremptis
 adridere uiris. Phalarin tormentaue flammae
 profuit et Siculi mugitus ferre iuueni
 quam tales audire choros. nec damna pudoris
 turpia sufficiunt: Mauris clarissima quaeque
 190 fastidita datur. media Karthagine ductae
 barbara Sidoniae subeunt conubia matres;
 Aethiopem nobis generum, Nasamona maritum
 ingerit; exterret cunabula discolor infans.
 his fretus sociis ipso iam principe maior
 195 incedit; peditum praecurrunt agmina longe;
 circumdant equitum turmae regesque clientes,
 quos nostris ditat spoliis. proturbat auita
 quemque domo; ueteres detrudit rure colonos.
 exiliis dispersa feror. numquamne reuerti
 200 fas erit errantesque solo iam reddere ciues?
 iret adhuc in uerba dolor, ni Iuppiter alto
 coepisset solio (uoces adamante notabat
 Atropos et Lachesis iungebat stamina dictis):

179 instantes A_3 | lateri $LF_2PRZ\lambda$: capiti* $PulRul$, cett. mei || 180 feralis
 $F_{17}F_1$, Heinsius || 181 spectata $F_{17}ac$ || 182 et gLW_2ac | uino est *Flor. Gall.* |
 ardet F_2ul , cett. mei : urget $LF_2PF_{17}Z\lambda$ || 183 mixtos . . . cruores *Birt* | redolens
Koch || 184 famulos inter F | canoram F_2ulRul , cett. mei : coronam n_1 : decoram
 LF_2PR || 185 ornatas *Burmamnus* || 187 praefuit W_1n_1 : praestitit K_6ul , *Jeep* |
 mugitus G_5 | tiranni K_6 || 188 ambire λ | toros F | pudori K_4 || 189 Mauro . . .
 cuique uel cuius *Burmamnus* || 193 et terret *Vicetina* | discolor $FgP_2F_2ulRulW_1$
 FJ_3n_1 : descolor L_{11} : decolor K_6 , Heinsius olim : degener LF_2PpcR , *Isengriniana*
mg || 194 sociis] populis *Exc. Pat. rec. (non p_2)* || 195 procurrant \emptyset : praecedunt
 LA_2G_1 || 196 circumstant G_5L_4 || 197 proturbat FgL_2RW_1 : perturbat P_2PFJ_3
 n_1O_2Z || 198 rure] iure C || 200 fas erit *omnes mei* : spes erit *Burmamnus* | fas erit
 errantesque solo iam (me P_2 : mihi W_1) reddere ciues] fas erit atque solo natali
 reddere ciues $A_2B_1g_1z_1$: errantesque solo natali reddere ciues K_4 || 201 isset *Exc.*
Laeti | nisi gW_1n_1 || 202 notabat F_2ul , cett. mei : notauit F_2PRF

15. IN GILDONEM

205 'nec te, Roma, diu nec te patiemur inultam,
Africa. communem prosternet Honorius hostem.
pergite securae. uestrum uis nulla tenorem
separat et soli famulabitur Africa Romae.'
dixit et adflauit Romam meliore iuuenta.
continuo redit ille uigor senique colorem
210 mutauere comae. solidatam crista resurgens
erexit galeam clipeique recanduit orbis
et leuis excussa micuit rubigine cornus.
umentes iam noctis equos Lethaeaue Somnus
frena regens tacito uoluebat sidera curru.
215 iam duo diuorum proceres, maiorque minorque
Theodosii, pacem laturi gentibus ibant,
qui Iouis arcanos monitus mandataque ferrent
fratribus et geminis sancirent foedera regnis:
sic cum praecipites artem uicere procellae
220 adsiduoque gemens undarum uerbere nutat
descensura ratis, caeca sub nocte uocati
naufraga Ledaui sustentant uela Lacones.
circulus ut patuit Lunae, secuere meatus
diuersos: Italas senior tendebat in oras;
225 at pater, intrantem Pontum qua Bosphoros artat,
Arcadii thalamis urbiue inlapsus Eoae.
quem simul ut uidit natus (nam clara nitebat
Cynthia), permixto tremuerunt gaudia fletu,
complexuque fouens quos non sperauerat artus
230 'o mihi post Alpes nunc primum reddite' dixit,
'unde tuis optatus ades? da tangere dextram,
qua gentes cecidere ferae. quis tale remouit

204 non . . . non K_6 | inultam R , *cett. mei*: inultas ΓRul || 205 disperdet F_2
(*uers. om. add. mg*) || 207 separet LA_2pcO_2pc || 209 rediitque uigor $Birt$ | colorem
 $RmrFpc$, *cett. mei*: calorem Fac : rigorem $A_2B_1g_1O_7$ || 212 leuis et *Heinsius* |
cornus $\Gamma F_2acR\Gamma_1pc$: conus F_2pc , *cett. mei* || 214 regens Rul , *cett. mei*: gerens
 F_2PR , *Isengriniana mg*: ferens F_{17} | curru $\Gamma F_2acPRFn_1$, *Exc. Gyr.*: cursu gP_2
 $LF_2pcW_1J_3$: lapsu C_1 || 215 iam duo $PmgRul$, *cett. mei*: et iam PR | maiorque
 $\Gamma gP_2F_2sscrW_1J_3n_1$: seniorque LF_2PRF || 218 sociarent R_{13} , *Heinsius* || 220 as-
sidue- n_1 || 221 defensura W_1 : decessura *Exc. Rubenii*: desessura *Heinsius* ||
222 ostendunt bella dracones *Isengriniana mg* || 223 lunae patuit $B_1g_1z_1$ || 224 in
 ΓLF_2PRF , *Exc. Gyr.*: ad $gP_2W_1J_3n_1$ | arces A_3 || 225 errantem *Goodyear* |
pontum $\Gamma F_2PRF(J_3mg)n_1$: portum $gP_2LF_2ulW_1J_3sscr$ | quo μ || 226 inlapsus
 $\Gamma LPRF$: elapsus $gP_2F_2W_1J_3n_1$ || 227 simul ut $\Gamma gP_2W_1J_3n_1$: simul ac^*F , *Exc.*
Gyr.: sicut F_2PR : suus ut Lpc | iam $P_{11}acW_2$ || 229 conspectu- *Heinsius* |
fouens gac , *cett. mei*: diu $gpcL_4$: petens $Birt$ || 231 iungere F_3

praesidium terris? ut te mortalia pridem
 inplorant longeque pium fortemque requirunt!
 235 cui pater in tales rupit suspiria uoces:
 'hoc erat? in fratres medio discordia Mauro
 nascitur et mundus germanaque dissidet aula?
 Gildonisne salus tanti sit palma furoris?
 scilicet egregius morum magnoque tuendus
 240 et cuius meritis pietas infracta recedat!
 †in primo genitore uide† ciuile calebat
 discidium, dubio stabant Romana sub ictu:
 quis procul Armenius uel quis Maeotide ripa
 rex ignotus agit, qui me non iuuat euntem?
 245 auxilio fouere Getae, uenere Geloni.
 solus at hic non puppe data, non milite misso
 subsedit fluitante fide. si signa petisset
 obuia, detecto summissius hoste dolerem:
 restitit in speculis fati turbaque reductus
 250 librauit geminas euentu iudice uires
 ad rerum momenta cliens seseque daturus
 uictori: fortuna simul cum Marte pependit.
 o si non cupidis essem praereptus ab astris!
 exemplum sequerer Tulli laniandaque dumis
 255 inopia diuersis aptarem membra quadrigis.

234 longe- **PRacZ**: lugent- **Rpc**, *cett. mei* || 235 cui] tunc **n₁q**: tum **gpc?**: cum **W₂** | in uoces . . . tales **F** || 236 in fratres **P₂**, *cett. mei*: in fatis **P₂mr** || 238 gildonisue **L?F₂n₁** | tanti sit **P₂LF₂PW₁n₁**, *Exc. Gyr.*: tanti fit **ΓgRFFJ₃**: fit tanti **B₁g₁** | palma **ΓgLF₂ulP**, *Exc. Gyr.*: causa **P₂F₂RW₁FJ₃n₁** || 239 magnique **Γ** | tuendus **F₂ul**, *cett. mei*: timendus **F₂**: putandus **Birt** || 240 infracta **ΓgP₂F₂ulW₁FJ₃n₁**: in fratre **LF₂PR**: a fratre **J₃?sscrZ**: fraterna **Heinsius** | recedit **FP₁₀** || 241 in primum **g**: inuito uel infirmo **Birt** | uide **PpcJ₃**, *cett. mei*: uidet **Pac**: uidet **J₃ulz₁ac** || 240—241 in fratre recedat, in primo genito. reuide **Mommsen** || 244 agit **R**, *cett. mei*: agat **R?mg**: erat **K₆ac**, *Isengriniana mg* | me non **ΓLF₂PRF**: non me* **gP₂W₁J₃n₁**: non ad- **F₃** | egentem **K₆ac** || 245 fouere **LF₂PRF**: fauere **ΓgP₂RulW₁J₃n₁**: uenere **L₄**, *Burmannus* (auxilio cum non iuuat coniuncto) | uenere] fauere **L₄P₁₁** || 246 at hic **Rpc**, *cett. mei*: adhuc **PRac** | pube **O₃ulλ**, *Isengriniana mg* || 247 petissent **F₁₉P₁₀**, *Birt*: tulisset **F₃** || 248 defecto **R**: deiecto **P₁**: defenso *Isengriniana mg* | submissus ab **ϑ** | dolerem **Ppc**, *cett. mei*: dolorem **ΓPacO₃acP₁₁**: dolerent **L₁ac** || 249 fati speculis **μ** || 251 calens **Paul** || 252 fortuna . . . cum marte **P₂pcRmrW₁FJ₃**: fortuna . . . cum mente **Γgpc?LF₂Pn₁**, *Exc. Gyr.*: cum marte . . . fortuna **F₃**: Bellona . . . cum Marte *Schraderus* | simul] prior **λ** || 253 o *cett. mei*: et **gP₂RmrJ₃**, *Exc. Gyr.*: at **L₃** | praereptus **gP₂LF₂pcW₁J₃**: praereptus **n₁**: praeraptus **RmrL₄**: praeruptus **ΓF₂acPF** || 254 lanianda- **LF₂PF**: laniata- **ΓgP₂RmrW₁J₃n₁** | dumis **PpcJ₃pc**, *cett. mei*: duris uel diris *Burmannus*: durus **Paul** || 255 raptarem* **F**

15. IN GILDONEM

germani nunc usque tui responsa colebat:
en iterum calcat. tali te credere monstro
post patrem fratremque paras?

sed magna rependit

260 inque tuam sortem numerosas transtulit urbes.
ergo fas pretio cedit? mercede placebit
seditio? taceo laesi quod transfuga fratris,
quod levis ingenio. quamvis discrimine summo
proditor adportet suspensa morte salutem,
numquam gratus erit. damnamus luce reperta
265 perfidiam nec nos patimur committere tali.
hoc genus emptori ciues cum moenibus offert,
hoc uendit patriam. plerique in tempus abusi,
mox odere tamen: tenuit sic Graia Philippus
oppida; Pellaeo libertas concidit auro.
270 Romani scelerum semper spreuere ministros.
noxia pollicitum domino miscere uenena
Fabricius regi nudata fraude remisit,
infesto quem Marte petit, bellumque negauit
per famuli patrare nefas, ductosque Camillus
275 trans murum pueros obsessae reddidit urbi.
traduntur poenis alii, cum proelia soluant;
hic manet ut moueat? quod respuit alter in hostem,
suscipis in fratrem? longi pro dedecus aui!
cui placet, Australes Gildo condonat habenas

257 en $\Gamma L F_2 P n_1$, *Exc. Gyr.*: nunc $g P_2 R m r W_1 J_3$ | calcas $n_1 q p c$: temp-
tat $F_{17} a c$ | reddere J_6 || 258 fratrem patrem- $F W_1 P_{10} a c \vartheta$ || 259 tuas sortes P_2
 $J_3 \mu$ || 260 cedit $F p c$, *cett. mei*: cedit $F a c$ || 261 seditio $P_2 R u l J_3 \mu$: proditio*
 $J_3 u l$, *cett. mei*: deditio *Heinsius* | fratris $g p c? L F_2 P R W_1 F J_3 u l n_1$: patris ΓP_2
 $R u l J_3 n_1 u l$ || 262 ingenio est $J_6 p c$ | quam uis *Birt* || 263 suspensa F_2 , *cett. mei*:
suspensam K_4 : dilata $F_2 g l o s s.$ || 264 nusquam $J_6 \mu$ | damnatus Γ | reperta R ,
cett. mei: recepta $\Gamma R u l P_{10} W_2$, *Exc. Gyr.*: g *incert.* || 266 emptoris $A_2 a c$: emp-
turus *Jeep* | post emptori non post tali (265) *distinguit Heinsius* | offert $\Gamma L F_2$
 $P p c R W_1 F J_3 p c n_1$: effert $P a c$: affert $A_2 a c C F_3 K_6$: aufert $P_2 J_3 a c A_2 p c L_3 p c$: g
incert. || 267 hic $P_2 O_2 Z$ | populique $O_7 p c P_{10} W_1 \vartheta$ || 270 semper scelerum $P_2 J_3$
 $F_{17} \mu$ || 271 domino] *Pyrrho Isengriniana mg* || 272 mandata A_3 | fronte A_2 |
remitit λ || 273 infausto $P_2 O_2 W_2$: infestum $K_6 P_1$ || 275 post C_1 || 276 prae-
mia $n_1 K_6 a c q$ | soluant R , *cett. mei*: soluunt $F_{17} P_{14}$: soluent $C a c$: tollunt
 $\Gamma R u l$: uoluant *Jeep* || 277 respuit $F_2 p c$, *cett. mei*: respuat* L_3 , *Heinsius* | hoste
 P_1 : hostes L_{11} || 278 suscipit $P_2 O_2 P_{11} \mu$: suspicis $g_1 \vartheta$ | fratres L_{11} || 279 con-
donat $\Gamma F_2 P R$: cum donat A_2 : contradat $F_2 u l$: cum tradat $g P_2 n_1$: cum tradit
 $L R u l W_1 F J_3$: contradit *Sched. Gud.*: num donat uel cur donat uel num tradit uel
cur tradit *Heinsius*

- 280 tantaque mutatos sequitur prouincia mores.
 quaslibet ad partes animus nutauerit anceps,
 transfundit secum Libyam refluumque malignus
 commodat imperium. Mauri fuit Africa munus.
 tollite Massylas fraudes, remouete bilingues
 285 insidias et uerba soli spirantia uirus.
 ne consanguineis certetur comminus armis,
 ne, precor. haec trucibus Thebis, haec digna Mycenis;
 in Mauros hoc crimen eat.
- quid noster iniquum
- molitur Stilicho? quando non ille iubenti
 290 paruit? an quisquam nobis deuinctior extat?
 ut sileam uarios mecum quos gesserit actus,
 quae uidi post fata loquar. cum diuus abirem,
 res inconpositas (fateor) tumidasque reliqui.
 stringebat uetitos etiamnum exercitus enses
 295 Alpinis odiis, alternaque iurgia uicti
 uictoresque dabant. uix haec amentia nostris
 excubiis, nedum puero rectore quiesset.
 heu quantum timui uobis, quid libera tanti
 militis auderet moles, cum patre remoto
 300 ferueret iam laeta nouis. dissensus acerbus
 sed grauior consensus erat. tunc ipse paterna

280 'Hic uersus si deesset, nil deesset' Birt | nudatos n_1 || 281 quas cumque A_3 | in L | animus $FLRulJ_3$: animum RJ_3ul , cett. mei : animi *Heinsius* | nutauerit $FLRul$: mutauerit R, cett. mei || 282 traducit *Jeep* | libyam secum $gP_2W_1J_3n_1$ | refugum- P_1 , *Heinsius* : reliquum- *Jeep* || 283 commouet *Jeep* | fuit] -que fit uel fluit *Heinsius* || 285 soli omnes mei, *Exc. Frising.* : doli $CpcF_{17}$ | spirantia cett. mei, *Exc. Frising.* : sperantia n_1 | uirus omnes mei, *Exc. Frising.* : fraudes p_4 || 286 nec $gP_2n_1CC_1L_1W_2$ | hastis ζac || 287 ne] de- Ln_1 : te p_2 : haec P_2 : hoc $gpc?$ | thebis trucibus uel F_{17} || 289 molitus *Heinsius* || 290 an] aut $LA_2\lambda$: haud *Heinsius* | nobis quisquam L_4z_1 | deuotior* Zmg : clementior A_2 || 291 taceam $G_5K_6W_2$ | quos mecum $gP_2W_1n_1$ | gesserat F_2 || 292 quae fecit Z | loquar P_2ul , cett. mei : loquor F : sequar P_2 || 294 uet. etiamnum FP_2RFJ_3 : uet. etiamnunc Pn_1 : uet. etiamtum $CpcJ_6$, *Jeep* : uet. etiamtunc $O_3pcZsscr\theta$: uet. iam nunc $LF_2?pc$: uet. iam tunc L_1 , *Camers mg* : uet. etiam non W_1 : uet. iam non $F_2?ac$: et tunc $g?pc$ || 297 nedum gpc , cett. mei : necdum $gacF_2n_1$ | quiesset FLR : quiescet $F_2PW_1FJ_3n_1$: quiescit P_2 : quiescat $P_{10}pc$: quieuit $gpcRul$ || 298 quod $P_2F_2n_1$: quam? F : ne P_{10} : cum Birt || 299 patre remoto *Koch* : carcere moto F_2acP_RZac : caeca remoto $fgP_2LF_2pcRulW_1FJ_3n_1$: terra remoto Rul : calce remoto Birt : Caesare moto *Olechowska* || 300 iam $F_2PRFn_1P_{10}$: tam $fgP_2LW_1J_3q$: et tam *Heinsius* | nouis $FF_2acPacR\theta pc$: nouus Ppc : suis F_{17} : metu $gP_2LF_2pcRulW_1FJ_3n_1$ | acerbus $gP_2LF_2PpcRpcW_1FJ_3n_1$: acerbis $FRmg$: acerbis $PacR$ || 301 sed *Yalensis Marston 45*, *Camers* : et omnes mei : at $F_{14}K_8$ | nunc F_{19} : nonne *Heinsius* | iste R

15. IN GILDONEM

305 successit pietate mihi tenerumque rudemque
 fouit et in ueros eduxit principis annos,
 Rufinumque tibi, quem tu tremuisse fateris,
 depulit. hunc solum memorem solumque fidelem
 expior. uolui si quid, dum uita maneret,
 aut uisus uoluisse, gerit; uenerabilis illi
 ceu praesens numenque uocor.
 si tanta recusas,
 310 at soceri reuerere faces, at respice fratris
 conubium pignusque meae regale Serenae.
 debueras etiam fraternis obuius ire
 hostibus, ille tuis. quae gens, quis Rhenus et Hister
 uos opibus iunctos conspirantesque tulisset?
 sed tantum permitte cadat: nil poscimus ultra.
 315 ille licet sese praetentis Syrtibus armet
 oppositoque Atlante tegat, licet arua referta
 anguibus et solis medios obiecerit aestus,
 noui consilium, noui Stilichonis in omnes
 aequalem casus animum: penetrabit harenas,
 320 inueniet uirtute uiam.'
 sic diuus et inde
 sic natus: 'iussis, genitor, parebitur ultro.
 amplector praecepta libens, nec carior alter
 cognato Stilichone mihi. commissa profanus
 ille luat; redeat iam tutior Africa fratri.'
 325 talia dum longo secum sermone retexunt,
 Hesperiam peruenit auus castumque cubile
 ingreditur, Tyrio quo fusus Honorius ostro

302 succedit Z || 303 ueros] certos W₁: uernos Goodyear | produxit P₁₃ || 304 quem
 te F₁₃ | fremuisse W₁: timuisse F₂J₃ || 305 reppulit A₃ | memorem solum L₄ ||
 308 numen praesensque uocor gP₂W₁n₁: numenque uocor praesens Pyrrho | tanta]
 iussa O₂ | recuses λ || 309 at soceri g[?]ac, cett. mei: aut soceri gpcP₂FF₁₇: at
 socii Vicetina | at respice FLF₂PR: aut respice gP₂RulW₁FJ₃n₁ || 310 coniugi-
 um F₂PF || 313 opibus iunctos conspirantes- FLF₂PpcRF, Isengriniana: con-
 spirantes opibus iunctos- g(P₂)W₁J₃n₁: conspirantes opibus pactos- L₄ || 314 sed]
 huic Burmannus | cadat FR, Vicetina: cadet cett. mei || 314 post 317 reicere uoluit
 Burmannus || 317 obiecerit PpcRpc, cett. mei: -erat PacRac | aestus Rpc, cett.
 mei: astus Rac: ictus F₁ac || 320 uias L₃μ | at Heinsius || 321 parebitur FF₂
 PRF: parebimus gP₂LW₁J₃n₁ || 325 longo secum F[?]pc, cett. mei: secum longo
 Facn₁F₂₀q | retexunt FF₂PRP₁₀: uolutant Rul, cett. mei || 327 quo Rpc, cett.
 mei: qua Rac | fusus] fortis gP₂W₁J₃: fultus A₂

carpebat teneros Maria cum coniuge somnos.
 adstitit capiti; tum sic per somnia fatur:
 330 'tantane deuictis tumuit dementia Mauris,
 care nepos? iterum post me coniurat in arma
 progenies uaesana Iubae bellumque resumit
 uictoris cum stirpe sui? Firmumne iacentem
 obliti Libyam nostro sudore receptam
 335 rursus habent? ausus Latio contendere Gildo
 germani nec fata timet? nunc ire profecto,
 nunc uellem notosque senex ostendere uultus:
 nonne meam fugiet Maurus cum uiderit umbram?
 quid dubitas? exurge toris, inuade rebellem,
 340 captium mihi redde meum. desiste morari.
 hoc generi fatale tuo: dum sanguis in orbe
 noster erit, semper pallebit regia Bocchi.
 iungantur spoliis Firmi Gildonis opima;
 exornet geminos Maurusia laurea currus;
 345 una domus totiens una de gente triumphet.
 di bene, quod tantis interlabentibus annis
 seruati Firmusque mihi fraterque nepoti.'
 dixit et adflatus uicino sole refugit.
 at iuuenem stimulis inmanibus aemula uirtus
 350 exacuit; iam puppe uehi, iam stagna secare
 feruet et absentes inuadere cuspide Mauros.
 tum iubet acciri socerum dextramque uocato
 conserit et, quae sit potior sententia, quaerit:
 'per somnos mihi, sancte pater, iam saepe futura
 355 panduntur multaeque canunt praesagia noctes.

329 astitit et P_2 : astitit ut *Camers mg* | tunc illi talia *Camers mg* || 330 deuic-
 tis . . . mauris $gP_2W_1CC_1L_4O_2$, *Exc. Gyr.*: deuictos . . . mauros *ceit. mei* | tumuit
 $gP_2W_1CC_1L_4O_2$, *Exc. Gyr.*: tenuit *ceit. mei*: timuit $F_{20}pcO_3pc$ | dementia
 P_2 : fiducia* *ceit. mei*, *Exc. Gyr.* || 332 resumpsit P_1 || 333 firmum- F_2pcJ_3ul ,
ceit. mei: fratrem- F_2acJ_3 || 335 habent] auent *Barthius*: arent *Gronouius* |
 Gildo] bello O_2ul || 336 non $P_{10}\mu$ | fata n_1ul , *ceit. mei*: facta $FW_1n_1F_{17}$ ||
 338 fugiat *Heinsius* || 339 consurge z_1 : exire $Z\lambda$ | inuade rebellem *Isengrini-*
ana: inuadere bellum F_2PRac : inuade rebelles F_2ulRpc , *ceit. mei* || 341 urbe
 P_2O_3ul : orbem F || 342 pallebit J_3 , *ceit. mei*: parebit $J_3ulB_1g_1L_4$: bellabit
Birt || 343 firmi spoliis z_1 || 347 seruatus $G_5L_{11}W_2$: deuicti *Birt* || 348 refu-
 git n_1pc , *ceit. mei*: resurgit n_1ac : recessit p_4 || 351 ardet p_4 || 353 melior A_2F_{17}
 $L_3L_4P_{14}$ || 354 sancte parens F : care pater μ | tam W_2 : per- A_3 || 355 mul-
 tae- $PpcRpc$, *ceit. mei*: multas- Rac : mutae- *Buecheler*

15. IN GILDONEM

namque procul Libycos uenatu stringere saltus
et iuga rimari canibus Gaetula uidebar.
maerebat regio saeui uastata leonis
incurso; pecudum strages passimque iuueni
360 semineces et adhuc infecta mapalia tabo
sparsaque sanguineis pastorum funera campis.
adgredior latebras monstri mirumque relatu
conspicio: dilapsus honos, ceruice minaces
defluxere iubae; fractos inglorius armos
365 supposuit seruire gemens; iniectaue uincla
unguibus et subitae collo sonuere catenae.
nunc etiam paribus secum certare tropaeis
hortator me cogit auus. quonam usque remoti
cunctamur? decuit pridem complere biremes
370 et pelagi superare minas. transmittere primus
ipse paro; quaecumque meo gens barbara nutu
stringitur, adueniat: Germania cuncta feratur
nauibus et socia comitentur classe Sygambri.
pallida translatum iam sentiat Africa Rhenum.
375 an patiar tot probra sedens iuuenisque relinquam
quae tenui rexique puer? bis noster ad Alpes
alterius genitor defensum regna cucurrit:
nos praedae faciles insultandique iacemus?
finierat. Stilicho contra cui talia reddit:
380 'aduersine tubam princeps dignabere Mauri?

356 iamque A_2 | Libyco *Burmanni ed.* | uenatu stringere *Heinsius*: uenatu cingere* F_2pcR_{pc} , *cett. mei*: uisus destringere PR , *Isengriniana mg*: uisus destringere LF_2 : uisus destringere *Heinsius*: uenatu uincere *Jeep* | montes K_4 || 359 sparsimque L_{11} || 360 sed J_6 | infesta J_6 || 361 funera] corpora F_{17} || 363 aspicio K_6 | delapsus $P_2\lambda\mu$ | minantes P_{14} || 364 fractosque $F_2\Gamma_1ac$ || 365 ingesta- $gC_1F_{20}L_1O_7$ || 366 sonuere ΓLF_2PRF : subiere $gP_2RulW_1J_3n_1$ || 367 triumphis n_1 || 368 hortator F_2PR : hortatu Rul , *cett. mei*, J_6 | tangit J_6 | remissi W_1 , *Heinsius olim*: morati A_2ul || 369 conamur F_{17} || 370 minas $gulP_2LF_2ulW_1FJ_3$: moras* ΓgF_2PRn_1 | primus F_2FJ_3 , *cett. mei*: pinus $F_2ulFulJ_3ulK_6$: pontum *Exc. Laeti*: pinu *Heinsius* || 371 qua- Γ_1 , *Exc. Laeti*: quo- *Vicetina* | uultu n_1q || 372 adueniat omnes *mei*, *Exc. Frising.*: adueniens Γ_1 : adueniet *Exc. Laeti* | cuncta ΓF_2PRZ , *Exc. Frising.*, *Exc. Gyr.*: tota $gP_2LF_2ulRulW_1FJ_3n_1$ || 373 socia *cett. mei*, *Exc. Frising.*: socii P_2P_1 || 375 en A_2 | patior $\Gamma gn_1\Gamma_1$ | tot W_1ul , *cett. mei*: tam $LW_1\varnothing$ || 376 quae] quod P_2 || 377 alterius RJ_3ul , *Isengriniana*: ulterius J_3 , *cett. mei* | defensum W_1ul , *cett. mei*: defendere W_1 || 378 insultandi- $\Gamma F_2ac?PRJ_3pcn_1$: insultanti- $gP_2LF_2pc?W_1FJ_3ac$: deridendi- $Rsscr$ || 379 contra stil. O_7 | cui contra $FB_1g_1L_{11}W_2$ | fatur $F_2FF_{20}acP_{11}$ || 380 aduersique A_2 : auersine F_{20} | tubas O_2

auferet ignauus clari solacia leti,
 te bellante mori? decernet Honorius inde,
 hinc Gildo? prius astra chaos miscebit Auerno.
 uindictam mandasse sat est; plus nominis horror
 385 quam tuus ensis aget. minuit praesentia famam.
 qui stetit aequatur campo, conlataque nescit
 maiestatem acies. sed quod magis utile factu
 atque hosti grauius (sensus aduerte) docebo.
 est illi patribus, sed non et moribus isdem
 390 Mascezel, fugiens qui dira piacula fratris
 spesque suas uitamque tuo commisit asylo.
 hunc ubi temptatis frustra mactare nequiuit
 insidiis, patrias in pignora contulit iras
 et quos ipse sinu paruos gestauerat una
 395 obtruncat iuuenes inhumataque corpora uulgo
 dispulit et tumulo cognatas arcuit umbras
 naturamque simul fratremque hominemque cruentus
 exuit et tenuem caesis inuidit harenam.
 hoc facinus refugo damnauit sole Mycenae
 400 auertitque diem; scelere sed reddidit Atreus
 crimen et infandas excusat coniuge mensas:
 hic odium, non poena fuit. te prodita iura,
 te pater ultorem, te nudi puluere manes,

381 auferet $\Gamma F_2 ac PR$, *Isengriniana mg* : afferet $gpcP_2F_2?pcRul$ (teste *Birt*) W_1
 FJ_3n_1 : afferat g_1 : ac feret Rul (teste *Birt*), *Scaliger* : an feret Lpc , *Heinsius* : et
 feret *Barthius* : ut ferat *Heinsius* | leti] fati A_2 || 382 decernet F_2 , *cett. mei* : de-
 cernit R_4 : decertet A_2mg : pugnabit $F_2gloss.$ || 384 mandare P_{13} || 385 aget $Fsscr$
 J_3pc , *cett. mei* : agit $RmrFJ_3ac$: agat B_1g_1 | minuit $gP_2pcFJ_3n_1$, *Exc. Gyr.* :
 minuunt $\Gamma P_2acLPRmrW_1$: minuet Zpc : minuent F_2 || 387 quod $RmrW_1?acJ_3$
 ac , *cett. mei* : qua $W_1?pc$: quid J_3pc , *Heinsius* | factu $P_2LFJ_3n_1$, *Exc. Gyr.* : fac-
 tum P : facto $\Gamma gF_2pcRmrW_1$: cerno K_6 || 388 sensus] paucis F_{20} || 389 patri-
 bus $PpcRul$, *cett. mei* : patruus $PacRW_1C_1$: patria *Burmans* | isdem (Γ) g
 $F_2pc(Rul)W_1n_1\theta$: idem $P_2LF_2acPRmrFJ_3$ || 390 dira $\Gamma P_2ulPRW_1J_3pc$: dura
 gP_2LF_2F : dum J_3acn_1 | pericula Ln_1O_7 | patris F_3 || 391 spemque suam *Aldina* |
 suo F_3 || 392 ubi] ut F_3 | iactatis P_1 | mactare] tem(p)tare PG_5 : temerare *Hein-*
sius || 393 patruas *Schraderus* || 394 et quos ipse sinu F_2PRF , *Exc. Gyr.* : et quos
 ipse manu Γ : quosque sinu pueros W_1 : quosque manu pueros $gP_2LJ_3n_1$ | paruos
omnes mei, *Exc. Gyr.* : patruos *Schraderus* || 395 obtruncat ΓLF_2PRF , *Exc. Gyr.* :
 occidit $gP_2W_1J_3n_1$ || 396 dispulit Lpc , *cett. mei* : depulit F_{17} : distulit P_1 , *Ges-*
nerus | tumulo Rpc , *cett. mei* : cumulo Rac | arguit LKK_6L_1 || 400 auertit- gpc ,
cett. mei : aduertit- $gacL_1$ | scelere $LpcF_2PRFJ_3n_1$: sceleris ΓgP_2W_1 || 401 in-
 fandus P_2ul , *cett. mei* : inmanes P_2 || 402 hic $\Gamma gpcRulJ_3pc$: hinc LF_2PRJ_3
 ac : hoc $P_2W_1n_1$: F *incert.* : huic *Barthius* | prodita A_3 : perdit* *omnes mei*

15. IN GILDONEM

405 te pietas polluta rogat. si flentibus aram
 et proprium miseris numen statuistis, Athenae,
 si Pandionias planctu traxere phalangas
 Inachides belloque rogos meruere maritis,
 si maestus squalore comae lacrimisque senatum
 in Numidas pulsus solio commouit Adherbal:
 410 hunc quoque nunc Gildo, tanto quem funere mersit,
 hunc doleat uenisse ducem, seseque minorem
 supplicibus sciat esse tuis. quem sede fugauit,
 hunc praiceps fugiat, fregit quem clade, tremescat,
 agnoscatque suum, trahitur dum uictima, fratrem.'
 415 haec ubi sederunt genero, notissima Marti
 robora, praecipuos electa pube maniplos
 disponit portuque rates instaurat Etrusco.
 Herculeam suos Alcides Iouiamque cohortem
 rex ducit superum, premitur nec signifer ullo
 420 pondere: festinant adeo uexilla moueri.
 Neruius insequitur meritusque uocabula Felix
 dictaque ab Augusto legio nomenque probantes
 Inuicti clipeoque animosi teste Leones.
 dictis ante tamen princeps confirmat ituros
 425 aggere conspicuus; stat circumfusa iuuentus
 nixa hastis pronasque ferox accomodat aures:
 'Gildonem domitura manus, promissa minasque
 tempus agi. si quid pro me doluistis, in armis
 ostentate mihi; iusto magnoque triumpho

404 pietas uiolata rogat z_1 : polluta rogat pietas A_3 | flentibus Rac , cett. *mei*:
 fletibus $RpcP_{11}$ || 405 si $P_2J_3O_3R_4\mu$ | statuistis numen A_3 || 406 si J_3pc , cett.
mei: et $P_2J_3acP_1$ || 407 mariti ΓA_2O_3pc : maritos *Heinsius* || 408 maestus ...
 comae Lac , cett. *mei*: mestus ... come Lpc : mesto ... gene F_{17} : sparse ...
 come P_4 : moestas ... comas *Vicetina*: moesta ... coma *Clauerius*: moestae ...
 comae *Exc. Rubenii*: passae ... comae *Heinsius* || 409 Numidam *Gesnerus* |
 pulsus solio F_2pcPmg , cett. *mei*: solio pulsus L_1Zpc : pulsus socius Pul : pulsus
 socios F_2acPJ_6ac || 410 nunc quoque gRn_1 | quem tanto P_2J_3 : tanto *om.* n_1 ||
 411 hunc omnes *mei*, *Exc. Gyr.* (uel *Liuius*): nunc O_7 , *Vicetina* | fleuisse *Birt* ||
 413 nunc *Vicetina* | praiceps J_3pc , cett. *mei*: princeps $P_2J_3acn_1$ | quem fregit
 n_1q || 414 cum F_2PRZ || 415 *om. add. mg R* | martis n_1q || 416 pube ΓgLF_2
 $ulPRW_1(F)J_3pc$: plebe $P_2F_2J_3acn_1$ || 417 disposuit $P_2\mu ac$ || 418 Herculeam
Cuiacii uetus || 420–445 suo loco *om. in primo fol. suppl. R* || 423 leones Ppc ,
 cett. *mei*: leonis $PacJ_6acL_1L_3$, *Heinsius* || 424 informat O_2 | ituros $Psscr$, cett.
mei: iturus ΓPR : euntes g_1 || 428 agi A_2ul : agit cett. *codd. quos noui omnes*:
 age *Vicetina*: adest *Exc. Gyr.* | pro me] Romae *Isengriniana mg* | meruistis p_2 ,
Vicetina, Exc. Gyr.

430 ciuiles abolete notas; sciat orbis Eous
sitque palam Gallos causa, non robore uinci.
nec uos, barbariem quamuis collegerit omnem,
terreat. an Mauri fremitum raucosque repulsus
435 umbonum et uestros passuri comminus enses?
non contra clipeis tectos gladiisque micantes
ibitis: in solis longe fiducia telis.
exarmatus erit, cum missile torserit, hostis.
dextra mouet iaculum, praetentat pallia laeua;
cetera nudus eques. sonipes ignarus habenae:
440 uirga regit. non ulla fides, non agminis ordo:
arma oneri, fuga praesidio. conubia mille;
non illis generis nexus, non pignora curae;
sed numero languet pietas. haec copia uulgi.
umbratus dux ipse rosis et marcidus ibit
445 unguentis crudusque cibo titubansque Lyaeo,
confectus senio, morbis stuprisque solutus.
excitet incestos turmalis bucina somnos,
inploret citharas cantatricesque choreas
offensus stridore tubae, discatque coactus,
450 quas uigilat Veneri, castris impendere noctes.
nonne mori satius, uitae quam ferre pudorem?
nam quae iam regio restat, si dedita Mauris
regibus Illyricis accesserit Africa damnis?
ius Latium, quod non Meroe rubroque solebat
455 Oceano cingi, Tyrrhena clauditur unda?
et cui non Nilus, non intulit India metas,

430 imbelles p_2 | notas] necēs $F_{17}L_3\vartheta$, *Isengriniana mg*: minas g_1ac | orbis W_1ul , *cett. mei*: omnis W_1J_7 || 432 nos gF | barbaries W_1 || 433 an *cett. mei*, *Exc. Gyr.*: en λ : aut W_1 : haud $gpc(-t ac)$ | fremitum $\Gamma RC?ac$: fremitus *cett. mei* | tantos- W_2 || 434 uestros *omnes mei*, *Exc. Gyr.*: nostros $A_2G_5J_6L_{11}$ || 435 *om. add. mg J_3ma* | nec F_2 | clipeo F_{20} | gladiis- ΓRZ : radiis- P : galeis- *cett. mei*: galea- F_3F_{20} | -ue P_2R_4 | minantes L_4P_{11} || 436 solitis PF_{17} || 437 miserit $F(\zeta)$ || 438 praetentat $P_2pcPpcR?$, *cett. mei*: praetentant ΓPac , *Exc. Gyr.* | laeuis Γ || 439 ignauus F_{17} || 440 gerit P | fides] acies *Halbertsma* || 441 turma (*cum oneri*) *Birt* | oneri Rpc , *cett. mei*: ouium Rac : hominum F_{20} : odio *Buecheler* || 442 illis $\Gamma gP_2LacF_2RW_1J_3pc$: ullis J_3ac : illi n_1 : ulli $LpcF$: nulli P | nexus generis K_8 || 443 languet numero μ || 444 rex $W_1O_2\vartheta$: *uerb. om. F* || 445 unguento P_4 || 446 contractus A_3 || 447 incestos Rpc , *cett. mei*: ingestos Rac , *ut uid.*, P : infestos F_3 || 448 cantatrices- choreas] cant. puellas F_3 : cant. cateruas A_3 : cant. sorores O_3ac : ioculatricem- cohortem F_{13} || 449 offensas O_3 || 450 uigilet FZ || 451 quam uitae $F_2W_1pcL_{11}$ || 452 quatenam iam $L\lambda$ | restat regio n_1q | dedita *cett. mei*, *Exc. Frising.*: debita $F_2FL_3W_2$: subdita g_1acL_3 *gloss.* || 454 non *Heinsius*: nunc $F_{17}ac$: tunc *cett. mei*: *uerb. om. n_1* || 455 iungi K_6

15. IN GILDONEM

Romani iam finis erit Trinacria regni?
 ite recepturi, praedo quem sustulit, axem
 ereptumque Notum; caput insuperabile rerum
 460 aut ruet in uestris aut stabit Roma lacertis.
 tot mihi debetis populos, tot rura, tot urbes
 amissas: uno Libyam dependite bello.
 uestros imperium remos et uestra sequatur
 carbasa; despectas trans aequora ducite leges.
 465 tertia iam solito ceruix mucrone rotetur
 tandem funereis finem positura tyrannis.
 omina conueniunt dicto, fuluusque Tonantis
 armiger a liquida cunctis spectantibus aethra
 correptum pedibus curuis innexuit hydram,
 470 dumque reluctantem morsu partitur obunco,
 haesit in ungue caput; truncatus decedit anguis.
 ilicet auguriis alacres per saxa citati
 torrentesque ruunt; nec mons aut silua retardat:
 pendula ceu paruis moturae bella colonis
 475 ingenti clangore grues aestiua relinquunt
 Thracia, cum tepido permutant Strymona Nilo:
 ordinibus uariis per nubila textitur ales
 littera pinnarumque notis inscribitur aer.
 ut fluctus tetigere maris, tunc acrior arsit
 480 impetus; arripiunt naues ipsique rudentes
 expediunt et uela ligant et cornua summis
 adsociant malis; quatitur Tyrrhena tumultu
 ora nec Alpheae capiunt naualia Pisae:
 sic Agamemnoniam uindex cum Graecia classem

458 possidet g_1 || 459 ereptum- P_2pcRmr , cett. mei : erectum- gP_2acn_1 ||
 460 nostris F_2K_6Z || 461 rura $\Gamma P_2LPRFJ_3n_1$: iura $gF_2RulW_1J_6J_7$: regna G_5 ||
 462 unam *Birt* | dependite *Goodyear* : defendite *codd.* || 463 sequetur J_7acL_{11} ||
 465 solito ceruix $\Gamma LpcPRF$: ceruix solito $gP_2F_2W_1J_3n_1$: ceruix subito O_3ul ||
 466 om. add. *mg g* | ruinis $P_2P_1\sigma$ || 467 omina $R^?pc^?Fpc$, cett. mei, *Exc. Gyr.* :
 omnia Γn_1 | dictu Γ : dictis F_2 || 468 a liquida ΓP_2 : ab liquida $g^?ac$: ad liqui-
 da L_1 : ad liquidam $LF_2sscrPRFJ_3n_1$: ad liquidum gpc : obliquam $F_2(W_1)$ |
 cuneis *Heinsius* | aethra $\Gamma g(ut uid.)P_2W_1$: aethram $LF_2(P)RFJ_3n_1$ || 469 collec-
 tum $gP_2W_1J_3$: arrectam K_6 | pedibus curuis *Rul*, cett. mei : ped. saeuus $LPpcR$:
 curuis ped. F_3 | hydram K_6 : anguem F_{17} || 470 abunco W_1 : adunco* gG_5K_6 :
 acerbo $L\lambda$ || 472 citati W_1ul , cett. mei : rotati W_1 || 473 nec . . . aut $\Gamma LPRF\lambda$:
 non . . . non* $gP_2F_2W_1J_3n_1$: non . . . aut Z || 474 sic *Exc. Gyr.* || 475 clangore
\Gamma PR : clamore cett. mei || 476 pro F_2 || 477 ales Rac : alis Rpc , cett. mei || 478 pen-
 natis- G_5 | notas L_1 | conscribitur* PRZ || 479 ardet F_3 || 481 exsoluunt Γ_1mg |
 ligant $F_2ulRulFJ_3$: legunt F_2R , cett. mei || 484 agamemnonias . . . classes Z

- 485 solueret, innumeris feruebat uocibus Aulis.
non illos strepitus inpendentisque procellae
signa nec aduentus dubii deterruit Austri.
'uellite iam, socii' clamant, 'iam uellite funem.
per uada Gildonem quamuis aduersa petamus,
490 ad bellum nos trudat hiemps per deuia ponti:
quassatis cupio tellurem figere rostris.
heu nimium segnes, cauta qui mente notatis
si reuolant mergi, graditur si litore cornix!
ora licet maculis asperserit occiduus Sol
495 Lunaque conceptis liuescat turbida Coris
et contusa uagos iaculentur sidera crines,
imbribus umescant Haedi nimboaque Taurum
ducat Hyas totusque fretis descendat Orion:
certa fides caeli, sed maior Honorius auctor.
500 illius auspiciis inmensa per aequora miles,
non Plaustris Arctoue regor. contemne Booten,
nauita, turbinibus mediis permitte carinas.
si mihi tempestas Libyam uentique negabunt,
Augusti Fortuna dabit.'
- iam classis in altum
- 505 prouehitur; dextra Ligures, Etruria laeua
linquitur et caecis uitatur Corsica saxis.
humanae specie plantae se magna figurat
insula (Sardiniam ueteres dixere coloni),
diues ager frugum, Poenos Italosue petenti

487 neque F_3 | perterruit $F_{17}K_6$ || 488 uellite iam socii clamant iam uellite *e*
lectionibus codicum $P_{10}PR$ restitui : uellite iam socii clamant aut rumpite P_{10} :
uellite proclamant socii iam uellite $PRL_3P_{12}Z$: uellite proclamant socii dissol-
uite F_{17} : soluute proclamant socii iam uellite Rul : soluute iam clamant socii iam
uellite $L\lambda$: soluute iam socii clamant aut rumpite $I'gP_2pcF_2W_1J_3n_1$: soluute iam
clamant socii aut rumpite P_2ac : soluute proclamant socii aut rumpite F . *alias uersi-*
ones aliosque testes in Prolegom. rettuli || 489 sequamur ζac || 490 trudit $I(L)F_2$
sscrPRFpcJ_3n_1 : trudit $gP_2F_2PsscrW_1Fac$ | deuia] -que auia RF : cerula p_4 ||
492 capta F_2O_3mg : timida P_{10} , *Camers* || 493 reuolent z_1pc : uolitant J_7pc ||
494 asperserit $I'P_2pcLPRW_1ulFJ_3$: aspexerit $gP_2acF_2acW_1$: aspexerit F_2pcn_1 :
conspexerit K_8 : conspexerit J_6 | assiduus F_3 || 495 turbida $PpcRFZ$: turgida Rul ,
cett. mei | c(h)oris] auris R : uentis L_4Z : Cauris *Jeep* || 496 contusa $gP_2F_2J_3$, *Exc.*
Gyr. : confusa n_1 : concussa $I'LPpcRW_1F$ || 497 imbrique *Birt* || 498 totis- P_2 ||
501 arctoue $gP_2F_2W_1$: arctoque* *cett. mei, Exc. Gyr.* | regor Rac , *cett. mei* : regar
 $RpcJ_3$ || 502 committe F : inmitte 'unus *Heins.*' *ap. Burmannum* || 506 caecis F_2
 pcJ_3ul , *cett. mei* : cesis $F_2acJ_3G_5ac$: celsis *Heinsius* || 507 specie J_3pc , *cett. mei* :
speciem $J_3acn_1F_{17ac}$: in speciem F_{17pc} , *Cuiacii uetus* || 508 sardoniam $L\lambda$:
Sardoam *Heinsius* || 509 italosque $FF_{20}\zeta$

15. IN GILDONEM

510 opportuna situ: quae pars uicinior Afris,
 plana solo, ratibus clemens; quae respicit Arcton,
 inmitis, scopulosa, procax, subitisque sonora
 flatibus: Insanos infamat nauita montes.
 hinc hominum pecudumque lues, hinc pestifer aer
 515 saeuit et exclusis regnant Aquilonibus Austri.
 quos ubi luctatis procul effugere carinis,
 per diuersa ruunt sinuosae litora terrae.
 pars adit antiqua ductos Karthagine Sulcos;
 partem litoreo complectitur Olbia muro.
 520 urbs Libyam contra Tyrio fundata potenti
 tenditur in longum Caralis tenuemque per undas
 obuia dimittit fracturum flamina collem;
 efficitur portus medium mare, tutaque uentis
 omnibus ingenti mansuescunt stagna recessu.
 525 hanc omni petiere manu prorisque reductis
 suspensa Zephyros expectant classe fauentes.

510 Afris] astris \mathbf{FP}_{11} : austris $\mathbf{n}_1\mathbf{q}$, *Exc. Gyr.* || 513 flatibus $\mathbf{F}_2\mathbf{ulR}$, *cett. mei*:
 fluctibus $\mathbf{F}_2\mathbf{RuF}$ || 514 *om. add. mg R* | hinc ... hinc $\mathbf{I}^{\mathbf{L}}\mathbf{LF}_2\mathbf{PRmgW}_1\mathbf{FJ}_3\mathbf{n}_1$:
 hic ... hinc \mathbf{g} : hic ... hic \mathbf{G}_5 : hic ... si $\mathbf{P}_2\mathbf{O}_2$: hic ... sic *Platnauer*: hic ... tam
Ker: inde ... hinc *Olechowska* | pestis et *ul ed. Antuerp. ap. Burmannum* || 515 *om.*
add. mg R || 516 quos ut $\mathbf{W}_1\mathbf{\vartheta}$ | iactatis *Exc. Gyr.* | simul \mathbf{K}_6 || 517 *om. add.*
mg F_2 || 518 sulcos $\mathbf{I}^{\mathbf{P}}\mathbf{RZac}\lambda$, *Exc. Gyr., Isengriniana, Cuiacii uetus*: muros *cett.*
mei || 519 *om. add. mg J_3* | olbia \mathbf{RacK}_4 , *Exc. Gyr., Cuiacii uetus*: oliuia \mathbf{C}_1 : obuia
 \mathbf{Rpc} , *cett. mei* || 520 parenti $\mathbf{I}^{\mathbf{}}$ || 521 geminumque uel laeuumque *Birt* | undam \mathbf{g} ||
 522 fracturum $\mathbf{RpcW}_1\mathbf{pc}$, *cett. mei*: facturum $\mathbf{PRacW}_1\mathbf{ac}$ | flumina $\mathbf{K}_6\mathbf{L}_1\mathbf{P}_1$, *Exc.*
Gyr. || 523 raptaque \mathbf{A}_2

codicum subscriptiones: claudiani de bello gildonico explicit $\mathbf{I}^{\mathbf{}}$: claudiani de bello
 gildonis explicit \mathbf{P} : explicit de bello gildonis \mathbf{R} : explicit liber in gildonem \mathbf{V}_4 : deest
 sequens liber de gildone et desideratur finis temporum iniuria *Exc. Laeti*: desideran-
 tur reliqua *Aldina*

PANEGYRICI DICTI MALLIO
THEODORO CONSVLI

PRAEFATIO

Audebisne, precor, doctae subiecta cateruae,
inter tot procures, nostra Thalia, loqui?
nec te fama uetat, uero quam celsius auctam
uel seruasse labor uel minuisse pudor?
5 an tibi continuis creuit fiducia castris
totaque iam uatis pectora miles habet?
culmina Romani maiestatemque senatus
et, quibus exultat Gallia, cerne uiros.
omnibus audimur terris mundique per aures
10 ibimus. ah nimius consulis urget amor!
Iuppiter, ut perhibent, spatium cum discere uellet
naturae, regni nescius ipse sui,
armigeros utrimque duos aequalibus alis
misit ab Eois Occiduisque plagis.

16 1–20 gP₂, L, F₂P, R, W₁, FF₁₇J₃n₁

codicum inscriptiones: prologus libri octauī g : liber tertius decimus. de secundo consulatu theodosii F₂mr : incipit panagericus dictus theodoro praefatio PL₁ (*nisi quod pangericus legitur*) : incipit de consulatu manlii theodori R : praefatio in librum duodecimum W₁ : prologus ad librum sequentem de secundo consulatu theodori J₃ma : incipit panagericus dictus theodoro consuli praefatio CO₇ : praefatio panagerici dicti theodoro consuli L₃ : incipit paneguricus dictus theodoro consuli praefatio Exc. Flor.

16 1 doctae Rul, cett. mei : tantae R || **3** non P₁₀ | uero quam P₂LF₂PRW₁ F₁₇J₃ : quam uero Fn₁ : poterit quam P₂ul : g incert. : merito quam Birt | auctam RW₁acF, Exc. Flor. : actam gP₂pcLF₂PW₁pcF₁₇J₃n₁ : auctor P₂ac : altam W₂ : aptam Ø || **4** seruare p₂, Par. 15155 || **5** an Pac, cett. mei : en P₁₁ : at PpcO₃ : dum P₂ : non O₂ : num p₄ || **7** lumina Cuiacii uetus || **9** auditi Heinsius || **10** nimum Heinsii Iunianus | urget P₂, cett. mei : urit P₂ulO₂ul || **11** dum F₁₇ || **12** conscius PW₁L₃

17. PANEGYRICVS DICTVS MALLIO THEODORO CONSVLI

15 Parnasus geminos fertur iunxisse uolatus;
 contulit alternas Pythius axis aues.
 princeps non aquilis terram cognoscere curat;
 certius in uobis aestimat imperium.
 20 hoc ego concilio collectum metior orbem;
 hoc uideo coetu quidquid ubique micat.

17

PANEGYRICVS DICTVS MALLIO
 THEODORO CONSVLI

Ipsa quidem Virtus pretium sibi, solaque late
 Fortunae secunda nitet nec fascibus ullis
 erigitur plausuue petit clarescere uulgi.
 nil opis externae cupiens, nil indiga laudis,
 5 diuitiis animosa suis inmotaque cunctis
 casibus ex alta mortalia despicit arce.
 hanc tamen inuitam blande uestigat et ultro
 ambit Honos. docuit totiens ad rura profectus
 lictor et in mediis consul quaesitus aratris.
 10 te quoque naturae sacris mundique uacantem,
 emeritum pridem desudatisque remotum

17 1—340 gP₂, L, F₂P, R, W₁, FF₁₇J₃n₁

16 17 terras A₂, *Exc. Flor.* : mundum P₄ || 18 uobis Rac, *Exc. Flor.* : nobis R_{pc}, *cett. mei* : notis Birt || 19 concilio P_{pc}, *cett. mei* : consilio P₂Pac || 20 ubique gLF₂PRW₁FF₁₇ : in orbe P₂RuJ₃n₁P₁₁q | micat W₁sscr, *cett. mei* : meat W₁ : iacet Z

codicum inscriptiones : incipit liber octauus g : incipit liber duodecimus. panagericus dictus theodoro consuli W₁ : liber de secundo consulatu theodori J₃ma : panagericus dictus theodoro consuli L₃ : de consulatu mallii theodori A₂

17 2 nitet F₂n₁pc, *cett. mei* : uiret F₂ : uiget *Abrinc. 135* | fascibus g?F₂ulR W₁F₂n₁ : fastibus P₂LF₂PF₁₇J₃ || 3 -ue gpcLF₂PW₁FF₁₇J₃n₁ (*in ras.*) : -que gacP₂RO₂ | petit F₁₇ul, *cett. mei* : tumet F₁₇ || 4 nil² F₁₇ul, *cett. mei* : nihil P₂F₂₀, *Flor. Gall.* : non F₁₇ || 7 hanc tamen gpcLF₁₇sscrn₁ : et tamen R : attamen P₂F₂PW₁FF₁₇J₃ : ast tamen μ || 8 decuit *Heinsius* | ad rura *Cuiacius* : a rure *omnes mei* : a iure P₁₁ : a rupe F₂₀acW₂ac, *Clauerius* : in rura *Goodyear* || 9 duc-tor uel uictor *Burmmanus* | quaesitus consul* gP₂R, *Exc. Flor.* || 11 om. *add. mg J₃ma*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

iudiciis, eadem rursus complexa potestas
euehit et reducem notis inponit habenis.
accedunt trabeae: nil iam, Theodore, relictum,
15 quo uirtus animo crescat uel splendor honori:
culmen utrumque tenes.
talem te protinus anni
formauere rudes, et dignum uita curuli
traxit iter primaeque senes cessere iuuentae.
iam tum canities animi, iam dulce loquendi
20 pondus et attonitas sermo qui duceret aures.
mox undare foro uictrix opulentia linguae
tutarique reos. ipsa haec amplissima sedes
orantem stupuit, bis laudatura regentem.
hinc te pars Libyae moderantem iura probauit,
25 quae nunc tota probat; longi sed pignus amoris
exiguae peperere morae populumque clientem
publica mansuris testantur uocibus aera.
inde tibi Macetum tellus et credita Pellae
moenia, quae famulus quondam ditauit Hydaspes;
30 tantaque commissae reuocasti gaudia genti
mitibus arbitriis, quantum bellante Philippo
floruit aut nigri cecidit cum regia Pori.
sed non ulterius te praeiuit urbibus aula:
maluit esse suum. terris edicta daturus,
35 supplicibus responsa, uenis. oracula regis
eloquio creuere tuo, nec dignius umquam
maiestas meminit sese Romana locutam.
hinc sacrae mandantur opes orbisque tributa
possessi, quidquid fluuiis euoluitur auri,

12 rursum $gP_2n_1O_3P_{11}q$, *Exc. Flor.* || 14 accrescunt μ | iam nil μ | relic-
tum est μ || 15 animo] campo *Paul* | honori μul , *Wakefield*, *Birt* : honore
omnes *mei* || 17 formauere P_2 , *cett. mei* : firmare P_2ulO_2ul || 18 traxit] strauit
Heinsius : rexit *Burmans* : carpsit *Schraderus* : triuit *Birt* : struxit *Koch* ||
20 redderet P_2 || 23 post *Birt* || 25 quem nunc* $F_2PW_1F_{17}q$ | tenet K_4mg ||
27 mansuris $gP_2F_2ulRFF_{17}acJ_3n_1$: mansuetis $P_2ulLF_2PRulW_1F_{17}pc$ | aera
 $F_2R_{pc}n_1ul$, *cett. mei* : aere *Rac* : ora F_2uln_1 || 28 credita P_2ul , *cett. mei*, *Exc.*
Flor. : condita $P_2n_1F_{20}q$ || 29 om. *add. mg P* | quondam famulus L || 30 reuo-
casti R , *cett. mei* : renouasti $RulF_{pc}$: ditasti Fac | gentis $\Gamma_1\sigma$ || 31 quantum]
quam tum g : quam cum *Hall* || 32 gloria $C_1K_6L_4$ | regis L_4 || 35 uenis] uiris n_1 :
reis *Heinsius* | regum F_3 || 36 colloquio F_3 || 38 mandantur P_2ulP , *cett. mei* :
moderantur $P_2PmgO_2O_3ac$

17. PANEGYRICVS DICTVS MALLIO THEODORO CONSVLI

40 quidquid luce procul uenas rimata sequaces
 abdita pallentis fodit sollertia Bessi.
 ac uelut expertus lentandis nauita tonsis
 praeficitur lateri custos; hinc ardua prorae
 temperat et fluctus tempestatesque futuras
 45 edocet; adsiduo cum Dorida uicerit usu,
 iam clauum totamque subit torquere carinam:
 sic cum clara diu mentis documenta dedisses,
 non te parte sui, sed in omni corpore sumpsit
 imperium cunctaque dedit tellure regendos
 50 rectores. Hispana tibi Germanaque Tethys
 paruit et nostro diducta Britannia mundo,
 diuersoque tuas coluerunt gurgite uoces
 lentus Arar Rhodanusque ferox et diues Hiberus.
 o quotiens doluit Rhenus, qua barbarus ibat,
 55 quod te non geminis frueretur iudice ripis!
 unius fit cura uiri, quodcumque rubescit
 occasu, quodcumque dies deuexior ambit.
 tam celer adsiduos expleuit cursus honores:
 una potestatum spatiis interfuit aetas
 60 totque gradus fati iuuenilibus intulit annis.
 postquam parta quies et summum nacta cacumen
 iam secura petit priuatum gloria portum,
 ingenii redeunt fructus aliique labores
 et uitae pars nulla perit: quodcumque recedit

40 uenas . . . sequaces $F_{17}pc$, *cett. mei*: uenas . . . sequacis $P_2F_{17}acP_{10}acP_{11}$: *g incert.*: uenae . . . sequacis *Schraderus* || 41 fallacis F_{17} || 42 expertus *ggloss.*, *Barthius*, *Heinsius*: exertus $RFul$, *cett. mei*, *Exc. Flor.*: ereptus Rul : erectus $RulF$: excitus A_2 , *Vicetina*: electus *Heinsius* || 44 futuras $gP_2PulRW_1F_{17}J_3n_1$: sonoras $LF_2PpcRulF$ || 45 praedocet *Heinsius* || 47 mentis RF_{20} , *Exc. Flor. mg*: rerum* *cett. mei* | dedisses $gL_F_2mgPsscrRFF_{17}sscrJ_3n_1$: dedisset $P_2F_2PW_1F_{17}$ || 48 sui $g^?pc^?LPsscrn_1$: sua P , *cett. mei*, *Exc. Flor.* | sumpsit $gF_2RW_1FF_{17}J_3n_1$, *Exc. Flor.*: sensit $LP_2K_6\lambda$: subdit ζ : fudit F_2ulP | *uers. ita refecit* P_2 : non sensit te parte sua sed corpore in omni (*sscr* toto) || 50 ductores gF_{20} || 52 *om.* W_1 || 53 -que ferox $gP_2ulRF_{20}O_2$, *Exc. Flor.*: -que celer P_2Rul , *cett. mei*: uelox *Wakefield* || 54 rhenus doluit L || 55 uindice P_1 , *Scriuerius* || 56 sit W_1J_3 | tepescit *Schraderus* || 57 occasu $gP_2ulPpcRF$, *Iuntina*: occasus $P_2LF_2PacW_1F_{17}n_1$: occasum *Exc. Flor.*: oceanus J_3Z || 58 *post* 59 *transponere uoluit Seeck*: 59 *del.* *Hertel*, in *parenthesi posuit Buecheler* || 59 interfuit R , *cett. mei*: interfuit P_{14} : interuenit Rul | aestas *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* || 60 fati P_2 , *cett. mei*: fatum P_2ul : fastis *Mommsen* | iuuenalibus *Exc. Flor.* || 62 tenet W_2 || 63 fructus $gacP_2ulF_2RF_{17}acJ_3ac$: fluctus $gpcP_2LF_2ulPRulW_1FF_{17}pcJ_3pcn_1$ | alii- P_2F_2pc , *cett. mei*: animi- P_2ul : studii- *Camers (appendix)* || 64 quocumque $n_1P_{11}ac$: quaecum-
 que *Birt* | recidit *Heinsius*

65 litibus, incumbit studiis, animusque uicissim
aut curam inponit populis aut otia Musis.
omnia Cecropiae relegis secreta senectae
discutiens, quid quisque nouum mandauerit aeuo
quantaque diuersae producant agmina sectae.
70 namque aliis princeps rerum disponitur aer;
hic confidit aquis; hic procreat omnia flammis.
alter in Aetnaeas casurus sponte fauillas
dispergit reuocatque deum rursusque receptis
nectit amicitiiis quidquid discordia soluit.
75 corporis hic damnat sensus uerumque uideri
pernegat. hic semper lapsurae pondera terrae
conatur rapido caeli fulcire rotatu
accenditque diem praerupti turbine saxi.
ille ferox unoque tegi non passus Olympo
80 inmensum per inane uolat finemque perosus
parturit innumeros angusto pectore mundos.
hi uaga collidunt caecis primordia plagis;
numina constituunt alii casusque relegant.
Graiorum obscuras Romanis floribus artes
85 inradias, uicibus gratis formare loquentes
suetus et alterno uerum contexere nodo.
quidquid Socratico manauit ab ordine, quidquid
docta Cleanthae sonuerunt atria turbae,
inuentum quodcumque tuo, Chrysippe, recessu,
90 quidquid Democritus risit dixitque tacendo
Pythagoras, uno se pectore cuncta uetustas
condidit et maior collectis uiribus exit.
ornantur ueteres, et nobiliore magistro

65 inpendit *Burmamnus* || 66 inpendit *Heinsius* || 67 omnia gP_2Ln_1 : omina *cett. mei* | retegis *Schraderus* | secreta] praecepta *Vicetina* : decreta *Paul* || 68 quid $gF_2PpcF_{17}J_3mg$: quod $P_2LPacW_1FJ_3n_1$ | noui *Heinsius* || 69 producant (*Exc. Flor.*) agmina *codd.* : producant dogmata *Burmamnus* : prodant certamina *Paul* || 72 ethereas . . . ruinas n_1 || 73 deum $gP_2acLF_2?acRFF_{17}pcJ_3n_1$: diem $P_2pcF_2pcPRulW_1F_{17}ac$ | rursus- $P_2LR?FF_{17}$: -um- *cett. mei* || 76 ter negat P_{11} || 77 conatur $F_{17}pc$, *cett. mei* : conatus P | caeli rapido J_3 || 78 praerupti P_2pc , *cett. mei* : praerepti *Ker* | turbine saxi F_2pcRpc , *cett. mei* : turbinis axe Rac || 79 ferox gac , *cett. mei* : ferax gpc , *Birt* | regi n_1 || 80 perosus Rpc , *cett. mei* : -os Rac || 81 concipit J_3z_1ul || 82 concludunt J_6 | plagis J_3ul , *cett. mei* : causis $J_3B_1L_{11}$ || 85 irradiat $P(ac in -as) P_{10}$ || 87-89 *om. add. mg P* || 87 ab agmine *Schraderus* || 88 agmina $L\lambda$ || 89 recessu est L || 90 dixit- $P_2LF_2PRW_1F_{17}J_3n_1$: didicit- $gpcRulFn_1ul$ || 91 cuncta P_2 , *cett. mei* : tota P_2sscr : tanta *Heinsii Iunianus* || 92 collatis *Flor. Gall., Heinsius* | exit R , *cett. mei* : hesit Rmr , *mg* : arsit W_1

17. PANEGYRICVS DICTVS MALLIO THEODORO CONSVLI

95 in Latium spretis Academia migrat Athenis,
ut tandem propius discat, quo fine beatum
derigitur, quae norma boni, quis limes honesti;
quaenam membra sui uirtus diuisa demandis
obiectet uitiiis; quae pars iniusta recidat,
quae uincat ratione metus, quae frenet amores.
100 at quotiens elementa doces semperque fluentis
materiae causas: quae uis animauerit astra
inpuleritque choros; quo uiuat machina motu;
sidera cur septem retro nitantur in ortus
obluctata polo; uariisne meatibus idem
105 arbiter an geminae conuertant aethera mentes;
sitne color proprius rerum, lucisne repulsu
eludant aciem; tumidos quae luna recursus
nutriat Oceani; quo fracta tonitrua uento,
quis trahat imbriferas nubes, quo saxa creentur
110 grandinis; unde rigor niuibus; quae flamma per auras
excitiat rutilos tractus aut fulmina uelox
torqueat aut tristem fingat crinita cometen.
iam tibi conpositam fundauerat ancora puppim,
telluris iam certus eras; fecunda placebant
115 otia; nascentes ibant in saecula libri:

94 transit *Flor. Gall.* || 95 proprius discat $P_2PF_{17}n_1$: discat propius p_2 || 96 forma P_2 | quis $g_{ul}R_{pc}?$, *cett. mei*: qui $gPR?ac$ || 98 obiectet $gF_2RW_1FF_{17}sscrJ_3n_1$: obiectat $P_2pcL_{PF_{17}}$ | recidat F_2pcR_{pc} , *cett. mei*: recedat $F_2acRac\lambda$ || 99 frenet amores g_{pc} , *cett. mei*: frenat amore $gacP_2$ || 100 at R_{pc} , *cett. mei*: aut F_2acRac : ha F_2pcR_{ul} : ah g_{pc} | ruentis ζ || 101 materies n_1 || 102 inpulerit-omnes *mei*, *Exc. Flor.*: impellat- L_4 : implevit- A_2 | choros R_{ul} , *cett. mei*: chaos RO_3P_{11} : polos K_4 | uiuat $F_2F_{17}ac$, *cett. mei*: uincat $F_2ulFF_{17}pc$ || 103 ortum P_2F_{17} || 104 uariisne $gP_2LPsscrRFF_{17}pcJ_3$, *Exc. Flor.*: uariisque $F_2PW_1F_{17}acn_1$: notisque L_{11} || 106 prop. rerum *cett. mei*, *Exc. Flor.*: rerum prop. F_{17} | lucisne $gP_2RFF_{17}J_3n_1$, *Exc. Flor.*: -ue LP_{pc} , *Barthius*: -que $F_2PacW_1J_3ul$ | repulsus F_2F_{17} , *Barthius* || 107 illudant L | quo $P_{14}?$, *Heinsius olim*: qui *Gesnerus* | recessus $FF_{17}F_{20}ul$ || 108 fracta F_2ulJ_3pc , *cett. mei*: facta $F_2J_3acn_1$ || 109 quis] quid F_2 : quas W_1 | trahit K_4F_1 | quo] qui *Clauarius* | creentur $gR_{pc}J_3mgC_1K_6P_1P_3P_4P_{11}P_{13}\lambda ul$, *Exc. Flor.*: crentur Rac : cerentur P_2 : creantur $P_2ulF_{17}n_1$: ferantur $P_2ulP_{ul}F_{pc}$: feruntur J_3ac : ruantur F_2PW_1 : rotantur $LF_{2}ul$: rotentur *Heinsius* || 110 flamma $gpcP_2sscrO_2gloss.$, *Flor. Gall.*, *Clauarius*: flabra $gacP_2$, *cett. mei*, *Vicetina*: flagra $F_1\mu ac\sigma$, *Iuntina* | per auras R_{pc} , *cett. mei*: uel aurae Rac || 111 excitiat $gpcRac$, *Flor. Gall.*, *Clauarius*: excitiant $gacR_{pc}$, *cett. mei*, *Vicetina*: excudat *Wakefield* | tractus] ignes F_3 : arcus *Birt (ap. Koch)* | aut Pac , *cett. mei*: an P_{pc} | fulmina $F_2P_{pc}R$, *cett. mei*: flumina $F_2ulPacR_{ul}Z$ || 112 aut] an P_{pc} : ac(at?) Pac | fingat *Gualandri*, *Ker*: figat *codd.* | crinita P_2F_2ul , *cett. mei*: stellata $P_2ulF_2W_1$: stillata P_2sscr || 114 fecunda $gP_2LFF_{17}n_1$: facunda $P_2ulF_2PRW_1J_3$ | iacebant R || 115 per gL

cum subito liquida cessantem uidit ab aethra
 Iustitia et tanto uiduatas iudice leges.
 continuo frontem limbo uelata pudicam
 120 deserit autumnī portas, qua uergit in Austrum
 Signifer et noctis reparant dispendia Chelae.
 pax auibus, quacumque uolat, rabiemque frementes
 deposuere ferae; laetatur terra reuerso
 numine quod prisci post tempora perdidit auri.
 illa per occultum Ligurum se moenibus infert
 125 et castos leuibus plantis ingressa penates
 inuenit aetherios signantem puluere cursus,
 quos pia sollicito deprendit pollice Memphis:
 quae moueant momenta polum, quam certus in astris
 error, quis tenebras solis †causisque meantem
 130 †defectum indicat † numerus, quae linea Phoebe
 damnet et excluso pallentem fratre relinquit.
 ut procul aspexit fulgentia Virginis ora
 cognouitque deam, uultus ueneratus amicos
 occurrit scriptaeque notas confundit harenae.
 135 tum sic diua prior: 'Malli, sincera bonorum
 congeries, in quo ueteris uestigia recti
 et ductos uideo mores meliore metallo,
 iam satis indultum studiis, Musaeque tot annos
 eripuerē mihi. pridem te iura reposeunt.
 140 adgrederē et nostro rursum te redde labori
 nec tibi sufficiat transmissae gloria uitae.
 humanum curare genus quis terminus umquam

117 uindice* *Burmānus, Schraderus* || 118 om. add. *mg g* | nimbo* *L λ, Scaliger* ||
 119 detegit *Exc. Flor. ul* | portas *F₁₇pc, cett. mei*: portum *F₁₇ac*: partes *W₂* |
 uergit *gpc, cett. mei*: uertit *gac* || 121 uolant *gO₇Z* | frementem *σ*: ferentes *PL₁*:
 furentes *FC₁ζ* || 124 om. add. *mg F₁₇* | ligurum *Rmr, sscr, cett. mei*: uastis *R* |
 offert *F₃F₂₀ulO₃ul* || 125 om. add. *mg F₁₇* | plantis *gP₂LPRFF₁₇mgJ₃, Exc.*
Flor.: plaustris *F₂W₁n₁*: pennis *P₁₄*: claustris *Barthius* || 126 puluere *RF₁₇pc,*
cett. mei, Exc. Flor.: in puluere *Rsscrn₁* || 128 foueant *Heinsius olim* || 129 solis
cett. mei, Exc. Flor.: soli* *L λ* | causas- *L*: casus- *O₃ac*: quantus- *Gronouius*: lucis-
Jeep: pausis- *Buecheler*: spatiis- uel circulis- *Birt* || 130 delectum *Delrius* | indicat
gP₂acLPW₁F₁₇J₃, Exc. Flor.: indicit *R*: inducat *P₂pcF*: dicat *F₂ac*: discat
F₂pc: signet *n₁, Exc. Gyr.* || 129–130 sic dedit *Camers*: quis tenebras casus solisque
 meantem / defectum uideat numeris || 133 agnouit- *J₃* || 134 accurrit *P₁σ* | con-
 fudit *P₂* || 135 sic orsa *L (in ras.)* || 136 congeries *P, cett. mei*: progenies *Pul* ||
 138 indultum *gP₂LF₂pcPpcRFF₁₇pcJ₃*: inductum *F₂acPacW₁F₁₇acn₁* || 139 te
 pridem *g* | reposeunt *PpcF₁₇pc, cett. mei*: poposcunt *PacF₁₇acW₂* || 140 nostro
 rursum *F₂W₁J₃*: rursum nostro *F₃z₁μ* || 141 non *L λ*

17. PANEGYRICVS DICTVS MALLIO THEODORO CONSVLI

praescriptus? nullas recipit prudentia metas.
 adde quod haec multis potuit contingere sedes,
 145 sed meriti tantum redeunt, actusque priores
 commendat repetitus honos uirtusque reducit
 quos fortuna legit. melius magnoque petendum
 credis in abstrusa rerum ratione morari?
 scilicet illa tui patriam praecepta Platonis
 150 erexere magis, quam qui responsa secutus
 obruit Eoas classes urbemque carinis
 uexit et arsuras Medo subduxit Athenas?
 Spartanis potuit robur praestare Lycurgus
 matribus et sexum leges uicere seuerae
 155 ciuibus et uetitis ignauo credere muro
 tutius obiecit nudam Lacedaemona bellis:
 at non Pythagorae monitus annique silentes
 famosum Oebalii luxum pressere Tarenti.
 quis uero insignem tanto sub principe curam
 160 respuat? aut quando meritis maiora patebunt
 praemia? quis demens adeo qui iungere sensus
 cum Stilichone neget? similem quae protulit aetas
 consilio uel Marte uirum? nunc Brutus amaret
 uiuere sub regno, tali succumberet aulae
 165 Fabricius, cuperent ipsi seruire Catones.
 nonne uides ut nostra soror Clementia tristes
 obtundat gladios, fratresque amplexa serenos
 adsurgat Pietas, fractis ut lugeat armis
 Perfidia et laceris morientes crinibus hydri
 170 lambant inualido Furiarum uincla ueneno?
 exultat cum Pace Fides. iam sidera cunctae

143 praescriptus *Burmamnus* : praescripsit *codd.* : praescriptis *Heinsius* || 144 mul-
 tis potuit gP_2RW_1 , *Exc. Flor.* : potuit multis *cett. mei* || 145 meriti $F_2acPpcR$:
 meritis F_2pcPac , *cett. mei* || 147 legit $gpcLF?pc$, *Heinsius* : regit $g?acF?ac$, *cett.*
mei : gerit O_3 , *Barthius* : dedit F_{20} : nequit *Birt* || 149 catonis F_{20} || 151 eratas F_{17} |
 urbem- *cett. mei, Exc. Flor.* : urbes- n_1 || 152 medis P_2pcL || 153 reparare K_6acL_4 ||
 155 ignaro n_1 || 157 *om. add. mg J_3* | monitus] uirtus g | anni-] animi- $F_{20}ulZ$:
 Samii- uir doctus *ap. Heinsium* || 158 pressere $F_{17}pc$, *cett. mei* : prebere $F_{17}ac$:
 fregere λ | tarenti $g?pc(th-)P_2acPpcRpc$: carenti Rac : talenti $P_2pcPacRul$, *cett.*
mei || 160 patebunt $PpcF_{17}ul$, *cett. mei* : petuntur F_{17} : dabuntur F_3 : patebant
Ker || 162 *om. add. mg R* | quae K_4 : quem omnes *mei, Exc. Flor.* || 164 succum-
 beret J_3pc , *cett. mei* : pro- J_3ac || 167 fratresque P_2R , *Exc. Flor.* : fratres *cett. mei* |
 serenos P , *cett. mei* : seueros Pul || 168 ubi n_1 || 170 colla* F_3 || 171 exsultet R_{13} |
 cunctae omnes *mei, Exc. Flor.* : cinctae $F_{20}ulO_3ac$

CLAVDIVS CLAVDIANVS

liquimus et placidas inter discurremus urbes.
nobiscum, Theodore, redi.'

subit ille loquentem

175 talibus: 'agrestem dudum me, diua, reuerti
cogis et infectum longi rubigine ruris
ad tua signa uocas. nam quae mihi cura tot annis
altera quam duras sulcis mollire nouales,
nosse soli uires, nemori quae comoda rupes,
180 quis felix oleae tractus, quae glaeba faueret
frugibus aut quales tegeter uindemia colles?
terribiles rursus lituos ueteranus adibo
et desueta uetus temptabo caerulea uector?
collectamque diu et certis utcumque locatam
sedibus in dubium patiar deponere famam?
185 nec me, quid ualeat natura fortior usus,
praeterit, aut quantum neclectae defluat arti.
desidis aurigae non audit uerbera currus,
nec manus agnoscit quem non exercuit arcum.
esse sed iniustum fateor quodcumque negatur
190 Iustitiae. tu prima hominem siluestribus antris
elisis et foedo deterres saecula uictu;
te propter colimus leges animosque ferarum
exuimus; †nitidis† quisquis te sensibus hausit,
inruet intrepidus flammis, hiberna secabit
195 aequora, confertos hostes superabit inermis.

172 liquimus **gR₃F₂₀**, *Exc. Flor.*: linquimus *cett. mei* | placitas *Heinsius* |
edes **F₂** || 173 redi **P₂acR**, *cett. mei*: redis **P₂acR**: ueni *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* ||
175 affectum **L₁₁** | longi **R_{pc}**, *cett. mei*: longe **Rac** || 176 tua castra **K₄** | nam que
P₁₀P₁₃: namque **gacR**, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: sed quae **P₂**: numquam **gpc**, *cett.*
mei | causa **P₁** | annos **K₈** || 178 accomoda *Heinsius* || 180 et **R** | legeret *Bur-*
mannus || 181 rursus **FF₁₇**: -um *cett. mei* || 183 -que diu et certis] -que diu certis
F₁₇pc: -que diu reliquis **F₁₇ac**: dudum et certis *Flor. Gall.*: -que diu certisque
Birt || 184 seponere *Heinsius*: me ponere *Burmannus* || 185 non **FB₁F₃** | natura
RpcF₁₇pcJ₃?ac?, *cett. mei*: naturae **RacJ₃pc?P₁** || 186 arti **PacJ₃?ac?**, *cett. mei*:
artis **PpcJ₃pc?W₂pc?** || 188 non **F** | agnouit **O₃** | quae **P₂F₂J₃F₂₀O₂** || 190 ho-
mines **P₁₄**: hominum *Ker* || 191 deterres *Jeep*: deterges **P₂F₂₀ac**, *Exc. Flor.?*:
detergis *cett. mei*: detorques *Birt* || 192 propter te **F₁₇P₁₀** || 193 exuimur *Heinsius* |
nitidis quisquis **F₁₇**, *cett. mei*: quisquis nitidis *Flor. Gall.*: puris quisquis **F₁₇ul**:
mundis quisquis **F**: penitus quisquis *Ker*: fortasse totis quisquis | sensibus **P₂**,
cett. mei: mentibus **P₂ulF₀ul** || 194 irrui **P₂** (*ac in -et*) **R** | flammis **Rac**, *cett.*
mei: flammis* **RpcA₂** || 195 confertos **gP₂RJ₃?**, *Exc. Flor.*: consertos **LF₂PW₁F**
F₁₇uln₁: confectos **F₁₇**

17. PANEGYRICVS DICTVS MALLIO THEODORO CONSVLI

ille uel Aethiopum pluuiis solabitur aestus;
 illum trans Scythiam uernus comitabitur aer.⁷
 sic fatus tradente dea suscepit habenas
 quattuor ingenti iuris temone refusas.
 200 prima Padum Thybrimque ligat crebrisque micantem
 urbibus Italiam; Numidas Poenosque secunda
 temperat; Illyrico se tertia porrigit orbi;
 ultima Sardiniam, Cynnon trifidamque retentat
 Sicaniā et quidquid Tyrrhena tunditur unda
 205 uel gemit Ionia. nec tot molimina rerum
 aut tantum turbauit onus; sed ut altus Olympi
 uertex, qui spatio uentos hiemesque relinquit,
 perpetuum nulla temeratus nube serenum
 celsior exurgit pluuiis auditque ruentes
 210 sub pedibus nimbos et rauca tonitrua calcat,
 sic patiens animi per tanta negotia liber
 emergit similisque sui, iustique tenorem
 flectere non odium cogit, non gratia suadet.
 nam spretas quis opes intactaque pectora lucro
 215 commemoret? fuerint aliis haec forte decora:
 nulla potest laus esse tibi quae crimina purget.
 seruat inoffensam diuina modestia uocem;
 temperiem seruauit oculi; nec lumina feruor
 asperat aut rabidas suffundit sanguine uenas,

196 om. add. mg F₁₇, post 197 posuit F | uel] per C₁K₆O₃P₁₁: nec *Burmānus*:
 per non inprobat *Birt*, qui tum pro solabitur uult substituere seruabitur uel rorabi-
 tur uel releuabitur | estum L₄ || 197 om. add. mg J₃ma | trans thanaim F₃ ||
 200 Trebiamque *Blondellus* | micantem *Pul*, cett. mei: meantem LPW₁ || 201 Nu-
 midas *Heinsius*: lidos uel lydos codd.: Libyas *Scaliger*: Libyam *Simon* || 202 illi-
 rice se . . . porrigit urbi F: illyricas nam . . . protegit urbes R || 203 cynnon *Exc.*
Gyr., *Exc. Flor.* (-um): ex meis proxime accedit Rac (cirnum) || 204 tunditur B₁ul
 K₄: funditur P₂pcLF₂RFpcF₁₇pcJ₃n₁, *Exc. Flor.*: refunditur gP₂acPW₁F₁₇ac
 J₃ul: clauditur B₁F₃: spargitur B₁ul: plangitur *Jeep* | urna LPP₁₄θacλ ||
 205 ionio p₂ | nec tot molimina *Heinsius*: nec te molimina* P₃: nec te me limina
 P₁: nec tot te limina B₁: nec te tot limina g (te add. sscr) P₂RulW₁FpcF₁₇J₃n₁:
 nec te tot lumina LF₂PRFpc, *Exc. Flor.*: nec te tot culmina *Clauerius*: nec te
 tot lubrica *Birt* || 207 reliquit FJ₃n₁ || 208 uiolatus μ || 211 animi F₂ac: animus*
 gP₂acLF₂pcRFpc?F₁₇J₃n₁: animo P₂pcPK₆: animos W₁ || 212 emergis . . . tui*
 P₁₄, *Flor. Gall.*, *Paul* | tenorem P₂pc, cett. mei: rigorem *Burmānus* || 213 non . . .
 nec Z || 214 nam] iam L: nec Z || 214–215 quid . . . / commemorem *Heinsius* ||
 215 decora Rpc, cett. mei: decori* RacP₁₁ || 217 modestia uocem R, cett. mei:
 potencia mentem RulFμpc || 218 nec] non K₆: F incert. || 219 rabidas gF₂pcP
 W₁J₃: rapidas P₂LF₂acRFF₁₇n₁: rabies* P₁μacσ, *Burmānus* | diffundit F₂

220 nullaque mutati tempestas proditur oris.
 quin etiam sontes expulsa corrigis ira
 et placidus delicta domas; nec dentibus umquam
 instrepis horrendum, fremitu nec uerbera poscis.
 qui fruitur poena, ferus est, legumque uidetur
 225 uindictam praestare sibi; cum uiscera felle
 canduerint, ardet stimulis ferturque nocendi
 prodigus, ignarus causae: dis proximus ille,
 quem ratio, non ira mouet, qui facta rependens
 consilio punire potest. mucrone cruento
 230 se iacent alii, studeant feritate timeri
 addictoque hominum cumulent aeraria censu.
 lene fluit Nilus, sed cunctis amnibus extat
 utilior; nullo confessus murmure uires
 †acrior et rapidus†; tacitas praetermeat ingens
 235 Danubius ripas; eadem clementia sani
 gurgitis immensum deducit in ostia Gangen.
 torrentes inmane fremant lassisque minentur
 pontibus; inuoluant spumoso uertice siluas.
 pax maiora decet; peragit tranquilla potestas
 240 quod uiolenta nequit, mandataque fortius urget
 imperiosa quies.

idem praedurus iniquas
 accepisse preces, rursus, quae digna petitu,

221 corrigis *Ppc*, *cett. mei*: corrigit *Pac* \varnothing *ac*: corripis *Schraderus* || 222 non *P₂O₂* ||
 223 horrendum *RpcF₁₇pc*, *cett. mei*: horrendo *Rac*: horrendis *g*: horrorem *F₁₇ac* |
 fremitum *gn₁*: strepitu *O₃ξ* | uerbera poscis *gpcP₂pcF₂acRFF₁₇pcJ₃n₁*: uerba
 reposcis *gacP₂acLF₂pcPW₁F₁₇ac* || 224 legis- *μpcσ* || 225 cui *Exc. Gyr.* || 227 cu-
 rae *F₁* | ille *K₄*, *Yalensis Marston 45*: ille est omnes *mei* || 228 regit *Flor. Gall.* ||
 229 punire *Rpc*, *cett. mei*: munire *Rac* || 230 studeant... timeri *J₃ul*, *cett. mei*:
 studeant... tyranni *J₃*: tumeant... tyranni *Burmennus* || 232 cunctis sed *contra*
metrum R: cunctis sed et *Heinsius* | exit *Lλ* || 233 nullo *R*: nullas *cett. mei* ||
 234 acrior et *P₂L*: acrior at *PW₁F₁₇uln₁*: acrior ac *RFF₁₇J₃*: acrior ut *K₆*: ac-
 rior aut *F₂*: acrior ast *g* | ad *Exc. Flor.* | rapidus *F₁₇n₁sscr*, *cett. mei*: rapi-
 das *n₁*: rapidis *g*: tacitus *F₁₇ul* | acrior at Rhodanus *Clauerius*: acrior it rapidus
Geuartius: acrior at tractu *Burmennus*: Pannoniae (uel Illyrici) trepidas *Paul*:
 acrior, at placidus *Jeep*: Tigris agit rapidus *Birt*: altior it (iam *Geuartius*) Rhoda-
 nus (iam *Clauerius*) uel altior Eridanus uel labitur Eridanus *Hall* | tacitas *gP₂R*
J₃acn₁: tactas *LF₂PW₁FF₁₇sscrJ₃pc*: tractas *F₁*: fractas *P₂ulF₁₇?*: tacitus
Paul || 235 sani *F₂pcF₁₇J₃sscr*, *cett. mei*. *Exc. Flor.*: iani *F*: seui *F₁₇sscrJ₃* ||
 236 diducit *Scaliger* || 237 lassis- *P₂F₂PacRW₁F₁₇pcJ₃*: laxis- *P₂ulRulFF₁₇ac*:
 lapsis- *gpcLPpcn₁*: lassus- *Exc. Flor.?*: laesis- *Wakefield*: fessis- *Jeep*: lapsus-
Birt | minantes (interpunctione post pontibus 238 del.) *Hall* || 238 inuoluant] et
 uoluat *n₁*: et uoluant *Birt*

17. PANEGYRICVS DICTVS MALLIO THEODORO CONSVLI

largiri facilis; nec quae comitatur honores
 245 ausa tuam leuiter temptare superbia mentem.
 frons priuata manet. non se meruisse fatetur,
 qui creuisse putat; rigidi sed plena pudoris
 elucet grauitas, fastu iucunda remoto.
 quae non seditio, quae non insania uulgi
 te uiso lenita cadat? quae dissona ritu
 250 barbaries, medii quam non reuerentia frangat?
 uel quis non, sitiens sermonis mella politi,
 deserat Orpheos blanda testudine cantus?
 qualem te legimus teneri primordia mundi
 scribentem aut partes animae, per singula talem
 255 cernimus et similes agnoscit pagina mores.
 nec dilata tuis Augusto iudice merces
 officiis, illumque habitum, quo iungitur aulae
 curia, qui socio procures cum principe nectit,
 quem quater ipse gerit, perfecto detulit anno
 260 deposuitque suas te succedente curules.
 crescite, uirtutes, fecundaque floreat aetas
 ingeniis: patuit campus certusque merenti
 stat fauor; ornatur propriis industria donis.
 surgite, sopitae, quas obruit ambitus, artes.
 265 nil licet inuidiae, Stilicho dum prospicit orbi

243 largiri $F_3 L_4 P_{10} pc P_{14} F_{17} pc$: largiris $P_2 pc \sigma$: largitur $J_3 ac K_6 O_3 ul$: largitor
 $g P_2 ac LF_2 PR pc W_1 FF_{17} J_3 pc$: largior et *Rac, Exc. Flor.* : largior est n_1 || 245 — 246
uerba inter manet et rigidi om. n_1 || 245 frons $P_2 ul, cett. mei, Exc. Flor.$: mens
 $g P_2 O_2$ | nec FF_{17} | se] te W_2 : non σ || 246 qui $P_2 F_{17}, cett. mei$: quae $P_2 ul$
 $F_{17} ul$: cui P_{11} : quod $O_2 pc$: quo *Flor. Gall., Delrius* | putet $P_{10} sscrq$ || 247 re-
 moto $g P_2 F_2 pc RO_3, Exc. Flor., Exc. Gyr., Isengriniana$: modesto $P_2 ul LF_2 ac P$
 $W_1 FF_{17} J_3 n_1$ || 248 uaesania $F_{17} P_{10}$ || 249 cadit $B_1 F_3 Z$ | ritu $P_2 F_{17} pc, cett. mei$:
 rictu $P_2 ul F_{17} ac$: uictu *Burmannus* || 250 medii K_4 : media *cett. mei* : mediam F_{17}
 $pc J_3$: medias $F_{17} ac$: Medi (*in Raphelengiana*) uel Medo (*teste Heinsio Scaliger* ||
 251 quis *gul, cett. mei* : qui $g LPW_2 \lambda$ || 252 deserat] deferat F_2 (*ut uid.*), *Barthius* :
 desinit σ : disceret *Camers* | Orphea blandos *Burmannus* | testudine *Rpc, cett.*
mei : formidine *Rac* : dulcedine $K_6 ac$ || 254 at *Exc. Flor.* | talem *Rpc, cett. mei* :
 adempte *Rac* || 255 *om. add. mg g* | cernimus $P_2, cett. mei$: credimus $P_2 ul O_3 ul$ ||
 256 non $F_2 J_3 P_1$ | dilata *Rpc, cett. mei* : delata *Rac* | merces $Fpc, cett. mei$: meta
 est K_4 || 257 aulae $g P_2 ac Lpc F_2 pc RFF_{17} ul J_3 n_1$: aula $P_2 pc$ (*cum illum inuicem*
translocatum) $Lac F_2 ac PW_1 F_{17}$ || 258 curia $g F_2 pc RFF_{17} ul J_3 n_1$: curis $Lac F_2 ac P$
 $W_1 F_{17}$: curas P_2 | socio procures $P_2 R$: socios procures *cett. mei* : procures so-
 cios μ || 259 gerit] regit $n_1 q$: egit *Birt* | contulit $L_3 pc$ || 261 crescite *Pac, cett.*
mei : crescant R : crescunt Ppc | -que floreat] -que floruit $P \varnothing$: refluoruit K_4 ||
 262 pateat $g P_2 J_3 n_1$: -que patet *Jeep* || 263 stat $Fpc, cett. mei$: stet $J_3 K_6$: sit
 $F? ac$ | fauor *Rul, cett. mei* : labor R || 264 ante 261 transponendum esse censuit *Birt* ||
 265 dum . . . urbi μpc

- sidereusque gener. non hic uiolata curulis,
 turpia non Latios incestant nomina fastos;
 fortibus haec concessa uiris solisque gerenda
 patribus et Romae numquam latura pudorem.
 270 nuntia uotorum celeri iam Fama uolatu
 mouerat Aonios audito consule lucos.
 concinuit felix Helicon fluxitque Aganippe
 largior et docti riserunt floribus amnes.
 Vranie redimita comas, qua saepe magistra
 275 Mallius igniferos radio descripserat axes,
 sic alias hortata deas:
 'patimurne, sorores,
 optato procul esse die nec limina nostri
 consulis et semper dilectas uisimus aedes?
 notior est Helicone domus. gestare curules
 280 et fasces subiisse libet. miracula plebi
 colligite et claris nomen celebrate theatri.
 tu Iouis aequorei submersam fluctibus aulam
 oratum uolucres, Erato, iam perge quadrigas
 a quibus haud umquam palmam rapturus Arion.
 285 inlustret circum sonipes, quicumque superbo
 perstrepat hinnitu Baetin, qui splendida potat
 stagna Tagi madidoque iubas aspergitur auro.
 Calliope, liquidas Alciden posce palaestras:
 cuncta Palaemoniis manus explorata coronis
 290 adsit et Eleo pubes laudata Tonanti.
 tu iuga Taygeti frondosaque Maenala, Clio,
 i Triuiaae supplex; non aspernata rogantem
 amphitheatrali faueat Latonia pompae.
 audaces legat ipsa uiros, qui colla ferarum

267 incestant *Rpc*, *cett. mei*: infestant *Rac* | fastos *Rpc*, *cett. mei*: fastus *Rac* ||
 268 petenda *g* || 270 uotorum *P₂*, *cett. mei*: fatorum *P₂ulO₃ul* || 272 concinuit *om-*
nes mei, *Exc. Flor.*: et cecinit *ζμ* || 273 largius *K₄* | rubuerunt *R* || 275 axes *Rpc*,
cett. mei: arces *Z*: artus *O₃ul*: ortus *Rac*: orbes *Schraderus* || 277 optata *g*: op-
 tate *n₁* || 279 adest in *RJ₆L₃O₃* (*add. mg*) *O₇Γ₁* (*add. mg*): *om. cett. quotquot uidi*:
uers. pro spurio habuit Koch | haec *Heinsius* | Helicone *Geuartius*: stilic(h)one
codd. qui adsunt || 280 et] e *F*: en *Exc. Flor.* (*unde u. 279 in Lucensi non extitisse*
conicit Jeep) | plebi *P₂ulLpcF₂PRacFJ₃*, *Exc. Gyr.*: phebi *gP₂LacRpcW₁*
F₁₇n₁ || 281 Clariis *Heinsius* || 284 e quibus *P₁₁*: o quibus *Exc. Flor.*: quas trahit
K₄: et quibus *Birt* | rapturus] laturus *C₁*: amissurus *K₄* || 285 sonipes circum *L* ||
 287 aspergitur auro *Rul*, *cett. mei*: aspergit in auro *R* || 289 uncta *Heinsius* | coro-
 nis] colonis *LF₁₇n₁λ*: theatri *O₃σ* || 293 faueas *P₁₁* || 294 ipse *n₁*: illa *P₂pcF*:
 ille *P₂ac*

17. PANEGYRICVS DICTVS MALLIO THEODORO CONSVLI

295 arte ligent certoque premant uenabula nisu.
 ipsa truces fetus captiuaque ducat ab antris
 prodigia et caedis sitientem differat arcum.
 conueniant ursi, magna quos mole ruentes
 300 torua Lycaoniis Helice miretur ab astris,
 perfossique rudant populo pallente leones,
 quales Mygdonio curru frenare Cybele
 optet et Herculei mallent fregisse lacerti.
 obuia fulminei properent ad uulnera pardi
 semine permixto geniti, cum forte leaenae
 305 nobiliorem uterum uiridis corrumpit adulter:
 hi maculis patres referunt et robore matres.
 quidquid monstriferis nutrit Gaetulia campis,
 Alpina quidquid tegitur niue, Gallica si quid
 silua timet, iaceat; largo ditiescat harena
 310 sanguine; consumant totos spectacula montes.
 nec molles egeant nostra dulcedine ludi:
 qui laetis risum salibus mouisse facetus,
 qui nutu manibusque loquax, cui tibia flatu,
 cui plectro pulsanda chelys, qui pulpita socco
 315 personat aut alte graditur maiore cothurno,
 et qui magna leui detrudens murmura tactu
 innumeras uoces segetis moderatus aenae
 intonat erranti digito penitusque trabali
 uecte laborantes in carmina concitat undas,

295 nisu $P_2pcF_2?$, cett. mei: uisu P_2acP : nixu p_2 || 297 differat $RFn_1P_{10}pc$:
 deferat $gpc?P_2F_2PW_1F_{17}J_3$: detegat $L\lambda$: desinat *Heinsii Iunianus* || 298 uoce
Jeep olim | ruentes $P_2LF_2PpcRpcW_1FF_{17}pcJ_3n_1$: rudentes $gPacRacF_{17}ac$
 J_3ul : furentes *Burmannus*: rigentes *Jeep* || 299 miretur $F_{17}pc$, cett. mei: mira-
 tur $F_{17}acW_2Z$ | astris (g), cett. mei: antris P_2LP || 300 rudant *Birt*: ruant *codd.*:
 cadant *Burmannus* | pallente P , cett. mei: plaudente Pul || 301 cybebe *Exc. Flor.* ||
 302 malint R_4 || 305 uiridis] uarius $P_{11}ma$, *Birt* | corrumpit RFF_{17} : corripit L ||
 306 hi ... referunt] hii ... referant R : qui ... referant *Heinsius* | uers. interpo-
 latum esse suspicatus est *Birt* || 308 si quid] quicquid F_{17} || 309 timet P_2pcJ_3ul ,
 cett. mei: tenet* $P_2acJ_3n_1$, *Exc. Flor.* || 310 consument λ || 311 ne $L\lambda$ | nota*
Clauarius || 312 om. add. *mg J_3* | qui laetis Rpc , cett. mei: qui letus Rac : huc lae-
 tis *Birt* || 315 personat $RacFac$, cett. mei: personet $RpcFpc$ | post hunc uers. non-
 nihil excidisse existimat *Jeep*, uelut omnes arte sua celebrent nunc tempora laeta ||
 316 tactu $F_{17}ac$, cett. mei: tractu $LFF_{17}pcn_1$ || 317 segetis Rpc , cett. mei: segetes
 $RacW_1$: tegetis *Heinsius olim* | moderatus $P_2pcF_2W_1F_{17}J_3n_1$: moderatur gP_2
 $acLPRF$: modulatus $K_6pc?$: modulatur R || 318 intonat P , cett. mei: intonet
 $LPsscrRFF_{20}sscr$, *Exc. Flor.* | pedibusque *Dempsterus* || 319 relabentes *Heinsius* |
 concitet $LPRF$, *Exc. Flor.*

- 320 uel qui more auium sese iaculantur in auras
 corporaque aedificant celeri crescentia nexu,
 quorum conpositam puer amentatus in arcem
 emicet et uinctu plantae uel cruribus haerens
 pendula librato figat uestigia saltu.
 325 mobile ponderibus descendat pegma reductis
 inque chori speciem parcentes ardua flammās
 scaena rotet: uarios effingat Mulciber orbes
 per tabulas inpune uagus pictaeque citato
 ludant igne trabes et non permissa morari
 330 fida per innocuas errent incendia turre.
 lasciui subito confligant aequore lembi
 stagnaque remigibus spument inmissa canoris.
 consul per populos idemque grauissimus auctor
 eloquii, duplici uita subnixus in aeuum,
 335 procedat pariter libris fastisque legendus.
 accipiat patris exemplum tribuatque nepoti
 filius et coeptis ne desit fascibus heres.
 decurrat trabeata domus tradatque secures
 mutua posteritas seruatoque ordine fati
 340 Mallia continuo numeretur consule proles.'

320 iaculentur gP_2R , *Exc. Flor.* | auras $F_{17}sscr$, *cett. mei*: altum F_{17} || 321 aedificent gR || 322 amentatus K_4 : ametatus Rac : a(u)gmentatus Rpc , *cett. mei*: amentatus *Buecheler* | arcem $gP_2LPRacF_{17}n_1$: artem $F_2RpcW_1FJ_3$ || 323 emicet P_2pc , *cett. mei*: emicat B_1F_3 , *Jeep*: eminet P_2acO_2 | uinctu P_2acF_2ac , *Gesnerus*: uinctus $P_2pcLF_2pcPW_1FF_{17}J_3n_1$: iunctus $gR(ut\ opinor)J_6?K_6O_2$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: uinclis *Burmannus* | planta K_4 | uinctus planta *Heinsius* | cruribus P_2pcRpc , *cett. mei*, *Exc. Gyr.*: curribus $P_2acRacW_1$, *Vicetina* | haeret *tacite Jeep* | hic uers. a *König* est inprobatus || 324 uibrato $F_2FJ_3C_1L_{11}$ | figant *Jeep* || 325 descendat] desidat *Lipsius*: discedat *Heinsius* || 326 chori] tholi F_{19} , *Heinsius*: croci *Schraderus*: globi *Birt* | parcentes ardua *Gronouius*: spargentes ardua Rpc , *cett. mei*: pergentis in ardua $RacO_3$: parcentes arida *Burmannus* || 327 effingat $gP_2acF_2PFF_{17}J_3n_1$: et fingat R : effigat P_2pcW_1 : et figat P_{11} : effundat $L\lambda$ | orbes RF_{17} , *cett. mei*: ignes $RsscrF_{17}ul$ || 331 lasciui (g) $P_2L?acF_2PRacW_1F_{17}$: lasciue $RpcFJ_3n_1$ | configant F_{17} : concurrant $F_{17}sscrJ_3$: conducant Ppc || 332 inmissa $P_2RW_1F_{17}ac$, *Exc. Flor.*: inuisa g : immensa $LPF_{17}?pcn_1$: immersa $FJ_3F_{20}ul$, *Exc. Gyr.*, *Camers*: inuersa F_2 , *Iuntina*: emersa *Heinsius* || 333 per populos Rpc , *cett. mei*: per proprios Rac : spes populis *Paul* || 334 uita J_3ac , *cett. mei*: uitta F_3ulK_6 , *Exc. Flor.*: mitra $J_3pcA_2B_1$: fama $R_{13}ul$: merito *Heinsius* | connixus L : uelatus A_2F_3 || 335 procedas *Paul* | libris pariter $L\lambda$ | fastus- W_1 : factis- $LPO_7\lambda$ || 337 captis *Schraderus* | non $Ln_1\lambda$

huic carmini in P_2O_2 continuantur 28.601–611, quibus appositum est in P_2 (non O_2) eadem manu uerbum ua-cat

IN EVTROPIVM

LIBER PRIOR

Semiferos partus metuendaque pignora matri
 moenibus et mediis auditum nocte luporum
 murmur et attonito pecudes pastore locutas
 et lapidum diras hiemes nimboque minacem
 5 sanguineo rubuisse Iouem puteosque cruore
 mutatos binasque polo concurrere lunas
 et geminos soles mirari desinat orbis:
 omnia cesserunt eunucho consule monstra.
 heu terrae caelique pudor! trabeata per urbes
 10 ostentatur anus titulumque effeminat anni.
 pandite, pontifices, Cumanae carmina uatis,
 fulmineos sollers Etruria consulat ignes
 inmersumque nefas fibris exploret haruspex.
 quae noua portendunt superi? Nilusne meatu
 15 deuius et nostri temptat iam transfuga mundi

18 1—475 *Γ*, gP₂, L, F₂P, R, W₁, FJ₃n₁ : 476—491 *Γ*, gP₂, L, F₂, R ma (a 477—),
 W₁, FJ₃n₁ : 492—513 *Γ*, gP₂, L, F₂P, R, W₁, FJ₃n₁

codicum inscriptiones: incipit in eutropium liber primus *ΓR* : incipit liber quartus
g : liber nonus de triumpho contra gildonem F₂mr : incipit cladiani in eutropium
 liber primus *P* : incipit liber octauus in eutropium liber primus W₁ : liber primus in
 eutropium J₃ma : incipit liber de eutropio J₆ : claudiani in eutropium eunuchum
 P₁₃ : belli ciuilis liber in eutropium *Exc. Laeti*

18 1 patri λ || 2 moenibus *cett. mei, Exc. Flor.* : urbibus n₁qpc | et] e *Γ* : in
 n₁q || 4 diras θ : duras omnes *mei* | minacem] minantem P₂F₁₇ : micantem n₁ ||
 6 binas- n₁B₁F₃z₁ : uisas- *cett. mei, Exc. Flor.* || 9 proh gpc | caeli terrae- P₂
 F₂₀K₆ || 12—13 om. *add. mg g* || 12 consulat Ppc, *cett. mei* : consulit PacO₃ac ||
 13 inmersum- W₁F₃J₇ θ : inmensum- *cett. mei* | exploret F₂R, *cett. mei* : explorat
 L₁ : inploret F₂ulRu/K₄ || 14 portendunt K₄ : portendant omnes *mei, quod tolerari*
possit si post haruspex non distinguatur. hoc tamen minus ἐμφατικόν || 15 tem(p)tat
 iam Fpc, *cett. mei, Exc. Flor.* : temptet iam Fac : tendat iam F₁₇O₃ul σ

se rubro miscere mari? ruptone Niphate
 rursus barbaricis Oriens uastabitur armis?
 an morbi uentura lues? an nulla colono
 responsura seges? quae tantas expiet iras
 20 uictima? quo diras iugulo placabimus aras?
 consule lustrandi fasces ipsoque litandum
 prodigio; quodcumque parant hoc omine fata,
 Eutropius ceruice luat.
 sic omnia uoluis?
 hoc regni, Fortuna, tenes? quatenam ista iocandi
 25 saeuitia? humanis quantum bacchabere rebus?
 si tibi seruili placuit foedare curules
 crimine, procedat laxata compede consul,
 rupta Quirinales sumant ergastula cinctus:
 da saltem quemcumque uirum. discrimina quaedam
 30 sunt famulis splendorque suus, maculamque minorem
 condicionis habet, domino qui uixerit uno.
 si pelagi fluctus, Libyae si discis harenas,
 Eutropii numerabis eros. quot iura, quot ille
 mutauit tabulas uel quanta uocabula uertit!
 35 nudatus quotiens, medicum dum consulit emptor,
 ne qua per occultum lateat iactura dolorem!
 omnes paenituit pretii uenumque redibat,
 dum uendi potuit. postquam deforme cadauer
 mansit et in rugas totus defluxit aniles,
 40 iam specie doni certatim limine pellunt
 et foedum ignaris properant obtrudere munus.

16 ruptone] -ue P_2O_2 : -que $n_1g_1P_4W_2$ || 17 rursum $gP_2F_2PJ_3$, *Exc. Flor.* ||
 19 expiet J_3pc , *cett. mei* : expiat FJ_3acn_1 || 20 *om. add. mg J_3* | duras λ : diram
Exc. Laeti : duram *Delrii cod.* : diuum *Cuiacii uetus* | pacabimus *Exc. Pat. rec.*
 (non p_2) | aras $gacn_1$, *cett. mei* : iras $gpcJ_3^n n_1ul$: iram *Exc. Laeti* : artis θac :
afras Paul (qui *Diras substantiue interpretatur*) || 21 litandum est $Fz_1\mu$ || 22 quod-
 cumque *cett. mei, Exc. Flor.* : quaecumque $n_1O_2W_2$ | canant *Isengriniana mg* ||
 23 sis *Barthius* | omnia $PulRpc$, *cett. mei* : omina $gPRacF$ | uoluis *Cuiacii uetus* :
 nobis J_3 , *cett. mei* : nostra J_3ul || 24 regni $P_2^?ac$, *cett. mei* : regnum $P_2pc^?$ | tenes
 F_2ul , *cett. mei* : tumes C_1 : F_2 *incert.* || 25 quonam* $C_1\lambda$, *Heinsius* || 27 lassata F_{20} ||
 28 ruptaque *riuales A_2* | cultus *Cul* || 29 da *cett. mei, Exc. Flor.* : das W_1 : des
 gJ_3n_1 || 31 uno F_2ulPac , *cett. mei, Exc. Frising.* : uni* P_2F_2Ppc || 32 discis Pac
Rac, cett. mei : dicis $PpcRpcP_1Z$ || 34 mutabit R : mutabat P_2O_2 : mutarit *Birt* ||
 35 nudatus J_3 , *cett. mei, Exc. Gyr.* : mutatus $J_3ulCJ_7L_{11}\sigma$ | quotiens n_1pc , *cett.*
mei : totiens n_1acG_5 || 39 mansit] nactus *Jeep* | diffluxit *Heinsius* || 40 iam] sub
 L_{11} : tum *Flor. Gall.* | specie $g^?pc$, *cett. mei, Exc. Flor.* : speciem FR | doni gpc ,
cett. mei : dono *Exc. Flor.* || 41 cupiunt detrudere $F_{17}\sigma$

tot translata iugis summisit colla, uetustum
seruitium semperque nouum, nec destitit umquam,
saepe tamen coepit.

cunabula prima cruentis
debita supplicii; rapitur castrandus ab ipso
ubere; suscipiunt matris post uiscera poenae.
aduolat Armenius certo mucrone recisos
edoctus mollire mares damnoque nefandum
aucturus pretium; fecundum corporis ignem
sedibus exhaurit geminis unoque sub ictu
eripit officiumque patris nomenque mariti.
ambiguus uitae iacuit, penitusque supremum
in cerebrum secti traxerunt frigora nerui.
laudemusne manum, quae uires abstulit hosti,
an potius fato causam tribuisse queramus?
profuerat mansisse uirum; felicior extat
opprobrio; seruiret adhuc, si fortior esset.

inde per Assyriae trahitur commercia ripae;
hinc fora uenalis Galata ductore frequentat
permutatque domos uarias. quis nomina possit
tanta sequi? miles stabuli Ptolemaeus in illis
notior: hic longo lassatus paelicis usu
donat Arinthaeco; neque enim iam dignus haberi
nec maturus emi. cum fastiditus abiret,
quam genuit, quanto planxit diuortia luctu!
'haec erat, haec, Ptolemaee, fides? hoc profuit aetas
in gremio consumpta tuo lectusque iugalis

42 iugis *Rul*, *cett. mei* : locis *LPR*, *Isengriniana mg* || 43 non *L* λ || 44 saepe tamen coepit *cett. mei*, *Exc. Flor.* : coepit saepe tamen *gW*₁*J*₃*n* || 45 debita *F*₂*F*₂*P**pcF* : debet *L(in ras.) PacR* : dedita *gRulW*₁*J*₃*n* || 46 post matris *F*₃*F*₁₇ μ σ || 49 ignem *F*₂*ulW*₁*n*₁, *cett. mei* : inguen *F*₂*W*₁*ulF*₁₇*uln*₁*ul*, *mr*, *P*₁ ζ , *Exc. Gyr.*, *Isengriniana mg* : imbreum *Postgate* || 50 exhausti *P*₂*n*, *C*₁ || 51 officiumque *P*₂*LF*₂*PpcR* : officium *gPacW*₁*J*₃*n* || maris *Burmannus* | nomen-*PpcRpc*, *cett. mei* : numen-*Rac* | *uers. sic refecit Flor. Gall.* : eripitur nomen patris officiumque mariti || 52 *om. F* || 54 magis quia *Exc. Flor.* | fregerit *z*₁ | hostis *F*₁₄ || 55 fato causam *gP*₂*PacW*₁*J*₃*n*₁ : fato causas *LF*₂*PpcRF* : causam fato *F*₃ : fati ansam *Jeep* || 57 grandior *Isengriniana mg* || 60 possit *P*₂*ac*, *cett. mei* : poscit *F* : posset *P*₂*pcFJ*₃ || 61 stabuli *RulF*₁*n*₁*ul*, *Exc. Flor.* : stabulis *gF**acP*₂*LF*₂*PRW*, *J*₃ : tabulis *gpcn*₁ | in illis | in istis ϑ : (stabulis) . . . in imis *Jeep* || 62 doctior *Z* || 63 nec *F*₁*K*₆ | haberi | honore *Zac* : amari *Zpc* || 64 non σ | erat *Exc. Laeti* || 65 quam *gP*₂*FJ*₃, *Exc. Gyr.* : quae *cett. mei* : qui *Exc. Geuart.* || 66 haec² *PRacFJ*₃ : heu* *gP*₂*LF*₂*RpcW*₁*n*₁ : o *P*₂*ulO*₂ | hoc *gPpcRpcF*? *W*₁*n*₁ : haec *P*₂*LF*₂*J*₃ : hac *PacRac* : quid *P*₁ || 67 in thalamo *A*₂

et ducti totiens inter praesepia somni?
libertas promissa perit? uiduumne relinquis
70 Eutropium tantasque premunt obliuia noctes,
crudelis? generis pro sors durissima nostri!
femina, cum senuit, retinet conubia partu,
uxorisque decus matris reuerentia pensat.
nos Lucina fugit, nec pignore nitimur ullo.
75 cum forma dilapsus amor; defloruit oris
gratia. qua miseri scapulas tutabimur arte?
qua placeam ratione senex?'

sic fatus auitum

adgreditur lenonis opus: nec segnis ad artem
mens erat officiique capax omnesque pudoris
80 hauserat insidias. custodia nulla tuendo
fida toro; nulli poterant excludere uectes:
ille uel aerata Danaen in turre latentem
eliceret. fletus domini fingeat amantis,
indomitasque mora, pretio lenibat auaras
85 lasciuasque iocis; non blandior ullus euntis
ancillae tetigisse latus leuiterque reductis
uestibus occulto crimen mandare susurro,
nec furtis quaesisse locum nec fraude reperta
cautior elusi fremitus uitare mariti.
90 haud aliter iuuenum flammis Ephyreia Lais
e gemino ditata mari, cum sarta refundit
canities, cum turba procax noctisque recedit
ambitus et raro pulsatur ianua tactu

68 ductus . . . somnus P_2pc (sompni ac) $O_2 \vartheta ac$ || 69 uiduumque LF_3P_1 || 70 tan-
tasne $W_2\sigma$ || 71 crudeles P_2 | pro(h) sors generis $FJ_3L_{11}\mu\sigma$ | tenuissima P_2 ||
73 matri *ul ed. Antwerp. ap. Burmannum* || 74 hos λ | nitimur $gpcP_2$ (-mur *in*
ras.) $RulFJ_3$: nititur $\Gamma gacLF_2PRW_1n_1$ || 75 delapsus $F_{17}Z\mu\sigma$ | honor A_2ac
 μac || 76 gloria g_1acP_{10} || 77 auitum *Isengriniana mg*: acutum *codd.* | *post* aqu-
tum *distinguere uoluit Rubenius, ut uox eunuchorum acuta denotaretur* || 78 aggre-
dimur n_1 | in n_1q || 79 fuit F_{14} | omnes- $\Gamma F_2pcW_1Fn_1$: omnis- gP_2LF_2acP
 RJ_3 , *Exc. Flor.* | pudori *Heinsius* || 81 fixa thoro F_3 || 82 in *cett. mei, Exc. Flor.*:
e R : *uerb. om.* Γ : sub *Vicetina* || 83 illiceret uel pelliceret *Heinsius* || 84 mero
 L_3ulO_3pc || 85 nec K_6 , *Oxon. Bodl. Add. A. 208* | alter F_3 || 86 reductae *Hein-*
sius || 87 mandare Γ (-re *fort. pc*) $gW_1J_3n_1C_1\vartheta$: mandasse P_2LF_2PRF || 88 nec¹]
non $F_{17}\sigma$ | relecta *Heinsius* || 89 uitasse $FF_{17}L_{11}\zeta\sigma$ || 90 lais R , *cett. mei*: thais
Rul || 91 e $LF_2PacW_1J_3pcn_1$: et* $\Gamma gP_2PpcRFJ_3ac$, *Exc. Flor.*: est R_{13} : de
 R_{31} | dotata* A_2 | dum *Scaliger* | refundit J_3ac , *cett. mei*: refudit RJ_3pc : refu-
tat J_7ul : refugit *Liuiueius* || 92 cum *Scaliger, Wakefield*: iam *codd.*: dum *Scali-*
ger || 93 tactu] iactu *Heinsii Vossianus*: ductu K_6 : tractu F_{13}

18. IN EVTROPIVM LIBER PRIOR

- 95 seque reformidat speculo damnante senectus,
stat tamen atque alias succingit lena ministras
dilectumque diu quamuis longaeua lupanar
circuit et retinent mores quod perdidit aetas.
- hinc honor Eutropio; cumque omnibus unica uirtus
esset in eunuchis thalamos seruare pudicos,
100 solus adulteriis creuit. nec uerbera tergo
cessauere tamen, quotiens decepta libido
irati caluisset eri, frustra que rogantem
iactantemque suos tot iam per lustra labores
dotalem genero nutritoremque puellae
105 tradidit. Eous rector consulque futurus
pectebat dominae crines et saepe lauanti
nudus in argento lympham gestabat alumnae;
et cum se rapido fessam proiecerat aestu,
patricius roseis pauonum uentilat alis.
- 110 iamque aeuo laxata cutis, sulcisque genarum
corruerat passa facies rugosior uua:
flaua minus presso finduntur uomere rura,
nec uento sic uela tremunt. miserabile turpes
exedere caput tineae; deserta patebant
115 interualla comae: qualis sitientibus aruis
arida ieiunae seges interlucet aristae
uel qualis gelidis pluma labente pruinis
arboris inmoritur trunco brumalis hirundo.
scilicet ut trabeis iniuria cresceret olim,

94 damnante $P_2LF_2PRFJ_3n_1$: damnata $\Gamma gRul$: damnnare $P_2ulW_1P_1$ || 96 diu $\Gamma gP_2RulW_1FJ_3n_1$: semel LF_2PR || 97 retinent $\Gamma P_2acPRJ_3n_1$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: retinet $gP_2pcLF_2W_1F$ | quod $\Gamma P_2PRJ_3n_1$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: quos $gLF_2W_1FJ_3ul$ || 98 hic $J_7P_{10}\theta$ || 99 exstet uel haec sit *Heinsius* | thalamum ... pudicum g_1 : thalamos ... pudoris O_2 || 100 adulterio F || 102 negantem A_2K_6ac || 103 iam tot z_1 || 104 puero K_6 | nutritoremque *omnes mei*, *Exc. Flor.*: -ue *Vicetina* || 106 crines dominae et persaepe F_2 || 107 portabat n_1q , *Flor. Gall.* || 108 rabido *Exc. Laeti* | proiecerat *ceit. mei*, *Exc. Flor.*: proiecerit A_2 : proiceret n_1 : deiecerat *Escor. Q. I. 14* || 109 roseas ... alas* *Heinsius* | pauonem $F_{20}g_1\Gamma_1\sigma$: pauonis P_4 || 110 lassata ΓW_1C_1 : lapsata K_6 || 111 corruerat] horruerat O_7ac , *Burmmanus*: aruerat *Pricaeus*: marcuerat *Heinsius* | facies passa θac : pressa facies O_7 : cocta facies J_6 || 112 finduntur *ceit. mei*, *Exc. Flor.*: funduntur W_1P_4 P_{12} : frauduntur F_{17} || 113 non $J_3F_{17}\mu\sigma$ || 111 tremunt W_1 : fremunt Z | tristes O_3ul || 114 deserta] desecta *Iuntina*: defecta *Liuiueius*: detecta *Exc. Schott.* | patebant $PpcRpcFsscr$, *ceit. mei*: petebant $PacRac$: patebunt F || 115 comis p_4 || 116 seges] gleba *Burmmanus* || 117 pluuiia O_3W_2pc || 118 (h)irundo $gpcF_2pc$, *ceit. mei*: (h)arundo $gacP_2ulF_2acPO_7$ || 119 cresceret] conderet O_3ul

- 120 has in fronte notas, hoc dedecus addidit oris
luxuriae Fortuna suae. cum pallida nudis
ossibus horrorem dominis praeberet imago
decolor et macies occurso laederet omnes,
125 aut pueris latura metus aut taedia mensis
aut crimen famulis aut procedentibus omen,
et nihil exhausto caperent in stipite lucri
(sternere quippe toros uel caedere ligna culinae
membra negant; aurum, uestes, arcana tueri
mens infida uetat; quis enim committere uellet
130 lenoni thalamum?), tandem ceu funus acerbum
infaustamque suis trusere penatibus umbram.
contemptu iam liber erat: sic pastor obesum
lacte canem ferroque ligat pascitque reuinctum,
dum ualidus seruare gregem uigilique rapaces
135 latratu terrere lupos; cum tardior idem
iam scabie laceras deiecit sordidus aures,
soluit et exuto lucratur uincula collo.
est ubi despectus nimius iuuat. undique pulso
per cunctas licuit fraudes inpune uagari
140 et fatis aperire uiam. pro quisquis Olympi
summa tenes, tantone libet mortalia risu
uertere? qui serui non est admissus in usum,
suscipitur regnis, et quem priuata ministrum
dedignata domus, moderantem sustinet aula.
145 ut primum uetulam texere palatia uulpem,

120 abdidit n_1pcq | ori *Heinsius* || 121 luxuriae . . . suae] ludibrio . . . suo *Schra-*
derus : luxurie . . . sua *Mommsen* | tum F_{20} || 122 domini C_1 : domino P_{13} ||
123 discolor $FP_{10}pc\mu ul$, *Escor. Q. I. 14* | decursu $g_1L_1acP_{11}S_3$ || 126 et] ut F_{20} :
cum F : qui *Heinsii Iunianus* | in stipite J_3ul , *cett. mei, Exc. Flor.* : in caespite
 $gJ_3A_2CS_3$: e stipite *Heinsius* || 127 uel] aut $n_1C_1P_{10}ul$: et g_1ul , *Escor. Q. I. 14* :
bene $F_2P_{10}\zeta$ | scindere g_1ul || 128 arcana omnes *mei, Exc. Frising.* : arcamque
Burmannus || 129 uetat *cett. mei, Exc. Frising.* : negat $P_2LF_2W_1$ || 131 infestam- μ |
trusere P_2J_3pc , *cett. mei* : misere $gP_2ulJ_3acF_3J_7$: struxere Z || 133 lacte omnes
mei, Exc. Flor. : fune W_2ma : uecte *Heinsius* | religat *Jeep* | poscit- I' || 134 uali-
doque Z || 136 deiecit omnes *mei, Exc. Flor.* : demisit p_2 , *Exc. Laeti, Vicetina* | sor-
didus $P_2PRP_{10}ul$: sordibus *cett. mei* || 137 soluitur *Wakefield, Birt* | exusto θ ,
Wakefield | lucratus *Birt* || 138 ubi] ut *Heinsii Iunianus* | iuuat *Heinsius* ||
139 licuit J_3pc , *cett. mei* : -que licet J_3ac : liceat A_3 || 140 fastis $RZac$ | uias P_{13} ||
141 tantone libet $I'gFJ_3n_1$: tantone licet W_1 : tanto libuit* LF_2PR : tanto licuit P_2 |
risu Rpc , *cett. mei* : nisu *Rac, Heinsius* || 142 uertere] uoluere P_1 : soluere *Hein-*
sius | commissus F | in $gpcP_2$, *cett. mei* : ad P_2ulFJ_3 || 143 ministrum est *Flor.*
Gall. || 144 sustinet] sustulit Z : suscipit L_{11} || 145 cum μ | texere *Rac, cett. mei* :
texere* $LRpcFP_{10}\lambda$

18. IN EVTROPIVM LIBER PRIOR

quis non ingemuit? quis non inrepere sacris
 obsequiis doluit totiens uenale cadauer?
 ipsi quin etiam tali consorte fremebant
 regales famuli, quibus est inlustrior ordo
 150 seruitii, sociumque diu spreuere superbi.
 cernite, quem Latiis poscant adnectere fastis:
 cuius et eunuchos puduit! sed uilior ante
 obscurae latuit pars ignotissima turbae,
 donec Abundanti furiis — qui rebus Eois
 155 exitium primoque sibi produxit — ab imis
 euectus thalamis summos inuasit honores.
 quam bene dispositum terris, ut dignus iniqui
 fructus consilii primis auctoribus instet!
 sic multos fluuio uates arente per annos
 160 hospite qui caeso monuit placare Tonantem
 inuentas primus Busiridis imbuit aras
 et cecidit saeui, quod dixerat, hostia sacri;
 sic opifex tauri tormentorumque repertor,
 qui funesta nouo fabricauerat aera dolori,
 165 primus inexpertum Siculo cogente tyranno
 sensit opus docuitque suum mugire iuuenicum.
 nullius Eutropius, quam qui se protulit, ante
 directas possedit opes nullumque priorem
 perculit exilio solumque hoc rite peregit,

146 inrepere P_2ulFpc , *cett. mei*, *Exc. Flor.* : irrupere P_2n_1 : obrepere $F_3\mu$ ||
 148 tremebant n_1pc || 150 seruitii P_2pcPpc , *mg*, Rpc , *cett. mei* : seruitiis P_2ac
 $RacO_2$: seruitus Pac : seruitium P_2ulO_2ul | diu F_2 , *cett. mei*, *Exc. Flor.* : sibi* F_2ul
 n_1q || 151 latii poscant Ppc , *cett. mei* : poscant latii F_2 : poscunt latii P_{10} : latii
 certent A_2 | fastis R , *cett. mei* : fata Rul || 152 cuius omnes *mei*, *Exc. Flor.* : huius
Birt || 154 anhelanti *Exc. Gyr.* || 155 exitio *Jeep* | primo- $gRulW_1FJ_3acn_1$: pri-
 mum-* $P_2LF_2PRJ_3pc$ | produxit *cett. mei*, *Exc. Flor.* : perduxit $n_1O_7?$ | imo
Paul || 156 euectus P_2pc , *cett. mei* : eiectus $L?acG_5z_1$ | thalamis] stabulis B_1F_3
 Zac : tabulis L_{11} , *Heinsius* : thalami *Wakefield*, *Paul* | summorum *Birt* | eua-
 sit Z || 157 est *post* dispositum *add. J_3mr* | *Parcis Wakefield* | ut dignus iniqui P_2g
 $pcP_2LF_2pcPpcRpcFJ_3n_1$: ut dignus iniquis $gacF_2acPacRacW_1$: latioque po-
 tenti L_1 || 158 auxilii fructus K_4 | instet J_3 , *cett. mei* : instat K_6 : obsit J_3ul ||
 159 multos fluuio uates] fluuio multos uates L : uates fluuio multos F_{19} || 160 mouit
Heinsii Iunianus : docuit *Flor. Gall.* || 161 primus $P_2gPpcW_1FJ_3n_1$, *Exc. Gyr.* :
 primum P_2LF_2PacR || 162 saeui cecidit $J_3\mu$ | quod] qui* $F_{17}L_3pc$, *Isengriniana*
mg : quo *Vgoletus* | dixerat] struxerat *Burmennus* : finxerat *Hall* || 167 se protulit
Exc. Flor. : sibi protulit K_6 : sibi profuit *Delrius* || 168 directas n_1O_7ac : deceptas
 P_1 : ereptas O_2 : dereptas *Burmennus* || 169 pertulit P_2n_1 | exitio g | rite Rpc ,
cett. mei : ire Rac : iure F_3ul

170 auctorem damnare suum.
 postquam obsitus aeuo
 semiuir excelsam rerum sublatus in arcem,
 quod nec uota pati nec fingere somnia possent,
 uidit sub pedibus leges subiectaque colla
 nobilium tantumque sibi permittere fata,
 175 qui nihil optasset plus libertate mereri,
 iam iam dissimulat dominos alteque tumescunt
 seruales animi. procerum squalore repletus
 carcer et exulibus Meroe campique gemiscunt
 Aethiopum; poenis hominum plaga personat ardens;
 180 Marmaricus claris uiolatur caedibus Hammon.
 asperius nihil est humili cum surgit in altum:
 cuncta ferit dum cuncta timet, desaeuit in omnes
 ut se posse putent, nec belua taetrius ulla
 quam serui rabies in libera terga furentis;
 185 agnoscit gemitus et poenae parcere nescit,
 quam subiit, dominique memor quem uerberat odit.
 adde quod eunuchus nulla pietate mouetur
 nec generi natusque cauet. clementia cunctis
 in similes, animosque ligant consortia damni;
 190 iste nec eunuchis placidus.
 sed peius in aurum
 aestuat; hoc uno fruitur succisa libido.
 quid neruos secuisse iuuat? uis nulla cruentam
 castrat auaritiam. paruis exercita furtis
 quae uastare penum neclectaque sueuerat arcae

170 oblitus F_2pc || 172 nec¹ cett. mei, Exc. Frising. : non J_3 | pati omnes mei, Exc. Frising. : satis Isengriniana mg : alii Birt | fingere somnia cett. mei, Exc. Frising. : somnia fingere* ΓF_2 | possent $F_{17}ac\mu$, Heinsius : possint F_2sscr , Heinsius : possunt F_2 , cett. mei, Exc. Frising. || 173 reges Heinsius | calcata- Flor. Gall. || 174 promittere $g\Gamma_1\mu$ || 175 nil $FL_{11}W_2$ || 176 alto- Exc. Laeti || 177 repletus $\Gamma P_2acLF_2PpcRn_1$: repletur $gP_2pcPacW_1FJ_3$ || 179 hominum] nimium Mommsen | arens Heinsius || 180 marmoricus $W_1Fn_1P_1W_2Zul$ || 181 cum surgit (W_1), cett. mei : cum surgat Γ , Exc. Flor. : dum surgit P_1 : dum tendit F || 183 ut] dum Exc. Geuart. | taetrius] tristior J_3 : saeuior $Fz_1\mu pc$ | ulla $g?ac$, cett. mei, Exc. Flor. : ulla est $gpc?n_1F_3L_4L_{11}O_2$ || 184 colla $F_2FF_3F_{17}K_6ul$ | ruentis Wakefield || 185 sed O_2 || 186 quem] quos P_2O_2 , Par. 13582 || 188 nec] non G_5J_6 : nam g | generi $PpcRpc$, cett. mei : generis $gPacRac$ | natusque cett. mei, Exc. Flor. : -que W_1n_1Z , Par. 13582 | cauet] caret g : timet Flor. Gall. : calet Wakefield || 188-190 uerba clementia - placidus suspecta Königio || 189 commercia Heinsii Iunianus | damnis θ : regni P_{11} || 190 ille $F_2FP_{10}\zeta$ | peius] pronus Heinsius : pectus Jeep : apertus Birt || 191 succensa K_6 || 192 ulla b_1 | furentem Schraderus

18. IN EVTROPIVM LIBER PRIOR

- 195 claustra remoliri, nunc uberiore rapina
peccat in orbe manus. quidquid se Tigris ab Haemo
diuidit, hoc certa proponit merce locandum,
institor imperii, caupo famosus honorum.
200 hic Asiam uilla pactus regit; ille redemit
coniugis ornatu Syriam; dolet ille paterna
Bithynos mutasse domo. subfixa patenti
uestibulo pretiis distinguit regula gentes.
tot Galatae, tot Pontus eat, tot Lydia nummis;
205 si Lyciam tenuisse uelis, tot milia ponas,
si Phrygas, adde parum. propriae solacia sorti
communes uult esse notas et uenditus ipse
uendere cuncta cupit. certantum saepe duorum
diuersum suspendit onus; cum pondere iudex
uergit, et in geminas nutat prouincia lances.
210 non pudet heu, superi, populos uenire sub hasta?
uendentis certe pudeat. quid iure sepulto
mancipium tot regna tenet, tot distrahit urbes?
pollentem solio Croesum uictoria Cyri
fregit ut eunucho flueret Pactolus et Hermus?
215 Attalus heredem uoluit te, Roma, relinqui,
restitit Antiochus praescripto margine Tauri,
indomitos curru Seruilius egit Isauros
et Pharos Augusto iacuit uel Creta Metello,

196 Haemo] hermo $O_3 ul$: Hebro *Buecheler* || 197 hic F_{13} || 198 institor *R*, *cett.*
mei: uenditor *Rul* || 199 uilla *Rac*, *cett.* *mei*: uillam *RpcW_1 n_1* || 200 syriam *cett.*
mei, *Exc. Gyr.*: tyriam $gP_2 P_1 \mu$ | tulit *L. Mueller* | paterna] -am FF_{17} : -as L_{11} ||
201 *om. add. mg P_2* | bithynos $J_3 pc$, *cett.* *mei*: -as $J_3 ac$: -is $F_{17} L_{11}$ | domo $\Gamma g P_2$
 $LF_2 RW_1 J_3 pc n_1$, *Exc. Flor.*: domos $PJ_3 ac$: domu $CG_5 S_3$: domus L_{11} : domum *F*:
domi *Vicetina* | patenti $\Gamma P_2 pc F_2 PRW_1 FJ_3$: potenti $gn_1 W_2$, *Exc. Gyr.*: pe-
tenti $P_2 ? ac F_{20}$: *L. incert.* || 202 tegula *Rubenius* || 203 eat $J_3 ac$, *cett.* *mei*: erat
 $Ppc J_3 pc n_1$: erit $F_{20} G_5 J_6$: eant *Heinsius* || 204 ponas $gpc ? J_3 pc n_1$, *cett.* *mei*: po-
nes $J_3 ac F_3 L_4$: pendas $n_1 ul$ || 205 parum *Rpc*, *cett.* *mei*: parum est *Rac* | propriae
 $n_1 ul$, *cett.* *mei*, *Exc. Flor.*: durae n_1 | sorti $\Gamma J_3 CJ_6 J_7 P_{12}$, *Exc. Flor.*: sortis *cett.*
mei || 207 cupit] petit F_2 : parat A_3 : iubet K_4 || 208 diuisum *Flor. Gall.* | suspend-
dit] subseidit $gpc ?$: supponit *Exc. Laeti* || 209 nutat *omnes mei*, *Exc. Flor.*: mutat
 $P_{11} ac$: uertit *Vicetina* | prouincia P_2 , *cett.* *mei*: sententia $P_2 ul FO_2 ul$ || 210–239 *bis*
scripti in F, et suo loco et inter 5, 373–374 || 210 num $PP_{10} \lambda$ | pudet $P_2 pc$, *cett.*
mei: pudor $P_2 ac O_2$ | uenire $\Gamma F_2 PRP_{10}$, *Exc. Flor.*: uenisse $gP_2 LRul W_1 FJ_3 n_1$ |
hasta] -am *Flor. Gall.*: -as L_4 || 211 quid $K_4 \lambda$: quod *Rpc*, *cett.* *mei*: quo ΓRac |
sepulto *Burmannus*: sepultum *omnes mei*: potentum O_3 : repulsum *Burmannus*:
sepulcrum *König* || 212 regna] iura F_3 : rura *Heinsius* | distrahit *R*, *cett.* *mei*: dis-
trahat P_2 : destruit *Rul*: detrahit A_3 : possidet F_{14} || 213 pallentem O_3 || 214 flue-
ret ΓRZ : fluerent *cett.* *mei*: fuerant *F* || 216 praescripti *Heinsius* || 217 indomi-
tus *P* | cursu G_5

- ne non Eutropio quaestus numerosior esset?
 220 in mercem ueniunt Cilices, Iudaea, Sophene,
 Romanusque labor Pompeianique triumphhi.
 quo struis hos auri cumulos? quae pignora tantis
 succedent opibus? nubas ducasue licebit:
 numquam mater eris, numquam pater; hoc tibi ferrum,
 225 hoc natura negat. te grandibus India gemmis,
 te foliis Arabes ditent, te uellere Seres:
 nullus inops adeo, nullum sic urget egestas
 ut uelit Eutropii fortunam et membra pacisci.
 iamque oblita sui nec sobria diuitiis mens
 230 inuersas leges hominumque negotia ludit.
 iudicat eunuchus; quid iam de consule miror?
 prodigium, quodcumque gerit. quae pagina lites
 sic actas meminit? quibus umquam saecula terris
 eunuchi uidere forum? sed ne qua uacaret
 235 pars ignominia neu quid restaret inausum,
 arma etiam uiolare parat portentaque monstris
 aggerat et secum petulans amentia certat.
 erubuit Mauors auersaque risit Enyo
 dedecus Eoum, quotiens intenta sagittis
 240 et pharetra fulgens anus exercetur Amazon,
 arbiter aut quotiens belli pacisque recurrit

219 ne non *cett. mei, Exc. Flor.* : nec non P_2W_1 : et non L : ut nunc Γ || 220 mer-
 cem P_2 , *cett. mei* : merces *Exc. Laeti* : lapidem $P_2ulO_2\sigma$, *argute* || 223 succedent
 Fpc (suo loco), *cett. mei* : -ant P_2Fac (suo loco) : -unt F (alieno loco) n_1 | nubas du-
 casue *cett. mei, Exc. Flor.* : nubas ducasque gn_1 : ducas nubasue K_6 || 226 ditent
 arabes *Flor. Gall.* | et uellere P_2R || 227 adeo F (alieno loco), *cett. mei* : adeo est F
 (suo loco) | urget ΓP_2F_2PRF (alieno loco), *Exc. Flor.* : coget gn_1 : cogit LF (suo
 loco) W_1J_3 || 228 eunuchi *Flor. Gall.. Exc. Gyr.?* || 229 non Z | deliciis *Heinsius*
olim || 230 inuersas *Hall* : in miseris *codd.* : en miseris *Heinsius* : inuisas *Buecheler* :
 sinceris *Birt* | ludit omnes *mei, Exc. Flor.* : uenit λ : saeuit *Heinsius* || 231 quid
 iam ΓpcF (suo loco), *cett. mei* : quid tam ΓacW_1 : quidnam L : qui iam F (alieno
 loco) | mirer* *Flor. Gall., Heinsius* || 232 prodigium $P_2J_3n_1$: prodigium est P_2sscr
 J_3sscr , *cett. mei* | quocumque n_1 || 233 sic actas $\Gamma pcRpc$, *Isengriniana mg* : sic
 aetas Rac : femineas (-os $P_2)PpcRul$, *cett. mei* : sic femineas etas Pac : castrati *Bar-*
thius | nouit A_3pc | foedera F_{20} || 235 ignominia $gRulW_1F$ (suo loco) n_1 : igno-
 miniae RF (alieno loco), *cett. mei, Exc. Flor.* | neu F (alieno loco), *cett. mei, Exc.*
Flor. : ne gW_1F (suo loco) J_3n_1 : nec $F_{17}\sigma$ || 236 monstri n_1 : monstrum R || 237 ag-
 gerat *cett. mei, Exc. Flor.* : aggregat Ln_1 : aggrauat *Flor. Gall.* || 238 auersa- ΓgP_2
 F_2RFpc (suo loco) J_3pc , *Exc. Flor., Exc. Gyr.* : aduersa- LPW_1Fac (suo loco : alieno
 non corr.) n_1 || 239 intenta F (alieno loco), *cett. mei* : crinita F (suo loco) : uiolenta uel
 metuenda *Birt* || 240 pharetris K_6 | surgens n_1 | exercetur omnes *mei, Exc. Flor.* :
 ostentatur σ || 241 cucurrit $gF_{20}g_1ul$: requirit L_1

18. IN EVTROPIVM LIBER PRIOR

adloquiturque Getas. gaudet cum uiderit hostis
et sentit iam desse uiros. incendia fumant,
245 muris nulla fides, squalent populatibus agri
et medio spes sola mari. trans Phasin aguntur
Cappadocum matres, stabulisque abducta paternis
Caucaseas captiua bibunt armenta pruinas
et Scythicis mutant Argaei pabula siluis.
extra Cimmerias, Taurorum claustra, paludes
250 flos Syriae seruit. spoliis nec sufficit atrox
barbarus; in caedem uertunt fastidia praedae.
ille tamen (quid enim seruum mollemque pudebit?
aut quid in hoc poterit uultu flagrare ruboris?)
pro uictore redit; truncum uexilla secuntur
255 et turmae similes eunuchorumque manipuli,
Hellespontiacis legio dignissima signis.
obuius ire cliens defensoremque reuersum
conplecti. placet ipse sibi laxisque laborat
distendisse genas fictumque inflatus anhelat,
260 puluere respersus tineas et sordibus ora
squalidior, uerbisque sonat plorabile quiddam
ultra nequitiam fractis et proelia narrat
perque suam tremula testatur uoce sororem

242 adloquiturque *cett. mei, Exc. Flor.* : -ue **PRF** | duces *Flor. Gall.* || 243 sensit **LFL₄Z₁** || 244 muris **Rpc**, *cett. mei* : mauris **g** : euris **F₂** | populatibus **Rpc**, *cett. mei, Exc. Flor.* : populantibus **P₂PRac** || 245 in **K₆μ** | sola] nulla **K₆** : una *Heinsius* || 246 stabulis (-que *om.*) **gn₁** | adducta **n₁O₇P₄** || 247 armenta ... captiua **P₂** || 248 argeia **μ**, *Heinsius* || 249 ultra **F₁ul** | *uers. delere uoluit Barthius* || 250 flos syriae **g** (syrie *post* seruit) **P₂ulF₂ulPpcW₁pcFJ₃acn₁** : flos asiae **Ppc²Rul**, *Schraederus* : assyriis **F₁P₂LF₂PacRJ₃pc**, *Isengriniana mg* | seruit **gP₂ulF₂ulPpcRul** **W₁FJ₃acn₁**, *Exc. Flor.* : feruet **F₁LF₂PacRJ₃pc**, *Vicetina* : feruent **P₂J₆mg** | non **P₁** || 251 uertunt **F₁P₂R**, *Exc. Flor.* : uertit **Rul**, *cett. mei* || 252 mollem seru-uum- **μ** || 253 poterit uultu **F₁P₂LPRW₁** : uultu poterit **F₂** : potuit uultu **gFn₁** : uultu potuit **J₃** : poterit cultu **Rsscr** : potuit cultu **θac** | superare *Isengriniana mg* | ruboris **Rpc(J₃ul)**, *cett. mei* : pudoris **LRacJ₃L₄L₁₁Zξσ** || 254 truncum *Heinsius* : tum cum **J₆ac** : tunc cum **gP₂RulF** : tunc tum **σ** : peditum **R**, *cett. mei* : unum *Exc. Flor., Exc. Gyr.* : centum *uel* comitum *Heinsius olim* : tumidum *König* : uanum *Paul* : Hunum *Mommсен* : pathicum *Hall* || 258 laxis- (-ans- **W₁** : -at- **n₁**) *omnes mei* : las-**sas- Z** : lapsas- **R₃** || 259 distendisse **FgF₂PulRpcW₁J₃n₁** : extendisse **P₂pc** : contendisse **P₂acLPRac** : diffundisse **F** || 260 tunicas *Isengriniana mg* | sordibus **σ**, *Flor. Gall.* : solibus *omnes mei* || 261 squalidior *Heinsius* : pallidior *codd.* : aridior *uel* paedidior *Goodyear* || 262 ultra nequitiam *omnes mei, Exc. Flor.* : citra nequitiam **F₁ul** : multa nequitia *Jeep* : ultra nutricem *Birt* | fractis *omnes mei, Exc. Flor.* : fictis *Exc. Gyr.* || 263 suum ... dolorem **F**

- 265 defecisse uagas ad publica commoda uires;
cedere liuori nec sustentare procellas
inuidiae; mergique fretis spumantibus orat.
exoretque utinam! dum talia fatur, ineptas
detergit lacrimas atque inter singula dicta
270 flebile suspirat: qualis uenit arida socrus
longinquam uisura nurum; uix lassa resedit
et iam uina petit.
- quid te, turpissima, bellis
inseris aut saeui pertemptas Pallada campi?
tu potes alterius studiis haerere Mineruae,
tu telas, non tela, pati, tu stamina nosse,
275 tu segnes operum sollers urgere puellas
et niueam dominae pensis inuoluere lanam.
uel, si sacra placent, habeas pro Marte Cybelen;
rauca Celaenaeos ad tympana disce furores.
cymbala ferre licet pectusque inlidere pinu
280 inguinis et reliquum Phrygiis abscondere cultris.
arma relinque uiris. geminam quid diuidis aulam
conarisque pios odiis committere fratres?
te magis, ah demens, ueterem si respicis artem,
conciliare decet.
- gestis pro talibus annum
285 flagitet Eutropius, ne quid non polluat unus,
dux acies, iudex praetoria, tempora consul!
nil adeo foedum, quod non exacta uetustas
ediderit longique labor commiserit aevi.
Oedipodes matrem, natam duxisse Thyestes
290 cantatur, peperit fratres Iocasta marito

264 datas uel auidas *Birt* | commoda publica K_6 || 265 procellam G_5 || 267 ineptus ΓRZ || 269 suspirans *Flor. Gall.* || 270 resedit P_2pc , *cett. mei* : residit P_2ac || 271 turpissima $F_2uln_1B_1acF_3S_3$: turpissime* F_2 , *cett. mei* || 272 et FJ_3 | saeui . . . campi $\Gamma gP_2F_2FJ_3$, *Exc. Flor.* : saeuis . . . campis $LPRW_1n_1$, *Vicetina, Isengriniana* : mediis . . . campis *Isengriniana mg* || 273 potis *Goodyear* | alterius $P_2ul(J_3)$, *cett. mei* : alternis P_2P_1 || 274 tu¹ $P_2F_2J_3n_1F_{17}Z$: et *cett. mei, Exc. Flor.* | sequi F_3 | nesse $A_2?$, *Heinsius* || 275 puellas R , *cett. mei* : ministras Rul || 276 et niueam $\Gamma P_2LF_2PRJ_3pcn_1$: et uinctam gRu/W_1FJ_3ac : et iunctam $F_3J_6K_6$: et tinctam $F_{17}O_3sscr\mu\sigma$: atque unctam *Heinsius olim* || 277 adeas *Heinsius* || 279 allidere *Exc. Gyr.* || 280 abscondere ΓgPF : abscondere *cett. mei, Exc. Flor.* || 281 uiro W_1 | quin *Koch* || 282 odio P_{13} || 283 o demens $FJ_3G_5\sigma$ | conspicias P_2 || 285 flagitet $gpc?Rac$, *cett. mei, Exc. Flor.* : flagitat $\Gamma Rpc\Gamma_1$ || 287 foedum $LRac?$: foedum est $Rpc?$, *cett. mei* | exhausta F_{13} | uoluntas F_{20} || 288 anni $O_2\zeta ac$ || 290 cantatur $gpcP_2LF_2RW_1Fn_1$: cantantur* $\Gamma gacPJ_3$, *Exc. Flor.*

18. IN EVTROPIVM LIBER PRIOR

et Pelopea sibi. Thebas ac funera Troiae
tristis Erechthei deplorat scaena theatri.
in uolucrem Tereus, Cadmus se uertit in anguem;
295 Scylla nouos mirata canes. hunc arbore figit,
eleuat hunc pluma, squamis hunc fabula uestit,
hunc soluit fluuio. numquam spado consul in orbe
nec iudex ductorue fuit. quodcumque uirorum
est decus, eunuchi scelus est. exempla creantur
quae socci superent risus luctusque cothurni.
300 quam pulcher conspectus erat, cum tenderet artus
exangues onerare toga cinctuque grauatus
indutoque senex obscaenior iret in auro:
humani qualis simulator simius oris,
quem puer adridens pretioso stamine Serum
305 uelauit nudasque nates ac terga reliquit,
ludibrium mensis; erecto pectore diues
ambulat et claro sese deformat amictu.
candida pollutos comitatur curia fasces,
forsitan et domini. praebet miracula lictor
310 consule nobilior, libertatemque daturus,
quam necdum meruit, scandit sublime tribunal
atque inter proprias laudes Aegyptia iactat
somnia prostratosque canit se uate tyrannos.
scilicet in dubio uindex Bellona pependit,
315 dum spado Tiresias eneruatusque Melampus
reptat ab extremo referens oracula Nilo.
obstrepere auium uoces, exhorruit annus

291 thebas $\Gamma\text{LF}_2\text{RP}_4\text{Z}\vartheta\lambda$: labes $\text{gP}_2\text{PRulW}_1\text{FJ}_3\text{n}_1$: tabes F_2ul : Thebes
Heinsius : bis lapsae *idem olim*, ac *deleto* | et LW_1 || 292 fama ζac || 294 mirata
 P_2acRul , *cett. mei* : mutata P_2pcPR : imitata Rsscr | figit P_2pc , *cett. mei* : fingit
 gP_2acL : figunt W_1 : cingit *Heinsius* || 294 – 296 hunc *quater* $\Gamma\text{gF}_2\text{acLRW}_1\text{FJ}_3\text{n}_1$:
hanc *bis*, tum hunc *bis* F_2 : hunc . . . hanc . . . hunc . . . hunc P_2pcPpc || 295 pluma
 $\text{g}^?\text{pc}^2\text{Ppc}$, *cett. mei* : -is $\text{g}^?\text{pc}^1\text{L}$ || 296 nusquam P_2O_2 || 297 ductorue F_3L_{11} ||
298 eunuchis $\text{LP}\lambda$ | parantur *Flor. Gall.* || 300 pulcher $\text{g}^?\text{acRmgFJ}_3\text{n}_1$: pulchre
 $\text{g}^?\text{pc}^?\text{R}$, *cett. mei* || 301 onerare $\Gamma\text{LF}_2\text{pcPRacC}_1\text{Z}$: ornare $\text{gP}_2\text{W}_1\text{FJ}_3$: onerante
 $\text{F}_2\text{acRpcn}_1$, *Exc. Flor.* : ornante F_{20} | cinctum- K_4 | grauatur $\text{O}_2\sigma$ || 302 induto-
 $\Gamma\text{RJ}_3\text{O}_3\text{pc}$, *Isengriniana mg* : inducto- *cett. mei* || 304 irridens *Heinsius* || 305 et O_7 |
relinquit $\text{PG}_5\text{J}_6\zeta$ || 307 sese claro μ || 309 domini *Exc. Gyr. (teste Birt)*, *Heinsius* :
dominus *omnes quotquot uidi codd. (uno excepto)* : dominis P_{13} , *Exc. Gyr. (testibus*
Heinsio et Jeep), *Gronouius* || 311 quam *codd.*, *Exc. Flor.* : qui *Gronouius* | necdum
cett. mei, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : nondum J_3n_1 || 316 reptat P_2R , *cett. mei* : raptat
 $\text{RsscrC}_1\text{W}_2$: raptus $\text{P}_2\text{ulO}_2\text{ul}$ || 317 obstrepere P_2acR , *cett. mei*, *Exc. Flor.* : ob-
stupere $\text{gF}_2\text{pcRulF}_{10}$

CLAVDIVS CLAVDIANVS

nomen, et insanum gemino proclamat ab ore
eunuchumque uetat fastis accedere Ianus.
320 sumeret illicitos etenim si femina fascēs,
esset turpe minus. Medis leuibusque Sabaeis
imperat hic sexus, reginarumque sub armis
barbariae pars magna iacet: gens nulla probatur,
eunuchi quae sceptrā ferat. Tritonia, Phoebe,
325 Terra, Ceres, Cybele, Iuno, Latona coluntur:
eunuchi quae templā dei, quas uidimus aras?
inde sacerdotes; haec intrat pectora Phoebus;
inde canunt Delphi; Troianam sola Mineruam
uirginitas Vestalis adit flammasque tuetur:
330 hi nullas meriti uittas semperque profani.
nascitur ad fructum mulier prolemque futuram:
hoc genus inuentum est ut seruiat. Herculis arcu
concidit Hippolyte; Danaī fugere bipennem,
Penthesilea, tuam; claras Karthaginis arces
335 creditur et centum portis Babylona superbam
femineus struxisse labor: quid nobile gessit
eunuchus? quae bella tulit? quas condidit urbes?
illas praeterea rerum natura creauit,
hos fecere manus: seu prima Semiramis astu
340 Assyriis mentita uirum, ne uocis acutae
mollities leuesue genae se prodere possent,
hos sibi coniunxit similes; seu Parthica ferro
luxuries uetuit nasci lanuginis umbram
seruatoque diu puerili flore coegit
345 arte retardatam Veneri seruire iuuentam.
fama prius falso similis uanoque uideri
ficta ioco; leuior uolitare per oppida rumor
riderique nefas: ueluti nigrantibus alis

318 ore $\Gamma P_2 ulLRpcW_1 FJ_3 n_1$: orbe $gP_2 F_2 PRac$ || 319 fastis] fatis F_{20} : tantis P_2 : tristis n_1 | ianus $P_2 acJ_3 pc$, cett. mei: fastis $P_2 pc$: tantis $gC_1 F_{20}$ || 323 probatur] reperta est *Flor. Gall.*: notatur *Schraderus* || 325 terra $\Gamma g^? acP_2 F_2 PRW_1 F$: uesta $gpcL(Pul)RulJ_3 n_1 \lambda$ || 326 eunuchi... dei $J_3 pc$, cett. mei: eunuchis... deis $J_3 acR_4$, *Jeep* || 332 arcum $PZac$ || 333 concidit $F_2 pcRpc$, cett. mei: condidit $F_2 acPRac$: occidit n_1 | pauere K_4 || 337 eutropius g_1 | urbes $\Gamma P_2 LF_2 PRF$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*, *Isengriniana mg*: arces $gP_2 ulW_1 J_3 n_1$ || 339 hos Rpc , cett. mei: hoc $PRac$ || 341 leuesque $P_2 F_2 W_2 \theta$ || 342 has *Heinsius* | Persica *Delrius* || 345 retardandam $\Gamma_1 ac$ | Veneri] sibi de- *Flor. Gall.* || 346 falsae *Heinsius* || 348 ueluti cett. mei, *Exc. Flor.*: sicut $gW_1 J_3 n_1$: ac si *Flor. Gall.*: ut si* *Heinsius*

18. IN EVTROPIVM LIBER PRIOR

- audiretur olor, coruo certante ligustris.
 350 atque aliquis grauior morum 'si talibus' inquit
 'creditur et nimiis turgent mendacia monstis,
 iam testudo uolat, profert iam cornua uultur;
 prona petunt retro fluuii iuga; Gadibus ortum
 Carmani texere diem; iam frugibus aptum
 355 aequor et adsuetum siluis delphina uidebo,
 iam cocleis homines iunctos et quidquid inane
 nutrit Iudaicis quae pingitur India uelis.'
 subicit et mixtis salibus lasciuior alter:
 'miraris? nihil est, quod non in pectore magnum
 360 concipit Eutropius. semper noua, grandia semper
 diligit et celeri degustat singula sensu.
 nil timet a tergo; uigilantibus undique curis
 nocte dieque patet; lenis facilisque moueri
 supplicibus mediaque tamen mollissimus ira
 365 nil negat et sese uel non poscentibus offert.
 quidlibet ingenio subigit traditque fruendum;
 quidquid amas, dabit illa manus; communiter omni
 fungitur officio gaudetque potentia flecti.
 hoc quoque conciliis peperit meritoque laborum,
 370 accipit et trabeas argutae praemia dextrae.'
 postquam uera fides facinus uulgauit Eoum

349 coruo certante ligustris **PsscrR_{pc}**, cett. mei : coruo testante ligustris **P** : coruo estante ligustris **Rac** ('latet nī fallor praestante' Birt) : coruus certare ligustris Wakefield : coruus candore ligustri Jeep || 352 profert iam omnes mei, Exc. Frising. : iam profert **O₇z₁**, Flor. Gall. | uultur omnes mei, Exc. Frising. : miluus **F₂₀** || 353 retro fluuii cett. mei, Exc. Frising. : fluuii retro **P₂pcJ₃** | iuga **ΓgPRW₁J₃ac**, Exc. Frising., Exc. Flor., Exc. Gyr. : uada **P₂LF₂RulFJ₃pcn₁** || 354 Carmani Heinsius : carmenii **ΓP₂pc** : carminii **CF₂₀** : armenii **gP₂acLF₂PRpcFJ₃n₁** : arminii **W₁** : germani Exc. Flor., Exc. Gyr. | traxere **n₁λ** || 355 adsuetum **ΓP₂LF₂PR**, Exc. Frising., Exc. Gyr. (teste Jeep) : aduectum **gW₁FJ₃n₁**, Exc. Gyr. (teste Birt) : adductum **P₂G₅** : adiunctum **A₂** || 356—357 delere uoluit König || 356 iunctos **P₂ac**, cett. mei, Exc. Frising. : uinctos **P₂pcLF₂O₃** || 357 Iudaicis] Niliacis Exc. Gyr., Heinsius : Lydiacis Grotius : in Attalicis Heinsius | quod Jeep | telis Heinsius || 359 mirari nihil est Heinsius || 360 grandia **ΓgP₂pcF₂?pcRulW₁FJ₃n₁** : gaudia **P₂acLF₂acPR** || 361 diligit **ΓP₂acLF₂PRFJ₃pcn₁** : dirigit **P₂pcgRulW₁J₃ac** || 362 uigilacibus Burmannus || 363 lenis **P₂ul**, cett. mei : leuis **W₁** : letus **P₂F** || 366 quidlibet **RpcFJ₃n₁** : quodlibet **ΓgP₂F₂PRacW₁** : quemlibet **L₄L₁₁** : **L** incert. | ingenio R, cett. mei : ingenuo **Rul** : ingenuos Paul | subigit **ΓgW₁J₃n₁** : subicit **P₂LF₂PRF** | tradit- **F₂pc(P)(W₁)J₃pc**, cett. mei, Exc. Flor. : trudit- **F₂ulJ₃ac** | fruendum **gpcP₂L** (in ras.) **J₃mg**, cett. mei, Exc. Flor. : nocendum **P₂ulJ₃** : ferendum **F** || 367 ille Gronouius || 369 conciliis **K₆**, Rubenius : consiliis cett. mei : consiliis **n₁** | meritum- Heinsius || 371 uulgarat Heinsii Iunianus

CLAVDIVS CLAVDIANVS

gentibus et Romae iam certius inpulit aures,
 'Eutropiumne etiam nostra dignabimur ira?
 hic quoque Romani meruit pars esse doloris?'
 375 sic effata rapit caeli per inania cursum
 diua potens unoque Padum translapsa uolatu
 castra sui rectoris adit. tum forte decorus
 cum Stilichone gener pacem inplorantibus ultro
 Germanis responsa dabat, legesque Chaucis
 380 arduus et flauis signabat iura Suebis.
 his tribuit reges, his obside foedera sancit
 indicto; bellorum alios transcribit in usus,
 militet ut nostris detonsa Sygambria signis.
 laeta subit Romam pietas et gaudia paene
 385 mouerunt lacrimas tantoque exultat alumno:
 sic armenta suo iam defensante iuuenco
 celsius adsurgunt erectae cornua matri,
 sic iam terribilem stabulis dominumque ferarum
 crescere miratur genetrix Massyla leonem.
 390 dimouit nebulam iuuenique apparuit ingens.
 tum sic orsa loqui:
 'quantum te principe possim,
 non longinqua docent, domito quod Saxone Tethys
 mitior aut fracto secura Britannia Picto:
 ante pedes humili Franco tristisque Suebo
 395 perfruo et nostrum uideo, Germanice, Rhenum.
 sed quid agam? discors Oriens felicibus actis
 inuidet atque alio Phoebi de cardine surgunt
 crimina, ne toto conspiret corpore regnum.
 Gildonis taceo magna cum laude receptam
 400 perfidiam et fretos Eoo robore Mauros.

372 certius] conscius P_2 : nuntius *Heinsius* || 374 hoc ΓO_2 | laboris $F_{20}G_5K_6$ ||
 375 sic fata arripuit G_5 | caeli R , *cett. mei*: celerem $RulF_{20}$ | cursus n_1q ||
 376 translata $FG_5K_6Z_1$: transgressa $PF_{20}g_1O_2$ || 379 legem- $J_3\sigma$ | Cheruscis *Sca-*
liger || 381 reges $\Gamma gP_2acF_2PRacW_1$, *Exc. Flor.*: leges $P_2pcLPsscrRpcFJ_3n_1$ |
 sancit $gpc?PpcFpc$, *cett. mei*: sanxit P_2 : sansit $F?ac$ || 382 transmittit θ | usum
Wakefield || 386 defensante P_2pc , *cett. mei*, *Exc. Flor.*: defendente n_1A_2Z : defen-
 sata A_2ul , *Isengriniana mg* || 387 arrecte p_2 || 390 amouit P_{14} || 391 possim ΓgL
 $RpcFW_2$, *Exc. Flor.*: possum $P_2pcW_1J_3n_1$: possem P_2acF_2PRac || 392 non]
 nec L : nos *Exc. Gyr.?*: num *Heinsius* | probent *Birt* || 393 et* K_4 | fracto] strato
 (K_6) || 394 tristisque *cett. mei*, *Exc. Frising.*: -ue F || 396 actis] armis O_3ul ||
 399 magna taceo L_1 | laude] clade $L_3P_{10}ul$: fraude *Heinsius* | receptam] reper-
 tam O_2 : repressam *uel* relectam *Heinsius*: redemptam *Birt* || 400 fractos ΓL

18. IN EVTROIPIVM LIBER PRIOR

quae suscepta fames, quantum discriminis urbi,
 ni tua uel soceri numquam non prouida uirtus
 Australem Arctoïis pensasset frugibus annum!
 inuectae Rhodani Tiberina per ostia classes
 405 Cinyphiisque ferax Araris successit aristis.
 Teutonicus uomer Pyrenaeique iuueni
 sudauere mihi; segetes mirantur Hiberas
 horrea; nec Libyae senserunt damna rebellis
 iam transalpina contenti messe Quirites.
 410 ille quidem soluit meritas (scit Thabracæ) poenas,
 ut pereat quicumque tuis conflixerit armis.
 ecce repens isdem clades a partibus exit
 terrorisque minus, sed plus habitura pudoris,
 Eutropius consul. pridem tolerare fatemur
 415 hoc genus, Arsacio postquam se regia fastu
 sustulit et nostros corrumpit Parthia mores.
 praefecti sed adhuc gemmis uestique dabantur
 custodes sacroque adhibere silentia somno.
 militia eunuchi numquam progressa cubili,
 420 non uita spondente fidem, sed inertia tutum
 mentis pignus erat. secreta monilia seruent,
 ornatus curent Tyrios: a fronte recedant
 imperii. tenero tractari pectore nescit
 publica maiestas. numquam uel in aequore puppim
 425 uidimus eunuchi clauo parere magistri.
 nos adeo sperni faciles, orbisque carina
 uilior? Auroram sane, quae talia ferre
 gaudet, et adsuetas sceptris muliebribus urbes
 possideant: quid belligeram communibus urunt
 430 Italiam maculis nocituraque probra seueris

401 quae *cett. mei, Exc. Gyr.* : quam $P_2 FJ_3$: nam uel quin *Birt* | suscepta LF_2
 $RO_3 W_2 Z$: suspecta $F_2 sscr Rul$, *cett. mei, Exc. Gyr.* : funesta *Schraderus* | urbis
 $\Gamma P_2 W_1$ || 404 rhodani $\Gamma gac P_2 F_2 pc W_1 J_3$, *Exc. Flor.* : rhodano $gpc LF_2 ac P$
 RFn_1 || 406 Lingonicus *Schraderus* || 411 et *Heinsius* || 412 repens ΓR , *Exc. Flor.*,
Exc. Gyr. : recens* *cett. mei* | de P_1 || 414 eunuchus g_1 | tolerare *Rac, cett. mei* :
 tolerasse $LRpc$ || 416 corrumpit $C_1 Z$ || 419 transgressa* $B_1 F_3 L_{10} ul$: praegressa
Scaliger | cubili $Ppc O_2 O_7$: cubile* *Pac, cett. mei* || 420 nec Γ_1 , *Flor. Gall.* | spon-
 dente fidem *codd.*, *Exc. Flor.* : splendente fides *Barthius* | tutum $\Gamma F_2 R$, *Isengri-*
niana mg : tantum $F_2 ul$, *cett. mei* : rarum p_2 || 422 a sorte p_2 || 423 – 424 publica.../
 pectore g_1 || 424 classem $O_3 ul$ || 427 auroram *cett. mei, Exc. Flor., Exc. Gyr.* : au-
 rora est n_1 | sane R , *cett. mei, Exc. Flor.* : saltem Rul : certe $n_1 q$ || 429 quid $P_2 pc$,
cett. mei : qui $P_2 ac W_1$ | belligeram F_{20} : belliferam *omnes mei* | urgent L_{11} ||
 430 nocturna- ζ , *Isengriniana mg* : natua- *Birt*

admiscent populis? peregrina piacula forti
pellantur longe Latio nec transeat Alpes
dedecus; in solis, quibus extitit, haereat aruis.
scribat Halys, scribat famae contemptor Orontes:
435 per te perque tuos obtestor Roma triumphos,
nesciat hoc Thybris, numquam poscentibus olim
qui dare Dentatis annos Fabiisque solebat.
Martius eunuchi repetet suffragia campus?
Aemilios inter seruatoresque Camillos
440 Eutropius? iam Chrysogonis tua, Brute, potestas
Narcissisque datur? natos hoc dedere poenae
profuit et misero ciuem praeponere patri?
hoc mihi Ianiculo positis Etruria castris
quaesiit et tantum fluuio Porsenna remotus?
445 hoc meruit uel ponte Coeles uel Mucius igne?
uisceribus frustra castum Lucretia ferrum
mersit et attonitum tranauit Cloelia Thybrim?
Eutropio fasces adseruabantur adempti
Tarquiniis? quemcumque meae uexere curules,
450 laxato ueniat socium auersatus Auerno.
inpeni sacris, Decii, prorumpite bustis
Torquatique truces animosaeque pauperis umbra
Fabricii tuque o, qui forte inferna piorum
iugera et Elysias scindis, Serrane, nouales.
455 Poeno Scipiadae, Poeno praeclare Lutati,
Sicania Marcelle ferox, gens Claudia, surgas
et Curii series; et, qui sub iure negasti

431 piacula **RJ₃ul**, *cett. mei*: pericula **LRulJ₃** || 432 nec **Γ**, *Exc. Flor.*: ne *cett. mei* || 433 exiit *Heinsius olim* | horreat **G₅** || 434 scribat . . . scribat famae] scribat . . . famae scribat **g(W₁)J₃**: scibat . . . scibat famae *Birt* || 435 *om. Lλ* | me . . . meos uel testatur *Goodyear* | ordo uersuum 436—445 in multis *codd. turbatus est, inter quos gW₁, de hac re uide Prolegom.* || 437 post 438 in **P₂** | quid *Exc. Flor.* || 438 repetet **g?Fn₁Γ₁pc**: repetat* **F₂PpcRJ₃pc**: repetit **ΓP₂LPacW₁J₃ac**: referet *Schraderus* || 439 seruatores-]saluatores-**W₂**: bellatores-*Heinsius* || 441 natos **P₂J₃**, *cett. mei*: natis **P₂ulPW₁J₃uln₁** | hoc **P₂ulF?**, *cett. mei*: hic **P₂n₁**: haec **P₂ul**: an **g₁L₁₁q**: *g incert.*: quo *Heinsius* | quid natos **A₂** || 442 impulit *Wakefield* || 443 num **P₂O₂σ** || 446 castum frustra **μ** || 447 mererit . . . tranarit *Heinsius* || 448 adseruabantur **RW₁O₃acθac**, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: adseruabuntur **ΓgRul**: obseruabantur **P₂LPn₁**: obseruabuntur **F₂**: conseruabantur **J₃**: conseruabuntur **F** || 450 socium auersatus (**P**)**R**: socii spectator **PmgRul**, *cett. mei*: socii speculator **λ**: socci spectator *Scaliger*: socium uisurus *Wakefield*: socium auersurus *Ker* || 451 inpeni patriae *Burmamnus* || 453 qui *Hall*: si *codd.* | inferna] infanda **W₁**: nefanda **θ** || 454 nivalis *Exc. Flor.* || 456 surgas *Birt*: surgat *codd.* || 457 series **ΓgFJ₃n₁P₁₁W₂**, *Exc. Gyr.*: ueteres *cett. mei*

18. IN EVTROPIVM LIBER PRIOR

460 uiuere Caesareo, paruo procede sepulchro,
 Eutropium passure Cato; remeate tenebris,
 agmina Brutorum Coruinorumque cateruae.
 eunuchi uestros habitus, insignia sumunt
 ambigui Romana mares; rapuere tremendas
 Hannibali Pyrrhoque togas; flabella perosi
 465 adspirant trabeis; iam non umbracula gestant
 uirginibus, Latias ausi uibrare secures.
 linquite femineas, infelix turba, latebras,
 alter quos pepulit sexus nec suscipit alter,
 execti Veneris stimulos et uulnere casti,
 mixta duplex aetas inter puerumque senemque
 470 nil medium; falsi, complete sedilia, patres,
 ite, noui proceres, infecundoque senatu
 Eutropium stipate ducem; celebrate tribunal
 pro thalamis, uerso iam discite more curules,
 non matrum pilenta sequi.
 ne prisca reuoluam
 475 neu numerem quantis iniuria mille per annos
 fit retro ducibus, quanti foedabitur aeu
 canities, unam subeant quot saecula culpam,
 inter Arinthaevi fastos et nomen erile
 seruus erit dominoque suos aequalis honores
 480 inseret. heu semper Ptolemaei noxia mundo
 mancipia! en alio laedor grauiore Pothino
 et patior maius Phario scelus. ille cruorem
 consulis unius Pellaeis ensibus hausit:

462 tremendas] timendas *Flor. Gall.* : uerendas *Isengriniana mg* || 464 gestant
J₃ul, cett. mei : tollunt *gJ₃B₁CS₃* || 467 neque *Θ* || 468 excepti *n₁* : erepti
P₄ (in ras.) : experti *Burmamnus* | stimulos *gP₂LF₂sscrPFJ₃n₁ac* : stimulis
ΓF₂RW₁n₁pc | sed *Burmamnus* || 469 puerum- *J₃pc, cett. mei* : iuuenem- *J₃*
acC₁ || 469-470 locus difficillimus de quo nuper disceptauit *Gnilka*, cui uerba
 mixta . . . aetas uidentur interpolata : equidem interpretor : mixta duplex aetas
 nilque medium inter puerum senemque. falsi sunt patres eunuchi, quippe quibus
 aetas puerilis senili cum aetate concurrat e medioque excludatur aetas uirilis ||
 472 om. add. *mg g* || 474 non] nec *F₂* | ne *ΓP₂acLP₂RW₁* : nec *gP₂pcF₂F*
J₃n₁ : neu *G₅L₄L₁* || 475 neu *ΓP₂acRW₁?J₃pc, Exc. Flor.* : heu *F₂P* : ne
Fac : nec *gP₂pcLP₂sscrFpcJ₃n₁* || 476 fit *Heinsius* : sit *cett. mei* : sic *W₁* |
 retro] uitio *Birt* || 477 subeunt *P₂n₁P₁q* | quot *R?LF₂W₁FJ₃n₁* : tot *gP₂* :
 quod *Γg₁, Exc. Flor.* || 478 subter *Birt* | fastos omnes *mei, Exc. Flor.* : fastus
Θ σ, Vicetina, Exc. Gyr. || 480 inferet *K₆* || 482 et *J₃, cett. mei* : en *J₃mgB₁F₃* ||
 483 lageis *Exc. Laeti*

inquinat hic omnes.

485 at tu principibus, uestrae tu prospice causae
 regalesque auerte notas. hunc accipit unum
 aula magistratum; uobis patribusque recurrit
 hic alternus honos. in crimen euntibus annis
 490 parce, quater consul! contagia fascibus, oro,
 defendas ignaua tuis neu tradita libris
 nomina uestitusque meos, quibus omne quod ambit
 Oceanus domui, tanta caligine mergi
 calcarique sinas. nam quae iam bella geramus
 mollibus auspiciis? quae iam conubia prolem
 495 uel frugem latura seges? quid fertile terris,
 quid plenum sterili possit sub consule nasci?
 eunuchi si iura dabunt legesque tenebunt,
 ducant pensa uiri mutatoque ordine rerum
 uiuat Amazonio confusa licentia ritu.
 500 quid trahor ulterius? Stilicho, quid uincere differs,
 dum certare pudet? nescis quod turpior hostis
 laetitia maiore cadit? piratica Magnum
 erigit, inlustrat seruilis laurea Crassum.
 adnuis. agnosco fremitum, quo palluit Hebrus,
 505 quo Mauri Gildoque ruit. quid Martia signa
 sollicitas? non est iaculis hastisue petendus:

484 mouebunt (fort. mon- \mathbf{Fn}_1) omnes mei, Exc. Flor. : mouebant laudat *Heinsius*, non tamen repperi || 485 uestrae \mathbf{Fl} , Exc. Flor. : nostrarae cett. mei || prospice] conspicit $\mathbf{gW}_1\mathbf{J}_3\mathbf{n}_1$: consule σ || 486 auerte $\mathbf{FLF}_2\mathbf{J}_3\mathbf{W}_2\mathbf{pc}$, *Isegriniana* mg : aduerte cett. mei || aspiciat \mathbf{gRW}_1 || 487 nobis $\mathbf{P}_2\mathbf{F}_0\mathbf{Z}$ || 489 fastibus \mathbf{P}_1 || 491 no mina $\mathbf{J}_3\mathbf{uLF}_2\mathbf{oacJ}_6\mathbf{pc}$ σ : omina \mathbf{RuLJ}_3 , cett. mei, Exc. Flor. : omnia $\mathbf{R}_0\mathbf{J}_3\lambda$: g incert. || 493 quae tam *Heinsius* || geramus $\mathbf{F}_2\mathbf{pcn}_1\mathbf{pc}$, cett. mei, Exc. Flor., Exc. Gyr. : geremus $\mathbf{n}_1\mathbf{acG}_5$: gerantur *Escor. Q. I. 14*, *Heinsius* : feramus $\mathbf{P}_2\mathbf{F}_2\mathbf{acW}_1$: feremus \mathbf{L} : sequamur \mathbf{A}_2 || 494 quae iam \mathbf{LPR} : aut quae \mathbf{gpc} , cett. mei : cui iam *Escor. Q. I. 14* || 495 uel \mathbf{gpc} , cett. mei, Exc. Flor. : aut $\mathbf{P}_2\mathbf{F}_2\mathbf{n}_1$ || fruges $\mathbf{n}_1\mathbf{L}_{11}$ || latura seges \mathbf{PRW}_1 , *Isegriniana* mg : laturus ager \mathbf{RuL} , cett. mei || 496 plenum sterili possit] sterili plenum possit \mathbf{L} : plenum possit sterili \mathbf{F}_{17} : plenum sterili poterit σ : pulchrum sterili possit $\mathbf{G}_5\mathbf{K}_6$ || cum \mathbf{S}_3 || 498 mutando- \mathbf{L}_1 || 499 uincat *Birt* || confusa . . . ritu codd. : confusa . . . sistro *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : confusa . . . sistro *Burmannus* || 500 differs \mathbf{gacP}_2 , cett. mei, Exc. Flor., Exc. Gyr. : differt $\mathbf{gpcF}_2\mathbf{pcn}_1$ || 501 dum \mathbf{R} , cett. mei : num \mathbf{RuL} || pudet \mathbf{L} (in ras.), \mathbf{RuL} , cett. mei : fugis $\mathbf{PR}\lambda$: fugas \mathbf{W}_1 || quo *Flor. Gall.*, *Gesnerus* || 502 cadit $\mathbf{FP}_2\mathbf{L}$ (in ras.) $\mathbf{F}_2\mathbf{PRW}_1\mathbf{F}_2\mathbf{J}_3\mathbf{pc}$, Exc. Flor. : cadet $\mathbf{gJ}_3\mathbf{acn}_1\mathbf{C}_1\mathbf{F}_1\theta$ || 504 quem *Heinsius* || hebrus ($\mathbf{P}_2\mathbf{pc}$) $\mathbf{F}_2\mathbf{gloss}$. (*Fac*) $\mathbf{F}_{17}\mathbf{W}_2\mathbf{pc}$ σ : eurus \mathbf{Fpc} , cett. mei : haemus $\mathbf{P}_2\mathbf{acO}_2\mathbf{ac}$, *Koch* : Eunus *Burmannus* || 505 maurus $\sigma\mathbf{ac}$ || 506 iac. hastisque \mathbf{n}_1 : hast. iaculisue \mathbf{RpcJ}_3 : hast. iaculisque \mathbf{P}_1 : *nugas* \mathbf{W}_1

19. IN EVTROIPIVM LIBRI ALTERIVS PRAEFATIO

510 conscia succumbent audito uerbere terga,
ut Scythia post multos rediens exercitus annos,
cum sibi seruilis pro finibus obuia pubes
iret et arceret dominos tellure reuersos,
armatam ostensis aciem fudere flagellis:
notus ab inceptis ignobile reppulit horror
uulgus et adductus sub uerbere torpuit ensis.'

19

IN EVTROIPIVM

LIBRI ALTERIVS PRAEFATIO

Qui modo sublimes rerum flectebat habenas
patricius, rursus uerbera nota timet
et solitos tardae passurus compedis orbes
in dominos uanas luget abisse minas.
5 culmine deiectum uitae Fortuna priori
reddidit insano iam satiata ioco.
scindere nunc alia meditatur ligna securi
fascibus et tandem uapulat ipse suis.
inlatas consul poenas se consule soluit:
10 annus qui trabeas hic dedit exilium.

19 1–76 Γ , gP_2 , L , F_2P , R , W_1 , FJ_3n_1

18 509 prae *Heinsius* || 511 attonitam F_3 | trudere λul || 513 adductus $\Gamma P_2 F_2$
 $pc Ru/FJ_3 n_1$ λ : addictus* gL (*in ras.*) $F_2 ac(R) J_6 ac O_3 W_2$: abductus $(W_1) C_1 F_3 K_6$:
a(d)strictus $J_7 pc P_{13}$: abiectus F_{17} : eductus *Delrius*: afflictus *Jeep* | uerbere $P_2 pc$,
cett. mei: uerbera *Exc. Gyr.*: puluere $P_2 ac W_1 L_3 ac O_2 Zac$ | corrui $(P) F_{20} P_{14}$

claudiani in eutropium liber primus Γ , explicit *post addito*: cl. claudiani in
eutropium liber I explicit P

codicum inscriptiones: incipit liber secundus feliciter praefatio Γ : incipit prologus
quinti libri g : liber decimus de mutatione fortune et statu gildonis $F_2 mr$: eiusdem
II P : in eundem eutropium liber secundus R : prefacio in librum nonum W_1 :
insultatio in eutropium J_3

19 2 rursus *cett. mei, Exc. Flor.*: rursus gn_1 || 8 ipse *cett. mei, Exc. Flor.*: ille
 $F_2 W_1$ || 9 inlatas (*sc. aliis*) $P_2 ul F_{20} J_6 ac O_2 \vartheta pc$: inlicitas P_2 , *cett. mei*: illicitus
Barthius: sancitas *Heinsius*: incestus *Jeep*: elicitas *Buecheler*: ille citas *Birt*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

infaustum populis in se quoque uertitur omen;
 saeuit in auctorem prodigiosus honos.
 abluto penitus respirant nomine fasti
 maturamque luem sanior aula uomit.
 15 dissimulant socii coniuratique recedunt;
 procumbunt pariter cum duce tota cohors,
 non acie uicti, non obsidione subacti,
 ne pereant ritu quo periere uiri.
 concidit exiguae dementia uulnere chartae;
 20 confecit saeuum littera Martis opus.
 mollis feminea detruditur arce tyrannus
 et thalamo pulsus perdidit imperium:
 sic iuuenis nutante fide ueterique reducta
 paelice defletam linquit amica domum.
 25 canitiem largo raram de puluere turpat
 et lacrimis rugas inplet anile gemens,
 suppliciterque pias humilis prostratus ad aras
 mitigat iratas uoce tremente nurus.
 innumeri glomerantur eri sibi quisque petentes
 30 mancipium solis utile supplicii.
 quamuis foedus enim mentemque obscaenior ore,
 ira dabit pretium; poena meretur emi.
 quas, spado, nunc terras aut quem transibis in axem?
 cingeris hinc odiis, inde recessit amor.
 35 utraque te gemino sub sidere regia damnat;
 Hesperius numquam, iam nec Eous eris.

11 conuertitur **F** || 13 abluto **Γg?g₁**, *Exc. Flor.*: ablato *cett. mei*: oblito **L₁** ||
 14 aula **ΓL** (*in ras.*) **F₂PR**, *Iuntina*: aura *cett. mei*, *Exc. Gyr.* || 16 procumbunt
K₄P₄Γ₁sscr: procumbit* *omnes mei*: procubuit **O₃ma** || 17 non²] nec **gJ₃** |
 obsidione **p₄R₄**: seditione **P₂**, *cett. mei*: dedicione **P₂ulA₂J₇** | subacti **A₃**: coacti
omnes mei || 18 ne pereant **ΓgP₂ulF₂W₁FJ₃C₁q**: non pereant **O₂ac**: non per-
 eunt **P₂O₂pcZpc**: nec pereunt **LPRn₁** || 20 confecit **P₂ac**, *cett. mei*: cum
 fecit **P₂pcn₁P₁₁**: perfecit **J₃G₅** || 21 arce **gP₂PRJ₃pcn₁θsscr**: arte **ΓP₂ulL**
F₂RulW₁F? || 22 et] e **Γ**: ut *Barthius* || 23 nutante **P₂**, *cett. mei*: mutante
P₂ulO₇P₁₁: mutata **P₂** *gloss.*: fluitante **Lλ** || 24 liquit **J₇pcO₇P₁₁μ** || 25 largo
 raram **gJ₃B₁pcF₃W₂Z**: raram largo* **ΓP₂L** (*raram in ras.*) **F₂PacRpcW₁Fn₁**:
 largam raro **Ppc²B₁acC**: raro largam **P₂ulPpc¹O₂ul**: largam cano **ζ** | de **gP₂ul**
LF₂pcRulW₁FJ₃n₁: iam **Γ**, *Exc. Gyr.*: tam **P₂RO₂**: tum **P₁₄**, *Heinsius olim*:
uerb. om. **P** | turpat **Γpc**, *cett. mei*: turbat **Γacn₁** || 26 lauit **F₁₉** || 27 substrat-
 us **Γg(n₁)F₂₀O₃W₂** || 28 manus (**g₁ac**), *Jeep* || 29 in numerum **F₁₇** || 32 dabit
g?acP₂LF₂acPW₁J₃, *Exc. Flor.*: dabat **Γg?pcF₂pcRFn₁θλ**: addit *Heinsius*:
 facit *Koch* || 35 ita refecerunt **F₁₇acp₂μσ**: utraque te regio gemino sub sidere damnat

19. IN EVTROPIVM LIBRI ALTERIVS PRAEFATIO

miror cur, aliis qui pandere fata solebas,
 ad propriam cladem, caeca Sibylla, taces.
 iam tibi nulla uidet fallax insomnia Nilus,
 40 peruigilant uates nec, miserande, tui.
 quid soror? audebit tecum conscendere puppim
 et ueniet longum per mare fida comes?
 an fortasse toros eunuchi pauperis odit
 et te nunc inopem diues amare negat?
 45 eunuchi iugulum primus secuisse fateris;
 sed tamen exemplo non feriere tuo.
 uiue pudor fati. en quem tremuere tot urbes!
 en cuius populi sustinuere iugum!
 directas quid plangis opes, quas natus habebit?
 50 non aliter poteras principis esse pater.
 inprobe, quid pulsas muliebribus astra querellis,
 quod tibi sub Cypri litore parta quies?
 omnia barbarico per te concussa tumultu;
 crede mihi, terra tutius aequor erit.
 55 iam non Armenios iaculis terrebis et arcu,
 per campos uolucrum non agitabis equum.
 dilecto caruit Byzantius ore senatus;
 curia consiliis aestuat orba tuis.
 emeritam suspende togam, suspende pharetram;
 60 ad Veneris partes ingeniumque redi.
 non bene Gradiuo lenonia dextera seruit;
 suscipiet famulum te Cytherea libens.
 insula laeta choris, blandorum mater Amorum,
 nulla pudicitiae cura placere potest.

37 fata] iura **Z** : **g** *incert.* || 40 peruigilant **P**₂**ul**, *cett. mei* : nec uigilant **P**₂**O**₂ |
 nec miserande **gP**₂**RpcF** **θ** : non miserande **J**₃**n**₁**q**, *Exc. Gyr.* : iam miserande **FL**
F₂**PRacW**₁**Z** : non miseranda **g**₁**ul** | tui **g**[?]**pcJ**₃**pc**, *cett. mei* : tuis **g**[?]**acJ**₃[?]**ac** :
 tibi *Exc. Flor.* ? || 41 puppes **F**₁**7acO**₂**μσ** : nauem **G**₅ || 44 fugit **A**₃ || 45 eunuchi
 primus iugulum *Aldina* : eunuchus iugulos primus *Jeep* : eunuchi iugulum primum
Goodyear || 47 fastis *Scipio Gentilis* | tremuere **P**₂**pc**, *cett. mei* : timuere **P**₂**ac** ||
 48 en cuius *omnes mei, Exc. Flor.* : et cuius **Z** : cuius tot *Isengriniana mg* || 49 quid]
 cur **G**₅**K**₆ || 53 concussa] confusa **Ln**₁ : percussa **F**₃**g**₁ || 54 terra **P**₂**RO**₂**O**₇ : terris
cett. mei | erit **Fn**₁**g**₁**O**₃**pcO**₇ : erat *cett. mei* || 56 campum **FF**₁₇**μ** || 57–58 *inter-*
polatos putat Jeep || 57 dilecto caruit *omnes mei*, **Γ**₁ (= *Louaniensis, cui perperam*
*in Sylloga Burmanniana attributum est dilecto*que caret) : dilecto caret en *Heinsius* :
 dilecto careat *Birt* || 58 aestuet *Birt* || 59 emeritam . . . togam] et uetitam . . . to-
 gam **A**₂ : emeritum . . . sagum *Jeep* | pharetras **θ** **ac** || 62 suscipiat **J**₃**L**₄**Γ**₁ ||
 63 laeta] blanda **F** : foeta *Heinsius olim*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

65 prospectant Paphiae celsa de rupe puellae
sollicitae, saluam dum ferat unda ratem.
sed uereor, teneant ne te Tritones in alto
lasciuas doctum fallere Nereidas,
aut idem cupiant pelago te mergere uenti,
70 Gildonis nuper qui tenuere fugam.
incluta captiuo memoratur Thabraca Mauro;
naufragio Cypros sit memoranda tuo.
ucturum moriens frustra delphina uocabis;
ad terram solos deuehit ille uiros.
75 quisquis adhuc similes eunuchus tendit in actus,
respiciens Cypron desinat esse ferox.

20

IN EVTROPIVM

LIBER ALTER

Mygdonii cineres et si quid restat Eoi,
quod pereat, regni, certae non augure falso
prodigii patuere minae, frustraue peracto
uulnere monstriferi praesagia discitis anni.

20 1—451 Γ , gP_2 , L , F_2P , R , W_1 , FJ_3n_1 : 452—517 gP_2 , L , F_2P , R , W_1 , FJ_3n_1 :
518—602 Γ , gP_2 , L , F_2P , R , W_1 , FJ_3n_1

19 65 de sede $F\zeta$, *Isengriniana mg* || 67 ne te teneant $G_5L_3z_1pc$: te ne teneant
 z_1ac | altum ϑac || 68 doctum Rpc , *cett. mei* : docti Rac || 69 pelago cupiant g_1 ||
70 gildoni $W_1\vartheta$ | renuere (*cum* Gildoni) *Heinsius* | fidem p_4 || 72 sit P_2ac , *cett.*
mei : fit g^2P_2pc || 73 uecturum $P_2(W_1)$, *cett. mei*, *Exc. Flor.* : uenturum gP_2ulJ_3
 $\Gamma_1\mu\sigma$: uectorem *Bolt* | frustra moriens *Bolt* || 74 terras $F_3F_{17}\mu$ | deuehet
 $W_1\vartheta$ | mares G_5K_6 || 75 eunuchus $\Gamma pcPRZ$, *Exc. Flor.* : eunuchi ΓacF_2pcRul ,
cett. mei | ad n_1 , *Vicetina* | ortus C_1 || 76 desinet O_7

codicum inscriptiones: incipit liber secundus Γ : incipit quintus liber g : in
eutropium liber $I \cdot I$ · explicit. incipit in eundem liber $I \cdot I \cdot P$: incipit liber III in
eutropium R : incipit liber nonus. in eutropium liber secundus W_1 : liber de deposi-
tione eutropii J_3ma

20 2 certae *pro adiect.* (*non certe, ut priores*) *primus accepit Heinsius* : serae *Mark-*
landus || 4 mortiferi n_1q | discitis $P_2pcPFpc$, *cett. mei* : ducitis $Puln_1q$, *Exc.*
Flor., (*Exc. Gyr.*) : dicitis P_2acFac

- 5 cautior ante tamen uiolentum nauita Corum
 prospicit et tumidae subducit uela procellae.
 quid iuuat errorem mersa iam puppe fateri?
 quid lacrimae delicta leuant? stant omina uestri
 consulis; inmotis haesere piacula fati.
 10 tum decuit sentire nefas, tunc ire recentes
 detersum maculas. ueteri post obruta morbo
 corpora Paeonias nequiquam admoueris herbas.
 ulcera possessis alte suffusa medullis
 non leuiore manu, ferro sanantur et igni,
 15 ne coeat frustra mox eruptura cicatrix.
 ad uiuum penetrant flammae, quo funditus umor
 defluat et uacuis corrupto sanguine uenis
 arescat fons ipse mali; truncantur et artus,
 ut liceat reliquis securum degere membris.
 20 at uos egregie purgatam creditis aulam,
 Eutropium si Cypros habet? uindictaque mundi
 seminu exul erit? quis uos lustrare ualebit
 Oceanus? tantum facinus quae diluet aetas?
 induerat necdum trabeas: mugitus ab axe
 25 redditur inferno, rabies arcana cauernas

5 doctior A_2 | Caurum $Jeep$ || 6 consulit F_3 | tumidae P_2FpcJ_3pc , *cett. mei* :
 timidae $P_2ulFacJ_3ac$ | subduxit $L_{11}W_2$: subiecit ϑac || 7 errorem P_2LF_2PR :
 errores $\Gamma W_1FJ_3n_1$: errorēs g || 8 quid R , *cett. mei* : cum Rul : num $König$ | le-
 uant R , *cett. mei* : luant $Rulg_1$: iuuant $A_2F_3O_3ul$, *Abrinc. 135* : de luunt uel lauant
cogitare possis | omina $\Gamma gP_2pcF_2sscrPsscrRpcW_1FJ_3n_1$, *Exc. Gyr.* : omnia
 P_2acLF_2PRac | uestri F_2sscr , *cett. mei*, *Exc. Flor.* : nostri $n_1C_1W_2$: ueri F_2 ||
 9 haerere K_6 || 10–23 interpolatos censet $Jeep$ || 10 cum $König$ | nocentes L_{11} ||
 11 lacrimas $n_1O_3ulqW_2$ || 12 herbas Ful , *cett. mei* : artes* $FF_{17}mg\zeta$, *Isengrini-*
ana mg || 13-ulcera] uiscera F_2 : uulnera $L_4\vartheta ul$ | suffossa n_1 : subfixa *Heinsius*
olim : diffusa *Burmennus*, qui et alto de pure coniecit || 14 igne $A_2J_6pc?L_4$ || 15 co-
 eat *Barthius* : noceat *codd.* : moueat $Jeep$: condant *Birt* : foueat *Cameron* | frustra
codd. : ducta et $König$: crustam $Jeep$: crustans *Birt* : crusta *Cameron* | mox erup-
 tura R , *cett. mei* : mox eructura $W_1P_{11}\vartheta$: deinde erumpenda Rul : mox irruptura
Barthius : mox se ruptura *Burmennus* || 16 flammae penetrant *Heinsii Iunianus* :
 penetrent flammae O_3 , *Paul* | quo $\Gamma P_2PRJ_3mgO_2$: quis $gP_2ulLpcF_2W_1FJ_3n_1$,
Exc. Flor.? : ut Pul || 18 arescat $\Gamma gP_2ulRulW_1FJ_3n_1$: exaret F_2pc : exundet
 P_2LPRF_2ac : ex(s)udet L_3O_2pc , *Heinsius* | ipse Γ : ille *cett. mei* | truncantur Rpc ,
cett. mei : truncatur $RacP_{11}\vartheta\mu$: truncentur $Paul$ || 19 reliquis liqueat *Par.*
15155 | securum P_2F_2 , *cett. mei*, *Exc. Flor.* : secure P_2ulF_2sscr : securo *Heinsius* |
 degere $P_2LPR\lambda$: uiuere *cett. mei* || 21 si uictima mundi *Burmennus* || 22 quis
 $P_2pcgLF_2RulW_1FJ_3n_1$: qui $\Gamma P_2acPRZac$, *Exc. Flor.* || 23 destruet n_1q ||
 24 nondum trabeas $W_1J_3L_{11}$: trabeas necdum $F_3\mu\sigma$ | axe omnes *mei*, *Exc. Flor.* :
 alto* p_2 , *Exc. Gyr.* || 25 redditur L_{11} , *Heinsius* : redditus* omnes *mei* | infernas*
 $PRK_6O_3acP_{14}$

uibrat et alterno configunt culmina lapsu.
 bacchatus per operta tremor Calchedona mouit,
 pronus et in geminas nutauit Bosporos urbes.
 concurrere freti fauces, radice reuulsa
 30 uitant instabilem rursum Symplegada nautae.
 scilicet haec Stygiae praemittunt signa sorores
 et sibi iam tradi populos hoc consule gaudent.
 mox oritur diuersa lues: hinc Mulciber ignes
 sparserat, hinc uicta proruperat obice Nereus.
 35 haec flagrant, haec tecta natant. quam, numina, poenam
 seruatis sceleri, cuius tot cladibus omen
 constitit? incumbas utinam, Neptune, tridenti
 pollutumque solum toto cum crimine mergas!
 unam pro mundo Furiis concedimus urbem.
 40 utque semel patuit monstris iter, omnia tempus
 nacta suum properant nasci: tum decolor imber
 infantumque noui uultus et dissona partu
 semina, tum lapidum fletus armentaque uulgo
 ausa loqui mediisque ferae se credere muris,
 45 tum uates sine more rapi lymphataque passim
 pectora terrifici stimulis ignescere Phoebi.
 fac nullos cecinisse deos: adeone retusi
 quisquam cordis erit, dubitet qui partibus illis
 adfore fatalem castrati consulis annum?
 50 sed quam caecus inest uitii amor! omne futurum
 despicitur suadentque breuem praesentia fructum
 et ruit in uetitum damni secura libido,

26 om. W_1 (add. mg) J_3 (add. mg): ante 25 ac in g || 27 bachatur P_2 | opaca W_1
 $g_1L_{11}P_1\theta ac$ || 28 nutauit $\Gamma gP_2F_2?pcRpcFJ_3pc$: mutauit $LF_2acW_1J_3acn_1\theta$:
 nutabit Rac : mutabit P : undauit Ker | urbes P_2 , cett. mei: undas P_2ulO_2ul ||
 29 radice P_2 , cett. mei: tellure $P_2ulO_2ulO_3ul$ || 30 rursum P_2LF_2PR : -us P_2ul ,
 cett. mei || 31 haec P_2LF_2PRF : et $\Gamma gP_2ulW_1J_3n_1$ || 33 hic F_{20} || 34 hic F_{20} |
 uicta (Γ) $P_2acLacPacR$: uincta *Exc. Flor.*: uicto $gP_2pcF_2PpcW_1FJ_3uln_1$: rapta
Exc. Gyr.: rupto $J_3K_6\mu ul$: fracta *Birt* || 36 seruatis Pac , cett. mei: seruastis
 $Ppc\mu$: W_1 incert. | sceleri (g) Rpc , cett. mei: sceleris Rac || 38 cum toto O_3ac : to-
 tum cum $g_1O_2\mu$: tanto cum λ || 40 omnia cett. mei, *Exc. Frising.*: omina $PW_1F?$
 n_1F_3 || 41 discolor *Heinsius* || 43 fluctus J_6 || 44 uisa *Burmannus* | condere L_4 ||
 45 more P_2ul , cett. mei, *Exc. Flor.*: lege P_2F_{20} || 46 terrifici omnes mei, *Exc. Flor.*:
 terrificis $L_{11}W_2$: fatidici p_2 , *Iuntina* || 47 retrusi] retrusi F_2F : remissi A_2L_4 ||
 48 erit P_2 , cett. mei: erat P_2ulZ | dubitet P_2pcFpc , cett. mei: -at P_2acFac | qui]
 quis $W_1Z\theta$: quin L_{11} , *Heinsius* || 49 castrati fatalem $L\lambda$ || 50 sed] heu *Flor.*
Gall.: ha *Par. 15155*: o P_{10} , *Par. 1977* | quam $PacW_1?sscr$, cett. mei: quia
 $Ppcn_1$ | caecus Pac , cett. mei: certus Ppc || 51 praesentia Rul , cett. mei: prae-
 sagia R : suffragia Z

55 dum mora supplicii lucro, serumque, quod instat,
creditur. haud equidem contra tot signa Camillo
detulerim fascēs, nedum (pro sexus!) inerti
mancipio, cui, cuncta licet responsa iuberent
hortantesque licet sponderent prospera diui,
turpe fuit cessisse uiros.

exquirite retro
60 crimina continui lectis annalibus aevi,
prisca recensitis euoluite saecula fastis:
quid senis infandi Capreae, quid scaena Neronis
tale ferunt? spado Romuleo succinctus amictu
sedit in Augustis laribus. uulgata patebat
65 aula salutantum studiis; huc plebe senatus
permixta trepidique duces omnisque potestas
confluit. aduolui genibus, contingere dextram
ambitus, et uotum deformibus oscula rugis
figere. praesidium legum genitorque uocatur
principis et famulum dignatur regia patrem.
70 posteritas, admitte fidem: monumenta petuntur
dedecoris multisque gemunt incudibus aera
formatura nefas. haec iudicis, illa togati,
haec nitet armati species; numerosus ubique
fulget eques; praefert eunuchi curia uultus.
75 ac ueluti caueant ne quo consistere uirtus
possit pura loco, cunctas hoc ore laborant
incestare uias. maneant inmotā precamur
certaque perpetui sint argumenta pudoris.

53 lucro **Rn**₁?, *cett. mei*: lucro est **RsscrK**₆**L**₃: leto **W**₁ **θ** *ac*: lucrum *Jeep* ||
54 haud umquam **A**₂ || 56–57 uerba inter licet et sponderent *om. W*₁ || 56 cuncta] *quanta L*: certa *Heinsius* | fauerent *Burmannus* || 57 *mg tantum exhibet θ, spurium censuit Barthius* | simul *Heinsius* || 58 *om. W*₁ || 59 anni **P**₂**F**₂**ζ θ** *ul* || 60 recensitis **Rpc**, *cett. mei*: recensetis **ΓRac** || 62 ferant **P**₁₀ *ac*? : ferat **Γ**: refert *Pulmanni cod.*: fremit **F**: fremunt *Heinsius* || 64 huc **gLF**₂**W**₁**FJ**₃: hunc **P**: huic **Γ**: hinc **n**₁**K**₆**q**: *ac P₂**PR**: et *Flor. Gall.* || 66 aduolui *gpc*, *cett. mei*: aduoluit *gacW*₁ **P**₁**P**₁₁ | contingere] coniungere **A**₂: contexere **W**₁ **θ** || 68 iungere **K**₈ | legis *Iunianus* || 70 ad monumenta parantur *Heinsius* || 72 haec ... illa] hic ... inde **A**₂ *ac*: his ... ora *Heinsius* | sagati *Jeep* || 73 haec omnes *mei. Exc. Flor.*: hinc **A**₂: his *Heinsius* || 74 profert **J**₆: perfert *Heinsius* || 75 considerare **W**₁ **θ** || 75–76 uirtus / possit pura (plura **PW**₁**Facn**₁ *ac*) loco] possit / uirtus pura loco **F**₃**K**₆: possit / pura loco uirtus *Flor. Gall.* || 76–77 cunctis ... / ... uis *Heinsius* | hoc ore (ere **J**₃ *ac*) omnes *mei. Exc. Flor.*: haec ora *Vgoletus* | incestare **Rul**, *cett. mei. Exc. Frising.*: infestare **θ**: instaurare **LPRZ** | cunctis haec ora laborant / instaurare uis *Heinsius* || 78 pudoris **F**₂ *ul*, *cett. mei*: doloris **F**₂: furoris **W**₁ **θ** *ac**

80 subter adulantes tituli nimiaeque leguntur
uel maribus laudes: claro quod nobilis ortu
(cum uiuant domini?), quod maxima proelia solus
inpleat (et patitur miles?), quod tertius urbis
conditor (hoc Byzas Constantinusque uidebunt?).
85 inter quae tumidus leno producere cenas
in lucem, fetere mero, dispergere plausum
empturas in uulgas opes, totosque theatris
indulgere dies alieni prodigus auri.
at soror et, si quid portentis creditur, uxor
mulcebat matres epulis et more pudicae
90 coniugis eunuchi celebrabat uota mariti.
hanc amat, hanc summa de re uel pace uel armis
consulit, huic curas et clausa palatia mandat
ceu stabulum uacuamque domum. sic magna tueri
regna nihil, patiensque iugi deluditur orbis?
95 mitior alternum Zephyri iam bruma teporem
senserat et primi laxabant germina flores,
iamque iter in gremio pacis sollemne parabant
ad muros, Ancyra, tuos, auctore repertum
Eutropio, pelagi ne taedia longa subirent,
100 sed uaga lasciuis flueret discursibus aestas;
unde tamen tanta sublimes mole redibant
ceu uinctos traherent Medos Indumque bibissent.
ecce autem flauis Gradius ab usque Gelonis
arua cruentato repetebat Thracia curru:
105 subsidunt Pangaea rotis altaeque sonoro

79 subter A_2 | adulantum B_1F_3 || 80 uel P_2 , *cett. mei*: uix $P_2?ul$: ut O_2ul ||
81 domini uiuant g_1 || 82 haec *Burmamnus* || 82–83 conditor . . . / tertius K_6 ||
83 haec J_3n_1 : hic W_1 | uidebunt Ppc , *cett. mei*: uidebant Pac : uidebis p_4 | hoc
Byzas, hoc, Constantine, uidebis *Heinsius* || 84 quae $F_2Rn_1?pc$, *cett. mei*: quos
 $LF_2ulRulW_1$ | leno tumidus P_2 : tumidas leno *Heinsius* || 85 plausum P , *cett. mei*:
plausus P_{10} : plastrum $PmgW_1$: plaustro g || 89 cenis F | amore \varnothing || 91 de re
summa $F\zeta$ || 92 curas $RF?$, *cett. mei*: ceras Rul : arces uel arcas *Birt* | celsa g_1 ||
93 uacuam- P_2F_2pc , *cett. mei*: uiduam- $P_2ulJ_3F_{17}O_2ul\sigma$ || 95 zephyri gac , *cett.*
mei: zephyris $gpcLB_1F_3$ || 96 germina ΓgF_2PRJ_3 , *Exc. Flor.*: gramina P_2L
 $PsscrW_1Fn_1$ || 97 in gremio pacis Ppc , *cett. mei*: e gremio pacis $PacR$: ingressi
paucis (paucis iam *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*) *Heinsius*: ut Genio pacis *Burmamnus* ||
99 subiret (*sc. aetas* 100) *Burmamnus* || 100 decursibus F_2n_1q | aestas ΓgP_2ulF_2
 $acPRJ_3ac$: aetas $P_2LF_2pcRulW_1FJ_3pcn_1$ || 101 mole P_2ul , *cett. mei*, *Exc. Flor.*:
laude $P_2F_2Fn_1\mu$ (*in ras.*) || 102 uinctos P_2ul , *cett. mei*, *Exc. Flor.*: uictos P_2L
 Fg_1Z | indum- R , *cett. mei*, *Exc. Flor.*: nilum- $gW_1J_6L_4$: gangem- $Rsscr$: ti-
grim- A_2 | bibissent $PpcJ_3pc$, *cett. mei*: subissent Pac || 104 curru Rpc , *cett. mei*:
cursu $LPRacW_1$

- stridunt axe niues. ut uertice constitit Haemi
femineasque togas pressis conspexit habenis,
subrisit crudele pater cristisque micantem
110 quassauit galeam; tunc inplacabile numen
Bellonam adloquitur, quae sanguine sordida uestem
Illyricis pingues pectebat stragibus hydros:
‘necdum mollitiae, necdum, germana, mederi
possumus Eoae? numquam corrupta rigescent
saecula? Cappadocum tepidis Argaeus aceruis
115 aestuat; infelix etiamnum pallet Orontes.
dum pereunt, meminere mali; si corda parumper
respirare sinas, nullo tot funera sensu
praetereunt, tantique leuis iactura cruoris.
aspicis obscaenum facinus? quid crinibus ora
120 protegis? en quales sese diffudit in actus
parua quies, quantum nocuerunt otia ferri!
qui caruit bellis, eunucho traditur annus.
actum de trabeis esset, si partibus una
mens foret Hesperiiis; rueret derisa uetustas
125 nullaque calcati starent uestigia iuris,
ni memor imperii Stilicho morumque priorum
turpe relegasset defenso Thybride nomen
intactamque nouo seruasset crimine Romam.
ille dedit portum, quo se pulsata referret
130 maiestas Latii deformataeque secures;
ille dedit fastos, ad quos Oriente relicto
confugeret sparsum maculis seruilibus aeuum.
quam similes haec aula uiros! ad moenia uisus

106 strident **L** | ut **RF?**, *cett. mei, Exc. Flor. (sed postea del.)* : et **gF₂RulC₁** ||
108 subrisit **P₂pc**, *cett. mei* : subsidit **P₂ac** et **ulO₂** | cristis- **P₂**, *cett. mei, Exc. Gyr.* :
tristis- **P₂ulW₁n₁** : tristes- **F** || 109 quassabat **gF₂W₁J₃** : concussit **A₂** || 110 aggre-
ditur **Lλ** | sordida sanguine **p₂** || 111 pectebat **Rpc**, *cett. mei* : pectebant **n₁Zac** :
spectabat **PRac** : pascebat **K₈ul** : pexabat *Heinsius* || 112 necdum¹] nondum **J₃** ||
113 rigescent **P₂pc**, *cett. mei, Exc. Flor.* : rigescunt **P₂acO₃ac** : uirescent *Jeep* ||
115 squallet *Heinsius* || 117 sinam **A₂** || 118 tantique **Rul**, *cett. mei* : antiqua **R** ||
119 aspicis **R**, *cett. mei* : respicis **Rul** || 120 en **P₂pc**, *cett. mei* : an **P₂ac** : heu **F₂** |
diffudit **FZ** : diffundit* **gpcLF₂PRW₁F(n₁)** : deffundit **P₂** : diffundat **J₃μ** ||
121 otia **R**, *cett. mei, Exc. Flor.* : secula **Rul** | ferro *Heinsius* || 123 patribus **P** ||
124 derisa] detrusa **F** : delusa **K₆** || 125 fastigia *Heinsius* || 126 morumue **λ** ||
127 Thybride] a thybride **P₂LPR** : a tiburē **λ** || 129 lassata **P₁₁** | referrent **O₃ac** ||
131 fastos **F₂**, *cett. mei* : fascēs **LF₂ulλ** || 133 haec **PR**, *cett. mei* : habet **P gloss.**
Rsscr, Liuinerus | quam similes habet aula uiris *Barthius*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

135 derige: num saltem tacita formidine mussant?
num damnant animo? plaudentem cerne senatum
et Byzantinos proceres Graiosque Quirites.
o patribus plebes, o digni consule patres!
quid, quod et armati cessant et nulla uirilem
inter tot gladios sexum reminiscitur ira?
140 hucine nostrorum cinctus abihere nepotum?
sic Bruti despectus honos?
ignosce parenti,
Romule, quod serus temeratis fascibus ultor
aduenio: iamiam largis haec gaudia faxo
compensent lacrimis. quid dudum inflare moraris
145 Tartaream, Bellona, tubam, quid stringere falcem,
qua populos a stirpe metis? molire tumultus,
excute delicias. Thracum Macetumque ruinae
taedet et in gentes iterum saeuire sepultas:
damna minus consueta mouent. trans aequora saeuas
150 uerte faces; aliis exordia sume rapinis.
non tibi Riphaeis hostis quaerendus ab oris,
non per Caucaseas accito turbine ualles
est opus. Ostrogothis colitur mixtisque Gruthungis
Phryx ager: hos paruae poterunt inpellere causae
155 in scelus; ad mores facilis natura reuerti.
sic eat: in nostro quando iam milite robur
torpuit et molli didicit parere magistro,
uindicet Arctous uiolatas aduena leges;
barbara Romano succurrant arma pudori.
160 sic fatus clipeo, quantum uix ipse deorum
arbiter infesto cum percutit aegida nimbo,

134 num ΓR , *Exc. Flor.*: non $gpcF_2W_1J_3$: nunc LP_2Pn_1 : nec $Fpc?$ || 135 num $\Gamma RZpc$, *Exc. Flor.*: non $gF_2J_3n_1$: nunc LP_2PW_1 : nec F || 136 grecos- P_2O_2 || 138–139 uirilem . . . sexum $LJ_7K_6\lambda$: uiriles . . . sexum R : uirilis . . . sexum Rul , *cett. mei*: uirilis . . . sexus* A_2O_3pc || 143 laxis K_6 || 144 compensent] conpescent $\Gamma FacO_7ac\lambda ac$: conpescant Fpc | quam *Paul* || 146 metis $\Gamma P_2ulLF_2pcRFJ_3acn_1$: metas J_3pcF_2Zul : meos gP_2F_2acP : *nugas W_1* || 148 sepultas $F_2pcPpcRul$, *cett. mei*: repulsas $PacRO_7$: tumultus F_2ac || 149 moue* *Birt* || 150 exordia R , *cett. mei*: primordia Rul || 152 ascito P_{11} : angusto W_1 : excito *Heinsius* || 155 in F_2Rpc , *cett. mei*: ad F_2ul | ad P_2ul , *cett. mei*: et P_2 : in K_6 || 156 sic Rpc , *cett. mei*: hoc Rac | eat] erat n_1q : erit *Clauerius* | quando P_2pc , *cett. mei*: quoniam $J_3\sigma$ || 157 didicit molli K_6 | ministro *Schraderus* || 161 perculit A_2 | aegida $\Gamma PacR\theta ul$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: aethera $PpcRul$, *cett. mei*: aera $Zpc\lambda$

20. IN EVTROPIVM LIBER ALTER

- intonuit. responsat Athos Haemusque remugit;
ingeminat raucum Rhodope concussa fragorem.
cornua cana gelu mirantibus extulit undis
165 Hebrus et exanguem glacie timor alligat Histrum.
tunc adamante grauem nodisque rigentibus hastam,
telum ingens nullique deo iaculabile, torsit.
fit late ruptis uia nubibus; illa per auras
tot freta, tot montes uno contenta uolatu
170 transilit et Phrygiae mediis affigitur aruis.
sensit humus; gemuit Nysaeo palmitē felix
Hermus et aurata Pactolus inhorruit urna
totaque summissis fleuerunt Dindyma siluis.
nec dea praemissae stridorem segnius hastae
175 consequitur, centumque uias meditata nocendi
tandem Tarbigilum (Geticae dux improbus alae
hic erat) adgreditur. uiso tum forte redibat
Eutropio uacuis donis, feritasque dolore
creuerat et, teneris etiam quae crimina suadet
180 ingeniis, Scythicum pectus flammabat egestas.
huic sese uultu simulatae coniugis offert
mentitoque ferox incedit barbara gressu,
carbaseos induta sinus: post terga reductas
uberibus propior mordebat fibula uestes,
185 inque orbem tereti mitra redeunte capillum

162 responsat (P), cett. mei: respondit L₄ac: respondet L₄pc σ | haemus- P₂pc, cett. mei: hermus- P₂ac || 163 ingemuit W₁: et geminat Birt | raucum rhodope cett. mei, Exc. Flor.: Rhodope raucum Camers: rodope trachum W₁: rauco rodope L: Rhodope magnum Vicetina | percussa Fξμ | fragore L || 164 extulit (P₂), cett. mei: excutit Fξσ. Isengriniana: exerit F₂ || 165 exanguis Buecheler || 166 ingentibus L₁₁ || 167 deo P₂, cett. mei: adeo P₂ul: deus Birt | iaculabile (L) (n₁), cett. mei, Exc. Flor.: iactabile P₁₀ || 168 ruptis gpcP₂ac(n₁), cett. mei: raptis P₂pc F₂ θ || 170 affligitur J₇acL₁L₄ac θ ac: infigitur μ | aruis cett. mei, Exc. Flor., Exc. Gyr.: (h)oris gF₂FJ₃n₁ || 171 sensit P₂pc, cett. mei: sentit P₂acW₁0₂ θ pc || 172 urna P₂, cett. mei: unda P₂uln₁0₂ul || 173 demissis K₆P₁₀ac | fleuerunt P₂, cett. mei: fluxerunt P₂ul: pauserunt Wakefield || 174 non dea J₃F₁₇acμσ: hic dea W₁: nondum Heinsii Iunianus || 175 prosequitur F₂₀ || 176 Tribigilum Heinsius | alae Rubenius: aulae codd. || 177 adgreditur R, cett. mei: alloquitur Rul | tum uiso L₃ || 178-179 dolorem / mouerat L || 181 huic g?Rpc, cett. mei: hinc Rac W₁? : huc L | simulatae R, cett. mei, Exc. Flor.: simulato* gLJ₇pcL₄0₂pc: mente Rul || 182 incedens Exc. Flor., Exc. Gyr. | motu ζ || 183 induta P₂ul, cett. mei: inducta gP₂F₂W₁n₁ | reductas Rpc, cett. mei: reuinctas Rac: reductam σ || 184 propior LRF: propior P₂ul, cett. mei: proprias P₂: g incert. | uestem σ || 185 redeunte omnes mei, Exc. Flor.: redimente Exc. Gyr. (teste Jeep, dubitanter): retinente Exc. Gyr. (teste Birt): radiante Burmannus: redimita Jeep | capillum R, cett. mei: capillos RulZμ

strinxerat et uirides flauescere iusserat angues.
 aduolat ac niueis reducem complectitur ulnis
 infunditque animo furiale per oscula uirus.
 principe quam largo ueniat, quas inde reportet
 190 diuitias, astu rabiem motura requirit.
 ille iter ingratum, uanos deflare labores,
 quos super eunuchi fastus, quae probra tulisset.
 continuo secat ungue genas et tempore pandit
 arrepto gemitus:
 'i nunc, deuotus aratris
 195 scinde solum positoque tuos mucrone sodales
 ad rastros sudare doce. bene rura Gruthungus
 excolet et certo disponet sidere uites.
 felices aliae, quas debellata maritis
 oppida, quas magnis quaesitae uiribus ornant
 200 exuuias, quibus Argiuae pulchraeque ministrant
 Thessalides, famulas et quae meruere Lacaenas.
 me nimium timido, nimium iunxere remisso
 fata uiro, totum qui degener exuit Histrum,
 qui refugit patriae ritus, quem detinet aequi
 205 gloria, concessoque cupit uixisse colonus
 quam dominus rpto. quid pulchra uocabula pigris
 praetentas uitiiis? probitatis inertia nomen,
 iustitiae formido subit. tolerabis iniquam
 pauperiem cum tela geras? et flebis inultus
 210 cum pateant tantae nullis custodibus urbes?
 quippe metus poenae. pridem mos ille uigebat,
 ut meritos colerent inpacatisque rebelles
 urgerent odiis; at nunc, qui foedera rumpit,
 ditatur, qui seruatur, eget. uastator Achiae

186 strinxerat *Lpc* (*P₂pc*), *cett. mei*: struxerat *P₂acW₁n₁* || 187 ac *cett. mei, Exc. Flor.*: et *g?LFJ₃n₁* || 188 infudit- *LPRW₁*: diffundit- *Heinsius* | fatale *L₁₁* || 191 uacuos *F₃L₁₁* || 193-194 et fenore pandit / erepto *Paul* || 194 accepto *L₄* | i *Rul, cett. mei*: iam *LPRn₁* || 195 finde *C₁P₁₁* || 197 sidere *F₂R*, *cett. mei*: tempore *F₂ul Rsscr* *?*: foedere *Buecheler* || 198 animae *ul ed. Antuerp. ap. Burmannum* || 200 pulchraeue *O₃* || 201 sibi quae *?* || 204 qui *I'gP₂ulLRpcFJ₃n₁*: hunc *F₂R?ac* *?*: nunc *P₂PW₁*: quem *Heinsius* | destinet *Heinsius olim* || 205 cupit *F₂sscr, cett. mei*: tulit *F₂W₁?* || 206 pigris] tetrus *Flor. Gall.* || 207 praetentas *P₂*, *cett. mei*: praetendas *P₂uln₁*: praetendis *LF, Exc. Gyr.*: contemptas *P₂ul*: aptantur *Flor. Gall.* | pietatis *P₂A₂pac* || 209 et] uel *B₁F₃g₁O₇* || 211 metus *P*, *cett. mei*: metu* *PsscrL₄pc, Barthius* | pridem omnes *mei, Exc. Frising.*: quondam *?* || 212 meritos *P₂*, *cett. mei, Exc. Frising.*: mitis *P₂ulO₂ul* | inpacatis- omnes *mei, Exc. Frising.*: implacatis- *K₆*: inplacandis- *Heinsius olim* || 213 rumpit *cett. mei, Exc. Frising.*: rupit *n₁g₁W₂*

20. IN EVTROPIVM LIBER ALTER

- 215 gentis et Epirum nuper populatus inultam
praesidet Illyrico; iam, quos obsedit, amicus
ingreditur muros illis responsa daturus,
quorum coniugibus potitur natosque peremit.
sic hostes punire solent, haec praemia soluunt
220 excidiis. cunctaris adhuc numerumque tuorum
respicias exiguamque manum? tu rumpe quietem;
bella dabunt socios. nec te tam prona monerem,
si contra paterere uiros: nunc alter in armis
sexus et eunuchis se defensoribus orbis
225 credidit; hos aquilae Romanaque signa secuntur.
incipere barbaricae tandem te reddere uitae,
te quoque iam timeant admirenturque nocentem,
quem spreueret pium. spoliis praedaeque repletus
cum libeat Romanus eris.'
- sic fata repente
- 230 in diram se uertit auem rostroque recuruo
turpis et infernis tenebris obscurior alas
auspiciu ueteri sedit ferale sepulchro.
ille, pauor postquam resoluta corde quieuit
et rigidae sedere comae, non distulit atrox
235 iussa deae; sociis, quae uiderit, ordine pandit
inritaque sequi. coniurat barbara pubes
nacta ducem Latiisque palam desciiuit ab armis.
pars Phrygiae, Scythicis quaecumque Trionibus alget
proxima, Bithynos, solem quae condit, Ionas,
240 quae leuat, attingit Galatas. utrimque propinqui

215 inultam *Lpc*, *cett. mei*: adultam *W₁L₃O₂*: inermem *R₁₃*, *Jeep*: opimam
Ø mg, *mr*: adulter *Burmannus* || 216 praesidet *cett. mei*, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: possidet
J₃L₄P₁₁Z | illyrico *ΓP₂acPRacW₁*: illyricos *gP₂pcF₂acR₁pcFJ₃*: illyricis
LF₂pcn₁ | amicos *Γ*, *Isengriniana mg* || 218 natas-ζ || 220 exitiis *J₆pc* ||
221 despicias *LP₁₁λ* || 222 nec te tam *F₂pc?*, *cett. mei*: nec te iam *gn₁*: neque iam
te *Ø* | mouerem *F₂* || 223 *om. W₁* | paterere *ΓgpcP₂acLF₂pcPRFJ₃(n₁)*: rape-
rere *RulJ₃mg*: peterere *Exc. Flor.* | nonne *Heinsius* | in armis *F₂ul*, *cett. mei*:
inermis *F₂n₁*, *Exc. Gyr.* || 226 reddere] credere *K₆λ*: *g incert.* || 228 que *P*: qui
Psscr | repletus *g?Rul*, *cett. mei*: repletum *Rul*: repleti *R*: receptis *Zλul*: reper-
tus *W₁*: refertus *Heinsius* || 229 eris *PpcRpc*, *cett. mei*: erit *PacRacC₁*: *g incert.* ||
231 infernis *F₂pcFJ₃F₃K₆W₂*, *Isengriniana mg*: infernas *F₂ac*, *cett. mei*: informis
Postgate | obscenior *qul* || 232 ferale *gpc?P₂*, *cett. mei*: fatale *g₁ac*: mortale *P₂*
gloss. || 233 inde *Heinsius* | pauet *K₄* || 235 uiderat *ΓLR* || 236 irritat- *ΓRpc*,
Exc. Flor.: inuitat- *Rul*, *cett. mei* || 237 lacii- *g* | dissentit *L₃* || 238 Phrygiam
Scaliger || 240 leuat *gpcP₂pc?LPpcRpcFJ₃*: leua *Γ* (*seq. ras.*) *gacP₂?acF₂Pac*
RacW₁: lauauit *n₁* || 240-241 propinqui / ... obliquis *ΓgP₂F₂RJ₃pc?*: propin-
quis / ... obliqui *LFJ₃ac?*: *PW₁n₁* *nil moror*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

finibus obliquis Lydi, Pisidaeque feroces
 continuant Australe latus. gens una fuere
 tot quondam populi, priscum cognomen et unum
 appellata Phryges (sed quid non longa ualebit
 245 permutare dies?), dicti post Maeona regem
 Maeones. Aegaeos insedit Graecia portus;
 Thyni Thraces arant, quae nunc Bithynia fertur;
 nuper ab Oceano Gallorum exercitus ingens
 illis ante uagus tandem regionibus haesit
 250 gaesaque deposuit, Graio iam mitis amictu,
 pro Rheno poturus Halyn. dat cuncta uetustas
 principium Phrygibus; nec rex Aegyptius ultra
 restitit, humani postquam puer uberis expers
 in Phrygiam primum laxauit murmura uocem.
 255 hic cecidit Lyciis iactata paludibus olim
 tibia, foedatam cum reddidit unda Mineruam,
 hic et Apollinea uictus testudine pastor
 suspensa memores inlustrat pelle Celaenas.
 quattuor hic magnis procedunt fontibus amnes
 260 auriferi; nec miror aquas radiare metallo,
 quae totiens lauere Midan. diuersus ad Austrum
 cursus et Arctoum fluuiis mare. Dindyma fundunt
 Sangarium, uitrei puro qui gurgite Galli
 auctus Amazonii defertur ad ostia Ponti.
 265 Icarium pelagus Mycalaeaque litora iuncti
 Marsya Maeanderque petunt; sed Marsya uelox,
 dum suus est, flexuque carens iam flumine mixtus
 mollitur, Maeandre, tuo, contraria passus
 quam Rhodano stimulatus Arar: quos inter aprica
 270 planities Cererique fauet densisque ligatur

241 Lycii *Jeep* || 243 populi quondam F_3g_1 : pridem populi L || 247 arant RC_1
 $O_3acO_7P_{11}$: erant Rul , *cett. mei* | quia *Birt* || 248 nuper] hospes *Paul*: serus *Birt* ||
 250 graio iam $P_2J_3O_2$, *Isengriniana*: iam graio* *cett. mei* || 251 certa Cpc ||
 252 non λ || 253 uberis] isidis *Exc. Flor. ul* || 255 cecidit F_2 , *cett. mei*: cecinit
 ΓF_2ul , *Isengriniana mg* | Liciis e uet. *cod. Clauerius* (*Lycus enim est flumen in*
Phrygia, cf. Ou. Met. 15. 273): libycis omnes *mei*: Lydis *Jeep* || 256 unda FA_2 :
 umbra* *cett. mei* || 259 hic $g?$, *cett. mei*: hii W_1 : hinc* Γ , *Exc. Flor.*: huic *Hein-*
sius || 261 in F_{17} || 263 qui puro A_2 || 263–264 *om. add. mg ma J_3* || 264 auctus
 J_3mg , *pc, cett. mei*: actus $g?J_3mg$, *ac, C_1L_{11}W_2* || 266 fort. Maeandros- || 267 est
 flexu- $F_2pcPpcRpc$, *cett. mei*: est flexus- $PacRac$: est fluxu- F_2ac : inflexu- *Birt* ||
 269 stimulatus P_2ul , *cett. mei*: stimulator $P_2W_1W_2ac$ | arar Ppc , *cett. mei*: arax
 $PacW_1J_6P_1Z$: Atax *Heinsius* || 270 fauens σ

20. IN EVTROPIVM LIBER ALTER

- uitibus et glaucae fructus attollit oliuae,
 diues equis, felix pecoris pretiosaque picto
 marmore purpureis caedunt quod Synnada uenis.
 275 talem tum Phrygiam Geticis populatibus uri
 permisere dei. securas barbarus urbes
 inrupit facilesque capi. spes nulla salutis,
 nulla fugae: putribus iam propugnacula saxis
 longo corruerant aeuo pacisque senecta.
 280 interea gelidae secretis rupibus Idae
 dum sedet et thiasos spectat de more Cybele
 Curetumque alacres ad tympana suscitāt enses,
 aurea sanctarum decus immortale comarum
 defluxit capiti turris summoque uolutus
 uertice crinalis uiolatur puluere murus.
 285 obstipuerunt truces omen Corybantes et uno
 fixa metu tacitas presserunt orgia buxos.
 indoluit genetrix, tum sic commota profatur:
 'hoc mihi iam pridem Lachesis grandaeva canebat
 290 augurium: Phrygiae casus uenisse supremos
 delapsus testatur apex. heu sanguine qualis
 ibit Sangarius quantasque cadauera lenti
 Maeandri passura moras! immobilis haeret
 terminus, haec dudum nato placuere Tonanti,
 par et finitimis luctus frustraue Lyaei
 295 non defensuros inplorat Lydia thyrsos.

271 glaucae K_4 : glaucos* omnes mei | fluctus $\Gamma\theta$ || 272 equi K_6 : aquis σ :
 equum *Heinsius* | pecoris $\Gamma P_2 L F p c O_2$: pecori $g P R W_1 F a c n_1$: pecorum* $F_2 J_3$
 $A_2 O_7 P_{14} \lambda$, *Isengriniana* || 273 caedunt quod (quod iam *Vicetina*) *Burmannus*,
Schraderus: caedit cui *cett. mei*, *Exc. Flor.*? : cui cedit $J_3 p c$: caedit quae $\Gamma O_2 W_2$:
 que cedit σ : cedit quoque g_1 : cui cedant *Heinsius* || 274 tum] cum W_1 , *Exc. Flor.*:
 nunc n_1 | populatibus $R p c$, *cett. mei*, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: populantibus $R a c n_1$
 $C_1 W_2 a c \mu$ || 275 permisere $P_2 p c$, *cett. mei*: promissere $P W_1 Z \lambda$, *Isengriniana mg* ||
 276 irrumpit θ || 278 om. W_1 || 279 rupibus $\Gamma P_2 L P R$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*, *Isen-*
griniana mg: partibus $g P_2 u l F_2 W_1 F J_3 n_1$ || 280 cum $P_2 O_2$ | cybebe *Exc. Flor.* ||
 281 concitat A_2 || 285 obstipuerunt ΓK_4 , *Exc. Flor.*: obstipuerunt *cett. mei*: obstre-
 puere $P_2 g_1 O_2$ || 286 om. *add. mg F \theta* | tacitas... buxos $F_2 p c$, *cett. mei*: tacita...
 buxo $F_2 a c C O_7 z_1$ || 287 ingemuit μ | commota *cett. mei*, *Exc. Gyr.*: irata $F J_3 n_1$
 $P_1 W_2 F_1$ || 288 grandaeva $\Gamma g F_2 P R W_1$, *Exc. Gyr.*: longaeva $P_2 L J_3 n_1 C_1 P_1 W_2$:
 sic dura (diua?) F || 290 dilapsus $g? L J_3$: delatus $Z a c$ | quali *Heinsius* || 291–292 ca-
 dauera lenti / Maeandri passura moras] cadauere lentus / Maeander passure moras
Heinsius: cadauera lento / Maeandro factura moras *Jeep* || 293 nato dudum B_1
 $F_3 g_1$: dudum uasto θ || 294 par et $\Gamma P? p c R p c$: paret $P a c? R a c$, *cett. mei*: par it
Burmannus | finitimis $\Gamma g P_2 u l F_2 p c? P R J_3 a c$, *Exc. Flor.* *ul*: finitimus $P_2 L F_2$
ac? $W_1 F J_3 p c n_1$

iamque uale, Phrygiae tellus, perituraque flammis
 moenia, conspicuas quae nunc attollitis arces,
 mox campi nudumque solum! dilecta ualete
 300 flumina! non uestris ultra bacchabor in antris
 nec iuga sulcabit noster Berecynthia currus.
 dixit et ad tristes conuertit tympana planctus.
 labentem patriam sacris ululatibus Attis
 personat et lacrimis torui maduere leones.
 Eutropius, nequeat quamuis metuenda taceri
 305 clades et trepidus uulgauerit omnia rumor,
 ignorare tamen fingit regnique ruinas
 dissimulat; paruam latronum errare cateruam,
 ad fontes tormenta magis quam tela parari,
 nec duce frangendas iactat, sed iudice uires:
 310 uasta uelut Libyae uenantum uocibus ales
 cum premitur, calidas cursu transmittit harenas
 inque modum ueli sinuatis flamine pinnis
 puluerulenta uolat; si iam uestigia retro
 clara sonent, oblita fugae stat lumine clauso
 315 ridendum reuoluta caput creditque latere
 quem non ipsa uidet. furtim tamen ardua mittit
 cum donis promissa nouis, si forte rogatus
 desinat, ille semel nota dulcedine praedae
 se famulo seruire negat, nec grata timentum
 320 munera. militiam nullam nec prima superbus
 cingula dignari: nam quis non consule tali
 uilis honos?
 postquam precibus mitescere nullis,
 non auro cessisse uidet creberque recurrit
 nuntius incassum nec spes iam foederis extat,

297 om. W₁ | urbes Heinsii Iunianus || 299 non J₃pc, cett. mei, Exc. Flor.: nec J₃acn₁P₁q | uestris ultra Ppc, cett. mei: ultra uestris P₂O₂σ || 300 non A₂z₁ || 303 lacrimis torui Fpc, cett. mei: torui lacrimis* Γac: lacrimis saeui O₇ || 304 quamuis nequeat gpc (neq. add. sscr) K₆O₇θλ || 306 regi- n₁ || 307 latronum cett. mei, Exc. Flor.: ad fontes gn₁CF₁₇acJ₇P₄ || 308 ad fontes cett. mei, Exc. Flor.: in fontes K₆pc: latronum gn₁CF₁₇acJ₇P₄ || 309 frangendos... uiles Birt | iudice P₂R, cett. mei: uindice gP₂ulRulF || 310 uocibus F₂ulFpc, cett. mei: uallibus F₂W₁Facn₁J₇ || 314 sonant W₁J₇acP₁₄S₃ | fugae J₃pc, cett. mei: fuge est B₁J₇acP₁₁: fuga W₁: fuga est Cg₁O₇W₂: fugam J₃acz₁: fugam est Γ₁: g incert. || 315 ridendum P, cett. mei: retrorsum Pul | reuoluta J₃sscr, cett. mei: uelata* J₃F₁₇P₁₀ulμσ || 316 quae g'F: quod n₁L₄P₁₄ | tamen] tunc L | aurea Burmannus || 318 tamen K₆ | note F₃: tuta L: g incert.: motus Burmannus || 319 non θ | timen- tis J₇K₆ || 320 neque W₁θ || 324 iam spes z₁ζ

- 325 tandem consilium belli confessus agendi
ad sua tecta uocat. iuuenes uenere proterui
lasciuique senes, quibus est insignis edendi
gloria corruptasque dapes uariasse decorum,
qui uentrem inuitant pretio traduntque palato
330 sidereas Iunonis aues et si qua loquendi
gnara coloratis uiridis defertur ab Indis,
quaesitos trans regna cibos, quorumque profundam
ingluuiem non Aegaeus, non alta Propontis,
non freta longinquis Maeotia piscibus explent.
335 uestis odoratae studium, laus maxima risum
per uanos mouisse sales, minimeque uiriles
munditiae, compti uultus, onerique uel ipsa
Serica. si Chunus feriat, si Sarmata portas,
solliciti scaenae; Romam contemnere sueti
340 mirarique suas, quas Bosporos adluit, aedes;
saltandi dociles aurigarumque periti.
pars humili de plebe duces; pars compede suras
cruaerique signati nigro liuentia ferro
iura regunt, facies quamuis inscripta repugnet
345 seque suo prodat titulo. sed prima potestas
Eutropium praefert, Hosio subnixa secundo.
dulcior hic sane cunctis prudensque mouendi

325 consilium J_3ac , cett. mei : concilium* $J_3pcP_{10}pcP_{14}$: consilium n_1 | bel-
lis . . . agendis *Birt* : bellum . . . agendum *Fargues* : belli . . . agendum *Goodyear* ||
328 correptas- uel conditas- *Heinsius* : perpetuas- uel ructatas- *Birt* | uariare P_2L
 g_1O_2 || 329 irritant *Heinsius* | trudent- g || 332 quaesitos . . . cibos $I'R$: quaesi-
tus . . . cibus cett. mei : quesitus . . . cibos P_3 : quesitos . . . cibus P_{13} | stagna *Schra-*
derus || 334 maeotia $I'RacF_{20}$: maeotica (moeotica *Exc. Flor.*) uel maeotida cett.
mei | implent $W_1K_6O_7$ || 335 adorate $F_2pc?$: adornatae P_2O_2 : adornandae *Paul* ||
336 uanos $I'gPacRacF$, *Exc. Gyr.* : uarios $P_2pc?LF_2PpcRpcW_1J_3n_1$ || 337 compti]
culti $g_1ul\zeta$ | uultus omnes mei, *Exc. Flor.* : cultus *Heinsius* || 338 sic hun(n)us
feriat $I'PR?ac$ (si hunnus pc) : si feriat hunnus gpc , *Flor. Gall.* (chunus) : de cett.
meis uide *Prolegom.* : sin hunnus feriat *Exc. Flor.* ? | si²] sin J_3 : uel λ | post hunc
uers. nonnihil excidisse censet *Paul* || 340 adluit *Heinsius*, *Barthius* (F_2 , qui obruit
legit, notat tamen .i. tangit uel lauat) : alluit *Liuiinei Vaticanus* : abluit $LL_{11}P_1$,
Isengriniana mg : abluat *Camers* : obruit P_2Rpc , cett. mei : obstruit P_2ulO_2ul :
horruit ($PpcRacO_2$) : obruat *Birt* | cernit quas bosforus A_3 | urbes K_6 || 341 fa-
ciles P_{11} | aurigarumque] aurigandique *Clauerii uetus* : aurigarique uel atque auri-
gare *Heinsius* || 344 quamuis facies θ , *Flor. Gall.* || 345 prodat P_2 , cett. mei : repro-
bat P_2ulJ_3ac : reprobet J_3pc || 346 profert $W_1J_6W_2\theta$ || 347 dulcior P_2ulPac , cett.
mei : doctior P_2LPpcW_2pc | mouendi omnes mei, *Exc. Flor.* : nouandi *Cuiacii*
uetus

CLAVDIVS CLAVDIANVS

iuris et admoto qui temperet omnia fumo,
 feruidus, accensam sed qui bene decoquat iram.
 350 considunt apices gemini dicionis Eoae,
 hic cocus, hic leno, defossi uerbere terga,
 seruitio, non arte pares, hic saepius emptus,
 alter ad Hispanos nutritus uerna penates.
 ergo ubi collecti procures, qui rebus in artis
 355 consulerent tantisque darent solacia morbis,
 obliti subito Phrygiae belloque relicto
 ad solitos coepere iocos et iurgia circi
 tendere. nequiquam magna confligitur ira,
 quis melius uibrata puer uertigine molli
 360 membra rotet, uerrat quis marmora crine supino,
 quis magis enodes laterum detorqueat arcus,
 quis uoci digitos, oculos quis moribus aptet.
 hi tragicos meminere modos; his fabula Tereus,
 his necdum commissa choro cantatur Agaue.
 365 increpat Eutropius: non haec spectacula tempus
 poscere; nunc alias armorum incumbere curas;
 se satis Armenio fessum pro limite cingi
 nec tantis unum subsistere posse periclis;
 ignorent senio, iuuenes ad proelia mittant:
 370 qualis pauperibus nutrix inuisa puellis
 adsidet et tela communem quaerere uictum
 rauca monet; festis illae luisse diebus
 orant et positis aequaeuas uisere pensis,
 irataeque operi iam lasso pollice fila
 375 turbant et teneros detergunt stamine fletus.
 emicat extemplo cunctis trepidantibus audax

348 admoto P_2F_2pc , cett. mei : amoto $P_2ulLF_2acO_2ul$: olfato P gloss. | temperet cett. mei, Exc. Flor. : temperat F_2n_1q | fumo F_2 , cett. mei : naso F_2ul , Iuntina || 351 hinc . . . hinc Heinsius | defossi Rpc , cett. mei : defessi $R?acP_{10}$, Scaliger : descisi $A_2?$: perfossi Heinsius : duo fossi Buecheler | uulnere $P_2LPZ\lambda$. Isengriniana mg || 354 artis $Lac?$ n_1 , cett. mei : altis $n_1ulLpc?g_1$ || 356 bello . . . relicto $gFJ_3n_1C_1F_{20}$: bellis . . . relictis* cett. mei || 360 soluto F_3P_1 || 361 qui FF_2PRW_2 , Exc. Flor. | arcus J_3P_1 : artus cett. mei : arctus g || 362 quis¹ qui g_1 | quis² qui n_1g_1q | moribus] motibus* Scaliger : nutibus Wakefield || 363 iocos K_6P_{11} | nereus Isengriniana mg || 364 nondum $J_3L_{11}z_1$ || 365 hoc Buecheler || 366 altas F_1 , Heinsius olim | inpendere ϑ || 368 nec tamen his Jeep | procellis Heinsius || 369 iuuenesque g_1 || 370 monitrix Paul || 372 mouet n_1 | lusum ire L . Mueller || 373 impositis Heinsii Iunianus || 374 iratae.] intentae- ϑac : infensae- Heinsius olim | iam lapso g : iam laxo g_1L_1 : lasso iam Birt | fila] tela F_{20} : telam Heinsius || 375 tene-ros (W_1), cett. mei : tenui Z

crassa mole Leo, quem uix Cyclopia solum
 aequatura fames, quem non ieiuna Celaeno
 uinceret (hinc nomen fertur meruisse Leonis),
 380 acer in absentes, linguae iactor, abundans
 corporis exiguusque animi, doctissimus artis
 quondam lanificae, moderator pectinis unci.
 non alius lanam purgatis sordibus aequae
 praebuerit calathis, similis nec pingua quisquam
 385 uellera per tenuēs ferri producere rimas.
 tunc Ajax erat Eutropii lateque fremebat,
 non septem uasto quatiens umbone iuuenkos,
 sed, quam perpetuis dapibus pigroque sedili
 inter anus interque colos onerauerat, aluum.
 390 adsurgit tandem, uocemque expromit anhelam:
 'quis nouus hic torpor, socii? quonam usque sedemus
 femineis clausi thalamis patimurque periculum
 gliscere desidia? grauiorum turba malorum
 textitur, ignauis trahimus dum tempora uotis.
 395 me petit hic sudor. numquam mea dextera segnis
 ad ferrum. faueat tantum Tritonia coeptis,
 inceptum peragetur opus. iam cuncta furore
 qui grauat, efficiam leuiorem pondere lanæ
 Tarbigilum tumidum, desertoresque Gruthungos
 400 ut miseras populabor oues, et pace relata
 pristina restituum Phrygias ad stamina matres.'
 his dictis iterum sedit; fit plausus et ingens
 consilii clamor, qualis resonantibus olim
 exoritur caueis, quotiens crinitus ephēbus

379 hinc $\Gamma g?pcP_2RFJ_3n_1$: hic F_2P , *Exc. Flor.* : hoc LW_1 || 380 linguae iacta-
 tor omnes mei, *Exc. Frising.* : lingua iactor *Scaliger* : linguae iaculator *ul ed.*
Antuerp. ap. Burmannum || 381 exigui- $L\lambda$ | animi J_3 , *cett. mei* : animo W_1J_3
ul n_1Z || 382 unci $L\lambda$: uncti* gO_7 , *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* || 383 purgatis J_3ac , *cett.*
mei : purgatam $J_3pcn_1\delta pc$ || 384 praebuerit *cett. mei*, *Exc. Flor.* : praebuerat F_2
 Pn_1O_3ac | non p_2 || 385 ferri tenuēs L | producere] per- $LW_1J_3\lambda$: de- A_2 |
 rimas] uaras F_{20} : uallos *Heinsius* || 386 lete- Γ_1ac || 388 sedili R , *cett. mei* : cu-
 bili *Rul* || 390 exsurgit A_2K_6 | expromit (n_1), *cett. mei* : exponit $P_2F_2W_1O_2Z$ |
 anilem J_6 || 391 quis P_2 , *cett. mei* : quid $P_2ulJ_3\mu$ | torpor R , *cett. mei* : stupor
 o *Rul* || 392 patimurque R , *cett. mei* : -ue *Rul* || 393 turbo *Schraderus* : tela
Buecheler || 395 petat *Heinsius* | nusquam Z || 397 furorem ΓgO_7P_{10} , *Exc. Flor.* :
 fauorem P_1 : pauore *Heinsius* || 398 glomere *Paul* || 399 Tribigilum *Heinsius* | tu-
 midum $gP_2pcF_2RpcFpcJ_3n_1$: timidum $\Gamma P_2acLPRacW_1Fac$ || 400 reducta
 P_2F_{17} || 403 consilii $P_2LF_2W_1C_1Z\lambda$: concilii* $\Gamma gPRFJ_3\delta$, *Exc. Flor.* : consilii
 n_1q : consiliis F_3 || 404 caueis Rpc , *cett. mei* : cuneis F_3 : tectis Zac

405 aut rigidam Nioben aut flentem Troada fingit.
 protinus excitis iter inremeabile signis
 arripit infaustoque iubet bubone moueri
 agmina Mygdonias mox inpletura uolucres.
 pulcher et urbanae cupiens exercitus umbrae,
 410 adsiduus ludis, auidus splendere lauacris
 nec soles imbresue pati multumque priori
 dispar, sub clipeo Thracum qui ferre pruinas,
 dum Stilicho regeret, nudoque hiemare sub axe
 sueuerat et duris haurire bipennibus Hebrum.
 415 cum duce mutatae uires: Byzantia robur
 fregit luxuries Ancyranique triumphii.
 non peditem praecedat eques; non commoda castris
 eligitur regio; uicibus custodia nullis
 aduigilat uallo; non explorantur eundae
 420 uitandaeque uiae; nullo se cornua flectunt
 ordine; confusi passim per opaca uagantur
 lustra, per ignotas angusto tramite ualles.
 sic uacui rectoris equi, sic orba magistro
 fertur in abruptum casu, non sidere puppis,
 425 sic ruit in rupes amisso pisce sodali
 belua, sulcandas qui praeuius edocet undas
 inmensumque pecus paruae moderamine caudae
 temperat et tanto coniungit foedera monstro:
 illa natat rationis inops et caeca profundi,
 430 iam breuibis depressa uadis ignara reuerti
 palpitat et uanos scopulis inludit hiatus.

405 finxit? W_1 || 406 irreuocabile F_{17} || 407 infausto- $FP_2LPRW_1 \vartheta pc$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: infasto- g : infesto- $P_2ulF_2FJ_3n_1 \vartheta ac$ || 409 it *Marklandus* | umbrae] aulae K_6 : aurae *Heinsius* || 410 adsiduus ludis F_2pc , *cett. mei*, *Exc. Flor.*: assiduus ludis $P_2F_2ac(P)W_1$ || 411 non *Escor. Q. I. 14* | multumue $P_2W_1n_1$ || 413 tegeter F_1 || 417 non praecedat eques peditem ζpc || 420 uertunt L || 421 spar-
 sim K_4 | opaca *Rsscr*, *cett. mei*: operta R | feruntur F_3 || 422 ignotas $FRpc$, *cett. mei*: ignotos $LRac$: angustas W_1Z , *Isengriniana* | angusto P_2ul , *cett. mei*: ignoto W_1Z , *Isengriniana* | tramite P_2pc , *cett. mei*: limite $P_2acLO_2\lambda$ | calles *Heinsius* || 423 magistri K_6 || 426 qui FR , *Exc. Flor.*: cui P_2pc , *cett. mei*: cum $P_2acO_2 \vartheta$ || 427-428 *interpolatos putat Jeep* || 428 tanto coniungit foedera monstro $gP_2ulF_2pcRulJ_3n_1$: tanto coniungit federe monstro $FZac$: tanto coniungit federe mon-
 strum R : tanto coniungit federe monstra $P_2LF_2?acPW_1$: tanto coniungi federe monstrat $FRul$: tantum coniungit foedere monstrum *Heinsius*: tuto coniungi foedere monstrat *Jeep*: dando coniungi foedere monstrat *Birt* || 430 depressa $(P)n_1$: defensa F , *Isengriniana mg*: depulsa L_3 : detenta *Oxon. Bodl. Add. A. 208 ul* | reuerti Rul , *cett. mei*: natandi R || 431 uacuos A_2 | allidit F_{17}

20. IN EVTROPIVM LIBER ALTER

Tarbigilus simulare fugam flatusque Leonis .
 spe nutrire leues, inprouisusque repente,
 dum grauibz marcent epulis hostique catenas
 435 inter uina crepant, largo sopita Lyaeo
 castra subit. pereunt alii dum membra cubili
 tarda leuant; alii leto iunxere soporem;
 ast alios uicina palus sine more ruentes
 excipit et cumulis inmanibus aggerat undas.
 440 ipse Leo damma ceruoque fugacior ibat
 sudanti tremebundus equo: qui pondere postquam
 decidit, implicitus limo cunctantia pronus
 per uada reptabat. caeno subnixa tenaci
 mergitur et pingui suspirat corpore moles,
 445 more suis, dapibus quae iam deuota futuris
 turpe gemit, quotiens Hosius mucrone corusco
 armatur cingitque sinus secumque uolutat,
 quas figat uerubus partes, quae frustra calenti
 mandet aquae quantoque eutem distendat echino:
 450 flagrat opus; † crebro pulsatus perstreptit ictu
 contextit uarius penetrans Calchedona nidor.
 ecce leuis frondes a tergo concutit aura:
 credit tela Leo; ualuit pro uulnere terror
 inpleuitque uicem iaculi, uitamque nocentem
 455 integer et sola formidine saucius efflat.
 quis tibi tractandos pro pectine, degener, enses,
 quis solio campum praepondere suasit auito?

432 fastus- $F_{17}sscrZ\lambda pc$ || 433 breues *Birt* || 436–437 uerba inter alii¹ et iunxere
 om. *FacP*, alii (*uide Prolegom.*) | tarda . . . / membra J_7mgP_{14} || 436 cum K_4 ||
 437 om. add. $mg P_2W_1F\vartheta$ | sopores $J_6O_2O_7$ || 438 more P_2pcF_2 , *cett. mei*: morte
 $P_2acLF_2ulPW_1$: fine F_3 || 439 tumultis n_1 || 441 tremebundus $Psscr$, *cett. mei*:
 timebundus P || 443 '*Heinsio videbatur aliquid deesse*' *Burmmanus* || 444 suspirat
 corpore Rpc , *cett. mei*: suspirant corpora Rac | mole *Wakefield* (Rac secutus) ||
 445 que iam dapibus $F_{17}\mu$ || 448 quas figat uerubus partes] q. p. f. u. $L\lambda$: q. f.
 p. u. Z || 450 flagrat $FmgR$, *cett. mei*: feruet* $F'Rul$ | crebro pulsatus perstreptit
 ictu] crebro cultri cos perstreptit ictu uel crebro pulsu cos perstreptit icta *Barthius*:
 crebro pulsatus aper strepit ictu *Buecheler*: crebro cultri sus (uel pulpaie ius) per-
 strepit ictu *Birt*: crebro pulsatur Bosphorus ictu *Platnauer*: creber pulsa sue per-
 strepit ictus *Hall* || 451 contextit] conteritur K_6 : subtexit *Heinsius*: Pontus; it ad
 (ipsam) *Schraderus*: tunc exit *Buecheler* | uarius] uerubus *Barthius*: suauis *Hall* ||
 450–451 *interpolatos censuit König* | crebro pulsatum perstreptit ictu / conuexum
 uarius penetrat Chalcedona nidor *Gronouius*: crebro iugulantum perstreptit ictu /
 Bosphorus, et ualidus penetrat Chalcedona nidor *Burmmanus* || 452 concitat *Heinsii*
Iunianus || 457 solio campum $gP_2ulF_2pcRJ_3\vartheta ac$, *Exc. Flor.*: solium campo
 $P_2LPW_1F(n_1)$ | suadet F_3 : iussit $O_3\mu$ (*in ras.*), *Flor. Gall.*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

quam bene texentum laudabas stamina tutus
et matutinis pellebas frigora mensis!
460 hic, miserande, iaces; hic, dum tua uellera uitas,
tandem fila tibi neuerunt ultima Parcae.
iam uaga pallentem densis terroribus aulam
fama quatit; stratas acies, deleta canebat
agmina, Maeonios foedari caedibus agros,
465 Pamphylos Pisidasque rapi. metuendus ab omni
Tarbigilus regione tonat; modo tendere cursum
in Galatas, modo Bithynis incumbere fertur.
sunt qui per Cilicas rupto descendere Tauro,
sunt qui correptis ratibus terraque marique
470 aduentare ferant. geminantur uera pauoris
ingenio: longe spectari e puppibus urbes
accensas, lucere fretum uentoque citatas
omnibus in pelago uelis haerere fauillas.
hos inter strepitus funestior aduolat alter
475 nuntius: armatam rursus Babylona minari
rege nouo; resides Parthos ignaua perosos
otia Romanae finem iam quaerere paci.
rarus apud Medos regum cruor, unaque cuncto
poena manet generi: quamuis crudelibus aequae
480 paretur dominis. sed quid non audeat annus
Eutropii? socium nobis fidumque Saporem
perculit et Persas in regia uulnera mouit
rupturasque fidem, leto pars ne qua uacaret,
Eumenidum taedas trans flumina Tigridis egit.
485 tum uero cecidere animi tantisque procellis
deficiunt. saepti latrantibus undique bellis

458 laudabas texentum L | stamina *Heinsius*: tramina P_2 : carmina *cett. mei*:
crimina n_1 || 459 mensis *omnes mei*, *Exc. Frising.*: pensis *Barthius* || 460 taces K_6 |
uellera R, *cett. mei*: stamina Rul || 462 rumoribus* A_2 || 464 Maeonios] migdo-
nios F_{20} : chaonios P_{13} || 466 tonat $gF_2ulRFJ_3\theta$, *Exc. Flor.*: sonat P_2LF_2P
 W_1n_1 | cursus RC_1P_{11} : cursu *Heinsius* || 468 descendere P_2pcPpc , *cett. mei*:
discedere P_2ac : defendere W_1 || 470 pauoris n_1pc , *cett. mei*: pudoris n_1acq : timo-
ris $K_6Z\theta$ || 471 e puppibus $gF_2RC_1K_6P_{11}$: a puppibus B_1F_3 : puppibus *cett. mei*:
e rupibus *Heinsius* || 474 mox g || 475 rursum λ || 477 iam finem A_2 | pacis A_2z_1 ||
478 cuncto $gP_2LPpcRF$: cunctos $F_2PacW_1J_3n_1$: cuncte Cpc || 479 monet P_2 :
mouet C_1P_{11} | generi gP_2LPRW_1 : generis $F_2F?J_3n_1$: genti Cpc | aequae] usque
Paul || 480 audiat θac || 481 saporem $gRac$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: soporem Rpc :
sodalem Rul, *cett. mei* || 483 rupturas- $gpcRsscr$, *Exc. Flor.*, *Isengriniana*: rup-
turus- RC_1P_{11} : rapturas- *cett. mei*: fracturas- *Heinsius* || 486 om. g (*add. mg*)
LP (*add. mg*) W_1F (*add. mg*)

20. IN EVTROPIVM LIBER ALTER

infensos tandem superos et consulis omen
 agnouere sui, nec iam reuocabile damnum
 euentu stolidi serum didicere magistro.
 490 namque ferunt geminos uno de semine fratres
 Iapetionidas generis primordia nostri
 dissimili finxisse manu: quoscumque Prometheus
 excoluit, multumque intexuit aethera limo,
 hi longe uentura notant dubiisque parati
 495 casibus occurrunt fabro meliore politi.
 deteriore luto prauus quos edidit auctor,
 quem merito Grai perhibent Epimethea uates,
 et nihil aetherii sparsit per membra uigoris,
 hi pecudum ritu non inpendentia uitant
 500 nec res ante uident, accepta clade queruntur
 et seri transacta gemunt.

 iam sola renidet
 in Stilichone salus, et cuius semper acerbum
 ingratumque sibi factorum conscius horror
 credidit aduentum, quem si procedere tantum
 505 Alpibus audissent, mortem poenasque tremebant,
 iam cuncti uenisse uolunt, scelorumque priorum
 paenitet; hunc tantis bellorum sidus in undis
 sperant, hunc pariter iusti fontesque precantur:
 ceu pueri, quibus alta pater trans aequora merces
 510 deuehit, intenti ludo studiisque soluti
 laetius amoto passim custode uagantur;

487 infensos *cett. mei, Exc. Flor.*: infessos W_1 : infestos $n_1 W_2 Zpc$ | et R , *cett. mei*: ad et ob Rul || 489 stolidi ($L_3 P_{14}$, *Barthius*) serum (*Birt*) *primus coniunxit Cameron*: stolido rerum (n_1), *cett. mei*: rerum stolido O_3 : stolidi rerum *Barthius*: stolidis rerum *Heinsius*: rerum stolidi *Gesnerus*: stolidum rerum *Jeep* | magistri *Barthius*: magistrum *Jeep* || 490–500 *interpolatos censet König* || 490 iamque P_{11} | uno geminos g_1 | semine L (*in ras.*), *cett. mei*: sanguine $A_2 O_7 \lambda$: corpore $\Gamma_1 ac$ | natos $\Gamma_1 ac$ || 492 traxisse $L_4 pc$ || 493 multum-... aethera limo Rpc , *cett. mei*: multo-... aethera limo* $gpc Rac C_1 F_{17} J_7 K_6$: multo-... aethere limum *uel* multo-... aethera limo *Goodyear* | intexuit RK_6 : innexuit* L (*in ras.*) Rul , *cett. mei*: immiscuit *Heinsius olim*: qui nexuit *Birt* || 495 occurrent ϑac || 496 quos edidit $J_3 ac$, *cett. mei*: quos condidit $F_2 J_3 pc A_2 Z$: quos uendidit W_1 : quot condidit *Burmannus* || 497 perhibent *graii* ϑ || 499 inpendentia P_2 , *cett. mei*: impidentia $P_2 u/O_2 ac$ || 500 non $g J_3 F_{17} \mu$ || 501 seri Rpc , *cett. mei, Exc. Flor.*: sero n_1 : serum F_{20} : miseri K_6 || 503 sibi] simul Γ_1 : g *incert.* || 505 mortem poenas-] penas mortem- $\lambda \mu$: mortem poenam- p_2 | timebant ($F_{20} ac$) $O_3 \zeta \mu$ || 507 hunc $P_2 pc O_2$, *Camers*: hoc *cett. mei* || 508 hunc P_2 , *Camers*: hoc *cett. mei* | fontes iusti- ζ || 509 parens n_1 || 511 latius amoto $K_4 O_3$: laeti summoto *Mommsen*

si grauis auxilio uacuas inuaserit aedes
 uicinus laribusque suis proturbet inultos,
 tum demum patrem inplorant et nomen inani
 515 uoce cient frustra que oculos ad litora tendunt.
 omnes supplicio dignos letoque fatentur,
 qui se tradiderint famulis Stilichone relicto.
 mutati stupuere diu, sensuque reducto
 paulatim proprii mirantur monstra furoris
 520 auertuntque oculos (proiectis fascibus horret
 lictor et infames labuntur sponte secures):
 quales Aonio Thebas de monte reuersae
 Maenades infectis Pentheo sanguine thyrsis,
 cum patuit uenatus atrox matricque rotatum
 525 conspexere caput, gressus caligine figunt
 et rabiem desisse dolent. quin protinus ipsa
 tendit ad Italiam supplex Aurora potentem,
 non radiis redimita comam, non flammea uultu
 nec croceum uestita diem; stat liuida luctu,
 530 qualis erat, Phrygio tegeret cum Memnona busto.
 quam simul agnouit Stilicho, nec causa latebat,
 restitit; illa manum uietricem amplexa moratur
 altaque uix lacrimans inter suspiria fatur:
 'tantane te nostri ceperunt taedia mundi?
 535 sic me ludibrium famulis risumque relinquis,
 dux quondam rectorque meus, solamque tueris
 Hesperiam? domiti nec te post bella tyranni
 cernere iam licuit? sic te uictoria nobis

512 auxilio] exiguo O_3ul : exilio *Heinsius*: exitio *Wakefield* || 513 inultus *Momm-*
sen || 516 omni L_{11} || 517 tradiderant $LmaL_{11}$: tradiderunt L_4ac : crediderint g_1 |
 famulis $gF_2PRW_1FZ\vartheta$, *Exc. Flor.*: famulo $P_2LF_2ulJ_3n_1$ || 519 mirantur proprii
 paulatim g_1O_3 || 520 proiectis Rul , *cett. mei*: prostratis R || 522 e K_6 || 525 aspe-
 xere F_3 | gressum e *Goodyear* | figunt $gP_2pcLF_2RFJ_3acn_1$: fingunt ΓP_2acP
 J_3ac : findunt W_1 || 526 cessisse g , *Isengriniana mg* | ipsam $F_{20}J_6$ || 527 in O_3
 ulp_2 || 528 comas $\lambda\mu$ | non flammea uultu F_2ulJ_3pc , *Exc. Flor.*: nec flammea
 uultu $gpcR$ (-a uultu *in spat. rel.*) W_1Fn_1 : non flammea uultum Γ_1 , *Camers*: nec
 flammea uultum C_1O_3ul , *Vicetina*: flameatus Γ , *addito defectus signo*: uerba *om.*
 CL_1S_3 : non luce corusca R : nec luce corusca $RulO_3$: non lucida uultu P (*add. in*
spat. uac. ma): non fronte serena g_1 : non lumine sueto LF_2 , *Isengriniana mg*: nec
 lumine sicco P_2O_2 : frontemue corona O_7 || 529 non gLF_2J_3 | lurida $F_2J_3\lambda?ac?$ ||
 531 ac nouit *Isengriniana mg* | latebat] patebat R (*in spat. rel.*): (ne) . . . lateret g ||
 533 altaque $\Gamma gP_2RJ_3n_1O_2ul$, *Exc. Gyr.*: atque ita $P_2ulLF_2PW_1F$ | lacrimis n_1 ||
 535 famulo Γ_1ul || 537 nec te domiti L | tela O_3ul || 538 sic te g (*te sscr*) J_3pc , *cett.*
mei: te sic R

20. IN EVTROPIVM LIBER ALTER

eripuit Gallisque dedit? Rufinus origo
 540 prima mali: geminas inter discordia partes
 hoc auctore fuit. sed iam maiora mouenti
 occurrit iusta rediens exercitus ira,
 fortis adhuc ferrique memor. brevis inde reluxit
 falsaque libertas; rursum Stilichonis habenis
 545 sperabam me posse regi. pro caeca futuri
 gaudia! fraterno coniungi coeperat orbis
 imperio (quis enim tanto terrore recentis
 exempli paribus sese committeret ausis?),
 cum subito (monstrōsa mihi turpisque relatu
 550 fabula) Rufini castratus prosilit heres,
 et similes iterum luctus Fortuna reduxit,
 ut solum domini sexum mutasse uiderer.
 hic primum thalami claustris delicta tegebat,
 clam timideque iubens; erat inuidiosa potestas,
 555 sed tamen eunuchi, necdum sibi publica iura
 sumere nec totas audebat uertere leges.
 sed postquam pulsisque bonis et faece retenta
 peiores legit socios, dignusque satelles
 hinc Hosius stetit, inde Leo, fiducia creuit
 560 regnandique palam flagrauit aperta libido.
 patricius consul maculat quos uendit honores;
 plus maculat quos ipse gerit. iam signa tubaeque
 mollescunt; ipsos ignauia fluxit in enses.
 exultant merito gentes facilisque uolenti
 565 praeda sumus. iam Bistoniis Haemoque niali

540 geminos . . . fratres $F_{20}g_1O_3$ || 541 fluit *Heinsius* || 542 iusta (W_1), *cett.*
mei: uasta Z : digna g_1 | ira R , *cett. mei*: aula Rul || 544 rursus $L_4Z\zeta\theta mg$ ||
 545 tegi P_2O_2ac || 546 coniungi (L), *cett. mei*, *Exc. Flor.*: uix iungi Z : iam cingi
 n_1 : subiungi g_1 || 547 retentus Γ_1ma || 548 sese paribus z_1 | ausis F_2ul , *cett.*
mei: armis F_2 || 549 mihi] tibi Z : lues *Heinsii Iunianus* || 551 fluctus uel lusus
 uel ludos *Heinsius* || 552 sexum domini $A_2\zeta$ | mutasse *cett. mei*, *Exc. Flor.*:
 mutare $LC_1F_3W_2\zeta\lambda$ || 554 tumide- *Iunianus*: timidum- *Heinsius* || 555 nedum
 $W_1?$: nondum J_3 || 556 totas $\Gamma RC_1P_{10}pcP_{11}$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: tantas gP_2
 $LF_2PpcRul(W_1)FJ_3n_1$ | audebant PW_1 | uertere ΓgRJ_3pcC_1 , *Exc. Flor. mg*,
Isengriniana: sumere J_3ac , *cett. mei*, *Exc. Flor.* || 557 sed] at K_4 | faece retenta
 P_2 , *cett. mei*: fasce retenta PW_1 : fasce retento P_2ul || 558 sodales *Isengriniana* ||
 560 cupido F_{20} || 561 patricius *Heinsius* | maculat consul θ : consul maculans F_{20} ||
 562 ille P_2O_2 | regit $F_2n_1O_7q$ || 563 fluxit Rul , *cett. mei*: creuit R || 564 exultant
 $R(n_1)$, *cett. mei*: insultant Rul | gentes] leges *Isengriniana mg* | uolentis P_2 :
 uolentum K_6 : mouenti F_3

uastior expulsis Oriens squalescit aratris.
 ei mihi, quas urbes et quanto tempore Martis
 ignaras uno rapuerunt proelia cursu!
 570 nuper ab extremo ueniens equitatus Araxe
 terruit Antiochi muros ipsumque decorae
 paene caput Syriae flammis hostilibus arsit.
 utque grauis spoliis nulloque obstante profunda
 laetus caede redit, sequitur mucrone secundo
 continuum uulnus. nec iam mihi Caucasus hostes
 575 nec mittit gelidus Phasis: nascuntur in ipso
 bella sinu. legio pridem Romana Gruthungi,
 iura quibus uictis dedimus, quibus arua domosque
 praeuimus, Lydos Asiaeque uberrima uastant
 ignibus et si quid tempestas prima reliquit.
 580 nec ui nec numero freti; sed inertia nutrit
 proditioque ducum, quorum per crimina miles
 captiuus dat terga suis, quos teste subegit
 Danubio, partemque timet qui reppulit omnes.
 aula choris epulisque uacat nec perdita curat,
 585 dum superest aliquid. ne quid tamen orbe reciso
 uenditor amittat, prouincia quaeque superstes
 diuiditur, geminumque duplex passura tribunal
 cogitur alterius pretium sarcire preempta.
 sic mihi restituunt populos; hac arte reperta
 590 rectorum numerum terris pereuntibus augent.
 in te iam spes una mihi. pro fronde Mineruae
 has tibi protendo lacrimas: succurre ruenti,
 eripe me tandem seruilibus, eripe, regnis,

566 expulsis ... aratris] expulsis ... aristis $B_1F_3F_{20}g_1L_{11}\mu pc$: euulsis ...
 aristis *Schraderus* | squalescit P_2O_2Z : squalebit $gF_2Ppc(W_1)FJ_3(n_1)$: squaleuit
 R : squalebat $F'L$ || 567 heu LJ_3 || 569 equitatus R , *cett. mei*: comitatus Rul |
 oaxe p_2 || 570 decorae $F'P_2RJ_3$: decorem $F_2acPRulW_1$: decorum gF_2pcLFn_1 ||
 571 ussit λ || 573 secundo F_2ul , *cett. mei*: cruento* $P_2F_2W_1$: corusco *Delrii*
libri ul || 574 nec iam $gpcn_1?$, *cett. mei*: nec tam P : non iam *Heinsii Vossianus* ||
 575 ab $P_2F_2W_1$ || 577 dedimus uictis P_1 | arma $P_2F_2W_1n_1$ || 580 nec ui nec
 $F'Rpc$, *Exc. Flor.*: nec duce nec Rul , *cett. mei*: non duce non μ | numero] mu-
 ro g | freti] seui *Exc. Flor.* || 581 proditioque $F'gRW_1sscrF$, *Vicetina*: prodigio-
 que $LPacW_1$: prodigiumque $P_2F_2PpcJ_3n_1$: prodigiosa *Flor. Gall.* || 582 captiuus
 $Lacn_1?$, *cett. mei*: captiuus $F'LpcP$ | subegi R || 583 omnem Rpc || 584 uacans
uix Flor. Gall. | curat $F'gRpc$: curant Rac , *cett. mei* || 585 nec quid PW_1Z ||
 588 redemptae uel diremptae *Heinsius* || 589 restituunt Ppc , *cett. mei*: restituit F_3 :
 restaurat g_1ul | fraude A_2 || 590 terris] miseris A_2 || 592 tibi praetendo n_1K_6
 qz_1 , *Heinsius*: tibi pro! tendo *Mommsen*: Stilicho tendo *Birt* || 593 regnis] flam-
 mis A_2

20. IN EVTROPIVM LIBER ALTER

595 neue adeo cunctos paucorum crimine damnes
 nec noua tot meritis offensa prioribus obstet.
 iamiam flecte animum. suprema pericula semper
 dant ueniam culpa. quamuis iratus et exul
 pro patriae flammis non distulit arma Camillus.
 600 non te subtrahimus Latio; defensor utrique
 sufficis. armorum liceat splendore tuorum
 in commune frui; clipeus nos protegat idem
 unaque pro gemino desudet cardine uirtus.'

594 neue adeo cunctos **R**, *cett. mei* : nonne adeo cunctos **Rul** : nec cunctos adeo **ζ** ||
 595 tot **ΓgL** (*in ras.*) **F₂Rn₁P₁₀pc** : tam **P₂PW₁J₃** : iam **F** | obstet **J₃pc, cett. mei** :
 obstant **ΓJ₃ac** : obsint? **O₇** || 596 iam deflecte animum **F₃** | pericula **Pac, cett.**
mei : piacula **PpcC₁W₂θac** || 598 pro **J₃pc, cett. mei** : in **J₃acP₂** : et **L** || 599 nec
 te **ΓC₁** | utrique **Rul, cett. mei** : utrumque **λ** : utrisque **J₃** : uterque **W₁** : ubi-
 que **R** || 601 proteget **W₁Z** : contegat **J₃**
 claudiani in eutropium liber secundus explicit **Γ** : in eutropium lib. III. explicit **R**

DE CONSVLATV STILICHONIS

LIBER PRIMVS

Continuant superi pleno Romana fauore
 gaudia successusque nouis successibus urgent:
 conubii necdum festiuos regia cantus
 sopierat, cecinit fuso Gildone triumphos,
 5 et calidis thalami successit laurea sertis,
 sumeret ut pariter princeps nomenque mariti
 uictorisque decus; Libyae post proelia crimen
 concidit Eoum, rursusque Oriente subacto
 consule defensae surgunt Stilichone secures.
 10 ordine uota meant. equidem si carmen in unum
 tantarum sperem cumulos aduoluere rerum,

21 1—385 gP₂, L, F₂P, R, W₁, FF₁₇J₃n₁

codicum inscriptiones: liber quintus de laudibus stiliconis F₂mr : incipit laus stiliconis libri numero tres P : incipit laus stiliconis libri numero III R : incipit liber quartus de consulatu stiliconis liber primus W₁ : liber est de laude stiliconis F₁₇ : liber primus de laudibus stiliconis J₃ma : incipit de consulatu stiliconis Exc. Flor. cum tres libri de Stilichonis consulatu non omnes uno eodemque tempore prodierint, sed duo primi Mediolani ineunte anno, tertius autem cum sua praefatione ferme uno postea mense Romae sit dictus, reuera duos hic panegyricos non unum habemus. cum tamen omnes tres uno titulo comprehendere nunc sit usitatum, titulum De consulatu Stilichonis praetuli, quamquam formula Laus siue Laudes Stilichonis materiae uix minus bene accommodata est. formulam Panegyricus dictus . . . , cui olim fauebam, propter numerum rei non admodum congruum nunc respui

21 2 nouos F₃ | urgent J₆sscrK₆P₁ : augment* omnes mei || 3 conubii n₁q, Exc. Flor. : coniugii* cett. mei | nedum W₁ : nondum J₃L₁₁λ | regia L (in ras.) J₃pc, cett. mei, Exc. Flor. : gaudia P₂FJ₃ac || 4 sopierat L (in ras.), cett. mei : sopierant P₂F : completrat p₂ | cecini Heinsius | triumphos J₃pc, cett. mei : triumphus gP₂FJ₃ac || 6 princeps pariter K₆ || 8 condidit P₂F₂₀O₂pcμ | rursum- A₃K₆ || 9 defensae surgunt (W₁), cett. mei : defensae redeunt B₁ : deterrent fulgent Schra-derus || 10 fata W₂ac | carmen . . . unum F₂pcRpc, cett. mei : carmen . . . uno Rac : carmine . . . uno F₂acζ || 11 aduertere ζac | laudum K₄

21. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER PRIMVS

- promptius inponam glaciali Pelion Ossae;
 si partem tacuisse uelim, quodcumque relinquam
 maius erit. ueteres actus primamque iuuentam
 15 prosequar? ad sese mentem praesentia ducunt.
 narrem iustitiam? resplendet gloria Martis.
 armati referam uires? plus egit inermis.
 quod floret Latium, Latio quod reddita seruit
 Africa, uicinum quod nescit Hiberia Maurum,
 20 tuta quod inbellem miratur Gallia Rhenum,
 an gelidam Thracen decertatosque labores
 Hebro teste canam? magnum mihi panditur aequor
 ipsaque Pierios lassant procliua currus
 laudibus innumeris.
 etenim mortalibus ex quo
 25 tellus coepta coli, numquam sincera bonorum
 sors ulli concessa uiro. quem uultus honestat,
 dedecorant mores; animus quem pulchrior ornat,
 corpus destituit. bellis insignior ille,
 sed pacem foedat uitiiis; hic publica felix,
 30 sed priuata minus. partitum singula quemque
 nobilitant: hunc forma decens, hunc robur in armis,
 hunc rigor, hunc pietas, illum sollertia iuris,
 hunc suboles castique tori. sparguntur in omnes,
 in te mixta fluunt; et quae diuisa beatos
 35 efficiunt, collecta tenes.

quid facta reuoluam

12 promptius (P_2pc) (P), *cett. mei*: protinus $P_2acO_2acW_2$: ocius *Gronouius* ||
 13 tacuisse F_2pc , *cett. mei*: tenuisse F_2acF_3 : cecinisse *Heinsius* || 14 auctus *Hein-*
sii Iunianus | -que P_2 , *cett. mei*: -ne P_2ul : -ue O_2ul || 15 persequar A_2K_4 : si
 sequar B_1ac || 16 plus splendet $P_2O_2O_3$ (*in ras.*) $P_1\mu$ || 21 an P_2pc , *cett. mei*: aut
 P_2acn_1 , *Exc. Flor.* || 23 om. W_1 | laxant $P_2n_1O_2acZ$: lassent *Schraderus* | de-
 cliuia θ | currus F_2sscr , *cett. mei*: cursus $F_2n_1P_{10}acW_2$, *Exc. Gyr.* || 25-26 sin-
 cera . . . concessa $P_2pcF_{17}pc$, *cett. mei*: concessa . . . sincera $P_2acF_{17}ac$ || 26 sors
 g_{ul} , *cett. mei*: pars g | uni *Barthius* | uiro est *Lond. Harl. 2745, Par. 15155* ||
 27 ornat] ambit A_2 || 28 destituit corpus B_1 | ille est L (*fort. pc*) J_6 , *Abrinc. 135,*
Berol. DBS 60, Par. 15155, Escor. Q. I. 14: ipse S_3 : ipse est *Par. 7647* || 29 hic g
 $P_2LFF_{17}acJ_3pcn_1$: huc J_3ac : in $F_2PRW_1F_{17}pc$: ad $Psscr$ || 30 partitum A_2L_3
 ul : partitum J_3acn_1ul , *cett. mei*: partitu $J_3pcn_1ulK_6$: partitur O_3 : partito L_{11} ,
Clauerius: partite *Delrius*: sortitur *Jeep* | queque P_2 : quisque *Jeep* || 32 uigor
Goodyear || 31-33 *spurius esse censuit Jeep* || 34 om. *add. mg* P_2 | et] tu R_{23} |
 diuisa $gP_2pcFJ_3n_1O_3P_{11}\theta$: diuersa P_2ac , *cett. mei* || 35 collecta J_3ul , *cett. mei*:
 collata J_3L_{11} : coniecta *Delrii liber, Scaliger* | quid gpc , *cett. mei*: qui P_2ul : nec
 $P_2n_1O_2ulF_1$: ne *Exc. Flor.*

militiamque patris, cuius producere famam,
 si nihil egisset clarum nec fida Valenti
 dextera duxisset rutilantes crinibus alas,
 sufficeret natus Stilicho? mens ardua semper
 40 a puero, tenerisque etiam fulgebat in annis
 fortunae maioris honos. erectus et acer
 nil breue moliri, nullis haerere potentum
 liminibus fatisque loqui iam digna futuris.
 iam tum conspicuus, iam tum uenerabilis ibas
 45 spondebatque ducem celsi nitor igneus oris
 membrorumque modus, qualem nec carmina fingunt
 semideis. quacumque alte gradereris in urbe,
 cedentes spatiis adsurgentesque uidebas
 quamuis miles adhuc. taciti suffragia uulgi
 50 iam tibi detulerant quidquid mox debuit aula.
 uix primaueus eras, pacis cum mitteris auctor
 Assyriae; tanta foedus cum gente ferire
 commissum iuueni. Tigrim transgressus et altum
 Euphraten Babylona petis. stupere seueri
 55 Parthorum procures, et plebs pharetrata uidendi
 flagrauit studio, defixaeque hospite pulchro
 Persides arcanum suspirauere calorem.
 turis odoratae cumulis et messe Sabaea
 pacem conciliant arae; penetralibus ignem
 60 sacratum rapuere adytis ritumque iuuenkos
 Chaldaeo strauere magi. rex ipse micantem
 inclinat dextra pateram secretaque Beli

36 producere *cett. mei, Exc. Flor.* : protendere n_1 : procedere L_4 : procudere *Heinsius* || 37 uolenti n_1 , *Exc. Flor.*? || 39 stilicho natus P_2 || 40 annis J_3pc , *cett. mei* : armis $LF_2J_3acL_1$ || 42 leue *Heinsius* | nullisque θ || 43 fatis- *Rac, Exc. Flor., Exc. Gyr.* : fastis- $F_2PW_1FJ_3n_1$: factis- gP_2LRpcF_{17} || 44 tum (tunc) *bis cett. mei, Exc. Flor.* : tu *bis* $F_2W_1\lambda$ | ibas $PacJ_3pc$, *cett. mei* : ibat $PpcJ_3acO_3\theta\sigma$ || 46 non LF_1 | fingent F_3 : fingant R_{23} || 47 alta L_{11} , *Exc. Gyr.* : altus *Par. 7647* || 48 uidebat θ : uideres *Heinsius* || 49 taciti P_2ul , *cett. mei* : tanti P_2n_1 || 50 contulerant $J_3L_4O_2z_1pc$ | debuit $P_2O_3ulF_1$, *Exc. Flor., Exc. Gyr.* : reddidit F_2pc , *cett. mei* : prebuit g : contulit F : credidit *uel* detulit *uel* dedidit *Heinsius* || 51 uix] uis L : uir $L_{11}W_2$, *Ker* | auctor *cett. mei, Exc. Flor.* : actor $W_1L_1P_{11}$, *Vicetina* : ictor *Heinsius* || 52 fedus tanta $K_6L_4O_2P_{10}$ || 53 commissum est FW_2pc : permissum K_4 || 55 parthorum $gW_1F(J_3)n_1$: persarum LF_2PRF_{17} : perthorum P_2 || 56 flagrabat gJ_3 || 58 odoratae $LF_2sscrP?RFF_{17}pcJ_3uln_1$: odorati $gP_2F_2W_1F_{17}acJ_3$: odoratis P_{11} : odoriferi P_2sscr || 60 sacratum $gP_2PpcW_1FJ_3n_1$: sacrorum LF_2PacRF_{17} || 61 statuere n_1 || 62 dextra pateram $Rmr(W_1pc)$, *cett. mei* : pateram dextra P_2 | beli L_4pc , *Scaliger, Sirmondus* : belli $RmrF_{17}J_3acn_1$, *cett. mei, Exc. Flor.* : celi L (*in ras.*) $F_{17}ulJ_3pcn_1ul$

21. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER PRIMVS

- et uaga testatur uoluentem sidera Mithram.
 si quando sociis tecum uenatibus ibant,
 65 quis Stilichone prior ferro penetrare leones
 comminus aut longe uirgatas figere tigres?
 flectenti faciles cessit tibi Medus habenas;
 torquebas refugum Parthis mirantibus arcum.
 nubilis interea maturae uirginis aetas
 70 urgebat patrias suspenso principe curas,
 quem simul imperioque ducem nataeque maritum
 prospiceret; dubius toto quaerebat ab axe
 dignum coniugio generum thalamisque Serenae.
 iudicium uirtutis erat; per castra, per urbes,
 75 per populos animi cunctantis libra cucurrit.
 tu legeris tantosque uiros, quos obtulit orbis,
 intra consilium uincis sensumque legentis,
 et gener Augustis, olim socer ipse futurus,
 accedis. radiis auri Tyriaque superbit
 80 maiestate torus. comitata parentibus exit
 purpureis uirgo: stabat pater inde tropaeis
 inclutus; inde pium matris regina gerebat
 obsequium grauibz subnectens flammea gemmis.
 tunc et Solis equos, tunc exultasse choreis
 85 astra ferunt mellisque lacus et flumina lactis
 erupisse solo, cum floribus aequora uernis
 Bosporos indueret roseisque euincta coronis
 certantes Asiae taedas Europa leuaret.
 felix arbitrii princeps, qui congrua mundo
 90 iudicat et primus censet quod cernimus omnes.

64 socii tecum $P_2PW_1J_3$: tecum sociis $FL_4P_{10}ac$: tecum socii $P_{10}pc$ || 65 pene-
 trasse K_4 || 66 longe uirgatas figere Rpc , mr , K_4 , *Exc. Flor.*, *Cuiacii uetus*: longe
 uirga transfigere Rac , *cett. mei*: uirga suas transfigere F || 67 medus tibi cessit
 $gFJ_3n_1F_{20}qT_1q$: cessit tibi medus* $LF_2PRF_{17}O_3Z\lambda$: tibi cessit medus P_2 :
 mediis tibi cessat W_1 || 70 urebat *Heinsius* || 73 serenae Ppc , *cett. mei*: seuerum
 $P_2P?ac$ | *hunc uers. spurium censuit Paul* || 75 nutantis *Heinsius* || 76 totos- Z ||
 77 concilium R : consilium n_1q | sensus- O_2 : censum- *Barthius* || 78 augusti gJ_3 |
 olim] dudum W_2 : primum g || 79 superbis W_1 : superbus $\theta\mu$ || 80 chorus n_1 ||
 82 regebat gF_2W_1 , *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* || 83 officium B_1 || 84 exultare Z ||
 87 euincta Pac , *cett. mei*: inducta P_2PpcJ_3 : induta P_2ulF || 89 arbitrii g , *cett. mei*:
 arbitrio $g?pc?$ || 90 iudicat $gpc?P_2ulLPRF_{17}pcJ_3$: indicat $g?acP_2F_2pc?W_1F$
 $F_{17}acn_1$ | primus censet $LF_2PRW_1F_{17}J_3sscrO_3pc$: censet primus $P_{10}ac$: primus
 sensit $gFJ_3(n_1)$: sensit primus P_2 : primus sentit p_2 : primus sancit *Heinsius* |
 quod] que F_3 : quem F_2 | sensimus *Heinsius*

talem quippe uirum natis adiunxit et aulae,
 cui neque luxuries bello nec blanda periclis
 otia nec lucis fructus pretiosior umquam
 laude fuit. quis enim Visos in plaustra feroces
 95 reppulit aut saeua Promoti caede tumentes
 Bastarnas una potuit delere ruina?
 Pallantis iugulum Turno moriente piauit
 Aeneas, tractusque rotis ultricibus Hector
 irato uindicta fuit uel quaestus Achilli:
 100 tu neque uaesano raptas uenalia curru
 funera nec uanam corpus meditaris in unum
 saeuitiam: turmas equitum peditumque cateruas
 hostilesque globos tumulo prosternis amici;
 inferiis gens tota datur. nec Mulciber auctor
 105 mendacis clipei fabricataque uatibus arma
 conatus iuueret tuos: tot barbara solus
 milia iam pridem miseram uastantia Thracen
 finibus exiguae uallis conclusa tenebas.
 non te terrisonus stridor uenientis Alani
 110 nec uaga Chunorum feritas, non falce Gelonus,
 non arcu pepulere Getae, non Sarmata conto.
 extinctique forent penitus, ni more maligno
 falleret Augustas occultus proditor aures
 obstrueretque moras strictumque reconderet ensem,
 115 solueret obsessos, praeberet foedera captis.

91 nate Zpc : nataeque K_4 | coniunxit $Zpc\lambda$: subiunxit $P_2K_6O_2ac$ || 92 neque]
 nec P_2n_1 : ne F_2 || 93 lucis P_2 , *cett. mei*: uitae P_2 *gloss.* O_2 *gloss.* || 94 uisos P_2L (*in*
ras.) $PRW_1J_3P_{10}$, *Exc. Flor.*: nisos F_2Fn_1 : mysos $gpc?$: misos P_2ulF_{17} : mesos
 $g^?ac$: uols(c)os L_3O_3ul : Moesos *Jeep* | plaustra P_2ul , *cett. mei*: claustra P_2O_2
 $O_7P_1\mu$: (im)pleta W_1 || 95 promoti ($F_{17}pc$), *cett. mei*: prouicti n_1q , *Exc. Flor.*:
 proponti $gP_2F_{17}ac$ | tumentes] timentes F : furentes $F_3\mu pc$ || 98 ultricibus $F_{17}ul$,
cett. mei: uictricibus F_{17} || 100 nec n_1P_{10} | cursu n_1 || 101 uariam F_3 | meditatus
 $P_2O_2ul\mu$ || 103 amico *Heinsius* || 104 non z_1 | actor gP_2J_3 || 105 uatibus $gpc?$
 P_2ulRmr , *cett. mei*, *Exc. Flor.*: uiribus P_2O_2ul || 107 milia] agmina g | iactantia
 W_2ac || 108 exiguis uallis F_2PF_{17} : exigui montis *Dempsterus*: exigui collis *Schra-*
derus | conclusa $RmrFpcF_{17}pc$, *cett. mei*: concussa $F_{17}ac$: confusa Ppc : com-
 missa F_2Fac || 109 non $gacPmgJ_3n_1$, *Exc. Flor.*: nec $gpcPRmr$, *cett. mei* | ferri-
 sonus *Heinsius* | terror n_1q || 110 uaga] uana *Heinsius*: uasta *Burmannus* | nec
 falce gP_2n_1 , *Exc. Flor.* || 111 nec sarmata $P_2O_2\mu$ || 112 penitus] omnes P_2 | ni
 gpc , *cett. mei*: nisi F_2F || 114 mora *Heinsius* | recondere] F_{17} , *cett. mei*: recunde-
 ret Rpc : retunderet $RacF_{17}scr$: retenderet *Vicetina* | lacunam post hunc uers.
suspicatur Goodyear || 115 pro suspecto habuit *Mommsen* | soluensque *Birt* | uic-
 tis K_6

21. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER PRIMVS

adsiduus castris aderat, rarissimus urbi,
 si quando trepida princeps pietate uocaret;
 uixque salutatis Laribus, uix coniuge uisa,
 120 deterso necdum repetebat sanguine campum
 nec stetit Eucherii dum carperet oscula saltem
 per galeam. patris stimulos ignesque mariti
 uicit cura ducis. quotiens sub pellibus egit
 Edonas hiemes et tardi flabra Bootae
 sub diuo Rhiphaea tulit! cumque igne propinquo
 125 frigora uix ferrent alii, tum triste rigentem
 Danubium calcabat eques niuibusque profundum
 scandebat cristatus Athon lateque corusco
 curuatas glacie siluas umbone ruebat.
 nunc prope Cimmerii tendebat litora Ponti,
 130 nunc dabat hibernum Rhodope nimbose cubile.
 uos, Haemi gelidae ualles, quas saepe cruentis
 stragibus aequauit Stilicho, uos, Thracia, testor,
 flumina, quae largo mutastis sanguine fluctus.
 dicite, Bisaltae, uel qui Pangaea iuuenis
 135 scinditis, offenso quantae sub uomere putres
 dissiliant glaebris galeae uel qualia rastris
 ossa peremptorum resonent inmania regum.
 singula conplecti cuperem, sed densior instat
 gestorum series laudumque sequentibus undis
 140 obruimur. genitor caesi post bella tyranni
 iam tibi commissis conscenderat aethera terris.
 ancipites rerum ruituro culmine lapsus
 aequali ceruice subis: sic Hercule quondam
 sustentante polum melius librata pependit
 145 machina nec dubiis titubauit Signifer astris
 perpetuaque senex subductus mole parumper

116 adsiduus $F_{17}pc$, *cett. mei* : -is $W_1F_{17}ac$: -e L || 117 princeps trepida $B_1\mu$ ||
 118 uisa] fida θ || 119 det. necdum] necdum det. *Flor. Gall.* : det. nondum $C_1Z\theta\mu$ |
 bellum z_1ul || 121 patrios *Heinsius* | ignesque mariti *cett. mei*, *Exc. Flor.* (-is-) :
 ignemque mariti $P_2O_2O_3P_1P_{10}$: ignemque maritum *Heinsius* || 122 uicit gP_2W_1
 J_3O_3 : uincit* (n_1), *cett. mei* || 123 flagra *Wakefield* || 124 dio F_{14} || 125 tum (tunc)]
 nunc $W_1\theta$ | triste n_1 : iste *cett. mei* || 126 calcavit $K_6L_4\mu ac$ | profundis P_1W_2 ||
 127 cristatus scandebat L_3 || 129 tunc P_{11} || 130 tunc P_{11} | umbrosum A_2 ||
 131 ualles gelide F_{17} | quem *Birt* || 133 mutatis $F_{17}CO_7\mu$ || 135 offenso RF_{17} ,
cett. mei, *Exc. Flor.* : effosso $RuF_{17}ulL_4$ | quantae omnes *mei*, *Exc. Flor.* : quan-
 tis *Heinsius* | putres] ruptis R_{23} || 136 galee glebis B_1 || 140 obstruimur $W_1\theta$ ||
 142 praecipites *Heinsius* || 145 mutauit O_7 || 146 subducta n_1P_{14} : seductus FC_1K_6

obstipuit proprii spectator ponderis Atlans.
 nulli barbariae motus; nil turbida rupto
 ordine temptauit nouitas, tantoque remoto
 150 principe mutatas orbis non sensit habenas.
 nil inter geminas acies, ceu libera frenis,
 ausa manus. certe nec tantis dissona linguis
 turba nec armorum cultu diuersior umquam
 confluxit populus: totam pater undique secum
 155 mouerat Auroram; mixtis hic Colehus Hiberis,
 hic mitra uelatus Arabs, hic crine decorus
 Armenius; hic picta Saces fucataque Medus,
 hic gemmata niger tentoria fixerat Indus;
 hic Rhodani procera cohors, hic miles alumnus
 160 Oceani. ductor Stilicho tot gentibus unus
 quot uel progrediens uel conspicit occiduus sol.
 in quo tam uario uocum generumque tumultu
 tanta quies iurisque metus seruator honesti
 te moderante fuit, nullis ut uinea furtis
 165 uel seges erepta fraudaret messe colonum,
 ut nihil aut saeuum rabies aut turpe libido
 suaderet, placidi seruirent legibus enses.
 scilicet in uulgus manant exempla regentum,
 utque ducum lituos, sic mores castra secuntur.
 170 denique felices aquilas quocumque moueres,
 arebant tantis epoti milibus amnes.
 Illyricum peteres: campi montesque latebant.
 uexillum nauale dares: sub puppibus ibat
 Ionium, nullis succincta Ceraunia nimbis
 175 nec iuga Leucatae feriens spumantia fluctu

147 mirator F_3 || 150 sentit $F_{17}\sigma$ || 151 acies] rabies *Paul* | freni *Heinsius* ||
 152 certe] sceleris *Wakefield* : per te *Paul* : certans *Jeep* | signis $W_1\theta$ || 153 diui-
 sior Z || 154 influxit P_2O_2 || 155 mixtus P_2O_2 | scotus A_2 || 156 hic²] cum CF_{20}
 S_3z_1 | decoris $CF_{20}J_6W_2$: decoro *Exc. Laeti, Vicetina* || 157 armeniis $CF_{20}J_6W_2$ |
 fucata- $gP_2ulF_2acPacRpcW_1F_{17}$: fuscata- $P_2LF_2?pcPpcFJ_3n_1$ || 158 om. *add.*
mg F_{17} || 159 alumnus $LF_2PRacW_1FF_{17}sscrJ_3uln_1$: alanus $gP_2RpcF_{17}J_3$ ||
 161 quot $gF_{17}pcF_{20}J_6\theta$, *Isengriniana mg* : quod *Rac* : quos $F_2PW_1F_{17}acJ_3$: quas
 $P_2LRpcFn_1$ | conspicit (n_1), *cett. mei* : prospicit P_{11} || 163 rigidique *Paul* ||
 165 uel] ut n_1 : nec *Birt* | arepta Z : execta $W_1(\theta)$ | fraudarit *Cpc* || 166 nil J_3P_1
 z_1 (*ut uid.*) || 167 suaderet $gpcP_2F_2RF_{17}\lambda pc$: suaderent $gacLPFJ_3n_1$: auderet
Escor. Q. I. 14 : auderent *Par. 7647* : *nugas* W_1 || 168 regentis *Oxon. Exon. 23* :
 potentum g || 169 mores sic B_1pc | arma A_2 || 170 uictrices P_4p_4 | quacum-
 que A_2 || 174 nullum $P_2CL_1S_3$: nullas *Platnauer dubitanter* || 175 iuga P_2F_{17} , *cett.*
mei : uaga $W_1F_{17}sscr$: uada $P_2ul\theta pc$ | fumantia W_1

21. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER PRIMVS

deterrebat hiemps. tu si glaciale iuberes
uestigare fretum, securo milite ducti
stagna reluctantes quaterent Saturnia remi;
si deserta Noti, fontem si quaerere Nili,
180 Aethiopum medios penetrassent uela uapores.
te memor Eurotas, te rustica Musa Lycae,
te pastoralis modulatur Maenala cantu
Partheniumque nemus, quod te pugnante resurgens
aegra caput mediis erexit Graecia flammis.
185 plurima Parrhasius tunc inter corpora Ladon
haesit et Alpheus Geticis angustus aceruis
tardior ad Siculos etiamnunc pergit amores.
miramur rapidis hostem succumbere bellis,
cum solo terrore ruat? num classica Francis
190 intulimus? iacuere tamen. num Marte Suebos
contudimus, quis iura damus? quis credere possit?
ante tubam nobis audax Germania seruit.
cedant, Druse, tui, cedant, Traiane, labores:
uestra manus dubio quidquid discrimine gessit,
195 transcurrens egit Stilicho totidemque diebus
edomuit Rhenum quot uos potuistis in annis;
quem ferro, adloquiis, quem uos cum milite, solus.
impiger a primo descendens fluminis ortu
ad bifidos tractus et iuncta paludibus ora
200 fulmineum perstrinxit iter; ducis impetus undas
uincebat celeres, et pax a fonte profecta
cum Rheni crescebat aquis. ingentia quondam

177 ducti P_2ac , *cett. mei* : ductu P_2pcO_2 : ducto K_4 : damni Wakefield || 179 si fontem* g || 180 penetrarent* $P_2J_3O_2$ || 181 canit A_2 || 183 quod] quo F_{20} , *Scaliger* : que P_2acO_2 : quia P_2pcO_2ul || 184 flammis P_2 , *cett. mei*, *Exc. Flor.* : campis $P_2uln_1qW_2$: damnis *Heinsius* || 187 tardior J_3pc , *cett. mei* : tardius $J_3acA_2F_3L_{11}O_3ac$ | in ϑ | etiamnunc omnes *mei*, *Exc. Flor.* : etiamtum *Jeep* || 188 rabidis ϑul , *Vicetina* | hostes W_2 : alios A_2 || 189 ruat g , *Heinsius* : ruant *cett. mei* | num P_2R : non *cett. mei*, *Exc. Flor.* : nec $L\lambda$ || 190 iacuere $PpcF_{17}pc$, *cett. mei* : latuere $PacW_1F_{17}ac$ | num $P_2PacRF_{17}pc$: non $F_{17}ac$, *cett. mei* : *Exc. Flor.* : nec Ppc || 191 quis¹ F_2 (*fort. pc*) Rpc , *cett. mei* : quod $PRac$ || 192 tubas J_3L_{11} | seruit (F_2) $F_{17}ul(n_1)$, *cett. mei* : cessit $F_{17}O_2ul$ || 194 domus K_6 || 196–197 uerba inter quot uos et cum milite *om. LP* (*add. mg*) W_1 || 196 potuistis R , *cett. mei* : domuistis $Rsscr$ || 197 *om. add. mg g* | quot . . . quot Z | eloquiis p_2 || 200 fulmineum $P_2LPRacW_1FacJ_3uln_1$: flumineum $gP_2ulF_2RpcFpcF_{17}J_3$: flamineum $F_{17}sscr$ | perstrinxit P_2pc , *cett. mei* : praestrinxit* F_{17} : perstringit O_2ul : prestringit O_2 : praestruxit F_2ac || 201 et pax] pax ipsa K_4 : pax ipso *Heinsius*

nomina, crinigero flauentes uertice reges,
 qui nec principibus donis precibusque uocati
 205 paruerunt, iussi properant segnique uerentur
 offendisse mora; transuerti lintribus amnem
 occursant ubicumque uelit. nec fama fefellit
 iustitiae: uidere pium, uidere fidelem.
 quem ueniens timuit, rediens Germanus amauit.
 210 illi terribiles, quibus otia uendere semper
 mos erat et foeda requiem mercede pacisci,
 natis obsidibus pacem tam supplicis uultu
 captiuoque rogant quam si post terga reuincti
 Tarpeias pressis subeant ceruicibus arces.
 215 omne quod Oceanum fontesque interiacet Histri
 unius incursu tremuit; sine caede subactus
 seruitio Boreas exarmatique Triones.
 tempore tam paruo tot proelia sanguine nullo
 perficis et luna nuper nascente profectus
 220 ante redis quam plena fuit, Rhenumque minacem
 cornibus infractis adeo mitescere cogis
 ut Salius iam rura colat flexosque Sygambros
 in falcem curuet gladios, geminasque uiator
 cum uideat ripas quae sit Romana requirat;
 225 ut iam trans fluuium non indignante Chaucos
 pascat Belga pecus, mediumque ingressa per Albam
 Gallica Francorum montes armenta pererrent;
 ut procul Hercyniae per uasta silentia siluae
 uenari tuto liceat, lucosque uetusta

204 non F_{17} | supplicibus *Heinsius olim* | precibusue μ || 205 paruerunt W_1 ,
Heinsius : paruerant *cett. mei, Exc. Flor.* : paruerint $P_2F_1n_1$ || 206 lintribus R ,
cett. mei : nauibus $Rsscr$ || 207 occursant J_3pc , *cett. mei* : occurrunt $L\lambda$: concur-
 sant J_3acn_1 | uelit PR : uelint F_2acW_1 : uelis F_2pc , *cett. mei* : uenis A_2 ||
 214 subeant pressis $W_1J_3L_{11}$ || 215 fontes- P_2ac , *cett. mei* : fontem- P_2pcW_1
 J_3n_1 || 216 *om. W_1* | timuit F_2A_2Z | subactus F_2pc , *cett. mei* : coactus F_2ac
 $P_{10}F_1$ || 217 seruit io K_4 || 219 perficit F : conficis O_2ul | crescente μ ||
 220 plena $P_2sscrF_2uln_1L_4q$: tota P_2F_2 , *cett. mei, Exc. Flor.* | fuit $PFpc$, *cett.*
mei : micet $Psscr$: nugas W_1 || 222 salius $P_2F_{20}L_1O_2ul\mu ac g$: sueuus P_2ulF_2pc ,
cett. mei, Exc. Flor.? | rura $RpcF_{17}ac$, *cett. mei* : iura $RacF_{17}pc$ | flexos- F_2pc ,
cett. mei : flexus- $RF_{17}Z\theta$: felix- *Birt* | sygambros LF_2PRF_{17} : sygambri *cett.*
mei, Exc. Flor. || 223 falces F | curuet LF_2PRF_{17} : curuent *cett. mei* : cudant *uel*
lunent Heinsius || 224 quae R , *cett. mei* : an Rul | sit] non *Birt* || 226 Albam
 (i. e. *Schwäbische Alb*) *M. Bouquet* : album W_1 : alim(-in) *cett. mei* : alueum *Vale-*
sius : Alpim z_1 , *Mommsen*

21. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER PRIMVS

230 religione truces et robur numinis instar
 barbarici nostrae feriant inpune bipennes.
 ultro quin etiam deuota mente tuentur
 uictorique fauent. quotiens sociare cateruas
 orauit iungique tuis Alamannia signis!
 235 nec doluit contempta tamen, spretoque recessit
 auxilio laudata fides. prouincia missos
 expellet citius fasces quam Francia reges
 quos dederis. acie nec iam pulsare rebelles,
 sed uinclis punire licet; sub iudice nostro
 240 regia Romanus disquirat crimina carcer:
 Marcomeres Sunnoque docent (quorum alter Etruscum
 pertulit exilium; cum se promitteret alter
 exulis ultorem, iacuit mucrone suorum),
 res auidi concire nouas odioque furentes
 245 pacis et ingenio scelerumque cupidine fratres.
 post domitas Arctos alio prorupit ab axe
 tempestas et, ne qua tuis intacta tropaeis
 pars foret, Australis sonuit tuba. mouerat omnes
 Maurorum Gildo populos, quibus inminet Atlans
 250 et quos interior nimio plaga sole relegat;
 quos uagus umectat Cinyps et proximus hortis
 Hesperidum Triton et Gir notissimus amnis
 Aethiopum, simili mentitus gurgite Nilum;
 uenerat et paruis redimitus Nuba sagittis
 255 et uelox Garamans, nec quamuis tristibus Hammon
 responsis alacrem potuit Nasamona morari.
 stipantur Numidae campi, stant puluere Syrtes

230 in regione **R** | truces] sacros **B₁pc** | robur **P₂LF₂PRO₃Zλ** : robora **Rul**,
cett. mei || 231 secures **K₄** || 232 om. **W₁** || 234 iungi- **gP₂pcLF₂RpcW₁FF₁₇pcJ₃** :
 iungit- **P₂acPRacF₁₇acn₁** || 236 iustos **gpc** (*in ras.*) || 237 expellet **F₂?acRmr**,
cett. mei : expellit **F₁₇F₃K₆L₄ζ** : expellat *Heinsius* | fasces **RmrJ₃**, *cett. mei*, *Exc.*
Flor. : fallax **gP₂J₃ul** | gallia **L₃** || 238 dederis **gpcLF₂PW₁F₁₇J₃n₁** : dederit
P₂RmrF | acie nec iam **LF₂PF₁₇Zθ** : acie non iam **O₂ac** : seruat nec iam **gF₂ul**
RmrJ₃n₁ : seruat non iam **F₃** : *cett. hic non moror* || 239 licet] libet **B₁** : decet **P₂** ||
 240 crimina] nomina **F₃** || 241 docent **gpc?LF₂F₁₇J₃n₁F₂₀**, *Exc. Gyr.* : docet **P₂**
PR (-et *mr*) **W₁F** || 244 concire **FpcJ₃n₁L₃O₂ulqζac** : conscire *Fac*, *cett. mei* |
 fruentes **W₁σ** || 246 prorupit **LF₂PRF₁₇O₃Z** : prorumpit **gP₂W₁?FJ₃n₁** ||
 248 omnes *cett. mei*, *Exc. Flor.* (-is) : amens **gP₂P₁** || 250 interior **n₁**, *cett. mei* :
 ulterior **n₁ulqul** || 252 et Gir notissimus] Nigrisque nouissimus *Delrius* : Nigris
 (*uel Nigri*) et ditissimus *Scoppa* : et Gir ditissimus *Burmamnus* || 253 gurgite] flu-
 mine **n₁q** : sanguine **CL₁S₃** || 254 nuba **Rul**, *cett. mei*, *Exc. Gyr.* : iuba **P₂W₁O₃** :
 uiua **PR** : numa **n₁** || 257 campi **RacW₁F₁₇pcO₃pc** : campis **RpcF₁₇ac**, *cett. mei*

Gaetulae, Poenus iaculis obtexitur aer.
 hi uirga moderantur equos; his fulua leones
 260 uelamenta dabant ignotarumque ferarum
 exuuiae, uastis Meroe quas nutrit harenis;
 serpentum patulos gestant pro casside rictus;
 splendent uipereae squamosa pelle pharetrae.
 non sic intremuit Simois, cum montibus Idae
 265 nigra coloratus produceret agmina Memnon,
 non Ganges, cum tela procul uibrantibus Indis
 inmanis medium uectaret belua Porum.
 Porus Alexandro, Memnon prostratus Achilli,
 Gildo nempe tibi.
 nec solum feruidus Austrum,
 270 sed partes etiam Mauors agitabat Eoas.
 quamuis obstreperet pietas, his ille regendae
 transtulerat nomen Libyae scelerique profano
 fallax legitimam regni praetenderat umbram.
 surgebat geminum uaria formidine bellum,
 275 hoc armis, hoc triste dolis. hoc Africa saeuus
 † cinxerat † auxiliis, hoc coniuratus alebat
 insidiis Oriens. illinc edicta meabant
 corruptura duces, hinc frugibus atra negatis
 urgebat trepidamque fames obsederat urbem.
 280 exitiale palam Libycum, ciuile pudoris
 obtentu tacitum.

tales utrimque procellae

258 poenus LPacRacW₁FF₁₇J₃n₁ : plenus gP₂PpcRpcJ₃uln₁ulO₃ : poenis F₂,
 Vgoletus | intexitur F₂₀ : subtexitur Heinsius || 259 scuta leonum B₁CS₃ || 260 om.
 B₁ (add. mg) CS₃ || 261 quas Pac. cett. mei : quos PpcK₄ | mittit n₁ | harenis Fac,
 cett. mei : in antris Fpc || 262 patulos gestant cett. mei, Exc. Flor. : gestant patulos
 n₁q | uultus gζac || 263 splendent P₂F₂ulW₁J₃n₁ : splendet (g) : pendent LF₂
 PRF₁₇, Exc. Flor., Isengriniana mg : pendet F | uipereae ... pharetrae cett.
 mei, Exc. Flor. : -a ... -a gF || 264 contremuit B₁ || 267 inmanis medium ('suorum
 seu Indorum' König) : inmanis medum P₂L : inmanis tumidum Burmannus : in-
 manis magnum Wakefield : inmanem inmanis Goodyear || 268 memnon prostratus
 cett. mei, Exc. Flor. : prostratus memnon W₁F : memnon om. n₁ || 269 feruidus]
 perfidus Heinsius : sedulus Birt || 271 regendum θ || 272 libie nomen L₁₁ : libie
 partes B₁ : nomen om. W₁ || 273 regni] regi n₁ : maurus K₄ | praetenderat gR
 W₁F₁₇J₃ : pretenderet P₂n₁ : protenderat LF₂PF || 274 geminum uaria cett. mei,
 Exc. Flor. : uaria geminum* FJ₃n₁ || 275 hoc³] hinc Heinsius || 276 cinxerat] uin-
 xerat P₁₁ : strinxerat uel struxerat Hall | hinc Heinsius || 277 manebant O₃ζ ||
 279 possederat L₁

21. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER PRIMVS

cum fremerent lacerumque alternis ictibus anceps
 imperium pulsaret hiemps, nil fessa remisit
 officii uirtus contraque minantia fata
 285 peruigil euentusque sibi latura secundos
 maior in aduersis micuit: uelut arbiter alni,
 nubilus Aegaeo quam turbine uexat Orion,
 exiguo clauī flexu declinat aquarum
 uerbera, nunc recta, nunc obliquante carina,
 290 callidus, et pelagi caelique obnititur irae.
 quid primum, Stilicho, mirer? quod cautus ad omnes
 restiteris fraudes, ut te nec noxia furto
 littera nec pretio manus inflammata lateret?
 quod nihil in tanto circum terrore locutus
 295 indignum Latio? responsa quod ardua semper
 Eois dederis, quae mox effecta probasti,
 securus, quamuis et opes et rura tenerent
 insignesque domos? leuis haec iactura; nec umquam
 publica priuatae cesserunt commoda causae.
 300 diuidis ingentes curas teque omnibus unum
 obicis, inueniens animo quae mente gerenda,
 efficiens patranda manu, dictare paratus
 quae scriptis peragenda forent. quae braccia centum,
 quis Briareus aliis numero crescente lacertis
 305 tot simul obiectis posset configere rebus,
 euitare dolos, ueteres firmare cohortes,
 explorare nouas, duplices disponere classes,

282 dum P_{11} | fremerent $F_2acR?mr$, cett. mei: premerent* F_2pc , Heinsius | la-
 cerum- $F?$, Exc. Flor.: laterum- $P_2LF_2acPR?mrW_1F_{17}J_3$: latium- gF_2pcn_1 ||
 283 om. W_1 || 284 minantia Rmr , cett. mei: minacia F_{17} : micantia $K_6ac\Gamma_1ac$ ||
 285 factura Flor. Gall. || 286 nituit K_6ac || 287 quam gpc , cett. mei: quem Fn_1F_3
 $F_{20}\theta?ac$ | uexat Rpc , cett. mei, Exc. Flor.: uersat $R?acW_1FJ_3$ || 290 caeli pe-
 lagi- P_2F_3 | obnititur P_2 , cett. mei, Exc. Flor.: innititur $gpcP_2ulB_1C\Gamma_1$: (quo)-
 que mittitur W_1 || 291 stilicho mirer $P_2LPRF_{17}O_3$: mirer stilicho* $gF_2W_1FJ_3n_1$ |
 quod P_2ulF_{17} , cett. mei: quam $P_2F_{17}?pc?$: qui θ || 292 non W_2 || 293 infamata
 Mommsen || 294 nil P_2J_3 | circum $P_2ulF_2acPRF_{17}P_{11}$: rerum $P_2LF_2pcRmr?$
 $W_1FpcJ_3n_1$: timidum g || 300 ingentes Rac , cett. mei: in gentes $LRpcO_3pc$ ||
 301 quae] -que ac Heinsius: -que et Wakefield || 303 peraranda Burmannus | quae²
 non $gCL_4\Gamma_1\mu ac$, Exc. Flor., Exc. Gyr. || 304 om. (propter homoeocarcton, ut mihi
 uidetur) g (add. mg) $C\Gamma_1$ (add. mg) μ (add. mg), alii (uide Prolegom.), Exc. Flor., Exc.
 Gyr. ('hoc carmen habent quidam etsi non antiquus'), post 305 posuit F , damnavit
 Birt | quis cett. mei, Exc. Gyr. ('non antiquus'): non $gL_4\Gamma_1$ | alius Burmannus |
 humero Heinsius || 305 possent $gFF_{20}P_1W_2\Gamma_1\theta\mu$, Exc. Flor.: possit λ

- 310 quae fruges aut bella ferant, aulaeque tumultum
et Romae lenire famem? quot nube soporis
immunes oculi per tot discurrere partes,
tot loca sufficerent et tam longinqua tueri?
Argum fama canit centeno lumine cinctum
corporis excubiis unam seruasse iuuentam!
unde tot allatae segetes? quae silua carinas
315 texuit? unde rudis tanto tirone iuuentus
emicuit senioque iterum uernante resumpsit
Gallia bis fractas Alpino uulnere uires?
non ego dilectu, Tyrii sed uomere Cadmi
tam subitas acies concepto dente draconis
320 exiluisse reor: Dircaeis qualis in aruis
messis cum proprio mox bellatura colono
cognatos strinxit gladios, cum semine iacto
terrigenae galea matrem nascente ferirent
armifer et uiridi floreret milite sulcus.
325 hoc quoque non parua fas est cum laude relinqui
quod non ante fretis exercitus adstitit ultor
ordine quam prisco censeret bella senatus.
neclectum Stilicho per tot iam saecula morem
rettulit, ut ducibus mandarent proelia patres
330 decretoque togae felix legionibus iret
tessera. Romuleas leges rediisse fatemur,
cum procerum iussis famulantia cernimus arma.
Tyrrenum poteras cunctis transmittere signis

308 aut *cett. mei, Exc. Flor.*: que P_2 : uel F_{17} | tumultus p_2 || 309 et F_{17} , *cett. mei*: ut L : aut $F_{17}ul$ | quot $P_2pcRpcF_{17}mg$, *cett. mei*: quod $P_2acP?acRac$: qui $PpcF_{17}F_3P_{14}\zeta$ | nube soporis (n_1), *cett. mei, Exc. Flor., Exc. Gyr.*: nubis aperti $P_2F_{20}W_2$: nubis operte K_4 : nube sopora *Heinsius* || 311 tam gP_2PRF_{17} , *Exc. Flor.*: tot $LF_2W_1FJ_3n_1$ || 314 illatae *Delrii uet. liber* | fruges A_2O_2ul || 315–316 *uerba inter texuit et senioque om. n_1* || 315 texuit gpc , *cett. mei*: extruit $LW_1L_{11}\lambda$ || 316 emicuit P_2O_3 , *Isengriniana mg*: enituit *cett. mei*: abest n_1 : exsiluit *Heinsius* || 318 dilectu $PRac$: delectu Rpc , *cett. mei, Exc. Flor.*: deiecto *Scaliger* | sed P , *cett. mei*: nec Pul : sub *Scaliger* || 319 concepto $gP_2LF_2acPRacFacF_{17}n_1$: conceptas $F_2pcRpcW_1FpcJ_3$ || 321 propria... cohorte *Jeep* || 322 strinxit Rpc , *cett. mei*: stringit P_2Racn_1 : struxit P || 323 forarent *Purser* || 324 armifer $gP_2F_2PRF_{17}uln_1$: armiger $LW_1FF_{17}J_3$ | campus \emptyset || 325 nec fas est parua L || 326 adstitit $F_{17}pc$, *cett. mei*: extitit $F_2F_{17}acZ$ || 327 censeret W_1pc , *cett. mei*: censerent W_1ac : sentiret A_2 : sanciret *Heinsius* || 328 per tot iam] iam tot per F_2F_3Z : tot iam per *Iuntina* || 330 uelox *Burmamnus* || 331 romulee *Exc. Flor., Exc. Gyr.* | rediere *Exc. Flor., Exc. Gyr.*: remeasse A_2 || 332 dum P_{11} | iussu A_2 || 333 cunctis P_2 , *cett. mei*: iunctis P_2ulO_2ul | transcurrere J_6

21. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER PRIMVS

335 et ratibus Syrtes, Libyam conplere manipulis:
 consilio stetit ira minor, ne territus ille
 te duce suspecto Martis grauiore paratu
 aut in harenosos aestus zonamque rubentem
 tenderet aut solis fugiens transiret in ortus
 missurusue sibi certae solacia mortis
 340 oppida dirueret flammis. res mira relatu,
 ne timeare times et, quem uindicta manebat,
 desperare uetas. quantum fiducia nobis
 profuit hostilis! saluae Karthaginis arces;
 illaesis Tyrii gaudent cultoribus agri,
 345 quos potuit uastare fuga. spe captus inani
 nec se subripuit poenae nostrisque pepercit:
 demens, qui numero tantum, non robore mensus
 Romanos rapidis ibat ceu protinus omnes
 calcaturus equis et, quod iactare solebat,
 350 solibus effetos mersurus puluere Gallos.
 sed didicit non Aethiopum geminata uenenis
 uulnera, non fusum crebris hastilibus imbrem,
 non equitum nimbos Latiis obsistere pilis.
 sternitur ignauus Nasamon, nec spicula supplex
 355 iam torquet Garamans; repetunt deserta fugaces
 Autololes; pauidus proiecit missile Mazax.
 cornipedem Maurus nequiquam hortatur anhelum;
 praedonem lembo profugum uentisque repulsum
 suscepit merito fatalis Thabraca portu
 360 expertum quod nulla tuis elementa paterent
 hostibus, et laetae passurum iurgia plebis
 fracturumque reos humili sub iudice uultus.
 nil tribuat Fortuna sibi. sit prospera semper
 illa quidem; sed non uni certamina pugnae

335 minor $F_{17}ul$, *cett. mei* : ruens $LPRF_{17}$ | ne *gpc*, *cett. mei* : nec $PW_1F_{17}n_1$ ||
 336 suspecto] suscepto $gP_2W_1FF_{17}$: conspecto Z || 338 fugiens solis F_3 || 339 mis-
 surusne n_1 : missurusque P_2RF_{17} : missurisue *Wakefield* : Massylumque *Paul* :
 uisurusque *Ker* || 340 res digna A_2 || 341 caues A_2 || 343 profuit] proficit L_4P_{10} :
 contulit A_2 || 345 cautus \emptyset || 346 non $L\lambda$ | praeripuit P_4p_4 || 350 effetos *gpcLF*₂
 $PpcRW_1FpcF_{17}pcJ_3$: effectos *gacF*₂(*Pac*)*FacF*₁₇*acn*₁ : affe(c)tos P_2ulO_2ul :
 effoeto *Louan.* (= F_1) in *Sylloga attributum non uideo* || 351 sensit Z || 352 nec
 $B_1K_6L_4$ || 353 equit. lat. nimb. F_2W_1 : nimb. equit. lat. J_3 || 355 intorquet $F_3(F_2)$,
Iuntina || 356 deiecit Z || 358 uento- O_3 || 359 fatali J_7pc || 360 quam *Gesnerus* ||
 362 fracturum- P_2 , *cett. mei* : perfractum- gP_2ulFF_{17} : frangendum *Heinsius* ||
 363 sit] fit J_3pc : sic F_{20} , *Heinsius* : si *Jeep*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

- 365 credidimus totis nec constitit alea castris
nutatura semel; si quid licuisset iniquis
casibus, instabant aliae post terga biremes;
uenturus dux maior erat.
- uictoria nulla
- 370 clarior aut hominum uotis optatior umquam
contigit. an quisquam Tigranen armaque Ponti
uel Pyrrhum Antiochique fugam uel uincla Iugurthae
conferat aut Persen debellatumque Philippum?
hi propagandi ruerant pro limite regni:
hic stabat Romana salus. ibi tempora tutas
- 375 traxerunt dilata moras: hic uincere tarde
uinci paene fuit. discrimine Roma supremo
inter supplicium populi deforme pependit;
et tantum Libyam fructu maiore recepit
quam peperit, quantum grauiorem amissa dolorem
- 380 quam necdum quaesita mouent. quis Punica gesta,
quis uos, Scipiadae, quis te iam, Regule, nosset,
quis lentum caneret Fabium, si iure perempto
insultaret atrox famula Karthagine Maurus?
haec omnes ueterum reuocauit adorea laurus.
- 385 restituit Stilicho cunctos tibi, Roma, triumphos.

365 totis] solis *Jeep* || 370 an] in *L* (*in ras.*): aut $W_1F_{17}n_1$: haud J_6sscr : huic *Heinsius* | armaue F_3 || 371 pyrrhumue antiochiue fugam *Barthii cod.* || 373 hi(i) $gLF_2ulR_{pc}FF_{17}pcJ_3n_1$: illa $P_2F_2PRacW_1F_{17}ac$ | ruerant $gP_2pcF_2ulR_{pc}F_{17}pcJ_3$, *Exc. Flor.*: fuerant $P_2acF_2PRacW_1n_1F_3$: uexant *L*: ruerunt *Barthii cod.*, *Heinsius* || 374 hic P_2pc , *cett. mei*: hinc P_2acW_1 | tutas $gpcP_{10}pcz_1$, *Heinsius*: tuto *gac*, *cett. mei*: tute B_1CS_3 || 375 moras *omnes mei*, *Exc. Flor.*: more B_1CS_3 || 377 *om.* W_1 || 378 tantum $gP_2LF_2R_{pc}FF_{17}pcJ_3$: tanto* n_1q , *Scaliger*: quantum $PRacW_1F_{17}ac$ | meliore $W_1\phi$ || 379 quanto* p_4 , *Scaliger* || 380 nondum A_2F_3 | gesta] facta B_1 : bella A_2 , *Isengriniana mg* || 381 *om.* W_1 | iam te O_3 || 382 can. fab. lent. F_{17} || 384 adorea (*uel simm.*) *Pac*, *cett. mei*: laurea P_{pc} || 385 cunctos stilico $F_{17}L_3$

DE CONSVLATV STILICHONIS

LIBER SECVNDVS

Hactenus armatae laudes: nunc qualibus orbem
moribus et quanto frenet metuendus amore,
quo tandem flexus trabeas auctore rogantes
induerit fastisque suum concesserit annum,
5 mitior incipiat fidibus iam Musa remissis.
principio magni custos Clementia mundi,
quae Iouis incoluit zonam, quae temperat aethram
frigoris et flammae mediam, quae maxima natu
caelicolum. nam prima chaos Clementia soluit
10 congeriem miserata rudem uultuque sereno
discussis tenebris in lucem saecula fudit.
haec dea pro templis et ture calentibus aris
te fruitur posuitque suas hoc pectore sedes.
haec docet ut poenis hominum uel sanguine pasci
15 turpe ferumque putes; ut ferrum Marte cruentum,
siccum pace feras; ut non infensus alendis
materiem praestes odiis; ut sontibus ultro

22 1—476 gP₂, L, F₂P, R, W₁, FF₁₇J₃n₁

codicum inscriptiones: incipit liber nonus g: liber sextus in quo narratur ...
F₂mr: incipit liber secundus de laude stiliconis R: incipit liber quintus de consulatu stiliconis liber secundus W₁: incipit liber secundus de laudibus stiliconis F₁₇: secundus liber de laudibus stiliconis J₃ma: claudiani secunda panagyris in laudem stiliconis θ: de consulatu stiliconis liber I explicit incipit liber ij *Exc. Flor.*

22 1 armatas B₁ul: armorum P₂: armati *Barthii cod.* | orbem gR_{pc}W₁FJ₃n₁: urbem P₂LF₂PRacF₁₇ || 3 actore F₂W₁ | rogantes] rigentes* O₃ul, *Arens*: rogante *Scaliger* || 5 incipiet μpc: incipias *Heinsius* | diua F₂₀ || 8 mediam F₂pc? R_{pc}FJ₃n₁: -a W₁: -o gP₂LF₂acPRacF₁₇ | proxima n₁ | natu est σ || 10 materiam L₃ | miserata P₂, *cett. mei*: partita P₂ulO₂ulO₃ul || 11 discussis tenebris (g)RulW₁FJ₃n₁O₃pc: discussit tenebras P₂LF₂PRF₁₇ | fudit F_{pc}, *cett. mei*: fundit θ: prodit *Fac* || 12 pro ture C₁ || 13 hoc pectore PmgR_{pc}, *cett. mei*: sub pectore C₁: hoc tempore P₂PRacF₁₇O₃ul || 14 facit *Jeep* || 15 in marte K₆ || 16 siccum (sic cum)] sed cum K₄: sacra A₂: R *incert.* | feras F₂R, *cett. mei*: premas gF₂ulRulW₁Fn₁ | incensus W₂ || 17 materiem *cett. mei*, *Exc. Flor.*: -am n₁F₁ | ultro P₂n₁, *cett. mei*: ultor P₂ulJ₃n₁ulL₁L₄L₁₁

CLAVDIVS CLAVDIANVS

ignouisse uelis, deponas ocus iram
 quam moueas, precibus numquam inplacabilis obstes,
 20 obuia prosternas, prostrataque more leonum
 despicias, alacres ardent qui frangere tauros,
 transiliunt praedas humiles. hac ipse magistra
 das ueniam uictis, hac exorante calores
 25 horrificos et quae numquam nocitura timentur
 iurgia contentus solo terrore coeres
 aetherii patris exemplo, qui cuncta sonoro
 concutiens tonitru Cyclopum spicula differt
 in scopulos et monstra maris nostrique cruoris
 parcus in Oetaeis exercet fulmina siluis.
 30 huic diuae germana Fides eademque sorori
 corde tuo delubra tenens sese omnibus actis
 inserit. haec docuit nullo liuescere fuco,
 numquam falsa loqui, numquam promissa morari;
 inuis odisse palam, non uirus in alto
 35 condere, non laetam speciem praemittere fraudi,
 sed certum mentique parem componere uultum;
 occulto saeuire uetat, prodesse remittit.
 haec et amicitias longo plus tempore firmat
 mansuroque adamante ligat; nec mobile mutat
 40 ingenium: parucae strepitu nec uincula noxae
 dissolui patitur nec fastidire priorem

19 obstes (n₁), *cett. mei, Exc. Gyr. pc* : a(b)stes W₁J₃K₆, *Exc. Gyr. ac* : instes F ||
 20 leonis F₂Θ || 21 ardent qui] ardent cum F₃, *Isengriniana* : ardent con- F₂ : au-
 dent qui W₁ : gaudent qui g, *Flor. Gall.* : qui gaudent *Berol. DBS 60* : gaudent
 cum ζ : gaudent con(fringere) O₃ (audent ul) || 22 transiliunt P₂pcF₂pc, *cett. mei* :
 transibunt F₂acP | humiles praedas F₁₇J₃ | ipse P₂F₂LPPcRpcW₁FF₁₇pcJ₃ :
 iste gPacRacF₁₇acn₁ : quippe uel teste uel sponte *Heinsius* || 23 das LF₂PRpc, *mr*,
 FF₁₇J₃ : da P₂ulRacW₁ : dat gP₂n₁O₃P₁P₁₀P₁₁ | exorante PF₁₇pc : exorate Rac :
 exorare P₂ : exortante RpcJ₃?, *cett. mei* | tumultus g || 24 numquam peritura
Mommsen : plus quam nocitura *Birt* || 25 coerecet gn₁P₁₁ : coherce W₁ || 27 Cy-
 clopia *Heinsius* | differt Rmr, *cett. mei, Exc. Flor.* : defert LJ₃B₁C || 30 huic J₃pc,
cett. mei, Exc. Flor. : hinc LJ₃acn₁ | sorori P₂LPPF₁₇ : sororis gF₂RmrW₁FJ₃n₁ ||
 31 tenet Cac, *Exc. Flor.* | seque (cum tenet) *Jeep* || 32 ingerit *Heinsius* | docuit
 nullo P₂LF₂PRF₁₇pc : nullo docuit gW₁FJ₃n₁ || 33 sequi Z || 35 nec J₆ (*fort. pc*) |
 laetam] altam B₁CJ₇acS₃ : aliam *Heinsius* | praemittere gul, *cett. mei, Exc. Flor.* :
 promittere F : committere W₁ : praetendere gn₁, *Exc. Gyr.?* || 37 saeuire P₂ul, *cett.*
mei, Exc. Flor. : seruire P₂F₁₇n₁ || 38 om. add. mg F | plus P₂RO₃ulP₁₁ : post
 Rul, *cett. mei* | seruatur n₁q || 39 om. add. mg F || 40 parucae F₂ac?, *cett. mei* : par-
 uo P₂F₂pc?O₂ | non μ, *Bodl. Add. A. 208*

- 45 inlicitur ueniente nouo. benefacta tenere,
 respuere offensas facilis, pariterque minoris
 officii magnique memor superare laborat
 utque hostes armis, meritis sic uincit amicos.
 haec fouet absentes, haec longe sola remotis
 consulit, haec nullis auidam rumoribus aurem
 pandit, ut ignarum numquam laesura clientem
 insidiosa tuos alienent murmura sensus.
 50 nec uiuis adnexus amor meminisse sepultos
 desinit; in prolem transcurrit gratia patrum.
 hac tu Theodosium, tenuit dum sceptrum, colebas,
 hac etiam post fata colis; nec pignora curas
 plus tua quam natos dederat quos ille monendos
 55 tutandosque tibi. iustos nimiumque fideles
 fama putat, qui, cum possint commissa negare,
 maluerint nullo uiolati reddere quaestu.
 at Stilicho non diuitias auriue relictum
 pondus, sed geminos axes tantumque reseruat
 60 depositum teneris quantum sol igneus ambit.
 quid non intrepidus credas, cui regia tuto
 creditur?
 hoc clipeo munitus Honorius altum
 non gemuit patrem, uitaeque et lucis in ipso
 limine, contemptus numquam, dat iura subactis
 65 gentibus et secum sentit creuisse triumphos.
 quem tu sic placida formas, sic mente seuera,
 ut neque desidia tradas, dum pronus ad omne
 quod libet obsequeris, nec contra nixus ouantem
 confringas animum; secretus consona regno

42 inlicitur $gP_3P_4P_{10}ac$, *Par. 7647 ac*, *Exc. Flor.*: allicitur $P_2F_2RF_{17}J_3pc$:
 illicitum $B_1P_{10}pc$, *Exc. Gyr.*: allicitum $LRuW_1acF$: illicite CJ_7acz_1 : illicite
 n_1J_7pc : allectum J_3ac , *Scaliger*: fit licitum uel neglectum *Heinsius* || 44 laborans
Heinsius || 50 obnexus F_2pc : innexus $F_{17} \theta ac$ || 51 desinit P_2 , *cett. mei*: desinat
 P_2ulO_2ul | gloria F_3J_7 || 53 non F || 54 ipse P_2B_1 | fouendos F_{20} || 56 possent
 $gW_1FJ_3n_1$ || 57 maluerunt W_1Fn_1 | uiolatis *Birt* || 60 teneris $P_2F_2PRW_1FF_{17}$
 J_3pc : terris $gL F_2ulF_{17}sscrJ_3acn_1$, *Exc. Flor.* || 63 et lucis] et laudis *Burmannus*:
 elucet *König* || 64 limine P_2 , *cett. mei*: lumine $P_2ul\lambda$, *Burmannus* || 65 secum
 sentit $LpcF_2PRF_{17}$: sentit secum $P_2O_2W_2$: secum sensit $gW_1FJ_3n_1$ || 66 fir-
 mas K_6 | seuera $F_{17}uln_1ul$, *cett. mei*: serena $gFF_{17}n_1$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* ||
 68 nec $gW_1FF_{17}pcJ_3$: neque n_1 : ne $P_2Lpc?F_2PRF_{17}ac$ | nisus F , *Flor. Gall.* ||
 69 constringas* $g(n_1)$ | secretus $RpcF_{17}pc$, *cett. mei*: secreto $gP_2RacF_{17}acP_{11}$
 μpc : secernis $B_1CJ_7acz_1$: seu cernas O_3pc : ceu cernas *Camers mg*: secernens
König

70 ceu iuuenem doceas, moles quid publica poscat;
 ceu sanctum uenerere senem patriisque gubernes
 imperium monitis; dominum summissus adores,
 obsequiis moderere ducem, pietate parentem.
 hinc fuit ut primos in coniuge disceret ignes
 75 ordiriue uirum non luxuriante iuuenta,
 sed cum lege tori, casto cum foedere uellet.
 principe tu felix genero: felicior ille
 te socero.

fratrem leuior nec cura tuetur
 Arcadium; nec, si quid iners atque inopia turba
 80 praetendens proprio nomen regale furori
 audeat, adscribis iuueni. discordia quippe
 cum fremeret, numquam Stilicho sic canduit ira,
 saepe lacessitus probris gladiisque petitus,
 ut bello furias ultum, quas pertulit, iret
 85 inlicito causamque daret ciuilibus armis:
 cuius fulta fide mediis dissensibus aulae
 intemeratorum stabat reuerentia fratrum.
 quin et Sidonias chlamydes et cingula baxis
 aspera gemmatasque togas uiridesque smaragdus
 90 loricas galeasque residentis hyacinthis
 gestatosque patri capulis radiantibus enses
 et uario lapidum distinctas igne coronas
 diuidis ex aequo, ne non Augusta supellex
 ornatusque pares geminis heredibus essent.
 95 mittitur et miles, quamuis certamine partes

70 ceu P_2 , *cett. mei*: seu $P_2ulF_{17}pc?O_3Z$: cum P_2ulO_2ul : *g incert.* | quid $gLacFJ_3n_1\lambda$: quod* $P_2L?pcF_2PRW_1?F_{17}$: quae *Birt* | poscat $gF_2sscrW_1F_{17}J_3$: poscit* $P_2LF_2PRn_1$: possit F_3 || 71 ceu *Rmr*, *cett. mei*: seu $F_{17}pc?L_4$: cum P_2O_2 : *g incert.* | uenerere $gP_2LF_2F_{17}J_3n_1$: uenerare $PRmr$: uenere W_1F | patriis- $F_2mgPF_{17}J_3n_1$: patris- gP_2LRmrW_1F : *nugas F_2* | gubernas $Rmrn_1$ || 72 subnixus W_1J_3 | adorans *Jeep* || 73 obsequiis *Rmr*, *cett. mei*, *Exc. Flor.*: obsequio Fn_1 | moderere $gF_2PFF_{17}pcJ_3n_1$: moderare $LRmrW_1F_{17}ac$: modere P_2 || 74 hinc fuit $F_{17}ul$, *cett. mei*: hic fuit P_2 : sic fuit $P_2ulRmrF_{17}$ || 77 genero felix J_3L_{11} || 78 non $gA_2B_1O_3$ || 79 improba F_2 || 82 cum] con- PF_{17} : dum P_{11} | fremeret $gF_2u/Ru/FJ_3n_1$, *Exc. Gyr.*: fremuit P_2L (*in ras.*) $F_2PRW_1F_{17}$: premeret $L_{11}\lambda$ | stilicho sic F_2ul , *cett. mei*: stilichonis gL_F2P || 83 lacessiti et petiti (*cum Stiliconis*) *Scaliger* | odiisque n_1 , *Isengriniana mg* || 85 cause- n_1 : causas- J_7 | dedit $gW_1B_1J_6J_7K_6$ || 86 cuius $gLRuLFF_{17}J_3n_1$, *Exc. Flor.*: huius* $P_2F_2PRW_1$ || 89 smaragdo *Exc. Flor.* || 90 ante 89 in P_2RacW_1 | residentes $LpcFpcFF_{17}J_3n_1$: renitentes g : redundantes $P_2LacF_2PacRW_1$ || 93 nec W_1n_1 || 95 certamine $gpc?LacF_{17}pc$, *cett. mei*: certamina $LpcF_{17}acO_3pc$

22. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER SECVNDVS

iam tumeant. hostem muniri robore mauis
 quam peccare fidem: permittis iusta petenti
 idque negas solum, cuius mox ipse repulsa
 gaudeat et quidquid fuerit deforme mereri.
 100 omnes praeterea, puro quae crimina pellunt
 ore, deae iunxere choros unoque receptae
 pectore diuersos tecum cinguntur in usus.
 Iustitia utilibus rectum praeponere suadet
 communesque sequi leges iniustaque numquam
 105 largiri sociis. durum Patientia corpus
 instruit ut nulli cupias cessisse labori;
 Temperies, ut casta petas; Prudentia, ne quid
 inconsultus agas; Constantia, futile ne quid
 infirmumque geras. procul inportuna fugantur
 110 numina, monstriferis quae Tartarus edidit antris:
 ac primam scelerum matrem, quae semper habendo
 plus sitiens patulis rimatur faucibus aurum,
 trudis Auaritiam; cuius foedissima nutrix
 Ambitio, quae uestibulis foribusque potentum
 115 excubat et pretiis commercia pascit honorum,
 pulsa simul. nec te gurges corruptior aeu
 traxit ad exemplum, qui iam firmauerat annis
 crimen et in legem rapiendi uerterat usum.
 denique non diues sub te pro rure paterno
 120 uel laribus pallet; non insidiator oberrat
 facturus quemcumque reum; non obruta uirtus

96 hostes L_3ac || 97 uiolare *Aldina* | fidem F_2ac , *cett. mei*, *Exc. Flor.*: fide gF_2pcRn_1 | iusta Rpc , *cett. mei*: iussa P_2F_2PRac : iura F_3 | potenti n_1 || 99 fuerit L , *Heinsius*: fuerat* *cett. mei* || 100 quae puro B_1 | pellunt P_2 , *cett. mei*: poscunt $P_2ulB_1acCJ_7ac\mu ac$ || 101 corde *Burmannus* || 102 cinguntur R , *cett. mei*: iunguntur Rul : coguntur O_3 || 105 sociis] facilis *Heinsius*: sociae (*distinctione ante hanc uocem posita*) *Mommsen* || 106 cupias $LPpcB_1O_7\lambda\mu$, *Par. 15155, Berol. DBS 60*: cupiat* Pac , *cett. mei* || 108 om. gJ_3 (*add. mg ma*) || 109 infirmumue B_1 || 110 abdidit *Heinsii Iunianus* || 111 om. W_1B_1 | hinc *Goodyear* | primam F_2ac , *cett. mei*, *Exc. Flor.*: primum $F_2pcn_1O_3$: primo g || 113 foedissima $gpcP_2(Pac)RW_1FF_{17}J_3n_1$, *Exc. Gyr.*: fidissima $gaclF_2L_4$: saeuissima $PpcA_2$ || 115 pascit $P_2F_2acPRacW_1FF_{17}pc$: poscit $gLF_2pcRpcfsscrF_{17}acJ_3$: possit n_1 : uendit K_4 : querit *Abrinc. 135* | honoris *Abrinc. 135* || 117 qui $P_2pcLacPpcJ_3\mu ac$, *Exc. Flor.*: quod $g?P_2acLpcF_2PacRW_1FF_{17}n_1$ | firmauerat F_{17} , *cett. mei*: formauerat $F_{17}ulP_{10}pc\theta$: firmauerit F_3 || 118 uerterat Ppc , *cett. mei*: uerterit $PacF_3$ | usum $F_{17}pc$, *cett. mei*: usus $F_{17}ac$ || 120 pallet $gLF_2F_{17}J_3n_1P_{10}$: pendet $P_2PRW_1FW_2$: dubitat $Rsscr$: pendit *Heinsius* || 121 facturus $F_2acF_{17}pc$, *cett. mei*: fracturus $F_2pcF_{17}acJ_3O_3$: tracturus P_{11} : acturus *Heinsius*

125 paupertate latet. lectos ex omnibus oris
euehis et meritum, non quae cunabula, quaeris
et qualis, non unde satus. sub teste benigno
uiuitur; egregios inuitant praemia mores.
hinc priscæ redeunt artes; felicibus inde
ingeniis aperitur iter despectaque Musae
colla leuant opibusque fluens et pauper eodem
nititur ad fructum studio, cum cernat-uterque
130 quod nec inops iaceat probitas nec inertia surgat
diuitiis.

nec te iucunda fronte fefellit
Luxuries, praedulce malum, quae dedita semper
corporis arbitriis hebetat caligine sensus
membraque Circaeis effeminat acrius herbis,
135 blanda quidem uultus, sed qua non taetrius ulla
interius: fucata genas et amicta dolosis
inlecebris toruos auro circumlinit hydros.
illa uoluptatum multos innexuit hamis:
te numquam conata capit. non praua libido
140 stupris aduigilat; non tempora somnus agendi
frustratur; nullo citharae conuiuia cantu,
non pueri lasciua sonant. quis cernere curis
te uacuum potuit, quis tota mente remissum
aut indulgentem dapibus, ni causa iuberet
145 laetitiae? non indecores aeraria lassant
expensae; paruo non improba littera libro

123 meritum non quae gFJ₃n₁P₁P₃P₄P₁₁P₁₃, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: meritum
numquam L: numquam meritum P₂ulF₂: meriti numquam W₁θ: numquam me-
riti F₂sscrPRF₁₇: numquam merito P₂ || 124 quales... satus μac: quales... sati
Heinsius || 127 deiectaque Schraderus || 130 iaceat] taceat L: lateat A₂ || 132 debita
gF₃L₁₁ || 133 mentem O₃ac || 135 uultus gacLF₂PW₁F₁₇n₁: uultu gpcP₂PsscrR
FJ₃ | taetrius LPF₁₇, *Exc. Flor.* | ulla est μ, *Flor. Gall.*: ullum Jeep: ulli (*cum*
taetrius) Birt || 136 interius P₂, *cett. mei*: ulterius J₆pcS₃: ultrices (-is g)P₂ulB₁ac
F₂₀z₁μac, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: ultricum (*cum* taetrius ulla) Gesnerus: artifices uel
ultrix est Paul | fucata gpcF₂PacRF₁₇pc: fuscata gacP₂LPpcW₁FF₁₇acJ₃n₁ |
amicta F₂ulRF₁₇ul, *cett. mei*: amica F₂RulFF₁₇ || 137 tortos Heinsius | auro P₂,
cett. mei: lauro P₂ulCJ₇acO₂ulP₁ | circumlinit *cett. mei*, *Exc. Flor.*: -fluit J₇:
-uenit A₂: -ligat W₁J₆pcZ, *Vicetina*, *Exc. Gyr.* || 139 rapit O₃ || 140 stupris adui-
gilat (n₁), *cett. mei*, *Exc. Flor.*: stupris inuigilat C₁, *Escor. Q. I. 14*: aduig. stupris
Vicetina | nec LJ₇λ || 141 frustratur] fraudatur *Lond. Add. 11814*: furatur *Hein-*
sius || 142 nec F₂z₁ | pueri F₂pc, *cett. mei*: pueris g?acCL₁S₃: puerum g?pc ||
143 quis tanta θ | remissa P₁₀ || 144 nisi F₁₇, *Flor. Gall.* || 145 laetitiam Heinsius |
lassant gP₂PRF₁₇J₇pc, *Iuntina*: laxant LW₁FJ₃n₁: cassant F₂CJ₇ac: quassant
F₃P₁₀ulζ || 146 prauo* A₃, *Heinsius*

22. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER SECVNDVS

absentum condonat opes. a milite parcus
diligetis; neque enim neclectas pace cohortes
tum ditas cum bella fremunt. scis nulla placere
150 munera, quae metuens illis, quos spreuerat, offert,
serus et incassum seruati prodigus auri.
anteuenis tempus non expectantibus ultro
munificus mensaeque adhibes et nomine quemque
conpellas, clari sub te quod gesserat olim
155 admonitum facti, figendaque sensibus addis
uerba, quibus magni geminatur gratia doni.
nec, si quid tribuas, iactatum saepius idem
exprobrare soles nec, quos promoueris, alto
turgidus adloqueris fastu nec prospera flatus
160 attollunt nimios. quin ipsa Superbia longe
discessit, uitium rebus sollemne secundis
uirtutumque ingrata comes. contingere passim
adfarique licet. non inter pocula sermo
captatur, pura sed libertate loquendi
165 seria quisque iocis nulla formidine miscet.
quem uidet Augusti socerum regnique parentem,
miratur conuiua parem, cum tanta potestas
ciuem lenis agat. te doctus prisca loquentem,
te matura senex audit, te fortia miles
170 aspersis salibus, quibus haud Amphiona quisquam
praeferat Aonios meditantem carmine muros
nec uelit Orpheo migrantes pectine siluas.

147 absentis p_2 : insontum *Heinsius* | condonat $F_{17}ul$, *cett. mei, Exc. Flor.* : con-
demnat $F_{17}mgF_{20}J_6$: commendat F_{17} || 148 nec gn_1Z | neglecta LCC_1K_6 || 150 quos]
qui *Ker* | spreuerat $gLA_2P_{10}mgF_1\lambda$, *Berol. DBS 60, Exc. Flor.* : spreuerit* F_2Ru
 $W_1FF_{17}J_3n_1$: presserat $PR\varnothing$: preferat P_2 || 151 incassi seruatur P_2 : in casum ser-
uati *Wakefield* || 154 appellas J_3 | sub te quod $gW_1FJ_3n_1$: quod sub te P_2LF_2P
 RF_{17} | gesserit* $n_1C_1F_{20}O_7qW_2Z$, *Exc. Flor.* || 155 admonitum $gpcF_{17}pc(n_1)$, *cett.*
mei, Exc. Flor. : admonitū $A_2\zeta$: admonitor *Exc. Gyr.* : commonitum L_{11} : admonitos
Burmannus | figenda- $PpcRpcF_{17}pc$, *cett. mei* : fingenda- $PacRacW_1F_{17}acn_1$: si-
gnanda- L_{11} || 156 geminetur *Heinsius* | doni $RpcF_{17}sscr$, *cett. mei* : nodi P_2PR
 acF_{17} || 157 nec omnes *mei, Exc. Flor.* (non ne, ut ait *Birt*) | iactanti *Birt* || 159 tur-
bidus $gLJ_3n_1F_{20}P_{11}W_2\lambda$ | flatus] fastus *Heinsii Iunianus* : uultus *Wakefield* ||
160 extollunt Zac || 161 discedit Z : dissensit L_4 : decessit *Iunianus* | sollemne $F_{17}ul$,
cett. mei : commune F_{17} || 162 ignaua *Heinsius* || 163 datur K_8 || 164 tuta uel uera
Heinsius || 166 generumque n_1q | potentem P_2 || 168 plebis agat *Birt* || 171 praefer-
rat $F_{17}ac$, *cett. mei* : proferat $g?P_2$: praeferre* $F_{17}pc$, *Buecheler* | aonios $F?sscr$, *cett.*
mei : aonias $g(P_2)F$, *Exc. Flor.* | meditantem P_2 , *cett. mei, obscure dictum et fortasse*
corruptum : modulantem $P_2sscrO_2gloss.O_3z_1\mu pc$: molitum *Jeep* : moderantem
Birt : metantem *Hall* | muros] musas gP_2 , *Exc. Flor.*

hinc amor, hinc ueris et non fallacibus omnes
 pro te solliciti uotis; hinc nomen ubique
 175 plausibus, auratis celebrant hinc ora figuris.
 quae non incudes streperent, quae flamma uacaret
 fabrilis, quantis fluerent fornacibus aera
 effigies ductura tuas, quis deuius esset
 angulus aut regio quae non pro numine uultus
 180 dilectos coleret, talem ni semper honorem
 respueres? decus hoc rapiat, quem falsa timentum
 munera decipiunt, qui se diffidit amari.
 hic solus spreuisse potest qui iure meretur.
 undique legati properant generique sub ore
 185 in tua centenas aptant praeconia uoces.
 grates Gallus agit, quod limite tutus inermi
 et metuens hostile nihil noua culmina totis
 aedificet ripis et saeuum gentibus amnem
 Thybridis in morem domibus praeuelet amoenis.
 190 hinc Poeni cumulant laudes, quod rura tyranno
 libera possideant; hinc obsidione solutus
 Pannonius potorque Sauī, quod clausa tot annis
 oppida laxatis ausus iam pandere portis
 rursus cote nouat nigras rubigine falces
 195 exesosque situ cogit splendere ligones
 agnoscitque casas et collibus oscula notis
 figit et inpresso glaebis non credit aratro.

173 sed P_2 | fallacibus *cett. mei, Exc. Flor.* : falentibus n_1 || 175 *fort. spurium esse censet Jeep* || 176 fremerent L | uacaret $P_2pcPpcRpc$, *cett. mei* : uocaret P_2acn_1 || 177 quantis fluerent $gP_2W_1FJ_3P_{11}$ ϑpc : que sufficerent LF_2PRF_{17} : que tantis fluerent n_1 || 179 numine $P^?acRpcFpc^?F_{17}ac$, *cett. mei* : nomine $PpcRacF^?acF_{17}pc$: munere P_2 || 180 coleret J_3pc , *cett. mei* : colerent $W_1J_3acn_1CL_1S_3$ | nisi F_1 || 183 hic $P_2F_{17}O_3$: hoc* $F_{17}sscr$, *cett. mei, Exc. Flor.* : hec gK_6 | solus $F_2pc^?F_{17}ac$, *cett. mei* : solum $LRW_1F_{17}pcP_1P_{11}$ || 184 laudantes K_4 || 185 aptant $LF_2PRW_1F_{17}Z\vartheta\lambda$: optant $gP_2RulFF_{17}ulJ_3n_1$, *Exc. Flor.* : captant L_{11} : sociant *Heinsius* || 186 ait n_1 | limite $RpcFP_{10}ul$, *Isengriniana mg* : milite $gP_2LF_2pcW_1F_{17}J_3n_1$: limine $F_2acPRac$ || 187 totis] notis F_{17} : tectis K_6 : tutis *Heinsius* || 188 aedificat $K_6L_4\sigma$, *Exc. Flor.* || 189 praeuel(l)et] praeuelat $K_6L_4\sigma$, *Exc. Flor.* : praeuallet P_2n_1 || 190 grates P_2O_3ul | quod rura Z : quod iura K_4 || 192 annos *Heinsius* || 193 *om. add. mg F* || 194 rursus $P_2F_{17}O_7$: -um *cett. mei* | nouat $F_2ac^?Ppc$, *cett. mei* : nouas $gF_2pc^?PacR$ | nigras R , *cett. mei* : nigra ζ : rubeas $RulF$: rubras F_{20} : scabras *Heinsius* || 196–198 *uerba inter oscula et siluis om. W_1* || 196 agnoscitque casas $gLpc^?PpcRpcFF_{17}F_{20}P_{13}$, *Exc. Flor.* : agnoscit causas $P_2F_2RacW_1J_3n_1\lambda$: agnoscitque causas $PacP_3ac$: agnoscit caulas K_4 , *Barthius, Schottus* : cognoscit causas O_3 || 197 nunc $gF_{20}J_6$, *Exc. Flor.*? | credit] cedit* $F_{20}\vartheta pc$, *Iuntina* : condit P_2 : pendit ϑac : reddit (*cum nunc*) *Mommsen* : parcit *Birt*

22. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER SECVNDVS

200 exectis, inculta dabant quas saecula, siluis
 restituit terras et opacum uitibus Histrum
 conserit et patrium uectigal soluere gaudet,
 immunis qui clade fuit. te sospite fas est
 uexatum laceri corpus iuuenescere regni;
 sub tot principibus quaecumque amisimus olim,
 205 tu reddis; solo poterit Stilichone medente
 crescere Romanum uulnus tectura cicatrix,
 inque suos tandem fines redeunte colono
 Illyricis iterum ditabitur aula tributis.
 nec tamen humano cedit caeleste fauori
 iudicium: cingunt superi concordibus unum
 210 praesidiis hostesque tuos aut litore produnt
 aut totum oppositi claudunt fugientibus aequor
 aut in se uertunt furiis aut militis ense
 bacchati laniant Pentheo corpora ritu;
 insidias retegunt et in ipsa cubilia fraudum
 215 ducunt ceu tenera uenantem nare Molossum;
 ominibus uentura notant aut alite monstrant
 aut monitos certa dignantur imagine somnos.
 pro quibus innumerae trabearum insignia terrae
 certatim petiere tibi. poscentibus ipse
 220 restiteras, et mens aliorum prona fauori,
 iudex dura sui, facibus succensa pudoris
 tarda uerecundis excusat praemia causis.
 ergo auidae tantosque noui spe consulis annos
 elusae dominae pergunt ad limina Romae,

198 exsectisque *Birt* || 201 classe $P_2 A_2 C O_3 u l W_2$ || 202 laceri $L F_2 P R W_1 F F_{17}$
 $J_3 p c$: late $g P_2 F_{17} u l J_3 a c n_1 O_3$ || 204 tu reddis solo poterit *Rmr*, *cett. mei*: te reddi
 solo poterunt $g P_2 C F_{20} W_2 a c$ || 205 crescere *Rmr*, *cett. mei*: crescet $P_2 C F_{20} W_2$:
 crescece *g* | tectura *Rmr*, *cett. mei*, *Exc. Flor.*: tractura P_2 : *nugas P* || 206 tandem
 fines $g L F_2 P F_{17}$: fines tandem $P_2 R m r W_1 F J_3 n_1$ || 207 ditabitur *Rmr*, *cett. mei*:
 donabitur P_2 : *nugas n_1*: dotabitur *Heinsius* || 208 nec tamen] non tamen $K_4 P_2$:
 nec non n_1 || 209 superi cingunt J_3 || 210 aut $F a c J_3 p c$, *cett. mei*: in $F p c J_3 a c$ |
 produnt *Rmr*, *cett. mei*: perdunt $J_3 P_{10}$ || 211 appositi n_1 : positi $C L_1 O_7 S_3$: ponti
 $P_2 J_3$ || 212 furias *RF* | ense $R J_3 p a c$?, *cett. mei*, *Exc. Flor.*: enses $R u l W_1 F J_3 p c$?
 $n_1 \lambda$ || 213 bacchati (*sc. militis*) *codd.*: bacchantis *Goodyear* || 214 fraudis F_1 ||
 215 ceu tensa *Wakefield* | uenantem] uenientem $W_1 \phi$: uenantes *König* | molossum
 $P R a c O_3 p c$: molossi* $R p c F_{17} p c$?, *cett. mei* || 216 uocant P_2 || 217 somni *Burman-*
nus || 218 unanimae *Birt* || 220 prona $J_3 p c$, *cett. mei*: plena $J_3 a c$ || 221 om. *add.*
mg J_3 | pudoris *Rpc*, *cett. mei*: pauoris $P_2 O_3 u l O_7$: fauoris *Rac*: fauori J_3 ||
 222 tarda *gac*, *cett. mei*: tanta *gpc* || 223 noui *Rpc*, *cett. mei*: nouis *Rac*: sui *P sscr*
 (uoce in contextu om.)

225 si minus adnuerit precibus, uel cogere certae
cunctantem uotoque moras auferre paratae.
conueniunt ad tecta deae, quae candida lucent
monte Palatino. glaucis tum prima Mineruae
230 nexa comam foliis fuluaeque intexta micantem
ueste Tagum tales profert Hispania uoces:
'cuncta mihi semper Stilicho, quaecumque poposci,
concessit tantumque suos inuidit honores.
Augusti potuit soceri contemnere fascēs:
iam negat et genero. si non ut ductor ab orbe
235 quem regit, accipiat saltem cognatus ab aula.
exiguumne putat, quod sic amplexus Hiberam
progeniem nostros inmoto iure nepotes
sustinet, ut patrium commendet purpura Baetin,
quod pulchro Mariae fecundat germine regnum,
240 quod dominis speratur auus?' tum flaua repexo
Gallia crine ferox euinctaque torque decoro
binaque gaesa tenens animoso pectore fatur:
'qui mihi Germanos solus Francosque subegit,
cur nondum legitur fastis? cur pagina tantum
245 nescit adhuc nomen, quod iam numerare decebat?
usque adeone leuis pacati gloria Rheni?
inde Caledonio uelata Britannia monstro,
ferro picta genas, cuius uestigia uerrit
caerulus Oceanique aestum mentitur amictus,
250 'me quoque uicinis pereuntem gentibus' inquit
'muniuit Stilicho, totam cum Scottus Iuernen

225 adnuerit $P_2LF_2acPRacF_{17}n_1$: -eret $RpcF_{20}$: -eris λ : -eres $g(?pc\ ex -et)$
 $F_2pcW_1FJ_3$, *Exc. Flor.* || 227 lucet *Scaliger* || 229 nexa] nixa RO_2 : pexa P_{11} ||
231 stilicho semper $P_2J_3F_{20}$ || 233 poterat F_3 : poterit n_1Z || 234 non uult *Lond.*
Add. 11814 | orbe F_{17} , *cett. mei* : urbe $P_2W_1F_{17}sscr$ || 235 quam $P_2F_{17}pc?$ | ut
cognatus L || 236 putet J_7acO_2 | amplexus *cett. mei*, *Exc. Flor.* : complexus W_1L_4
(λ) σ || 237 immotos W_1 || 238 patrium *cett. mei*, *Exc. Flor.* : patri P_2 || 239 fecun-
dat *Burmamnus in textu* : fecundet *codd.* || 240 dominis $gP_2pcF_2pcRulFn_1O_3pc$,
Exc. Flor. : domini $LF_2acPRW_1J_3$: domino K_4 : domiti F_{17} | flaua $F_2ulF_{17}pc$,
cett. mei : fulua LF_2PR || 242 gaesaque bina O_3 | ferens (P_{11}), *Delrii liber* ||
243 gallosque L_3 || 244 fastis legitur* $F_{17}L_3$ || 246 regni LF_2 || 247 uelata . . . mon-
stro *codd.* : uectata . . . monstro uel uallata . . . ponto *Heinsius* : uelata . . . muro
Burmamnus : galeata . . . monstro *Birt* || 248 uitro uel nitro *uiri docti ap. Barthium* |
secta uel puncta *Heinsius* | uerrit $g?F_2(P)RmrW_1FF_{17}pcJ_3$, *Exc. Flor.* : uertit
 $P_2n_1P_{11}$: uestit $L\lambda$: lambit A_2 || 249 mentitur (gpc) Rmr , *cett. mei* : mentitus $L\lambda$ ||
251 me iuuit $P_2\mu ac$ | iuernen *Exc. Flor.* : inermem $RacO_2ac$: hibernam (uel *sim.*)
 Rpc , *cett. mei* : iernam *Scaliger* : iernen *Heinsius*

22. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER SECVNDVS

mouit et infesto spumauit remige Tethys.
 illius effectum curis, ne tela timerem
 Scottica, ne Pictum tremere, ne litore toto
 255 prospicerem dubiis uenturum Saxona uentis.
 tum spicis et dente comas inlustris eburno
 et calido rubicunda die sic Africa fatur:
 'sperabam nullas trabeis Gildone perempto
 nasci posse moras. etiam nunc ille repugnat
 260 et tanto dubitat fasces praebere triumpho,
 qui mihi Maurorum penitus lacrimabile nomen
 ignorare dedit?' post has Oenotria lentis
 uitibus intorquens hederas et palmite largo
 uina fluens 'si uos adeo Stilichone curules
 265 augeri flagratis' ait 'quas sola iuuare
 fama potest, quanto me dignius incitat ardor,
 ut praesente fruar conscendentemque tribunal
 prosequar atque anni pandentem claustra salutem?'
 talibus alternant studiis Romamque precantes
 270 pro cunctis hortantur eat. nec segnus illa
 paruit officio, raptis sed protinus armis
 ocior excusso per nubila sidere tendit.
 transuehitur Tuscos Appenninusque uolatu
 stringitur. Eridanus clipei iam fulgurat umbra.
 275 constitit ante ducem tetrica nec Pallade uultum
 deterior nec Marte minor. tremit orbe corusco
 iam domus et summae tangunt laquearia cristae.
 tum prior attonitum gratis adfata querellis:
 'seruatas, Stilicho, per te, uenerande, curules,
 280 ornatas necdum fatear? quid profuit anni

253 effectum est g (est add. sscr) FJ₃ (est add. sscr) | tela LF₂PRF₁₇O₃Z : bella
 gP₂W₁FJ₃n₁O₃ul : uela Heinsius || 254 nec bis gP₂ | tuto P₂ || 255 aspicerem
 K₆L₄σ || 260 dubitat tanto σ || 262 has gF₂PRW₁F₁₇θ, Exc. Flor. : hec P₂FJ₃ :
 uerb. om. n₁ : L incert. | lentis] letis W₁ : lentas A₃ || 263 uitibus] uittis Mommsen |
 longo P₂ || 264 riuos Heinsius | curules R_{pc}, cett. mei : curulem PRac || 266 ius-
 tius K₄ | incitat F₁₇pc, cett. mei : incitet J₃P₁₀ : excitat F₁₇acA₂ || 267 conscen-
 dentem- F₁₇pc, cett. mei, Exc. Flor. : concedentem- W₁F₁₇?acn₁ : contenden-
 tem- P₂ || 268 atque anni gLF₂PRFF₁₇pcJ₃pcn₁ : atque animi P₂F₂ulW₁F₁₇ac
 J₃ac : ac Iani Heinsius || 269 precantes cett. mei, Exc. Flor. : petentes n₁q || 271 rap-
 tis sed gPRF₁₇O₃ac, Exc. Flor. : sed raptis* P₂LF₂W₁FJ₃n₁λ || 272 fulmine
 Cortius | tendens Burmannus || 273 Thuscus Barthius || 275 neque n₁ : non K₆
 θpc | uultum Rac : uultu R_{pc}, cett. mei || 276 inferior Heinsius | ore F₂Z ||
 277 tergunt F₃ || 278 prius F₃ | loquelis Liuii Vat. || 279 per te stil. σ || 280 fa-
 tear Goodyear : fateor codd. | annis Heinsius

CLAVDIVS CLAVDIANVS

seruilem pepulisse notam? defendis honorem
quem fugis, et spernis tanta quem mole tueris?
respuis oblatum, pro quo labente resistis?
quae iam causa morae? quo me cunctabere rursus
285 ingenio? nullus Boreae metus, omnis et Austri
ora silet: cecidit Maurus, Germania cessit,
et Ianum pax alta ligat. te consule necdum
digna feror? titulumne leuem paruique nitoris
credimus, Augusti quo se decorare fatentur,
290 sub iuga quo gentes captiuis regibus egi?
num, si prodigiis casus natura futuros
signat, polluimur macula? quod reris, Eois
omen erat. quamquam nullis mihi cognita rebus
fabula; uix tanto risit de crimine rumor.
295 opprobriis stat nulla fides nec littera uenit
uulgatura nefas: in quo uel maxima uirtus
est tua quod, nostros qui consulis omnia patres,
de monstribus taceas. pellendi denique nulla
dedecoris sanctum uiolant oracula coetum
300 nec mea funestum uersauit curia nomen.
par sceleri dubitasse fuit. quaecumque profana
pagina de primo uenisset limine Phoebi,
ante fretum deleta mihi, ne turpia castis
auribus Italiae factorum exempla nocerent.
305 publicus ille furor (quantum tua cura peregit!)

282 quem tanta (F₂₀)Γ₁σ : tota quem* *Exc. Flor., Exc. Gyr.* || 283 spurium censuit Jeep || 284 quo me gPRW₁FF₁₇ : quonam (P₂)LF₂J₃n₁ || 285 in austrum Iunianus || 287 en Heinsius | nondum L₁₁ || 288 titulumque Lpc? || 289 quem Heinsius || 290 quo F₂Ppc?RFF₁₇acJ₃n₁ : quod Pac?L₁ : qui gmg (om. text.) P₂L F₂ulW₁F₁₇pc | egi F₂Lpc?PRFF₁₇pcJ₃n₁ : egit gP₂F₂ulW₁F₁₇ac | hunc uers. a sententiarum nexu alienum censuit König || 291 num F₁₉ : non omnes mei | sinistros ζ || 292 maculis ζac | reris P₂ulF₂PacRac : rebus gP₂LF₂ulPpcRpcW₁F F₁₇J₃n₁ || 293 omen] nomen F₃ζ : crimen O₃ | eat Heinsius | quamuis A₂ | credita W₂ | numquam certis mihi cognita uerbis Jeep || 295 opprobriis P?Rac, cett. mei : opprobrii* RpcF?L₁₁, *Exc. Flor.* || 298 pellendi gacF₂RW₁FJ₃Zac : pellen- dis gpcPF₁₇n₁ : pal(l)endis P₂CacJ₇L₁S₃ : polluti L : delendi Burmannus : pallendi Paul || 299 uiolant omnes mei, *Exc. Flor.* : uiolent Heinsius || 301 par sceleri Heinsius : par sceleris RacZθ : pars celeris P₂acP : pars sceleris P₂pcRpc, cett. mei | dubi- tasse F₁₇sscr, cett. mei : dubitare F₁₇ : stupuisse Paul || 302 uenisset de primo C₁ : uen. pr. de K₆ | limine F₂Rac, cett. mei : limite P₂F₂ulRpcFJ₃ : littore ζ || 303 deleta gP₂pcLF₂FF₁₇pcJ₃n₁ : delata P₂acPRW₁F₁₇ac | tibi Goodyear || 304 factorum F₂acPRn₁ : factorum* gP₂LF₂pcW₁FF₁₇J₃, *Exc. Flor.* : fatuorum Burmannus : fastorum Paul : fractorum Koch || 305 parenthesin sublatam uoluit Marklandus ad Stat. Silu. 1, 4, 84

22. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER SECVNDVS

secretum meruit. laetetur quisquis Eoos
scribere desierit fastos: portenta Gabinos
ista latent. propriam labem tersisse laborent:
cur ego, quem numquam didici sensiue creatum,
310 gratuler exemptum? delicti paenitet illos:
nos nec credidimus.
fuerit tamen omnibus unum
crimen et ad nostras manauerit usque secures:
plus ideo sumenda tibi fastigia iuris,
ne pereat tam priscus honos, qui portus honorum
315 semper erat. nullo sarciri consule damnum
excepto Stilichone potest. bene praescia tempus
mens tua distulerat: titulo tum crescere posses,
nunc per te titulus. consul succurre grauat
consulibus, quicumque fuit, quicumque futurus;
320 annum redde tuum, quem mox secure sequatur
posteritas, nec iam doleat defensa uetustas.
sic trabeis ultor Stilicho Brutusque repertor.
libertas populi primo tum consule Bruto
reddita per fasces: hic fascibus expulit ipsis
325 seruitium. instituit sublimem Brutus honorem:
asseruit Stilicho. plus est seruasse repertum
quam quaesisse nouum. quid tardius ore uerendo
adnuis et solitus frontem circumfluit ignis?
tandem uince tuum, uincis qui cuncta, pudorem.
330 hos etiam, quamuis corrumpi munere nullo

306 aeos *Exc. Flor.*: *corr. Heinsius*: eous *codd.*: Eois *Barthius* || 307 desierit (*F*₁₇), *cett. mei*: deseruit *A*₂*B*₁*J*₆*acK*₆*O*₂ *σ*: desueuit *uel* desuerit *Heinsius* | latinus *Rgloss.* (libros *subiuncto*), *Heinsius* || 308 tersisse *F*₂*F*₁₇*ulJ*₃*n*₁*F*₃: texisse *LP RW*₁*FF*₁₇: traxisse *A*₂*O*₃: transisse *gP*₂: rasisse* *Barthii cod.*: rosisse *R*₂₃ || 309 quem] que *n*₁: quod *F*₁₇: non *P*₂ | sensi didiciue *L* || 310 gratuler *PRF*₁₇*J*₃ *sscrn*₁: gratulor *J*₃, *cett. mei* | exemptum *F*₁, *sscr*, *cett. mei*: exemplum *P*₂*F*₁₇ *n*₁*P*₁₁, *Exc. Gyr.*: exceptum *F*₂₀ || 311 nec nos *P*₂*LF*₂*W*₁: nos non *σ* || 312 nostras] uersas *P*₂*PRac*: duras *Lpc* || 313 *om.* *CF*₂₀*S*₃, *alii* (*uide Prolegom.*), *spurium putauit Barthius* | iuris] uirtus *Lpc*? : uitas *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: rerum *J*₆ || 314 iam *gW*₁*n*₁ | honor *W*₂ || 315 eras *Goodyear* || 316 placet *K*₄ || 320 redde tuum] redde unum *n*₁: redde suum *Heinsius*: crede tuum *Burmamnus*: restituens *Birt* | quem iam *P*₂*LPRF*₁₇ || 322–326 uerba *inter* stilicho et plus est *om.* *W*₁ || 322 sic *n*₁: sit *F*₁₇?, *cett. mei* || 323 populis *n*₁ | te *F*₂ | bruto *gac*, *cett. mei*: brute *gpcF*₂ || 327 uerendo *gF*₂*ulRu**FF*₁₇*J*₃*n*₁: rubenti *P*₂*LF*₂*PRW*₁ || 328 et solitus *F*₁₇*pc*, *cett. mei*: insolitus *gFF*₁₇*acn*₁: ut solitus *uel* en solitus *Heinsius* | -fluit *cett. mei*, *Exc. Flor.*: -linit (*n*₁)*qF*₁: -luit *Heinsius* | ignis *P*₂*F*₁₇*pc*, *cett. mei*: amnis *P*₂*ulF*₁₇*acB*₁*CJ*₇*acL*₁ || 329 uincis qui *cett. mei*, *Exc. Flor.*: qui uincis* *J*₃*n*₁: uincis quo *LP* || 330 hos *cett. mei*, *Exc. Gyr.*: nos *P*₂: hoc *n*₁

- posse queas, mirare libens ac suscipe cinctus,
quos tibi diuino mecum Tritonia duxit
pectine: tincta simul repetito murice fila
contulimus pensis et eodem neuimus auro,
335 aurea quo Lachesis sub te mihi saecula textit.
hic ego promissam subolem sperataque mundo
pignora praelusi. ueram mox ipse probabis
me uatem nostraeque fidem uenientia telae
fata dabunt.’
dixit gremioque rigentia profert
340 dona, graues auro trabeas. insigne Mineruae
spirat opus. rutilis hic pingitur aula columnis
et sacri Mariae partus. Lucina dolores
solatur; residet fulgente puerpera lecto;
sollicitae iuxta pallescunt gaudia matris.
345 susceptum puerum redimitae tempora Nymphae
auri fonte lauant: teneros de stamine risus
uagitusque audire putes. iam creuerat infans
ore ferens patrem; sed auus maturior aeu
Martia recturo tradit praecepta nepoti.
350 parte alia spumis fucantem Serica frena
sanguineis primae signatus flore iuuentae
Eucherius flectebat equum iaculisque uel arcu
aurea purpureos tollentes cornua ceruos

331 posse queas $gFF_{17}J_3n_1A_2C$: te certum est* $P_2LF_2PRW_1$: posse putem *Burmannus* | hos L_3 | cinctus J_3pc , *cett. mei*: cultus $J_3ac\sigma$ || 332 duxit] uixit *Heinsii Iunianus*: iunxit *Heinsius* || 333 tincta F_2PpcJ_3pc : cuncta $PacJ_3ac$, *cett. mei* || 335 traxit L_{11} , *Heinsius olim* || 336 hinc F_{17} : his* n_1q , *Heinsius* | prouissam P_2 || 337 ipsa L , *Exc. Flor.* | probaris Z || 339 rigentia $F_{17}ul$, *cett. mei*: ingentia F_{17} , *Exc. Flor.*: regalia n_1q || 340 mineruae g (-e in ras.) $P_2F_{17}pcJ_3ac?$, *cett. mei*: mineruam* $P_2ulJ_3pc?A_2CF_{20}$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* || 342 partus marie F_{20} | dolores $gLF_2PRW_1O_3$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: labores* $P_2FF_{17}J_3n_1O_3ul$ | partus cum dolores coniungi uoluit *Mommsen* || 344 pallebant K_6L_4 | matri *Heinsius* | post hunc uers. nonnulla excidisse suspicatur *Jeep* || 346 leuant n_1 | de $P_2LF_2PRW_1O_3$, *Iuntina*: in* $gpcFF_{17}J_3n_1L_1F_1$ | stramine L_1 || 348 ore gerens patrem A_2 : ore patrem referens *Buecheler* | sed auus $gP_2ulF_2sscrFF_{17}acJ_3B_1CJ_6J_7$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: stilicho $P_2LF_2PRF_{17}pcn_1P_{12}$: sed stilico W_1 | maturior aeu $P_2LF_2acPRW_1FF_{17}pcB_1pcK_6L_4$: maturior aeuo $F_2pcJ_3n_1$: maturu uerendo $gP_2ulF_{17}acB_1acCJ_6acJ_7$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* || 350 fucantem λ , *Isengriniana mg*: fugantem R : sulcantem L : fuscantem Z : fumantem $P_2F_2PRulW_1FF_{17}acJ_3pcn_1$, *Exc. Flor.*: firmantem g (ut uid.) : spumantem J_3ac : signantem $F_{17}pc$: undantem $A_3\sigma$ || 351 sanguineis $P_2LF_2PRW_1F_{17}sscr$: purpureo $gF_2sscrRulFF_{17}J_3n_1$ || 352 ui flectit *Birt* | iaculo- C_1 || 353 purpureis *Heinsius olim*: puluereos *Burmannus*

- 355 aureus ipse ferit. Venus hic inuecta columbis
 tertia regali iungit conubia nexu,
 pinnatique nurum circumstipantur Amores
 progenitam Augustis Augustorumque sororem.
 Eucherus timido iam flammea subleuat ore
 uirginis; adridet laeto Thermantia fratri.
 360 iam domus haec utroque petit diademata sexu
 reginasque parit reginarumque maritos.
 talibus inuitat donis dextraeque gerendum
 diua simul porrexit ebur. sollemnibus urnam
 commouet auspiciis aubusque incepta secundat.
 365 tunc habiles armisumeros iam uestibus ambit
 Romuleis; Latii sederunt pectore cultus
 loricaeque locum decuit toga. talis ab Histro
 uel Scythico uictor rediens Gradiuus ab axe
 deposito mitis clipeo candentibus urbem
 370 ingreditur trabeatus equis; speciosa Quirinus
 frena regit currumque patris Bellona, cruentam
 ditibus exuuiis tendens ad sidera quercum,
 praecedit, lictorque Metus cum fratre Pauore
 barbara ferratis innectunt colla catenis
 375 uelati galeas lauro, propiusque iugales
 Formido ingentem uibrat succincta securim.
 uidit ut optato se consule Roma potitam,
 'nunc' ait 'Elysii lucos inrumpere campi,

354 hic L (in ras.) $F_{17}ac$, cett. mei : hinc $P_2F_{17}pc\lambda$: huc L_4 || 355 legali K_6O_3ul
 P_1P_{11} | iunxit $K_6L_4O_3acz_1\sigma$ || 356–360 om. P || 356 nurum Fpc , cett. mei :
 t(h)orum gW_1FacF_{17} || 358 timido $RulW_1F_{17}J_3n_1O_3P_1P_{10}q$: nitido μ : tepido
 $P_2F_2RF?$: trepido* gLF_{20} , Exc. Flor., Exc. Gyr. : cupido 'manus docta in ora Vi-
 cetin. edit.' *Burmannus* || 359 laeto] lento K_6 : retro P_2R || 360–361 om. add. mg
 $F_{17}J_3$, alii, inter 349 et 350 posuit J_6ac (uide *Prolegom.*) || 360 iam n_1P_{11} , Exc.
 Flor.? : nam* cett. mei | utroque] ab utroque z_1 : in utroque P_4 || 362 dextrae-
 $P_2LF_2pc?PRW_1n_1$: dextra- $g?pcRulFF_{17}J_3$, Exc. Flor. | gerendum P_2PRW_1
 $J_3pcZpcF_{17}sscr$: regendum $gLF_2RulFF_{17}J_3acB_1\sigma$: regende n_1 : tenendum *Sca-*
liger : regentum *Birt* || 363 auram uel auras *Paul* || 364 commouet] et mouet L_1 :
 tum mouet *Heinsius* || 365 nunc P_{11} | armisumeros $gLPR$:umeros armis cett.
 mei | iam *Rac*, cett. mei : tam J_3 : dea *Rpc*, mr, $F_{17}n_1$ || 366 corpore \varnothing || 367 do-
 cuit Exc. Flor., Exc. Gyr. || 370 speciosa *Psscr*, *Burmannus*, *Schraderus* : spaciosa
 Pn_1 : spatiosa cett. mei : spumosa *Wakefield* || 371 cruentam λ , *Gronovius* : cruen-
 tum $gP_2ulLF_2pcFF_{17}J_3n_1$, Exc. Flor. : cruentat $P_2F_2acPRW_1F_{17}mg$, Exc. Gyr. :
 cruenta *Buecheler* || 374 colla cett. mei, Exc. Flor., Exc. Gyr. : terga $FF_{17}J_3n_1W_2$ ||
 375 lauris $P_{11}pc$: auro L | propius- F_2pcR , cett. mei : propius- PW_1F_{17} : iuxta-
 Rgloss. || 377 potitam $F?$, cett. mei, Exc. Flor. : petitam n_1q

CLAVDIVS CLAVDIANVS

380 nunc libet, ut tanti Curiis miracula uoti
Fabriciisque feram, famae qui uulnere nuper
calcatam fleuere togam: iam prata choreis
pulsent nec rigidos pudeat luisse Catones.
audiat hoc senior Brutus Poenisque tremendi
385 Scipiadae, geminis tandem quod libera damnis
unius auxilio fasces Libyamque recepi.
quod superest unum precibus, fortissime consul,
adde meis, urbique tuum largire parumper,
quem rogat, aduentum: quam tu belloque fameque
depulsa terris iterum regnare dedisti.
390 splendida suscipiant alium te rostra Camillum,
ultorem uideant seruatoremque Quirites
et populus quem ductor amas: quibus Africa per te
nec prius auditas Rhodanus iam donat aristas,
ut mihi uel Massyla Ceres uel Gallica prosit
395 fertilitas messesque uehat nunc umidus Auster,
nunc Aquilo, cunctis ditescant horrea uentis.
quae tum Flaminiam stipabunt milia uulgi!
fallax o quotiens puluis deludet amorem
suspensum, ueniens omni dum crederis hora!
400 spectabant cupidae matres spargentur et omnes
flore uiae, superes cum Pincia culmina consul
arduus, antiqui species Romana senatus.
Pompeiana dabunt quantos proscaenia plausus!

379 conlibet *Goodyear* || 380 uulnera *Heinsius* || 383 audiat *PpcRpcn₁pc*, *cett.*
mei: audeat *F₂PacRacZac*: gaudeat *Heinsius* | brutus senior *A₂B₁* | tremendi
Rmr(n₁), *cett.* *mei*: timendi *F₂ζθac* || 385 fasces] poenos *gB₁J₆J₇acL₁L₄pc*, *Vicetina*, *Exc. Gyr.* | recepi *Rac*, *cett.* *mei*: recepit *Rpc*, *mr*, *W₁n₁P₁θ* || 386 mitis-
sime *σ* || 388 bello- *P₂LF₂PRW₁*, *Iuntina*: bellis- *gFF₁₇J₃n₁P₁P₁₀* || 389 de-
pulsa *cett.* *mei*, *Exc. Flor.?*: depulsam *n₁Z* || 390 suscipiant *cett.* *mei*, *Exc. Flor.*:
-ent *P₂*: -unt *g* || 391 ultorem] auctorem *F₁₇J₃J₇acL₁S₃*: uictorem *R₄*: tuto-
rem *σ* | solatorem- *F₁₇O₃* || 392 ames *gF₁₇J₃CJ₆J₇ac*, *Exc. Flor.* | per te *gpc*
F₂pc, *cett.* *mei*: parte *gacF₂acF₃*: Barce *Heinsius* || 393 adductas uel aduectas
Barthius || 394 seges *F₃* || 395 uehat *R*, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: uehant* *gpc?P₂F₂P*:
ferat *FK₆L₄P₁σ*: ferant *LW₁J₃n₁*: sciant! *F₁₇* || 396 totis *ζ* || 397 nunc *LA₂*
B₁P₁₄ || 398 a*F₁₇* | puluis *P₂LPRW₁Zθλ*: rumor *gF₂RulFF₁₇J₃n₁P₁*, *Exc.*
Flor. | deludet *PsscrF₁₇pc*, *cett.* *mei*: -at *Pn₁*: -it *A₂O₇Zμσ* || 400 matres cupi-
dae *A₂* || 401 superes *F₁₇pcJ₃?F₃(λ)*: superet* (*L*)*F₁₇ac*, *cett.* *mei* | pincia *Rac*,
König: phicia *P₂PRpcW₁λ*: phitia *cett.* *mei*: pythia *Vicetina*: Flauia *Paul* | cul-
mina *P₂F₂PRW₁FF₁₇mgZpc*: lumina *gacF₁₇*: limina *gpcLJ₃n₁P₁λ* || 402 post
arduus aliquid deesse censet *Jeep* | species Romana locutio nonnullis suspecta et for-
tasse corrupta: species germana *König*: specie comitante *Paul*: species renouata
Goodyear

22. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER SECVNDVS

405 ad caelum quotiens uallis tibi Murcia ducet
 nomen Auentino Pallanteoque recussum!
 nunc te conspiciam castris permitte relictis,
 mox et cum genero trabeis uisura secundis.
 haec dum Roma refert, iam Fama loquacibus alis
 410 peruolat Oceanum, linguis et mille citatos
 festinare iubet proceres; nullique senectus,
 non iter hibernis obstant nec flatibus Alpes.
 uincit amor: meriti pridem clarique uetustis
 fascibus ad socii properant et uindictis annum.
 sic ubi fecunda reparauit morte iuuentam
 415 et patrios idem cineres collectaque portat
 unguibus ossa piis Nilique ad litora tendens
 unicus extremo Phoenix procedit ab Euro,
 conueniunt aquilae cunctaeque ex orbe uolucres,
 ut Solis mirentur auem; procul ignea lucet
 420 ales, odorati redolent cui cinnama busti.
 nec minor in caelo chorus est: exultat uterque
 Theodosius diuique tui; Sol ipse quadrigis
 uere coronatis dignum tibi praeparat annum.
 est ignota procul nostraeque inperuia genti,
 425 uix adeunda deis, annorum squalida mater,
 immensi spelunca aeui, quae tempora uasto
 suppeditat reuocatque sinu. complectitur antrum,
 omnia qui placido consumit numine, serpens
 perpetuumque uiret squamis caudamque reductam
 430 ore uorat tacito relegens exordia lapsu.

404 uallis quotiens $F_{17}O_3$ | murcia Rac : marcia $LRpcW_1FF_{17}$, *Exc. Flor.*:
 martia $gP_2F_2PJ_3n_1$ | ducet] tollet $A_2B_1F_3$: dicet *Wakefield* || 405 recussum Ppc
 $RpcJ_3pc$: recussu ($F_2?$) $W_1sscr(F_{17})$: recessu $gP_2LRulW_1Fn_1$: recussis $F_{17}ul$ ||
 406 nunc primum aspiciam *Heinsius*, uel nunc primas uideam ('sed ea longius ab-
 eunt', ut ait *Burmannus*) || 407 trabeas . . . secundas J_6pc || 408 loquacibus *cett. mei*,
Exc. Flor.: procacibus Z : uolacibus F_{17} : sonacibus *Heinsius* | ales* *Heinsius* (quem
 si sequamur, linguis non cum mille sed cum loquacibus coniungendum sit, quod mihi
 frigidum uidetur) || 410 nulli- $gPRFF_{17}J_3n_1$: nullis- P_2LF_2Pbis (uide ad 23,
 17) W_1 || 412 meriti pridem R (cum gloss. e(meriti) *sscr*), *cett. mei*: meritum pri-
 dem L : meritis pridem uel pridem emeriti *Heinsius* || 414 fecundam $B_1CJ_7K_6pc$
 P_1S_3 || 415 portans *Mommsen* || 416 tendens $F_2ulW_1F_{17}J_3pcn_1$, *Vicetina*, *Exc.*
Gyr.: tandem F_2J_3ac , *cett. mei* || 419 et L_3 | mirentur $F_{17}pcn_1pc$, *cett. mei*: mi-
 rantur $F_{17}acn_1acL_3P_{11}$ || 420 redolent cui Ppc , *cett. mei*, *Exc. Flor.*: redolent et
 P_2RZ : redolent et cui Pac : redolet quae *Burmannus* || 424 genti *König*: menti
codd. || 428 quae $W_1F_{17}O_3\sigma$ || 429 perpetuis- A_2 | uirens μ , *Exc. Gyr.* | reduc-
 tam $F_2acF_{17}pc$, *cett. mei*: reducto $gF_2pcW_1J_3$: redacto $F_{17}ac$ || 430 morsu F_1

CLAVDIVS CLAVDIANVS

uestibuli custos uultu longaeua decoro
ante fores Natura sedet, cunctisque uolantes
dependent membris animae. mansura uerendus
scribit iura senex, numeros qui diuidit astris
435 et cursus stabilesque moras, quibus omnia uiuunt
ac pereunt fixis cum legibus. ille recenset
incertum quid Martis iter certumque Tonantis
prospiciat mundo; quid uelox semita Lunae
pigraque Saturni; quantum Cytherea sereno
440 curriculo Phoebique comes Cyllenius erret.
illius ut magno Sol limine constitit antri,
occurrit Natura parens seniorque superbis
cantiem inclinat radiis. tum sponte reclusus
laxauit postes adamans, penetrale profundum
445 panditur et sedes aeuique arcana patescunt.
his habitant uario faciem distincta metallo
saecula certa locis: illic glomerantur aena,
hic ferrata rigent, illic argentea cudent.
eximia regione domus, contingere terris
450 difficiles, stabant rutili, grex aureus, anni.
quorum praecipuum pretioso corpore Titan
signandum Stilichone legit; tunc imperat omnes
pone sequi dictisque simul conpellat euntes:
'en, cui distulimus melioris saecula metalli,
455 consul adest. ite optati mortalibus anni,
ducite uirtutes; hominum florescite rursus
ingeniis, hilares Baccho frugumque feraces.
non inter geminos Anguis glaciale Triones

433 descendunt *Birt* | mansura $F_{17}pc(J_3)$, *cett. mei*: mansueta $F_{17}acO_3ac$ ||
434 et *Birt* || 436 et $LZ\lambda$ | tum uel ceu *Heinsius* || 437 iter martis L_4 || 438 pro-
spiciat $P_2W_1Fn_1q$, *Exc. Flor.*: proficiat *cett. mei*: perficiat $CL_1L_{11}W_2\lambda$ | uelox
quid *Birt* || 440 erret $g^?pc$, *cett. mei*, *Exc. Flor.*: haeret n_1 || 441 magno sol limine
 $P_2L(F_2)PRW_1P_{12}$: phebys ad limen $gF_2sscrFF_{17}J_3n_1$: magnus Sol limine *Bur-*
mannus || 442 occurrit $FJ_3F_{20}S_3$ | parens $A_2O_7P_{10}$: potens Rpc , *cett. mei*:
duce Rac || 443 cum $F_{17}CO_3$ | reclusus $P_2LF_2acPRW_1$: -os $gF_2pcRulFJ_3n_1$:
-as F_{17} || 445 antrique Ppc || 446 his *Scaliger*: hic *cett. mei*: hinc Rn_1 , *Exc. Flor.* |
faciem $gLRacZ\lambda$: facies Rpc , *cett. mei* || 447 om. add. mgg | illinc n_1q : illis *Hein-*
sius || 448 hic . . . illic *cett. mei*, *Exc. Flor.*: hinc . . . illinc P_2n_1 : his . . . illis *Hein-*
sius || 449 extrema *Schraderus* || 450 difficiles F_{20} : difficilis *omnes mei*: difficili
 P_1Zac | stabant rutili $W_1F_1^? \theta ac$, *Scaliger*. *Geuarius*: rutili stabant J_6ac : stabat
rutili $FF_{17}(J_3)n_1C_1L_1$: rutili stabat gP_2LF_2PR , *Exc. Flor.*: splendent rutili
Escor. Q. I. 14 || 451 stamine L_4 || 454 en cui $gRulW_1FF_{17}J_3n_1$, *Exc. Flor.*: en
quem F_2ul : in quem $(P_2)LF_2PRZ\lambda$ || 455 om. add. mgF | ite] uos K_4 || 457 bacchi
 K_8ma

22. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER SECVNDVS

460 sibilet, inmodico nec frigore saeuia Vrsa,
non toruo fremat igne Leo, nec brachia Cancri
urat atrox aestas, madidae nec prodigus urnae
semina praerupto dissoluat Aquarius imbre.
Phruxeus roseo producat fertile cornu
uer Aries, pingues nec grandine tundat oliuas
465 Scorpis; autumnu maturet germina Virgo,
lenior et grauidis adlatret Sirius uuis.
sic fatus croceis rorantes ignibus hortos
ingreditur uallemque suam, quam flammeus ambit
rius et inriguis largum iubar ingerit herbis,
470 quas Solis pascuntur equi; flagrantibus inde
caesariem sertis et lutea lora iubasque
subligat alipedum. gelidas hinc Lucifer ornat,
hinc Aurora comas, iuxtaque alludit habenis
aureus et nomen praetendit consulis annus;
475 inque nouos iterum reuoluto cardine cursus
scribunt aethereis Stilichonem sidera fastis.

459 non $O_2 \Gamma_1$ || 460 non $gF_2 PRW_1 J_3$: nec $P_2 LFF_{17} n_1$ | toruo $gF_2 Rul W_1 F_{17} J_3 n_1 O_3 q$: torto *Exc. Gyr.*: toto* $P_2 LPRZ \lambda$, *Exc. Flor.*: tosto *Heinsius olim* | ore* P_2 || 461 aestas *cett. mei, Exc. Flor.*: aetas n_1 || 462 praerupto (n_1), *cett. mei*: prorupto* $A_2 ac? pc?$, *Heinsius*: praecipiti *Rsscr*: prerupit? W_1 || 463 perducatur S_3 || 464 haristas ζ || 465 germina (n_1), *cett. mei*: gramina $P_2 W_1 F_{17}$ || 467 rorantes] halantes uel rutilantes uel redolentes *Heinsius*: radiantes *Schraderus* | ignibus $F_{17} pc$, *cett. mei*: finibus $gF_{17} ac J_3$: floribus $J_6 pc \Gamma_1$: crinibus F_{14} | (h)ortos $gLF_2 pc W_1 FF_{17} J_3 n_1$: ortus $P_2 F_2 ac PR$ || 469 latum g || 470 flagrantibus $RJ_3 pc (n_1)$, *cett. mei*: fragrantibus *Rul*: flagrantibus $PJ_3 ac$ || 471 lutea $J_3 pc$, *cett. mei, Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: lactea $gPJ_3 ac$: lethea W_1 : laurea $C_1 P_{10} ac$ | colla $F_{17} O_3$ || 473 alludit $J_3 sscr$, *cett. mei*: illudit $F_{17} O_3 ac$: adridet* $gFJ_3 J_7$ | habenas R_{31} : harenis ζ

DE CONSVLATV STILICHONIS

LIBRI TERTII PRAEFATIO

Maior Scipiades, Italis qui solus ab oris
 in proprium uertit Punica bella caput,
 non sine Pieriis exercuit artibus arma:
 5 semper erat uatum maxima cura duci.
 gaudet enim uirtus testes sibi iungere Musas;
 carmen amat quisquis carmine digna gerit.
 ergo seu patriis primaueus manibus ultor
 subderet Hispanum legibus Oceanum,
 10 seu Tyrias certa fracturus cuspide uires
 inferret Libyco signa tremenda mari,
 haerebat doctus lateri castrisque solebat
 omnibus in medias Ennius ire tubas.
 illi post lituos pedites fauere canenti
 laudauitque noua caede cruentus eques.
 15 cumque triumpharet gemina Karthagine uicta
 (hanc uindex patris uicerat, hanc patriae),
 cum longi Libyam tandem post funera belli
 ante suas maestam cogeret ire rotas,
 20 aduexit reduces secum Victoria Musas
 et sertum uati Martia laurus erat.

23 1—24 gP₂, L, F₂P, R, W₁, FF₁₇J₃n₁

codicum inscriptiones: prologus libri decimi g: liber secundus explicit. incipit tertius R: praefatio in librum sextum W₁: praefatio in tertium librum de laude stiliconis F₁₇: praefatio in tertium librum de laudibus stiliconis J₃ma: de consulatu stiliconis liber II explicit incipit liber III praefatio Exc. Flor.

23 1 solus gpc, cett. mei: solis gacn₁: ductus Isengriniana mg: ductor Hein-
 sius || 3 non F₁₇pc, cett. mei: nec F₁₇ac || 5 testes sibi gpc?J₃pc, cett. mei: sibi
 testes P₂: testes sub- J₃acn₁ || 6 facit P₂O₂ || 7 patriis gpcLRW₁J₃pc?: patris
 gacP₂F₂PPF₁₇J₃?acn₁ || 10 timenda O₇ || 12 omnibus] comminus uel horridus
 Burmannus || 13 illi Rpc, cett. mei: illic Rac | siluere A₂ || 14 laudauit- J₃pc,
 cett. mei, Exc. Flor., Exc. Gyr.: laudabat- gF₁₇J₃acn₁ | clade J₃pc || 15 uictor P₁₃,
 Cuiacii uetus || 16 patris gLRulW₁FJ₃acn₁? : patri P₂F₂PRF₁₇J₃pc || 17 et
 Goodyear | tempora g | post hunc uers. 22, 387—411 iterati sunt in P || 19 adduxit
 FF₂₀ac | secum reduces σ

24. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER TERTIVS

noster Scipiades Stilicho, quo concidit alter
Hannibal antiquo saeuior Hannibale,
te mihi post quinos annorum, Roma, recursus
reddidit et uotis iussit adesse suis.

24

DE CONSVLATV STILICHONIS

LIBER TERTIVS

Quem populi plausu, procerum quem uoce petebas,
aspice, Roma, uirum. iam tempora desine longae
dinumerare uiae uisoque adsurgere semper
pulvere: non dubiis ultra torquebere uotis.
5 totus adest oculis, aderat qui mentibus olim,
spe maior, fama melior. uenerare curulem,
quae tibi restituit fasces; conplectere dextram,
sub iuga quae Poenos iterum Romana redegit;
excipe magnanimum pectus, quo frena reguntur
10 imperii, cuius libratur sensibus orbis.
os sacrum, quod in aere colis, miraris in auro,
cerne libens: hic est pro te bellator ubique,
defensor Libyae, Rheni calcator et Histri.
ostentare suos prisco si more labores
15 et gentes cuperet uulgo monstrare subactas,

24 1—369 gP₂, L, F₂P, R, W₁, FF₁₇J₃n₁

23 21 quo F₁₇pc, cett. mei: qui F₁₇ac: cui Heinsius || 23 me tibi Wakefield |
quinos P₁₀pc, Scaliger: quintos omnes mei

codicum inscriptiones: in laudes stil. pan. III Pmr: incipit liber sextus. de con-
sulatu stiliconis liber tertius W₁: claudiani panegyris alia in laudes stiliconis Ø:
liber tertius de laudibus stiliconis L₃: incipit liber de aduentu stiliconis in urbem J₆

24 1 procerum R, cett. mei: placida Rul || 2 desine tempora P₁₀ || 3 annume-
rare L₃ | morae K₆ || 4 nec Ø || 6 curules P₂pc? || 7 amplectere W₁ Øul || 8 red-
egit F₂, cett. mei: coegit P₂: subegit F₂sscrF₁₇F₂₀: reduxit J₆ || 11 sacrum Pac,
cett. mei: sanctum Ppc || 12 pro te gLW₁FF₁₇J₃n₁: felix*P₂F₂PRP₁₃, Iuntina |
bellator] pugnator gK₆: qui pugnat F₁: qui bellat Heinsius || 13 calcator gFF₁₇
J₃n₁A₂C₁: pacator* P₂LF₂PRW₁ | hebri (histri sscr) W₁

certassent utroque pares a cardine laurus :
 haec Alamannorum spoliis, Australibus illa
 ditior exuuiis; illinc flauente Sygambri
 caesarie, nigris hinc Mauri crinibus irent.
 20 ipse albis ueheretur equis currumque secutus
 laurigerum festo fremuisset carmine miles.
 hi famulos traherent reges; hi facta metallo
 oppida uel montes captiuaque flumina ferrent.
 hinc Libyci fractis lugerent cornibus amnes;
 25 inde catenato gemeret Germania Rheno.
 sed non inmodicus proprii iactator honoris
 consul, Roma, tuus. non illum praemia tantum
 quam labor ipse iuuat; strepitus fastidit inanes
 inque animis hominum pompa meliore triumphat.
 30 non alium certe Romanae clarius arces
 suscepere ducem, nec cum cedente rediret
 Fabricius Pyrrho nec cum Capitolia curru
 Pellaeae domitor Paulus conscenderet aulae.
 nec similis Latias patefecit gloria portas
 35 post Numidas Mario, post classica Martis Eoi
 Pompeio. nulli pars aemula defuit umquam
 quae grauis obstreperet laudi, stimulisque malignis
 facta sequebatur quamuis ingentia liuor.
 solus hic inuidiae fines uirtute reliquit
 40 humanumque modum. quis enim liuescere possit
 quod numquam pereant stellae, quod Iuppiter altum
 possideat caelum, quod nouerit omnia Phoebus?
 est aliquod meriti spatium quod nulla furentis
 inuidiae mensura capit. ductoribus illis
 45 praeterea diuersus erat fauor: aequior ille
 patribus, inuisus plebi; popularibus illi
 munito studiis languebat gratia patrum.

16 certassent $P_2LF_2PRW_1$: certarent $gFF_{17}J_3n_1$ || 20 ille P || 22 traherent famulos F_{20} | facta] fracta σ : ficta *Heinsius* | metallo $P_2LF_2PRW_1$: metallis $g?FF_{17}J_3n_1$ || 24 lugerent $gpc?Pul$, *cett. mei* : lucerent PP_{11} , *Exc. Flor.* || 28 iuuat . . . labor F_{20} | ipse] iste Z , *Bodl. Add. A. 208* : ille μ || 30 laetius *Good-year* || 33 contenderet p^2 || 34 non n_1q || 37 quin g | laudi *cett. mei, Exc. Flor.* : laudes $gB_1CJ_6J_7$ || 39 relinquit $F_{20}J_6K_6L_{11}\sigma$ || 41 pereant stellae *cett. mei, Exc. Flor.* : st. pereant L : pereunt st. $gF_{17}n_1?O_3acP_1$ | iugiter *Heinsius* | altum $gpcP_2LRW_1FP_1Z\vartheta$: olim $F_2PF_{17}J_3n_1O_3$ || 42 possideant *Heinsius* || 43 aliquod $gP_2LPpcRFJ_3$: aliquid $F_2W_1n_1 : F_{17}$ *incert.* | meritis *Heinsius* || 44 illis] olim *Flor. Gall.* || 45 diuersus *cett. mei, Exc. Flor.* : diuinus n_1pcq | auctior *Birt*

24. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER TERTIVS

50 omnis in hoc uno uariis discordia cessit
 ordinibus: laetatur eques plauditque senator
 uotaque patricio certant plebeia fauori.
 o felix, seruata uocat quem Roma parentem!
 o mundi communis amor, cui militat omnis
 Gallia, quem regum thalamis Hispania nectit,
 cuius et aduentum crebris petiere Quirites
 55 uocibus et genero meruit praestante senatus!
 non sic uirginibus flores, non frugibus imbres,
 prospera non fessis optantur flamina nautis
 ut tuus aspectus populo. quae numine tanto
 litora fatidicas attollunt Delia laurus,
 60 uenturi quotiens adfulsit Apollinis arcus?
 quae sic aurifero Pactoli fonte tumescit
 Lydia, cum domitis apparuit Euhius Indis?
 nonne uides et plebe uias et tecta latere
 matribus? his, Stilicho, cunctis inopina reluxit
 65 te uictore salus. septem circumspecte montes,
 qui solis radios auri fulgore lacescunt,
 indutosque arcus spoliis aequataque templa
 nubibus et quidquid tanti struxere triumphi.
 quantae profueris, quantam seruaueris urbem,
 70 attonitis metire oculis. haec fabula certe
 cuncta forent, si Poenus adhuc incumberet Austro.
 mos erat in ueterum castris, ut tempora quercu
 uelaret, ualidis fuso qui uiribus hoste
 casurum potuit morti subducere ciuem.
 75 at tibi quae poterit pro tantis ciuica reddi

49 senatus J₇K₆ || 50 fauore gP₂W₁FF₁₇ | uers. sic refecit A₂: uotaque patri-
 cios iterant (?) plebea canores || 51 quem roma uocat seruata F₁₇A₂B₁F₃O₃ac₅ ||
 55 genero meruit Rmr, cett. mei, Exc. Flor.: meruit genero W₁(n₁)L₁z₁θ | prae-
 stante Rmr, cett. mei: patrans FK₆: patiente Delrii cod. || 56 arboribus Bur-
 mannus || 57 nec F₁₇A₂? | fessis P₂LF₂PR, Iuntina: lassiss gW₁FJ₃pcn₁: lapsis
 F₁₇(J₃ac) || 58 populis F₃ | quae J₃pc, cett. mei: quo RmrJ₃ac: quem gP₂: cui
 P₂ul || 59 laurus (-os) omnes mei, Exc. Flor., Exc. Gyr.: uoces J₇pc: sortes Hein-
 sius || 60 adfulsit gP₂pcW₁FF₁₇J₃n₁C: adfulget F₂PRP₁₀ul: effulsit A₂: efful-
 get Lλ || 61 quae J₃ul, cett. mei: quo F₁₇: non gpcJ₃L₄ || 64 his P₂, cett. mei:
 hic* n₁, Vicetina: ut* gP₂ulCF₂₀, Exc. Flor.: in F₂ac: o F₂pc, Camers | relucet
 F₂₀: refulsit Γ₁ || 66 splendore (n₁)q || 67 indutos- gpcF₂RFJ₃O₃: inductos- gac,
 cett. mei || 68 tanti quicquid P₁₄ || 69 quantae Heinsius: quantam C₁: quantum
 omnes mei || 71 p(o)enus F₂pc, cett. mei: rhenus F₂acW₁, Exc. Flor. || 73 qui
 fuso A₂ || 74 morti potuit P₂F₁₇O₃ac

CLAVDIVS CLAVDIANVS

moenibus? aut quantae pensabunt facta coronae?
nec solam populi uitam debere fatetur
armis Roma tuis; sed, quo iucundior esset
lucis honoratae fructus, uenerabile famae
80 pondus et amissas uires et regna recepit.
iam non praetumidi supplex Orientis adeptam
legatis poscit Libyam famulosue precatur
(dictu turpe) suos, sed robore freta Gabino
te duce Romana tandem se uindicat ira.
85 ipsa iubet signis bellaturoque togatus
imperat: expectant aquilae decreta senatus.
ipsa tibi trabeas ultro dedit, ipsa curulem
obtulit ultori fastosque ornare coegit.
nil perdit decoris prisci nec libera quaerit
90 saecula, cum donet fasces, cum proelia mandat
seque etiam creuisse uidet. quis Gallica rura,
quis meminit Latio Senonum seruuisse ligones?
aut quibus exemplis fecunda Thybris ab Arcto
uexit Lingonico sudatas uomere messes?
95 illa seges non auxilium modo praebuit urbi,
sed fuit indicio, quantum tibi, Roma, liceret:
admonuit dominae gentes instarque tropaei
rettulit ignotum gelidis uectigal ab oris.
hoc quoque maiestas augescit plena Quirini,
100 rectores Libyae populo quod iudice pallent
et post emeritas moderator quisque secures
discrimen letale subit: quid Poenus arator
intulerit, madidus quantum transmiserit Auster.
ardua qui late terris responsa dedere,

76 pensent tua *Heinsius* | facta *F₁₇pc, cett. mei*: fata *F₁₇acO₃*: acta *Birt* ||
77 nec] non *n₁P₁₀q*: hic *g* | solam *J₃ac, cett. mei*: -um *F₂PF₁₇J₃pc* || 78 extet
Heinsius || 80 et¹] ut *Barthius* | auulsas *P₁₄* | urbes *ø* || 81 *om. add. mg J₃* ||
82 famulosque *J₃A₂F₂₀K₆L₄* || 83 freta] fulta *FJ₃K₆L₄*: firma *F₂₀* || 85 bella-
turo- *gpc, cett. mei*: bellatoris- *W₂*: bellatori- *P₁₄*: belator- *n₁* || 86 et spectant
Vicetina || 88 ultori *L (in ras.) F₁₇pc, cett. mei*: haec ultro *gFF₁₇acJ₃* | fastosque
P₂F₂PRF₂₀ulZ: fastos *W₁n₁*: fascesque *P₂ulL*: fasces *gFF₁₇J₃* || 90 cum . . .
cum *omnes mei, Exc. Flor.*: cui . . . cui *Exc. Flor. ul* || 91 seque] sepe *P₂O₂*: sese
P₂ulO₂ul: nunc *P₂uln₁* | rura] iura *P₂*: rutra *Heinsius* || 92 inseruisse *A₂*: sese
K₆L₄ || 93 ab alto *W₁F* || 94 sulcatas *Wakefield* | terras *g* || 95 praebuit]
pertulit *p₂*: praestitit *L₃* || 97 triumpho *A₂* || 98 detulit *P₁₁* || 99 hoc *Rmr, cett.*
mei: haec *gP₂ulO₃*: hic *P₂* | quirini *Rmr, cett. mei*: quiritu? *L₁*: Quiriti *Heinsius* ||
100 libyae pop. *Exc. Flor.?, Iuntina, Exc. Gyr.*: libyci pop.* *omnes mei*: pop. li-
bici *P₁₄* || 102 mortale *P₁₀ac* | quid *cett. mei, Exc. Flor.*: quod *Ln₁* || 104 terris]
populo *K₄*

24. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER TERTIVS

- 105 hic trepidant humiles; tremuit quos Africa nuper,
cernunt rostra reos. cani uirtutibus aevi
materiem pandit Stilicho populumque uetusti
culminis inmemorem dominandi rursus in usum
excitat, ut magnos calcet metuendus honores,
110 pendat iustitia crimen, pietate remittat
errorem purosque probet damnetque nocentes
et patrias iterum clemens exerceat artes.
fallitur egregio si quis sub principe credit
seruitium. numquam libertas gratior extat
115 quam sub rege pio. quos praeficit ipse regendis
rebus, ad arbitrium plebis patrumque reducit
conceditque libens, meritis seu praemia poscant
seu punire uelint. posito iam purpura fastu
de se iudicium non indignatur haberi.
120 sic docuit regnare socer, sic casta iuuentae
frena dedit, teneros his moribus imbuit annos,
uerior Augusti genitor, fiducia belli,
pacis consilium, per quem squalore remoto
pristina Romuleis iam floruit artibus aetas,
125 per quem fracta diu translataque paene potestas
non oblita sui seruilibus exulat aruis,
in proprium sed ducta larem uictricia reddit
fata solo fruiturque iterum, quibus haeserat olim,
auspiciis capitique errantia membra reponit.
130 proxime dis consul, tantae qui prospicis urbi,
qua nihil in terris conplectitur altius aether,
cuius nec spatium uisus nec corda decorem
nec laudem uox ulla capit, quae luce metalli

105 hic **RFJ₃pcZ** : hinc **P₂F₂PW₁F₁₇n₁** : hii **gLJ₃ac** : nunc* **Pul** | tremuit **gF₂[?]pc**, **sscr**, **FF₁₇pcJ₃n₁** : tenuit **F₁₇ac** : timuit **P₂LPRW₁** || 106 cani] docti **J₆sscr** || 110 pandat **P₂** || 112 om. **P₂F₂** (add. mg) || 113 si quis **n₁q** : quisquis **cett. mei** || 114 nusquam **Burmannus** || 117 poscat **W₁K₆** : poscunt **Vicetina** || 118 uelit **K₆** || 119 dedignatur **P₂F₁₇** || 120 regnare socer (**n₁**), **cett. mei** : regni socer et **C₁J₆J₇acS₃**, **Exc. Flor.** | casta] cauta* **Exc. Flor.** : tanta **P₁₃** : acta **A₂** : arta **B₁acJ₆Zpc** : apta **CpcP₄F₁pc**, **Flor. Gall.** || 121 his **gW₁FF₁₇J₃n₁** : sic **P₂LF₂PR** | imbuit **J₃pc**, **cett. mei** : induit **gW₁J₃acn₁**, **Exc. Flor.** : instruit **L₃** || 124 iam floruit **Heinsius** : infloruit **codd.** : en floruit **Heinsius** : effloruit uel refluoruit **Burmannus** : inclaruit **Wakefield** | arcibus **K₄** || 125 om. add. mg **F₁₇J₃** || 126 exulat aruis (*nouam Romam significat poeta, quam rexerat seruus Eutropius*) exulat armis **FA₂P₁₄Z[?]ac** : exul ab aruis **Paul** || 127 in primum **P₂** | sed ducta **K₄**, **Exc. Flor.?** : seducta omnes **mei** || 128 arx erat **Goodyear** || 129 reliquit **F₃** || 131 nil **F₁₇L₁₁** || 132 non . . . nec **O₃Z** || 133 laudis **O₇**

135 aemula uicinis fastigia conserit astris,
 quae septem scopulis zonas imitatur Olympi,
 armorum legumque parens, quae fundit in omnes
 imperium primique dedit cunabula iuris,
 haec est exiguis quae finibus orta tetendit
 140 in geminos axes paruaque a sede profecta
 dispersit cum sole manus. haec obuia fatis
 innumeras uno gereret cum tempore pugnas,
 Hispanas caperet, Siculas obsideret urbes
 et Gallum terris prosterneret, aequore Poenum,
 numquam succubuit damnis et territa nullo
 145 uulnere post Cannas maior Trebiamque fremebat,
 et, cum iam premerent flammae murumque feriret
 hostis, in extremos aciem mittebat Hiberos,
 nec stetit Oceano remisque ingressa profundum
 uincendos alio quaesiuit in orbe Britannos.
 150 haec est in gremium uictos quae sola recepit
 humanumque genus communi nomine fuit,
 matris, non dominae ritu, ciuesque uocauit
 quos domuit nexuque pio longinqua reuinxit.
 huius pacificis debemus moribus omnes
 155 quod ueluti patriis regionibus utitur hospes,
 quod sedem mutare licet, quod cernere Thylen
 lusus et horrendos quondam penetrare recessus,
 quod bibimus passim Rhodanum, potamus Oronten,
 quod cuncti gens una sumus. nec terminus umquam
 160 Romanae dicionis erit. nam cetera regna
 luxuries uitiiis odiisque superbia uertit:

135 et J_7ac || 136 potens R_4 | fundit F_2pc , *cett. mei* : fudit J_3 || 138 tetendit
cett. mei, *Exc. Flor.* : retendit? F : recedit B_1ulW_2 || 139 in] ad K_4 | (*profecta* $F_{17}?$
ac, *cett. mei* : *profectas** $LW_1F_{17}pc?CJ_7L_4S_3$, *Exc. Flor.* : *g incert.* || 140 dispersit]
expandit Escor. Q. I. 14 : dispescit *Scaliger (teste Heinsio)* | fatis gLF_2RmrFF_{17}
 J_3n_1 , *Exc. Flor.* : uotis $P_2PRW_1F_{17}mgF_{20}ul$ || 142 obsideret (P_2), *cett. mei* : sub-
 mitteret n_1 : subuerteret *Abrinc. 135* || 146 premerent $gLFF_{17}J_3n_1$: premeret
 (*flammi*) A_2 : fremerent (-et W_1) P_2F_2PR | feriret (-ent R) $P_2LF_2PW_1$, *Iun-*
tina : teneret $gFF_{17}J_3n_1$ || 147 ad F | acies μ | mutabat J_7z_1 || 148 remis (*om.*
-que) F_2 || 149 praesciuit L_4 || 150 gremio F_{20} | (*quae uictos* Z || 152 dominae P_2pc ,
cett. mei : domino P_2acP : domini L_3 || 153 suo *Heinsii Iunianus* || 154 cuius λ ||
 155 patriis P_2pc , *cett. mei* : patris P_2ac : propriis *Oxon. Exon. 23* || 157 lusus $RW_1\theta$,
Exc. Flor., *Exc. Gyr.* : rursus *cett. mei* : ludus *Birt* | hostiles K_6L_4 | penetrare (n_1),
cett. mei : terebrare θac : tenebrosa W_1 || 158 passim g (*ante bibimus sscr*) J_3pc ,
cett. mei : phasim J_3acA_2 : rodanum (*ante passim*) F_{17}

24. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER TERTIVS

sic male sublimes fregit Spartanus Athenas
 atque idem Thebis cecidit; sic Medus ademit
 Assyrio Medoque tulit moderamina Perses;
 165 subiecit Persen Macedo, cessurus et ipse
 Romanis. haec auguriis firmata Sibyllae,
 haec sacris animata Numae; huic fulmina uibrat
 Iuppiter; hanc tota Tritonia Gorgone uelat;
 170 arcanas huc Vesta faces, huc orgia secum
 transtulit et Phrygios genetrix turrita leones;
 huc defensurus morbos Epidaurius ultro
 reptauit placido tractu uectumque per undas
 insula Paeonium texit Tiberina draconem;
 hanc tu cum superis, Stilicho praeclare, tueris,
 175 protegis hanc clipeo, patriam regumque ducumque
 praecipueque tuam; dedit haec exordia lucis
 Eucherio puerumque ferens hic regia mater
 Augusto monstrauit auo: laetatus at ille
 sustulit in Tyria reptantem ueste nepotem,
 180 Romaque uenturi gaudebat praescia fati,
 quod te iam tanto meruisset pignore ciuem.
 nec tamen ingratum nec qui benefacta referre
 nesciat, hunc credas populum. si uoluere priscos
 annales libeat, quotiens hic proelia sumpsit
 185 pro sociis, quotiens dono concessit amicis
 regibus Ausonio quaesitas sanguine terras!
 publica sed numquam tanto se gratia fudit
 adsensu: quis enim princeps non omnibus egit
 obsequiis dominum sese patremque uocari,

162 sublimes *Lpc*, *cett. mei*: sublimis *gLacF*₁₇, *Exc. Flor.* || 163 cecidit the-
 bis *L* || 165 persen macedo *gW₁FF₁₇J₃n₁*: macedo persen *P₂LF₂PR* || 167 hec
 animata nume sacris *F* | huic *K₈O₂?P₁₃*: hinc* *cett. mei*: hic *O₃*: cum *L* (*in*
ras.) *J₃* | librat* *FJ₃K₆L₄* || 168 hinc *P₂O₂O₃pc* | uallat *Heinsius* || 169 arca-
 nos . . . focos *Heinsius olim* | bacchus *n₁q*, *Exc. Flor.?*, *Exc. Gyr.* || 171 defensu-
 rus *gFF₁₇n₁ulCF₂₀*, *Exc. Flor.*: depesurus *n₁*: depulsurus *F₁₇ul*, *cett. mei* |
 ultro *P₂LF₂PR* *θul*: hospes *gW₁FF₁₇J₃n₁* || 172 tacito *F₃* || 173 texit *gacP₂L*
F₂PRW₁, *Exc. Flor.*: traxit *gpcP₂ulFF₁₇J₃n₁* || 175 patriam omnes mei, *Exc.*
Flor.?: matrem *θul* || 176 primordia *J₃K₆L₄* || 177 gerens *FC₁L₃P₁* | hic *W₁F*
F₁₇J₃n₁O₃: hinc *P₂LF₂PRλ*: hunc *gP^{sscr}R^{sscr}Z* || 181 quae te *F₂₀* | tanto
cett. mei, *Exc. Flor.*: toto *W₁* || 182 nec¹ non *gW₁FF₁₇n₁* | bene- *gP₂pcLFF₁₇*
J₃n₁: tua *F₂PRW₁n₁ul* || 183 populum credas *O₇P₁₄* || 184 hinc *P₁* || 187 fundit
P₁₀ac || 188 non *gP₂PRacFP₁₁*: haec *F₂W₁n₁*: hoc *LRpcF₁₇sscrJ₃*: ex *F₁₇* |
 emit *Heinsius* || 189 dominum sese *cett. mei*, *Exc. Flor.*: sese dominum* *FF₁₇J₃*
n₁C₁P₁μ

190 quod tibi continuis resonant conuexa diebus?
macte nouis consul titulis! Mauortia plebes
te dominum Bruto non indignante fatetur
et, quod adhuc nullo potuit terrore coacta
libertas Romana pati, Stilichonis amori
195 detulit. exultant auidi, quocumque decorus
conspiciare loco, nomenque ad sidera tollunt;
nec uaga dilecto satiantur lumina uultu,
seu circum trabeis fulgentibus aureus intres,
seu celebres ludos, solio seu fultus eburno
200 cingas iure forum, denso seu turbine uulgi
circumfusa tuae conscendant rostra secures.
quae uero procerum uoces, quam certa fuere
gaudia, cum totis exurgens ardua pinnis
ipsa duci sacras Victoria panderet aedes!
205 o palma uiridi gaudens et amica tropaeis,
custos imperii uirgo, quae sola mederis
uulneribus nullumque doces sentire laborem,
seu tibi Dictaeae placuerunt astra Coronae
seu magis aestiuo sedes uicina Leoni,
210 seu sceptrum sublime Iouis seu Pallados ambis
aegida, seu fessi mulces suspiria Martis,
adsis perpetuum Latio uotisque senatus
adnue, diua, tui. Stilicho tua saepius ornet
limina teque simul rediens in castra reducat.
215 hunc bellis comitare fauens, hunc redde togatum
consiliis. semper placidis te moribus egit
seruauitque piam uietis nec polluit umquam
laurum saeuitia. ciues nec fronte superba
despicit aut trepidam uexat legionibus urbem,

190 resonent F_2P_{14} : retonant CO_2ulF_{1ac} || 191 titulis consul $O_3\sigma$ || 193 subacta $J_3K_6L_4$ || 196 aspicere A_2 || 199–200 uerba inter solio et seu turbine om. P_2 || 200 cingas] stringas P_{14} , *Heinsius*: condas *Burmamnus* | iure J_3 , *cett. mei*: lege J_3sscr : iura *Burmamnus* | foro *Burmamnus* | locus obscurus (iure enim de lictoribus intellegere, ut uoluit *Barthius*, durum est) et fortasse corruptus | densi* O_2 || 202 quae uero] quam lete $gpcL_4$: o quales O_2ul || 203 totis (n_1), *cett. mei*: tutis W_1 : tantis P_{14} : notis *Heinsius*: rutilus *Paul* | aurea σ || 204 aedes J_3pc , *cett. mei*, *Exc. Flor.*: arces n_1q : alas gW_1J_3ac , *Exc. Gyr.* || 205 o $P_2LPRF_{17}J_3ul$: et $gF_2W_1FF_{17}sscr$ J_3n_1 | florens $O_3\sigma$ | amica $P_2LPRacFF_{17}P_{11}ac$: amicta $gF_2RpcW_1F_{17}ulJ_3n_1$ || 207 iubes A_2B_1 | dolorem $LJ_3L_{11}O_3$ || 210 sublime iouis sceptrum σ || 212 perpetuum $F_{17}pcJ_3pc$, *cett. mei*: -e J_3acL_4 : -o $F_{17}ac$ || 216 emit *Burmamnus* || 217 fidem *Burmamnus* | uictis J_3pc , *cett. mei*: iustis $J_3acK_6L_{11}pc?P_1$ || 218 non σ || 219 despuat σ

24. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER TERTIVS

220 sed uerus patriae consul cessantibus armis
contentus lictore uenit nec inutile quaerit
ferri praesidium solo munitus amore.
magnarum nec parcus opum geminare profundas
225 distulit impensas, sed post miracula castris
edita uel genero, Romae maiora reseruatur.
auratos Rhodiis imbres nascente Minerua
indulsisse Iouem perhibent, Bacchoque paternum
iam laxante femur mutatus palluit Hermus
230 in pretium, uotique famem passurus auari
ditabat rutilo quidquid Mida tangeret auro.
fabula seu uerum, canitur: tua copia uincit
fontem Hermi tactumque Midae pluuiamque Tonantis.
obscurat ueteres obscurabitque futuros
par donis armisque manus; si solueret ignis
235 quot dedit inmanes uili pro pondere massas,
argenti potuere lacus et flumina fundi.
nec tibi, quae pariter siluis dominaris et astris,
exiguam Stilicho mouit, Latonia, curam.
tu quoque nobilibus spectacula nostra laboras
240 inlustrare feris summoque in uertice rupis
Alpinae socias arcu cessante pudicas
et pharetratarum comitum inuolabile cogis
concilium. ueniunt umeros et brachia nudae
armataeque manus iaculis et terga sagittis,
245 incomptae pulchraeque tamen; sudoribus ora
puluerulenta rubent, sexum nec cruda fatetur
uirginitas; sine lege comae; duo cingula uestem
crure tenus pendere uetant. praecedit amicas
flaua Leontodame, sequitur nutrita Lycaeo

222 subsidium μ || 224 sed P_2LF_2PRZ : et $gW_1FF_{17}J_3n_1$ | miracula] munus-
cula $F_{20}ul$: tot munera *Heinsius* || 225 uix *Birt* | Romae, genero *Barthius* ||
226 rhodiis J_3pc , *cett. mei*: radiis $F_{17}J_3ac$: diuis $CJ_6acL_1z_1$, *Exc. Flor.?*, *Exc.*
Gyr. || 227 referunt F_2 || 228 laxante $P_2LPRW_1F_{17}$: lassante F_2J_3sscr : pulsante
 $gF_2ulFJ_3n_1$ || 229 uotique famem $gLacF_2W_1FF_{17}J_3n_1pc$: uoti famam P_2Lpc
 PW_2 : uotique famam $Rmrn_1ac$ | pasturus *Birt* || 230 ditaret λ : ditarat *Heinsius* ||
231 uincit $gP_2LacJ_3n_1P_{11}$: uicit $LpcF_2PRW_1FF_{17}$, *Exc. Flor.* || 232 pluuiam-
 P_2LF_2PZ , *Exc. Flor.*: pluuias- $gpc'RmrW_1FF_{17}J_3n_1$ || 233 obscuras p_2 | ob-
scurabis- p_2 | futuras O_3p_2 || 235 quot *Iunianus*, *Heinsius*: quod $PRacFP_{11}$:
quos W_1 : quas* Rpc , *cett. mei* | pro uili W_2 : uili ceu *Heinsius* || 238 mouit stili-
cho P_2 | tritoniam n_1 || 243 consilium P_{14} : consilium n_1q || 244 sagittis] pharetris L
(*in ras.*), *Heinsius*: lacertis θ || 245 incultae p_2 || 246 rubent] horrent $F_{17}(n_1)$
 $CJ_7L_1qS_3$: rigent *Heinsius* | nec sexum P_{14} : sexum non F_2 || 249 lyaeo *Exc. Gyr.*

250 Nebrophone telisque domat quae Maenala Thero.
 ignea Cretaea properat Britomartis ab Ida
 et cursu Zephyris numquam cessura Lycaste.
 iungunt se geminae, metuenda feris Hecaege
 et soror, optatum numen uenantibus, Opis,
 255 progenitae Scythia: diuas nemorumque potentes
 fecit Hyperboreis Delos praelata pruinis.
 hae septem uenere duces; exercitus alter
 Nympharum incedunt, acies formosa Dianae,
 centum Taygeti, centum de uertice Cynthi,
 260 et totidem casto genuit quas flumine Ladon.
 has ubi collectas uidit, sic Delia coepit:
 'o sociae, mecum thalami quae iura perosae
 uirgineo gelidos percurritis agmine montes,
 cernitis ut Latio superi communibus ornent
 265 hunc annum studiis, quantos Neptunus equorum
 donet ab orbe greges, laudi quod nulla canendae
 fratris plectra uacent? nostram quoque sentiat idem
 quam meritis debemus opem. non spicula poscit
 iste labor; maneant clausis nunc sicca pharetris
 270 omnis et a solitis noster uenatibus arcus
 temperet; in solam cruor hic seruetur harenam.
 retibus et claustris dilata morte tenendae
 ducendaeque ferae. cupidus arcete sagittas;
 consulis in plausum casuris parcite monstris.
 275 adceleret diuisa manus: mihi cursus anhelas
 tenditur ad Syrtes, mecum Dictaea Lycaste
 et comes Opis eat. steriles iuuat ire per aestus:

252 nusquam *Heinsius* || 253 siluis metuenda mycharce *Exc. Flor.?*, *Exc. Gyr.*
 (nicarce) || 254 nomen $F_2W_1\theta\sigma$ | uenantibus *cett. mei*, *Exc. Flor.*: uenatibus $n_1\lambda$:
 uirtutibus W_1 || 255 progenitae scythia $P_2LRqul\lambda$: progenies scythiae (*uel simm.*)*
 $gF_2PpcW_1FF_{17}J_3$: progenies sithia n_1 || 258 famosa $FCC_1J_7W_2$ || 261 has *Exc.*
Flor.?: quas *codd.* || 262 thalami mecum W_1p_2 || 263 ordine $LZ\lambda$ || 264 latio
 $gRulJ_3P_{11}$: leti (*uel simm.*) R , *cett. mei* || 266 ab orbe $gF_2ulRulF_{17}J_3n_1$, *Exc.*
Flor.: ab urbe $P_2LF_2PRW_1F$: habere *Heinsius* | laudi quod *cett. mei*, *Exc. Flor.*:
 laudi quam* Fn_1q : laudique K_4 : laudique ut *Heinsius* | nisi poeta in casuum usu
lapsus dat. hic pro abl. usurpauit, aliquid corrupti hic alicubi delitescit, haud scio
in uerbo nulla, pro quo multa Gesnerus, mille ego, tota Goodyear excogitauit. sed nil
satis placet || 268 nec $LZ\lambda\sigma$ || 270 uester n_1 || 272 claustris W_1 : clatris* *Exc. Flor.*,
Exc. Gyr. || 275 diuisa $g?acRmrJ_3ul$, *cett. mei*: diuersa $gpcJ_3K_6L_4$ | mihi P_2L
 $F_2F_{17}pc$: dum $gPpcRmrW_1FF_{17}acJ_3n_1$, *Vicetina*, *Exc. Gyr.*: mihi dum Pac |
 cursus $P_2LF_2PW_1F_{17}pcn_1$: currus $gRmrFF_{17}acJ_3$ || 276 Dictaea] dictynna (*uel*
simm.) P_2LPRJ_3mg : dilecta J_3 || 277 eat Rmr , *cett. mei*: eant $L\mu ac$: erit P_2O_2
 pcP_{10}

24. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER TERTIVS

namque feras aliis tellus Maurusia donum
 praebuit, huic soli debet ceu uicta tributum.
 280 dum nos horribiles Libyae scrutamur alumnos,
 Europae uos interea perquirite saltus
 et scopulos. posita ludat formidine pastor
 securisque canat Stilichonem fistula siluis.
 pacet muneribus montes qui legibus urbes.
 285 dixit et extemplo frondosa fertur ab Alpe
 trans pelagus; cerui currum subiere iugales,
 quos decus esse deae primi sub limine caeli
 roscida fecundis concepit Luna cauernis:
 par nitor intactis niuibus; frons discolor auro
 290 germinat et spatio summas aequantia fagos
 cornua ramoso surgunt procera metallo.
 Opis frena tenet, fert retia rara Lycaste
 auratasque plagas, immortalesque Molossi
 latrantes mediis circum iuga nubibus ibant.
 295 quinque aliae paribus (Phoebe sic iusserat) armis
 diuersa regione ruunt ducitque cohortem
 quaeque suam. uariae formis et gente secuntur
 ingenioque canes: illae grauioribus aptae
 morsibus, hae pedibus celeres, hae nare sagaces;
 300 hirsutaeque fremunt Cressae tenuesque Lacaenae
 magnaue taurorum fracturae colla Britannae.
 Dalmatiae lucos abruptaque brachia Pindi
 sparsa comam Britomartis agit. tu Gallica cingis
 lustra, Leontodame, Germanorumque paludes
 305 eruis et si quis defensus harundine Rheni

278 iamque P_{11} , *Jeep* | dono K_6 || 279 debet] prebet W_1FK_6 : dederat F_{17} |
 ceu $F_{17}ul$, *cett. mei*: sed $W_1F_{17}n_1$, *Exc. Flor.* || 280 horrentes O_3 | arenas *Hein-*
sius || 281 perquirite $P_2LF_2PRF_{17}sscr$: percurrite $gRulW_1FF_{17}J_3n_1$ || 282 ludat
 posita $A_2pc\vartheta pc$: posita laudat W_1F_3 : laudat posita P_2 : posita laudet B_1pcO_3
 pcz_1 || 284 *om. Cuiacii uetus*, post 285 locauit p_2 | pacet $P_2LPRF_{17}ul$. *Exc. Flor.*:
 placet J_6ac : parent $gF_2PmgRulW_1FF_{17}J_3n_1$ | muneribus $P_2LpcPRW_1F_{17}J_3$:
 numinibus $gLacF_2RulFn_1$ | gentes *Burmennus* | qui P_2LF_2ulPR : ut gF_2W_1F
 $F_{17}J_3n_1$: et p_2 : aut P_{11} | urbem *Burmennus* || 286 cerui currum (F), *cett. mei*:
 cerui rugum n_1 : ceruique iugum $F_{20}\vartheta$ || 287 limine *Rpc*, *cett. mei*: lumine P_2F_2
 $RacW_1F$, *Exc. Flor.*: limite O_3 || 288 diua *Paul* || 289 decolor O_7 || 291 procera]
 spaciosa $n_1F_3(q)$: preciosa F_3ul || 294 nubibus] montibus $P_{13}ul$: rupibus *Hein-*
sius || 296 ducunt- K_6 , *Exc. Flor.* || 299 hae² *Rpc*, *cett. mei*, *Exc. Flor.*: et P_2
 F_2PRac || 300 argutae- *Vlitius* | tenues- *omnes mei*, *Exc. Flor.*: tenerae- A_3 : te-
 retes- *Heinsius* || 303 comas $O_3\sigma$ | adit *Burmennus* || 304 palude *Wakefield* ||
 305 excutis *Heinsius* | quisquis n_1

uastus aper nimio dentes curuauerit aeuo.
nubiferas Alpes Appenninique recessus
Garganique niues Hecaerge prompta fatigat.
speluncas canibus Thero rimatur Hiberas
310 informesque cauis ursos detrudit ab antris,
quorum saepe Tagus manantes sanguine rictus
non satiauit aquis et quos iam frigore segnes
Pyrenaea tegit latebrosis frondibus ilex.
Cyrneis Siculisque iugis uenata uirago
315 Nebrophone ceruos aliasque in uincula cogit
non saeuas pecudes sed luxuriantis harenae
delicias, pompam nemorum.
quodcumque tremendum
dentibus aut insigne iubis aut nobile cornu
aut rigidum saetis capitur, decus omne timorque
320 siluarum. non cauta latent, non mole resistunt
fortia, non uoluceri fugiunt pernicia cursu.
haec laqueis innexa gemunt; haec clausa feruntur
ilignis domibus. fabri nec tigna polire
sufficiunt; rudibus fagis texuntur et ornis
325 frondentes caueae. ratibus pars ibat onustis
per freta, per fluuios; exanguis dextera torpet
remigis et propriam metuebat nauita mercem.
per terram pars ducta rotis, longoque morantur
ordine plaustra uias montanis plena triumphis
330 et fera sollicitis uehitur captiua iuuenis,
explebat quibus ante famem, quotiensque reflexi
conspexere boues, pauidi temone recedunt.
iamque pererratis Libyae flagrantibus oris
legerat eximios Phoebi germana leones,

306 curuauerit $L A_2 O_3 ac W_2 \lambda$: -erat *cett. mei* || 310 detrudit $P_{10} ac$ || 314 cyr-
naeis (*uel simm.*) $gpcF_2 PRJ_3 pcP_{14} Z$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : circeis (cyr-) L
 $F n_1$: cyrreis L_{11} || 316 non $J_3 pc$, *cett. mei* : nec $W_1 J_3 ac$: nunc K_6 || 317 nemorum
pompam O_3 : pompas nemorum $O_2 pcP_1 z_1$ | timendum \emptyset || 320 cauta $gLF_2 pcR$
 $pcFF_{17} J_3 acn_1$: caute $F_2 acPR? ac W_1 J_3 pc$: capta $P_{11} pc$: capte $P_2 P_{11} ac$ || 321 ce-
leri K_4 | pernicia $PR(n_1)$, *cett. mei* : uelocia* $PsscrRsscr$ || 323 ilignis $gpc?PR$
 $W_1 F_{17} J_3$, *Exc. Flor.* : inlignis $P_2 LF_2 n_1$: et lignis F | nec fabri P_2 : fabri non
 $K_6 O_3$ | poliri P_2 : parare *Scaliger* || 324 *om. n_1* || 324-325 *in unum contracti et*
corrupti in P_2 || 326 per fluuios $L A_2 B_1 K_6 L_3 P_{14} \lambda$: uel fluuios* $F_{17} pc$, *cett. mei*,
Exc. Flor.? : uel fluuiis* $F_{17} acn_1$, *Exc. Flor.?* || 328 terras K_6 || 329 montanis ...
triumphis $P_2 LF_2 PRF_{17} pc?$: montani ... triumphis $gFF_{17} ac J_3 n_1$: montani ...
triumphis W_1 || 330 trahitur $A_2 K_6$ || 331 expleuit $gFF_{17} J_3 n_1$: explerat *Heinsius* ||
333 hortis L_1

24. DE CONSVLATV STILICHONIS LIBER TERTIVS

- 335 Hesperidas qui saepe fugant uentoque citatis
terrificant Atlanta iubis armentaque longe
uastant Aethiopum quorumque inpune fragosa
murmura pastores numquam excepere per auras.
non illos taedae ardentes, non strata superne
340 lapsuro uirgulta solo, non uocibus haedi
pendentis stimulata fames, non fossa fefellit;
ultro se uoluere capi gaudentque uideri
tantae praeda deae. respirant pascua tandem;
agricolae reserant iam tuta mapalia Mauri.
345 tum uirides pardos et cetera colligit Austri
prodigia immanesque simul Latonia dentes,
qui secti ferro in tabulas auroque micantes
inscripti rutilum caelato consule nomen
per proceres et uulgus eant. stupor omnibus Indis
350 plurimus ereptis elephans inglorius errat
dentibus: insedit nigra ceruice gementum
et fixum dea quassat ebur penitusque cruentis
stirpibus auulsis patulos exarmat hiatus.
ipsos quin etiam nobis miracula uellet
355 ducere, sed pigra cunctari mole ueretur.
- Tyrrhenias fetus Libycos complexa per undas
classica turba sonat, caudamque a puppe retorquens
ad proram iacet usque leo: uix subleuat unum
tarda ratis. fremitus stagnis auditur in imis

336 longa Wakefield || 338 pastores gFJ₃n₁B₁CK₆: pastorum* cett. mei | ex-
cepere gFJ₃B₁CK₆: uenere* n₁, cett. mei | auras B₁acF₂₀acK₆P₁μpc: aures*
omnes mei || 340–341 uerba inter solo et non fossa om. P₂PR (add. mg) L₁₁O₂
(add. mg) || 341 om. add. mg F₂ || 343 suspirant n₁ || 344 tuta F₂pc, cett. mei, Exc.
Flor.: tota F₂acW₁P₁₄θζ: cuncta Lλ || 345 barros gCJ₆acJ₇pcL₃L₄ || uersuum
347–348 loco legitur unus hic uers. qui mox in tabulas inscripto consule secti in
P₂P (qui secti ferro tantum mg add.) R (347–348 inuerso ordine mg add.) L₁₁O₂;
in L (postea tamen del.) P₁₄θ (mutato uerb. ordine) λ positus est inter 347 et 348, inter
346 et 347 in J₆ || 348 caelato gLF₂Rmg, mr, W₁FF₁₇J₃n₁: celatum K₆: et lato
Rmg || 349 amnibus Clauerius || 350 pluribus P₁₄θac? | ereptis J₃mg, cett. mei:
electis J₃n₁q: exsectis Heinsius | ibat A₂P₁₄ || 351 insidit Heinsius || 352 cassat
P₂O₂ac || 353 auulso Heinsius || 354 munuscula F₃ || 356 fetus lybies P₂: libicos
fetus F₃ζ | complexa K₄: amplexa* cett. mei: adnexa J₃: adnixa g | post hunc
uers. aliquid excidisse censuit Heinsius || 357 classica turba sonat F₂W₁A₂(L₁₁)
P₁₄, Exc. Flor.: classis turba sonat cett. mei: classi turba sonat P: clathris turba
sonat Heinsius: classis torua sonat Birt | a gF₂pcFF₁₇J₃n₁: in P₂pcLF₂ac
PRW₁ | relinquens P₂O₂ || 358 ad gW₁FF₁₇J₃, Exc. Flor.: in P₂LF₂PRn₁ |
iacit gpc? (gloss. extendit), Scaliger: 'ex suis' Clauerium hanc lectionem depromp-
sisse dicit Heinsius, sed iacet a Clauerio legitur || 359 tanta Mommsen | auditur p₂

CLAVDIVS CLAVDIANVS

360 cunctaque prosiliunt cete terrenaque Nereus
 confert monstra suis et non aequare fatetur.
 aequora sic uictor quotiens per rubra Lyaeus
 nauigat, intorquet clauum Silenus et acres
 insudant tonsis Satyri taurinaque pulsu
 365 Baccharum Bromios inuitant tympana remos;
 transtra ligant hederæ, malum circumflua uestit
 pampinus, antemnis inlabitur ebria serpens,
 perque mero madidos currunt saliantque rudentes
 lynces et insolitæ mirantur carbasa tigres.

361 et **P₂RZ**, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : sed *cett. mei* : se **F** : sua *Delrius* : nec *Wakefield* || 363 clauos **J₃L₄P₁₀** || 364 adsudant **gpcFF₁₇J₃n₁J₆**, *Exc. Flor.* | satyri tonsis **A₂B₁** || 365 Bromios] pronos *Cuiacii uetus* || 366 neetit **O₂** || 368 saliant-*cett. mei, Exc. Flor.* : soluunt- **W₁Fn₁** || 369 insolitas *Cuiacii uetus*
subscriptions: explicit liber tercius de laude stiliconis **R** : de consulatu stiliconis explicit liber III *Exc. Flor.*

BELLI GETICI

PRAEFATIO

Post resides annos longo uelut excita somno
 Romanis fruitur nostra Thalia choris.
 optatos renouant eadem mihi culmina coetus
 personat et noto Pythia uate domus.
 5 consulis hic fascēs cecini Libyamque receptam,
 hic mihi prostratis bella canenda Getis.
 sed prior effigiem tribuit successus aenam,
 oraque patricius nostra dicauit honos.
 adnuit hunc princeps titulum poscente senatu;
 10 respice iudicium quam graue, Musa, subis!
 ingenio minuit merces properata fauorem:
 carminibus ueniam praemia tanta negant,
 et magis intento studium censore laborat
 quod legimur medio conspicimurque foro.
 15 materies tamen ipsa iuuat solitumque timorem
 dicturo magna sedula parte leuat,
 nam mihi conciliat gratas impensius aures
 uel meritum belli uel Stilichonis amor.

25 1—18 *Γ*, *gP*₂, *L*, *F*₂*P*, *W*₁, *FF*₁₇*J*₃*n*₁

codicum inscriptiones: incipit de bello gothico praefatio *ΓC*, *Exc. Flor.*: prologus libri duodecimi *g*: incipit de bello pollentino *R* (*qui tamen carmen ipsum non habet*): prefacio in librum quartum decimum *W*₁: liber de uictoria honorii que attribuitur stiliconi *J*₃*ma*: prefatio de bello getico *B*₁*L*₁: de bello pollentiaco *V*₄, *Cuiacii uetus*
 25 2 modis *O*₂*O*₇ || 3 reuocant *K*₆ | cantus *Heinsius* || 4 *Flauia Paul* || 5 cecini *ΓP*₂*LF*₂*pcPpcFFJ*₃*n*₁: cecinit *gP*₂*gloss.F*₂*acPacW*₁*F*₁₇ || 7 aenam *Γ*, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*, *Cuiacii uetus*: amoenam *cett. mei*, *Exc. Flor.*? || 8 honor *F*₃*W*₂*λ* || 9 hunc *LF*₂*pcJ*₃: huic *P*₂: hinc *gFF*₁₇: hic *ΓPW*₁*n*₁ || 11 merces minuit *p*₂ || 12 magna *F*₃, *Par. 15155*, *Escor. Q. I. 14* || 13 censisse *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*, unde et magis intentos studium sensisse laborat *Birt* || 15 timoris *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*, unde solitosque timores *Birt* || 16 leuat] uiuat *Exc. Flor.*: uiuat *Exc. Gyr.* || 17 iam *n*₁*q* || 18 belli *Γ*, *Exc. Puteanea*: libri *cett. quotquot uidi codd.*

BELLVM GETICVM

Intacti cum claustra freti, coeuntibus aequor
 armatum scopulis, audax inrumperet Argo
 Aeeten Colchosque petens, propiore periculo
 omnibus attonitis, solus post numina Tiphys
 5 incolumem tenui damno seruasse carinam
 fertur et ancipitem montis uitasse ruinam
 deceptoque uagae concursu rupis in altum
 uictricem duxisse ratem; stupuere superbae
 arte uiri domitae Symplegades et noua passae
 10 iura soli cunctis faciles iam puppibus haerent,
 ut uinci didicere semel. quod si ardua Tiphyn
 nauis ob innocuae meritum sic gloria uexit,
 quae tibi pro tanti pulso discrimine regni
 sufficient laudes, Stilicho? licet omnia uates
 15 in maius celebrata ferant ipsamque secandis
 Argois trabibus iactent sudasse Mineruam
 nec nemoris muti iunxisse carentia sensu
 robora, sed caeso Tmarii Iouis augure luco
 arbore praesaga tabulas animasse loquaces;

26 1–311 Γ , gP₂, L, F₂P, W₁, FF₁₇J₃n₁ || 312–647 Γ , gP₂, L, F₂P, W₁, F₁₇J₃n₁

codicum inscriptiones: incipit liber primus de bello gothico Γ : incipit liber duodecimus g: incipit liber quartus decimus de bello gothico W₁: incipit liber primus de bello getico B₁: incipit liber de bello getico L₁₁

26 1 lustra Γ | cohibentibus Hertel || 2 artatum* Γ , Scaliger | irruperat Γ L λ | argo Γ P₂PW₁F₁₇J₃, Exc. Flor.: -os gLF₂Fn₁: -on P₁ || 3 Aeeten Scaliger, teste Birt (Aeten teste Jeep: de his formis silent Heinsius et Burmannus, neque ego formam in -en cadentem nisi in K₆ repperi, qui oethē legit): oet(h)(e)am (uel simm.) omnes mei, Exc. Flor.: aeetan Exc. Laeti: Aetam Scaliger (in Raphelengiana): Aeeam Barthius | propiore gF₂W₁F: propiore P₂pcP, cett. mei: grauiore Pul || 5 damno tenui F₁₇ || 7 concussu P || 8 superbae P, cett. mei: -a Psscr: -i n₁ || 10 faciles cunctis Z, Vicetina || 13 tantis . . . regnis Heinsius || 14 sufficient P₂pc, cett. mei: -iant J₇: -iunt z₁: -erent K₆L₁₁ | stil. laudes A₂ || 15 secandis gpc, cett. mei: secundis Γ gacn₁ || 16 iactent Γ gpcLF₂PsscrF₁₇pcJ₃pc: -ant P₂PW₁FF₁₇acJ₃acn₁ || 17 muti Γ : tantum P₂, cett. mei: solum P₂sscr || 18 caesa (cum arbore 19) Heinsius | Tmarii Heinsius: tomari K₄, Exc. Gyr. ('legunt quidam'): tonari Γ Q: tenari P₂ac: teneri plerique codd., Exc. Gyr.: summi F₁₇pcL₄O₃: monitu F₂, Iuntina: monitus Clauerius in notis, unde montis Birt || 19 animasse F₂ulW₁pc? J₃, cett. mei: armasse F₂W₁?acJ₃mg

- 20 plurima sed quamuis uariis miracula monstis
 • ingeminent teneras uincturo carmine mentes,
 Harpyiasque truces insopitisque refusum
 tractibus aurati custodem uelleris anguem
 et iuga taurorum rapidis ambusta fauillis
 25 et uirides galeis sulcos fetasque nouales
 Martis et in segetem crescentia semina belli,
 nil ueris aequale dabunt. prohibere rapaces
 scilicet Harpyias unaque excludere mensa
 nobilior titulus, quam tot potuisse paratas
 30 in Latii praedam Geticas auertere fauces?
 anne ego terrigenas potius mirabor in ipsis
 procubuisse satis, uitae quibus attulit idem
 principium finemque dies, quam caesa Getarum
 agmina, quos tantis aluit Bellona tropaeis
 35 totaque sub galeis Mauortia canuit aetas?
 per te namque unum mediis exuta tenebris
 imperio sua forma redit claustrisque solutae
 tristibus exangues audent procedere leges.
 iamque potestates priscus discriminat ordo
 40 iustitiae, quas ante pares effecerat una
 nube timor. tua nos urgenti dextera leto
 eripuit, tectisque suis redduntur et agris
 damnati fato populi, uirtute renati.
 iam non in pecorum morem formidine clausi
 45 prospicimus saeuos campis ardentibus ignes
 alta nec incertis metimur flumina uotis
 excidio latura moram nec poscimus amnes
 undosam seruare fidem nubesque fugaces
 aut coniuratum querimur splendere serenum.

20 sed] uel *Liuiueii Vaticanus*: sic *Birt* || 21 uincturo $F_2?pc?J_3?acF_3?K_6ac$: uincturi* $\Gamma PFF_{17}n_1O_2O_3P_1$: uicturo* $Lpc?J_3pc?J_6L_3$: uicturi* gP_2W_1 , *Exc. Flor.*: ficturi *Goodyear* || 25 et nitidos *Jeep* || 26 crescentia F_2 : crescentis *cett. mei, Exc. Flor.* || 28 excludere P_2pc , *cett. mei*: expellere J_7 || 31 anne $F_2W_1acJ_3$ $pcP_1P_3W_2\lambda\mu$: an $\Gamma LPW_1pcFF_{17}J_3ac$: en n_1 : aut g : haut P_2 : ast L_4 || 32 oc-
 cubuisse P_{11} || 34–35 non dissimile syntaxis genus occurrit infra 482–483 et ad 28, 235–236; cf. et *LHS* 566 || 36 unum ΓgP_2LPpc , *mg*, W_1J_3 : uirum F_2F $F_{17}n_1$, *Isengriniana mg*: iterum *Heinsius* | excita A_2 || 39 presens P || 40 effe-
 cerat] suffuderat uel infecerat uel offecerat *Heinsius*: offuderat *Schraderus* || 41 in-
 genti n_1 || 42 aruis F_3 || 43 fatis O_3 || 44 morem pecorum F || 45 aspicimus LL_4 ||
 46 fulmina B_1Z , *Exc. Gyr.* || 47 nec *cett. mei, Exc. Flor.*: non W_1J_3 || 48 ser-
 uasse gJ_6 | nubesue* F' | fugatas F'

50 ipsa quoque internis furiis exercita plebis
 securas iam Roma leuat tranquillior arces.
 surge, precor, ueneranda parens, et certa secundis
 fide deis humilemque metum depone senectae.
 55 urbs aequaeva polo, tum demum ferrea numet
 ius in te Lachesis, cum sic mutauerit axem
 foederibus natura nouis, ut flumine uerso
 inriget Aegyptum Tanais, Maeotida Nilus,
 Eurys ab occasu, Zephyrus se promat ab Indis
 Caucaseisque iugis calido nigrantibus Austro
 60 Gaetulas Aquilo glacie constringat harenas.
 fatales hucusque manus, crebrisque notatae
 prodigiis abiere minae. nec sidera pacem
 semper habent, ipsumque Iouem turbante Typhoeo,
 si fas est, tremuisse ferunt, cum brachia centum
 65 montibus armaret totidem spiramque retorquens
 lamberet attonitas erectis anguibus Arctos.
 quid mirum, si regna labor mortalia uexat,
 cum gemini fratres, genuit quos asper Aloeus,
 Martem subdiderint uinclis et in astra negatas
 70 temptarint munire uias steteritque reuulsis
 paene tribus scopulis caelesti machina bello?
 sed caret euentu nimius furor; inproba numquam
 spes laetata diu nec peruenere iuuentae
 robur Aloidae: dum uellere Pelion Otus
 75 nititur, occubuit Phoebo, moriensque Ephialtes
 in latus obliquam proiecit languidus Ossam.
 aspice, Roma, tuum iam uertice celsior hostem,
 aspice, quam rarum referens inglorius agmen
 Italia detrusus eat quantumque priori

50 internis $\Gamma g P_2 F_2 P$, *Exc. Flor.*: interius $LW_1 FF_{17} J_3 n_1$: interni *Heinsius* |
 exercita gac , *cett. mei*: exterrita gpc || 51 leua K_4 : leuas ζpc | securior Z ||
 52 reuerenda L_{11} | certa $P_2 ac$, *cett. mei*: cuncta $n_1 q$: tuta $P_2 pc$ || 53 humilisque
Heinsius || 55 in te ius A_2 || 56 suis K_4 || 58 promat] prodat J_3 : tollat Z || 60 con-
 stringit K_4 | habenas $n_1 q$ || 61 hucusque $P_2 pc$, *cett. mei*: nuncusque $g P_2 ac C$
 $C_1 S_3$ | notatae $P(n_1)$, *cett. mei*, *Exc. Flor.*: nociue Pul || 64 tremuisse $\Gamma g P_2$, *Exc.*
Flor., *Exc. Gyr.*: timuisse *cett. mei* || 65 spiram- Lac , *cett. mei*, *Exc. Flor.*: spiras-
 $Lpc J_3 O_3 ac \Gamma_1 \zeta \mu$ || 70 temptarunt n_1 || 71 caelestis $PW_1 pc? P_1 \zeta$ || 74 robur $P_2 ac$,
cett. mei: robora $\Gamma P_2 pc W_1$ || 76 obliquam $J_3 pc$, *cett. mei*: obliquum $LJ_3 ac$ || 78 *om.*
 LPJ_3 (*add. mg ma*), *alii (uide Prolegom.)*, ante 77 posuit gac || 79 detrusus $gpc F_2 ul$,
cett. mei: decursus $F_2 J_3 Z$ | eat $\Gamma P_2 LF_2 ul Pac W_1 F_{17} pc J_3 pc n_1 pc$: erat $F_2 F_{17} ac$
 $J_3 ac n_1 qc$: abit $F_2 ul Ppc F$: agit gpc

26. BELLVM GETICVM

80 dissimilis, qui cuncta sibi cessura ruenti
 pollicitus patrii numen iurauerat Histri
 non nisi calcatis loricam ponere rostris.
 o rerum fatique uices! qui foeda parabat
 Romanas ad stupra nurus, sua pignora uidit
 85 coniugibus permixta trahi; qui mente profunda
 hauserat urbis opes, ultro uictoribus ipse
 praeda fuit; nostri quondam qui militis auro
 adgressus temptare fidem, desertus ab omni
 gente sua manibusque redit truncatus et armis.
 90 hoc quoque, quod ueniam leti ualuere mereri,
 si positis pendas odiis, ignoscere pulchrum
 iam misero poenaeque genus uidisse precantem.
 quae uindicta prior quam cum formido superbos
 flectit et adsuetum spoliis adfligit egestas?
 95 sed magis ex aliis fluxit clementia causis,
 consulitur dum, Roma, tibi: tua cura coegit
 inclusis aperire fugam, ne peior in arto
 saeuiret rabies uenturae conscia mortis;
 nec tanti nomen stirpemque abolere Getarum,
 100 ut propius peterere, fuit. procul arceat altus
 Iuppiter, ut delubra Numae sedemque Quirini
 barbaries oculis saltem temerare profanis
 possit et arcanum tanti deprendere regni.
 quamquam, si ueterum certamina rite recordor,
 105 tunc etiam, pulchra cum libertate uigerent
 et proprio late florent milite patres,
 semper ab his famae petiere insignia bellis,
 quae diuersa procul tuto trans aequora uires
 exercere dabant: currus regumque catenae

80 ruenti *Ppc*, *cett. mei*: tuenti *n₁q*: reueri *PacP₁₁ac* || 81 patrii nomen *F₃*:
 nomen patrii *Z* || 85 profundas* *ΓgP₂*, *Exc. Gyr.*: profana *F₃* || 86 ille *P₂* ||
 89 manibus rediit *F₁₇K₆*: manibus reddit *n₁*: manibusque uenit *p₂* || 90 hoc *P₂*,
cett. mei: hec *g*: hic *P₂ul* | leti ueniam *O₂*: ueniam litui *Γ* || 91 si positis (*n₁*),
cett. mei: si depositis *P₁*: sepositis *Paul*: depositis *Jeep*: sic positis *Birt* | pulchrum
 est *P₁₀* (est *pc?*) *P₁₄μ*, *Lond. Harl. 2745* || 93 superbum *Schroff* || 94 flectit] uin-
 cit *F₃*: sternit *Abrinc. 135* | afflixit *C₁*: astringit *P₂* || 97 fugam *F₁₇pc*, *cett. mei*:
 uiam *F₁₇ac* | peius *Heinsius* || 98 conscia omnes *mei*, *Exc. Flor.*: nuntia *Vicetina*,
Exc. Gyr. || 100 propius *gF₂W₁FF₁₇pcO₂*: propius *ΓP₂LPP₁₇acJ₃*: prius *n₁* ||
 101 sedesque *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* || 104 om. add. ma in *n₁* || 107 iis *K₄* || 108 di-
 uisa *ΓgP₂*, *Exc. Gyr.* | tuto] tanto *P*: tota *n₁*: totas *R₂₆*: tutas *Heinsius* | uirtus
Scaliger || 109 dabat *Scaliger* | currus] urbes *Birt* | catenae *W₁ac*, *cett. mei*: ca-
 teruae *W₁pcA₂B₁Cz₁*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

- 110 inter abundantis fati ludibria ductae.
at uero Italiam quotiens circumstetit atrox
tempestas ipsumque caput laesura pependit,
non illis uani ratio uentosa fauoris,
sed grauitè spectata salus ductorque placebat
115 non qui praecipiti traheret semel omnia casu,
sed qui maturo uel laeta uel aspera rerum
consilio momenta regens, nec tristibus inpar
nec pro successu nimius, spatiumque morandi
uincendique modum mutatis nosset habenis.
120 cautius ingentes morbos et proxima cordi
ulcera Paeoniae tractat sollertia curae
parcendoque secat, ferro ne largius acto
inreuocandus eat sectis uitalibus error.
sublimi certe Curium canit ore uetustas,
125 Aeaciden Italo pepulit qui litore Pyrrhum,
nec magis insignis Pauli Mariique triumphus,
qui captos niueis reges egere quadrigis.
plus fuga laudatur Pyrrhi quam uincla Iugurthae;
et, quamuis gemina fessum iam clade fugauit,
130 post Decii lituos et nulli peruia culpae
pectora Fabricii, donis inuicta uel armis,
plena datur Curio pulsi uictoria Pyrrhi.
quanto maius opus solo Stilichone peractum
cernimus! hic ualidam gentem, quam dura niuosis
135 educat Vrsa plagis, non Chaonas atque Molossos,
quos Epirus alit, nec Dodonaea subegit
agmina fatidicam frustra iactantia quercum.

111 circumstetit W_1 , *Exc. Flor.* : -dedit *Flor. Gall.* : -strepit *Wakefield* | atrox] horror F_3ul : atra *Birt* || 112 pependit n_1 , *cett. mei* : petiuit n_1ulqul : petiuit *Heinsius* || 113 ratio uani F_3 | fauoris] furoris P_2Z , *Exc. Gyr.* : timoris F_3 : tu-
moris *Heinsius* || 114 grauitas . . . satis *Burmannus* | ductor- $P_2sscrPul$, *Exc. Flor.* : doctor- P_2P || 115 semel $F_{17}ac$, *cett. mei* : simul $F_2W_1F_{17}pcF_3J_7$ || 117 non F_2 , *Flor. Gall.* || 118 pro] pre K_4 : post *Heinsius* | nimius $P_2mgF_2pcF_{17}pc$, *cett. mei* : nimio W_1 : minuas P_2Pac : tumidus Ppc , *mg*, FL_3pcP_{14} || 120 inter-
nos uel ingenitos *Birt* || 122 largius F_2J_3 , *cett. mei* : longius $F_2ulJ_3ulK_6P_{10}$:
latius A_2 : laxius *Wakefield* || 123 irreuocatus P_2 | strictis *Wakefield* || 126 om. n_1 |
non $P_2F_2W_1O_2$ | marii pauli- *Vicetina* || 126 – 127 *superfluere existimat Schreff* ||
128 in *suspicionem uocauit Birt*, *delendum censet Gnllka* || 129 fugauit F_2uln_1
 $P_{10}acq$: fugarit F_2 , *cett. mei* : fugaret $gP_{1}ac$ || 130 titulos *Heinsii Iunianus*
(-o O_3ac) || 132 curii *Exc. Flor.* | perculsi gloria *Paul* || 135 iugis L (*in ras.*) J_3
 A_2ul || 137 sortem A_2

26. BELLVM GETICVM

primus fulmineum lento luctamine Poenum
 compressit Fabius, campo post ausus aperto
 140 Marcellus uinci docuit, sed tertia uirtus
 Scipiadae Latiis tandem deterruit oris.
 unus in hoc Stilicho diuersis artibus hoste
 tres potuit complere duces: fregitque furem
 cunctando uicitque manu uictumque relegat.
 145 atque haec tanta breui. miscentem incendia Pyrrhum
 sustinuit toto maerens Oenotria lustro,
 et prope ter senas Itali per graminis herbas
 Massylus Poeno sonipes uastante cucurrit
 Hannibalemque senem uix ad sua reppulit arua
 150 uindex sera patrum post bellum nata iuuentus.
 hic celer effecit bruma ne longior una
 esset hiemps rerum, primis sed mensibus aestas
 temperiem caelo pariter terraeque referret.
 sed quid ego Hannibalem contra Pyrrhumque tot annis
 155 certatum memorem, uilis cum Spartacus omne
 per latus Italiae ferro bacchatus et igni
 consulibusque palam totiens congressus inertes
 exuerit castris dominos et strage pudenda
 fuderit inbelles aquilas seruilibus armis?
 160 nos, terrorum expers et luxu mollior aetas,
 deficiamus queruli, si bos abductus aratro,
 si libata seges. non hanc ergastula nobis
 inmisere manum nec coniurantis harenae
 turba fuit: qualem Stilicho deiecerit hostem
 165 Thraces et Haemonii poterunt Moesique fateri.
 frigida ter deciens nudatum frondibus Haemum
 tendit hiemps uestire gelu totiensque solutis

138 luctamine] cunctamine* *Exc. Laeti, Heinsius* : certamine **B₁Z** || 141 tan-
 dem latiis **P₁ξμ** || 142 unus **P**, *cett. mei* : solus **Pul** || 143 complere **F₁₇W₁ul**, *cett.*
mei : superare **F₂F₁₇ulW₁**, *Isengriniana mg* | frangit- *Scaliger* || 144 uicit- **FP₂**
LpcJ₃ : uincit **L ac**, *cett. mei* || 145 grauem *F. Baehrens* | proelia **F₂W₁**, *Isengri-*
niana mg || 146 toto **Pul**, *cett. mei* : tanto **F₂PacW₂** | moriens *Barthii cod.* || 150 per
Paul || 152 mensibus **FGP₂pcPpcW₁pcFJ₃**, *Exc. Flor.* : messibus **LF₂W₁acF₁₇**
n₁λpc || 153 terrae- *Hall* : bello- *codd.* : regno- *Birt* : Latio- *Koch* : patriae- *Post-*
gate || 155 cum uilis **K₄O₃ac** : uili cum *Exc. Laeti* || 156 furto *Exc. Laeti* | igni **W₁**,
cett. mei : igne **W₁sscrK₆P₁μ** || 157 -que palam **J₃pc**, *cett. mei* : palam **J₃acn₁** :
 coram **F₃** || 158 dominos castris **J₃** || 160 lusu **P₂PF₁₇P₁Z**, *Exc. Flor.* || 161 defi-
 cimus **P**, *cett. mei* : efficitur **Pul** : deficiamus *Heinsius* | abductus **W₁pc**, *cett. mei*,
Exc. Flor., *Exc. Gyr.*? : ad- **LPW₁acn₁** || 163 neque **J₃A₂** : non **K₆** : num **Lλ** ||
 167 totidem-* *Exc. Flor.*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

uer niuibis uiridem monti reparauit amictum,
 ex quo iam patrios gens haec oblita Triones
 170 atque Histrum transueta semel uestigia fixit
 Threicio funesta solo, seu fata uocabant,
 seu grauis ira deum, seriem meditata ruinis.
 ex illo, quocumque uagos inpegit Erinyes,
 grandinis aut morbi ritu per deuia rerum
 175 praecipites, per clausa ruunt, nec contigit ullis
 amnibus aut scopulis proprias defendere terras.
 nil Rhodope, nil uastus Athos, nil profuit Haemus
 Odrysiis; facili contemptum Strymona saltu
 et frustra rapidum damnant Haliaemona Bessi.
 180 nubibus intactum Macedo miratur Olympum
 more pererratum campi; gemit inrita Tempe
 Thessalus et domitis inrisam cautibus Oeten.
 Sperchiusque et uirginibus dilectus Enipeus
 barbaricas lauere comas. non obice Pindi
 185 seruati Dryopes nec nubifer Actia texit
 litora Leucates; ipsae, quae durius olim
 restiterant Medis, primo conamine ruptae
 Thermopylae; uallata mari Scironia rupes
 et duo continuo conectens aequora muro
 190 Isthmos et angusti patuerunt claustra Lechaei;
 nec tibi Parrhasios licuit munire colonos
 frondosis, Erymanthe, iugis, equitataque summi
 culmina Taygeti trepidae uidistis, Amyclae.
 tandem supplicium cunctis pro montibus Alpes

168 niu. uiridem... amictum (P), cett. mei: uiridem niu. ... amictum J₃: niu. uirides ... amictus L₄ | monti gac, cett. mei: montis gpcK₄ | reparabat K₆ || 169 gens est J₇ || 174 om. add. mg n₁ma | deuia rerum] dura uiarum Paul: deuia rursum Mommsen: deuia rura Koch || 175 clausa FgFC₁P₁W₂F₁, Exc. Flor.: claustra* P₂LF₂PF₁₇J₃n₁: lustra W₁J₃ulL₄L₁₁, Isengriniana mg || 176 et F₁ | messes ζ || 177 haemus Vicetina: hebrus codd., Exc. Flor. || 180 nubibus intactum ('quia nubibus altior' Heinsius) | nub. intractum K₆: nubibus en tectum uel hinc tectum uel hinc tactum Heinsius olim: nub. intectum Freinshemius: nub. induc-tum uel insertum uel obtectum Burmannus: nub. incinctum Birt: nub. intactis De Venuto: intactis niuibis Scarcia ap. De Venuto || 185 nubibus A₂ || 187 resti-terunt Heinsius | conamine F₁₇ (in ras.), cett. mei, Exc. Gyr.: certamine FgF₂A₂λ | raptae Exc. Flor. || 188 mari FgP₂pcLpcW₁F₁₇J₃P₁, Exc. Flor.: maris gLacF₂PFn₁ | rupes P₂pcJ₃J₆pc, Exc. Flor., Exc. Gyr.: rupis FgP₂acLF₂Pac W₁F₁₇pc: ripis PpcF₁₇acn₁: ripa Burmannus || 190 lechaei K₄mg, Scaliger: lichaei (uel simm.) omnes mei || 191 non A₂ || 192 aequataque F || 194 pro cunc-tis B₁

26. BELLVM GETICVM

- 195 exegere Getis; tandem tot flumina uictor
uindicat Eridanus; docuit nunc exitus alte
fatorum secreta tegi. quisquamne reclusis
Alpibus ulterius Latii fore credidit umbram?
nonne uelut capta rumor miserabilis urbe
200 trans freta, trans Gallos Pyrenaeumque cucurrit,
Famaque nigrantes succincta pauoribus alas,
secum cuncta trahens, a Gadibus usque Britannum
terrui Oceanum et nostro procul axe remotam
insolito belli tremefecit murmure Thylen?
205 mandemusne Noti flabris quoscumque timores
pertulimus, festae doleant ne tristibus aures,
an potius meminisse iuuat semperque uicissim
gaudia praemissi cumulant inopina dolores,
utque sub occidua iactatis Pleiade nautis
210 commendat placidum maris inclementia portum,
sic mihi tum maior Stilicho, cum laeta periclis
metior atque illi redeunt in corda tumultus?
 nonne uidebantur, quamuis adamante rigentes,
turribus inualidis fragiles procumbere muri
215 ferrataeque Getis ultro se pandere portae,
nec uallum densaeque sudes arcere uolantes
cornipedum saltus? iamiam conscendere puppes
Sardoniosque habitare sinus et inhospita Cyrni
saxa parant uitamque freto spumante tueri
220 (ipsa etiam diffisa breui Trinacria ponto,
si rerum natura sinat, discedere longe

195 exegere *cett. mei, Exc. Flor.* : exercere Γ | getas Γ | tandem tot $\Gamma g P_2 pc$
(tandem *om. add. mg*) Z , *Exc. Flor.* : tot tandem* *cett. mei* || 196 tunc $A_2 B_1 K_6 Z$ ||
198 socii n_1 || 201 uaporibus Γ || 202 quomodo uerba secum . . . Oceanum *intelle-*
genda sint uel quomodo construenda, non plane uideo. quid enim terruit Fama?
cuncta? an Oceanum? meliusne Britannum adiectiue an substantiue capiemus?
usque *cum* a Gadibus *an* Oceanum *coniungendum est? fortasse corruptela hic latet* ||
203 orbe $J_3 O_3$ || 205 quodcumque timoris* Γ || 206 festae] fessae L_4 : lete *Flor.*
Gall. || 207 an] et *Par. 7647* : at *Atreb. 65, Birt* : quin *Birt* : ah *Mommсен* || 208 prae-
missi $F_{17} pc$, *cett. mei* : praesumant $F_{17} ac$: praesumpti *Heinsius* || 211 tum] nunc
 $A_2 B_1$ | stilicho maior F_{17} || 212 atque illi] atque feri (feri *add. sscr*) g : ac belli
A. Kraemer | corde F_2 || 214 incumbere $FO_3 ac$: se pandere Ppc : consurgere Pul :
componere Z || 216 uolantum Γ : uolentes F_2 : ualentes A_2 || 217 cornipedis μ ||
218 sardoos- *Cuiacii uetus, Scaliger* | Cyrni *Parm. ed. e con. anonymi, Scaliger* :
cyaeni Γ : cypri (*uel simm.*) *cett. mei* || 220 diffisa $\Gamma g pc P_2 W_1 pc J_3 pc$, *Exc. Flor.* :
diffisa C_1 , *Scaliger* : diuisa J_6 : diffusa $g ac LF_2 PW_1 ac FJ_3 ac n_1$, *Cuiacii uetus* :
distincta $F_{17} J_7 (K_6) F_{10} ac$: diuulsa *Exc. Laeti* : distenta *Heinsius olim* || 221 sinas P_4

CLAVDIVS CLAVDIANVS

optat et Ionium refugo laxare Peloro),
 fultaque despiciens auro laquearia diues
 tutior Aeoliis mallet uixisse cauernis;
 225 iamque oneri creduntur opes tandemque libido
 haesit auaritiae grauioribus obruta curis.
 utque est ingenioque loquax et plurima fingi
 permittens credique timor, tum somnia uulgo
 narrari, tum monstra deum monitusque sinistri:
 230 quid meditentur aues, quid cum mortalibus aether
 fulmineo uelit igne loqui, quid carmine poscat
 fatidico custos Romani carbasus aei.
 territat adsiduus lunae labor atraque Phoebe
 noctibus aerisonas crebris ululata per urbes;
 235 nec credunt uetito fraudatam Sole sororem
 telluris subeunte globo, sed castra secutas
 barbara Thessalidas patriis lunare uenenis
 incestare iubar. tunc anni signa prioris,
 et si quod fortasse quies neclexerat omen,
 240 addit cura nouis: lapidosos grandinis ictus
 molitasque examen apes passimque crematas
 perbacchata domos nullis incendia causis,
 et numquam caelo spectatum inpune cometen,
 qui primum roseo Phoebi prolatus ab ortu,
 245 qua micat astrigera senior cum coniuge Cepheus,
 inde Lycaoniam paulatim expulsus ad Arcton
 crine uago Getici foedauit sidera Plaustris,
 donec in exiguum moriens uanesceret ignem.
 sed grauius mentes caesorum ostenta luporum
 250 horrificant. duo quippe lupi sub principis ora,
 dum campis exercet equos, uiolenter adorti
 agmen et excepti telis inmane relatu
 prodigium miramque notam duxere futuri.

222 optat] captat **Z**: optet *Heinsius* || 223 fulta-] fulua- **F** μ ac, *Heinsius*: culta-
Heinsius | respiciens **K**₄ || 224 cathenis **Z** || 226 heret *Flor. Gall.* | obruta] ob-
 lita **Z**: obsita **z**₁: excita *Isengriniana mg* || 228 tunc omina *Heinsius* || 231 car-
 dine **L**₁₁ || 233 terret et *Birt* || 234 aerisonas crebris **F**₂pc, *cell. mei*, *Exc. Flor.*:
 aerisonis crebras *Delrii cod.*: horrisonas crebris **O**₃**F**₁, *Vicetina*: ausonias cre-
 bris **W**₁, *Isengriniana mg*: horrisonis crebras *Delrius* || 235 non **P**₁**p**₂**Z** || 239 neg-
 lexit **O**₃**R**₂₆: despexerat ξ || 243 in caelo **F**₃ | spectandum *Heinsius* || 245 astri-
 gera (**n**₁), *cell. mei*: -fera **L**(**F**₃)**W**₂ λ || 246 lycaoniam . . . ad arcton (*uel simm.*)
I**g****J**₃**P**₁₀pc, *Exc. Flor.*: licaonia . . . ab arcto (*uel simm.*) *cell. mei* | exclusus **L**₁₁ ||
 247 geticis . . . plaustris **A**₂ | foedarat **F**₁₇ || 249 ostensa **P**₂**W**₂ac μ || 250 terri-
 fican **F**₃ || 251 adorsi **P**₁₁pc || 253 ueram- *Heinsius*

26. BELLVM GETICVM

255 nam simul humano geminas de corpore palmas
 utraque perfossis emisit belua costis:
 illo laeua tremens, hoc dextera uentre latebat,
 intentis ambae digitis et sanguine uiuo.
 scrutari si uera uelis, fera nuntia Martis
 ore sub Augusti casurum prodidit hostem;
 260 utque manus utero uirides patuere relecto,
 Romula post ruptas uirtus sic emicat Alpes.
 sed malus interpret rerum metus omne trahebat
 augurium peiore uia: truncataque membra
 nutricemque lupam Romae regnoque minari.
 265 tum reputant annos interceptoque uolatu
 uulturis incidunt properatis saecula metis.
 solus erat Stilicho qui desperantibus augur
 sponderet meliora manu, dubiaeque salutis
 dux idem uatesque fuit. 'durate parumper'
 270 inquit, 'et excussis muliebribus ore querellis
 fatorum toleremus onus. nil nautica prosunt
 turbatae lamenta rati nec segnibus undae
 planetibus aut uanis mitescunt flamina uotis.
 nunc instare manu, toto nunc robore niti
 275 communi pro luce decet: succurrere uelis,
 exhaustire fretum, uarios aptare rudentes,
 omnibus et docti iussis parere magistri.
 non, si perfidia nacti penetrabile tempus
 inrupere Getae, nostras dum Raetia uires
 280 occupat atque alio desudant Marte cohortes,
 idcirco spes omnis abit. mirabile posset
 esse mihi, si fraude noua uel calle reperto

254 humanas geminas J_7ac : humanas gemino *Scaliger teste Burmanno* || 256 latebat $F_2pc?Ppc$, *cett. mei*, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: latebant $\Gamma gPacn_1$ || 258 scitari P_{11} || 259 ore gac , *cett. mei*: ora $gpcJ_3J_6pc$ || 260 relecte P_2 : relecto C_1 : resecto *Heinsius* || 261 sic uirtus Γ_1 || 262 timor omne P || 265–266 in suspicionem uocat *Schroff* || 265 nunc P_{11} | reputant omnes *mei*, *Exc. Flor.*: repetunt F_3 , *Vicentina* || 268 meliora $Fsscr$, *cett. mei*, *Exc. Flor.*: meliore Fn_1 | mora O_3ulP_1 || 272 nec J_3pc , *cett. mei*, *Exc. Frising.*: ne J_3ac : neque A_2 || 273 planctibus omnes *mei*, *Exc. Frising.*: flatibus O_3 : fletibus *Heinsius* || 274 nunc¹] tunc (gpc) FA_2 , *Berol. DBS 60* | nunc toto LB_1F_3 : toto tunc $gpcF$: tunc toto *Berol. DBS 60* | robore W_1ul , *cett. mei*: pectore F_2W_1 , *Iuntina* || 275 luce (Pac), *cett. mei*: pace Ppc : puppe *Marklandus* | succedere A_2 || 278 si $F_{17}ac$, *cett. mei*: nisi $F_2W_1F_{17}pcO_3pcZ$, *Iuntina* | perfidia P_2pc , *cett. mei*: perfidiae *Heinsius* | nacti ΓP_{11} || 279 raetia (uel *sim.*) P , *cett. mei*, *Exc. Flor.*: grecia $\Gamma Psscrn_1$ || 281 abit] hebet $R_{26}pc$: uerb. *om.* L | posset P_2pc , *cett. mei*: possit P_2acF || 282 nouo *Burmannus*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

barbarus ignotas inuaderet inscius Alpes :
 nunc uero geminis clades repetita tyrannis
 285 famosum uulgauit iter nec nota fefellit
 semita praestructum bellis ciuilibus hostem.
 per solitas uenere uias, aditusque sequendos
 barbarico Romana dedit discordia bello.
 sed nec praeteritis haec res incognita saeculis.
 290 saepe lacessitam, sed non inpune, fatemur
 Ausoniam. haec Senonum restinxit sanguine flammās,
 haec et Teutonico quondam patefacta furori
 colla catenati uidit squalentia Cimbri.
 uile decus, quod non erexit praeuius horror;
 295 ingentes generant discrimina magna triumphos.
 quid turpes iam mente fugas, quid Gallica rura
 respicitis Latioque libet post terga relicto
 longinquum profugis Ararim praecingere castris?
 scilicet Arctois concessa gentibus urbe
 300 considet regnum Rhodano capitique superstes
 truncus erit? uestros stimulant si pignora sensus,
 me quoque non inpar naturae cura remordet,
 nec ferro sic corda rigent ut nosse recusem
 quam sanctum soceri nomen, quam dulce mariti,
 305 quantus prolis amor. sed numquam oblita decoris
 obscaenam latebram pietas ignaua requiret.
 nec uobis fortis monitor, mihi cautior uni.
 hic coniunx, hic progenies, hic carior omni
 luce gener: pars nulla mei subducta procellae.
 310 accipe tu nostrae, tellus Oenotria, mentis
 uincola communes tecum subeuntia casus,
 exiguanque moram muris inpende tuendis
 dum redeo lectum referens in classica robur.'

283 ignaras ζ | euaderet *Burmānus* || 284 tunc A₂ || 286 perstructum F₂PZ :
 prestrictum F : prostratum A₂ || 287 sequendos] secandos LA₂ : secundos O₃ ||
 289 res haec LF₃W₂λ || 291 restinxit IP?W₁F₁₇mg, *Exc. Flor.* : restrinxit P?
 F₁₇(n₁), *cett. mei* : restringit B₁acCacW₂Z || 292 furore F₂ : timori R₂₆ || 294 euexit
Wakefield || 295 generant Ig (add. sscr) O₂?, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : geminant*
 P₂pc, *cett. mei* || 296 in mente R₂₆ | quid gallica IF₂F₁₇Z : iam gallica *cett. mei* ||
 298 refugis gFF₃K₆P₁₀ | signis F₃ || 303 ut *cett. mei*, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*? : aut
 F₂PpcW₁n₁, *Exc. Gyr.* : at Pac | recusem *cett. mei*, *Exc. Flor.* : recusent LCF₃,
Exc. Gyr. : recusant F₂W₁n₁ : laborent A₂ || 304 nomen soceri F₃ || 306 requiret
 J₃pc, *cett. mei* : -at J₃acO₂ : -it Z || 307 nec] neu *Clauērius* || 310 accipe J₃pc, *cett.*
mei : aspice J₃acL₁₁ || 311 pignora *Vicetina* || 313 redeam* F₂J₇K₆ | referens]
 rediens n₁qR₂₆ : regidens *Heinsius*

26. BELLVM GETICVM

his dictis pauidi firmauit inertia uulgi
 315 pectora migrantisque fugam conpescuit aulae;
 ausaque tum primum tenebris emergere pulsus
 Hesperia, ut secum iunxisse pericula uidit
 Augustum, tantoque sui stetit obside fati.
 protinus, umbrosa uestit qua litus oliua
 320 Larius et dulci mentitur Nerea fluctu,
 parua puppe lacum praeteruolat; ocus inde
 scandit inaccessos brumali sidere montes
 nil hiemis caeliue memor: sic ille relinquens
 ieiunos antro catulos inmanior exit
 325 hiberna sub nocte leo tacitusque per altas
 incedit furiale niues; stant colla pruinis
 aspera; flauentes adstringit stiria saetas;
 nec meminit leti nimbosue aut frigora curat,
 dum natis alimenta paret.
 sublimis in Arcton
 330 prominet Hercyniae confinis Raetia siluae,
 quae se Danubii iactat Rhenique parentem,
 utraque Romuleo praetendens flumina regno:
 primo fonte breues, alto mox gurgite regnant
 et fluuios cogunt unda coeunte minores
 335 in nomen transire suum. te Cimbrica Tethys
 diuisum bifido consumit, Rhene, meatu;
 Thracia quinque uadis Histrum uorat Amphitrite:
 ambo habiles remis, ambo glacialia secti
 terga rotis, ambo Boreae Martique sodales.
 340 sed latus, Hesperiae quo Raetia iungitur orae,
 praeruptis ferit astra iugis panditque tremendam
 uix aestate uiam. multi ceu Gorgone uisa
 obriguere gelu; multos hausere profundae
 uasta mole niues, cumque ipsis saepe iuuencis

318 tanto- $\Gamma P_2 pc L pc F_2 pc? W_1 pc? J_3$: toto- $g P_2 ac L ac P F_{17} n_1$: tuto- *Heinsius*
olim | sibi Γ || 320 metitur Γ || 322 inaccessos ΓW_1 || 323 ipse* *Goodyear* ||
 327 constringit L_4 || 328 non leti meminit K_6 | nimbosue aut Pac , *cett. mei*, *Exc.*
Gyr. : nimbos aut $n_1 O_3 ac$: nimbosaue $P pc$, *Heinsius* || 329 ut C_1 | parat $F_2 F_{17}$
 $B_1 J_6$ || 333 prima fronte $n_1 q R_{26}$ | alto] arcto A_2 : aucto uel lato *Heinsius* ||
 334 coeunte $F_2 pc$, *cett. mei* : redeunte $F_2 ac P$: superante *Isengriniana mg* || 339 mar-
 ti- $P_2 ac$, *cett. mei* : marti- $P_2 pc J_3 O_7 P_1$ || 340 quo $J_3 pc$, *cett. mei* : qua R_{26} , *Par.*
 7647, *Isengriniana* | mergitur Z || 341 tremendam (g) P_2 , *cett. mei* : tenendam
 $P_2 ul$: terendam *Delrius* : premendam *Heinsius* : tremendum *Buecheler* || 342 uix]
 ipsa *Heinsius* | multi hic *Mommsen* | ceu $P pc$, *cett. mei*, *Exc. Flor.* : seu $P ac n_1$

CLAVDIVS CLAVDIANVS

- 345 naufraga candenti merguntur plaustra barathro.
interdum subitam glacie labente ruinam
mons dedit et tepidis fundamina subruit Austris
pendenti male fida solo.
per talia tendit
frigoribus mediis Stilicho loca. nulla Lyaei
350 pocula; rara Ceres; raptos contentus in armis
delibasse cibos madidoque oneratus amictu
algentem pulsabat equum. nec mollia fesso
strata dedere torum; tenebris si caeca repressit
nox iter, aut spelaea subit metuenda ferarum
355 aut pastoralis iacuit sub culmine fultus
ceruicem clipeo. stat pallidus hospite magno
pastor et ignoto praeclarum nomine uultum
rustica sordenti genetrix ostendit alumno.
illa sub horrendis praedura cubilia siluis,
360 illi sub niuibis somni curaeque laborque
peruigil hanc requiem terris, haec otia rebus
insperata dabant; illae tibi, Roma, salutem
Alpinae peperere casae.
iam foedera gentes
exuerant Latiique audita clade feroces
365 Vindelicos saltus et Norica claustra tenebant.
ac ueluti famuli, mendax quos mortis erilis
nuntius in luxum falso rumore resoluit,
dum marcent epulis atque inter uina chorosque
persultat uacuis effrena licentia tectis,
370 si reducem dominum sors inprouisa reuexit,
haerent attoniti libertatemque perosus

345 canenti *Heinsius* | merguntur] iunguntur *L*: clauduntur *Flor. Gall.* || 346 glacie subitam *A₂Z* | titubante *gpc, sscr* || 347 et tepidis *ΓgacP₂pcLacF₂ulPW₁*, *Exc. Flor.*: et trepidis *gpcLpcF₂F₁₇J₃n₁pc*, *Exc. Gyr.?*: ut tepidus *Jeep* | subruit *F₂*, *cett. mei*: subluit *F₂ulL₁₁* | austris *Par. 7647 pc, Scaliger*: astris *cett. mei*: antris *g*: Auster *Jeep* || 348 male fixa *Jeep* || 350 rara *F₂pc*, *cett. mei*: nulla *Lλ*: cruda *O₃ul* | seges *g* | raptos *F₂ulW₁ul*, *cett. mei*: raros *gF₂W₁J₇P₁₄*, *Isengriniana mg* || 354 subit *P₂acPul*, *cett. mei*: fugit *P₂pcPF₁₇n₁*: tegit *P₂ulO₂ul* || 355 tegmine *A₂*, *Abrinc. 135ac* || 360 illi *PpcW₁pcF₁₇acJ₃n₁*, *Exc. Flor.*: illis *ΓgP₂LF₂pc?PacW₁acF₁₇pc* || 364 exuerunt *q* || 365 uandalicos *O₃*: Vindelici *Jeep* | claustra *Heinsius*: castra *F₂W₁*, *Isengriniana mg*: rura *F₂ulW₁ul*, *cett. mei*: regna *C₁K₆O₃ulP₁₀P₁₁* || 367 ludum *P* | resoluit] solutos *P*: refudit *C₁* || 370 fors* *ΓgP₂* | reuexit *cett. mei*, *Exc. Gyr.*: reuixit *F₁₇Z*, *Camers*, *Exc. Gyr.*: reuinxit *Iuntina*: reduxit *F₁₇sscrA₂* || 371 horrent *B₁*

26. BELLVM GETICVM

conscia seruilis praecordia concutit horror :
 sic ducis aspectu cuncti stupuere rebelles,
 inque uno princeps Latiumque et tota refulsit
 375 Roma uiro. frons laeta parum, non tristior aequo,
 non deiecta malis, mixta sed nobilis ira :
 qualis in Herculeo, quotiens infanda iubebat
 Eurystheus, fuit ore dolor uel qualis in atram
 sollicitus nubem maesto Ioue cogitur aether.
 380 'tantane uos' inquit 'Getici fiducia belli
 erigit? hinc animo frustra tumuistis inani?
 non ita Romanum fati uiolentia nomen
 opprimit ut uestros nequeat punire tumultus
 parte sui. ne uos longe sermone petito
 385 demorer, exemplum ueteris cognoscite facti :
 cum ferus Ausonias perfringeret Hannibal arces
 et Trebiam saeuo geminassent funere Cannae,
 nequiquam Emathium pepulit spes uana Philippum
 ut uelut adflictos ferro temptaret inert
 390 Romanos. commouit atrox iniuria patres,
 urgerent maiora licet, grauiterque tulere,
 urbibus inter se claris de culmine rerum
 congressis, aliquid gentes audere minores.
 nec poenam differre placet, sed bella gerenti
 395 Punica Laeuino regis quoque proelia mandant.
 paruit imperiis consul, fususque Philippus,
 uilia dum grauibus populis interserit arma,
 praetereunte manu didicit non esse potentum
 temptandas mediis quamuis in luctibus iras.'

372 concutit] percutit L : concitat Z : contulit g || 373 aspectum O₂W₂ | cunei
 Burmannus || 374—375 roma . . . / tota P₁₁ || 375 nec LpcJ₃n₁Z || 376 non F₂W₁
 n₁C₁q : nec cett. mei, Exc. Flor. | sed mixta F₂W₁Γ₁ : iusta sed Schroff || 377 iube-
 bat F₂pcPpc, cett. mei : uidebat P₂PacW₁ || 378 color LJ₃n₁F₃ulO₃q || 379 cogi-
 tur F₂ulW₁ulJ₃pc, cett. mei, Exc. Flor. : cingitur F₂W₁J₃acn₁q | aether W₁ul,
 cett. mei : aer* F₂W₁ || 381 hinc P₂pc, cett. mei : hic K₄ || 384 ne ΓgP₂F₁₇J₃ :
 nec LF₂PW₁ : neque A₂ : neu n₁ | longo . . . petito ΓP₁ : longo . . . peritos Birt ||
 385 demorer K₆ | uestri Ker | facti cett. mei, Exc. Flor. : fati LB₁acC₁acP₁₄ ||
 386 perfringeret Ppc(n₁), cett. mei, Exc. Flor. : perstringeret gO₂O₃ : confrin-
 geret K₄ || 387 saeuo F₁₇, cett. mei : socio F₁₇ul, Isengriniana mg || 388 nequa-
 quam W₁ || 389 tentasset Exc. Flor. | inani K₄ || 390 post Romanos distinxit
 Burmannus, et sic iam gP₂LF₁₇ || 391 tulerunt gpc || 394 non K₆ | gerentes Jeep ||
 396 imperio O₂ | praetor Jeep || 397 melius afuturum censuit Gesnerus | grauibus]
 graiis P₂O₂ || 398 intereunte F. Baehrens || 399 om. add. mg P | tempndas B₁ |
 quamuis mediis Flor. Gall.

400 hoc monitu pariter nascentia bella repressit
et bello quaesiuit opes, legitque precantes
auxilio mensus numerum qui congruus esset
nec grauis Italiae formidandusue regenti.
405 nec minus accepto nostrae rumore cohortes
(sic ducis urget amor) properantibus undique signis
conueniunt, uisoque animis Stilichone receptis
singultus uarios lacrimosaque gaudia miscent:
sic armenta boum, uastis quae turbida siluis
sparsit hiemps, cantus ac sibila nota magistri
410 certatim repetunt et auitae pascua uallis
inque uicem se uoce regunt gaudentque fideles
reddere mugitus et, qua sonus attigit aurem,
rara per obscuras apparent cornua frondes.
415 accurrit uicina manus, quam Raetia nuper
Vandalicis auctam spoliis defensa probauit;
uenit et extremis legio praetenta Britannis,
quae Scotto dat frena truci ferroque notatas
perlegit exanimes Picto moriente figuras;
420 agmina quin etiam flauis obiecta Sygambri
quaeque domant Chattos inmansuetosque Cheruscos
huc omnes uertere minas tutumque remotis
excubiis Rhenum solo terrore relinquunt.
 ullane posteritas credet? Germania quondam
425 illa ferox populis, quae uix instantibus olim
principibus tota poterat cum mole teneri,
tam sese placidam praebet Stilichonis habenis,
ut nec praesidiis nudato limite temptet .

401 petentes *Heinsius* || 402–403 qui congruus, esset / ne grauis *Burmamnus* ||
403 formidandusue J_3pc , *cett. mei* : -que J_3ac || 406 animis . . . receptis gpc , *Hein-*
sius : animi . . . recepti *cett. mei* || 407 uarios] gratos uel suaues *Birt* : hilares uel
hilaros uel laetos *Koch* || 408 quae uastis $P_2O_2F_1$ || 409 spargit F_2n_1 | et L_4F_1 ||
410 et auitae F , *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : et notae P_1 : uel notae *cett. mei* | pabula O_2 ||
411 rogant *Delris uetus* || 412 qua P_2pc , *cett. mei* : quo F_2pcA_2 | aures $R_{26}z_1$ ||
413 uara *Heinsius* || 414 occurrit $A_2O_3P_{11}$ | raetia (uel *sim.*) P_2 , *cett. mei* : gre-
cia $P_2ulO_2ulO_3$ || 415 uindelicis IF_2 , *Iuntina* | actam gLF_3Z || 416 om. *add.*
mg W_1 || 418 exangues F_2A_2 , *Isengriniana mg* || 419 britannis n_1 || 421 manus
 $\zeta \mu pc$ | remotis] retactis Pac : retectis Ppc || 422 solo $F_{17}pc$, *cett. mei* : solito $F_{17}ac$ ||
423 crederit n_1 : credat A_2 || 424 ferox populi *Exc. Puteanea* : ferax populis uel
populi *Burmamnus* || 425 poterat $P_2pcPpcF_{17}pc$, *cett. mei*, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* :
poterit $Pacn_1$: potuit O_7 || 426 tam F , *Barthius* : iam *cett. mei* | placidam prae-
stat J_3 || 427 neque A_2F_3 | limite W_1ulF_{17} , *cett. mei* : limine g : milite $F_{17}uln_1q$:
principe W_1

26. BELLVM GETICVM

expositum calcare solum nec transeat amnem,
 incustoditam metuens attingere ripam.
 430 celsior o cunctis unique aequande Camillo!
 uestris namque armis Alarici fracta quieuit
 ac Brenni rabies; confusis rebus uterque
 diuinam tribuistis opem, sed tardior ille
 iam captae uindex patriae, tu sospitis ultor.
 435 o quantum mutata tuo fortuna regressu!
 ut sese pariter diffudit in omnia regni
 membra uigor uiuusque redit color urbibus aegris!
 creditur Herculeis lucem renouasse lacertis
 femina dilecti fati inpena mariti;
 440 et iuuenem spretae laniatum fraude nouercae
 non sine Circaeis Latonia reddidit herbis;
 Cretaque, si uerax narratur fabula, uidit
 Minoum rupto puerum prodire sepulchro,
 quem senior uates auium clangore repertum
 445 gramine restituit; mirae nam munere sortis
 dulcia mella necem, uitam dedit horridus anguis:
 at tuus aduentus non unum corpus ab umbris,
 sed tot communi populos sub morte iacentes
 totaque Tartareis e faucibus oppida traxit.
 450 ipso Roma die (nec adhuc ostenditur auctor)
 personuit uenisse ducem, laetisque Quirites
 uocibus auspicium certi plausere triumphi,
 muniti Stilichone suo. quis gaudia uero
 principis, amplexus alacris quis disserat aulae?
 455 pulueris ambiguam nubem speculamur ab altis
 turribus, incerti socios adportet an hostes

429 contingere ζ : astringere O_2 || 430 unique] solique $K_6 \Gamma_1$: unie *Goodyear* ||
 432 confusis] nam fessis *uel* nam lapsis *Burmannus*: contusis *Wakefield* || 435 for-
 tuna ... mutata $P_2 L O_2$ | recessu n_1 || 436 diffundit P || 437 rigor *Vicetina* |
 uiuus- $F_2 sscr Pac$, *cett. mei*: uiuis- P_2 : primus- Ppc : niueus- L_4 : totus- L_3 | red-
 it color *cett. mei*, *Exc. Flor.*: redit calor n_1 : color redit $L F_3 ul O_7 W_2 Z$: calor red-
 it F_3 || 438 renouasse Ppc , *cett. mei*: reuocasse *Exc. Laeti*: reparasse K_8 , *Hertel*:
 repetisse *Hertel* || 439 maritis P_{11} || 441 non sine] uitae *Birt* || 443 prodisse Γ_1 :
 redire n_1 || 444 clangore $\Gamma g P_2 F_2 pc PW_1 ul F_{17}$: clamore $F_2 ac W_1 J_3 n_1$: lan-
 guore L || 445 constituit q | munere] numine F_3 : uulnere J_7 || 449 tanta- *Hein-*
sius | ex K_6 : a *Heinsii Iunianus* || 450 ipsa $J_3 P_1 Z \Gamma_1$ | auctor] actor $PW_1 F_{17}$:
 ultor $A_2 Z$ || 453 uero $J_3 ac$, *cett. mei*: ueri $J_3 pc$: uera O_2 : ueros *Camers* || 454 ala-
 cres $\Gamma K_6 sscr$ | disserat $\Gamma g P_2 Ppc W_1 F_{17} pc J_3 pc$: differat F_2 : deserat $LPac$
 $F_{17} ac n_1$: dixerat $J_3 ac$: dixerit Z || 455 speculantur *Colinaeus* | in R_{26} | altis
 $P_2 pc$, *cett. mei*: artis $P_2 ac$ || 456 deportet $J_6 pc$

ille globus. mentem suspensa silentia librant,
 donec puluereo sub turbine sideris instar
 emicuit Stilichonis apex et cognita fulsit
 460 canities. gauisa repens per moenia clamor
 tollitur 'ipse uenit'. portas secura per omnes
 turba salutatis effunditur obuia signis.
 non iam dilectus miseri nec falce per agros
 deposita iaculum uibrans ignobile messor
 465 nec temptans clipeum proiectis sumere rastris
 Bellona ridente Ceres humilisque nouorum
 seditio clamosa ducum, sed uera iuuentus,
 uerus ductor adest et uiuida Martis imago.
 prospera sed quantum nostrae spes addita menti,
 470 tantum exempta Getis. qui uertice proximus astris
 post Alpes iam cuncta sibi promisit aperta,
 nil superesse ratus, postquam tot lumina pubis,
 tot subitos pedites, equitum tot conspicit alas
 cinctaque fluminibus crebris ac moenibus arua,
 475 seque uelut clausum laqueis, sub pectore furtim
 aestuat et nimium prono feruore petita
 iam piget Italiae, sperataque Roma teneri
 uisa procul; magni subeunt iam taedia coepti.
 occultat tamen ore metum primosque suorum
 480 consultare iubet, bellis annisque uerendos.
 crinigeri sedere patres, pellita Getarum

458 om. P | turbine] uertice A₂F₃Z : uortice *Heinsius* || 460 recens Z || 462 salu-
 tandis* *Heinsius* : salutatrix *Burmannus* || 463 non] nec F₃ | dilectus *ΓgF₂n₁O₃*,
Exc. Flor. : delectus P₂LF₂ulPpcW₁F₁₇J₃, *Cuiacii uetus*, *Vgoletus* : delictus Pac |
 nec P₂pc, cett. mei : ne P₂ac : non qζ || 465 nec cett. mei, *Exc. Flor.* : non F₂W₁n₁ |
 temptans *Birt* : temptat codd., *Exc. Flor.* | rutris *Schraderus* || 466—467 sic fere
intellego : et duces humili origine qui adeo inperiti sunt ut inter se dissentiant et ad-
 latrent | uerba inter humilisque et iuuentus om. g || 466 humilisque *Jeep* || 467 dam-
 nosa P₂O₂pc? || 470 exempta P₂pc, cett. mei : excepta P₂acO₂ac : extracta A₂ |
 getis cett. mei, *Exc. Flor.* : getae* LJ₃pc?F₃L₁₁ || 471 promittit F₂, *Iuntina* | aper-
 ta *Heinsius* : apertas codd. || 472 lumina *Γ* : flumina W₁ul, cett. mei : fulmina L₁₁ :
 flamina W₁ : culmina *Jeep* | pubis *Γ* : pulsus P₂LF₂PW₁J₃n₁ : pulsus gz₁pc :
 pulsa F₁₇ : passis P₂ulO₂ul : passim F₁₇ul : uallis *Heinsius* : rursus *Burmannus*,
Schraderus || 473 suo loco adest in *Γ* : in cett. quotquot noui codd. post 474 migravit |
 subitos *ΓgF₂Z*, *Exc. Flor.* : subitus P₁₂ : subito cett. mei || 474 cincta- J₃pc. cett.
 mei : cuncta- J₃acn₁ : iuncta- P₁₁ : dempta- gpc | fluminibus] fulminibus Z : cri-
 minibus n₁ : luminibus *Scarcia* | ac moenibus arua *Γ* : tot moenia cernit cett. mei ||
 475 laqueis clausum F₃ || 477 teneri] tueri K₄ : priusquam *Birt* || 478 magni] uani
Heinsius || 479 ira R₂₃ || 480 annis- P₂pcF₂ulW₁ul, cett. mei : animis- F₂W₁ ||
 481 senes *Γpcζsscr*

26. BELLVM GETICVM

curia, quos plagis decorat numerosa cicatrix
 et tremulos regit hasta gradus et nititur altis
 pro baculo contis non exarmata senectus.
 485 hic aliquis grauior natu, cui plurima dictis
 consiliisque fides, defixus lumina terrae
 concutiensque comam capuloque adelinis eburno,
 'si numero non fallor' ait 'tricesima currit
 bruma fere, rapidum postquam tranauimus Histrum,
 490 Romanamque manum tantis eludimus annis.
 sed numquam Mauors adeo constrinxit in artum
 res, Alarice, tuas. per tot certamina docto
 crede seni, qui te tenero uice patris ab aeuo
 gestatum parua solitus donare pharetra
 495 atque aptare breues umeris puerilibus arcus.
 saepe quidem frustra monui, seruator ut icti
 foederis Emathia tutus tellure maneres;
 sed quoniam calidae rapuit te flamma iuuentae,
 nunc saltem, si cura tibi manet ulla tuorum,
 500 his claustris euade, precor, dumque agmina longe,
 dum licet, Hesperiiis praeceps elabere terris,
 ne noua praedari cupiens et parta reponas
 pastorique lupo scelerum delicta priorum
 intra saepta luas. quid palmitis uber Etrusci,
 505 quid mihi nescio quam proprio cum Thybride Romam
 semper in ore geris? referunt si uera parentes,
 hanc urbem insano nullus qui Marte petiuit
 laetatus uiolasse redit; nec numina sedem
 destituunt: iactata procul dicuntur in hostem
 510 fulmina diuinique uolant pro moenibus ignes,
 seu caelum seu Roma tonat. si temnis Olympum,

483 et¹] at *Cuiacii uetus* | et²] aut *Mommsen* | alto Γ || 485 dicti* $F_2J_3pcP_{11}?$
ac? || 486 *om. add. mg J_3* | consilii.* $F_2PW_1J_3C_1P_{11}\Gamma_1$: consilio- K_4 || 487 ad-
 clinis (*uel simm.*) *cett. mei, Exc. Flor., Exc. Gyr.* : affixus L : adnexus n_1 (*ut opinor*) :
 innixus C_1 || 489 transiuimus R_{26} || 490 eludimus P_2P , *cett. mei* : elusimus gP_2ul
 $PsscrJ_3$ | armis n_1 || 491 constrinxit P_2ul , *cett. mei* : construxit P_2pcPn_1 : con-
 stringit $B_1O_7Z\mu$ || 492 discrimina $gC_1F_3J_6$ | docto F_2J_3 , *cett. mei* : ducto P_2Lpc
 F_2ulJ_3ul : ductum P_2ul : ductas P_2ul || 496 frustra monui Γpc (W_1), *cett. mei* :
 monui frustra ΓacO_3 | icti ΓL (*in ras.*) $F_2ulF_{17}pcJ_3O_3P_1P_{13}$: istinc $P_2pc?W_1$:
 istis $P_2ac?PacF_{17}acn_1$: hostis F_2 : huius g : esses Ppc || 501 dum licet] *Italica uel*
Romulea Goodyear | princeps $F_2W_1F_{17}CZ$ | elabere *cett. mei, Vicetina* : delabere
 $R_{26}pc$: uelabere n_1 : illabere $F_2PJ_3n_1ul$ || 502 ne Ppc , *cett. mei* : nec F_2PacW_1
 F_{17} | rapta *Heinsius* || 504 inter LP || 505 prospero *Heinsius* || 507 insano n_1ac ,
cett. mei : infando n_1pc || 509 ducuntur F_3Z

a magno Stilichone caue, qui semper iniquos
 Fortuna famulante premit. scis ipse, per oras
 515 Arcadiae quam densa rogis cumulauerit ossa,
 sanguine quam largo Graios calefecerit amnes;
 extinctusque fores, ni te sub nomine legum
 proditio regnique fauor texisset Eoi.
 talia grandaeuum flammata fronte loquentem
 obliquisque tuens oculis non pertulit ultra,
 520 sed rupit rabidas accensa superbia uoces:
 'si non mentis inops fraudataque sensibus aetas
 praeberet ueniam, numquam haec opprobria linguae
 turpia Danubius me sospite ferret inultus.
 anne, tot Augustos Hebro qui teste fugauī,
 525 te patiar suadente fugam, cum cesserit omnis
 obsequiis natura meis? subsidere nostris
 sub pedibus montes, arescere uidimus amnes.
 non ita di Getici faxint Manesque parentum
 ut mea conuerso relegam uestigia cursu.
 530 hanc ego uel uictor regno uel morte tenebo
 uictus humum. per tot populos urbesque cucurri,
 fregi Alpes galeisque Padum uictoricibus hausi:
 quid restat nisi Roma mihi? gens robore nostra
 tum quoque pollebat, nullis cum fideret armis.
 535 at nunc Illyrici postquam mihi tradita iura
 meque suum fecere ducem, tot tela, tot enses,
 tot galeas multo Thracum sudore parauī
 inque meos usus uestigial uertere ferri
 oppida legitimo iussu Romana coegi.
 540 sic me fata fouent: ipsi, quos omnibus annis
 uastabam, seruire dati; nocitura gementes

513 famulante J_3pc , *cett. mei*: stimulante $LJ_3acF_3K_6L_{11}$ | per oras F : perosus
cett. mei: perosis *Exc. Flor.*: peresis *Scaliger*: perustis *Heinsius*: perustae *Bur-*
mannus || 514 rogis *cett. mei, Exc. Flor., Exc. Gyr.*: iugis n_1q , *Vicetina* | cumula-
 uerat $P_2O_2F_1$: -eris *Mommsen* || 515 graios *cett. mei, Exc. Flor.*: grates F_{17} :
Scaliger || 528 faxint $FgW, ulO_2pc(P_1)P_{11}W_2Z$, *Exc. Flor., Exc. Gyr.*: calefe-
 cerat F_1 : confecerit F_{17} : calefeceris *Mommsen* || 519 tuentem F || 520 rabidas
 $FJ_3(O_3)$: rapidas *cett. mei* || 521 estas n_1 || 525 suadente] sudante F : suadere
Scaliger || 528 faxint $FgW, ulO_2pc(P_1)P_{11}W_2Z$, *Exc. Flor., Exc. Gyr.*: faciant
 J_3n_1 : faciunt $P_2LF_2pc?(P)W_1F_{17}$ || 530 uictor regno *codd., Exc. Flor.*: regno
 uictor *Vicetina* || 534 cum nullis $z_1\zeta$ | aruis *Burmannus* || 535 iura J_3 , *cett. mei*:
 cura J_3ul : rura $O_3?$, *Heinsius* || 537 parari F_3 || 538 ducere K_6L_4 | faeni R_{26} ||
 540 aruis *Heinsius* || 541 om. add. *mg ma in n_1* | seruare J_6ac , *Birt*

26. BELLVM GETICVM

arma dabant flammisque diu mollitus et arte
 in sua damna chalybs fabro lugente rubebat.
 hortantes his adde deos. non somnia nobis
 545 nec uolucres, sed clara palam uox edita luco:
 "rumpe omnes, Alarice, moras; hoc inpiger anno
 Alpibus Italiae ruptis penetrabis ad Vrbem."
 huc iter usque datur. quis iam post talia segnis
 ambigat aut caelo dubitet parere uocanti?
 550 sic ait hortatusque suos belloque uiaeque
 instruit. attollunt uanos oracula fastus.
 o semper tacita sortes ambage malignae
 euentuque patens et nescia uatibus ipsis
 ueri sera fides! Ligurum regione suprema
 555 peruenit ad fluuium, miri cognominis, Vrbem,
 atque illic domitus uix tandem interprete casu
 agnouit dubiis inlusa uocabula fatis.
 nec non et Stilicho pugnam poscentia mouit
 pleno castra gradu dictisque instigat euntes:
 560 'nunc nunc, o socii, temeratae sumite tandem
 Italiae poenas, obsessi principis armis
 excusate nefas deploratumque Timauo
 uulnus et Alpinum gladiis abolete pudorem.
 hic est, quem totiens campis fudistis Achiuis,
 565 quem discors odiisque anceps ciuilibus orbis,
 non sua uis tutata diu, dum foedera fallax
 ludit et alternae periuria uenditat aulae.
 credite nunc omnes quas dira Britannia gentes,
 quas Hister, quas Rhenus alit, pendere paratas

542 dabant P_2ac , cett. mei, Exc. Flor. : dabunt P_2pcF_1pc , Exc. Gyr. | flama- F_1 ||
 543 rubebat $FgP_2acLPW_1J_3$, Exc. Flor. : rubebit $P_2pcF_2?pc?$: rudebat Z : rue-
 bat P_{11} : iubebat $F_{17}pc$, Exc. Gyr. : fremebat O_3 : *nugas* n_1 : fluebat *Heinsius* ||
 545 non $B_1F_3K_6$ | reddita K_6 | luco P_2 : luco est cett. mei || 546–547 *acrotelesti-*
chon ROMA agnouit Koch || 549 aut] an L : et O_3F_1 | dubitet caelo $L\lambda$ || 550 hor-
 tatus- F , Exc. Flor. : hortatur- cett. mei | belli- Z | uiae- cett. mei, Exc. Flor. :
 uia- n_1 || 551 uastos P | fastos $R_{26}ac$ || 552 heu P_{11} || 553 carens *Jeep* | et nescia
Gronouius : et noxia *codd.* : nec conscia *Birt* || 554 sera *codd.*, Exc. Flor. : sacra
Vicetina : rara *Jeep* || 555 fluuium et miri cognominis urbem *Heinsius olim* : fluuii
 ripas cognominis Vrbi (urbi iam A_3 praebet) uel fluuium, diri nunc ominis, Vrbem
Burmannus || 557 agnoscit *Birt* || 559dictu - *Heinsii Iunianus* : ductu- O_3 | instigat
omnes mei, Exc. Flor. : inflammatur *Vicetina* || 560 nunc nunc o P_2pc , cett. mei : nunc
 o P_2acn_1 : nunc o nunc K_4 || 562 excusate] explore K_4 : expurgate *Clauertius ad*
Gild. 430 (an memoriae lapsu?) || 566 nec sua P_2 | diu est O_2 || 567 uenditat (-cat)
gac, cett. mei, Exc. Flor. : uindicat *gpc* || 568 omnes] socii K_6 | dura* $K_6O_2?ac$ ||
 569 rhenus . . . hister z_1

- 570 in speculis: uno tot proelia uincite bello.
Romanum reparate decus molemque labantis
imperii fulcite umeris: hic omnia campus
uindicat, haec mundo pacem uictoria sancit.
non in Threiciis Haemi decernimus oris
575 nec super Alpheas umbrantia Maenala ripas
constituimus; non hic Tegean Argosque tuemur:
uisceribus mediis ipsoque in corde uidetis
bella geri. patrem clipeis defendite Thybrim.
talìa nunc pediti, turmae nunc mixtus equestri
580 dicta dabat. simul externis praecepta ferebat
auxiliis. ibat patiens dicionis Alanus
qua nostrae iussere tubae, mortemque petendam
pro Latio docuit †gentis praeclarus Alanae
cui natura breues animis ingentibus artus
585 finxerat inmanique oculos infecerat ira;
uulneribus pars nulla uacat rescissaque contis
gloria foedati splendet iactantior oris.
ille tamen mandante procul Stilichone citatis
adcelerauit equis Italamque momordit harenam.
590 felix Elysiisque plagis et carmine dignus,
qui male suspectam nobis impensius arsit
uel leto purgare fidem, qui iudice ferro

570 proelia uincite F_2pcW_1ul . *ctth. mei*: proelia uincere F_2acPW_1 : uincite proelia A_2 || 571 reparare Pn_1 | labantis $IgP_2pcLF_2PpcF_{17}acJ_3$, *Exc. Flor.*: labentis $P_2acPacW_1F_{17}pcn_1$: cadentis L_3 || 573 pacem mundo μ | sanxit L_4O_2 : fauent n_1 || 574 decreuimus $LR_{26}ac\lambda$ || 575 *om. g* | non $LF_3W_2\lambda$ || 576 tegeen* F_3L_4 , *Cuiacii uetus* | argosue O_7 : argonque μ : agrosque P_{11} || 578 patrium ζ || 579 turbae K_4 || 580 simul] nunc K_4 | praecepta F_2ulF_{17} , *ctth. mei*: edicta $F_2F_{17}ul$ || 582 qua P_2pc , *ctth. mei*: quae I : quam n_1 : quod A_2 | petebat Ig , *Exc. Flor.* || 583 docuit] ductor *F. Baehrens* | gentis praeclarus alanae *omnes mei*: genti praeclarus alanae A_2 : gentis praelatus alanae ζ , *Cuiacii uetus*: gentis praefectus alanae $R_{13}ul$, *Jeep*: gentis dux clarus Alanae *Delrius*: genti praelatus Alanae *Scaliger*: gentes praeclara *** *Barthius* (ita ut praeclara cum natura coniungeretur et nomen ipsius uiri uersum adinpleret): gentis praeclarus unus *Birt*: gentes praeclarus Alanus *De Venuto*: gentis praeclarus alumnus *Ferraro* (*Atene e Roma 15* [1970] 31sqg.). *sub adiect.* Alanae fieri potest ut lateat proprium nomen, sed, uerum ut fatear, hic haereo || 584 pares *Birt* || 585 finxerat] fixerat Ln_1 : auxerat *Good-year* | infixerat K_4 || 586 rescissa- $gF_{17}pcJ_3J_6L_3W_2pc$, *Exc. Flor.*: rescisa- $LF_2acF_{17}ac$: recisa- $IF_2pcPW_1n_1$: retisa- P_2 : prescisa- μ : incisa- *Cuiacii uetus*: praecisa *Scaliger*: inuisa- *Barthius* | contis gJ_3n_1 : cunctis $IP_2ulLPW_1F_{17}$: concutis *Exc. Flor.*: cunptis? F_2 : certis P_2 || 588 mille *Burmans* | tamen] agmen uel aciem *Birt* | nonnihil ante hunc uers. excidisse censuit *Mommmsen* || 589 accelerauit omnes mei, *Exc. Flor.*: acceleratur *Vicetina* || 592 uindice O_3

26. BELLVM GETICVM

595 diluit inmeritum laudato sanguine crimen!
 morte uiri turbatus eques flectebat habenas
 totaque praeciso nutassent agmina cornu,
 ni celer instructa Stilicho legione secutus
 subsidiis peditum pugnam instaurasset equestrem.
 quis Musis ipsoque licet Paeane recepto
 enarrare queat, quantum Gradius in illa
 600 luce suae dederit fundator originis urbi?
 altius haud umquam toto descendimus ense
 in iugulum Scythiae, tanta nec clade superbum
 contudimus Tanain uel cornua fregimus Histri.
 inuisum miles sitiens haurire cruorem
 605 per uarias uestes onerataque plaustra metallo
 transit et argenti cumulos, et caedis auarus
 contemptas proculeat opes; pretiosior auro
 sanguis erat; passim neclecti prodiga luci
 ira furens strictis odium mucronibus explet.
 610 purpureos cultus absumptique igne Valentis
 exuuias miserisque graues crateras ab Argis
 raptaque flagranti spirantia signa Corintho
 callidus ante pedes uenientibus obicit hostis
 incassum; neque enim feralis praeda moratur,
 615 sed iustos praebent stimulos monumenta doloris.
 asseritur ferro captium uulcus, et omnes
 diuersae uocis populi, quos traxerat hostis
 seruitio, tandem dominorum strage redempti
 blanda cruentatis affigunt oscula dextris,
 620 desertosque lares et pignora laeta reuisunt.
 miratur sua quemque domus cladesque renarrant

595 praeciso $\Gamma P_2 pc L J_3$: presciso n_1 : praescisso $gPW_1 F_{17}$: precisso F_2 : conciso p_2 : perculso *Schraderus* | nutassent $\Gamma g pc? LF_2 pc PW_1 F_{17} pc J_3$, *Exc. Flor.*: nutassent $P_2 F_2 ac F_{17} ac (n_1)$: turbassent $B_1 Z$ || 602 nec tanta K_6 | laude n_1 || 606 audusque cruoris p_2 || 607—608 'Verba pretiosior . . . passim pro spuriis expunxerim; nam et sententia ipsa abundat et offendit erat' *Birt. quem si sequaris, non tum sententia abundet, sed prodeat Septipes uersus* || 609 ira $P_2 pc F_2 pc P pc F_{17} pc$, *cett. mei*: illa $P_2 ac F_2 ac Pac F_{17} ac n_1$: turba K_4 | strictis odium $\Gamma g P_2 ul F_2 W_1 F_{17} pc J_3$: strictis odio $P_2 PF_{17} ac n_1$: odium strictis μ : odio strictior $L \lambda$ || 610 absumptique Γac : absumptasque $\Gamma pc (F_2)$: assumptas n_1 : absumptoque (ass-) *cett. mei*: exemptas *Birt* | ualentis *Cuiacii uetus*: ualentes F_2 , *cett. mei*: calentes $P_2 ul$ || 611 miseris- $P_2 pc$, *cett. mei*: miseri- $P_2 ac$: mersis- $O_2 ac$ || 612 capta- P_{11} | spumantia $P_2 O_2$ || 613 *om. add. mg F_2* | abicit P_2 || 614 nec $F_2 W_1$ || 615 praebet *Heinsius* | momenta A_2 | dolori *Heinsius* || 618 redempti omnes *mei, Exc. Flor.*: recepti O_3 || 619 affigunt $L \lambda$ || 620—622 *ut interpolatos exclusit Jeep* || 620 desertos-] desuetos- *g, Exc. Laeti*: misertos- n_1 : dilectos- C_1 || 621 miratur omnes *mei, Exc. Flor.*: mirantur *Vicetina*

ordine, tum grati referunt miracula belli.

quis tibi tunc, Alarice, dolor, cum Marte perirent
diuitiae spoliisque diu quaesita supellex,
625 pulsaretque tuas ululatus coniugis aures,
coniugis, inuicto dudum quae freta marito
demens Ausonidum gemmata monilia matrum
Romanasque alta famulas ceruice petebat!
scilicet Argolicas Ephyreiadasque puellas
630 coeperat et pulchras iam fastidire Lacaenas!
sed dea quae nimis obstat Rhamnusia uotis
ingemuit flexitque rotam: domat aspera uictos
pauperies, unoque die Romana rependit
quidquid ter denis acies amisimus annis.
635 o celebranda mihi cunctis Pollentia saeculis,
o meritum nomen felicibus apta triumphis,
uirtuti fatale solum, memorabile bustum
barbariae! nam saepe locis ac finibus illis
plena laccessito rediit uindicta Quirino.
640 illic Oceani stagnis excita supremis
Cimbrica tempestas aliasque inmissa per Alpes
isdem procubuit campis. iam protinus aetas
adueniens geminae gentis permisceat ossa
et duplices signet titulos, commune tropaeum:
645 'hic Cimbros fortesque Getas, Stilichone peremptos
et Mario, claris ducibus, tegit Itala tellus.
discite, uaesanae, Romam non temnere, gentes.'

622 tum grati $\Gamma g J_3 O_3 \mu$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: tunc grati $L \lambda$: cum grati F_{17} :
congrati $F_2 P$: cognati n_1 , *Vicetina*: cognatis Pul , *Scaliger*: congressi $P_2 W_1$ ||
623 tunc omnes mei, *Exc. Gyr.*: nunc $B_1 Z \mu$ || 625 coniugis $J_3 ac$, *cett. mei*: flebilis* $J_3 pc F_3 Z z_1$ || 626 quae dudum $A_2 \zeta$ || 628 petebat $P_2 pc F_2 sscr$, *cett. mei*: patebat $P_2 ac$: parabat $F_2 L_{11}$, *Isengriniana mg* || 632 ingemuit] infremuit *Heinsius*, *Schraderus*: intumuit *Marklandus* || 633 pendit $F_2 n_1 O_3 Z$ || 634 om. J_3 |
commisimus g : amisit in *Koch* || 635 celebranda F_{17} , *cett. mei*: ueneranda $F_2 F_{17} ul$ || 637 uirtuti *Heinsius*: uirtutis *cett. mei*: uirtutum $P_2 O_2$ | natale *Birt* ||
638 istis *Heinsii Iunianus* || 639 Quiriti *Heinsius* || 640 supremi *Heinsius* ||
641 alias- $g ac F_2 pc? Ppc$, *cett. mei*: alias $g pc$, *Exc. Flor.*: altas-* Pac | emissa *Exc. Flor.* || 642 procubuit omnes mei, *Exc. Flor.*: procumbit z_1 | aestas *Heinsius* ||
643 geminae gentis $\Gamma g P_2 LF_2 pc W_1 pc F_{17} J_3 pc n_1$: getice gentis $F_2 ac W_1 ac F_{17} ul$, *Isengriniana*: gentem gentis Pac : tante gentis $J_3 ac$: cimbris geticorum $Ppc A_2 L_3$ |
admisceat $F_2 P W_1 A_2 L_3$ || 644 duplici . . titulo *Heinsius* | iungat uel iungat *Birt* || 645 forti- L_4 : strictos- n_1 (*in uersu foede lacerato*) || 646 ducibus claris P_1 ||
647 tem(p)nere] tendere K_6 : spernere z_1

codicum subscriptiones: claudiani de bello gothico explicit Γ : explicit P_2 : explicit liber tertius decimus et ultimus claudiani F_2 : explicit de bello gotico *Exc. Flor.*

PANEGYRICI DICTI HONORIO
AVGVSTO SEXTVM CONSVLI

PRAEFATIO

Omnia quae sensu uoluuntur uota diurno
pectore sopito reddit amica quies.
uenator defessa toro cum membra reponit,
mens tamen ad siluas et sua lustra reedit.
5 iudicibus lites, aurigae somnia currus
uanaque nocturnis meta cauetur equis.
furto gaudet amans, permutat nauita merces
et uigil elapsas quaerit auarus opes,
blandaue largitur frustra sitientibus aegris
10 inriguus gelido pocula fonte sopor.

27 1–10 gP₂, L, F₂P, R, W₁, F₁₇J₃n₁, Voss. (i. e. *Ausonii cod. Vossianus 111*, saec. ix) || 11–26 gP₂, L, F₂P, R, W₁, F₁₇J₃n₁

codicum inscriptiones: prologus libri undecimi g : incipit liber octauus super laude honorii et stiliconis F₂mr : incipit de cons honorio augusto R : prefacio in librum septimum W₁ : prefacio ad sextum librum J₃ma : praefatio de sexto consulatu honorii augusti B₁L₃ : incipit paneguricus de sexto consulatu honorii augusti praefatio Exc. Flor. (similiter CC₁L₁O₇ξ). extat haec praef. in plurimis qui opus de raptu Proserpinae continent codicibus (e quibus nunc g₃K₄p₂ψ₁ hic illic profero, additis litteris DRP), tertio illius operis libro praefixa. illi loco a Claudiano designatam huc postea a librariis translata esse suspicatur Gualandri : mihi contra, quod plerisque conprobatum est, hinc illic migrauisse persuasum est

27 2 pectore sopito omnes mei, Voss. : tempore sopito K₄ (DRP) : tempore nocturno p₂ (DRP) || 3 defessa (lassata Par. 15155) toro cum membra cett. mei, Voss., Exc. Flor., Exc. Gyr. : cum membra toro defessa J₃K₆ : dum (cum Heinsii Iunianus) fessa toro sua membra g₃ (DRP)K₄ (DRP)ψ₁ (DRP) || 5 cursus P₁₁ac, Voss. || 7 furto gaudet amans omnes mei, Voss. : gaudet amans furto K₄ (DRP)p₂ (DRP) ! merces P, cett. mei, Voss. : metas Pul || 8 et uigil elapsas omnes mei, Voss. : peruigil elapsas ψ₁ (DRP) : et uigili elapsas Gesnerus : et uigili lapsas Buecheler

CLAVDIVS CLAVDIANVS

me quoque Musarum studium sub nocte silenti
 artibus adsuētis sollicitare solet.
 namque poli media stellantis in arce uidebar
 ante pedes summi carmina ferre Iouis;
 15 utque fauet somnus, plaudebant numina dictis
 et circumfusi sacra corona chori.
 Enceladus mihi carmen erat uictusque Typhoeus
 (hic subit Inarimen, hunc grauis Aetna domat);
 quam laetus post bella Iouem susceperit Aether
 20 Phlegraeae referens praemia militiae.
 additur ecce fides nec me mea lusit imago,
 inrita nec falsum somnia misit ebur.
 en princeps, en orbis apex aequatus Olympo,
 en, quales memini, turba uerenda, deos!
 25 fingere nil maius potuit sopor, altaque uati
 conuentum caelo praebuit aula parem.

11 studio F_2 : studiis A_2 || 12 assiduis $J_3K_6L_4P_{10}$ | inuigilare iubet K_4 ||
 13 arce (n_1), *cett. mei* : axe $g_3(DRP)$: orbe P_2 || 14 iouis . . . pedes σ || 15 plause-
 runt p_2 || 17 uinctus-* $gPW_1L_1P_{10}Q?$ || 18 hic subit inarimen (*uel simm.*) *cett.*
mei, Exc. Flor. : hunc premit inarimes (*uel simm.*) $F_2F_3F_{20}W_2$, *Vicetina, Exc.*
Gyr. | (h)enna Pn_1O_2 | premit $L_3p_2(DRP)$ || 19 laetum PRn_1 | susceperat
 F_2RP_{10} || 21 me mea lusit $gF_2PJ_3n_1$: te mea lusit RO_2 : iam mea lusit $LF_{17}ac$:
 iam me lusit $P_2F_{17}pc$: me iam lusit W_1 : me mea fallit $\psi_1(DRP)$: me delusit
Goodyear || 23 aequatus $g?pcF_2PR$, *Exc. Flor., Iuntina, Exc. Gyr.* : aequatur $g?ac$,
cett. mei : aequandus *Delrii cod.* || 24 memini $gLRpcW_1J_3$: meminit P_2F_2PRac
 $F_{17}n_1$ | dei *Scaliger*

PANEGYRICVS DICTVS HONORIO
AVGVSTO SEXTVM CONSVLI

Aurea Fortunae Reduci si templa priores
 ob reditum uouere ducum, non dignius umquam
 haec dea pro meritis amplas sibi posceret aedes
 quam sua cum pariter trabeis reparatur et urbi
 5 maiestas; neque enim campus sollempnis et urna
 luditur in morem, species nec dissona coetu
 aut peregrina nitet simulati iuris imago.
 indigenas habitus natiua Palatia sumunt,
 et, patriis plebem castris sociante Quirino,
 10 Mars Augusta sui renouat suffragia campi.
 qualis erit terris, quem mons Euandrius offert
 Romanis auibus, quem Thybris inaugurat, annus?
 quamquam omnes, quicumque tui cognominis, anni
 semper inoffensum dederint successibus omen
 15 sintque tropaea tuas semper comitata secures,
 hic tamen ante omnes miro promittitur ortu
 urbis et Augusti geminato numine felix.
 namque uelut stellas Babylonia cura salubres
 optima tum spondet mortalibus edere fata,

28 1—551 gP₂Z, L, F₂P, R, W₁, F₁₇J₃n₁ || 552—619 gP₂Z, F₂P, R, W₁, F₁₇J₃n₁ || 620—660 gP₂Z, L, F₂P, R, W₁, F₁₇J₃n₁

codicum inscriptiones: incipit liber undecimus g : narratio Rmr : incipit liber septimus. panageticus de sexto consulatu honorii augusti liber quartus W₁ : liber de VI consulatu honorii J₃ma : claudiani panegyris in sextum honorii augusti consulatum Ø

28 2 ob redditus P₁ : pro reditu B₁ | non] num* F₃ζ : nec λ : nunc P₁ || 3 amplas ... aedes] latās ... edes B₁ : amplis ... aedem Jeep || 4 trabeis pariter F₂ | reparatur ZL (*in ras.*) F₂PRF₁₇ulZ Ø : reparetur Exc. Flor.?, Exc. Gyr. : repetatur gpc?P₂W₁F₁₇J₃n₁ | urbis gCL₁P₁S₃ || 5 neque cett. mei, Exc. Flor. : nec P₂J₃O₂P₁₀ | campi ... urnae Scaliger || 6 non J₃K₆O₇P₁₄ | cultu F₃ulζul, Schraderus || 9 patribus plebem sanctis Paul || 10 reuocat P₂ || 11 erat gC₁J₇ac K₆L₄z₁ : eat Heinsius || 12 annum* F₂F₃F₂₀J₆ || 13 quicumque P₂ac, cett. mei : quoscumque P₂pc : quotcumque Heinsius || 14 dederint gP₂LpcF₂PRF₁₇pc? J₃pc?, Exc. Flor. : dederant ZLacW₁F₁₇?acJ₃?acn₁ : dederunt* Heinsius || 15 sint- Lpc, cett. mei : sunt-* ZLacW₁n₁, Heinsius || 17 urbis et] ter bis in Scaliger | numine gP₂pcF₁₇J₃acn₁, Exc. Flor. : nomine ZLF₂PRW₁F₁₇sscrJ₃pc || 19 tunc P₂pc, cett. mei : correxi : nunc P₂acZLW₁ | facta ZLW₁

20 caelicolae cum celsa tenent summoque feruntur
cardine nec radios humili statione retundunt,
haud aliter Latiae sublimis Signifer aulae,
imperii sidus propria cum sede locauit,
auget spes Italas; et certius omina surgunt
25 uictrici concepta solo.
cum pulcher Apollo
lustrat Hyperboreas Delphis cessantibus aras,
nil tum Castaliae riuus communibus undae
dissimiles, uili nec discrepat arbore laurus
antraque maesta silent inconsultique recessus.
30 at si Phoebus adest et frenis grypa iugalem
Riphaeo tripodas repetens detorsit ab axe,
tum siluae, tunc antra loqui, tum uiuere fontes,
tum sacer horror aquis adytisque effunditur echo
clarior et doctae spirant praesagia rupes.
35 ecce Palatino creuit reuerentia monti
exultatque habitante deo potioraque Delphis
supplicibus late populis oracula pandit
atque suas ad signa iubet reuiescere laurus.
non alium certe decuit rectoribus orbis
40 esse larem, nulloque magis se colle potestas
aestimat et summi sentit fastigia iuris.
attollens apicem subiectis regia rostris
tot circum delubra uidet tantisque deorum
cingitur excubiis. iuuat infra tecta Tonantis
45 cernere Tarpeia pendentes rupe Gigantas
caelatasque fores mediisque uolantia signa
nubibus et densum stipantibus aethera templis
aeraque uestitis numerosa puppe columnis

20 fruuntur **L** || 21 radiis *Heinsius* (cum recumbunt) | retundunt **C**₁, *Gesnerus* :
recundunt **K**₆ : recondunt *cett. mei* : recedunt **Z** : recumbunt *Exc. Gyr.* || 23 prima
cum *Exc. Laeti, Iuntina* || 24 omina **gZLRW**₁**n**₁ : omnia **P**₂**PF**₂**F**₁₇**J**₃ || 25 com-
pleta **K**₄ || 26 aras **W**₁**pc**, *cett. mei* : auras **F**₂**J**₃**L**₃**P**₁₄ : arces **g** : *Arctos Heinsius* ||
31 repetens **Zsscr**, *cett. mei* : ueniens **Z** || 32 uiuere frondes *Delrius* || 34 om. *add.*
mg P || 36 exultat- *Rpc*, *cett. mei* : -ant- **ZLRac** || 37 fundit **ZLλ** || 41 sentit *cett.*
mei, *Exc. Flor.* : sensit **ZW**₁**n**₁ **θ** : sancit *Heinsius* : scandit *Birt* | fastigia] uesti-
gia **ZL** : suffragia **P**₁ || 42 nostris **gn**₁**P**₁, *Exc. Flor.* || 44 infra **gLpcRmrW**₁**F**₁₇
J₃**n**₁ : intra **P**₂**ZLacF**₂**PR** : inter *Jeep* | tecta **P**₂?**acRmr**, *cett. mei* : templa **P**₂**pc**
PulRul : tela **PR** || 46 caelatas- **P**₂**ulJ**₃**pc**, *cett. mei* : elatas- **P**₂**J**₃**ac** | thoros **θ** ||
47 demptum *Birt* | telis **O**₂**pc** || 48 aruaque *Koch* | numerosa puppe **ZLF**₂**Pac**
RJ₃**n**₁ : numerosa ueste **g** (*in ras.*) **P**₂**PpcRulW**₁**F**₁₇ : numeroso uecte *Heinsius*

28. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO VI COS.

50 consita subnixasque iugis inmanibus aedes,
naturam cumulante manu, spoliisque micantes
innumeros arcus. acies stupet igne metalli
et circumfuso trepidans obtunditur auro.
agnoscisne tuos, princeps uenerande, penates?
haec sunt quae primis olim miratus in annis
55 patre pio monstrante puer. nil optimus ille
diuorum toto meruit felicius aevo
quam quod Romuleis uictor sub moenibus egit
te consorte dies, cum se melioribus addens
exemplis ciuem gereret terrore remoto,
60 alternos cum plebe iocos dilectaque passus
iurgia patriciasque domos priuataque passim
uisere deposito dignatus limina fastu.
publicus hinc ardescit amor, cum moribus aequis
inclinat populo regale modestia culmen.
65 teque rudem uitae, quamuis diademate necdum
cingebare comas, socium sumebat honorum
purpureo fotum gremio, paruumque triumphis
imbuit et magnis docuit praeludere fatis.
te linguis uariae gentes missique rogatum
70 foedera Persarum proceres cum patre sedentem
hac quondam uidere domo positoque tiaran
summisere genu. tecum praelarga uocauit
ditandas ad dona tribus; fulgentia tecum
collecti trabeatus adit delubra senatus
75 Romano puerum gaudens offerre fauori,
ut nouus imperio iam tunc adsuesceret heres.
hinc tibi concreta radice tenacius haesit
et penitus totis inoleuit Roma medullis,

49 condita J₇ | loquendi rationem hic agnoscere mihi uideor non dissimilem eius quam ad Manil. I 539 inlustrat Housman : aera enim sunt rostra, neque aliud uerba numerosa puppe significant quam numerosis rostris. hoc tantum uoluit dicere poeta, plurima ex aere rostra columnis adfixa cerni || 51 innumeris* Barthius, Heinsius || 53 custos P₂ || 54 miratus P Rmr, cett. mei : miratur n₁ Ø : miseratus P?sscr | ab annis ZLF₂₀ || 55 puer P : petis Rmr, cett. mei : uias Camers mg | nihil F₃P₁₄ || 56 tanto Ø || 57 quod] -quam LRmr λac : quos Heinsius || 59 gereret ciuem ζ || 61 om. add. mg F₁₇ | seria Schraderus || 62 limina . . . uisere Flor. Gall. || 64 inclinet L₄ || 65 nondum F₃O₃P₁₁ || 66 honoris Z λ || 67 fotum (n₁), cett. mei : fetum ZF₂₀S₃ : secum P₂O₂P₁ | trophaeis J₇ || 68 induit P₂LF₂W₁n₁λ | fatis RacP₁₁, Exc. Flor. : fastis Rpc, cett. mei || 72 preclara R || 74 collecti . . . senatus Pac, cett. mei : collecto . . . senatu PpcO₃μpc || 75 afferre L₄ || 77 om. L | hic K₆ || 78 inoleuit P, cett. mei : assueuit Psscr

CLAVDIVS CLAVDIANVS

80 dilectaeque urbis tenero conceptus ab ungue
tecum creuit amor; nec te mutare reuersum
eualuit propria nutritor Bosporos arce.
et quotiens optare tibi quae moenia malles
alludens genitor regni pro parte dedisset,
85 diuitis Aurorae solium sortemque paratam
sponte remittebas fratri: 'regat ille uolentes
Assyrios; habeat Pharium cum Tigride Nilum;
contingat mea Roma mihi.' nec uota fefellit
euentus. Fortuna nouum molita tyrannum
90 iam tibi quaerebat Latium, belloque secundo
protinus, Eoa uelox accitus ab aula,
suscipis Hesperiam patrio bis Marte receptam.
ipsa per Illyricas urbes Oriente relicto
ire Serena comes nullo deterrita casu,
95 materna te mente fouens Latioque futurum
rectorem generumque sibi, seniore supernas
iam repetente plagas. illo sub cardine rerum
sedula seruatum per tot discrimina pignus
restituit sceptris patrui castrisque mariti.
certauit pietate domus, fidaeque reductum
100 coniugis officio Stilichonis cura recepit.
felix ille parens, qui te securus Olympum
succedente petit! quam laetus ab aethere cernit
se factis creuisse tuis! duo namque fuere
Europae Libyaeque hostes: Maurusius Atlans
105 Gildonis furias, Alaricum barbara Peuce
nutrierat, qui saepe tuum spreuere profana
mente patrem. Thracum uenientem e finibus alter
Hebri clausit aquis; alter praecepta uocantis
respuat auxiliisque ad proxima bella negatis
110 abiurata palam Libyae possederat arua.

79 urbi F_3 | tenero . . . ungue $PpcR$: teneris . . . annis *cett. mei* || 82 malles *cett. mei, Exc. Flor.*: uelles $g^2pcW_1B_1\theta$ || 90 accinctus θ || 91 receptam] repertam n_1 : retentam O_3 || 93 deterrita P , *cett. mei*: perterrita $PmgP_1\mu$ || 95 seniore] rectore O_3 : genitore *Schraderus* || 99 fidae- omnes *mei, Exc. Gyr.*: fido- $P_{10}?$ || 100 officio $P_2ZLRW_1J_3$: officii $PF_{17}acP_{11}$: officii $gF_2F_{17}pcn_1K_6$: obsequiis 'Ambros. primus' *Heinsii* (*sed non praesto est in K_6*) || 102 qui A_2 || 103 fastis $J_7\theta$ || 107 uenientem e A_2 : uenientem* $ZLF_2pcF_{17}n_1$: euenientem W_1 : ueniens e $gpcP_2F_2acPRF_{17}ulJ_3$: ueniens a F_3 : uenienti (*cum* aquas 108) *Heinsius* || 108 aquas gLJ_7acL_{11} || 109 auxiliisque *Lac, cett. mei*: auxiliis $LpcF_2B_1acF_3\theta ac$ || 110 adiurata $F_{20}L_1$ | libyes *Heinsii Iunianus*

28. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO VI COS.

quorum nunc meritam repetens non inmemor iram
 suppliciis fruitur natoque ultore triumphat.
 ense Thyestiadae poenas exegit Orestes,
 sed mixtum pietate nefas dubitandaque caedis
 115 gloria materno laudem cum crimine pensat;
 paviit Iuleos inuiso sanguine Manes
 Augustus, sed falsa pii praeconia sumpsit
 in luctum patriae ciuili strage parentans:
 at tibi causa patris rerum coniuncta saluti
 120 bellorum duplicat laurus, isdemque tropaeis
 reddita libertas orbi, uindicta parenti.
 sed mihi iam pridem captum Parnasia Maurum
 Pieriis egit fidibus chelys; arma Getarum
 nuper apud socerum plectro celebrata recenti.
 125 aduentus nunc sacra tui libet edere Musis
 grataque patratis exordia sumere bellis.
 iam Pollentini tenuatus funere campi,
 concessaque sibi (rerum sic admonet usus)
 luce, tot amissis sociis atque omnibus una
 130 direptis opibus, Latio discedere iussus
 hostis et inmensi reuolutus culmine fati
 turpe retexit iter. qualis piratica puppis,
 quae cunctis infensa fretis scelerumque referta
 diuitiis multasque diu populata carinas
 135 incidit in magnam bellatricemque triremim,
 dum praedam de more parat; uiduataque caesis
 remigiis, scissis uelorum debilis alis,
 orba gubernaculis, antemnis saucia fractis,
 ludibrium pelagi uento iactatur et unda
 140 uastato tandem poenas luitura profundo:
 talis ab urbe minas retro flectebat inanes

112 triumphans F_3 || 113 thyestiadae (*uel simm.*) $gpcF_2pcPpcRpcJ_3$, *Exc. Gyr.* :
 thyestiaden (*uel simm.*) $ZLF_2acPacRacW_1F_{17}n_1$, *Exc. Flor.* : tiastiadis P_2 ||
 115 materno $gZF_2acPRW_1F_{17}$: maternae $P_2LF_2pcJ_3n_1$ || 117 saeua K_6 ||
 118 parentans $g?acP_2F_{17}acJ_3ulC(P_1)$: parentis $gpcF_{17}pcJ_3$, *cett. mei* || 120 tri-
 umphis F_{17} || 125 tuis (*iam PacF_{17}ac*) libet edere muris *Heinsius* || 127–330 *ad*
hunc locum non pertinere censuit Paul, contra quem dixit Goetz, RhM 31 (1876)
 342sq. || 131 inter 127 et 128 locatus est in J_3 || 132 retraxit n_1q || 133 sceleris-
 $J_3C_1K_6P_{11}$ | referta $PpcRpc$, *cett. mei* : reperta $PacRac$: refecta $n_1P_{11}q$: re-
 pleta O_2 || 136 parat $F_2sscrF_3ulO_3$: putat F_2 , *cett. mei* : petit *Heinsius* || 137 remi-
 giis O_7 : remigibus *cett. quouot noui omnes*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

- Italiam fugiens, et quae uenientibus ante
 prona fuit, iam difficilis, iam dura reuersis.
 clausa putat sibi cuncta pauor, retroque relictos,
 145 quos modo temnebat, rediens exhorruit amnes.
 undosa tum forte domo uitreisque sub antris
 rerum ignarus adhuc ingentes pectore curas
 uoluebat pater Eridanus: quis bella maneret
 exitus, imperiumne Ioui legesque placerent
 150 et uitae Romana quies, an iura perosus
 ad priscos pecudum damnaret saecula ritus?
 talia dum secum mouet anxius, aduolat una
 Naiadum resoluta comam, complexaque patrem,
 'en Alaricus' ait, 'non qualem nuper ouantem
 155 uidimus; exangues, genitor, mirabere uultus.
 percensere manum tantaque ex gente iuuabit
 reliquias numerasse breues. iam desine maesta
 fronte queri, Nymphasque choris iam redde sorores.'
 dixerat; ille caput placidis sublime fluentis
 160 extulit et totis lucem spargentia ripis
 aurea roranti micuerunt cornua uultu.
 non illi madidum uulgaris harundine crinem
 uelat honos; rami caput umbrare uirentes
 Heliadum totisque fluunt electra capillis.
 165 palla tegit latos umeros, curruque paterno
 intextus Phaethon glaucos incendit amictus,
 fultaque sub gremio caelatis nobilis astris
 aetherium probat urna decus. namque omnia luctus
 argumenta sui Titan signauit Olympo:
 170 mutatumque senem plumis et fronde sorores,
 et fluuium, nati qui uulnera lauit anhelis;
 stat gelidis Auriga plagis; uestigia fratris

142 post 151 translocauit R, sed postea corr., post 150 (151 mg tantum) P₂, qui ta-
 men postea del. et mg suo loco exarauit: 142 om. add. mg L₃ || 142 italiam PmgR_{pc},
 cett. mei: italia P (in textu) Rac, Exc. Flor. || 143 p. f. i. d. i. d. r. P add. mg R_{pc},
 cett. mei: diff. iam p. f. nec dura r. Rac: diff. iam pena f. nec dura r. P (sed tum
 uers. del.) L₃ || 145 temnebat P₂ZPR: terrebat ZulRul, cett. mei, Exc. Flor. |
 amnes P, cett. mei: hostes Pul || 146 domu CL₁O₇S₃ || 147 ingentes cett. mei, Exc.
 Flor.: ingenti F₂W₁n₁: L incert. || 149 legesne n₁q || 151 ritus Pmg, pc, (n₁), cett.
 mei: rictus Pmg, ac: uictus Heinsii Iunianus || 156 manus K₆ || 157 numerare K₆ ||
 158 i redde Heinsius | sorores PpcF₁₇ac, cett. mei: sonores P₂Pac: sonoris* RF₁₇?
 pcF₂₀ulO₂ || 159 placidum ZL: plandis n₁: blandis F₁pc || 164 ruunt F₁ || 167 ful-
 ta-] multa- P₁₁: fulua- Isengriniana mg: sculpta- J₇: pulchra- Jeep || 167-177 ut
 spurius damnauit F. Baehrens || 170 mutauit- ZLF₂n₁ | fronte O₃

23. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO VI COS.

- germanae seruant Hyades, Cynique sodalis
lacteus extentas aspergit circulus alas;
175 stelliger Eridanus sinuatis flexibus errans
clara Noti conuexa rigat gladioque tremendum
gurgite sidereo subterluit Oriona.
hoc deus effulgens habitu prospexit euntes
deiecta ceruice Getas; tum talia fatur:
180 'sicine mutatis properas, Alarice, reuerti
consiliis? Italae sic te iam paenitet orae?
nec iam cornipedem Thybrino gramine pascis,
ut rebare tuum, Tuscis nec figis aratrum
collibus? o cunctis Erebi dignissime poenis,
185 tune Giganteis urbem temptare deorum
adgressus furiis? nec te meus, inprobe, saltem
terrui exemplo Phaethon, qui fulmina praeceps
in nostris efflauit aquis, dum flammea caeli
flectere terrenis meditatur frena lacertis
190 mortaliq[ue] diem sperat diffundere uultu?
crede mihi, simili bacchatur crimine, quisquis
adspirat Romae spoliis aut Solis habenis.'
sic fatus Ligures Venetosque erectior amnes
magna uoce ciet. frondentibus umida ripis
195 colla leuant pulcher Ticinus et Addua uisu
caerulus et uelox Athesis tardusque meatu
Mincius inque nouem consurgens ora Timauus.
insultant omnes profugo pacataque laetum
inuitant ad prata pecus; iam Pana Lycaeam,
200 iam Dryadas reuocant et, rustica numina, Faunos.
tu quoque non paruum Getico, Verona, triumpho
adiungis cumulum, nec plus Pollentia rebus
contulit Ausoniis aut moenia uindictis Astae.

173 sodales $gO_2acP_{11}W_2$, *Exc. Flor.* || 174 extensas $n_1P_{10}qW_2$ | aspergit *Rul*, *cett.*
mei : aspersit p_2 : extendit *R* || 175 stelliger $gP_2F_2PRW_1F_{17}pc?$, *Exc. Flor.* :
stellifer $ZLF_{17}ac?J_3(n_1)$: signifer C_1 | sinuatis] symoontis O_3 : sinuosus *Heinsius* |
flexibus *PR*, *Exc. Flor.* : fluctibus *Rul*, *cett.* *mei* || 176 gladii- O_3 || 177 subter-
fluit L_4 || 178 prospexit $P_2F_2PRF_{17}$: prospectat* $gZLW_1J_3n_1$ || 181 sic te iam]
iam te sic J_3 : sic iam te n_1 : iam sic te Z : sic te pe(niteat) W_1 || 182–183 corni-
pedes ... / ... tuos P_1 : cornipedem ... / ... tuo *Burmmanus* || 183 frangis ζ ||
187 fulmine* P_1 , *Birt* : flumina L : flamina K_6 || 192 aut] ut $\varnothing ac$, *Scaliger* : an
Heinsii Iunianus : ac *Schraderus*, *Wakefield* || 195 et ZF_2PR : atque *cett.* *mei* | ad-
dua $gpc?L$ (? in ras.) RJ_3pc , *Exc. Flor.* : adua W_1 : ardua $P_2ZF_2PF_{17}$: adito n_1 ||
198 exultant P_{11} || 199 Lycaeo *Schraderus* || 200 et] ac F_1pc : iam K_4 || 203 aut]
ut K_6 : nec *Delrii cod.*

- 205 hic, rursus dum pacta mouet damnisque coactus
extremo mutare parat praesentia casu,
nil sibi periurum sensit prodesse furorem
conuerti nec fata loco, multisque suorum
diras pauit aues, inimicaque corpora uolens
Ionios Athesis mutauit sanguine fluctus.
- 210 oblatum Stilicho uiolato foedere Martem
omnibus adripuit uotis, ubi Roma periclo
iam procul et belli medio Padus arbiter ibat.
iamque opportunam motu strepuisse rebelli
gaudet perfidiam praebensque exempla labori
- 215 sustinet accensus aestiuo puluere soles.
ipse manu metuendus adest inopinaque cunctis
instruit arma locis et, quo uocat usus, ab omni
parte uenit. fesso si deficit agmine miles,
utitur auxiliis damni securus, et astu
- 220 debilitat saeuum cognatis uiribus Histrum
et duplici lucro committens proelia uertit
in se barbariem nobis utrimque cadentem.
ipsum te caperet letoque, Alarice, dedisset,
ni calor incauti male festinatus Alani
- 225 dispositum turbasset opus; prope captus anhelum
uerbere cogis equum, nec te uitasse dolemus.
i potius genti reliquus tantisque superstes
Danubii populis, i, nostrum, uiue, tropaeum.
non tamen ingenium tantis se cladibus atrox
- 230 deicit: occulto temptabat tramite montes,
si qua per scopulos subitas exquirere posset
in Raetos Gallosque uias. sed fortior obstat

204 mouet] uouet O_3 : manet n_1 : nouat *Heinsius* | damno- p_2 || 206 sentit P_2F_2
 PRW_2 || 207 conuerti $Rpc(n_1)$, *cett. mei* : -it $ZPRac$ | dolo *Birt* | membris- *Good-*
year || 211 ut n_1 || 212 belli medio P_2PRacO_2 : belli medius $P_2sscrRpc$, *cett. mei* :
medius belli* p_2 , *Barthius* || 213 importunam gpc || 214 peruidiam gaudet p_2 |
praebensque $P_2F_2PRJ_3$, *Exc. Flor.* : praebens $gZLW_1F_{17}n_1$: praebent CO_3S_3 :
relegens F_3 | labori $g?acPRn_1O_2$: laboris $gpc?ZLF_2W_1F_{17}pcJ_3$: labores $F_{17}ac$
 $CF_{20}acJ_6$: laborum $P_2A_2P_{10}$ || 215 aestiuos accenso *Heinsius* || 216 certis O_3 ||
217 quo O_3 : qua *omnes mei* || 223–228 *interpolatos putat Jeep* || 223 raperet q ||
224 incauti (n_1), *cett. mei, Exc. Flor.* : incautus (*cum* festinantis $F_{20}ulO_3$) *Heinsius* ||
227 genti $PRF_{17}acJ_3pc$, *Exc. Flor.* : gentis* $F_{17}pc?J_3ac$, *cett. mei* | reliquus gpc
 $LRF_{17}J_3A_2\theta$: reliquum* $P_2ZF_2PW_1n_1CK_6O_3$ || 228 i $F_2J_3n_1P_{11}$: in gL : et *cett.*
mei || 229 nec P_1 || 230 obliquo F_3ul | uertice $W_1F_{17}n_1CO_2ulO_3P_1\theta$ || 231 qua
 $g?acP_2acZF_2PRF_{17}pc?$, *Exc. Flor.* : quas $gpc?P_2pcLW_1F_{17}acJ_3n_1$ | popu-
los W_1 || 232 gallos rethos- A_2 | extat B_1P_{11}

28. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO VI COS.

cura ducis. quis enim diuinum fallere pectus
 possit et excubiis uigilantia lumina regni?
 235 cuius consilium non umquam repperit hostis
 nec potuit texisse suum. secreta Getarum
 nosse prior celerique dolis occurrere sensu.
 omnibus exclusus coeptis considit in uno
 colle tremens; frondesque licet depastus amaras
 240 arboreo figat sonipes in cortice morsus
 et taetris collecta cibus annique uapores
 saeuat aucta lues et miles probra superbus
 ingerat obsesso captiuoque pignora monstret,
 non tamen aut morbi tabes aut omne periculum
 245 docta subire fames aut praedae luctus ademptae
 aut pudor aut dictis mouere procacibus irae,
 ut male temptato totiens se credere campo
 comminus auderet. nulla est uictoria maior
 quam quae confessos animo quoque subiugat hostes.
 250 iamque frequens rarum decerpere transfuga robur
 coeperat inque dies numerus decrescere castris;
 nec iam deditio paucis occulta parari,
 sed cunei totaque palam discedere turmae.
 consequitur uanoque fremens clamore retentat
 255 cumque suis iam bella gerit; mox nomina supplex
 cum precibus fletuque ciet ueterumque laborum
 admonet et frustra iugulum parcentibus offert,
 defixoque malis animo sua membra suasque
 cernit abire manus: qualis Cybeleia quassans
 260 Hyblaeus procul aera senex reuocare fugaces

233—234 pectus / possit (-et W_1) omnes mei : possit / pectus A_2W_2 || 234 excu-
 bias *Heinsius* | lumina *ceit. mei*, *Exc. Flor.* : numina $W_1F_{17}n_1$: munera O_3 ||
 235 huius *Flor. Gall.* || 236 non O_3F_1 || 238 exclusus ZLW_1F_{17} : elusus *Buecheler* |
 considit $F_2F_{17}acn_1(O_3)P_{10}F_1$, *Exc. Flor.* : considit $PpcF_{17}^{?}pc$, *ceit. mei* : conce-
 dit *Pac* || 241 cibus] herbis A_2 | annique uapores $LpcRac$, *ceit. mei* : annisque ua-
 pores $Rpc\varnothing$: annique pauore q : animique uapores O_3F_1ac : animique pauore n_1 ,
Exc. Gyr. : Austrique uapores *Heinsius* : stagnique uapores *Birt* || 242 aucta P_2pc
 $PpcRW_1F_{17}pcJ_3n_1$: acta $P_2acZLF_2PacF_{17}acq$: atra gC_1 || 244 nec q | tabes J_3 ,
ceit. mei, *Exc. Flor.* : rabies $J_3sscrF_{20}ac$, *Vicetina* || 249 confertos *Heinsius* ||
 250 rarum $ZLF_2acPRW_1F_{17}pcJ_3$: rerum $gP_2F_2pcF_{17}pcn_1P_1$ || 252 iam nec Z :
 non iam P_{10} | seditio* $P_2O_2pcP_1$ || 253 simul g | discedere $F_{17}pc$, *ceit. mei* : de-
 scendere $P_2F_{17}acn_1$: desciscere K_4 : decrescere W_1 | turbae RO_3 || 255 nomina
 $gPulRpcF_{17}J_3pcn_1$: nomina $RacF_{17}ulJ_3ac$, *ceit. mei* : nomine *Burmannus* ||
 256 precibus fletu- $gW_1F_{17}J_3n_1$: fletu precibus* P_2ZLF_2PR : precibus uotis- C_1

tinnitu conatur apes, quae sponte relictis
 desciuere fauis, sonituque exhaustus inani
 raptas mellis opes solitaeque oblita latebrae
 perfida deplorat uacuis examina ceris.
 265 ergo ubi praeclusae uoci laxata remisit
 frena dolor, notas oculis umentibus Alpes
 aspicit et nimium diuersi stamine fati
 praesentes reditus fortunatosque reuoluit
 ingressus: solo peragens tum murmure bellum
 270 protento leuiter frangebatur moenia conto,
 inridens scopulos; nunc desolatus et expes
 debita pulsato reddit spectacula monti.
 tum sic Ausonium respectans aethera fatur:
 'heu regio funesta Getis, heu terra sinistris
 275 auguriis calcata mihi, satiare nocentum
 cladibus et tandem nostris inflectere poenis!
 en ego, qui toto sublimior orbe ferebar
 ante tuum felix aditum, ceu legibus exul
 addictusque reus flatu propiore sequentum
 280 terga premor. quae prima miser, quae funera dictis
 posteriora querar? non me Pollentia tantum
 nec captae cruciastis opes; hoc aspera fati
 sors tulerit Martisque uices. non funditus armis
 concideram; stipatus adhuc equitumque cateruis
 285 integer ad montes reliquo cum robore cessi,
 quos Appenninum perhibent (hunc esse ferebat
 incola, qui Siculum porrectus ad usque Pelorum
 finibus ab Ligurum populos complectitur omnes
 Italiae geminumque latus stringentia longe
 290 utraque perpetuo discriminat aequora tractu).

261 conatus P_1 || 261–262 relictis / destituere fauis O_3 : relictos / deseruere fauos F_{20} || 263 tenebrae $O_3 \zeta$ || 265 remittit P_2 || 266 notas F_{17pc} , *cett. mei*, *Exc. Flor.* : notasque n_1q , *Vicetina* || 267 diuersi stamina A_2 , *Hertel* : diuerso stamine* $F_3 \zeta$, *Wakefield*, *Jeep* || 269 tum $n_1 O_3 P_{11}$, *Exc. Flor.* : tunc $gP_2 ZPRW_1$: cum $LF_2 F_{17} J_3$ || 270 praetento *Heinsius* || 271 expes Rpc , *cett. mei*, *Exc. Flor.* : expers $P_2 \bar{Z} Lac Rac n_1$: amens *Barthii cod.* || 273 aonium $P_2 O_2 ac$ | dixit $K_6 L_4 P_{10}$ || 275 satiere F_3 || 279 propiore $LW_1 F_{17} n_1$ | sequutum W_1 : frequentum $n_1 q$: frequentum *Heinsius* || 281 non me $gW_1 F_{17} J_3 F_{20} S_3 \theta$, *Exc. Flor.* : nec me $P_2 ZL F_2 n_1$: me non* PR || 282 non $O_3 \mu$ | captae] caute L : raptae* $L_3 O_3$ | cruciastis $J_3 pc$, *cett. mei* : cruciatis $gF_2 W_1 J_3 ac$ | hoc gPR , *Exc. Flor.* : haec *cett. mei* | aspera] prospera $K_6 P_{10}$: prospera J_3 || 283 fors P_{11} , *Heinsius* | nec L || 285 impiger P_2 || 288 ab PR : a *cett. mei* : ad $n_1 P_{10} acq W_2 ac$ || 290 disternat $J_3 L_4 P_{10}$

28. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO VI COS.

haec ego continuum si per iuga tendere cursum,
 ut prior iratae fuerat sententia menti,
 iam desperata uoluisssem luce, quid ultra?
 omnibus oppeterem fama maiore perustis!
 295 et certe moriens propius te, Roma, uiderem,
 ipsaque per cultas segetes mors nostra secuto
 uictori damnosa foret! sed pignora nobis
 Romanus carasque nurus praedamque tenebat:
 hoc magis exertum raperem succinctior agmen!
 300 heu, quibus insidiis, qua me circumdedit arte
 fatalis semper Stilicho! dum parcere fingit,
 rettudit hostiles animos bellumque remenso
 eualuit transferre Pado. pro foedera saeuo
 305 deteriora iugo! tum uis extincta Getarum;
 tum mihi, tum letum pepigi. uiolentior armis
 omnibus expugnat nostram clementia gentem,
 Mars grauior sub pace latet, capiorque uicissim
 fraudibus ipse meis. quis iam solacia fesso
 consiliumue dabit? socius suspectior hoste.
 310 atque utinam cunctos licuisset perdere bello!
 nam quisquis duro cecidit certamine, numquam
 desinit esse meus. melius mucrone perirent,
 auferretque mihi luctu leuiore sodales
 uicta manus quam laesa fides. nullusne clientum
 315 permanet? offensi comites? odere propinqui?
 quid moror inuisam lucem? qua sede recondam

291 haec *g?pc?J₃pc*, Scaliger : huc *Ppc* : hic *F₁₇J₃acn₁* : hunc *P₂ZLacF₂PacR*,
Exc. Flor. : hinc *W₁* | currere *n₁* || 292 menti *Ppc*, *cett. mei* : mentis *Pac* ||
 293 ualuisssem *Ln₁q₁λ* || 294 fama *Zpc*, *cett. mei* : forma *Zac* : flamma *Scaliger* |
 maiore *omnes mei*, *Exc. Flor.* : meliore *B₁W₂* | perustis *P*, *cett. mei* : peremptis
PulF₃ulW₂ul : praeustis *Heinsius* : peractis *Jeep* || 295 proprius *ZPn₁* || 296 se-
 quenti *L* || 297 nobis] nostra *W₁J₃L₁₁P₁₀θ* : non sunt *O₃* || 299 exertum] excitum
W₁J₃θ : extremum *Jeep* || 301 feralis *R₂₃* || 302 ret(t)ndit *g?acW₁F₁₇acJ₃ac*,
Isengriniana mg : ret(t)ulit *P₂ZLF₂PRF₁₇pcJ₃pcn₁*, *Exc. Flor.* : contudit *gpc*
P₂ul : obruit *P₁₁pc* : reppulit *F₁₄* | animas *n₁q* || 303 pro(h) *P₂sscrLPsscrRW₁*
F₁₇J₃ : per *gP₂ZF₂P* : uerb. *om. n₁* || 305 tum letum *cett. mei*, *Exc. Flor.* : cum
 letum *P₂F₂F₁₇n₁* : deletum *Goodyear* || 306 gentem *F₁₇ul*, *cett. mei* : mentem *K₄* :
 regem *F₁₇* || 307 cum pace *n₁* | rapior-*L₁₁* || 308 quisnam *L₄θac* || 309 consilium-
 que *L₄q* | dabit *P₂ZLF₂PR* : ferat *gF₁₇J₃n₁* : feret *W₁L₁₁Γ₁θmg* | hoste est
CpcJ₆z₁ || 310 atque utinam *gW₁F₁₇J₃n₁O₃P₁q* : o utinam *P₂ZLF₂PRλ* |
 meritos *W₂* || 311 nusquam *Heinsius* || 312 desinit *n₁?*, *cett. mei* : desinet *J₃acP₁₀*.
Mommsen : desiit *ZLF₂J₃pcλ* || 314 laesa] leua *P₂* : lassa *Γ₁* : nulla *O₃* : lapsa
Heinsius olim | nullusne *J₃pc*, *cett. mei* : -que *J₃acn₁q* || 315 infensi *K₄*, *Iuntina*

naufragii fragmenta mei? quaeue arua requiram
in quibus haud umquam Stilicho nimiumque potentis
Italiae nomen nostras circumsonet aures?'

- 320 haec memorans instante fugam Stilichone tetendit,
expertas horrens aquilas; comitatur euntem
Pallor et atra Fames et saucia liuidus ora
Luctus et inferno stridentes agmine Morbi.
325 lustralem sic rite facem, cui lumen odorum
sulphure caeruleo nigroque bitumine fumat,
circum membra rotat doctus purganda sacerdos,
rore pio spargens et dira fugantibus herbis
numina, purificumque Iouem Triuiamque precatus
trans caput auersis manibus iaculatur in Austrum
330 secum rapturas cantata piacula taedas.
acrior interea uisendi principis ardor
accendit cum plebe patres et saepe negatum
flagitat aduentum. nec tali publica uota
consensu tradunt atai caluisse per urbem,
335 Dacica bellipotens cum fregerat Vlpus arma
atque indignantes in iura redegerat Arctos,
cum fasces cinxere Hypanin mirataque leges
Romanum stupuit Maeotia terra tribunal;
nec tantis patriae studiis ad templa uocatus,
340 clemens Marce, redis, cum gentibus undique cinctam
exuit Hesperiam paribus Fortuna periclis.
laus ibi nulla ducum; nam flammeus imber in hostem
decidit; hunc dorso trepidum fumante ferebat
ambustus sonipes; hic tabescente solutus

317 quaeue P_1 : quaeuam gpc : uerb. om. n_1 || 319 nomen nostras gP_2pcZLF_2PR ,
Exc. Flor. : nostras nomen $W_1F_{17}J_3n_1$ | circumsonet $F_{17}pc$, cett. mei : -sonat Zac ?
 $W_1F_{17}ac$: -tonet Wakefield || 320 hoc A_2 | tetendit R , cett. mei : retendit P_2pc
 $RulW_1\varnothing$: tenendus n_1q || 321 comitantur $p_2\varnothing ac$ || 322 liuidus Rul , cett. mei :
languidus PR || 323 ordine C_1 || 324 sic] tum Exc. Flor. | rite PRP_{11} : triste cett.
mei || 325 piceo- gpc || 327 fugacibus Z || 328 purificum- $gZRF_{17}ulF_{20}$, Exc. Flor.,
Exc. Gyr. : t(h)urificum- $PF_{17}acC_1J_7K_6L_1P_{14}$: terrificum- $P_2LF_2W_1F_{17}pcJ_3n_1$:
lustrificum- Heinsius olim || 329 auersis F_2PRF_{17} : aduersis cett. mei | iacula-
tus L_1 | ad O_7 | Austrum] histrum O_2ul : astra gpc : altum libri Barthiani || 333 tali
nec Birt || 335 dacica $F_{17}pc$, cett. mei, Exc. Gyr. : dacica (P_2Z) $LF_{17}ac$ | fregerat
 $gLP RJ_3$, Exc. Flor. : fregerit $P_2pcZF_2W_1F_{17}n_1$: frangeret O_3 || 336 redegerat
 $gP_2ZLF_2acF_{17}J_3$, Exc. Flor. : redegerit $F_2pcRpcn_1$: redigeret $PRac$ || 338 maeo-
tia $gacPRacF_{17}ac$, Exc. Flor. : maeotica $gpcRpcF_{17}pc$, cett. mei || 339 nec cett.
mei, Exc. Flor. : ne n_1q || 341 ytaliam F_{20} || 342 hostes $C_1P_{11}pc$? || 343 fuman-
te R , Isengriniana mg : flammante cett. mei

345 subsedit galea liquefactaque fulgure cuspis
 canduit et subitis fluxere uaporibus enses.
 tum, contenta polo, mortalis nescia teli
 pugna fuit, Chaldaea mago seu carmina ritu
 armauere deos, seu, quod reor, omne Tonantis
 350 obsequium Marci mores potuere mereri.
 nunc quoque praesidium Latio non desset Olympi,
 deficeret si nostra manus; sed prouidus Aether
 noluit humano titulos auferre labori,
 ne tibi iam, princeps, soceri sudore paratam,
 355 quam meruit uirtus, ambirent fulmina laurum.
 iam totiens missi proceres responsa morantis
 rettulerant, donec differri longius urbis
 communes non passa preces penetralibus altis
 prosiluit uultusque palam confessa coruscos
 360 inpulit ipsa suis cunctantem Roma querellis:
 'dissimulata diu tristes in amore repulsas
 uestra parens, Auguste, queror. quonam usque tenebit
 praelatus mea uota Ligus, uetitumque propinqua
 luce frui, spatiis discernens gaudia paruis,
 365 torquebit Rubicon uicino numine Thybrim?
 nonne semel spreuisse satis, cum reddita bellis
 Africa uenturi lusit spe principis urbem
 nec duras tantis precibus permouimus aures?
 ast ego frenabam geminos, quibus altior ires,
 370 electi candoris equos, et nominis arcum
 iam molita tui, per quem radiante decorus
 ingrederere toga, pugnae monumenta dicabam

345 subsedit $F_2acF_{17}ul$, *cett. mei*: -sedit* $ZF_2pcW_1F_{17}CS_3$ | sulphure P_{14} ||
 347 concepta gZn_1 | teli (g), *cett. mei*: ritu gul : fati B_{1ac} || 348 carmina] gra-
 mina ϑ : numina *Exc. Gyr.* || 350 marci mores $gF_2RW_1F_{17}ulJ_3$, *Exc. Flor.*: mo-
 res marci B_1O_2 : martis mores ZLn_1 : P_2PF_{17} *nul hic moror* || 351 subsidium *Liui-*
neii Vaticanus || 354 receptam ζ || 355 fulmina] flumina J_6ac : fulgura *Heinsius* ||
 356 morantis *Paul*: moranti F_{17ac} , *Heinsius*: morandi F_{17pc} , *cett. mei* || 357 at-
 tulerant O_3 : detulerant C_1 | orbis *Barthius* || 358 artis K_6 || 361 iustas W_1 ||
 362 precor P_2O_2 || 363 ligus $P?acR$, *Exc. Flor.*: ligur* $P?pc?$, *cett. mei*: ligna n_1 ||
 364 discernens (g), *cett. mei*, *Exc. Flor.*: decernens $P_2F_2n_1$, *Vicetina* || 364–365 *he-*
mistichia discernens . . . paruis et uicino . . . Thybrim *inter se transposuit Jeep* ||
 365 uicino numine W_2ul , *Gesnerus*: uicino nomine *omnes mei*: inuiso nomine *Birt* ||
 366 satis W_1n_1 , *Exc. Flor.*: sat est* *cett. mei* || 367 lusit spe P_2ZLF_2PR : spe lu-
 sit $gW_1F_{17}J_3$: spe iussit n_1 || 368 nec] non F_2 : num *Heinsius* || 369 geminos Ppc
 Rul , *cett. mei*: geminis (g) P_2PacRF_{17} | altius $J_3A_2P_{10}$: aptior n_1q || 370 celestis
 F_{20} || 372 dicabam (n_1), *cett. mei*: docebam *Exc. Flor.*: parabam A_2 : ferebam
Isegriniana mg

defensam titulo Libyam testata perenni.
 iamque parabantur pompae simulacra futurae,
 375 Tarpeio spectanda Ioui: caelata metallo
 classis ut auratum sulcaret remige fluctum,
 ut Massyla tuos anteirent oppida currus
 Palladiaque comas innexus harundine Triton
 edomitis ueheretur aquis et in aere trementem
 380 succinctae famulum ferrent Atlanta cohortes,
 ipse Iugurthinam subiturus carcere poenam
 praeberet fera colla iugo, ui captus et armis,
 non Bocchi Sullaeque dolis.

sed prima remitto.
 num praesens etiam Getici me laurea belli
 385 declinare potest? sedesne capacior ulla
 tantae laudis erit? tua te benefacta morantem
 conueniunt, meritisque suis obnoxia uirtus
 quos seruauit amat. iam flauescencia centum
 messibus aestiuae detondent Gargara falces,
 390 spectatosque iterum nulli celebrantia ludos
 circumflexa rapit centenus saecula consul:
 his annis, qui lustra mihi bis dena recensent,
 nostra ter Augustos intra pomeria uidi,
 temporibus uariis; eadem sed causa tropaei,
 395 ciuilis dissensus, erat. uenere superbi,
 scilicet ut Latio respersos sanguine currus
 aspicerem. quisquamne piaae laetanda parenti

373 libiam titulo $F_3\zeta$ | per aeuum $ZW_1A_2L_{11}$ || 375 spectanda (g), cett. mei :
 spectata $W_1F_{17}n_1$: simulata O_3 || 376 auratum ... fluctum cett. mei, Exc. Flor. :
 auratum ... pontum $W_1K_6ac\vartheta$: auratos ... fluctus Vicetina : aurato ... fluctus
 Gesnerus || 379 aquis $ZpcLF_2pcPRJ_3n_1$: equis $gP_2ZacF_2acPsscrW_1F_{17}$ | tre-
 menti Heinsius || post 380 uers. quo uerbum ipse clarius factum sit excidisse suspi-
 catur Goodyear || 381 passurus W_2ac || 383 non cett. mei, Exc. Flor. : nec gL
 W_1n_1 || 384 num $gpcRO_3$: nunc cett. mei, Exc. Flor. || 385 sedesne $Ppc(W_1)$, cett.
 mei : -ue* $PacR$ || 386 erat ZP_2O_2 || 387 tuis F_3 , Camers mg || 388 quos $gLpcPR$:
 quod* $P_2ZF_2pcW_1F_{17}J_3n_1$: quem $P_2ul\mu$: quam F_{14} || 390 spectatos P_2F_2 :
 spectandosque A_2F_{20} || 391 aperit* Goodyear || 392 recensent $gP_2ZLF_2ulF_{17}J_3$:
 -et $F_2PRW_1S_3$: ult. syll. om. n_1 || 393 intra $n_1?$, cett. mei : inter $W_1J_3J_6K_6W_2\vartheta$ |
 uidi P_2pcF_2 , cett. mei : uidit $F_2ulPR\vartheta$ || 392-393 his annis qui lustra sibi bis
 dena recenset, / nostra ter Augustos intra pomeria uidit Birt || 394 trophaei omnes
 mei : trophaeis F_{20} : triumpho $B_1W_2\vartheta ac$ || 395 dissensus $PF_{17}pc$, cett. mei : de-
 scensus A_2 : succensus $Pmg n_1$: succes(s)us $P_2F_{17}ac$ || 397 respicerem K_6 | pio μ |
 laetanda] laudanda K_4 : laudata K_6 : iactanda Heinsius olim

400 natorum lamenta putet? fauere tyrannis,
 sed nobis periere tamen. cum Gallica uulgo
 proelia iactaret, tacuit Pharsalia Caesar.
 namque inter socias acies cognataque signa
 ut uinci miserum, numquam uicisse decorum.
 restituat priscum per te iam gloria morem
 uerior, et fructum sinceræ laudis ab hoste
 405 desuetum iam redde mihi iustisque furoris
 externi spoliis sontes absolue triumphos.
 quem, precor, ad finem laribus seiuncta potestas
 exulat imperiumque suis a sedibus errat?
 cur mea quæ cunctis tribuere Palatia nomen
 410 nelecto squalent senio, nec creditur orbis
 illinc posse regi? medium non deserit umquam
 caeli Phoebus iter, radiis tamen omnia lustrat.
 segnius an ueteres Histrum Rhenumque tenebant,
 qui nostram coluere domum? leuiusne timebant
 415 Tigris et Euphrates, cum foedera Medus et Indus
 hinc peteret pacemque mea speraret ab arce?
 hic illi mansere uiri quos mutua uirtus
 legit et in nomen Romanis rebus adoptans
 iudicio pulchram seriem, non sanguine duxit;
 420 hic proles atauum deducens Aelia Neruam
 tranquillique Pii bellatoresque Seueri.
 hunc ciuis dignare chorum conspectaque dudum

398 putet $P_2Z\mathbf{O}_2$: putat* $J_3?$, cett. mei | fauere $PmgF_{17}ac$, cett. mei : periere* $PpcR\mathbf{F}_{17}pc$ | tyrannis $F_{17}ac$, cett. mei : tyranni $R\mathbf{F}_{17}pc?$ || 400 pharsalia $P_2acZacL(PR)F_{17}acJ_3n_1$: pharsalica $gP_2pcZpcF_2(W_1)F_{17}pc$, Exc. Flor. || 401 namque] iamque P_{11} : nempe Flor. Gall. || 402 decorum R , cett. mei : decorum est $F_2pcRsscrF_{17}$ || 403 iam per te K_6 : per te mihi g | nomen A_2 || 404 uerior] senior P_{11} : bellorum g || 405 des(s)uetæ gn_1C_1 : dissuetum F_2 : deuote K_6 | iustis- $PRacF_{17}sscr$: sumptis- $PulRpcF_{17}$, cett. mei : suetis- A_2 : functos- Exc. Flor. ac : fultos- Exc. Flor. pc, Exc. Gyr. : fultus- Gesnerus || 406 externi P_2pcPpc , cett. mei : externis P_2ac : hesterni $PacRpc$: hesternis Rac : extremi W_1 : interni Jeep | sontes spoliis Z : spoliis sontesque Heinsius || 407 seiuncta P , cett. mei : diuisa $Psscr$ || 408 erret λ : extat W_1 || 410 neglecta Buecheler | non $K_6\mu$ || 411 illinc $gpc?$, cett. mei, Exc. Flor. : illic n_1 : illuc L | nec K_6P_{11} || 414 om. $gF_2(add. mg)F_1(add. mg)$ | nostrum . . . larem F_1 | leuiusne $P_2ZL\mathbf{O}_2\lambda$: leuiusque F_2 : leuiusue $PRF_{17}ul$, Exc. Flor. : meliusne $W_1J_3F_{17}$: ne tantum n_1 | timebat* F_3 : tremebant K_4 || 416 spectaret F_{20} || 417 hic] hinc F_{20} : nisi n_1 | mutua] nuntia J_7 : unica uel Martia Heinsius || 418 in] ad P_{14} : hic Ppc || 420 hinc P || 422 hunc . . . chorum $PRF_{17}ulW_2ul$: hoc . . . forum $gP_2ZF_2W_1F_{17}J_3$: hunc . . . forum $LpcPul$: hic . . . forum n_1 , Vicetina

ora refer, pompam recolens ut mente priorem,
 quem tenero patris comitem susceperat aeuo,
 425 nunc duce cum socero iuuenem te Thybris adoret.
 orantem medio princeps sermone refouit:
 'numquam aliquid frustra per me uoluisse dolebis,
 o dea, nec legum fas est occurrere matri.
 sed nec post Libyam (falsis ne perge querellis
 430 incusare tuos) patriae mandata uocantis
 spreuimus: aduectae misso Stilichone curules,
 ut nostras tibi, Roma, uices pro principe consul
 inpleret generoque socer. uidistis in illo
 me quoque; sic credit pietas, non sanguine solo,
 435 sed claris potius factis experta parentem.
 cuncta quidem centum nequeam perstringere linguis,
 quae pro me mundoque gerit; sed ab omnibus unum,
 si fama necdum patuit, te, Roma, docebo,
 subiectum nostris oculis et cuius agendi
 440 spectator uel causa fui.
 populator Achiuae
 Bistoniaeque plagae, crebris successibus amens
 et ruptas animis spirans inmanibus Alpes
 iam Ligurum trepidis admouerat agmina muris,
 445 tutior auxilio brumae (quo gentibus illis
 sidere consueti fauet inclementia caeli),
 meque minabatur calcato obsidere uallo,
 spem uano terrore fouens, si forte remotis
 praesidiis, urgente metu, qua uellet obirem
 condicione fidem; nec me timor inpulit ullus
 450 et duce uenturo fretum memoremque tuorum,

423 refer P_2pcPpc , cett. mei : refers $PacRn_1$: refert ZF_{17} | ut $F_{17}CO_2O_7P_1\mu ac$,
Exc. Flor. : et* P_2ac : sub $P_2pcF_{17}ul$, cett. mei | priorem J_3pc , cett. mei : -um PR
 J_3ac || 424 suscepit W_2 | ortu ζac || 425 hunc $gF_{17}J_6L_1$ || 427 per me frustra
 K_6P_{10} || 428 obstare parenti B_1 || 429 nec] neque J_3O_3 : ne gZB_1 | ne P_2pc , cett.
 mei : me g : nec $W_1n_1P_{11}$ || 431 adducte A_2 | secures $F_3F_{20}ul\zeta$ || 434 sic Rpc , cett.
 mei : si $P_2ZF_2RacP_{11}$ | non cett. mei, *Exc. Flor.* : nec $LJ_3n_1P_{10}\lambda$ || 437 quae pro
 me $PmgRmr$, mg , F_{17} , cett. mei : quae rome $gZP^?pcRF_{17}ul$: quero me Pac ||
 438 necdum cett. mei, *Exc. Flor.* : nondum $J_3A_2C_1$ || 442 spirans $gZacF_2W_1F_{17}J_3$
 acn_1 : sperans $P_2ZpcPRF_{17}ul$: superans LJ_3pc || 444 quo P_2PR : quod* W_1F_{17}
 $J_3n_1P_1P_{10}$: quia $Z?L$: qua $g^?pc?$: quam F_2 || 445 sidere $gLPRW_2sscr$: fide-
 re P_2 : federe $F_2W_1F_{17}$: frigore* $F_2ulF_{17}ulJ_3n_1$: Z incert. | consueti $PRacF_{17}$
 W_2pc : consuetis* Rpc , cett. mei || 446 calcato] falcato *Heinsius* : calcatum *Schra-*
derus || 447 si] ni $PpcRP_{10}ulP_{11}$: nisi $J_3ulW_2z_1?$ || 448 obirem P , cett. mei : ab-
 irem $gacn_1$: haberem gpc : inirem Pul || 449 expulit F_{17} || 450 hoc duce *Scaliger*

28. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO VI COS.

Roma, ducum, quibus haud umquam uel morte parata
foedus lucis amor pepigit dispendia famae.
nox erat et late stellarum more uidebam
455 barbaricos ardere focos; iam classica primos
excierant uigiles, gelida cum pulcher ab Arcto
aduentat Stilicho. medius sed clauserat hostis
inter me socerumque uiam pontemque tenebat,
Addua quo scissas spumiosior incitat undas.
quid faceret? differret iter? discrimina nullas
460 nostra dabant adeunda moras. perrumperet agmen?
sed paucis comitatus erat; nam plurima retro,
dum nobis properat succurrere, liquerat arma
extera uel nostras acies. hoc ille locatus
ancipiti, longum socias tardumque putauit
465 expectasse manus et nostra pericula tendit
posthabitis pulsare suis mediumque per hostem
flammatu uirtute pia propriaeque salutis
inmemor et stricto prosternens obuia ferro
barbara fulmineo secuit tentoria cursu.
470 nunc mihi Tydiden attollant carmina uatum,
quod iuncto fidens Ithaco patefacta Dolonis
indicio dapibusque simul religataque somno
Thracia sopiti penetrauerit agmina Rhesi
Graiaque rettulerit captos ad castra iugales,
475 quorum, si qua fides augentibus omnia Musis,
impetus excessit Zephyros candorque pruinas.

453 nox erat et ZPRF₁₇ulF₂₀ul: mox et per F₁₇, cett. mei | late ZPRF₁₇ulF₂₀ul: latium F₁₇, cett. mei, Exc. Flor. || 456 aduenit gW₁F₁₇J₃n₁P₁P₁₀μ | medium Vicetina: medium Delrius || 457 socerumque uiam pontem- gP₂pcPRF₁₇pcJ₃P₄P₁₂, Exc. Flor., Exc. Gyr.: socerum pontemque uiam- ZLF₂W₁F₁₇ac(n₁): pontem socerumque uiam- B₁ || 458 addua Lpc?RW₁J₃: adua F₂n₁: ardua P₂ZPF₁₇: ac uada g | quo] qua gpcF₁₇F₂₀ζut uid.: con- n₁ | scissas gZLPRF₁₇pc: fissas J₃: -cussas n₁: scithicas (uel simm.) P₂F₂W₁ | spumantior P₂O₂: spatiosior Ppc || 459 faciat J₇p₂ || 460 arcenda uel pellenda Birt || 461—463 uerba nam plurima . . . nostras acies damnauit Barthius || 462 cum P₁₁? | arua Exc. Gyr. || 466 medium- . . . hostem g?ac, cett. mei: medios- . . . hostes gpc || 468 praesternens Scaliger | obuia R₁pc, cett. mei: omnia P₂F₂RacW₁ || 469 findit θ ac || 470 nunc tibi P₂pcZLR: non mihi K₆: non tibi P₁ || 470—471 uerba inter Tydiden et fidens om. P, sed 470 (non 471) scr. mg, del. uerb. (a mpr scr.) nunc mihi tydidē ithaco patefacta dolonis || 471 quod g?, cett. mei: qui J₃: que n₁ | iuncto] uincto J₃? : uicto P₂ || 473 penetrauerit gpc?, cett. mei, Exc. Flor.: penetrauerat n₁O₃: penetrauit W₁θ: penetrauit in F₁₉: penetrauit ad R₁₃, Jeep || 474 om. n₁ | graia- gZPW₁F₁₇pcJ₃pc: grata- P₂LF₂RF₁₇acJ₃ac | ret(t)ulerit gpc, cett. mei: pertulerit F₂: perduxit Exc. Flor.?

ecce uirum taciti nulla qui fraude soporis
ense palam sibi pandit iter remeatque cruentus
et Diomedeis tantum praeclarius ausis
480 quantum lux tenebris manifesta proelia furtis!
adde quod et ripis steterat munitior hostis
et cui nec uigilem fas est componere Rhesum:
Thrax erat, hic Thracum domitor. non tela retardant,
obice non haesit fluuii. sic ille minacem
485 Tyrrhenam labente manum pro ponte repellens
traiecit clipeo Thybrim, quo texerat urbem,
Tarquinio mirante Cocles mediisque superbus
Porsennam respexit aquis. celer Addua nostro
sulcatus socero; sed, cum tranaret, Etruscis
490 ille dabat tergum, Geticis hic pectora bellis.
exere nunc doctos tantae certamine laudis,
Roma, choros et quanta tuis facundia pollet
ingeniis nostrum digno sonet ore parentem.
dixit et antiquae muros egressa Rauennae
495 signa mouet; iamque ora Padi portusque relinquit
flumineos, certis ubi legibus aduena Nereus
aestuatur et pronas puppes nunc amne secundo,
nunc redeunte uehit, nudataque litora fluctu
deserit, Oceani lunaribus aemula damnis.
500 laetior hinc Fano recipit Fortuna uetusto,
despiciturque uagus praerupta ualle Metaurus,
qua mons arte patens uiuo se perforat arcu
admisitque uiam sectae per uiscera rupis,
exuperans delubra Iouis saxoque minantes

477 ecce uir, en Koch | qui nulla P_2ZLF_2PR || 479—480 tanto . . . / quanto
Heinsius || 482 fas sit Heinsius || 483 Thrax ille, hic Thracum uel Thrax erat is,
Thracum hic Heinsius | nec $A_2B_1F_{20}O_2P_1$ || 485 Tyrrhenum Barthius | manum
gpc, cett. mei: manus gac: manu A_2 , Barthius | repellens Ppc(Rpc), cett. mei:
rebellans F_{17} : repulsas (pro -ans) Heinsii Iunianus || 486 traiecit Ppc(n_1), cett.
mei: transiecit z_1 : transierat O_3 || 488 prospexit F_3 : despexit Heinsius | addua
gZLpc?RW $_1J_3$: adua F_2n_1 : ardua P_2PF_{17} || 489 sulcatus gW $_1J_3n_1O_3P_{11}$:
-ur cett. mei | dum $B_1L_4\mu$ | transiret O_3 || 490 bellis] pugnis P_2 : telis Scaliger ||
491 tante doctos $B_1pc?F_{20}$ | certamine $P_2acF_{17}pcJ_3sscr$, cett. mei: certamina
 $P_2pcW_1F_{17}acJ_3$: in certamina P_{10} : ad certamina Wakefield || 493 digno nos-
trum A_2 : nostro dignum F_{17} || 494 muros $P_2ZLF_2PRF_{17}pc$: muris* gW $_1F_{17}ac$
 J_3n_1 || 495 relinquit gZF $_2PRF_{17}pc$: reliquit $P_2LW_1F_{17}acJ_3n_1$ || 497 et par-
uas K_4 | secundo $F_{17}ul$, cett. mei: retuso PpcRac K_6W_2ul : refuso Psscr O_3pc
 W_2ul : retruso Rpc F_{17} || 501 deseritur- K_6 || 502 unco se Heinsius || 503 admisit-
 J_3ac , cett. mei: admittit- J_3pcA_2 || 504 minantes] minaces P_1 : micantes* F_1 :
minanti* Goodyear

- 505 Appenninigenis cultas pastoribus aras.
 quin et Clitumni sacras uictoribus undas,
 candida quae Latiis praebent armenta triumphis,
 uisere cura fuit. nec te miracula fontis
 praetereunt, tacito passu quem si quis adiret,
 510 lentus erat; si uoce gradum maiore citasset,
 commixtis feruebat aquis; cumque omnibus una
 sit natura uadis similes ut corporis umbras
 ostendant, haec sola nouam iactantia sortem
 humanos properant imitari flumina mores.
 515 celsa dehinc patulum prospectans Narnia campum
 regali calcatur equo, rarique coloris
 non procul amnis abest, urbi qui nominis auctor:
 ilice sub densa siluis artatus opacis
 inter utrumque iugum tortis anfractibus albet.
 520 inde salutato libatis Thybride lymphis
 excipiunt arcus operosae semita uastis
 molibus et quidquid tantae praemittitur urbi.
 ac uelut officiis trepidantibus ora puellae
 spe propiore tori mater sollertior ornat
 525 adueniente proco uestesque et cingula comit
 saepe manu uiridique angustat iaspide pectus
 substringitque comam gemmis et colla monili
 circuit et bacis onerat candentibus aures,
 sic oculis placitura tuis insignior auctis
 530 collibus et nota maior se Roma uidendam
 obtulit. addebant pulchrum noua moenia uultum
 audito perfecta recens rumore Getarum,
 profecitque opifex decori timor, et, uice mira,
 quam pax intulerat bello discussa senectus

505 aras] alas $P_2 O_2 ul$: arces $B_1 ac(O_2 ul \mu)$ || 508 fuit] trahunt n_1 : trahit *Heinsius* || 510 si uoce gradum] se moxque gradu *Heinsius* : si forte gradum *Burmannus* || 511 om. add. *mg F_{17}*, alii (*uide Prolegom.*) | cum mixtis LPF_{17} : commotis Z : cum motis B_1 : commissis uel admissis *Heinsius* || 512 sit similis natura uadis μ | umbras *Rpc*, *cett. mei* : undas* $PRac$ || 514 motus *Burmannus* || 516 rari-] albi- *Iunianus* (alibi $O_3 ac$) : rari- *Heinsius* || 517 iens *Goodyear* | urbi *Rpc*, *cett. mei* : urbis $Racn_1?$ || 518 artatus $gPpcRulF_{17}J_3pc$, *Exc. Flor.* : artatur $P_2ZLF_2PacRW_1J_3ac(n_1)$: aptatur F_3 : arcuatus *Heinsius* || 520 lymphis gpc , *cett. mei* : nymphis $CJ_5acL_1O_7$, *Exc. Flor.?* || 522 om. W_1 | uaste A_2 || 524 propiore $gP_2ZF_2W_1O_3$, (*Vicetina*), *Exc. Flor.* : propiore $LPRF_{17}J_3n_1$ || 525 uestes (*om. -que*) n_1F_{20} || 526 ipsa manu *Marklandus* || 528 ornat F_{13} || 531 addebant J_3 , *cett. mei* : augebant ZJ_3ulB_1 || 532 rumore . . . perfecta J_3O_3ac || 533 decori timor] operi timor J_3pc : operi decor J_3ul || 534 decussa P_2

- 535 erexit subitas turres cinctosque coegit
 septem continuo montes iuuenescere muro.
 ipse fauens uotis solitoque decentior aer,
 quamuis adsiduo noctem foedauerat imbre,
 principis et solis radiis detera remouit
 540 nubila; namque ideo pluuiis turbauerat omnes
 ante dies lunamque rudem madefecerat Auster
 ut tibi seruatum scirent conuexa serenum.
 omne Palatino quod pons a colle recedit
 Muluius et quantum licuit consurgere tectis,
 545 una replet turbae facies: undare uideres
 ima uiris, altas effulgere matribus aedes.
 exultant iuuenes aequaeui principis annis;
 temnunt prisca senes et in hunc sibi prospera fati
 gratantur durasse diem moderataque laudant
 550 tempora, quod clemens aditu, quod pectore solus
 Romanos uetuit currum praecedere patres,
 cum tamen Eucherus, cui regius undique sanguis
 atque Augusta soror, fratri praeberet ouanti
 militis obsequium: sic illum dura parentis
 555 instituit pietas in se uel pignora parci
 quique neget nato procerum quod praestet honori.
 haec sibi cura senum maturaque conprobat aetas

535 subita P_2 : subito A_2 | cinctos- $gP_2ZW_1F_{17}J_3O_3pc$: cunctos- LF_2PRJ_3
 uln_1 || 536 montes $F_{17}pc$, *cett. mei*: colles R || 537 serenior *Heinsius* || 538 noctes J_6 |
foedauerat P_2pc , *cett. mei*: -erit P_2acO_3ac | imbri $ZLP\lambda$ || 539 detera $F_{17}ul$, *cett.*
mei: detrusa F_{17} : detracta g || 540 namque $gP_2F_2PRF_{17}$: nam LJ_3 : iamque *Exc.*
Flor.: iam W_1n_1 | ideo pluuiis (P_2), *cett. mei*, *Exc. Flor.*: pluuiis ideo $LW_1J_3n_1$: ideo
pluuia F_1 || 540-541 omnes /... dies $F_{17}pc$, *cett. mei*: omnem /... diem $F_{17}acB_1O_3$:
omnes /... diem P_2 || 541 rudem] udo *Heinsius* | auster $F_2PRW_1F_{17}J_3ul$: austro
 $gP_2ZLJ_3n_1$ || 543 quod $g?ac$, *cett. mei*, *Exc. Flor.*: qua $g?pc?n_1$ | monte B_1 | re-
cessit $F_1ac\mu ac$ || 544 muluius R , *Exc. Flor.*: miluius *cett. mei* | in PR || 545 undare
 P_2ZpcL (*in ras.*) $F_2PRF_{17}pcJ_3ul$: uno ore $gZacF_2ulW_1F_{17}acJ_3n_1$ || 546 altas-
que (Z) B_1 || 548 fata PR || 550 quod¹ Pac , *cett. mei*: quo Ppc | aditu] habitu $B_1?ac$,
Jeep: actu *Koch* | quod²] quo PO_2 : pro *Barthius* | pectore Zac , *cett. mei*: tempore
 $ZpcO_2$ | solo F_1 : sollers gpc | non post aditu sed post pectore *distinxerunt Barthius*,
Heinsius, ita ut pectore non cum solus sed cum clemens cohaereret, quod mihi quidem
artificiosius quam uerius uidetur. ordine uerborum mutato quod solus habitu quod pec-
tore clemens proposuit *Jeep*. quod pectore solus / Romano protulit *Goodyear*. nisi ipsi
poetae sensum singulari humanitate ex uerbis pectore solus extorqueri posse uisum est,
quod paene crediderim, corruptelam hic alicubi latere confitendum est, et tum quod pec-
tore mitis, lenis uel aliquid simile temptaueris || 554 obsequium $ZPR\phi$: officium *cett.*
mei || 555 instruxit K_6 || 556 negat P_2 | praestet $gZF_2pcW_1F_{17}J_3n_1$: praestat
 P_2F_2acPR || 557 haec $Z?$, *cett. mei*, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: hoc $W_1A_2\lambda$ | cura]
cara W_1n_1 : curua *Birt* | ducum C_1

28. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO VI COS.

idque inter ueteris speciem praesentis et aulae
iudicat, hunc ciuem, dominos uenisse priores.
560 conspicuas tum flore genas, diademate crinem
membraque gemmato trabeae uiridantia cinctu
et fortes umeros et certatura Lyaeo
inter Erythraeas surgentia colla zmaragdus
mirari sine fine nurus; ignaraque uirgo,
565 cui simplex calet ore pudor, per singula cernens
nutricem consultat anum, quid fixa draconum
ora uelint, uentis fluitent an uera minentur
sibila suspensum rapturi faucibus hostem.
ut chalybem indutos equites et in aere latentes
570 uidit cornipedes, 'quamam de gente' rogabat
'ferrati uenere uiri? quae terra metallo
nascentes informat equos? num Lemnius auctor
indidit hinnitum ferro simulacraque belli
uiua dedit?' gaudet metuens et pollice monstrat,
575 quod picturatas galeae Iunonia cristas
ornet auis uel quod rigidos uibrata per armos
rubra sub aurato crispentur serica dorso.
tum tibi magnorum mercem Fortuna laborum
persoluit, Stilicho, curru cum uectus eodem
580 urbe triumphantem generum florente iuuenta
conspiceres illumque diem sub corde referres
quo tibi confusa dubiis formidine rebus
infantem genitor moriens commisit alendum.
uirtutes uariae fructus sensere receptos:

559 iudicat P_1ac , *cett. mei*: indicat $ZPpc?L_1$ || 560 conspicuas $ZF_2pcRulW_1$
 $F_{17}J_3n_1$: conspicias g : conspicuo $P_2F_2acPR\lambda$ | tum *cett. mei*, *Exc. Flor.*: cum
 gZn_1 || 561 uiridantia (-entia) J_3 , *cett. mei*: radiantia J_3ulz_1 : uernantia *Wake-*
field | cultu Z || 565 sup(p)lex ZF_2n_1 , *Exc. Flor.?* | ille A_3F_1 | currens* *Bur-*
mannus. et sane mirum illud per singula cernens || 568 rapturi Pac , *cett. mei*:
-is* Ppc || 569 chalybem (uel *simm.*) $g(Rac)J_3K_6P_{11}$, *Exc. Gyr.*: -e Rpc , *cett.*
mei | indutos $gpcZPpcRpcF_{17}J_3n_1$: inductos $gacP_2F_2PacW_1$ | et] ut p_2 | la-
tentes F_2 , *cett. mei*: nitentes F_2ul || 572 informat $Psscr$, *cett. mei*: -et PR || 573 in-
didit PR : addidit Pul , *cett. mei*: abdidit P_2 | belli $gacP_2F_2pcPRF_{17}ac$: bellis
 $gpcZW_1F_{17}pc?J_3n_1$: bello F_2ac || 575 quot *Heinsius* | pennas K_4 || 576 ornat
 K_6O_3ac | quod *omnes mei*, *Exc. Flor.*: quot *Heinsius* || 577 aerato R | crispantur
 $K_6\theta ac$ || 578 tum (tunc) P_1ac , *cett. mei*: nunc $Ppc?F_3$ | mercem $PmgRul$,
cett. mei: sese PR || 581 aspiceres A_2F_1 | illam- *Flor. Gall.* | referres *omnes mei*,
Exc. Flor.: teneres $O_3ul\theta ac$ || 582 qua . . . confusis dubia *Flor. Gall.* || 583 moriens
genitor $A_2F_3\zeta$, *Flor. Gall.* | alendum Pul , *cett. mei*: habendum P : uerb. om. P_2 ||
584 fructum . . . receptum F_3

- 585 depositum seruasse, Fides; Constantia, paruum
 praefecisse orbi; Pietas, fouisse propinquum.
 hic est ille puer, qui nunc ad rostra Quirites
 euocat et solio fultus genitoris eburno
 gestarum patribus causas ex ordine rerum
 590 euentusque refert ueterumque exempla secutus
 digerit imperii sub iudice facta senatu.
 nil cumulat uerbisque nihil fiducia celat;
 fucati sermonis opem mens conscia laudis
 abnuat. agnoscunt procures, habituque Gabino
 595 principis et ducibus circumstipata togatis
 iure paludatae iam curia militat aulae.
 adfuit ipsa suis ales Victoria templis,
 Romanae tutela togae, quae diuite pinna
 patricii reuerenda fouet sacraria coetus
 600 castrorumque eadem comes indefessa tuorum
 nunc tandem fruitur iunctis, atque omne futurum
 te Romae seseque tibi promittit in aeuum.
 hinc te iam patriis laribus uia nomine uero
 sacra refert. flagrat studiis concordia uulgi,
 605 quam non inlecebris dispersi colligis auri,
 nec tibi uenales captant aeraria plausus
 corruptura fidem: meritis offertur inemptus
 pura mente fauor. nam munere carior omni
 obstringit sua quemque salus. procul ambitus erret:

585 seruare *Flor. Gall.* || 591 dirigit P_1 | fata L_1 , *Heinsius* || 592 -que nihil] quae nil *Birt, uestigia Exc. Flor.* (-que nil *praebentium*: idem iam J_6ac) *secutus* || 593 fucati $gP_2ZPacR_{pc}W_1pcF_{17}pcJ_3n_1$: fuscati $F_2P_{pc}F_{17}ac\lambda$ | opem J_3pc , *cett. mei*: opes gJ_3ac | conscia laudum $P_{10}z_1$: nescia fraudis *Heinsius* || 594 cinctuque z_1 | sabino n_1q || 596 paludatae $ZF_2P_{pc}RF_{17}pcJ_3$, *Exc. Flor.*: pio laudate P_2 : pio laude L_{11} : pio laute $gW_1F_{17}ac:n_1$ nil moror || 597 ales $RF_{17}ul\theta$, *Exc. Gyr., Isengriniana mg*: talis F_{17} , *cett. mei* || 598 pinna (-e-) ZF_2J_3ul , *cett. mei*: pompa* $P_2ZulF_2ulJ_3$: parma *Exc. Flor.*: palma *Heinsius* || 599 ueneranda C_1K_6 || 601–611 bis scripti in P_2O_2 , et hic suo loco et ad fin. *carm. 17 (Mall.)*: in O_3 601–610 *inter 21 (Stil. I)*, 9–10 locati sunt || 601 iunctis P_2 (suo loco) $B_1acP_1P_{10}ac\mu ac$: uotis* P_2 (*Mall.*), *cett. mei* || 601–602 futuri / ... aeu *Heinsius* || 603 patriis J_3pc , *cett. mei*: patris gn_1 | uero] iusto p_2 || 604 studiis flagrat J_7 || 605 quem P_2 (*Mall.*) O_3 (*Stil.*): quod P_2 (suo loco) || 607 fidem P_2 (suo loco), *cett. mei*: dei P_2 (*Mall.*) O_3 (*Stil.*) | offertur P_2 (*Mall.*), *cett. mei*: ef- K_4 : in- P_2 (suo loco) F_2 : trans- λ || 608 clarior ZB_1 || 609 obstringit gP_2 (bis) $ZF_2acPF_{17}J_3$, *Exc. Flor.*: abstringit W_1 : obstrinxit R : astringit $F_2pcn_1L_{11}q$ | erret gP_2 (bis) $ZPRF_{17}?$ *ac, Exc. Flor.*: errat $F_2P_{sscr}W_1F_{17}pcJ_3n_1$: heret O_3

28. PANEGYRICVS DICTVS HONORIO AVGVSTO VI COS.

610 non quaerit pretium, uitam qui debet, amor.
o quantum populo secreti numinis addit
imperii praesens genius, quantamque rependit
maiestas alterna uicem, cum regia circi
conexum gradibus ueneratur purpura uulgus
615 adsensuque cauae sublatus in aethera uallis
plebis adoratae reboat fragor unaque totis
intonat Augustum septenis arcibus echo!
nec solis hic cursus equis: adsueta quadrigis
cingunt arua trabes, subitaeque aspectus harenae
620 diffundit Libycos aliena ualle cruores.
haec et belligeros exercuit area lusus,
armatos hic saepe choros certaue uagandi
textas lege fugas inconfusosque recursus
et pulchras errorum artes iucundaque Martis
625 cernimus. insonuit cum uerbere signa magister,
mutatos edunt pariter tot pectora motus
in latus allisis clipeis aut rursus in altum
uibratis; graue parma sonat, mucronis acutum
murmur, et umbonum pulsu modulante resultans
630 ferreus alterno concentus plauditur ense.
una omnis summissa phalanx tantaeque salutant

610 non (ne g) quaerit (-et P_2 bis $W_1 F_{17} n_1$: -at gZ, *Exc. Flor.*) pretium uitam *omnes mei* : non quaerat pretio uitam *Heinsius* | qui uitam F_1 | debet P_2 (bis) R_{pc} , *cett. mei* : dedit Rac | amoris *Semple* || 611 numinis gP_2 (bis) $ZF_2 ul R_{pc} W_1 F_{17} J_3 n_1$: nominis $F_2 P_{Rac} F_{17} ul J_3 ul$: muneris $A_2 K_6$, *Par. 15155* || 612 genius $gP_2 ZB_1 ? ac L_4 \mu$, *Exc. Flor.* : generis *Exc. Gyr.* : species $P_2 ul F_{17} pc$ (ante praesens), *cett. mei* || 613 fidem $K_6 ac$ || 614 conexum $F_2 P_{RF_{17}} n_1$: conexum $gP_2 ZJ_3$: conuexum $W_1 A_2$: connixum *Scaliger* || 615 assensu- PR : consensu- *cett. mei* : consessu- R_{13} || 616 fauor C_1 || 617 arcibus $P_{pc} (W_1) F_{17} pc$, *cett. mei* : collibus $J_3 K_6$: montibus ZB_1 || 618 currus P_2 | adsueta $ZPRF_{17} mg J_3 n_1$: aduecta $gP_2 F_2 W_1 J_3 ul$: attrita F_{17} || 619 cingunt $F_2 J_3$, *cett. mei* : tingunt $F_2 ul J_3 ul$ | arua $F_2 J_3 ul$, *cett. mei* : arma $F_2 ul PW_1 J_3$: raua *Scaliger* | trabes $g(P) Rac O_3 ul$, *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.* : tigres R_{pc} , *cett. mei* || 620 diffundit $F_2 P_{Rac} F_{17} J_3$: diffudit $gP_2 ZL ? pc W_1 (n_1)$: diffundunt R_{pc} : effudit P_1 || 621 hic et $gLW_1 J_3 n_1$ | ludos $P_2 ZJ_3 O_2$ || 622 hic saepe] hac sepe *Heinsius* : haec saepe *Birt* || 623 recursus R_{pc} , *cett. mei* : recessus $Rac \mu$ || 624 errorum $J_3 ul$, *cett. mei* : heroum $J_3 pc z_1$: en rerum n_1 : erronum *Heinsius* (cum acies proximo loco ex A_2 , *Pulmanno*) || 626 mutatosque *Pulmannus*, teste *Birt* : non repperi || 628 palma $gZB_1 L_1$ | acutum $P_2 F_2 PRW_1 n_1$, *Isengriniana* : acuti $gZLF_{17} J_3 CJ_5 J_7$ || 629 murmur et $P_{pc} R ? pc$, *cett. mei* : murmure $Pac Rac$: murmure et uel murmura et *Heinsius*, qui censuit legendum mucronis acuti (siue acuto) / murmure uel mucronis acutum / murmura (sc. sonant, quod et legi posse uisum est) | moderante $J_7 O_7$ | resultans $P_2 F_2 PRO_2$, *Vgoletus* : resultat $gZLF_2 ul R ul W_1 F_{17} J_3 n_1$ || 630 plauditur *Scaliger* : clauditur *codd.* | ictu F_3 || 631 una omnis] una animis O_3 : uni omnis *Heinsius* : unanimis *Birt* | subnixa $F_{17} J_3 n_1 O_3 P_1$

CLAVDIVS CLAVDIANVS

te, princeps, galeae. partitis inde cateruis
in uarios docto discurritur ordine gyros,
quos neque semiuiri Gortynia tecta iuueni
635 flumina nec crebro uincant Maeandria flexu.
discreto reuoluta gradu torquentur in orbes
agmina, perpetuisque inmoto cardine claustris
Ianus bella premens laeta sub imagine pugnae
armorum innocuos paci largitur honores.
640 iamque nouum fastis aperit felicibus annum,
ore coronatus gemino; iam Thybris in uno
et Bruti cernit trabeas et sceptrum Quirini.
consule laetatur post plurima saecula uiso
Pallanteus apex; agnoscunt rostra curules
645 auditas quondam proauis, desuetaque cingit
regius auratis fora fascibus Vlpia lictor,
et sextas Getica praeuolans fronde secures
colla triumphati proculcat Honorius Histri.
exeat in populos cunctis inlustrior annus,
650 natus fonte suo, quem non aliena per arua
induit hospes honos, cuius cunabula fouit
curia, quem primi tandem uidere Quirites,
quem domitis auspex peperit Victoria bellis!
hunc et priuati titulis famulantibus anni
655 et quos armipotens genitor retroque priores
diuersis gessere locis, ceu numen, adorent;
hunc et quinque tui, uel quos habiturus in urbe
post alios, Auguste, colant. licet unus in omnes
consul eas, magno sextus tamen iste superbit
660 nomine, praeteritis melior, uenientibus auctor.

633 agmine K_4 || 634 semiuiri J_3ul , *Exc. Flor.*, *Exc. Gyr.*: semiferi J_3 , *cett. mei*:
se miseri K_4 || 635 nec omnes *mei*, *Exc. Flor.*: uel *Exc. Gyr.* | uincant crebro θ ||
637 perpetuis (*om. -que*)* P_2n_1 | claustris] clautris P : clathris *Exc. Gyr.*: cast-
ris L || 638 laeta] lete K_6 : lata W_1 || 643 saec. plur. A_2 || 644 cognoscunt W_1
 L_{11} θ || 645 desueta- J_3pc , *cett. mei*, *Exc. Flor.*: dis- W_1J_3ac || 646 regius gZF_2pc
 $W_1F_{17}J_3n_1$: regibus P_2LF_2acPR : legibus Rul || 647 sexta geticas K_4 | praeue-
lans $P_2pc(Pac)$, *cett. mei*: praeuallans Ppc || 649 annus Rpc , *cett. mei*, *Exc. Flor.*:
annis $Racn_1F_3$: amnis g || 650 sponte sua *Heinsius* || 651 imbuit b_1F_3ul , *Scaliger* |
honor $gW_1J_3n_1$ || 653 *om. g* || 654 annum F_3 || 655 retro- $gZRJ_3P_{11}$: reges- Ppc
 J_3mg , *cett. mei* || 656 gessere J_3 , *cett. mei*: egere* J_3sscr || 657 hunc] nunc K_4 |
urbem $P_{11}W_2$: orbe F_{17} : orbem P || 659 iste Rpc , *cett. mei*: ille n_1 : esse $PRac$:
ipse $P_{10}S_3$, *Clauerius*: ecce *Heinsius*

codicum subscriptiones: de $coñs$ honori $auḡ$ v explicit P : de $coñs$ hono r $auḡ$
explicit R : explicit paneguricus de sexto consulatu honori augusti *Exc. Flor.*

DE RAPTV PROSERPINAE

LIBRI PRIMI PRAEFATIO

Inuenta primus secuit qui naue profundum
 et rudibus remis sollicitauit aquas,
 qui dubiis ausus committere flatibus alnum
 quas natura negat praeiuit arte uias,
 5 tranquillis primum trepidus se credidit undis
 litora securo tramite summa legens;
 mox longos temptare sinus et linquere terras
 et leni coepit pandere uela Noto;
 ast ubi paulatim praeceps audacia creuit
 10 cordaque languentem dedidicere metum,
 iam uagus inrumpit pelago caelumque secutus
 Aegaeas hiemes Ioniumque domat.

1—12 A₁F₁J₃P₅, C₁F₂gL₁, J₄L₃Z

de inscriptionibus et subscriptionibus quas codd. et hic et alibi in libris de raptu Proserpinae proferunt, consulatur ed. mea Cantabrigiensis

1 p. s. q. C₁gL₁ (primum) G₁L₄ : s. q. p.* A₁J₃F₂L₃A₂ : s. p. q.* F₁P₅J₄Z ||
 3 flatibus P₅, cett. mei : fluctibus P₅ulF₂L₂L₁₀O₁ | alnum F₂pc, cett. mei : alnos
 F₂acP₄ || 4 uetat E₁ || 5 trep. prim. Heinsii Iunianus | credidit] tradidit F₄J₂O₁ :
 protulit M₁ || 6 secreto F₁ || 8 atque leui R₃ | pandere] tendere L₁ : tradere J₂ ||
 9 in praeceps Swartius, Barthius || 11 altius J₄ | irrumpit F₁J₃P₅?acL₁L₃F₃R₂ :
 irrupit A₁P₅pc?C₁F₂gJ₄L₃Z : exultat* Isengriniana mg | pelago C₁pc, cett. mei :
 pelagus J₃C₁acg || 12 ionias- F₂J₂L₂L₁₀ | premit M₁ | post hunc uers. distichon
 sic ego qui rudibus scripsi praeludia uerbis / ingredior stygii nobile ditis opus (quod
 spurium esse nemo non confitetur) in cod. quodam Sangallensi additum fuisse testis
 est Burmannus. praef. ad finem mutilam censuerunt Gesnerus, Gramlewicz, Koch,
 perperam

DE RAPTV PROSERPINAE

LIBER PRIMVS

Inferni raptoris equos adflataque curru
 sidera Taenariorum caligantesque profundae
 Iunonis thalamos audaci prodere cantu
 mens concussa iubet. gressus remouete, profani.
 5 iam furor humanos nostro de pectore sensus
 expulit et totum spirant praecordia Phoebum;
 iam mihi cernuntur trepidis delubra moueri
 sedibus et claram dispergere limina lucem
 10 aduentum testata dei; iam magnus ab imis
 auditur strepitus terris templumque remugit
 Cecropium sanctasque faces attollit Eleusin.
 angues Triptolemi stridunt et squamea curuis
 colla leuant adtrita iugis lapsuque sereno
 erecti roseas tendunt ad carmina cristas.
 15 ecce procul ternis Hecate uariata figuris
 exoritur leuisque simul procedit Iacchus
 crinali florens hedera, quem Parthica uelat
 tigris et auratos in nodum colligit ungues;
 ebria Maeonius firmat uestigia thyrsus.
 20 di, quibus innumerum uacui famulatur Auerni

1–140 A₁F₁J₃P₅, C₁F₂gL₁, J₄L₃Z || 141–214 A₁F₁J₃P₅, gma (om. 141), J₄L₃
 (203–214 om.) Z (203–214 om. add. mg ma) || 215–288 A₁F₁J₃P₅, C₁F₂g (215 om.)
 L₁, J₄L₃Z

2 taenariorum F₁pc, cett. mei: tartareo J₂L₅: trinacrio J₄ || 3 prodere J₃C₁gR₁acR₂:
 promere cett. mei || 4 Musa (cum augusta J₃) Gustafsson | concussa Isengriniana:
 congesta A₁F₁F₂gL₁L₃Z: coniecta P₅: coniecta J₄: collecta P₂ul: augusta J₃: an-
 gusta C₁R₂: commota laudat Dempsterus: incensa Baehrens || 5 de nostro pectore
 sensus* ZM₂R₅R₇U: s. de corpore n. L₂: n. de corpore s. P₃ || 6 solum Jeep || 8 dif-
 fundere L₂ | limina L₃O₁R₃: lumina* cett. mei: culmina* Isengriniana: fulmina
 Meursius: culmine Heinsius || 9 aduentus F₃L₆ | dei Z, cett. mei: dee Zul || 10 strep.
 terris A₂b₁E₁J₂: terris strep. L₅: fremitus terris* omnes mei: terris frem. F₁₀hM₄
 mnR₁₁: sonitus terris d || 11 cecropidum A₁F₁J₄ | sacras- M₁O₁R₂₅ | attollit
 A₁F₂: extollit* cett. mei || 12 Triptolemi strident angues Scaliger | flammea Bar-
 tholinus || 13 adtrita] astricta P₅(F₂)L₁J₄: addicta Cuiacius || 14 tollunt R₁₄R₂₆ ||
 15 trinis . . . figuris L₆: ternas . . . figuras L₁ || 16 leuis- C₁K₁R₅?R₂₅: lenis- F₁J₃
 P₅gL₁J₄L₃Z?: laetus* A₁F₂F₃F₄J₂L₁₀ || 17 frondens e₂r || 17–18 tigris / uelat
 J₄DE₁K₁O₁ || 18 nodos A₁L₁L₁₀ || 19 -ius . . . -us J₃C₁F₂gL₃Z: -iis . . . -is A₁F₁P₅
 L₁J₄: -io . . . -o C₃U | firmat F₂: figit cett. mei: fulcit* L₃Tul || 20 famulatur A₁
 J₃P₅pc?gL₁pcL₁₀E₁: -antur* F₁P₅?acC₁F₂L₁acL₄L₃Z

DE RAPTV PROSERPINAE LIBER PRIMVS

25 uulgi iners, opibus quorum donatur auaris
 quidquid in orbe perit, quos Styx liuentibus ambit
 interfusa uadis et quos fumantia torquens
 aequora gurgitibus Phlegethon perlustrat anhelis:
 30 uos mihi sacrarum penetralia pandite rerum
 et uestri secreta poli: qua lampade Ditem
 flexit Amor; quo ducta ferox Proserpina raptu
 possedit dotale Chaos quantasque per oras
 sollicito genetrix errauerit anxia cursu;
 35 unde datae populis fruges et glande relictas
 cesserit inuentis Dodonia quercus aristis.
 dux Erebi quondam tumidas exarsit in iras
 proelia moturus superis quod solus egeret
 conubiis sterilesque diu consumeret annos
 40 inpatiens nescire torum nullasque mariti
 inlecebras nec dulce patris cognoscere nomen.
 iam quaecumque latent ferali monstra barathro
 in turmas aciemque ruunt contraque Tonantem
 coniurant Furiae, crinitaque sontibus hydri
 45 Tisiphone quatiens infausto lumine pinum
 armatos ad castra uocat pallentia Manes.
 paene reluctatis iterum pugnantis rebus
 rupissent elementa fidem penitusque reuulso
 carcere laxatis pubes Titania uinclis
 uidisset caeleste iubar rursusque cruentus
 Aegaeon positus aucto de corpore nodis
 obuia centeno uexasset fulmina motu.

21 opibus] animis *Cuiacius* : foribus *Jeep* : oris *Baehrens* | damnatur *Heinsius*
olim || 22 fuit F_{14} | liuentibus] uiuentibus F_7 : humentibus F_3 || 23 circumfusa
 g_2V_2 | fumantia] spumantia J_4 : flagrantia u || 24 uorticibus *Isengriniana* || 25 sanc-
 tarum T_4t || 26 et nigri r | quod (*pro quo?*) uulnere *Cuiacius* || 27 flexit] laesit
Cuiacius : ulsit (*unde* ussit *elicit*) in *notis Clauerius* | fero L_2 | curru V_2V_3 , *Isen-*
griniana || 28 letale F_{14} || 29 cursu] curru A_1 : passu R_5R_7 || 30 populis fruges
 $J_3P_5C_1gL_1L_3Z$: fr. populis $F_1J_4E_2M_1W$: populo fr. $A_1F_2E_1J_2R_{25}$: fr. populo
 K_1 : leges populis *Clauerius* | et] cum J_4K_1 : cur p_2 , *Heinsius* : ut *Heinsius* || 33 quia
 $F_2?L_3L_5$ || 34 conubii* $J_3C_1J_4pc?O_3$: conubio $F_7R_{16}R_{22}$: coniugiis R_5R_7 ||
 35 nudasque maritae (maritae iam C_1mg, mr) in *notis Clauerius* : dulcesque ma-
 riti M_2 || 38 acies- $P_5L_3F_4J_2M_1P_1R_{25}$ || 39 consurgunt O_3 | turbae c || 40 infesto
 A_2J_2 | numine C_1 || 41 ad castra] ad bella F_{14} : in bella δul : ad rostra *Sligten-*
horstius | uocat $A_1pc, cett. mei$: manet A_1ac : mouet $D?K_1$ | pollentia L_5 ||
 43 reuulso] recluso L_1 : remisso Z || 44 lassatis L_6 || 46 aucto $A_1ulF_1J_3pcL_3E_1$
 P_2 : ar(c)to* $J_4A_2D?K_1$: atro e_2g_2m : acto $J_3acC_1F_2gE_2R_2$: alto $A_1P_5L_1ZN$:
 uincto O_3ul : uicto O_4 : uasto M_3 , *Goetz* : duro F_4pc | pectore M_2M_3 || 47 obru-
 ta M_2 | uibrasset F_4

CLAVDIVS CLAVDIANVS

sed Parcae uetuerere minas orbique timentes
ante pedes soliumque ducis fudere seueram
50 canitiem genibusque suas cum supplice fletu
admouere manus: quarum sub iure tenentur
omnia, quae seriem factorum pollice ducunt
longaque ferratis euoluunt saecula fusis.
prima fero Lachesis clamabat talia regi
55 incultas dispersa comas: 'o maxime noctis
arbiter umbrarumque potens, cui nostra laborant
stamina, qui finem cunctis et semina praebes
nascendique uices alterna morte rependis,
qui uitam letumque regis (nam quidquid ubique
60 gignit materies, hoc te donante creatur
debeturque tibi, certisque ambagibus aeu
rursus corporeos animae mittuntur in artus):
ne pete firmatas pacis dissoluere leges
quas dedimus neuitque colus, neu foedera fratrum
65 ciuili conuertere tuba. cur inopia tollis
signa? quid incestis aperis Titanibus auras?
posce Iouem; dabitur coniunx.' uix illa; pepercit
erubuitque preces animusque relanguit atrox
quamuis indocilis flecti: ceu turbine rauco
70 cum grauis armatur Boreas, glacieque niuali
hispidus et Getica concretus grandine pinnas

48 uetuerere F_2pc , cett. *mei*: metuere $F_2acL_1C_3NP_1$ || 49 patris C_2 | strauere F_5g_3 | seueram L_1ul , cett. *mei*: serenam L_1 || 50 fletu] uultu* $A_1ZA_2b_1L_5$
 $L_{10}R_5R_7$: questu T : uoto p_1 || 51 lege V_2 || 52 o. f. s. q. p. d. L_2 | series R_{13}
 acR_{22} | fatali *Exc. Gyr.* || 53 cuncta- R_{13} | adducunt F_1 | fusis $F_1J_3C_1G_1$
 L_4O_3N : pensis* $gpc?$, cett. *mei* || 54 clamabat $A_1F_1P_5F_2L_1J_4ZE_2F_3L_{10}$: con-
clamat $J_3C_1gC_2G_1M_2O_3O_4N$: proclamat $L_3C_3M_1U$ || 58 nascendique uices (mo-
dos $J_3C_1b_1O_3N$) alterna *omnes mei*: alternaque uices nascendi C_3U | repen-
sas r : reponis uel resoluis *Cuiacius* || 59 letum uitam- L_1 | regis A_1pcJ_3 , cett.
mei: geris A_1ac : seris J_3sscr | in orbe F_4pcM_2 || 61 certisque $F_2gL_1L_3ZL_{10}$
 P_1R_1 : certis $A_1F_1J_3P_5C_1J_2R_2$: cunctisque J_4DK_1 : cunctis W : longisque e_1 :
longis g_2g_3 : certique *Heinsius* || 62 mutantur* $F_2J_4DL_2M_2?R_5R_7$ | artus
 F_2pc , cett. *mei*: ortus F_2ac || 63 pactis *Baehrens* || 64 neu] ne $F_2L_3L_5M_2M_3$
 R_{25} : nec J_4opc | proelia* $J_4D?K_1$ | rerum T || 65 conuertere] committe* F_3L_6 :
conuelle *Scaliger* || 66 incestis *Zsscr*, cett. *mei*: infestis R_2T : illicitas J_3Z | or-
bem F_2 || 67 coniunx dabitur C_3 | uix illa; pepercit (illa *iam R_{14}mgR_{26}mg*)
Barthius: uix ille pepercit cett. *codd.*: sic illa peregit *Jeep olim*: uix illa peregit,
lacuna post hunc uers. statuta, Reinhardt || 68 elanguit *Barthii cod.* || 69 indoc-
tus d | rauco *Zul*, cett. *mei*: raptu Z || 70 minaci *Clauerius* || 71 om. L_1 | gelida
 $F_1J_4DK_1\delta$

DE RAPTV PROSERPINAЕ LIBER PRIMVS

- †flare cupit† pelagus siluas camposque sonoro
 flamine rapturus; si forte aduersus aenos
 Aeolus obiecit postes, uanescit inanis
 75 impetus et fractae redeunt in claustra procellae.
 tum Maia genitum, qui feruida dicta reportet,
 imperat acciri. Cyllenius adstitit ales
 somniferam quatiens uirgam tectusque galero.
 ipse rudi fultus solio nigraque uerendus
 80 maiestate sedet: squalent inmania foedo
 sceptrā situ; sublime caput maestissima nubes
 asperat et dirae riget inclementia formae;
 horrorem dolor augebat. tum talia celso
 ore tonat (tremefacta silent dicente tyranno
 85 atria; latratum triplicem conpescuit ingens
 ianitor et presso lacrimarum fonte resedit
 Cocytos tacitisque Acheron obmutuit undis
 et Phlegethontaeae requierunt murmura ripae):
 'Atlantis Tegeaeae nepos, commune profundis
 90 et superis numen, qui fas per limen utrumque
 solus habes geminoque facis commercia mundo,
 i celer et proscinde Notos et iussa superbo
 redde Ioui: "tantumne tibi, saeuissime frater,
 in me iuris erit? sic nobis noxia uires
 95 cum caelo fortuna tulit? num robur et arma

72 flare iubet $L_7 R_1 7s$: dirumpit $J_3 C_1 O_3$: dirupit O_1 : irrupit F_{14} : bella cupit* *Clauerius* : ire cupit *Baehrens* : prorumpit *Hall* | *incertum est utrum e flare cupit an e dirumpit coniectura debeat procedere. fortasse igitur non lectio flare cupit sed dirumpit obelis inclusa in textu ponenda erat. alibi oritur haec difficultas, uelut ad 1 (Prob.), 49* | pelagus siluas campos-] pelago s. c.- M_1 : s. pelagus c.- L_2 : pelagus c. s.- W : saltus s. c.- O_6 || 73 om. L_1 | fors L_5 | auersus $J_3 F_3$ || 74 obiceat F_1 : oclulit *Cuiacius* : obiciat *Jeep* | inanis $P_5 pc$, *cett. mei* : in auras $P_5 ac L_3$ $F_4 R_5 R_7 U$: in antris $V_2 V_3$ || 75 in claustra $A_1 ul$, *cett. mei* : ad claustra $A_1 L_1 L_2 L_{10}$: in castra $J_4 K_1 M_2 N \delta$: in saxa O_4 || 76 natum U || 77 affuit $A_1 F_2 L_5$ | heros $F_4 pc M_1 \delta$ || 79 ille $L_2 P_1 T$ | solio fultus $J_4 (C_2) K_1 L_2 O_2 P_2 R_4$ || 82 dirae $F_1 C_2 H J_2 L_2 R_{25} pc$: durae *cett. mei* || 83 horrorem $J_3 C_1 G_1 L_4 O_3 R_6$: terrorem* *cett. mei* : maerorem *Cuiacius* | nunc F_7 || 84 sonat ψ_1 | magistro F_3 || 85 atria A_1 , *cett. mei* : tartara $A_1 ul W$ | latratu triplices ZL_5 || 86 ianitor A_1 , *cett. mei* : cerberus $A_1 sscr R_3$ || 87 tacitisque $J_4 pc$, *cett. mei* : tacitis $J_4 ac (L_3) C_2 C_3 DE_2 L_5$: tacitus HK_1 : tacitas F_1 | conpescuit undas F_1 || 91 uehis P_4 | caelo $R_{25} W$ || 92 i celer et prescinde $A_1 (F_1)$: i celer proscinde $P_5 ? J_4$: i celer i proscinde e_2 , *Burmans* : i celeres proscinde *Isengriniana* : i celer et precede T : i celer hinc et finde $F_6 F_7 R_{16} R_{38}$ | et²] ac *Bartholini cod.* || 93 frater A_1 , *cett. mei* : fratrum* $A_1 ul J_4 L_{10}$ || 94 habes $J_4 DK_1 M_1 U$ | sic nobis noxia uires (P_5) $J_4 pc$, *cett. mei* : sic uires noxia nobis R_{25} : uires sic noxia nobis $ZL_2 L_5 (L_6)$ || 95 num $A_1 F_1 P_5 gpc J_4 pc ? L_3 \delta$: non $J_3 C_1 F_2 L_1 J_4 ? ac ? Z$

perdidimus, si rapta dies? an forte iacentes
 ignauosque putas quod non Cyclopia tela
 stringimus aut uacuas tonitru deludimus aures?
 nonne satis uisum grati quod luminis *expers*
 100 *tertia* *supremae* *patior* *dispendia* *sortis*
informesque *plagas*, cum te *laetissimus* *ornet*
Signifer et *uario* *cingant* *splendore* *Triones*,
 sed *thalamis* *etiam* *prohibes*? *Nereia* *glauco*
Neptunum *gremio* *conplectitur* *Amphitrite*;
 105 te *consanguineo* *recipit* post *fulmina* *fessum*
Iuno *sinu*. quid enim *narrem* *Latonia* *furta*,
 quid *Cererem* *magnamque* *Themis*? *tibi* *tanta* *creandi*
copia; te *felix* *natorum* *turba* *coronat*.
 ast ego *deserta* *maerens* *inglorius* *aula*
 110 *inplacidas* *nullo* *solabor* *pignore* *curas*?
 non *adeo* *toleranda* *quies*. *primordia* *testor*
noctis et *horrendae* *stagna* *intemerata* *paludis*:
 si *dictis* *parere* *negas*, *patefacta* *ciebo*
Tartara, *Saturni* *ueteres* *laxabo* *catenas*,
 115 *obducam* *tenebris* *solem*, *conpage* *soluta*
lucidus *umbroso* *miscebitur* *axis* *Auerno*.”’

96 adeoque *Heinsius* || 97 innocuosque *d* | *putes* *L*₁₀*M*₁*M*₃*R*₁ | quod *P*₅, *cett.*
mei: quia *P*₅? *ulH* || 98 stringimus *J*₄, *cett.* *mei*: spargimus *J*₄*ulZL*₂*pcL*₅*P*₁ | et
*J*₃*gL*₁*L*₄ | uacuas tonitru *F*₁*ZM*₃*N**O*₄: uanas tonitru* *cett.* *mei*: tonitru uacuas
*R*₃₈*ac*: tonitru uanas *M*₂: uano tonitru *O*₅, *Exc. Laeti*: uanas hominum *Isengri-*
niana | aures *R*₅, *Isengriniana*: auras *cett.* *mei*: aras *g*? || 99 uisum est *A*₁*J*₄
*L*₁₀*δ* | quod grati *F*₁*ZL*₂*L*₁₀*R*₂₅*U*: superis quod *A*₂: superi quod *Heinsius* ||
 100 *tertia*] *tristia* *Goetz*: *tetrica* *Gustafsson* | *postremae* *F*₄*P*₁ | *dispendia*] *discri-*
mina *R*₂₅: *stipendia* *Jeep*: sic *praemia* *Baehrens* | *mortis* *F*₉: *noctis* *TUW* ||
 101 *infernas*- *F*₅*F*₁₁*r* | *laetissimus* *J*₃*ac*, *cett.* *mei*: *latissimus* *J*₃*pc*: *lenissimus* *P*₁
*R*₄: *clarissimus* *A*₁*L*₁₀ || 102 *lucifer* *b*₁*W* | *cingant* (*F*₁*P*₅), *cett.* *mei*: *stringant*
*L*₇*s* || 103 *sed* *thalamis* *etiam* *gpc*?, *cett.* *mei*: *sed* *thamos* *etiam* *A*₁*F*₁ (*P*₅): *quin*
etiam *thalamum* *L*₂ | *nereia* *J*₃*pcgpcJ*₄*pc*, *cett.* *mei*: *nereida* *J*₃*acC*₁*g*? *ac* | *glau-*
cus *C*₁*O*₃: -um *A*₂*L*₄*acP*₂*ul* || 104 *neptunus* *C*₁*O*₃*R*₆ | *amphitrite* *F*₁*gL*₁*J*₄*L*₃:
 -em *cett.* *mei* (-en *L*₅*N*) || 105 *lassum* *T* || 106 *narrem* (referam *P*₅) *Latonia* (*latitantia*
*J*₄*DK*₁: *Latoia* *Heinsius*) *furta*] *latonia* *furta* *renarrem* *O*₄: *latonia* *furta* *referrem*
*F*₂*W* || 107 *themis* (*J*₃)*L*₃, *cett.* *mei*: *thetis* *A*₁*F*₁*P*₅*L*₁*L*₃*ulP*₂*P*₄ | *tibi*] *cui* *anon.*
ap. Burmannum || 108 *natorum* te *felix* *J*₃*C*₁*gJ*₂*L*₄*P*₄: *natorum* *felix* te *V*₂ ||
 109 *deformi* *M*₃ || 110 *curas*] *poenas* *F*₅*hR*₁₈ || 111 *nonne* *Heinsius* || 111—112 *noc-*
tis / *testor* *C*₂*L*₂*L*₆*M*₂*M*₃ || 112 *om.* *L*₁ | *stagna* *A*₁*F*₁*F*₂*L*₃*ZE*₁*L*₁₀*P*₄*δ*: *signa*
*J*₃*P*₅*gJ*₄*P*₂*R*₂ | *intemeranda* *L*₂: *inuidiosa* *L*₁₀ || 113 *dictis* *A*₁*F*₁*P*₅*ZL*₁₀*O*₁*P*₄
*R*₃*R*₄*T*: *dicto** *cett.* *mei*, *K*₁*M*₃*W* | *neges* *J*₃*C*₁*gL*₄*O*₃ | *uocabo* *ψ*₁ *sscr* || 115 *so-*
lem *tenebris* *T*: *tenebris* *lucem** *G*₂*O*₅*O*₆ || 116 *fulgidus* *Clauarius*

DE RAPTŪ PROSERPINAE LIBER PRIMVS

- uix ea fatus erat, iam nuntius astra tenebat.
audierat mandata Pater secumque uolutat
diuersos ducens animos, quae tale sequatur
120 coniugium Stygiosque uelit pro sole recessus.
certa requirenti tandem sententia sedit.
- Aetnaeae Cereri proles optata uirebat
unica nec tribuit subolem Lucina secundam
fessaque post primos haeserunt uiscera partus;
125 infecunda quidem, sed cunctis altior extat
matribus et numeri damnum Proserpina pensat.
hanc fouet, hanc sequitur; uitulam non blandius ambit
torua parens, pedibus quae nondum proterit arua
nec noua lunatae curauit germina frontis.
130 iam uicina toro plenis adoleuerat annis
uirginitas, tenerum iam pronuba flamma pudorem
sollicitat mixtaque tremit formidine uotum.
personat aula procis: pariter pro uirgine certant
Mars clipeo melior, Phoebus praestantior arcu;
135 Mars donat Rhodopen, Phoebus largitur Amyclas
et Delon Clariosque lares; hinc aemula Iuno,
hinc poscit Latona nurum. despexit utrumque
flaua Ceres raptusque timens (heu caeca futuri!)

117 uix ita **akR₃₈** || 119 diuerso *Clauerii lib.*: diuisos *Heinsius* | animos ducens **b₁acM₂R₁** || 120 *om. add. mg g* | connubium **G₁L₄** | stygiosue **F₂F₃HL₅O₂** **P₄T**: stygiosne **L₁** | pro luce recessus **C₃U**: persoluere census **L₁BF₃P₂P₄** || 121 tandem haec *Heinsius* | mansit sententia tandem **F₄P₁** || 122 aetnaeae **P₅**, *cett. mei*: (h)ennee **C₁O₁O₂δ**: etheree **P₅ul** | cereris **L₄** | uirebat **P₅ul**, *cett. mei*: nitebat **P₅**: uigebat **U** || 123 subolem tribuit **C₃L₂L₃R₂**: tribuit prolem **L₃L₆R₅** **R₇**: prolem tribuit **C₂** || 124 haeserunt **J₄**, *cett. mei*: cessarunt **J₄gloss.**, *Heinsius*: requierunt **R₇** || 125–126 matribus extat / altior **J₂P₃**: laetior extat / matribus *Cuiacius* || 126 damnum numeri **R₂R₃** | damnum ... pensat] pensat ... damnum **ψ₁**: damnum ... complet **N**: damnum ... reddit **J₂** || 127 uitulam **P₅ul** **g?**, *cett. mei*: uitulum **F₁P₅L₁ZBL₂O₄**: nullam **J₄** | nec **J₄K₁** || 128 seua **R₃** | quae **P₅ul**, *cett. mei*: qui **F₁P₅Z** | nondum proterit **F₁?ac?P₅acgpc**, *cett. mei*: nondum preterit **F₁?pc?P₅pcL₁₀**: necdum proterit **P₂**: non protuerit **F₂E₁** | aruum **P₅**: herbas **R₂₀** || 129 lun. curauit **P₅pc**, *cett. mei*: curauit lun. **g**: lun. curuatur **δ ut uid.**: lun. curuantur **P₅ac** | germina **A₁ulF₂**, *cett. mei*: cornua **A₁F₁P₅F₂sscrJ₄G₁L₄R₆** || 130 matura **W** | thoris **J₂** || 131 fama **J₄L₂** || 132 tremit] fremit **K₁P₄**: premit **F₄P₂R₂₅**: timet **W**: fremunt *Cuiacius* | uota *Cuiacius* || 133 certat **C₃** || 134 maior **M₂** | constantior **J₂** || 135 rodopen donat **M₃T** || 136 clarios- **gpcL₁pc**, *cett. mei*: claros- **C₁L₁acM₁M₂M₃pcR₃R₂₅** || 137 lat. nur. poscit **O₁** | utrumque **A₁?**, *cett. mei*: utramque **A₁ulJ₃P₅W** || 138 raptum- **O₄** | tremens **M₃** | heu caeca] hec ceca **J₄**: en ceca **L₁**: ignara **R₁₃**

- [commendat Siculis furtim sua pignora terris
infidis Laribus natam commisit alendam]
aethera deseruit Siculasque relegat in oras
ingenio confisa loci.
- Trinacria quondam
Italiae pars una fuit, sed pontus et aetas
mutauere situm. rupit confinia Nereus
uictor et abscissos interluit aequore montes
paruaque cognatas prohibent discrimina terras.
nunc illam socia raptam tellure trisulco
opponit natura mari: caput inde Pachyni
respuit Ionias praetentis rupibus iras;
hinc latrat Gaetula Thetis Lilybaeaeque pulsat
brachia consurgens; hinc indignata teneri
concutit obiectum rabies Tyrrhena Pelorum.
in medio scopulis se porrigit Aetna perustis,
Aetna Giganteos numquam tacitura triumphos,
Enceladi bustum, qui saucia terga reuinctus
spirat inexhaustum flagranti uulnere sulphur
et quotiens detractat onus ceruice rebelli

139 om. A₁F₁C₁L₁Z, in spat. post 140 relicto add. gma | commendans g : com-
misit L₅Wmg : committit p₂ | pignora P₅pcF₂gJ₄ : gaudia J₃L₃L₁₀ : sydera P₅ac ||
140 om. J₃C₁L₁L₃, in spat. ante. 139 relicto add. gma | infidis] ethneis P₁ac | nat.
lar. J₄ | committit C₂E₂F₄K₁P₁ : dimisit h₁L₅ : commendat A₂P₃P₄mg | alen-
dam A₁L₁₀P₅J₄Z : ituram A₁ulF₂ac : itura F₁F₂pcg || 141–214 om. C₁F₂L₁ et
classis β ceteri, cum magna parte classis γ : 141–215 om. g, 142–215 uno fol. post 261
inserto add. gma || 141 relegat in P₅ac, cett. mei : relegat ad ψ₁ : relegerat P₅pc ||
edd. plerique 139 retinent, 140 et 141 ut spurios damnant: Baehrens, del. 140, rescribere
uoluit aethera deseruit; furtim sua pignora terris / commendat fidis Siculasque re-
legat in oras. plura de hoc loco in ed. mea Cantab. reperies || 143 una] ima non-
nulli forsitan codd., Gesnerus, Wakefield : magna A₂R₁W : iuncta Birt | aetas F₁
J₄L₃ : aestus A₁J₃P₅gZL₁₀ || 144 diuisere F₉V₃ | situs L₃ | rupit J₄pc, cett. mei :
rapuit J₄?ac || 145 interluit J₃gL₃Z : -fluit A₁F₁P₅J₄J₂L₂L₁₀ || 146 cognatas . . .
terras] coniungi . . . terras Cuiacius : cognatis . . . terris Heinsius || 147 socia F₁g
L₃E₂M₁M₂pc : sociam A₁J₃P₅J₄Z A₂L₁₀O₁ : a socia r | raptam J₃acP₅acL₃E₂ :
rapta P₅pcJ₄ZA₂ : ruptam F₁gJ₂L₂ : rupta A₁J₃pcL₁₀O₁ | trisulco L₃, Hein-
sius : trisulcam F₁E₂L₆M₂R₂R₂₅ : trisulca A₁J₃P₅g J₄Z || 148 opposuit* F₁P₅L₂
O₁U : obtinuit J₄ || 149 respuit] repulit R₅ulR₇ul : respicit F₅F₁₀O₅R₁₁R₁₃R₁₆ :
despicit g, Clauerius (in notis) | protentis F₁₂F₁₆J₉O₅O₆R₁₉ : praeruptis R₂₉ :
proiectis, porrectis Cuiacius | uiribus g || 151 litora T | designata* J₄E₂K₁ ||
154 henna C₃ || 155 saucia] saxeæ U : saxo J₄DK₁ | membra J₄DK₁ || 156 uul-
nere] pectore* J₄DK₁ : corpore R₂₆ : gutture aG₁mrkmgR₃₈Y₂ | sulphur F₁P₅J₄
L₃DM₃ : fulmen A₁J₃gZL₂L₁₀O₁ : fumum F₁₆R₁₇ : uirus J₂M₂ || 157 detractat
gacL₃ : deiecat J₃gpc, Isengriniana mg : reiecat Heinsius | reflexa C₃?acM₂ulw,
Clauerius

DE RAPTIV PROSERPINA LIBER PRIMVS

in dextrum laeuumque latus, tunc insula fundo
uellitur et dubiae nutant cum moenibus urbes.
160 Aetnaeos apices solo cognoscere uisu,
non aditu temptare licet. pars cetera frondet
arboribus, nullo teritur cultore cacumen.
nunc uomit indigenas nimbos piceaque grauatum
foedat nube diem, nunc molibus astra lacessit
165 terrificis damnisque suis incendia nutrit.
sed quamuis nimio feruens exuberet aestu,
scit niuibus seruare fidem pariterque fauillis:
durescit glacies tanti secura uaporis,
arcano defensa gelu, fumoque fideli
170 lambit contiguas innoxia flamma pruinas.
quae scopulos tormenta rotant? quae tanta cauernas
uis glomerat? quo fonte ruit Vulcanius amnis?
siue quod obicibus discurrens uentus opertis
offenso rimosa furit per saxa meatu,
175 dum scrutatur iter, libertatemque reposcens
putria multiuagis populatur flatibus antra;
seu mare sulphurei ductum per uiscera montis
oppressis ignescit aquis et pondera librat.
hic ubi seruandum mater fidissima pignus
180 abdidit, ad Phrygios tendit secura penates
turrigeramque petit Cybelen sinuosa draconum
membra regens, uolucris qui peruia nubila tractu

158 dextrum laeuumque P₅J₄C₃O₁ : dextrum laeuum L₁₀R₅R₇R₂₅ : laeuum dextrumque A₁F₁gL₃L₂ : laeuum dextrum J₃ZA₂R₁ || 159 uellitur] pellitur P₃ : uertitur F₁₄ : tollitur Baehrens | mutant P₅C₃ | montibus P₃ | uers. ita refecit L₂ : uoluitur et dubios (unde dubio elicias) nutant fundamine turres || 160 henneos F₁ : aeries uel aetherios Exc. Schott. | contingere U || 161 pars altera F₆g₂g₃R₁₆R₃₈ || 162 nullo teritur A₁L₂M₂R₁ : teritur nullo* cett. mei : petitur nullo aF₆kY₂ || 163 uomit Isengriniana mg : mouet codd. | nubes gL₂ || 164 molibus P₄U : motibus omnes mei : montibus L₆T || 165 fumificis ZT | flammis- Jeep | nutrit] mittit F₁ : miscet J₃ || 166 nimio quamuis L₂ || 167 fauille L₂ || 168 uaporis A₁, cett. mei : calor A₁sscrZL₆M₃T || 170 continuas M₂P₄ || 171-178 ut spurios deleuit Jeep, perperam || 171 scopulos J₃sscr, cett. mei : -is J₃L₃ : -i Z? | rotant A₁J₃P₅gL₃Zsscr : -ent F₁J₄ZE₂ | cauernas] procillas Cuiacius : cauernae, uirgula post rotant posita, Hertel || 172 glomeret F₁J₄D?E₂K₁R₂ | ruat J₄DK₁ : fluat Cuiacius | amnis E₂P₄R₂ : ignis omnes mei || 174 offensus F₁ | rimosa] rimata F₁ : per saxa* A₁J₄DK₁R₂₅ | furit J₃J₄L₃W : furat L₈ : ruat D : fluit F₇ | per saxa] rimosa* A₁J₄DK₁R₂₅ || 176 putria F₁J₃L₃ZT : putrida A₁P₅gJ₄L₁₀O₁ | multiuagis] montiuagis F₉ : sulphurei (-eis?) g || 178 librat] uibrat n : g incert. || 179 pignus] natam R₂₀ : g incert. || 181 -que petit] querit M₁ | sinuosa] spumosa J₄E₂R₂ : squamosa Luineius || 182 membra P₅, cett. mei : colla P₅uL₆R₁Tw

signant et placidis umectant frena uenenis:
 185 frontem crista tegit; pingunt maculosa uirentes
 terga notae; rutilum squamis intermicat aurum.
 nunc spiris Zephyros tranant, nunc arua uolatu
 inferiore secant. cano rota puluere labens
 sulcatam fecundat humum: flauescit aristis
 orbita; surgentes condunt uestigia culmi;
 190 uestit iter comitata seges.

iam linquitur Aetna
 totaque decrescit refugo Trinacria uisu.
 heu quotiens praesaga mali uiolauit oborto
 rore genas, quotiens oculos ad tecta retorsit
 talia uoce mouens: 'salue, gratissima tellus,
 195 quam nos praetulimus caelo: tibi gaudia nostri
 sanguinis et caros uteri commendo labores.
 praemia digna manent: nullos patiēre ligones
 et nullo rigidi uersabere uomeris ictu;
 sponte tuus florebit ager; cessante iuueno
 200 ditior oblatas mirabitur incola messes.'
 sic ait et fuluis tetigit serpentibus Iden.

hic sedes augusta deae templice colendi
 religiosa silex, densis quam pinus opacat
 frondibus et nulla lucos agitante procella
 205 stridula coniferis modulatur carmina ramis.
 terribiles intus thiasi uaesanaque mixto
 concentu delubra gemunt; ululatibus Ide
 bacchatur; tumidas inclinant Gargara siluas.
 postquam uisa Ceres, mugitum tympana frenant;

183 signant] scindunt R_2 : sulcant *Goetz* || 184 frontes M_1 | nitentes R_{26} ||
 185 -uired A_2 || 186 zephyros spiris A_1 : leues (*pro* lenes) Zephyros *Isengriniana mg* |
 tractant P_5 || 189 condunt $F_1 ul, cett. mei$: scindunt $F_1 J_4 E_2$: uelant $L_{10} ul$ | culmi
Isengriniana mg : fruges *cett. mei* : messes $J_3 L_{10} T$ || 190 uelat g || 191 profugo ψ_1 ||
 192 oborto $J_3 J_4 L_3 ZL_{10} M_2 O_1$: aborto $A_1 F_1 P_5 g A_2 J_2 L_2$ || 193 imbre $a F_6 G_1 mr$
 $k R_{38}$ | retorquet R_{20} : reflexit r || 194 gemens $O_1 ma in lacuna$ || 195 tibi] cui P_5 ||
 196 et claros uteri G_2 : et uentri caros V_2 : et raros uteri *Cuiacius* | committo R_{25} |
 dolores L_8 || 197 praemia digna feres ψ_1 : post inarata manens L_2 || 198 uersa-
 bere $J_3, cett. mei$: uexabere $J_3 ul$: uiolabere M_1 || 199 sua R_{20} | iuuenca e_2 ||
 201 hec ait M_3 | tetigit serp.] serp. attigit $J_4 DK_1$: pergit serp. L_2 || 202 hec $L_5 U$ |
 aedes $G_4, Aldina$ | uerendi M_3 || 203 quam densis $a F_6 G_1 mr k R_{20} R_{38}$ | opacat
 $A_1 J_3 P_5 g J_2 L_2 R_{25}$: obumbrat $F_1 J_4 Z A_2 DL_{10}$ || 205 coniferi . . . rami $Z, Jeep$ |
 modulatur $A_1 J_3 g A_2 J_2 L_2$: -antur $F_1 P_5 J_4 ZL_{10} U$ | sibila $L_6 R_{25}$ || 206 mixto]
 miro L_6 : multo O_4 || 207 tremunt e_2 || 208 tumidas $F_1 A_2 L_2 L_5 L_6 L_{10} R_{25}$: tumi-
 dos g : timidas* $A_1 J_3 P_5 J_4 Z O_1$ | siluas] messes $P_8 t$: montes g || 209 mugitus
 $F_{16} mn F_9 r$

DE RAPTVM PROSERPINAЕ LIBER PRIMVS

- 210 conticuere chori; Corybas non inpulit ensem;
non buxus, non aera sonant blandasque leones
summisere iubas. adytis gauisa Cybele
exilit et pronas intendit ad oscula turres.
uiderat haec dudum summa speculatus ab arce
215 Iuppiter ac Veneri mentis penetralia nudat:
'curarum, Cytherea, tibi secreta fatebor.
candida Tartareo nuptum Proserpina regi
iam pridem decreta dari; sic Atropos urget,
sic cecinit longaeua Themis. nunc matre remota
220 rem peragi tempus. fines inuade Sicanos
et Cereris prolem patulis inludere campis,
crastina puniceos cum lux detexerit ortus,
coge tuis armata dolis, quibus urere cuncta,
me quoque saepe soles. cur ultima regna quiescunt?
225 nulla sit immunis regio nullumque sub umbris
pectus inaccensum Veneri. iam tristis Erinys
sentiat ardores; Acheron Ditisque seueri
ferrea lasciuiis mollescant corda sagittis.'
adcelerat praecepta Venus iussuque parentis
230 Pallas et inflexo quae terret Maenala cornu
addunt se comites. diuino semita gressu
claruit, augurium qualis laturus iniquum
praepes sanguineo delabitur igne cometes
prodigiale rubens: non illum nauita tuto,

210 enses A_1L_5 || 211 sonant] *g incert.*: tonant *Wakefield* | blandi- $A_1L_2M_1M_2$
 O_1 : *g incert.* || 212 demisere F_9 : *g incert.* | Cybebe *Heinsius* || 213 exiit *g?* |
intendit $P_5ZA_2K_1O_4U$: ex- $A_1F_1J_2L_{10}R_{25}$: pro- O_1 : con- J_3 : os- J_4pc : inclinat
 L_2 : *g incert.* || 214 hoc $F_1L_6L_{10}M_1U$: *g incert.* | summa dudum $A_1gL_2L_{10}R_1$ ||
215 ac $F_1?J_3P_5C_1Z$: at $A_1F_2L_1J_4L_3$: et $L_6M_1M_3R_1$: hec G_1 : *g incert.* | ueneri
mentis . . . monstrat J_4DK_1 : uen. ment. . . pandit F_1 : ment. uen. . . pandit P_5 :
uen. pandit . . . ment. $C_3L_{10}R_4\delta$ || 216 c. c. t. s. f. $F_1J_3gL_3E_2G_1M_3R_2\delta$: c. s. t.
c. f.* *cett. mei* || 217 nuptum . . . regi (J_3) F_2pc , *cett. mei*: nuptum . . . regi est J_4
(est *fort. add.*): nuptu . . . regi R_2R_6 : regi . . . nuptum R_{20} || 218 pridem est F_1 :
dudum J_4 || 219 thetis L_1 | iam L_2 || 220 peragi $ZulA_2L_{10}$ (*in adnot.*) $R_4\delta$: per-
agit Z , *cett. mei*: peragi est *Jeep* || 221 prol. cer. L_4 | patulis] uacuis R_{13} : pastus
 L_1 : placidis L_1 *corr. mg* || 222 candida A_2O_1 | purpureos $F_1pcF_4L_5R_{25}$ | direxe-
rit aR_{13} || 223 coge] falle *Isengriniana mg*: pelle *Burmamnus* || 224 uales C_1gL_1
 $HL_5P_1R_1$ | infera *Cuiacius* | quiescunt F_2 , *cett. mei*: -ent F_2sserL_1 : -ant L_2O_2
ul. Heinsius || 226 inaccensum J_3ulF_2ul , *cett. mei*: inaccessum $J_3C_1F_2ZJ_2L_5\delta$ ||
227 seueri] superbi C_1 : profundi M_3 || 228 moll. lasc. U || 229 mandata $L_7R_{13}R_{16}$
 $R_{22}R_{26}$ || 230 terret quae $b_1J_2O_1O_4R_1$ || 231 gressu P_5ul , *cett. mei*: passu P_5 ||
232 canduit* *Isengriniana mg* | (in orbem J_4DK_1 || 233 praeceps $A_1J_4DK_1L_2$ |
dilabatur $A_1A_2L_2F_1W$: pre- R_{23} || 234 tute $P_5C_2L_2M_2M_3O_1\delta$

235 non in pūne uidēt populi, sed crine minaci
nūtiat aut ratibus uentos aut urbibus hostes.
deuenere locum, Cereris quo tecta nitebant
Cyclopum formata manu: stant ardua ferro
240 moenia, ferrati postes, immensaue nectit
claustra chalybs. nullum tanto sudore Pyragmon
nec Steropes construxit opus; non talibus umquam
spirauere Notis animae nec flumine tanto
incoctum maduit lassa fornace metallum.
atria cingit ebur; trabibus solidatur aenis
245 culmen et in celsas surgunt electra columnas.
ipsa domum tenero mulcens Proserpina cantu
inrita texebat rediturae munera matri.
hic elementorum seriem sedesque paternas
insignibat acu, ueterem qua lege tumultum
250 discreuit Natura parens et semina iustis
discessere locis: quidquid leue, fertur in altum;
in medium grauiora cadunt; incanduit aer;
egit flamma polum; fluxit mare; terra pependit.
nec color unus inest: stellas accendit in auro,
255 ostro fundit aquas. attollit litora gemmis
filaue mentitos iamiam caelantia fluctus
arte tument. credas inlidi cautibus algam
et raucum bibulis inserpere murmur harenis.

235 sed] nam R_{13} || 236 maribus $E_2 R_2$ | ciuibus O_1 || 237 quo $F_2 pc?$, *cett. mei*:
qua $J_3 F_2 g L_1 J_4 F_3 M_3 P_4$ | nitebant $A_1 ul J_3 C_1 F_2 g J_4 A_2 E_1 P_3$: uiuebant* $A_1 P_5 L_1$
 $L_3 B F_4 L_{10} N$: manebant $F_1 Z C_2 L_5 M_2$: micabant $O_3 ul$: latebant R_{26} || 238 forma-
ta $J_3 ac C_1 g L_1 F_4 M_2$: firmata* $A_1 F_1 J_3 pc F_2 J_4 L_3 E_1 L_{10}$: fabricata* $P_5 Z R_{25} T$:
fundata $a F_6 k R_{38}$ || 240 numquam tanto $F_{12} J_9 O_5 R_{19} R_{21}$ || 241 nec] non L_6 |
construxit $F_2 pc$, *cett. mei*: instruxit L_1 : coniunxit $F_2 ac$: committit $R_5 R_7$ | non]
nec $A_2 b_1 C_3 L_2 O_2 R_1$ || 242 sonis *Wakefield* | animae $A_1 F_1 P_5 g J_4 Z$, *cett. mei*: folles
 $M_1 \delta ul$, *sscr in* $A_1 F_1 P_5 g J_4$: flammae Zul | non $F_4 L_2$ | flumine $A_1 ul J_3 F_2 L_1 pc$
 $L_3 ac Z E_1$: flamine $A_1 F_1 P_5 g J_4 L_3 pc L_4 L_{10} O_2$: fulmine $C_1 L_1 ac B W$: numine R_{21} :
stamine C_3 || 243 lassa maduit $a F_6 k R_{38} Y_2$: maduit laxa $J_4 C_3 E_2 W$: maduit lapsa
 $J_3 C_1 G_1$: rediit lapsa g | fornace $F_4 ul$, *Isengriniana mg*: ceruice omnes *mei* ||
244 cinxit C_1 : uestit* $A_2 ul W$ || 246 mulcens tenero $g J_4 C_3 K_1 L_{10} O_1 R_4$ || 248 series
 $J_4 A_2 D G_1 K_1 R_6$ | sedemque paternam L_8 || 250 discernit $C_1 L_3 L_2 R_2$: dissoluit δ :
discreuit *Heinsius* | ut *Parrhasius* | iustis A_1 , *cett. mei*: iussis M_3 : uinclis $A_1 ul$:
certis *Flor. Gall.* || 252 ruunt $R_2 T$ | iam canduit L_5 | aer $A_1 ul$, *cett. mei*: aether*
 $A_1 L_1 J_4 B J_2 M_2 W$ || 253 egit $P_5 pc$, *cett. mei*: legit $P_5 ac L_1 B M_2 pc \delta$: cingit W :
textit e_1 || 254 non $J_4 D K_1 L_6$ | inest $J_4 D E_2 K_1$: erat* *cett. mei* || 255 fudit L_{10} :
pingit $L_2 L_5$ || 256 iamiam] subter $J_4 D K_1$: subito *uel* tanta *Burmamnus* | c(a)elan-
tia] curuantia *Isengriniana mg*: -que leuantia *Heinsius*: simulantia *Burmamnus* ||
257 tremunt laudat *Parrhasius* | allidi F_7 : inlidi ut *Burmamnus* | algas $g Z C_2 F_4 L_4$
 $O_4 W$ || 258 insurgere $F_7 R_{13}$ | marmor *Schraderus*

DE RAPTIV PROSERPINAЕ LIBER PRIMVS

260 addit quinque plagas: mediam subtegmīne rubro
obsessam feruore notat; squalebat inustus
limes et adsiduo sitiēbant stamina sole;
uitales utrimque duas, quas mitis oberrat
temperies habitanda uiris; tum fine supremo
torpentes traxit geminas brumaeque perenni
265 foedat et aeterno contristat frigore telas.
nec non et patrui pingit sacraria Ditis
fatalesque sibi Manes; nec defuit omen,
praescia nam subitis maduerunt fletibus ora.
coeperat et uitreis summo iam margine texti
270 Oceanum sinuare uadis; sed cardine uerso
cernit adesse deas imperfectumque laborem
deserit et nīueos infecit purpura uultus
per liquidas succensa genas castaeque pudoris
inluxere faces: non sic decus ardet eburnum
275 Lydia Sidonio quod femina tinxerit ostro.
merserat unda diem; sparso nox umida somno
languida caeruleis inuexerat otia bigis,
iamque uiam Pluto superas molitur ad auras
germani monitu. toruos inuisa iugales
280 Allecto temone ligat, qui pascua mandunt
Cocyti pratisque Erebi nigrantibus errant
stagnaque tranquillae potantes marcida Lethes
aegra soporatis spumant obliuia linguis:

259 nigro $F_5 F_{10} F_{11} g_3 L_7 R_{17} s$ || 260 adustus* $J_4 b_1 D E_2 K_1 R_2$ || 261 limus *Baehrens* | feruebant R_{26} | stamina] flamina J_2 : gramina e_2 , *Wakefield, Jeep*: lumina ψ_1 || 262 obumbrat $a F_6 k R_{20} R_{38}$ || 263 habitata G_2 | tum $L_3 P_2$: cum $J_3 C_1$ $L_1 J_4 Z \delta ac$: tunc N : con- $F_2 D? G_1 K_1 R_2$: in $A_1 F_1 P_5 pc g pc$: sub $O_3 pc R_4$ || 264 traxit] textit $L_1 J_4 O_4$: pinxit d || 265 celat A_2 | contristat $A_1 ul L_3$, *cett. mei*: constringit $A_1 P_5 J_4 C_3 H R_2$: constrinxit $L_3 mg \delta$: circumdat $F_7 R_{13} Y_1$ | telam $P_5 L_3$ $H L_2 W \delta$ || 266 pingit . . . Ditis] ditis . . . pingit W : fingit . . . ditis $K_4 R_{21}$ | sacraria] sacratria *mac*: penetralia *Clauerii uetus* || 267 non A_1 | deficit $R_{17} R_{26}$ || 268 nescia *Burmānnus* | sed $L_6 R_1$ || 269 summo de $J_4 D K_1$: summa iam $O_2 O_3 ac$: in summo T_4 : supremo in R_1 : suprema F_1 | texti $F_1 ul P_5$, *cett. mei*: telae $F_1 P_5 ul L_1 L_{10} sscr O_2 P_2 sscr \delta$ || 270 sinuare] simulare C_1 : curuare C_3 || 271 cernit] sensit $J_4 D K_1$: sentit $F_7 h R_{13} r$ || 272 desinit $F_7 R_{13}$ || 273 incensa M_3 | castae- A_1 , *cett. mei*: casti- $A_1 ul J_4 E_2 K_1 L_5 M_2$ || 274 nec $L_3 \delta$ || 275 tinxerat $A_1 L_1 Z$: cinxerit δ : texuit J_4 : temperat W | *post hunc uers. lacunam statuit Jeep* || 278 uias $L_1 M_1 R_1 w$ | superas pluto $L_3 R_2$: pluto sículas $J_4 D$ | in $J_2 ma L_2 O_1$ | auras $F_1 g pc? Z L_{10} N P_1$: oras $Q ma?$: arces *cett. mei* || 279 toruosque F_2 : nigros A_2 || 281 pratis- $J_4 pc$, *cett. mei*: spatiis- $J_4 ul E_2 K_1 R_2$ || 282 pot. tranq. $F_1 M_1 R_{25}$ || 283 pigra *Goodyear* | soporiferis O_4 | spirant $C_1 Z L_{10}$

Orphnaeus crudele micans Cthoniusque sagitta
 ocior et Stygii sublimis gloria Nycteus
 armenti Ditisque nota signatus Alastor.
 stabant ante fores iuncti saeuumque fremebant
 crastina uenturae spectantes gaudia praedae.

DE RAPTV PROSERPINÆ

LIBRI SECVNDI PRAEFATIO

Otia sopitis ageret cum cantibus Orpheus
 neclectumque diu deposuisset ebur,
 lugebant erepta sibi solacia Nymphae,
 quaerebant dulces flumina maesta modos.
 saeua feris natura redit metuensque leonem
 inplorat citharae uacca tacentis opem.
 illius et duri fleuere silentia montes
 siluaque Bistoniam saepe secuta chelyn.
 sed postquam Inachiis Alcides missus ab Argis
 Thracia pacifero contigit arua pede

1—52 $A_1 F_1 J_3 P_5$, $C_1 F_2 g L_1$, $J_4 L_3 Z$

284 minans $F_{14} R_{20}$ | Chthonius- (*quam formam correxi*) Jeep : ethonus- (*uel*
sim.) *codd.* : Aethon- *Parrhasius* (aeton- *iam n*) | sagittis M_1 || 285 nycteus (*uel*
sim.) $J_3 pc g Z A_2 Q$: morpheus F_1 || 286 notis R_{13} || 287 iuncti] uincti g : cunc-
 ti L_1 | saeue- $M_3 R_5 R_7 pc$: secum- F_{17} || 288 uent. spectantes J_4 . *cett. mei* : spec-
 tantes uent. R_{20} : uent. expectantes $J_3 pc$: uent. sperantes* $J_4 ul b_1$: uent. specu-
 lantes O_4 : uent. spirantes *Goetz* | praemia $A_1 Z A_2 C_3 P_3 R_1$ | praedae] palmae Z :
 lucis U

hanc prae f. (cuius de titulis uide ed. meam Cantab.) hic alieno loco insertam
ideoque fort. amouendam censuit Heinsius, amouit Jeep, uterque perperam

2 deseruisset L_8 : seposuisset *Clauarius* | ebur $F_2 E_2 ul$: opus $F_2 sscr$, *cett. mei* :
 onus n || 3 quaerebant R_{11} | amissa O_1 | solamina *Delrii cod.* || 4 lugebant G_2
 $O_5 O_6$ | tenues U || 5 leonem *Isengriniana* : g *incert.* || 6 iacentis L_1 | opes d ||
 7 istius $F_4 P_1$ | et duri] eduri *Clauarius* : Edoni *Schraderus* || 8 bistoniam . . . che-
 lyn A_1 , *cett. mei* : bistoniam . . . liram $A_1 ul J_4 Z D?$: bistonium . . . melos r || 9 ar-
 gis $A_1 ul J_3 P_5 F_2 g L_1 L_3 L_2$: agris $C_1 pc NO_1 ma R_6$: aruis $A_1 F_1 E_2 J_2 L_{10} ul U$: oris*
 $J_4 Z C_2 L_{10} R_7 d$ || 10 pacifero A_1 , *cett. mei* : pacifico $A_1 ul P_5 R_7 ul$

- diraque sanguinei uertit praesepia regis
 et Diomedeos gramine paut equos,
 tum patriae festo laetatus tempore uates
 desuetae repetit fila canora lyrae
 15 et resides leui modulatus pectine neruos
 pollice festiuo nobile duxit opus.
 uix auditus erat; uenti frenantur et undae,
 pigrior adstrictis torpuit Hebrus aquis,
 porrexit Rhodope sitientes carmina rupes,
 20 excussit gelidas pronior Ossa niues;
 ardua nudato descendit populus Haemo
 et comitem quercum pinus amica trahit,
 Cirrhaeasque dei quamuis despexerit artes,
 Orpheis laurus uocibus acta uenit.
 25 securum blandi leporem fouere Molossi
 uicinumque lupo praebuit agna latus.
 concordēs uaria ludunt cum tigride dammae,
 Massylam cerui non timuere iubam.
 ille nouercales stimulos actusque canebat
 30 Herculis et forti monstra subacta manu;
 qui timidāe matri pressos ostenderit angues
 intrepidusque fero riserit ore puer:

11 dura- J₃P₅A₂M₁N : nigra- R₂₅ || 12 diomedeas . . . equas L₆ | gramine A₁,
 cett. mei : sanguine A₁ulJ₄A₂K₁O₂O₄acδul | paut A₁ul, cett. mei : pascit A₁
 L₆M₁ || 14 repetens F₁ : reparit O₁ac : reparat Isengriniana mg : coepit Pulmanni
 cod. | canora] sonora A₁HL₂M₂δ : mouere Pulmanni cod. || 15 resides C₁pcF₂pc
 J₄pc, cett. mei : residens C₁acF₂acL₁J₄ac : leni R₅R₇ | leui] leni gL₁J₄L₃Z : re-
 sides R₅R₇ : neruos L₈ | moderatus* R₅R₇, Gronouius | neruos] leni L₈ : cor-
 das R₃₈ || 16 festino P₅J₄b₁L₅L₁₀P₁P₄δ | mobile F₂L₁J₄b₁E₂P₄ | opus F₁L₆
 O₂ulP₂ulWδul : ebur F₁ (duplex lectio), cett. mei || 17 sternuntur J₄D²E₂K₁R₂
 R₇ul || 18 adfectis Delrii cod. || 19 rupes A₁, cett. mei : montes A₁sscrJ₄DK₁ :
 cautes P₈ || 21 desc. nud. L₄ || 22 com. mirtum F₁₁ || 23 cirr(h)ei- ZA₂L₆M₁
 P₃R₅ | despexerit artes (arces L₁J₄) | despexerat artes (arces L₃) C₃HL₁₀NW :
 dispexerat artes P₅ : despexit artes C₁ : despexit amores Schraderus || 24 orpheis
 J₃pcgpcL₁pcJ₄L₃ZDL₅ : orphei A₁F₁J₃acP₅pcC₁F₂gacL₁acF₃F₄HL₁₀P₄ |
 uocibus acta] cantibus acta e₁g₂ : uoce coacta R₆ || 25 securum leporem blan-
 di F₁ : securam blandi ceruam T || 26 ieiuno- C₂ | latus . . . lupo L₁₀O₂P₂R₄δ :
 latus . . . lupis Heinsii Iunianus || 28 cerue R₄ | nec a R₃₈ || 29 stimulosque K₁ |
 astusque G₂, Heinsius || 31 qui J₃pcg²L₁F₄L₆L₁₀P₁ : quod F₁J₃acP₅C₁F₂L₃Z :
 quo A₁J₄ : quot g₃ : cum n : ut O₃pc | timidāe A₁ulgpc, cett. mei : tumidae A₁
 gac : trepidāe L₅ | strictos J₃C₁gG₁L₄R₆ | ostenderit F₁pc, cett. mei : -eret A₁F₁
 acL₁ : -eris O₅ || 32 fero . . . puer] puer . . . fero P₅L₁₀R₄δ : ferox . . . puer F₄P₁ :
 feros . . . puer Barthius | riserit Heinsius

35 'te neque Dictaeas quatiens mugitibus urbes
 taurus nec Stygii terruit ira canis,
 non leo sidereos caeli rediturus ad axes,
 non Erymanthei gloria montis aper.
 soluis Amazonios cinctus, Stymphalidas arcu
 adpetis, occiduo ducis ab orbe greges
 40 tergeminiue ducis numerosos deicis artus
 et totiens uno uictor ab hoste redis.
 non cadere Antaeo, non crescere profuit Hydrae,
 nec ceruam uolucres eripuerunt pedes.
 Caci flamma perit, rubuit Busiride Nilus,
 prostratis maduit nubigenis Pholoe.
 45 te Libyci stupere sinus, te maxima Tethys
 horruit, inposito cum premerere polo:
 firmior Herculea mundus ceruice pendit;
 lustrarunt umeros Phoebus et astra tuos.
 Thracius haec uates. sed tu Tirynthius alter,
 50 Florentine, mihi: tu mea plectra moues
 antraque Musarum longo torpentia somno
 excutis et placidos ducis in orbe choros.

33 nec $L_{10}T$: non $F_{14}R_{10}$ | urbes] edes aR_{38} : auras O_2P_2 || 34 nec $P_5J_4ZA_2$
 DHP_2R_6 : non *cett. mei* || 35 nec $C_3L_2R_1TU\delta$ | sidereas ... arces b_1C_3HW ||
 37 soluis $F_1pcJ_3pcC_1L_3ZpcL_{10}P_2$: solus $A_1F_1acJ_3acP_5F_2gJ_1J_4Zac$ | amazonios
 P_5acgpc , *cett. mei*: amazonio $P_5pcgacL_1J_4$ || 39 *om. g* | uiri *Koch* | numerosos]
 immensos L_1J_4 : neruosos R_{20} : numero tot *Scaliger* | proicis W : decutis e_2 : diui-
 dis K_1 : disiciis *Heinsius* || 40 uicto $R_{13}R_{16}R_{20}$ || 41 non¹] nec $P_5M_3N\delta$ | non²]
 nec $F_1b_1L_2L_5M_2M_3w\delta$ || 42 nec $F_1P_5gJ_4C_3U\delta$: non *cett. mei* | ceruum uolu-
 cres* $L_1F_4L_{10}O_3P_1P_2$: ceruam celeres $C_1gA_2L_4$: celeres ceruam J_3 : nessum uolu-
 cres $A_2M_1M_3T$: nessum celeres Z || 43 rubuit $A_1F_1J_4Zb_1E_2L_{10}$: rubuitque J_3C_1
 $F_2gJ_3M_1M_2P_1$: tribuitque L_1 : rubebat P_5 | busirida nilo L_1 : busiridis ara J_4 ||
 44 rubuit $J_4ZE_2acK_1L_6R_2$ || 45 stupuere] timuere J_4DK_1 : tremuere L_8 | maxi-
 ma tethis $C_1J_2L_6M_2O_2$: maxima thetis J_4ul , *cett. mei*: maximus atlas J_4DE_2
 K_1R_2 || 47 fortior $F_2J_4DK_1$ | celum L_2 | quieuit *Cuiacius* || 48 lustraruntque
 R_5R_7 : lustrauitque aR_{38} || 50 tu] nam J_4K_1 : qui M_3 : nunc L_5 | fila δ || 51 lar-
 go R_{20} || 52 placidos *gpc*, *cett. mei*: placido $J_3C_1gacL_1A_2J_2U$: placitos Y_1 : pla-
 cito O_3ac , *Clauarius* | ab $F_1J_4A_2C_2DK_1$ | ore sonos J_4DK_1

DE RAPTV PROSERPINAE LIBER SECVNDVS

DE RAPTV PROSERPINAE

LIBER SECVNDVS

Inpult Ionios praemisso lumine fluctus
nondum pura dies; tremulis uibratur in undis
ardor et errantes ludunt per caerula flammae.
iamque audax animi fidaeque oblita parentis
5 fraude Dionaea riguos Proserpina saltus
(sic Parcae uoluere) petit. ter cardine uerso
praesagum cecinere fores; ter conscia fati
flebile terrificis gemuit mugitibus Aetna.
nullis illa tamen monstris nulloque tenetur
10 prodigio. comites gressum iunxere sorores.
prima dolo gaudens et tanto concita uoto
it Venus et raptus metitur corde futuros,
iam durum flexura Chaos, iam Dite subacto
ingenti famulos Manes ductura triumpho.
15 illi multifidos crinis sinuatur in orbes
Idalia diuisus acu; sudata marito
fibula purpureos gemma suspendit amictus.
candida Parrhasii post hanc regina Lycae

1—113 A₁F₁J₃P₅, C₁F₂gL₁, J₄L₃Z || 114—184 A₁F₁J₃P₅, C₁F₂g, J₄L₃Z ||
185—372 A₁F₁J₃P₅, C₁F₂gL₁, J₄L₃Z

codicum inscriptiones in ed. mea Cantab. reperies

1 inpult F₁ul, cett. mei: xpult F₁ | flamine Baehrens || 2 pura J₄, cett. mei:
clara J₄sscr C₃R₁ | tremulus R₆ | uibrabat ag₃: uibrauit Scaliger || 4 animo
O₃ac: anime HN || 6 sic] ut R₂₀ | uoluere A₁L₁₀M₂O₂O₃P₂R₄T: iussere cett.
mei: suasere Delrii cod. | ter J₄, cett. mei: tunc J₄ulE₂K₁R₅w: cum gL₁: sed O₁ ||
7 praesagum C₁L₁pcJ₄L₃E₁P₄R₆W: -ium A₁F₁J₃P₅gL₁ac: -e F₂ZK₁R₄R₅
R₇U | ter gpc, cett. mei: tum w: tunc J₄K₁O₁ | fati J₄, cett. mei: facti J₄ulD
K₁R₁ || 8 enna HJ₂acO₂ || 9 mouetur R₁₉ || 10 comites gressus A₁F₃L₁₀O₂
P₂R₄: gressum comites R₂₀ | iunxere F₁?, cett. mei: mouere T: iniere (cum gres-
sus) ψ₁ul || 11 dolis O₃pc | tanti A₁F₁J₄K₁L₂R₆pcU: cauti (cum callida uoti)
Heinsius | concita O₃ac: conscia omnes mei: praescia t: callida Clauerius | uoti
A₁F₁R₆pcTU: fato J₂L₅: facti K₁L₂: furto F₄ac ψ₁: furti J₄F₄pcM₁ || 12 meti-
tur] meditatur L₁Uw: molitur Jeep || 13 durum A₁ulF₂E₁F₃L₁₀P₄R₂R₅: dirum
J₄L₃Zb₁C₃DL₅O₂: dudum A₁F₁J₃P₅C₁gL₁: demum R₁₄R₂₆ | flexura] domi-
tura Isengriniana mg: laesura Cuiacius || 14 manes famulos L₃F₃ || 15 multifidos
P₅ac, cett. mei: -modos A₁L₂O₁W: -plices P₅pcF₂J₄E₁L₅P₄R₁δ | sinuatur crinis
R₂₅: crinis uariatur J₄E₂K₁R₂: crinis curuatur N: crinis nodatur R₁₆ || 17 suc-
cingit T

et Pandionias quae cuspide protegit arces,
 20 utraque uirgo, ruunt: haec tristibus aspera bellis,
 haec metuenda feris. Tritonia casside fulua
 caelatum Typhona gerit, qui summa peremptus
 ima uiget, parte emoriens et parte superstes;
 25 hastaque terribili surgens per nubila ferro
 instar habet siluae; tantum stridentia colla
 Gorgonos obtentu pallae fulgentis inumbrat.
 at Triuia lenis species et multus in ore
 frater erat, Phoebique genas et lumina Phoebi
 esse putes, solusque dabat discrimina sexus.
 30 brachia nuda nitent; leuibus proiecerat auris
 indociles errare comas, arcuque remisso
 otia neruus agit; pendent post terga sagittae.
 crispatur gemino uestis Gortynia cinctu
 poplite fusa tenus, motoque in stamine Delos
 35 errat et aurato trahitur circumflua ponto.
 quas inter Cereris proles, nunc gloria matris,
 mox dolor, aequali tendit per gramina passu
 nec membris nec honore minor potuitque uideri
 Pallas, si clipeum ferret, si spicula, Phoebe.
 40 collectae tereti nodantur iaspide uestes.
 pectinis ingenio numquam felicior artis
 contigit euentus; nulli sic consona telae
 fila nec in tantum ueri duxere figuras.
 hic Hyperionio Solem de semine nasci

21 cuspide L_8 | flaua L_1 || 22 tiphona $L_1 F_3 H P_1 P_3 P_4$: phitona (uel *sim.*) *cett.*
mei : pythona $O_5 O_6$: tritona $A_2 F_4 ac$ | qui summa] qui parte F_1 : summaque L_1 ||
 23 ima uiget, parte emoriens (ima uiget iam *Heinsius*) *Gustafsson* : ima uiget parte
 moriens C_1 : ima parte uiget moriens *cett.* *mei* | et parte] in parte $b_1 L_2 M_3 T W$:
 pariterque *Jeep* | ima uiget moriens partim partimque superstes *Heinsius* | mo-
 riens et parte superstes a manu interpolatoris esse censuit *Baehrens* || 24 per] ad
 W : in R_{20} | gyro $M_4 ac n P_9 u$ || 25 habet $J_4 A_2 E_2 K_1 M_3 P_3 R_2 T$: erat *cett.* *mei* :
 erit P_5 | tantum] tandem C_1 || 26 obiectu $b_1 H K_1 L_6$: obiectu $L_1 R_1$ | inumbrat
 $P_5 ac$, *cett.* *mei* : obumbrat $P_5 pc J_4 L_3 D M_1 M_3 R_{25} \delta$ || 27 facies J_3 || 27–28 fra-
 ter . . . / multus Z || 28 inest $F_3 M_3$ || 29 dabat] facit L_5 || 30 patent $L_{10} R_1$ | eu-
 ris r || 33 uestis gemino $L_3 L_5$ || 36 inter quas $M_2 \delta$ | nunc] tunc $F_2 C_2 M_3$: tum M_2 |
 gaudia *Cuiacius* || 37 tendens $J_4 E_2 R_2$ | proserpina U | passu] gressu $E_1 J_2 L_6 M_3$
 $R_5 R_7 \delta$: cursu L_1 || 38 nec¹] non $b_1 W$ || 39 si ferret spicula $O_2 P_2 ac R_4$ || 40 nec-
 tuntur *Cuiacius* || 41 artis $F_1 J_3 P_5 ac C_1 F_2 ac J_4$: arti $A_1 P_5 pc F_2 pc g L_3 Z$: arte L_1 ||
 42 nulli $J_3 pc$, *cett.* *mei* : nullae $J_3 ac C_1 J_4 b_1 D G_1 P_4 R_1 U$ | conscia $F_1 L_6 M_1$ || 43 ueri
 $P_5 pc$, *cett.* *mei* : ueras $P_5 ac R_4 T$ | figuram $K_1 O_4 U$ || 44 sanguine *Heinsii Iunianus* |
 natum *Jeep*

DE RAPTIV PROSERPINAEL LIBER SECVNDVS

- 45 fecerat et pariter, forma sed dispere, Lunam,
aurorae noctisque duces; cunabula Tethys
praebet et infantes gremio solatur anhelos
caeruleusque sinus roseis radiatur alumnis.
50 inualidum dextro portat Titana lacerto
nondum luce grauem nec pubescentibus alte
cristatum radiis: primo clementior aeuo
fingitur et tenerum uagitu despuir ignem.
laeua parte soror uitrei libamina potat
uberis et paruo signatur tempora cornu.
55 tali luxuriat cultu. comitantur euntem
Naides et socia stipant utrimque caterua,
quae fontes, Crinise, tuos et saxa rotantem
Pantagian nomenque Gelan qui praebuit urbi
concelebrant, quas pigra uado Camerina palustri,
60 quas Arethusaei latices, quas aduena nutrit
Alpheus (Cyane totum supereminet agmen):
qualis Amazonidum peltis exultat aduncis
pulchra cohors, quotiens Arcton populata uirago
Hippolyte niueas ducit post proelia turmas,
65 seu flauos strauere Getas seu forte rigentem
Thermodontiaca Tanain fregere securi;
aut quales referunt Baccho sollempnia Nymphae
Maenoniae, quas Hermus alit, ripasque paternas
percurrunt auro madidae: laetatur in antro
70 amnis et undantem declinat prodigus urnam.
uiderat herboso sacrum de uertice uulgu
Aetna parens florum curuaque in ualle sedentem

45 forma sed ... Lunam] sed forma ... lunam A₂L₁₀M₃: lunam sed ... forma
F₁J₄ZJ₂M₁Uδ || 46 uices L₄ (in ras.) δ ul | tethys F₂DJ₂L₆: thetis cett. mei ||
47 anhelos] hanili J₄: alumpnos L₁ || 48 caeruleosque R₂₃ || 50 necdum F₂C₂R₂ |
non O₂ || 52 fingitur] pingitur ZC₃K₁L₅L₆P₂R₁pc: tingitur R₉ | tenero R₄ ||
53 niuei O₃ac || 54 signatur C₁F₂g?acL₃G₁J₂L₁₀P₃R₁T: signantur A₁F₁J₃P₅g
pc?L₁J₄ZF₃P₁P₄R₃ | cornua gyro W || 55 euntes DE₁δ || 56 socie ... cater-
ue W: socia ... corona J₄DK₁R₂ | stipantur HL₂L₆O₂δ: stipatur M₂ || 57 Crin-
ise (uel simm.)] erasine D(O₁): Amasene Brodaeus | et saxa] quae saxa L₇R₁₄
R₂₆: et stagna B | mouentem O₁ || 59 nigra F₄L₄P₁ || 60 latices] fontes T ||
62 aduncis A₁F₂acJ₄maL₃A₂b₁E₁Tw: adeptis F₂pcgpc, cett. mei: adeptis L₁₀,
quod passiuue interpr. Clarke || 63 arcton om. J₄ | arthon quotiens L₆ || 64 ducit
niueas A₂: uiduas ducit Heinsius: uacuas ducit Birt | turmas ... ducit M₂ ||
65 fonte O₁ || 67 bacho referunt P₅ || 68 hermus F₁pc, cett. mei: ermos g₃: he-
mus L₆: hebrus L₁₀ | uirentes e₁ || 69 circueunt A₂ | madidas F₁₄: grauidae
ZA₂M₃P₃: grauidas Scaliger || 71 umbroso Heinsii Iunianus | caespit R₁₄sV₃ ||
72 (h)enna O₁O₂

75 conpellat Zephyrum: 'pater o gratissime ueris,
 qui mea lasciuo regnas per prata meatu
 semper et adsiduis inroras flatibus annum,
 respice Nympharum coetus et celsa Tonantis
 germina per nostros dignantia ludere campos.
 nunc adsis faueasque, precor; nunc omnia fetu
 pubescant uirgulta uelis, ut fertilis Hybla
 80 inuideat uincique suos non abnuat hortos.
 quidquid turiferis spirat Panchaia siluis,
 quidquid odoratus longe blanditur Hydaspes,
 quidquid ab extremis ales longaeua Sabaeis
 colligit optato repetens exordia busto,
 85 in uenas disperge meas et flamine largo
 rura foue. merear diuino pollice carpi
 et nostris cupiant ornari numina sertis.'
 dixerat; ille nouo madidantes nectare pinnas
 concutit et glaebas fecundo rore maritat,
 90 quaque uolat uernus sequitur rubor; omnis in herbas
 turgit humus medioque patent conuexa sereno.
 sanguineo splendore rosas, uaccinia nigro
 imbuat et dulci uiolas ferrugine pingit.

73 conpellit F_1 || 74 meatu $F_1 J_4 DK_1$: uolatu *cett. mei* || 75 aruum $F_4 pc L_6$,
Jeep olim || 76 turbas M_3 || 77 germina $F_2 pc$, *cett. mei*: gramina $F_2 ac J_4$: car-
 mina L_{10} : agmina $M_3 R_3$ || 78 nunc] huc $P_5 P_1 U$: non L_1 | foueasque M_3 ||
 79 pinguescant C_1 | uelis] nouo $R_{13} U$: uel his *interpr. Heinsius* | ut] et $G_4 P_7$
 $P_8 p_2 u$: nunc R_{13} | floribus $M_2 T$ || 80 abnuat $F_1 pc$, *cett. mei*: abneget* $P_5 F_2$
 $C_3 L_5 (L_{10}) M_2 M_3 O_1 O_2$: deneget W | ortus $L_3 \psi_1$ || 81 turiferis] odoriferis $J_3 C_1$
 $C_2 G_1 H L_4 R_6$: roriferis, floriferis $R_7 uull$ | spargit *Bartholini cod.* || 82 odori-
 ferus R_{25} | large blanditur R_{13} : longe largitur g_3 : blande largitur T || 83 ex-
 ternis $F_1 J_4 K_1$ | longaeua Sabaeis *Isengriniana mg*: longaeuus harenis $J_3 C_1 pc$:
 longaeuus ab horis $C_1 ac$: longaeua colonis $F_2 pc$, *cett. mei* || 84 optato $P_5 pc$,
cett. mei: optati $P_5 ac J_4 DK_1 L_2$: optata *Baehrens* | repetens] referens $J_4 b_1 C_3$
 $DK_1 W$: renouans *Cuiacius* | primordia $F_1 C_3 L_5$ | busto *Isengriniana mg*: sae-
 clo $A_1 F_1 P_5 pc F_2 pc L_1 L_3 Z$: saeculi $P_5 ac J_4 DG_1 ? K_1 L_2$: celo $F_4 pc$: fato $A_1 ul R_5$
 $R_7 U$: partu $J_3 C_1 F_2 ac g M_1 R_{25}$: leto *Heinsius*: morte *Baehrens* || 85 ex(s)perge
 $J_3 C_1 L_4$: asperge r : diffunde C_2 : infunde T : effunde R_{13} | flamine $A_1 F_1 P_5 g$
 $pc J_4$: flumine $J_3 C_1 L_1 L_3$: nectare $A_1 ul F_2 Z$ | sacro $R_5 R_7$ || 86 foue ut merear
 $J_4 Z A_2 B pc C_2 L_{10} U \delta pc$ | tangi $F_2 L_2 L_5$ || 87 cupiant] foueant J_3 : uoueant *uel*
faueant Heinsius || 88 madefactus $L_{10} O_1 O_2 P_2 R_4$: madefactus (*gpc*): J_4 *incert.*:
 manantes *I. C. Scaliger* || 89 concutit] concitat Up : excutit $k R_{38} \psi_1$ || 90 sequi-
 tur uernus O_4 , *Par. 7647*: ueris seq. $L_2 L_5 M_3$: uernans seq. $Z L_6$: seq. uernans R_{19} |
 rubor] color $J_4 DK_1$: calor n , *Delrii cod.* || 91 medio-] madido- P_4 : nimbo- *Baeh-*
rens: radio- *Birt* || 93 induit* $F_1 DK_1 R_1$ | uiolas dulci O_4 | tingit L_6 , *Abrinc. 135*:
 cingit L_{10}

- 95 Parthica quae tantis uariantur cingula gemmis
regales uinctura sinus? quae uellera tantum
ditibus Assyrii spumis fucantur aeni?
non tales uolucer pandit Iunonius alas,
nec sic innumeros arcu mutante colores
incipiens redimitur hiemps, cum tramite flexo
100 semita discretis interuiret umida nimbis.
forma loci superat flores: curuata tumore
paruo planities et mollibus edita cliuis
creuerat in collem; uiuo de pumice fontes
roscida mobilibus lambebant gramina riuus,
105 siluaque torrentes ramorum frigore soles
temperat et medio brumam sibi uindicat aestu:
apta fretis abies, bellis accommoda cornus,
quercus amica Ioui, tumulos tectura cupressus,
ilex plena fauis, uenturi praescia laurus;
110 fluctuat hic denso crispata cacumine buxus,
hic hederæ serpunt, hic pampinus induit ulmos.
haud procul inde lacus (Pergum dixere Sicani)
panditur et nemorum frondoso margine cinctus
uicinis pallescit aquis: admittit in altum
115 cernentes oculos et late peruius umor
ducit inoffensus liquido sub flumine uisus

94 quae] non $J_4L_6O_1$: nec L_5 | gemmis . . . tantis M_2 : tantis . . . donis *Par-*
rhasius || 95 cinctura δ || 96 succis Uac | fucantur $J_4ulL_3E_2$: fuscantur J_4 , *cett.*
mei: uariantur R_2 : ditantur M_3 || 97 nec $O_1R_1\delta$ | talis K_1 | uolucer pandit A_1pc
 $F_1J_3C_1g_LZ$: uolucris pandit $A_1?acP_5F_2J_4O_1ac$: pandit uolucer $L_3J_2L_{10}M_2$ |
iunonius alas A_1pc , *cett. mei*: iunonius ales $A_1acL_4L_5O_1acO_3pc$: iunonia pennas
 J_4DK_1 | *uers. ita refecerunt* R_5R_7 : non tales alas pandit iunonius ales; et ψ_1 :
non pandit tales pennas iunonius ales || 98 nec $F_1C_1F_2C_3DE_1O_1$: non *cett. mei* |
diuersos L_2 | mutante] uariante E_2O_4 : monstrante R_2 || 99 flexo Zpc , *cett. mei*:
ficto $ZacR_{25}$: facto $E_1J_2O_4R_5R_7$: picto *Isengriniana mg* || 100 disiunctis L_5 |
internitet $A_1?J_4C_3F_4?pc$, *Jeep*: intermicat e_1R_{20} || 101 flor. forma loci sup. L_5 ||
103 colles $R_{10}R_{20}$ | uiui n , *Jeep*: niueo P_1 : missi *laudat Parrhasius* || 104 rosci-
da F_2 , *cett. mei*: humida F_2ulP_2sscr | germina K_1 | riuus A_1ulP_5pc , *cett. mei*:
ripis A_1C_3 || 105 torrentes ramorum P_5ul , *cett. mei*: ram. torrentes L_5 : torpentes
ram. $P_5C_2L_{10}M_1R_5R_7Uac$ || 106 medio J_4 , *cett. mei*: modico $C_1J_4acE_2acK_1R_{25}$ |
medios. (? modicos) umbra sibi uindicat aestus *Jeep olim* | post hunc *uers. lacunam*
statuit Jeep || 107 cornus] pinus $A_2E_2acP_3$ || 108 amata O_3 | iouis M_1 , *Bodl. Add.*
A. 208 | textura P_5M_2 : pressura BO_4 || 109 nuncia F_1 || 110 estuat O_2P_2 | hic
 A_1pc , *cett. mei*: hinc L_6 : et M_1 : in $A_1acF_1P_5L_1L_3$ | crispata] curuata R_{13} : sti-
pata R_{16} || 111 hinc . . . hinc F_1J_2 | spirant δ || 112 Sicani] coloni F_3 : priores
 A_2C_2 || 113 tectus A_2P_3 || 114 pallescit] clarescit $R_{13}R_{16}$: albescit *Wakefield* ||
116 flumine F_1pc , *cett. mei*: gurgite $J_4DK_1L_5$

imaque perspicui prodit secreta profundi.
 [huc elapsa cohors gaudet per florida rura]
 hortatur Cytherea legant: 'nunc ite, sorores,
 120 dum matutinis praesudat solibus aer,
 dum meus umectat flauentes Lucifer agros
 roranti praeuectus equo.' sic fata doloris
 carpit signa sui. uarios tum cetera saltus
 inuasere cohors: credas examina fundi
 125 Hyblaeum raptura thymum, cum cerea reges
 castra mouent fagique caua dimissus ab aluo
 mellifer electis exercitus obstreperit herbis.
 pratorum spoliatur honos; haec lilia fuscis
 intexit uiolis; hanc mollis amaracus ornat;
 130 haec graditur stellata rosis, haec alba ligustris.
 te quoque, flebilibus maerens Hyacinthe figuris,
 Narcissumque metunt, nunc incluta germina ueris,
 praestantes olim pueros: tu natus Amyclis,
 hunc Helicon genuit; te disci perculit error,
 135 hunc fontis decepit amor; te fronte retusa
 Delius, hunc fracta Cephisos harundine luget.
 aestuat ante alias auido feruore legendi
 frugiferae spes una deae; nunc uimine texto
 ridentes calathos spoliis agrestibus inplet;
 140 nunc sociat flores seseque ignara coronat,
 augurium fatale tori. quin ipsa tubarum

117 prodit $A_1 ul$, cett. *mei*: promit A_1 : pandit T || 118 extat in $A_1 mg$ (*a manu Pulmanni*) $F_1 mg$, *ma*, abest a cett. *meis*. *plura de codd. in ed. mea Cantab. uers. damnauit Bonnet, secluserit Birt* | delapsa $R_5 R_7$ | gaudens $C_3 ? M_2$: gaudent $F_{14} k$ | florida F_1 : florea A_1 | tempe ψ_1 || 120 matutinus $J_3 g$ | aether R_{20} || 121 florentes $Z A_2 L_2 L_5 M_3 T U$ || 122 prouectus $g J_4 L_3 F_4 K_1 L_6 R_6 \delta$ | doloris $F_1 ul g pc$, cett. *mei*: coloris F_1 : cruoris $J_3 C_1 b_1 G_1$ || 123 carpit] legit L_2 || 126 cauo $L_2 M_1$: cauae g , *Jeep* | dimissus $A_1 F_1 J_3 P_5 ac g L_3$: demissus $P_5 pc C_1 F_2 J_4 Z$ | aluo $P_5 pc$, cett. *mei*: aula δ || 127 astreperit $F_4 H O_2 P_1 P_2 w$ | aruis $M_3 pc$ || 128 fuscis A_1 , cett. *mei*: flauis F_1 : fuluis $A_1 ul F_4 pc O_1 R_3$ || 130 stellata] uel(l)ata $G_2 J_9 T_3 u y$: uallata J_4 || 131 maerentem *Paul* || 132 *om. add. mg* P_5 | metunt] legunt $F_1 J_4 C_3 K_1 L_5 M_1 \delta$: petunt $M_3 pc$ | tunc $M_3 Z$ | germina $P_5 J_4 Z E_1 L_4$: gramina $A_1 F_1 J_3 C_1 F_2 g L_3$ || 133 olim praest. U | pueros olim $C_2 L_2$ || 134 te disci $F_2 J_4 Z D K_1 R_1$: disci te $A_1 F_1 J_3 P_5 C_1 g$: hunc disci L_3 | perculit] percutit O_1 : perdidit $J_9 T_3 ty$ | error $g pc$, cett. *mei*: horror $C_1 g ? ac E_2 G_1 H K_1$ || 135 forme $U pc$ | retusa $J_3 pc P_5 pc C_1 L_3 Z A_2 D E_1$: recussa $F_1 P_5 ac F_2 g pc ? J_4$: recisa $C_2 L_5 O_1 U ac$: reclusa $J_3 ac$: reuulsa A_1 : remissa P_1 || 136 strata e_1 || 137 auide J_3 || 138–139 texto / ridentes $C_1 g ac L_3 A_2 E_1 L_{10} M_1 R_2$: textos / ridentes $g pc$, cett. *mei*: textos / ridenti *Heinsius olim* || 139 spoliis $J_4 pc ? Z$, cett. *mei*: foliis $Z ul K_1 M_3 O_1$ || 140 colorat w || 141 quippe ipsa $J_4 D E_2$

- armorumque potens dextram, qua fortia turbat
 agmina, qua stabiles portas et moenia uellit,
 iam leuibus laxat studiis hastamque reponit
 145 insuetisque docet galeam mitescere sertis:
 ferratus lasciuit apex horrorque recessit
 Martius et cristae pacato fulgure uernant.
 nec quae Parthenium canibus scrutatur odorem
 aspernata choros libertatemque comarum
 150 iniecta uoluit tantum frenare corona.
 talia uirgineo passim dum more geruntur,
 ecce repens mugire fragor, conflare turrets,
 pronaque uibratis radicibus oppida uerti.
 causa latet; dubios agnouit sola tumultus
 155 diua Paphi mixtoque metu perterrita gaudet.
 iamque per anfractus animarum rector opacos
 sub terris quaerebat iter grauibusque gementem
 Enceladum calcabat equis: inmania findunt
 membra rotae pressaque Gigans ceruice laborat
 160 Sicaniam cum Dite ferens temptatque moueri
 debilis et fessis serpentibus inpediit axem;
 fumida sulphureo prolabitur orbita dorso.
 ac uelut occultus securum pergit in hostem
 miles et effossi subter fundamina campi

142 quae R_{23} || 143 quae L_{10} | portas stab. E_2 | tollit $R_5 R_7 \delta$ || 144 lassat $C_1 Z A_2 L_6 P_1 P_3 R_5 R_7$ || 145 insuetis-] inuentis- F_1 : insolitis- $J_4 D K_1$ || 146 recessit $P_5 pc$, *cett. mei*: recedit $P_5 ac L_{10}$ || 147 om. *add. mg* P_5 | pacato $g^? pc$, *cett. mei*: placato $J_4 D K_1 O_1$ | fulmine $J_2 M_3$ || 148 nec $g pc L_3 P_3 R_6$: haec *cett. mei* | parthenios $C_3 L_2 L_{10} R_4$ | circumdat $F_4 P_1$ | odorum O_4 , *Jeep*: -es $C_3 L_{10} O_2 pc P_2 R_4 pc$: -is $J_4 D E_2 R_3 R_{25}$: -ans L_2 || 149 choros $J_3 ul C_1 g L_3 Z$: t(h)oros $A_1 F_1 J_3 P_5 F_2 J_4$ | *in hoc uers. lacunam statuit Jeep. uide ed. meam Cantab.* || 150 iniecta $J_3 ul$, *cett. mei*: illecta J_3 : innexa $F_4 P_1$: inserta $F_7 R_{13}$ | uol. tantum $A_1 ul$, *cett. mei*: tantum uol. P_5 : uol. tandem $A_1 J_4 K_1 M_1 M_2 ac O_1 P_4$: tandem uol. W || 152 repens] recens $J_4 D K_1$: frequens $J_4 ul$ || 153 prona-] ipsa- $O_3 ul$: lapsa- *Burmannus* | uibr. radicibus] uibr. de sedibus A_1 : uerticibus uibr. F_2 | uerti $g^? ac$, *cett. mei*: uelli $g^? pc G_1 R_6$ || 154 dubiosque $F_4 P_1$ | agnoscit $g G_1 L_4 R_2 R_6$: cognouit ψ_1 || 155 mixto-] merito- R_{25} : grato- *Koch* || 156 namque C_1 | animarum $g pc$, *cett. mei*: animorum $g^? ac P_4$ | opacis r : -um J_4 || 157 sub tenebris tendebat r | grauiter- $a L_8$ | trementem $J_3 K_1 L_5$ || 158 calcauit R_1 || 160 ferens] gerens $M_4 P_9 R_{19} \psi_1$: tenens C_2 | temptat- $g pc$, *cett. mei*: temptans- δac || 161 fessis] flexis r : sulcis *Cuiacius* | implicat $G_4 P_8 t$, *Parthasius* | axes F_3 : actum *Cuiacius* || 162 prolabitur $J_4 D^? E_2 K_1 M_3 R_2$: prae- $F_1 J_3 g C_2 F_4 G_1 L_{10} P_1 P_2$: per- $C_1 A_2 M_1 O_1 P_3$: de- $P_5 F_2 Z b_1 E_1$: di- $A_1 L_3 L_2$ || 163 et P_5 | occultum $J_3 F_3$ | securum $Z pc$, *cett. mei*: securus $J_3 Z ac F_3 M_1 R_3 R_6$: se curru R_{20} : seum quem R_{13} | pergit] spargit R_{20} : prodit $J_4 D K_1$: tendit L_{10} : transit g_3 | occulto se cursu spargit *Heinsius*

- 165 transilit elusos arcano limite muros
 turbaque deceptas uictrix erumpit in arces
 terrigenas imitata uiros: sic tertius heres
 Saturni latebrosa uagis rimatur habenis
 deuia fraternum cupiens exire sub orbem.
 170 ianua nulla patet: prohibebant undique rupes
 oppositae solidaque deum conpage tenebant.
 non tulit ille moras indignatusque trabali
 saxa ferit sceptrō. Siculae tonuere cauernae;
 turbatur Lipare; stupuit fornace relictā
 175 Mulciber et trepidus deiecit fulmina Cyclops.
 audiit et si quem glacies Alpina coercet
 et qui te, Latiis nondum praecincte tropaeis
 Thybri, natat missamque Pado qui remigat alnum.
 sic, cum Thessaliam scopulis inclusa teneret
 180 Peneo stagnante palus et mersa negaret
 arua coli, trifida Neptunus cuspide montes
 inpulit aduersos: tum forti saucius iectu
 dissiluit gelido uertex Ossaeus Olympo;
 carceribus laxantur aquae fractoque meatu
 185 redduntur fluuiisque mari tellusque colonis.
 postquam uicta manu duros Trinacria nexus
 soluit et immenso late discessit hiatu,
 apparet subitus caelo timor: astra uiarum

165 elusos *Isengriniana mg*: inclusos omnes *mei*: obsessos *Flor. Gall.*: inlusos *Huxley* (illusos iam *Heinsius*) | limite] milite $F_1 J_3 J_4 Z$: tramite *Wakefield* || 166 ad arces L_6 : in edes r || 168 latebrosa A_1 , *cett. mei*: tenebrosa $A_1 ul L_3 A_2 P_3 R_2 R_{25}$: nebulosa M_3 | scrutatur $J_4 D^? E_2 K_1$ || 169 fraternum $F_2 pc$, *cett. mei*: -as $F_2 ac$ | sub orbem $A_1 ul P_5 pc$, *cett. mei*: per orbem $A_1 F_2 L_6 O_4 R_4$: sub axem $M_2 T$: per auras R_{16} || 170-171 rupes / oppositae A_1 , *cett. mei*: montes / oppositi T : montes (*non* oppositi) $A_1 sscr$ || 171 solida- *Heinsius*: solita- *Isengriniana mg*: sicula- $A_1 J_3 P_5 F_2 L_3 Z$: dura- $F_1 P_5 ul C_1 g J_4$: stricta- e_2 || 172 trabali P_5 , *cett. mei*: teneri $P_5 ul L_2 R_5 R_7$ || 173 tonuere $J_3 pc O_3 P_4 R_3 R_5 R_7 U^?$: sonuere* $A_1 F_1 J_3 ac P_5 C_1 g J_4 L_3 L_{10}$: tremuere $F_2 Z A_2 b_1 F_3$: timuere ψ_1 || 175 reiecit *Heinsius* | fulmina] flumina F_2 : lumina $J_4 D$ || 176 audit et $b_1 HP_4 R_{25}$: audiit hec O_1 || 177 latiis $F_1 L_3 Z F_4 J_2 pc L_3 L_5 M_3 P_1 pc$: latis $A_1 J_3 P_5 C_1 F_2 g pc^? J_4 b_1 G_1$ | triumphis $O_1 W$ || 178 remigat $A_1 Z$, *cett. mei*: nauigat $A_1 ul Z ul R_2$ || 180 et] cum F_1 | negaret $Z^? pc^?$, *cett. mei*: negarent* $Z ac^? A_2 C_2 E_2 O_2 P_2 ac$: uetaret $J_3 pc$: teneret $J_3 ac$ || 182 tum (tunc)] cum $b_1 HM_1$: nunc W || 183 dissiluit $J_3 F_2 J_4 L_3 (Z) DE_1 L_5 O_4 R_4$: se soluit $A_1 F_1 C_1 g F_4 G_1 L_{10} P_1 U$: soluit se R_{22} : et soluit (dissoluit *sscr*) P_5 || 184 fracto- $F_4 J_2 ac M_3 P_1 R_2 R_{25} W$: facto* *cett. mei*: subito- L_3 || 185 fluuius- $F_1 ac F_2 ac^?$, *cett. mei*: fluuii- $A_1 F_1 pc F_2 pc^? J_4 b_1 DR_2$: fluctus- O_1 || 186 duros] tellus F_3 || 187 discedit $L_4 pc M_3 O_3$: dissoluit J_4 || 188 caelo subitus $C_2 HL_{10} M_3 \delta$: subitus caeli A_2 : subito caelo E_2 | timor $J_4 ac$, *cett. mei*: tumor $F_1 J_4 pc$: tremor M_3

- mutauere fidem; uetito se proluit Arctos
 190 aequore; praecipitat pigrum formido Booten.
 horruit Orion; audito palluit Atlans
 hinnitu; rutilos obscurat anhelitus axes
 discolor et longa solitos caligine pasci
 terruit orbis equos: pressis haesere lupatis
 195 attoniti meliore polo rursusque uerendum
 in Chaos obliquo certant temone reuerti.
 mox, ubi pulsato senserunt uerbera tergo
 et solem didicere pati, torrentius amne
 hiberno tortaue ruunt perniciosus hasta:
 200 quantum non iaculum Parthi, non impetus Austri,
 non leue sollicitae mentis discurrit acumen.
 sanguine frena calent; corrumpit spiritus auras
 letifer; infectae spumis uitiantur harenae.
 diffugiunt Nymphae; rapitur Proserpina curru
 205 inploratque deas. iam Gorgonos ora reuelat
 Pallas et intento festinat Delia telo
 nec patruo cedunt: stimulat communis in arma
 uirginitas crimenque feri raptoris acerbat.
 ille uelut stabuli decus armentique iuuenecam
 210 cum leo possedit nudataque uiscera fodit
 unguibus et rabiem totos exegit in amos,
 stat crassa turpis sanie nodosque iubarum
 excutit et uiles pastorum despicit iras.

189 proluit] polluit $R_{14}R_{26}$, *Heinsius*: palluit L_5 || 191 corrui R_2 || 192 niti-
 dos c | axes (-is L_3 ? ac) $g^?$, *cett.* *mei*: arces L_3 ? pcO_4 || 193 solitos longa A_2R_2 |
 ferrugine M_3R_2 || 194 pressisque F_2 | herere δ || 195 rursum- ψ_1 || 196 certant]
 temptant $J_3C_1gJ_4E_2G_1L_4$: pugnant* L_5M_2 || 197 mox ut F_{14} | senserunt pulsa-
 to L_2 : turbato sens. J_2 | dorso $L_{10}O_2R_4$ || 199 perniciosus A_1 , *cett.* *mei*: uelocius
 $A_1sscrE_1L_{10}sscr\delta ssr$ || 200 tantum non $L_7R_{14}R_{26}s$ | afr (? = afri) iaculum H ||
 201 non] nec $E_2R_5R_{25}$: hec L_3 | discurrit mentis R_5 : mentis discurrat *Heinsius* ||
 200 — 201 interpolatos esse suspicatur *Reinhardt* || 202 calent $L_{10}ul(F_2pc)$ (Zpc), *cett.*
mei: madent $L_{10}F_4pcO_4$ | corrupt R_{19} || 203 uiolantur U | habenae L_1 : aristae
 R_4w , *Schraderus* | post hunc uers. lacunam statuit *Bonnet* || 204 om. C_1 | diffugiunt
 (L_1), *cett.* *mei*: defugiunt M_1 : dissiliunt J_2 | capitur M_2R_3 || 205 deos e_2T_4 ? |
 reuelat] reuellit J_4 : recludit R_{13} || 206 intento] immenso L_2 : intecto cL_8T_3 : infes-
 to e_2P_7 | telo A_1 , *cett.* *mei*: cornu $J_4DL_6O_3pcR_4R_5w$: neruo A_1ulM_1 || 207 in
 armis L_{10} : in iras P_5 : utramque b_1 || 208 uictoris P_5 || 209 lacunam inter ille et
 uelut statuit *Jeep* | iuuenecum R_2Z || 210 ceu C_1 | pectora $J_4DK_1M_2M_3O_4$ | fe-
 dat F_2 || 211 exegit P_5pc , *cett.* *mei*: exercet in adnot. P_2 : effudit P_5ac : exciuit
Burmannus e gloss. excitauit in J_4 || 212 crassa turpis sanie L_3ul , *cett.* *mei*: turpis
 crassa sanie F_1 : crassa sanie turpis L_1R_2 : crassa turpis rabie L_3 || 213 excutit]
 excitat $gb_1G_1J_2R_6$: discutit C_2 | ungiles r | pastoris H | despuat $J_4L_2F_4R_1$

- 215 'ignauī domitor uulgi, deterrime fratrum,'
Pallas ait, 'quae te stimulis facibusque profanis
Eumenides mouere tuae? cur sede relicta
audes Tartareis caelum incestare quadrigis?
sunt tibi deformes Dirae, sunt altera Lethes
numina, sunt tristes Furiae te coniuge dignae.
220 fratris linque domos, alienam desere sortem,
nocte tua contentus abi. quid uiua sepultis
admisces? nostrum quid proteris aduena mundum?'
 talia uociferans auidos transire minaci
cornipedes umbone ferit clipeique retardat
225 obice Gorgoneisque premens adsibilat hydrys
praetentaque operit crista; libratur in itcum
fraxinus et nigros illuminat obuia currus
missaque paene foret, ni Iuppiter aethere summo
pacificas rubri torsisset fulminis alas
230 confessus socerum: nimbis hymenaeus hiulcis
intonat et testes firmant conubia flammae.
 inuitae cessere deae. conpescuit arcum
cum gemitu talesque dedit Latonia uoces:
'sis memor o longumque uale. reuerentia patris
235 obstitit auxilio, nec nos defendere contra
possumus; imperio uinci maiore fatemur.
in te coniurat genitor populoque silenti
traderis, heu! cupidas non aspectura sorores

214 uulgi domitor R_1 : dom. mundi $J_4 DK_1 M_3 R_2$ | teterrime $b_1 DK_1 O_4$ || 215 quae J_4 , cett. mei: quo* $e_2 mnr$, Heinsius: qui O_1 : quis $J_4 ul$ | facibus stimulis- $R_5 \delta$ || 216 mouere $A_1 gloss.$, cett. mei: egere A_1 : rapuere R_2 | tua $J_3 C_1 g F_4 G_1 L_4 P_1 R_6$ || 217 mundum $J_4 D? K_1$ | incestare $P_5 C_1 F_2 g L_1 L_3$: infestare $A_1 F_1 J_3 P_5 ul J_4 (Z)$: fedare $F_2 gloss.$: maculare $Z sscr$ || 218 om. add. $mg gma$ | sunt ibi $L_1 R_5$ | Dirae] diue $P_5 L_3 M_1$: anime L_{10} | Lethes] nobis g : Lethae $datiuum$ maluit Heinsius || 219 furie tristes M_3 || 221 dampnatus T || 222 cur ψ_1 | proteris A_1 , cett. mei: con- teris R_{16} : polluis $A_1 ul L_3 P_3$ || 226 om. g | praetenta- $L_1 pc$, cett. mei: praeten- tas- $F_2 D$ | aperit F_2 | cristas $F_2 D$: palla F_{14} | uibratur $A_1 C_1 C_3 HL_2 M_1 O_1$ | in altum A_1 || 227 cursus $F_1 b_1 ac E_2$ || 228 ni $A_1 J_4 sscr$, cett. mei: nisi $A_1 sscr P_5 L_3 L_{10}$: in J_4 | summo $A_1 F_1 P_5 pc C_1 J_4 L_3 Z$: uulso $L_3 ul A_2 P_3$: celso J_3 : misso $F_2 g L_1 Zul$: missas L_2 : missus $P_5 ac$: lapsus P_1 || 229 paciferas F_1 | torsisset F_1 , cett. mei: mi- sisset $F_1 sscr F_3$ | fulminis $A_1 F_1 L_3 b_1 F_4 HL_4 O_3 pc R_1 W$: luminis cett. mei || 230 ge- nerum K_1 | hymenaeon* n , Heinsius || 231-234 post 328 translocavit L_1 || 231 si- gnant V_2 || 232 attonite L_5 | cessare $L_2 O_1$ | arcus w : iram F_1 : iras P_4 || 233 ta- les-... uoces $A_1 ul$, cett. mei: talem-... uocem $L_3 L_2$: tales-... questus A_1 | uers. ita refecit R_{16} : delia cum gemitu tales tonat ore querelas || 234 sisque memor L_6 || 235 contendere Q || 236 uincti Wakefield

240 aequalemque chorum. quae te fortuna supernis
abstulit et tanto damnauit sidera luctu?
iam neque Partheniis innectere retia lustris
nec pharetras gestare libet; securus ubique
spumet aper saeuique fremant inpune leones.
245 te iuga Taygeti, posito te Maenala flebunt
uenatu maestoque diu lugebere Cyntho.
Delphica quin etiam fratris delubra tacebunt.
interea uolucris fertur Proserpina curru
caesariem diffusa Noto planctuque lacertos
uerberat et questus ad nubila rumpit inanes:
250 'cur non torsisti manibus fabricata Cyclopi
in nos tela, pater? sic me crudelibus umbris
tradere, sic toto placuit depellere mundo?
nullane te flectit pietas nihilumque paternae
mentis inest? tantas quo crimine mouimus iras?
255 non ego, cum rabido saeuiret Phlegra tumultu,
signa deis aduersa tuli; nec robore nostro
Ossa pruinosa uexit glacialis Olympum.
quod conata nefas aut cuius conscia culpa
exul ad inmanes Erebi detrudor hiatus?
260 o fortunatas alii quascumque tulere
raptores! saltem communi sole fruuntur.
sed mihi uirginitas pariter caelumque negatur,

239 aequales-... choros J_4DK_1 || 240 damnarunt $e_1O_6R_{38}rV_2pc$: turbauit H ||
241 nec V_2 : non aR_{38} | expandere L_2 | lustris P_5ul , *cett. mei*: siluis P_5HR_5U ||
242 non F_1L_6 | pharetram* J_4K_1 | portare Z | licet $A_1P_5J_4L_2O_1$ || 243 seuum- A_2 |
premant J_4 || 245 merebere L_2 | fletu L_1 || 246 tacebunt] mouebunt L_1 : sile-
bunt $R_{14}R_{26}$ || 247 Tertia distinctio *notat* F_{14} | rapitur $w?$ | cursu $P_5L_1O_3$ ||
248 defusa R_{25} || 249 ad J_4pc , *cett. mei*: per $J_4acE_2K_1$: in mnR_{11} | rumpit A_1P_5
 $C_1L_1L_3A_2b_1L_{10}P_4$: rupit HM_2 : fundit* $J_3F_2gJ_4ulZG_1K_1R_{25}Uw$: tendit F_1L_6
 O_4 : tollit M_1R_2W : condit J_4 || 251 nos] me L_2R_1W | me] nos $F_2C_3J_2L_2$: uis L_1 ||
252 credere P_4 | placuit toto L_6 : claro placuit C_2 : toto licuit K_1 : laeto placuit
Jeep: tuto placuit *Baehrens* | defendere L_1 || 253 pietas flectit L_3L_5 : flectat pie-
tas O_1R_5pc | nihilumque $L_1A_2F_4$: nichilumne* M_2 : nullumque *cett. mei*: nul-
lumne F_1J_4Z : nullumue O_2R_4W || 254 mouimus J_3sscr , *cett. mei*: nouimus F_1J_3
 $F_2b_1C_2F_3$ || 255 rabido F_4 , *Heinsius*: rapido (F_2), *cett. mei* | uers. sic refecit J_4 :
non ego te contra quateret cum flegra tumultu: *idem, nisi quod* tumultum *offerunt*,
 L_8sT_3 || 256 auersa nR_{11} | neque ψ_1 : non $F_1J_4HK_1$ || 257 glac. uexit L_3L_{10} ||
258 uel cuius H | noxia R_2 | noxae* $P_5BL_5M_3O_3P_3R_3$ || 259 deducor R_2W ||
260 alias J_4O_3 | tulere P_5 , *cett. mei*: tulerunt $P_5sscrA_2C_2L_{10}M_2T$ || 261 luce J_4D
 $K_1R_5R_7Uac$ || 262 celum pariterque P_5 : pariter cum luce $M_3R_5R_7\delta$: pariter
cum sole w : rapitur celumque mR_{11} | negantur *Heinsius*

eripitur cum luce pudor, terrisque relictis
 seruitum Stygio ducor captiua tyranno.
 265 o male dilecti flores despectaque matris
 consilia! o Veneris deprensae serius artes!
 mater, io! seu te Phrygiis in uallibus Idae
 Mygdonio buxus circumsonat horrida cantu;
 seu tu sanguineis ululantia Dindyma Gallis
 270 incolis et strictos Curetum respicis enses,
 exitio succurre meo, conpesce furentem,
 conprime ferales torui praedonis habenas!
 talibus ille ferox dictis fletuque decoro
 uincitur et primi suspiria sentit amoris.
 275 tum ferrugineo lacrimas detergit amictu
 et placida maestum solatur uoce dolorem:
 'desine funestis animum, Proserpina, curis
 et uano uexare metu. maiora dabuntur
 sceptrata nec indigni taedas patiere mariti.
 280 ille ego Saturni proles cui machina rerum
 seruit et inmensum tendit per inane potestas.
 amissum ne crede diem: sunt altera nobis
 sidera, sunt orbis alii, lumenque uidebis
 purius Elysiumque magis mirabere solem
 285 cultoresque pios; illic pretiosior aetas,
 aurea progenies habitat, semperque tenemus
 quod superi meruere semel. nec mollia derunt
 prata tibi; Zephyris illic melioribus halant

263 cum sole $A_1F_2L_1ZJ_2L_{10}$ || 264 seruitum $F_1pcJ_3P_5C_1F_2pcgL_3ZpcE_1P_1P_3$:
 seruitum $A_1F_1acF_2acL_1ZacL_4acL_5$: infelix J_4K_1 | ducor stygio F_2E_1 | tri-
 umpho cP_7 || 266 imperia A_1 | tardius L_2R_2 || 267 te seu L_1B : seu tu g | Phry-
 giae conuallibus *Heinsius* || 268 sidonio $F_5F_{15}R_{29}$ | circumtonat W | undique F_3 ||
 270 despicias L_5L_6 : deseris J_4 || 271 exilio F_{14} | furentes $R_{14}R_{26}$: furorem ψ_1 ||
 272 opprime k : corripe p_2 | fatales R_{13} | raptoris J_3L_5W || 273 planctu- R_5R_7 ||
 274 sentit $L_1J_4ZB?E_2K_1M_1$: sensit* $A_1F_1J_3P_5C_1gL_3b_1A_2$: nouit F_2 : mouit e_2 :
 traxit W || 275 detergit $A_1J_3C_1F_2?pcL_1L_3Z$: deterget $G_1(b)$, *Birt*: detersit F_1P_5
 $gJ_4G_1(a)R_6$ || 276 dolorem] timorem A_2 : pudorem J_4 || 278 uano] uario $A_1F_1J_3$
 $gpc?G_1O_1$: uacuo F_{14} || 280 ille] ipse M_2 : illa D : nota L_5 : nempe O_2ulO_3ul |
 mach. mundi $J_3O_2P_2$ || 281 surgit et L_6 || 282 ne] nec $A_1gF_4acJ_2P_1R_5$: non M_1 ||
 283 sunt ignes $O_2ulO_3ulP_2ul$ || 284 clarius $F_4L_5P_1w$ | elysiosque DK_1 | mira-
 bere F_2pc , *cett. mei*: mirabile $J_3F_2acb_1C_2G_1R_6$ | solem] campum R_5R_7UpcW :
 campos J_4DK_1 : lumen b_1 || 285 illuc b_1 | prestantior L_1R_{25} || 286 habitant*
 $R_{14}R_{26}$ | tenetur F_{14} || 287 que M_3 | meruere $A_1ulF_1P_5F_2gL_1L_3$: metuere $J_3?C_1$:
 tenuere $A_1J_4ZL_2R_1\delta ul$ | non L_6 | de(e)runt HM_1T , *Heinsius*: desunt *omnes*
mei || 288 afflant A_2

DE RAPTIV PROSERPINAE LIBER SECVNDVS

290 perpetui flores, quos nec tua protulit Aetna.
est etiam lucis arbor praediues opacis
fulgentes uiridi ramos curuata metallo:
haec tibi sacra datur fortunatumque tenebis
autumnum et fuluis semper ditabere pomis.
parua loquor: quidquid liquidus complectitur aer,
295 quidquid alit tellus, quidquid maris aequora uerrunt,
quod fluuii uoluunt, quod nutriuere paludes,
cuncta tuis pariter cedent animalia regnis
lunari subiecta globo, qui septimus auras
ambit et aeternis mortalia separat astris.
300 sub tua purpurei uenient uestigia reges
deposito luxu turba cum paupere mixti —
omnia mors aequat —; tu damnatura nocentes,
tu requiem latura piis, te iudice sontes
inproba cogentur uitae commissa fateri.
305 accipe Lethaeo famulas cum gurgite Parcas;
sit fatum quodcumque uoles.

haec fatus ouantes
exhortatur equos et Tartara mitior intrat.
conueniunt animae, quantas uiolentior Auster
decutit arboribus frondes aut nubibus imbras,
310 colligit aut frangit fluctus aut torquet harenas,
cunctaque praecipiti stipantur saecula cursu
insignem uisura nurum. mox ipse serenus
ingreditur facili passus mollescere risu

289 purpurei $g_3 \psi_1$ | nec] non $ZL_5 L_{10} M_2$: nunc F_2 | henna $b_1 O_1$ || 290 per-
diues $f_1 G_7 P, Qu$ | opacis] Auerni *Isengriniana mg*: Auernis *Heinsius* || 291 ramos
uiridi $C_2 F_4 P_1 R_4 T$: grauido ramos $R_{14} R_{26}$: nitido ramos g_3 || 292 uidebis $J_3 L_2$
 $L_{10} R_1 R_3 W$ || 293 f. s. d. p.] s. f. d. p. W : s. p. d. f. H | dotabere *Heinsii Iunia-*
nus || 294 loquar L_1 | gelidus C_1 || 295 maris] salis *Clauerius* | uerrunt $F_1 F_2 J_4 Z A_2$
 $F_3 G_1 K_1 L_5$: uertunt *ceit. mei*: lati $L_7 R_{14} R_{17} R_{26} s$ || 296 fluuii uoluunt (F_1), *ceit.*
mei: uoluunt fluuii R_{25} : fluuii uertunt J_3 || 297 pariter cedunt $P_5 L_1 A_2 R_3 R_4 R_{25}$:
pariter cedant G_4 : etiam cedunt F_1 | regnis ... cedent *Iunianus* | animantia L_5 ||
300 sub] ad $F_{14} R_{16}$: sed R_{11} | ueniunt $A_1 L_2 L_5 O_1$: ueniant R_1 : metuent $R_{14} R_{26}$ |
fastigia F_1 , *Barthius* || 301 luxu] cultu J_2 || 302 om. P_5 | dampnat R_2 || 303 om.
add. mg A_1 | piis] bonis e_1 : quies P_5 || 305 cum] de $F_4 pc$: in $R_{16} pc$: sub $J_4 E_2 M_1$ ||
306 sit factum $A_1 P_5 L_1 B^? P_1$: sitque ratum $P_5 ul$: sit sanctum *uel* pactum *Hein-*
sius | uelis $J_3 C_1 g J_4 E_2 K_1 L_6$: uoues *Heinsius* | haec $A_1 J_3 F_2 g L_1 J_4$: hoc K_1 : sic*
 $F_1 P_5 C_1 L_3 Z J_2 O_1 \delta$ || 307 tartara $P_5 pc$, *ceit. mei*: taenara $P_5 ac (L_1) F_3 H R_2$ | mi-
tius L_5 || 308 truculentior* $J_4 K_1$ || 309 discutit $A_2 L_5 O_1 R_1$: excutit k : percutit g :
deicit F_1 | nubilus $J_4 O_1$ || 310 torquet] uoluit $Z R_5 R_7$ || 311 saecula] tartara $A_1 F_1$
 $J_3 E_1 F_4 J_2 L_{10} sscr$ || 312 om. *add. mg A_1* | ingentem M_1 | ille L_5 || 313 passus fa-
cili R_3 : faciem passus *Burmmanus*: facili fassus *Goodyear* | mitescere R_{16}

315 dissimilisque sui. dominis intransibilibus ingens
 adsurgit Phlegethon: flagrantibus hispida riuus
 barba madet totoque fluunt incendia uultu.
 occurrunt propere lecti de plebe ministri:
 pars altos reuocant currus frenisque solutis
 320 uertunt emeritos ad pascua nota iugales;
 pars aulaea tenent; alii praetexere ramis
 limina et in thalamum cultas extollere uestes.
 reginam casto cinxerunt agmine matres
 Elysiae teneroque leuant sermone timores
 et sparsos religant crines et uultibus addunt
 325 flammea sollicitum praeuelatura pudorem.
 pallida laetatur regio gentesque sepultae
 luxuriant epulisque uacant genialibus umbrae:
 grata coronati peragunt conuiuia Manes.
 rumpunt insoliti tenebrosa silentia cantus;
 330 sedantur gemitus; Erebi se sponte relaxat
 squalor et aeternam patitur rarescere noctem.
 urna nec incertas uersat Minoia sortes;
 uerbera nulla sonant nulloque frementia luctu
 inopia dilatis respirant Tartara poenis:
 335 non rota suspensum praeceps Ixiona torquet,
 non aqua Tantaleis subducitur inuida labris;
 [soluitur Ixion, inuenit Tantalus undas]

314 intransibilibus] ineuntibus $g?$: uenientibus (L_{10}): ardentibus R_{38} || 315 riuus
 $P_5 gsscr$, *cett. mei*: ripis $P_5 ulg?$ || 316 toto-] tetra- e_2 : tosto- *Heinsius* | ru-
 unt L_{10} || 317 occurrunt] con- L_5 : de- $F_7 R_{13}$: suc- F_{14} | proprii* $F_2 L_3 A_2 b_1 F_3 G_1$
 $P_4 R_2$: proprii L_6 : subito J_2 | lecti $P_5 ac J_4 C_2 L_{10} O_1$: lecta* $J_3 P_5 pc F_2 g L_1 L_3 P_1$
 $P_3 R_7$: leti A_1 : leta $C_1 L_5 L_6 R_1 W$: media F_1 : mixta Z | sede F_{14} || 318 pars
 altos reuocant (-at J_3) currus] p. r. a. c. L_5 : p. a. c. r. Z : p. c. r. a. W : p. alacres
 r. c. L_6 : p. altos remouent c. *Burmmanus*: p. altos relocant c. *Baehrens* || 319 du-
 cunt H | pabula L_6 || 320 trahunt J_2 || 321 thalamis $J_4 DK_1 L_2 L_6 R_{25} T$: -os $J_2 L_4$
 $pc R_5 R_7 U$: -o R_{19} | cultis p_1 : certas R_2 : cunctas b_1 : cunctis P_4 | attollere F_1 :
 extendere *Gentii cod. ap. Pulmannum* || 322 castam C_2 : caste L_2 | cingebant e_2 :
 duxerunt $J_4 DK_1$: circumdant L_5 | ordine L_{10} || 323 teneros- $J_3 b_1 L_2 L_4 ac TW$ |
 uetant R_{10} | timorem A_2 : dolores $J_4 DK_1$: pudores T_2 || 326 regia letatur
 pallens $G_4 t$ (regia pro regio iam P_1) || 327 genialibus Zpc , *cett. mei*: genitalli-
 bus $g Zac$ || 328 peragunt A_1 , *cett. mei*: celebrant L_4 : properant $A_1 ul$ || 330 planctus
 $O_3 ul$ || 331 pallor $a R_{38}$ | infernam $R_5 R_7$ | rarescere *cett. mei*: clarescere
 $L_1 L_{10} M_1$: discedere H : uanescere *Jeep olim* || 332 insertas O_1 || 333 frementia]
 trementia $L_5 M_1$: frequentia $A_2 P_3$ || 334 respondent $C_1 P_4$ || 335 nec $J_4 Z DK_1$
 $R_5 R_7$ || 336 om. add. *mg J_4* (tantaliceis), om. non add. L_{10} , ante 335 posuit g_3 |
 inuida] humida E_2 : F_2 incert. || 337 ut spurium eiecit *Heinsius* | et tantalus
 inuenit $P_5 L_{10} R_1$

- et Tityos tandem spatiosos erigit artus
 340 squalentisque nouem detexit iugera campi
 (tantus erat!) laterisque piger sulcator opaci
 inuitus trahitur lasso de pectore uultur
 abreptasque dolet iam non sibi crescere fibras.
 oblitae scelerum formidatique furoris
 Eumenides cratera parant et uina feroci
 345 crine bibunt flexisque minis iam lene canentes
 extendunt socios ad pocula plena cerastas
 et festas alio succendunt lumine taedas.
 tunc et pestiferi pacatum flumen Auerni
 innocuae transistis, aues, flatumque repressit
 350 Amsanctus: fixo tacuit torrente uorago.
 tunc Acheronteos mutato gurgite fontes
 lacte nouo tumuisse ferunt, hederisque uirentem
 Coccyton dulci perhibent undasse Lyaeo.
 stamina nec rumpit Lachesis, nec turbida sacris
 355 obstrepitant lamenta choris. mors nulla uagatur
 in terris, nullique rogam planxere parentes.
 nauita non moritur fluctu, non cuspidem miles;
 oppida funerei pollent immunia leti,
 inplexamque senex uelauit harundine frontem
 360 portitor et uacuos egit cum carmine remos.

341 inuictus L_6 | lasso] lapso $R_5 R_7$: laxo $L_1 O_4 R_{25}$: lato R_{23} | corpore $L_5 M_1$
 $R_5 R_7 W$ || 342 abreptas- $J_3 C_1 Z b_1 E_1 L_{10} M_2 O_1 R_{25}$: arreptas- $A_1 F_1 P_5 F_2 g p c L_1 L_3$
 $p c J_4$: arreptus- $R_5 R_7$: directas- $R_5 u l R_7 u l$: abruptas- *Heinsius* : direptas- *Bur-*
mannus : abreptus- *Reinhardt* | non iam $R_5 R_7$ | non concrescere $F_1 p c$ || 343 sce-

leris $A_2 C_3 L_5 R_4$ | formidandi- $F_1 J_4 E_2 K_1$ | furoris] doloris J_2 : timoris $F_2 J_4 K_1$
 $L_6 W$: tumoris *Heinsius* || 344 cratera] paterasque L_3 : craterasque L_1 || 344—345
 uina . . . / crine] crine . . . / uina R_{22} : uina . . . / ore *Reinhardt* || 345 lene] leta L_1 :
 dulce W || 347 et $g?$, *cett. mei* : at $J_4 E_1 K_1 L_6 R_{25}$: ac* $G_2 J_9 \psi_1$: nunc $F_2? p c$ |
 faustas r , *Heinsius olim* | alio $J_3 C_1 g L_3 Z E_2 R_{25}$: aliae $A_1 F_1 P_5 F_2 L_1 J_4 A_2 F_3 U$. ||
 348 nunc P_1 | placatum $L_1 F_4 H L_{10} P_1 R_1$ | flumen] fulmen $g L_{10}$: limen $J_4 D?$
 $E_2 p c$ || 349 transitis $P_5 J_4 K_1 O_1 a c O_3 a c R_5 R_7$ | flatum- $P_5 u l$, *cett. mei* : fletum-
 R_{20} : fluctum- P_5 || 350 fixo tacuit $A_1 F_1 P_5 L_1 L_3 B F_3 F_4$: tacuit fixo $J_3 F_2 g J_4 Z$
 $b_1 D w$: tacuit iusso $C_1 L_4$ || 351 flumine M_1 || 352 tumuisse] timuisse $F_1 J_4 L_{10}$:
 tremuisse L_1 : maduisse R_1 || 353 undasse] nudasse $C_2 R_5?$: sudasse T_2 : madidasse
 $O_1 p c$: stagnasse $n O_5 O_6 R_{11} R_{19}$: nutasse *Paul* || 354 nec¹] non $J_4 L_3 Z K_1 O_1 w$ |
 rupit $A_1 C_1 C_3 O_4 R_1$ | nec²] non $L_3 Z L_6$: ne $A_2 D E_2 P_3$ || 355 obstreperant $J_4 A_2$
 $D E_2 R_2$ || 356 nullum- $F_1 R_5$: nullae- *Isengriniana* | sorores $O_2 u l P_2 u l$ || 357 non¹]
 nec $L_6 O_1$ | fluctu] ponto L_6 | non²] nec $A_1 b_1 E_2 L_2 L_{10} O_1 O_3$ || 358 pollent $P_5 p c$,
cett. mei : pallent F_1 : gaudent R_{13} : florent *Wakefield* | immania J_4 || 359 imple-
 xam- . . . frontem $J_3 L_2 O_2$: impexum- . . . crinem $R_{19} p c$: impexos- . . . crines J_4
 $D K_1$ || 359—360 post 347 transponere uoluit *Baehrens* || 360 egit] uexit R_{20} : legit
Postgate

iam suus inferno processerat Hesperus orbi;
 ducitur in thalamum uirgo. stat pronuba iuxta
 stellantes Nox picta sinus tangensque cubile
 omina perpetuo genialia foedere sancit;
 365 exultant cum uoce pii Ditisque sub aula
 talia peruigili sumunt exordia plausu:
 'nostra potens Iuno tuque o germane Tonantis
 et gener, unanimi consortia discite somni
 mutuaeque alternis innectite uota lacertis.
 370 iam felix oritur proles; iam laeta futuros
 expectat Natura deos. noua numina rebus
 addite et optatos Cereri proferte nepotes.'

361 precesserat $L_5 U$ || 362 thalamis $C_1 L_2$: -o H : -os g_3 || 363 stellatos $L_3 E_1$ ||
 364 omine . . . foedera (*iam* $L_5 R_{25}$) *Exc. Schott.* | genialia $gb_1 C_3 F_4 pcL_{10} O_1 O_2$
 $P_2 Uac$: genitalia* *cett. mei* | sancit $J_3 C_1 F_2 acg L_1 L_3 E_2 P_4$: sanxit $A_1 F_1 P_5 F_2 pc$
 $J_4 Z A_2 L_2$ || 365 tum $O_3 ul$ || 366 cantu B || 367 om. *add. mg Z* | nostra parens*
 $J_4 DP_2 W$: nocte potens *uel* nostripotens *Heinsius*: nostra regens *Jeep*: nostra,
 precor *Birt* || 368 unanimi $P_5 C_1 F_2 g L_1 L_3 Z O_4 R_1$: -is $A_1 F_1 J_3 R_6$: -es J_4 : ig-
 nauit L_6 | discite $C_1 g E_2 F_3 G_1 J_2 P_4 R_{25}$: ducite *cett. mei* | somni] lecti M_1 : regni Z ||
 369 connectite L_3 | uota lacertis $P_5 C_1 F_2 g L_1 L_3 P_1 P_3 P_4 R_5 R_7$: colla lacertis* A_1
 $F_1 J_3 J_4 Z C_2 L_{10} O_1$: brachia uotis H || 370 proles oritur L_2 || 371 noua] iam $b_1 C_2$ |
 munera $F_{12} p_1$ || 372 Cereri] celo L_2

DE RAPTV PROSERPINAE LIBER TERTIVS

DE RAPTV PROSERPINAE

LIBER TERTIVS

Iuppiter interea cinctam Thaumantida nimbis
 ire iubet totoque deos arcessere mundo.
 illa colorato Zephyris inlapsa uolatu
 numina conclamat pelagi Nymphasque morantes
 5 increpat et fluuios umentibus euocat antris.
 ancipites trepidique ruunt, quae causa quietos
 excierit, tanto quae res agitanda tumultu.
 ut patuit stellata domus, considerare iussi,
 nec confusus honos: caelestibus ordine sedes
 10 prima datur; tractum proceres tenuere secundum
 aequorei, placidus Nereus reuerendaque Phorci
 canities; Glaucum series extrema biformem
 accipit et certo mansurum Protea uultu.
 nec non et senibus fluuiis concessa sedendi

1—44 A₁F₁J₃P₅, C₁F₂gL₁, J₄L₃Z || 45—151 A₁F₁J₃P₅, C₁F₂gL₁, J₄L₃ ||
 152—271 A₁F₁J₃P₅, C₁F₂L₁, J₄L₃ || 272—278 A₁F₁J₃P₅, C₁F₂gL₁, J₄L₃ ||
 279 A₁F₁J₃P₅, C₁F₂gL₁, J₄L₃Z || 280—360 A₁F₁J₃P₅, J₂J₄ (suo loco om. ad fin.
 libri exhibet) L₂ (post 361 posuit) || 361—364 A₁F₁J₃P₅, C₁F₂gL₁, J₄L₃Z || 365—370
 A₁F₁L₁₀P₅, C₁F₂gL₁, J₄L₃Z || 371—378 A₁F₁L₁₀P₅, F₂F₃gL₁, J₄L₃Z ||
 379—406 A₁F₁J₃P₅, F₂F₃gL₁, J₄L₃Z || 407—418 A₁F₁L₁₀P₅, F₂F₃gL₁, J₄L₃Z ||
 419—437 A₁F₁J₃P₅, F₂F₃gL₁, J₄L₃Z || 438—448 A₁F₁J₃P₅, gma, J₄Zma

*praefationem panegyrici dicti Honorio sextum consuli huc translata inter secundum
 et tertium librum exhibent omnes quos α classi assignavi et praeterea F₂J₄Z alii. uid.
 ed. meam Cantab., ubi tituli proferuntur. quod suspicatur Gualandri praefationem
 hinc oriundam in panegyricum migrasse, id mihi non probatur: praef. enim continent
 omnes panegyrici codices, librorum de raptu Proserpinae non omnes (nouendecim
 uett. omittunt), et eius materia propius bellicum carmen attingit*

2 totos. C₁F₂O₁R₂R₄R₅ | arcessere (gac?), cett. mei : accersere* (gpc?) J₄A₂
 F₃F₄P₁P₂R₄ : accrescere L₁ : accedere R₁R₂ | mundo J₄ma (in spat. relicto), cett.
 mei : celo E₂ac || 3 zephyris b₁C₂F₄G₁sscrP₁ : zephyros* omnes mei | inlapsa A₁,
 cett. mei : e- A₂L₂L₅L₆M₂O₁ : pre- L₁C₂?F₄HU : per- R₁₃R₂₂ : pregressa R₂
 R₂₅T : transgressa A₁ulJ₄ : complexa W : illata Iunianus || 4 compellat g₂g₃(M₃) ||
 6 uocatos E₂R₁ || 7 eruerit R₁₄R₂₆ | agitata C₁ | tumultu est J₄ (est add. ma) ||
 9 nec] ne J₃ : non J₄K₁O₂R₁ | honos F₂J₂L₂L₆M₃P₃R₇ : -or cett. mei || 10 proc.
 tract. Iunianus || 11 reuerendaque P₅F₂L₃ZE₁L₄R₅R₇ : uenerandaque* F₇R₃₈
 ψ₁ : et lucida A₁F₁P₅ulC₁gJ₄F₃F₄L₁₀ : et liuida L₂ : et lurida J₃A₂P₃ : et lu-
 brica R₂ : et pallida L₆ : et candida L₁ : et caerulea Isengriniana mg || 12 externa
 Iunianus || 14 non est R₂₀ | fluu. sen. O₂P₂

- 15 gloria; plebeio stat cetera more iuuentus,
mille amnes. liquidis incumbunt patribus udae
Naides et taciti mirantur sidera Fauni.
tum grauis ex alto genitor sic orsus Olympo:
'abduxere meas iterum mortalia curas
20 iam pridem neclecta mihi, Saturnia postquam
otia et ignaui senium cognouimus aei,
sopitosque diu populos torpore paterno
sollicitae placuit stimulis inpellere uitae,
incultis ne sponte seges grandesceret aruis,
25 undaret neu silua fauis neu uina tumerent
fontibus et totae fremerent in pocula ripae.
haud equidem inuideo — neque enim liuescere fas est
uel nocuisse deos —, sed, quod dissuasor honesti
luxus et humanas oblimat copia mentes,
30 prouocet ut segnes animos rerumque remotas
ingeniosa uias paulatim exploret egestas
utque artes pariat sollertia, nutriat usus.
nunc mihi cum magnis instat Natura querellis
humanum releuare genus, durumque tyrannum
35 inmittemque uocat regnataque saecula patri
commemorare parcumque Iouem se diuite clamat,
qui campos horrere situ dumisque repleri

15 stant *Heinsius* || 17 placidi J_4DK_1 | numina $J_4b_1DK_1$ || 18 sic fatur g_2g_3 |
olympo est $P_5F_2L_1L_3F_3$ | *uers. sic refecit* R_2 : tunc grauis est solio genitor sic
orsus ab alto || 19 abduxere $J_3P_5g^?acL_3DE_3F_4G_1P_1R_{25}$: adduxere *gpc*, *cett.*
mei || 20 iam dudum $F_4P_1R_2W$ | i. n. m. p. V_2 || 21 senium] sensum H : seriem r |
cognoscimus C_3R_4W : commouimus aF_6k , *Schraderus* || 22 torpore (P_5) (L_1), *cett.*
mei : lang(u)ore $J_3C_1gZM_2$ || 24 grandesceret] candesceret E_2pcHR_2Uac : cane-
scceret* R_5R_7 : concreseceret $aR_{20}R_{38}Y_2$ | agris T || 25 neu¹ $J_3C_1gJ_4pcL_3C_3F_3O_4$:
ne $A_1F_1P_5F_2L_1J_4acZJ_1$ | neu² $A_1J_3F_2J_4pcL_3U$: ne $F_1P_5C_1L_1J_4acZ$: nec *g* ||
26 aut totae R_5R_7 | fremerent] fluere $C_3L_5L_{10}M_1O_1W$: ruerent F_3 | totae . . .
ripae] totae . . . uites W : toti . . . riui *Jeep* || 27 inuideo $A_1F_1P_5pcJ_4L_3L_4L_{10}O_2$
 R_6 : inuidia F_2gpc (est *eras*?) $ZE_1J_1P_4U$: inuidia est $J_3P_5acC_1L_1F_4R_2$ | nec
 $A_1F_2L_1ZBE_1TW$ || 28 uel] nec Z : aut H | deo F_1J_4 : deis C_3 | quid $L_1J_4L_4$ |
honesti est *Berol.* *DBS* 60 || 29 oblimat Z , *cett. mei* : excecet $ZsscrL_{10}$, *Berol.*
DBS 60 || 30 ut segnes] et segnes L_6 : inegnes W : aud segnes O_6 (unde haud se-
gnes *Heinsius*) : ignauos *Flor. Gall.* | animos] annos R_{25} : animas C_1 || 31 explorat
 gL_1 , *Flor. Gall.* || 32 atque $L_3C_3L_5M_3$ | artem Z || 34 '*melius absit totus hic uer-*
sus' *Barthius* | dirum- $ZF_4J_1K_1P_1P_3R_{25}$ || 35 notat C_3 | tempora R_{25} | patris
 A_1 : patre A_1ul || 36 paruumque A_2 , *Baehrens* | damnat F_{14} || 37 qui $A_1F_2L_3$
 $A_2b_1J_1L_4M_1M_3P_3$: cur* $F_1J_3P_5pcC_1gL_1J_4ZL_{10}O_1P_1$: quid $A_1ulP_5acC_3R_2$:
quod R_5R_7 : quo *Heinsius*

DE RAPT V PROSERPINA E LIBER TERTIVS

40 rura uelim nullisque exornem fructibus annum;
 se iam, quae genetrix mortalibus ante fuisset,
 in dirae subito mores transisse nouercae:
 "quid mentem traxisse polo, quid profuit altum
 erexisse caput, pecudum si more pererrant
 auia, si frangunt communia pabula glandes?
 45 haecine uita iuuat siluestribus abdita lustris,
 indiscreta feris?" tales cum saepe parentis
 pertulerim questus, tandem clementior orbi
 Chaonio statui gentes auertere uictu;
 atque ideo Cererem, quae nunc ignara malorum
 uerberat Idaeos torua cum matre leones,
 50 per mare, per terras auido discurrere luctu
 decretum, natae donec laetata repertae
 indicio tribuat fruges, currusque feratur
 nubibus ignotas populis sparsurus aristas
 et iuga caerulei subeant Actaea dracones.
 55 quod si quis Cereri raptorem prodere diuum
 audeat, imperii molem pacemque profundam
 obtestor rerum, natus licet ille sororue
 uel coniunx fuerit natarumue agminis una,
 se licet illa meo conceptam uertice iacetet,

38 arua L_3C_3 | nullisque $F_1J_3C_1gZA_2E_1O_1T$: nullis $A_1P_5F_2L_1L_3BL_2$: et
 nullis HL_{10} : J_4 *prorsus incert.* | exornans (*om. -que*) P_4 | frugibus M_2 || 39 ipsam
 quae C_3 | genitrix $gpcL_3C_3J_2M_3O_1R_5R_7pc$ (*orthogr. corr. Burmannus*) : rec-
 trix $F_1J_3P_5(C_1)F_2ZA_2E_1P_4$: nutrix $A_1J_4DHL_{10}R_{25}$: uictrix L_1 : cultrix K_4u ||
 40 morem $J_3F_2L_3$: nomen R_5R_7 | transisse F_2pc , *cett. mei* : transire $A_1F_1J_4B$
 $E_1J_2O_1P_4R_2$ || 41 trax. polo mentem C_3 || 42 pererrent $e_1g_2g_3p_2$ || 43 deuia
 L_{10} | frangit F_2 : -ant $F_1L_{10}O_2R_7$ || 44 iuuat gpc , *cett. mei* : -et $gacP_4$ | ab-
 dita $F_2?acgpc?J_4ZP_3$: addita F_2pc , *cett. mei* || 45 quales P_1 || 47 gentes] popu-
 los L_2 | auertere A_1pc , *cett. mei* : diuertere W : deuertete $A_1?ac$ | chaonia ...
 glande R_{20} || 48 adeo $C_1F_2L_3E_1F_3J_1T$ || 49 cum torua $L_3C_2J_2W$ | iugales P_3 ||
 50 rabido *Baehrens* | decurrere L_{10} : percurrere M_1 : disquirere *Heinsius* || 51 de-
 cretum P_5F_2 , *cett. mei* : decretum est $A_1P_5sscrF_2sscrL_1E_1J_2$: decreuit F_3 ,
unde decreui Heinsius | donec natae $F_2HJ_1P_3U$ || 52 fruges] segetes O_4 ||
 53 nubibus] nubilus F_2 : auius $L_1BF_3P_4R_1acR_6U$ | ignaras R_{16} | populo L_5 :
 -us g : terris R_2 || 54 iugales R_7 || 55 sed si L_{10} | diuum] dirum O_3pc : durum
 F_1R_{25} || 56 pacem molem- J_3C_1 : moles pacem- T_3 || 57 ille] iste L_2 : ipse $C_2L_4L_5L_6$ ||
 58 aut L_8 | natarumue $A_2C_3L_{10}M_1M_2O_3pcT$: natarumque (C_1), *cett. mei* : na-
 tarum et A_1 || 59 se licet] sed licet $L_1C_2L_6M_1acR_5$: scilicet J_3R_2 | ille
 $B?P_1R_1R_4R_{25}$: ipsa F_3P_2pc : ipse O_2 : ista cJ_9L_8y | conceptum $J_2acP_1P_2pc$
 R_4R_{25} | uertice A_1 , *cett. mei* : sanguine A_1ul : semine R_1 | iacetet de uertice
 natam L_5

- 60 sentiet iratam procul aegida, sentiet ictum
fulminis et genitum diuina sorte pigebit
optabitque mori; tum uulnere languidus ipsi
tradetur genero, passurus prodita regna,
et sciet an propriae conspirent Tartara causae.
65 hoc sanctum; mansura fluant hoc ordine fata.
dixit et horrendo concussit sidera nutu.
at procul armisoni Cererem sub rupibus antri
securam placidamque diu iam certa peracti
terrebant simulacra mali, noctesque timorem
70 ingeminant omnique perit Proserpina somno.
namque modo aduersis inuadi uiscera telis,
nunc sibi mutatas horret nigrescere uestes,
nunc steriles mediis frondere penatibus ornos.
stabat praeterea luco dilectior omni
75 laurus uirgineos quondam quae fronde pudica
umbrabat thalamos: hanc imo stipite caesam
uidit et incompertos foedari puluere ramos,
quaerentique nefas Dryades dixere gementes
Tartarea Furias debellauisse bipenni.
80 sed tunc ipsa sui iam non ambagibus ullis
nuntia materno facies ingesta sopori:

60 sentiet . . . sentiet $A_1(P_5)$, *cett. mei*: sentiat . . . sentiat L_1 : me sciet . . . sentiet $A_1 ul$ | iratam C_1 : iratum *cett. mei* | aegida $C_1 L_1 b_1 E_2 F_3 L_2 O_2 P_4$: aegide *cett. mei* | ictus $J_3 C_1 F_2 g b_1 E_2 J_2 L_6 P_2 pc$ || 61 genitam $L_5 L_6$ | sorte $A_1 ul$, *cett. mei*: stirpe $A_1 C_1 F_2 g E_1 J_2 W$ || 62 cum $A_1 g C_2 F_4 T$ | uulnere A_1 , *cett. mei*: fulmine $A_1 ul$: diro $O_3 pc P_2 R_4$ | languidus $J_3 C_1 g J_4 b_1 D E_2 R_1 R_{25}$: saucius $A_1 F_1 P_5 F_2 L_1 L_3 E_1 J_2 L_{10}$ | ipse $A_1 R_1 W$: ictu $O_3 pc P_2$ || 63 perdita $O_1 R_1$ || 64 conspirant A_1 : respirent M_3 || 65 sanctum est $A_1 L_1 B L_4 L_6 L_{10}$: pactum est $R_5 R_7$ | fluunt $P_5 C_2$ | ordine $A_1 F_1 P_5 F_2 L_1 ac J_4$: cardine $J_3 C_1 g L_1 pc L_3 U$ || 66 *om. L_3* | nutu $J_3 g b_1 E_2 M_2 M_3 pc$: motu* $A_1 F_1 P_5 C_1 F_2 L_1 J_4$ || 67 armisonis R_{20} || 68 certa $F_1 ul F_2 pc$, *cett. mei*: cuncta $F_1 F_2 ac M_1$ || 69 noctisque L_1 | timores $B F_4 J_2 M_3 O_2 P_2 R_4 U$ | *uerbis* noctisque timores *receptis* ingeminant (70) *intransitiue interpretatus est Burmannus* || 71 aduersis] immensis $J_4 K_1$: immissis $O_5 O_6 P_8 Q T_3 y$ || 72 nunc] nec L_1 : iam A_2 | pallescere F_1 || 73 med. ster. L_7 | florere $L_6 R_2$ || 75 quae quondam $J_4 E_2 L_{10} O_1 O_2 P_2 W$: tandem quae C_1 : olim quae *Isengriniana* | fronte C_1 || 76 umbrarat $L_1 O_4 R_4$: uibrabat g | imo $P_5 pc(L_3)$, *cett. mei*: ima $P_5 ac$: primo $C_3 E_2?$ *ac*: uiuo W | caespites caesam $J_4 L_3 C_3 E_2 O_2 W$: stirpe recisam *Isengriniana mg* || 77 incompertos] incisos $O_4 R_5 R_7$: intactos R_1 | ramos] crines $M_1 R_4 w$: frondes R_{16} || 78 quaerenti- T : quaesiuit- *omnes mei* || 79 tartareas R_1 | bipenni $A_1 P_5 J_4$, *cett. mei*: securi $A_1 ul P_5 sscr g J_4 sscr F_3 M_1 O_2 P_2 R_4 R_{25}$ || 78-79 *delere uoluit Scaliger* || 80 sed nunc $E_2 T$: et tunc $m R_{11}$: sed tamen P_4 : sed tandem *Heinsius* | ista b_1 || 81 ingesta $A_1 sscr F_1 P_5 F_2 A_2 E_2 L_4$: incesta L_3 : inserta $g L_1 J_4 C_2 F_3 P_1$: incerta $J_3 C_1$: inpressa $A_1 L_{10}$: immissa $A_1 sscr$: iniecta $M_2 M_3$: oblata $R_5 R_7$ | sopori $J_4 ac$, *cett. mei*: sopori est $J_4 pc L_{10}$

namque uidebatur tenebroso oblecta recessu
 carceris et saeuus Proserpina uincta catenis,
 non qualem Siculis olim mandauerat aruis
 85 nec qualem roseis nuper conuallibus Aetnae
 suspexere deae: squalibat pulchrior auro
 caesaries et nox oculorum infecerat ignes
 exhaustusque gelu pallet rubor ille, superbi
 flammeus oris honos, et non cessura pruinis
 90 membra colorantur picei caligine regni.
 ergo hanc ut dubio uix tandem agnoscere uisu
 eualuit, 'cuius tot poenae criminis?' inquit:
 'unde haec informis macies? cui tanta potestas
 in me saeuitia? rigidi cur uinacula ferri
 95 uix aptanda feris molles meruere lacerti?
 tu mea tu proles? an uana fallimur umbra?'
 illa refert: 'heu dura parens nataeque peremptae
 inmemor! heu fuluas animo transgressa leaenas!
 tantane te nostri tenuere obliuia? tantum
 100 unica despicior? certe Proserpina nomen
 dulce tibi, tali quae nunc, ut cernis, hiatu
 suppliciis inclusa terror; tu saeua choreis

82 tenebroso *Heinsius* | oblecta J₃C₁gL₁J₄L₃C₂E₁M₃O₁w: tecta F₂: obiecta
 F₁A₂J₁L₆M₂P₃R₂T: obducta A₁P₅: obsessa L₁₀ || 83 ac P₅ | saeuus P₅pc,
cett. mei: duris F₂ || 84 nec P₅L₁R₅R₇R₂₅T | olim] quondam W | aruis] ho-
 ris R₁: antris T || 85 nec F₁P₅F₂J₄L₃F₄P₁: non A₁J₃C₁gL₁C₂DN | conual-
 libus] sub uallibus M₁M₃: sub collibus M₂w | enne O₁: yde A₂E₁acE₂ac ||
 86 conspexere L₅O₁R₄: pro- O₂P₂: in- F₁: a- M₁O₄: susceperere K₄ul: acce-
 pere W || 87 ignem M₂: orbes A₂ || 88 exustusque R₂₉, *Heinsius* | rubor A₁ul
 F₁P₅?sscrDO₁: pudor P₅, *cett. mei*: color A₁ | ipse R₁₃R₁₆: igne L₁₀ | super-
 bus L₁L₆M₃: superni F₁ || 90 regni] mundi e₁hV₂ || 91 d. u. t. a.] d. u. t. nos-
 cere R₂₀: d. tandem cognoscere F₁ | uisu F₂pc, *cett. mei*: uultu (F₂ac) K₁R₁ ||
 93 haec] est L₃ | infamis g | facies F₁J₄L₂R₂ | cui P₅?J₄ul, *cett. mei*: cur
 F₁P₅?L₂: an J₄ | potestas L₁₀sscr, *cett. mei*: facultas* L₁₀ || 94 in te* *Rein-*
hardt | saeuitia est A₂E₁M₃ || 95 aptanda] tractanda p₂: tentanda J₄ | mouere
 E₁M₁ || 96 an mea tu F₁F₄L₁₀R₂₅: tune mea es r: tun' mea tu *Burmmanus*
 | aut uana P₅M₁ || 97-98 uerba inter refert heu et fuluas om. L₁ || 97 dura b₁H
 L₄L₆O₂O₄P₃R₂₅: dira *cett. mei*: torua F₁: dicta *Delrii cod.* || 98 fuluas ... le-
 aenas A₁F₁ulJ₃(P₅pc)C₁L₁J₄: fuluos ... leones F₁(P₅ac)F₂pcL₃E₁F₄: du-
 ras ... leenas g: seuas ... leenas O₂ || 99 cepere L₁₀ | quantum J₄ || 100 certe]
 non est F₁M₃pc: nonne est *Jeep* || 101 cernis A₁F₁gA₂BHL₄O₁δ: cernor J₃P₅
 C₁F₂L₁b₁R₂: (con)seruor J₄ || 101-102 sic contract. in L₃: dulce tibi quae in-
 clusa terror tu seua choreis || 102 terror P₅pcC₁L₁J₄L₃DP₁w: feror A₁J₃F₂pcg
 J₄ulR₂₅U: precor F₁: premor T₂mg, *Baehrens*: trahor *Parrhasii codd.* | saeua]
 festa R₅ulR₇ul: laeta *Burmmanus*

- indulges Phrygiasque etiamnum interstrepis urbes!
 quod si non omnem pepulisti pectore matrem,
 105 si tua nata, Ceres, et non me Caspia tigris
 edidit, his, oro, miseram defende cauernis
 inque superna refer. prohibent si fata reuerti,
 uel tantum uisura ueni.’
 sic fata trementes
 tendere conatur palmas. uis inproba ferri
 110 inpedit et motae somnum soluere catenae.
 obriguit uisis; gaudet non uera fuisse;
 complexu caruisse dolet. penetralibus amens
 prosilit et tali conpellat uoce Cybelen:
 ‘iam non ulterius Phrygia tellure morabor,
 115 sancta parens; reuocat tandem custodia cari
 pignoris et cunctis obiecti fraudibus anni.
 nec mihi Cyclopum quamuis exstructa caminis
 culmina fida satis. timeo ne fama latebras
 prodiderit leuiusque meum Trinacria celet
 120 depositum. terret nimium uulgata locorum
 nobilitas. aliis sedes obscurior oris
 exquirenda mihi. gemitu flammisque propinquis
 Enceladi nequeunt umbracula nostra taceri.

103 indulgens G_4V_3ac , *Jeep* | phrygiasque $J_3P_5C_1F_2L_3E_1J_1U$: phrygias $A_1F_1L_1J_4L_3BF_4H$: stigas $g?$ | etiamnum E_2 : etiamnunc $A_1J_3C_1F_2gpc?L_3$: et nunc $g?acE_1pcM_1M_3R_6pc$: uel nunc (*ante* phrygias *in* R_{13}) $F_1P_5L_1BF_3$: iam nunc $J_4DK_1L_{10}$: nunc nunc $R_{14}R_{26}$: seu nunc P_4 | interstrepis gac , *cett. mei* : instrepis $J_3C_1g?pcL_3b_1R_1R_2$: perstrepis H , *Reinhardt* || 104 omni H | pepulisti $J_3J_4L_3BDK_1R_4$: repulisti *cett. mei* | pectore F_1 , *cett. mei* : ex pectore D : e pectore $R_{11}R_{19}s$: a pectore F_1sscrL_2T || 105 tua nata $F_1L_6R_2$: tu nota $P_5F_2L_1L_3L_{10}P_1P_3w$: tu nostra A_1 : tu sancta $J_3C_1gJ_4DHT$: te nata* g_3 , *Heinsius* | parens (*cum* tu nostra) *Reinhardt* | me non M_2T : te non J_4 || 106 cauernis A_1ul , *cett. mei* : cat(h)enis $A_1gJ_4DK_1L_4R_2$ || 107 ferar J_2 || 108 *om. add. mg gma* | uel] me L_5W | tantum] tandem E_2 : tu me F_4L_6 : saltem* $J_4DK_1M_2M_3TW$ | uel uisura ueni tantum L_1 || 109 uisque O_4 || 110 soluere] mouere L_3L_{10} : excussere* $J_4b_1DE_2J_2L_{10}sscrO_1$ || 111 uisu J_4R_2 | nec A_1O_4 || 112 complexu P_5ac , *cett. mei* : amplexu $P_5pcF_2C_3L_6W$ | amens] imis $C_1F_2gC_2$: altis J_2 || 113 exsilit L_3 : de- R_{16} | Cybeben *Benileius*, *Cortius* || 115 sacra U | tandem reuocat L_{10} : reuocat nam me F_1M_3 : nam me reuocat W : matrem reuocat $R_{13}R_{16}R_{22}$ | nostri $cJ_9L_8T_3y$ || 116 cunctis] cautis R_2 : tantis A_1 : certis $F_1b_1C_2P_1W$: uariis ψ_1 || 117 non $J_4DK_1O_3$ | extructa J_4 , *cett. mei* : con- $FpcL_2L_{10}sscrR_1$: in- $L_1F_4M_2$: fabricata J_4sscrL_{10} : fundata R_2 | cauernis R_{20} || 119 leuiter- $F_1R_5R_7$ | celet A_1 , *cett. mei* : seruet $A_1ulJ_3E_1acM_3O_1W$ || 121 edes L_3 || 122 exquirenda J_4 , *cett. mei* : est querenda F_2O_1 : inquirenda J_4sscrw | mihi est $L_{10}W$ | propinqui A_2 || 123 *om. L_1* | celamina e_1V_2

125
somnia quin etiam uariis infausta figuris
saepe monent, nullusque dies non triste minatur
augurium. quotiens flauentia sarta comarum
sponte cadunt! quotiens exundat ab ubere sanguis!
larga uel inuito prorumpunt flumina uultu
inissusaeque manus mirantia pectora tundunt.
130
si buxos inflare uelim, ferale gemiscunt;
tympana si quatiam, planctus mihi tympana reddunt.
ah uereor ne quid portendant omina ueri!
ah longae nocuere morae!

‘procul inrita uenti
dicta ferant,’ subicit Cybele: ‘nec tanta Tonanti
segnities ut non pro pignore fulmina mittat.
135
i tamen et nullo turbata reuertere casu.’

haec ubi, digreditur templis. sat nulla ruenti
mobilitas: tardos queritur non ire iugales
inmeritasque mouens alterno uerbere pinnas
140
Sicaniam quaerit cum necdum absconderit Iden.
cuncta pauet speratque nihil. sic aestuat ales,
quae teneros humili fetus commiserit orno
allatura cibos, et plurima cogitat absens:

124 infausta J₃(P₅)C₁F₂gJ₄DJ₁T: infesta A₁L₃C₃F₃L₂L₁₀: infecta F₁L₁BH
P₁R₄ || 125 monent F₁C₃DG₁R₂R₆: mouent *cett. mei* | nullus- (F₂), *cett. mei*:
omnis- P₅F₂ulM₂M₃ | non] nisi A₁: mihi P₅J₁M₂M₃ || 127 exundat] exudat
F₁L₁O₃ac: exsudat L₃R₂ || 129 inissusae- F₂L₃E₁G₁pcL₂L₃: inuisae- F₁J₃P₅ac
C₁gL₁J₄ul: immissae- J₄DK₁: inuitae- A₁P₅pcL₁₀F₄ | mirantia] merentia J₃C₁
gF₄L₅O₁: lugentia U: liuentia g₃ | tempora R₁₄ | tondunt J₃F₂L₁₀: tendunt P₅:
laedunt K₄: rumpunt R₁₁ || 130 buccas W | fatale W || 131 planctum A₁DL₁₀:
gemitus R₁ || 132 (h)a(h)] at J₃: heu C₂O₁pc: heus M₁ | omina] omnia A₁P₅L₁₀:
somnia M₁W || 133 (h)a(h)A₁b₁DL₁₀M₃: hec J₃: he(e) P₅C₁g²acL₁L₃: heu
F₁F₂: ne J₄²pc: num W | nocuere] micuere L₃: tenere δ || 134 subicit] subiit
F₁P₅L₃b₁E₁J₂: subeat L₁ | ne A₁J₃C₁L₁: non J₄L₁₀P₃R₂R₄: num L₅R₁ |
tonantis M₁T || 135 sumat *Isengriniana mg* || 136 i tantum et u: i nunc et akR₃₈ |
tardata J₄DK₁ || 137 hoc R₂₅ | disgreditur F₁: de- O₁O₂acP₂ac, *Baehrens* |
templo T₂ | sat *Heinsius*: sed (set) *omnes mei*: sibi U | ruenti] uidetur F₁ (ruenti
illi *festinanter add. mg*): R₅R₇ || 138 quer. tard. L₁R₅R₇ | non ire] nunc ire T:
languere *Genitii cod. ap. Pulmannum* | iugales A₁ulF₁L₁J₄BC₃DHL₂: dracones
A₁F₁ulJ₃P₅C₁F₂gL₃A₂b₁J₁ || 139 immissas- F₇R₁₃acR₁₆R₂₂ | -que mouens]
feriens W || 140 cum] dum L₂: uerb. om. J₄ | necdum J₃P₅acC₁F₂g²L₁L₃: non-
dum A₁F₁P₅pcJ₄ac: nundumque J₄pc | absconderit J₃(C₁pc)F₂g: absconderat
DL₅: ascenderit A₁F₁P₅C₁acL₁L₃: ascenderat J₄C₃L₆P₁: liquerit *in notis Cla-*
uerius | ethnam J₄ || 141 timet L₃ || 142 quae] qui F₂²: cum L₅R₁ | ten. fet. hum.
M₄R₁₃R₁₆: fet. hum. ten. mnP₉R₁₉: fet. caros hum. r: ten. fragili fet. F₄pc |
commiserat F₂L₁O₁P₃R₅R₇: mandauerit g

ne gracilem uentus decusserit arbore nidum,
 145 ne furtum pateant homini, ne praeda colubris.
 ut domus excubiis incustodita remotis
 et resupinati neclecto cardine postes
 flebilis et tacitae species apparuit aulae,
 non expectato respectu cladis amictus
 150 conscidit et fractas cum crine auellit aristas.
 haeserunt lacrimae, nec uox aut spiritus oris
 redditur, atque imis uibrat tremor ossa medullis.
 succidui titubant gressus; foribusque reclusis,
 dum uacuas sedes et desolata pererrat
 155 atria, semirutas confuso stamine telas
 atque interceptas agnoscit pectinis artes.
 diuinus perit ille labor, spatiumque relictum
 audax sacrilego supplebat aranea textu.
 nec deflet plangitue malum; tantum oscula telae
 160 figit et abrumpit mutas in fila querellas;
 adritosque manu radios proiectaque pensa
 cunctaque uirgineo sparsa oblectamina ludo
 ceu natam pressat gremio; castumque cubile

144 gracili J₃C₁gE₂O₂pcR₃ : fragilem A₁C₃L₁₀O₄P₂ | nidum . . . uentus O₂P₂ |
 decusserit aF₆R₁₆R₁₉R₃₈Y₂ : dis- omnes mei || 145 ne¹ F₁pc, cett. mei : neu L₁₀ :
 nec P₅ | furtum pateant hom. BM₃acw : furtum pateat hom. F₁P₅M₃pcO₄
 R₄W : furtum iaceant hom.* (C₁), cett. mei : furtum iaceat hom. F₄K₁M₂P₁ :
 pateat hom. furtum H : furtum fiant hom. L₆L₁₀O₂P₂R₅R₇ : fiant hom. furtum
 ψ₁ : iaceant hom. furtum R₂₀ : pateat furtum hom. U | ne²] neu L₁₀M₂ :
 nec C₁ || 147 cardine J₄, cett. mei : limine F₂J₄sscr || 148 facies R₁U || 149 ex-
 spectatae g₂R₂₀, Clauerius | amictum a || 150 euellit b₁L₆R₄ : re- F₁F₂J₂L₅
 M₁R₁δ : repellit O₃ul || 151 non F₂R₁ | uox aut (L₁), cett. mei : uox nec A₁F₁
 L₃b₁G₁R₂₅ : uox non F₂ | ori J₂O₃pcO₄M₃pcW || 152 atque imis] ex imis Isen-
 griniana mg : ac totis L₆ | tremor P₅F₂pcL₁J₄L₃A₂C₃DG₁ : timor A₁F₁J₃C₁
 F₂acb, J₁ || 153 gressus titubant R₂₀ : trepidant gressus gloss. in R₅R₇ || 154 cum
 F₂R₄ | hedes R₁ || 156 interceptas J₄, cett. mei : interruptas F₁J₄sscrF₄L₅W :
 intermissas ul in R₅R₇ | agnouit F₂b₁C₂R₂₅Tδ : cognoscit F₁L₃ : cognouit ψ₁ ||
 159 nec deflet J₃C₁F₂J₄L₃G₁L₂L₆ : haec deflet A₁F₁P₅L₁C₂L₁₀U : supleuit δ |
 plangitue P₂pc : -que omnes mei | tantum J₃C₁L₃G₁R₃R₆R₇ : tamen A₁J₄Bb₁
 E₁L₂ : tandem e₁ : tunc F₁L₁J₂R₂ : P₅F₂ incert. | telis R₂ || 160 fixit L₅ | ab-
 rumpit C₁J₂L₂M₁W : absumit Gesnerus | mutas A₁P₅L₃b₁G₁J₂P₄ : multas F₁J₃
 C₁L₁J₄A₂L₄O₁ : mixtas F₂ : maestas e₁g₃R₁₃R₂₀ | in fila] per fila M₁ : in uerba
 F₇R₁₃R₂₂ : in fine F₁₅ || 161 adritos- A₁J₃P₅C₁b₁E₁J₂P₄ : astrictos- F₁L₁L₃C₃
 DF₃G₁R₂ : atrictos- F₂J₄ : attractos- L₅W || 162 uirginei . . . ludi Heinsius
 163 pressat gr. J₃C₁L₁L₃BC₂R₅ : gr. pressat R₂₅ : prensat gr. F₂ : prensat gr. P₁ :
 pressit gr. A₁F₁P₅J₄HL₄U : gr. pressit L₂L₅R₁ | castum- J₃C₁L₁J₄b₁HL₁₀ :
 carum- A₁F₁P₅F₂L₃F₃O₁

DE RAPTIV PROSERPINA LIBER TERTIVS

- desertosque toros et sicubi sederat olim
 165 perlegit: attonitus stabulo ceu pastor inani,
 cui pecus aut rabies Poenorum inopina leonum
 aut populatrices infestauere cateruae;
 serus at ille redit uastataque pascua lustrans
 non responsuros ciet inploratque iuuenos.
 170 atque ibi secreta tectorum in parte iacentem
 conspicit Electram, natae quae sedula nutrix
 Oceani priscas inter notissima Nymphas.
 par Cereri pietas: haec post cunabula dulci
 ferre sinu summoque Ioui deducere paruam
 175 sueuerat et genibus ludentem aptare paternis;
 haec comes, haec custos, haec proxima mater haberi.
 tum laceras effusa comas et puluere canos
 sordida sidereae raptus lugebat alumnae.
 hanc adgressa Ceres, postquam suspiria tandem
 180 laxauit frenosque dolor: 'quod cernimus' inquit
 'excidium? cui praeda feror? regnatne maritus
 an caelum Titanes habent? quae talia uiuo
 ausa Tonante manus? rupitne Typhoea ceruix
 Inarimen? fractane iugi conpage Veseui
 185 Alcyoneus Tyrrhena pedes per stagna cucurrit?
 an uicina mihi quassatis faucibus Aetna
 protulit Enceladum? nostros an forte penates

164 toros sedesque ubi uel locos sellasque ubi Reinhardt | sederit A₂ | olim] ante L₆: illa A₂J₁O₄P₃ || 165 ceu] seu P₅: sic A₂J₁O₄P₃ || 166 cui] cum C₂E₁ R₅R₇TU: quem J₄K₁L₆ | lupus J₄C₂G₁K₁L₆ | luporum K₁O₂P₂ || 167 cateruae] cauerne L₁: carine L₃ || 168 serus at ille P₅ac(F₂)J₄A₂DE₁HR₄: serus ad illa P₅pc(L₃), cett. mei: serius ille M₂ | pabula M₁ | mirans G₁ac || 169 nec F₄ L₂R₁ | uocat L₆ || 170 utque K₄ | ibi A₁L₁L₃: ubi J₃P₅C₁J₄: ita F₁: in L₄T: haec F₂ | tect. secr. F₁ | in om. O₁O₂P₂ | latentem A₁L₁₀O₄R₁ || 171 aspicit J₄b₁K₁UW: re- M₃ | quae natae F₁L₆O₄ || 174 manu A₁ || 175 parentis J₂O₁ || 176 mater] semper R₁: matris Baehrens | habetur Hδ || 177 tum (tunc)] nunc M₁O₁O₃: sed L₃ | lac. eff. comas J₃C₁J₄: lac. eff. genas F₁P₅F₂L₁A₂: lac. diffusa comas A₁L₁₀: lac. confusa comas F₄: lac. infusa genas L₃: effusa genas lac. P₄: lacrimas eff. genas O₁R₅: lacrimis eff. genas r: laceras per(uel af- uel suf-)fusa genas uel lacrimis offusa genas Heinsius | cano BJ₂O₂R₁: crines HO₁ || 178 raptum M₁H | deflebat H || 179 affata R₁₃R₁₆R₂₂ || 180 lassauit L₆ | frenos- P₅ul(L₁), cett. mei: fletus- F₁HL₂w: fletum- e₁: fremitus- P₅O₁U | quid J₄R₂ || 181 exitium C₃W | feror] ferox A₁P₅E₂acP₄: ceres L₃ | regnat-] uiuit- A₂E₂O₁: uerb. om. L₁ || 183 rumpit- . . . ceruix F₂: ceruix- . . . rupit F₁₀hV₃ || 184 ruptane cL₈T₃ || 185 per stagna . . . tyrrhena J₄E₂J₁K₁L₆L₁₀P₃R₂ | recurrit L₆ || 186 aut L₁R₃ | discussis e₁V₂V₃ | faucibus] fascibus L₃: ignibus A₁DL₁₀M₃O₄: uiribus J₄ | enna O₁ || 187 protulit] propulit E₂: extulit R₄ | an] aut L₁₀R₂₅: a L₁ | fronte L₁

adpetiit centum Briareia turba lacertis?
 heu ubi nunc, ubi nata mihi? quo mille ministrae?
 190 quo Cyane? uolucres quae uis Sirenas abegit?
 haecine uestra fides? sic fas aliena tueri
 pignora?'
 contremuit nutrix, maerorque pudori
 cessit et aspectus miserae non ferre parentis
 emptum morte uelit, longumque inmotam moratur
 195 auctorem dubium certumque expromere funus.
 uix tamen haec: 'acies utinam uaesana Gigantum
 hanc dederit cladem! leuius communia tangunt.
 sed diuae, multoque minus quod rere, sorores
 in nostras nimium coniurauere ruinas.
 200 insidias superum, cognatae uulnera cernis
 inuidiae. Phlegra nobis infensior aether!
 florebat tranquilla domus; nec limina uirgo
 linquere nec uirides audebat uisere saltus
 praeceptis obstricta tuis. telae labor illi;
 205 Sirenes requies; sermonum gratia mecum,
 mecum somnus erat cautique per atria ludi:
 cum subito (dubium quonam monstrante latebras
 rescierit) Cytherea uenit suspectaque nobis
 ne foret, hinc Phoebe comites hinc Pallada iunxit.

189 heu $P_5C_1C_3DG_1L_2R_{25}$: heus *cett. mei* | ubi nunc ubi nata F_2 : ubi nunc est
 nata *cett. mei* : ubi nunc es nata $O_2P_2R_2$: ubi nata mihi nunc est HR_1 : ubi nunc
 nunc nata mea est $R_{38}Y_2$ || 190 quae uis uol. M_1 || 191 sit fas L_3 : fas est δ ||
 192 timori J_4b_1 || 193 cessit $A_1P_5J_4J_2O_1U$: cedit *cett. mei* | aspectum L_6M_2pc
 M_3pc | nec R_{25} || 195 'hic uersus aberat a uet. codice' Clauerius | auctorem P_5F_2
 $L_1J_4L_3$: actorem $A_1J_3C_1P_3R_2$: raptorem $F_1C_3H\delta$ | certumue P_2ul | exponere
 $L_3J_2L_6U$ || 196 uix tandem R_2 : uix tantum ru || 197 cladem dederit $J_3C_1C_2L_4W$:
 dederint cladem R_2 : dederit sortem $D?M_3$ | tangunt A_1ul , *cett. mei* : laedunt
 $A_1M_3P_2W$: tangant *Heinsius* || 198 quod $A_1J_3P_5acC_1F_2J_4$: quam $F_1P_5pcL_3$
 L_{10} : quas aR_{38} : que L_1 || 199 in uestras L_6 | conspirauere L_5W | querelas C_1 ||
 200 cognatae $C_1F_2L_3E_1G_1HJ_2L_3R_1R_{25}$: cognataque $A_1F_1J_3P_5J_4Bb_1F_3R_2$: co-
 gnata L_1 | sentis $ae, hR_{38}V_2V_3$ || 201 infensior $J_3P_5C_1F_2J_4A_2E_2L_5M_1$: infestior*
 $BC_3J_2pcL_2L_{10}R_1pcU$: incensior $A_1F_1L_1b_1E_1J_1J_2acP_4T$: offensior O_4 : -que no-
 centior L_3 | aer O_1 || 202 nec] non e_1g_2 : nunc L_1 || 203 cernere M_3 | siluas ak ||
 204 obstricta $J_3C_1F_2J_4L_3E_1L_4Tw$: astricta $L_{10}R_5R_7$: obstructa $A_1F_1P_5maL_1$
 F_4HJ_1 : instructa $C_3L_6O_4$ | tuis] suis L_1 : meis E_1 || 206 mecum] nec non M_1 |
 cauti- $A_1ulJ_3L_1J_4L_3E_1F_3$: capti- C_1 : tanti- $J_2O_1R_1ac\delta ac$: cuncti- F_2 : taciti-
 $A_1L_{10}\delta pc$: casti- $F_1HK_1L_6M_3$: grati- L_5W : soliti- P_5 || 207 dubium est quonam
 $F_1b_1F_2sscrHL_{10}$: quonam dubium L_3 | latebras] latentem R_{16} : latentes R_{13} ||
 208 praescierit $A_1F_1P_5L_3C_2HL_{10}P_1$ || 209 comites] socias $R_{14}R_{26}$ | iunxit (F_1),
cett. mei : duxit $C_1C_3F_3L_4pcM_1R_4$: sumpsit R_2

DE RAPTV PROSERPINAЕ LIBER TERTIVS

- 210 protinus effuso laetam se fingere risu
nec semel amplecti nomenque iterare sororis
et dura de matre queri, quae tale recessu
maluerit damnare decus uetitamque dearum
colloquio patriis procul amandauerit astris.
215 nostra rudis gaudere malis et nectare largo
instaurare dapes. nunc arma habitumque Dianae
induitur digitisque attemptat mollibus arcum,
nunc crinita iubis galeam laudante Minerua
inplet et ingentem clipeum gestare laborat.
220 prima Venus campos Aetnaeaeque rura maligno
ingerit adfatu. uicinos callida flores
ingeminat meritumque loci uelut inscia quaerit
nec credit quod bruma rosas innoxia seruet,
quod gelidi rubeant alieno germine menses
225 uerna nec iratum timeant uirgulta Booten.
dum loca miratur, studio dum flagrat eundi,
persuadet; teneris heu lubrica moribus aetas!
quos ego nequiquam planctus, quas inrita fudi
ore preces! ruit illa tamen confisa sororum
230 praesidio; famulae longo post ordine Nymphae.
itur in aeterno uestitos gramine colles
et prima sub luce legunt, cum rore serenus
alget ager sparsosque bibunt uiolaria sucos.
sed postquam medio sol altior institit axi,

210 se letam $b_1 L_2$ | lusu r || 213 maluerat R_2 | uetito- $* C_2 R_2$, *Isengriniana mg* |
dearum $F_1 ul$, *cett. mei* : deorum $F_1 P_5 F_4 HL_{10} R_5 R_6 R_7$ || 214 colloquio $A_1 P_5$, *cett.*
mei : alloquio *sscr in* $A_1 P_5$ | patriis $A_1 P_5 C_1 F_2 L_3 b_1 E_1 L_5 R_2$: patris $F_1 J_3 L_1 J_4 C_2$
 $F_3 U$: procul a L_{10} | procul amandauerit (em-) $A_2 b_1 G_1 ? J_1 P_3 P_4$: procul est manda-
dauerit F_1 : procul amandauerat (em-) $P_5 L_1 L_3 C_2 E_1 F_3 R_2$: -que procul manda-
uerit $J_3 \delta$: -que procul mandauerat $A_1 F_2 pc$: procul absentauerit $* K_1 L_{10} ul M_3 O_4 R_1$:
procul absentauerat $P_5 mg J_4 L_6 O_1 R_4$: patriis mandauerit L_{10} | astris A_1 , *cett. mei* :
austris δ : horis $A_1 ul K_1 L_{10} ul$ || 215 nostra] illa L_3 | longo $J_4 L_3 \delta$ || 216 arcum-
que J_2 || 217 digitis (*om.* -que) $J_4 b_1 K_1 L_5 R_{25} W$ | attemptat (-tent-) obtentat
 $J_3 (C_1)$: aptauit $C_2 L_5 R_5 R_7 W$: aptatur *Heinsius* || 218 laudante] ludente r : gau-
dente p_1 || 220 henneaque O_1 || 221 adfatu (aff-) $J_3 pc ? F_2 (J_4) BJ_1 O_3 pc R_2$: afflatu
 $J_3 ac ? J_4 ul$, *cett. mei* || 222 ceu nescia e_1 || 223 non A_1 | credat δ | seruat $R_1 ac \delta$:
querit J_3 || 224 germine $A_1 ul F_1 J_3 C_1 L_3$: gramine $A_1 P_5 F_2 L_1 J_4 \delta$ || 225 ingratum
 ψ_1 || 227 hec J_4 | motibus *Burmamnus* || 228 gemitus $O_3 ul W$ || 229 abit R_2 ||
230 Nymphae] tendunt r || 231 intrat R_2 | colles F_1 , *cett. mei* : montes F_3 : campos
 $F_1 ul J_3 b_1 R_3 R_{25} W$ || 232 legit R_{10} | dum R_1 | sereno r || 233 albet $* 'quidam codi-$
ces habent' Parrhasius || 234 institit altior C_2 , *Isengriniana mg* : altior (-ius $R_{14} R_{26}$)
exstitit $A_1 J_4 L_{10} O_2 P_2 \delta$: exstitit altior W : astitit altior b_1 | axi $J_3 C_1 F_2 L_1 L_3$
 $A_2 E_1$: axe $A_1 F_1 P_5 J_4 L_4 L_{10} O_1$: orbi R_2 : orbe $J_5 O_5 O_6 P_8 QV_2 V_3$

235 ecce polum nox foeda rapit tremefactaque nutat
insula cornipedum pulsu strepituque rotarum.
nosse nec aurigam licuit: seu mortifer ille
seu mors ipsa fuit. liuor permanat in herbas;
deficiunt riui; squalent rubigine prata
240 et nihil adflatum uiuit: pallere ligustra,
expirare rosas, decrescere lilia uidi.
ut rauco reduces tractu detorsit habenas,
nox sua prosequitur currum, lux redditur orbi.
Persephone nusquam. uoto rediere peracto
245 nec mansere deae. mediis inuenimus aruis
exanimem Cyanen: ceruix redimita iacebat
et caligantes marcebant fronte coronae.
adgredimur subito, casus scitamus eriles
(nam propior cladi steterat): qui uultus equorum?
250 quis regat? illa nihil, tacito sed laesa ueneno
soluitur in laticem: subrepens crinibus umor
liquitur in roremque pedes et brachia manant
nostraque mox lambit uestigia perspicuus fons.
discedunt aliae; rapidis Acheloides alis

235 foeda] atra $J_4 F_4 K_1 P_1$: alta D | rapit] tegit K_4 : subit G_3 | -que mutat C_2
 $L_2 R_3 R_5 R_6 ac R_{25}$: -que mugit ψ_1 : remugit O_1 || 236 pulsu strepitu- $b_1 W$: stre-
pitu pulsu- cett. mei: cursu strepitu- A_2 : strepitu cursu- $J_4 K_1$: fremitu pulsu- e_2 ||
237 letifer C_1 | ipse $a F_6 k R_{38} Y_2$: aestus *Clauarius* || 238 om. add. mg A_1 | illa
 $F_1 P_5 L_1 C_2 R_{25} T$ | luror laudat *Parrhasius* | permanat] permansit $D? K_1 M_1$: per-
uenit *Clauarius* | herbis $b_1 K_1 M_1$ || 240 nihil $A_1 P_5 J_4 L_3 D F_3$: nil cett. mei, b_1
 $C_2 E_2$ | afflatu $A_1 J_4 J_2 K_1 L_2 R_1 U$: affectum R_3 | uiruit R_{13} || 241 decrescere A_1 ,
cett. mei: liuescere $P_2 ul$: marcescere $A_1 ul L_{10} pc Upc$, Koch: arescere uel flauescere
Heinsius || 242 rauco red. tractu (L_1), cett. mei: red. rauco tractu $J_4 E_2 K_1$: rauco
tractu red. $P_5 O_1$ | distorsit C_1 : detorquet R_5 : deduxit L_2 : detraxit $G_2 O_5 O_6 P_8$ ||
243 persequitur $P_5 L_6 O_2 P_2$: sub- R_1 | currus $R_5 R_7$ || 244 nusquam est $K_1 M_1 W$:
est nusquam L_5 : numquam L_1 : numquam est J_4 : nulla est $G_2 G_3 G_4 J_9 n Q$ | risere
Burmennus || 245 aruis] agris ψ_1 : undis A_2 || 247 fronte $F_1 pc P_5 ac$, cett. mei:
fronde $P_5 pc P_2$: forte L_1 || 248 subito $J_3 C_1 J_4 b_1 K_1 R_{25}$: subitae $R_7 ul$: tacitae
 $A_1 F_1 P_5 F_2 L_1 L_3 F_3 L_{10} R_2$: taciti $G_1 O_3 R_6$: tacitam $M_5 O_1$: propior $A_2 P_3$: subitos
Burmennus | casus $J_3 F_2 L_3 b_1 L_5 R_6 ac \delta$: casusque $A_1 F_1 P_5 C_1 J_4 E_1 L_{10}$: et cas-
sus U , *Clauarius*: casum L_1 | scitamus F_1 : citamus F_2 : citamus $P_5 L_1$: scrutamur
Isengriniana mg | erilem L_1 || 249 propior (propior $J_3 J_4 L_3$) cl. stet.] stet. prop.
cl. ψ_1 : cl. prop. stet. W : prop. stet. cl. M_1 : prop. cl. fuerat R_{25} : prop. pesti stet.
 $g_2 g_3$ | qui $C_1 L_1 E_1 F_4 G_1 R_{25}$: quis cett. mei || 250 qui $L_1 E_2 F_3 R_3 R_{25}$ | ista R_{20} |
laesa] lapsa $J_4 DE_2 pc$: laesa $E_2 ac P_4$ | dolore b_1 || 251 latices O_3 | subrepens
Hall: subrepit $F_1 J_3 C_1 (F_2) L_3 E_1 L_5 R_{25}$: subrepsit $A_1 P_5 L_1 J_4 B F_5 H$ || 252 manus
et $C_2 R_1$ || 253 prospicius $F_2 \delta$: perpetuus L_4 || 254 diffugiunt H | reliquae J_2 |
rapidisque $V_2 V_3$

DE RAPTIV PROSERPINAЕ LIBER TERTIVS

- 255 sublatae Siculi latus obsedere Pelori
accensaeque malo iam non inpune canoras
in pestem uertere lyras: uox blanda carinas
alligat; audito frenantur carmine remi.
sola domi luctu senium tractura relinquitur.
260 haeret adhuc suspensa Ceres et singula demens
ceu nondum transacta timet; mox lumina torquens
ultro ad caelicolas furiato pectore fertur.
arduus Hyrcana quatitur sic matre Niphates,
cuius Achaemenio regi ludibria natos
265 auexit tremebundus eques; premit illa marito
mobilior Zephyro totamque uirentibus iram
dispergit maculis iamiamque hausura profundo
ore uirum uitreae tardatur imagine formae.
haud aliter toto genetrix bacchatur Olympo
270 'reddite' uociferans: 'non me uagus edidit amnis;
non Dryadum de plebe sumus; turrita Cybele
me quoque Saturno genuit. quo iura deorum,
quo leges cecidere poli? quid uiuere recte
proderit? en audet noti Cytherea pudoris
275 ostentare suos post Lemnia uincula uultus?
hos animos bonus ille sopor castumque cubile
praebuit? amplexus hoc promeruer pudici?
nec mirum si turpe nihil post talia ducit.
quid uos expertes thalami? tantumne relictus

255 caput $e_1 hV_2$ | obsedere] inuasere F_{14} : insedere *Heinsius* || 256 canoras] so-
noras $\psi_1 ul$: canoram L_5 || 257 liram L_5 || 258 obligat $J_4 R_2$ || 259 domi $F_2 pc, cett.$
mei: domo $F_2 ac R_4$ | senium luctu $g_3 J_9 \psi_1$: luctus senium J_3 : senium luctus $F_2 J_1 U$ ||
260 meret L_4 || 261 ceu numquam J_2 | fulmina (*cum* uultu 262) *Buecheler* | tor-
quet ψ_1 || 262 ultro $b_1 J_2$: uultu *omnes mei*: multum *Uul, Isengriniana mg*: sic
 $F_5 F_{10} F_{11} R_{11}$ | in *Isengriniana mg* | caelestes $F_5 F_{10} F_{15} hV_2$ | furiato $F_2 pc, cett.$
mei: furiali $aF_{10} F_{15} hk$: furioso U : furibundo L_6 | fertur $J_4 ul, cett.$ *mei*: ferri
 $F_{14} ul$: fatur J_4 || 263 ceu *Schraderus* || 265 auexit $b_1 DE_2 G_1 J_2 R_5 R_{25}$: aduexit
 $J_4^? ac, cett.$ *mei*: adduxit ($J_4 pc$) $F_4 L_5 O_1 W$: auertit p_2 | premit *Heinsius*: fremit
omnes mei: furit $A_2 M_1 P_3$ | ista $L_7 R_{14} ac R_{26}$ || 266 tantamque $b_1 R_3$ || 267 dis-
pergit $J_3 C_2 F_2 b_1 F_4 L_6$: dispersit *cett.* *mei*: aspersit $A_2 J_1$ | iamiam- *Clauertius*:
nimium- *cett.* *mei*: uiuum- $A_1 P_5 sscr L_{10} R_5 R_7$: timidum- P_5 , *Heinsius*: inhiat-
Isengriniana mg | hausura $A_1 F_1 F_2 b_1 L_2 L_{10}$: haustura *cett.* *mei* || 269 genetrix
toto bacchatur J_4 : toto bachatur mater J_1 || 270 nec $F_1 O_3 ac$ || 271 nec $L_5 L_{10}$ |
Cybebe *Bentleius, Cortius* || 273 cec. poli leges M_1 : leges abiere poli $J_4 K_1$: leges
cessere poli *Heinsius* || 274 profuit L_6 || 276 bonus ille sopor A_1 , *cett.* *mei*: bonus
ipse sopor $E_1 O_1$: bonus iste sopor C_2 : bonus ille pudor $A_1 ul$: sopor ille bonus H :
dedit ille sopor R_1 || 278 non $C_2 L_{10}$ | mirum est L_{10} || 279 uos $F_1 J_3 P_5 C_1 J_4$: nos
 $A_1 F_2 L_1 L_3 Z pc$

280 uirginitatis honos, tantum mutata uoluntas?
iam Veneri iunctae sociis raptoribus itis?
o templis Scythiae atque hominem sitientibus aris
utraq̃ue digna coli! tanti quae causa furoris?
285 quam mea uel tenui dicto Proserpina laesit?
scilicet aut caris pepulit te, Delia, siluis
aut tibi commissas rapuit, Tritonia, pugnas!
an grauis eloquio? uestros an forte petebat
inportuna choros? atqui Trinacria longe,
esset ne uobis oneri, deserta colebat.
290 quid latuisse iuuat? rabiem liuoris acerbi
nulla potest placare quies.
his increpat omnes
uocibus. ast illae — prohibet sententia patris —
aut reticent aut nosse negant responsaque matri
dant lacrimas. quid agat? rursum se uicta remittit
295 inque humiles delapsa preces: 'ignoscite si quid
intumuit pietas, si quid flagrantius actum
quam miseros decuit. supplex deiectaque uestris
aduoluo genibus. liceat cognoscere sortem,
hoc tantum, liceat certos habuisse dolores.
300 scire peto quae forma mali; quamcumque dedistis

280 honos $A_1 ul J_3 P_5 J_2 J_4$: honor $A_1 F_1 L_2$ | uoluptas $L_5 M_1$ || 281 iam] nam A_1 : ipsa J_2 | ueneris $F_{15} g_2 g_3 h P_7 ac$ | sociis iunctae $J_4 K_1$: et sociis iunctae $G_2 G_4 O_5$ | O_6 : iunctae, sociae *Baehrens* | estis *Jeep* || 282 o] in $L_5 M_3 W$ | hominum P_5 , *Heinsius*: homines $ae_2 k R_{38}$, *Jeep* | aruis e_2 || 284 quam $J_3 pc$, *cett. mei*: quem $J_3 ac$: quo H | tenui dicto $F_1 L_2 R_5 R_7 UpcV$: dicto tenui *cett. mei*: digito tenui Uac : tenui digito *Reinhardt* | laesit $P_5 pc$, *cett. mei*: ledit $L_5 L_6$ || 285 aut $F_1 J_3 P_5 L_2$: an $A_1 C_3 L_{10}?$ ut J_2 : a T_2 : ex ak : hec J_4 : haut $A_1 ul$ || 286 permissas e_2 || 287 om. J_2 | an¹ $J_4 K_1 L_5 L_6 TVW$: aut $A_1 F_1 J_3 P_5 L_2 L_{10}$ | alloquio t , *Vicetina* | an²] aut $L_{10} R_1$ || 288 atqui $P_5 D?$: at quid $W?$: at quin *cett. mei*: an quin L_{10} : atque L_2 : atque hinc $R_1 T$ | trinacrida m , *Birt* || 291 quies $A_1 F_1 J_3 P_5 L_2$: dies $A_1 ul J_4 K_1 L_6 L_{10}$: deos J_2 | improbat r | omnes] amens L_2 (*ut opinor*), *Birt olim*: ambas $ak R_{13} R_{16} R_{38}$ || 291—292 uocibus ... / increpat W || 292 illae $F_1 J_3 P_5 J_4 L_{10}$: illas $A_1 J_2 M_1 Usser V$: illa L_2 : iste R_5 | sententia $A_1 ul F_1 P_5 J_2 L_2 UW$: reuerentia $A_1 J_3 J_4 L_6 L_{10} V$ || 293 scire L_2 || 294 rursum $J_2 HL_5 L_6 M_3 pc W$: risum L_2 : rursus $A_1 F_1 J_3 P_5 J_4 L_{10} U$ || 295 delapsa $J_3 R_5 R_7$: dilapsa $A_1 J_2 L_2 DL_{10} VW$: demissa $F_1 J_4 K_1 M_1 R_1 T$: deuecta P_5 || 296 actum $F_1 J_3 J_4 K_1 M_2 R_1 U$: actum est $A_1 P_5 J_2 L_2? L_5 L_6 L_{10}$ || 297 miseros decuit $A_1 F_1 J_3 P_5 J_2 C_3 U$: decuit miseros $L_{10} R_1? ac$: miseras decuit DHM_2 : decuit miseras $J_4 K_1 L_6 R_5 R_7$: miseram decuit $L_2 L_5 VW$: decuit miseram $M_1 R_1 pc$: deceat miseras T | deiecta- *Isengriniana mg*: miseranda- *cett. mei*: ueneranda- L_2 || 298 pedibus W || 299 nouisse H | dolores $A_1 F_1 P_5 ul J_2 L_2 L_{10}$: furores $J_3 P_5 J_4 O_4 R_1$: timores R_{20} || 300 uelim $M_1 W$ | quamcumque] quantamque J_2 : quaecumque H : cuicumque $F_{10} F_{11} h$: quodcumque (*cum dedistis et fortunae*) *Heinsius* | dedisti R_1 : uidistis J_2 : tulistis $A_1 L_{10}$: daturae *Heinsius*

DE RAPTIV PROSERPINA LIBER TERTIVS

fortunam, sit nota, feram fatumque putabo,
 non scelus. aspectum, precor, indulgete parenti;
 non repetam. quaesita manu securus habeto,
 quisquis es; adfirmo praedam; desiste uereri.
 305 quod si nos aliquo praeuenit foedere raptor,
 tu certe, Latona, refer; confessa Diana
 forte tibi. nosti quid sit Lucina, quis horror
 pro genitis et quantus amor, partusque tulisti
 tu geminos; haec una mihi. sic crine fruaris
 310 semper Apollineo, sic me felicior aeuum
 mater agas. largis nunc imbribus ora madescunt;
 quid tantum dignum fleri dignumque taceri?
 ei mihi, discedunt omnes! quid uana moraris
 ulterius? non bella palam caelestia sentis?
 315 quin potius natam pelago terrisque requiris?
 accingar lustrare diem, per-deuia rerum
 indefessa ferar. nulla cessabitur hora,
 non requies, non somnus erit, dum pignus ademptum
 inueniam, gremio quamuis mergatur Hiberæ
 320 Tethyos et rubro iaceat uallata profundo.
 non Rheni glacies, non me Rhiphaea tenebunt
 frigora, non dubio Syrtis cunctabitur aestu.
 stat fines penetrare Noti Boreaeque niuaalem

301 fortunae $F_1 J_3 J_4 T W$ | si H , *Clauerius* | nota] tota L_{10} : rapta $J_4 K_1$ || 303 re-
 peto J_3 || 305 nos $F_1 P_5 J_2 K_1 L_{10} M_1 R_5 R_7$: uos $A_1 J_3 J_4 L_2 C_3 D H U V$ | foedere
 $A_1 ul$, *cett. mei*: munere $A_1 J_4 L_{10} P_1 ma T$ || 306 tu saltem $L_2 K_1 L_5 T W$ | confessa]
 commissa J_2 : nam fassa U | diana est $mp_1 Q V_3$ || 307 tibi est $L_{10} M_1 O_4 W$ | nosti]
 tu scis L_2 | quid horror $J_3 L_2 U W$: quid horres J_2 : timor quis $C_3 L_6 O_4$: timorque
 $G_4 n O_5 O_6 P_8 r$ || 309 mihi est $e L_8 T_3$ || 310 tu felicius $D^? M_3$ || 311 nunc $A_1 C_3 L_5$
 $L_{10} O_4$: tunc *cett. mei* | imbribus A_1 , *cett. mei*: fletibus $A_1 sscr$ | uerba largis tunc
 imbribus ora madescunt *interpolata putat Baehrens, extra Cereris orationem locant*
Gesnerus, Birt, Koch || 312 'hunc uersum non habuit uet. liber' *Clauerius. suspectum*
habuerunt Barthius, Heinsius, deleuit Jeep | tantum est $D^? M_3 ac O_4$: tanto R_{20} :
 tamen L_2 : tamen est $C_3 M_3 pc O_4$: tandem *Heinsius* | dignum est $L_2 K_1$: indi-
 gnum J_2 | fleri] fieri $U W$: fletu $R_1 ac$: flere est P_7 : ueri (*ante dignum*) L_2 | tace-
 re P_7 : fateri $U ul$: timeri P_5 || 313 hei $A_1 F_1 J_3 L_{10} T$, *quod nunc corrigendum puto*:
 heu $P_5 sscr J_2 J_4 L_2$: ha P_5 || 314 non $F_1 J_3 J_4 L_2$: num $A_1 ul P_5 L_{10} U W$: nam A_1
 $J_2^? C_3$: nunc R_1 | cernis W || 315 pel. nat. terris- L_2 : nat. terris pel.- $A_1 L_{10}$: nat.
 pel. terra- T : nat. terra pel.- R_{20} | requiras $K_1 L_6 R_1 ac$: -am $R_1 pc$ || 318 non¹]
 nec e_1 | non²] nec $L_2 M_1 w$ || 319 hiberæ $A_1 J_2 (J_4) L_{10}$: hiberno $P_9 R_{20}$: hiberne F_1 :
 (h)iberno $P_5 J_2 L_2$ || 320 tethyos (-ios $L_6 M_2$) $f_1 J_9$: thetios *cett. mei*: tethidis P_5 |
 aut L_2 | rubro $J_4 pc$, *cett. mei*: rubeo $J_4 ac$ | lateat DM_3 | uelata $C_3 M_1 M_3 O_4$ ||
 321 non¹] nec $J_2 M_2 V w$ | glacies r(h)eni DM_3 | non²] nec $J_2 HM_2 U V w$ || 322 nec
 $A_1 J_2 DL_{10} R_5 R_7 U$ | syrtis dubio L_2 || 323 fines $J_4 K_1 L_6 P_1 ma R_1$: -em *cett. mei*

325 uestigare domum; primo calcabitur Atlans
occasu facibusque meis lucebit Hydaspes.
inpius errantem uideat per rura, per urbes
Iuppiter; extincta satietur paelice Iuno.
insultate mihi, caelo regnate superbi,
ducite praeclarum Cereris de stirpe triumphum.’
330 haec fatur notaeque iugis inlabitur Aetnae
noctiuago taedas informatura labori.
lucus erat prope flauum Acin, quem candida praefert
saepe mari pulchroque secat Galatea natatu,
densus et innexis Aetnaea cacumina ramis
333 qua licet usque tegens. illic posuisse cruentam
aegida captiuamque pater post proelia praedam
aduexisse datur. Phlegraeis silua superbit
exuuiis totumque nemus uictoria uestit.
hic patuli rictus, hic prodigiosa Gigantum
340 tergora dependent, et adhuc crudele minantur
affixae truncis facies, inmaniaque ossa
serpentum passim cumulis exanguibus albeant,
et rigidae multo suspirant fulmine pelles;
nullaque non magni iactat se nominis arbor:
345 haec centumgemini strictos Aegaeonis enses
curuata uix fronde leuat; liuentibus illa
exultat Coei spoliis; haec arma Mimantis
sustinet; hos onerat ramos exutus Ophion.
altior at cunctis abies umbrosa que late

325 oceano J₄ || 326 castra J₄K₁P₁ma || 327 satietur] saturetur R₂₀: place-
tur J₂ || 328 superbe L₆: superni M₃: superno J₂ || 329 stirpe] prole J₂L₆: gen-
te M₁ || 330 sic J₄K₁ | notis- A₁L₂C₃L₁₀O₄U | allabitur H: di- P₅ || 331 monti-
uago k | informatura F₁J₃L₂HL₅M₂W: inflammatura A₁P₅(J₂)J₄L₆L₁₀P₁maV:
instauratura R₁T || 332 ab hoc uersu lib. quart. incipere censet Jeep | flauum *Sale-
tani cod. ap. Clauerium*: flumen omnes quotquot uidi codd. | quem J₃M₁M₃UVW,
Saletani cod.: quod cett. mei | profert F₁P₅HM₂ || 333 natatu] notauit P₅: meatu
g₂g₃T₂ || 334 siluis A₁J₃L₂HL₁₀R₁R₇V || 335 libet A₁L₂C₃DM₃ || 336 pa-
trem R₁₆ || 337 aduexisse] ad(d)uxisse DL₁₀M₃R₅R₇V: eduxisse C₃ || 339 hic¹
J₄pc, cett. mei: hinc F₁T: sunt L₁₀ | hic² J₄DK₁L₆M₁W: et cett. mei || 340 ter-
gora] tegmina R₂₉: corpora P₅ || 341 fac. trunc. J₄DHK₁M₃T || 342 ardent R₅ ||
343 multum J₂: merito T | respirant P₇T₃pc | fulmine] flumine P₅J₄: flamine O₄ ||
344 magni se iactat A₁C₃L₁₀: iactat magna se J₂ | arbos F₁ || 345 fractos* cL₈
T₂T₃ || 346 fronte J₃J₄L₂K₁R₅R₇ | gerit J₂ || 347 Coei *alii codices* ap. *Par-
rhasium*: cac(h)i codd. quotquot noui fere omnes: zanceli G₄P₈, *Parrhasius*: Rhoeti
Heinsius || 348 ramos onerat K₄: ornat ramos eV₃ | exustus F₁R₅: extinctus ψ₁:
uerb. spat. rel. om. L₂ || 349 ast P₅sscr: ut F₁: hi(i)s L₂L₆M₁ | abies cunctis W

350 ipsius Enceladi fumantia gestat opima,
summi terrigenum regis, caderetque grauata
pondere, ni lassam fulciret proxima quercus.
inde timor numenque loco, nemorisque senectae
parcitur, aetheriisque nefas nocuisse tropaeis.
355 pascere nullus oues nec robora laedere Cyclops
audet et ipse fugit sacra Polyphemus ab umbra.
non tamen hoc tardata Ceres. accenditur ultro
religione loci uibratque infesta securim
(ipsum etiam petit ira Iouem); succidere pinus
360 aut magis enodes dubitat prosternere cedros,
exploratque habiles truncos rectique tenorem
stipitis et certo pertemptat braccia nisu.
sic, qui uecturus longinqua per aequora merces
molitur tellure ratem uitamque procellis
365 obiectare parat, fagos metitur et alnos
et uarium rudibus siluis accommodat usum:
quae longa est, tumidis praebebit cornua uelis;
quae fortis, malo potior; quae lenta, fauebit
remigio; stagni patiens aptanda carinae.

350 gessit O_1 || 352 lassam $F_1 J_3 H R_1 W w$: lapsam $A_1 P_5 L_2 L_5 L_6 L_{10}$: laxam J_2 :
lapsum $J_4 D K_1 O_1$: lapsus $F_{16} m R_{11} R_{17}$ | proxima $A_1 (J_2)$, *cett. mei*: maxima
 $A_1 u l R_5 R_7$ || 353 unde L_6 | tremor ψ_1 | loco est L_{10} : loci R_{13} || 354 aetheriisque
nefas $P_5 p c$, *cett. mei*: aetheriis nefas C_3 : aetheriis non fas $P_5 a c O_4$: aetheriis nec
fas $e_2 R_{20}$ | triumphis L_2 || 355 nullus pascit oues $L_6 R_1$ | ledere robora $A_1 J_2$
 $H L_{10}$: robora cedere $M_2 U V W$: robur scindere $R_5 R_7$ || 356 sacra fugit ψ_1 ||
357 nec $A_1 L_2 L_{10} O_4$ | hoc $A_1 ? J_2 ?$, *cett. mei*: hec $J_4 L_2 ?$: hinc W : est $R_5 R_7$ ||
turbata L_6 || 358 librat- D | infesta] infensa $K_4 u l$: incerta D : irata $M_2 U$ ||
359 etiam] seu *Isengriniana mg* | petit ira *Scaliger*: petitura $J_2 J_4 K_1 L_6 R_5 R_7 p c W$:
peritura $R_7 a c$, *Clauarius in notis*: feritura $A_1 F_1 J_3 P_5 H L_{10} O_1 U V$: fractura R_{29} ,
Jeep: lesura $L_2 D L_{10} u l M_3 T$: nocitura R_1 : petat ira (*cum incerta 358*) *Barthius*:
tritura *Hertel*: spretura *Baehrens*: tactura *Reinhardt*: feriatne (*cum incerta*) *Birt* |
pinos P_5 : pinum $g_2 g_3$ || 360 aut $A_1 F_1 J_3 P_5 D H U$: haut $J_2 ? L_2$: et G_4 , *Parrhasius*:
an $L_{10} u l V$, *Heinsius*: at $J_4 K_1 R_5 R_7$: ac $e_1 F_5 R_{29} s V_2$: uel F_7 | minus $a R_{38} Y_2$ |
dubitat $J_4 u l$, *cett. mei*, $C_3 L_{10} u l O_1 V$: properat $A_1 J_2 J_4 M_3 P_1 m a$: cupida est *Jeep* |
consternere r | pinus *Wac* || 361 (h)abiles $A_1 u l P_5 s s c r b$, $H L_{10} R_4 U w$: abiens $A_1 F_1$
 $J_3 F_2 g u J_4 Z$: abies $P_5 C_1 g L_1 B F_3 R_{25}$: amens L_3 : obiens *Gesnerus*: adiens *Jeep* |
rectumque $G_1 P_4 R_6 \delta$ || 362 et recto ψ_1 | pertemptat (-tent-) $F_1 J_3 P_5 C_1 L_3 Z$: prae-
temptat (-tent-) $A_1 g J_4 L_4 U$: percenset $F_2 L_1 J_1 M_2 P_3 P_4$: perlustrat A_2 | nisu *cett.*
mei: uisu $A_1 F_1 J_3 L_1 L_3$: nixu $h O_5 O_6 T_3 u V_2$ || 363 uecturus *gpc*, *cett. mei*: uectu-
ram* $P_2 p c$: ducturus δ || 366 rud. uarium sil. acc. usum M_1 : uarium rud. lignis
acc. usum δ : uarios rud. sil. acc. usus $R_{13} R_{16}$: rud. sil. uarios acc. usus R_{20} ||
367 cornua uentis $A_2 P_3$: carbasa uelis R_2 || 368 malo est M_1 : malis L_6 : clauo
 $F_1 C_1 g L_1 L_3$ || 369 remigiis M_2 | aptata H : est apta F_2 : optanda $C_2 J_2$: optata O_1 |
carine est M_3 : carinis $C_3 O_4 R_2$

370 tollebant geminae capita inuiolata cupressi
caespite uicino, quales non rupibus Idae
miratur Simois, quales non diuite ripa
lambit Apollinei nemoris nutritor Orontes.
375 germanas adeo credas, sic frontibus aequis
extant et socio despectant uertice lucum.
hae placuere faces; pernix inuadit utramque
cineta sinus, exerta manus, armata bipenni,
alternasque ferit totisque obnixa trementes
uiribus inpellit. pariter traxere ruinam
380 et pariter posuere comas campoque recumbunt,
Faunorum Dryadumque dolor. conplectitur ambas,
sicut erant, alteque leuat retroque solutis
crinibus ascendit fastigia montis anheli
exuperatque aestus et nulli peruia saxa
385 atque indignantes uestigia calcat harenas:
qualis pestiferas animare ad crimina taxos
torua Megaera ruit, Cadmi seu moenia poscat
siue Thyesteis properet saeuire Mycenis:
dant tenebrae Manesque locum plantisque resultant
390 Tartara ferratis, donec Phlegethontis ad undam
constitit et plenos excepit lampade fluctus.
postquam peruentum scopuli flagrantis in ora,

370 cupressi C₁L₁Bb₁O₃P₁pcP₄R₂₅: cupressus (cyp- A₁) cett. mei || 371 non A₁
F₁P₅L₃ZA₂b₁E₁G₁: nec H: in L₁₀F₂F₃gL₁J₄L₆P₁ | uallibus L₂ || 372 non] in
L₂: nunc A₁L₁R₇: sub K₁ || 373 seruator P₉ | orontes A₁ul, cett. mei: enapis
A₁: anapis A₂E₁J₁P₃Tδ: edaspis L₁₀ || 374 frontibus P₅C₂HL₆O₂O₃O₄P₂: fron-
dibus cett. mei | astant R₂₇ || 375 extant F₁F₂L₃ZC₃DE₁P₃: astant A₁L₁₀F₃g
L₁J₄: constant C₂: distant P₅? : equis R₂₇ | socium J₁R₁ | despectant (L₁), cett.
mei: di- M₁: pro- A₁L₁₀J₄K₁ | lucum F₂pc, cett. mei: laurum P₄: celum F₂
acF₃ || 376 uelox C₂R₂₅ | inuasit L₂R₁ || 378 alternans- F₃ | secat P₄ | totis (om.
-que) A₁P₅BC₃J₁J₂L₅O₄ | innixa R₁W || 379 ruinas J₂ || 380 par. pos. comas
A₁F₁F₂C₂J₂L₁₀O₁T: par. pos. comam J₃P₅F₃gL₁L₃Z: pos. comam par. J₄:
par. pressere comam J₁ | campis- e₂ || 383 anhelans Heinsius || 384 exceditque
Pulmanni cod. || 386 animare] armare R₁₄: animarum O₃pcP₂pc, Clauerius: flam-
mare Birt | proelia DM₃O₃Wδ | taxus W || 387 ruit] rapit M₁: solet L₂ | Cadmi
seu (ceu A₁F₃)] seu cadmi P₅DG₁L₁₀M₃R₆R₂₅ | moenia J₄ul, cett. mei: limina
gpcJ₄pcA₂K₁L₂ | poscant J₄add. ma: -it C₃J₂?P₄T || 388 properat P₅F₃L₁O₁U:
tendat J₂R₂₅ || 390 ad ZA₂HJ₁O₃pcP₃R₁R₂: in cett. mei | undam ZA₂HJ₁
P₃R₁: -as L₂M₃O₃pcR₂: -a cett. mei: -is C₂Upc: umbra F₁ || 391 adstitit b₁ |
accepit J₄b₁K₁L₆δ: sus- F₂ || 392 peruentum F₂J₄, cett. mei: peruentum est
A₁P₅F₂sscrJ₃b₁U: est peruentum J₄ma?pc: peruenit L₂L₆ | feruentis F₂ | ad
C₂L₅W | (h)ora P₅pcgmg, cett. mei: (h)oram P₅acL₂R₁: (h)oras g?DK₁

DE RAPTV PROSERPINAE LIBER TERTIVS

protinus arsuras aduersa fronte cupressos
 faucibus iniecit mediis lateque cauernas
 395 textit et undantem flammaram obstruxit hiatum.
 compresso mons igne tonat claususque laborat
 Mulciber: obducti nequeunt exire uapores.
 coniferi micuere apices creuitque fauillis
 Aetna nouis; stridunt admisso sulphure rami.
 400 tum, ne deficerent tantis erroribus ignes,
 semper innocidos insopitosque manere
 iussit et arcano perfudit robora suco,
 quo Phaethon inrorat equos, quo Luna iuuenecos.
 iamque soporiferas nocturna silentia terris
 405 explicuere uices; laniato pectore longas
 incohat illa uias et sic ingressa profatur:
 'non tales gestare tibi, Proserpina, taedas
 sperabam, sed uota mihi communia matrum,
 et thalami festaeque faces caeloque canendus
 410 ante oculos hymenaeus erat. sic numina fati
 uolumur et nullo Lachesis discrimine saeuit!
 quam nuper sublimis eram quantisque procorum
 cingebar studiis! quae non mihi pignus ob unum
 cedebat numerosa parens! tu prima uoluptas,
 415 tu postrema mihi; per te fecunda ferebar.
 o decus, o requies, o grata superbia matris,

393 aduersa $A_1 J_3 J_4 ac Z E_1 L_4 P_4$: auersa $J_4 pc$, *cett. mei* | fronde $L_2 O_2 R_1$? |
 cupressos $O_1 R_{25}$: -us *omnes mei* || 394 iniecit $P_5 pc$, *cett. mei* : incendit $C_2 R_5 R_7$:
 inmittit $a R_{38}$ || 395 undantes . . . hiatus $F_1 M_1 R_2$ | flammis $F_1 J_4 E_2 J_1 L_2 M_3 pc$
 $O_1 R_1$ | obstruxit $P_5 pc Z pc$, *cett. mei* : obtexit $P_5 ac Z ac b_1$: textit M_1 || 396 oppres-
 so $L_2 V$? : et presso M_1 | mox $J_3 F_2 g Z D E_1 G_1 P_4 T$ | tonat] sonat $F_3 L_6$: fre-
 mit W || 397 exire $A_1 F_1 P_5 J_4 L_3 Z pc P_2 R_4$: haerere $J_3 F_2 F_3 g L_1 Z ac M_1 P_1 P_4 R_{25}$ ||
 398 coniferi (corn- $L_3 A_2$) | conifere δ : horrefici L_4 : flammiferi g | micuere] nitue-
 re L_2 : crepuere $R_1 pc$ | faces $K_1 V \delta$ | creuit- $P_5 pc$, *cett. mei* : crescit- D : crepuit-
 $P_5 ac$: decuit- L_1 || 399 henna O_1 | stridunt $J_3 P_5 F_2 F_3 L_1 Z UV$: -ent $A_1 F_1 J_4 L_3$
 $b_1 P_2$: g *incert.* : -entque *Birt* | fulgure $D F_4 P_1$ | rami] panni L_1 : saxa A_2 ||
 400 deficiant $L_3 U ac$ | ardoribus $J_4 K_1$ || 402 perfundit $P_5 L_4 ac O_2 P_4 R_3$: profun-
 dit Z || 403 titan $g_2 g_3$ | quo²] et G_2 | iuuenecas H , *Clauarius* : iugales $J_3 L_2 L_6$
 $L_{10} R_3$ || 404 iamque soporiferas $P_5 ac$, *cett. mei* : iamque soporiferis $P_5 pc C_2 K_1$
 $L_2 L_6 L_{10} \delta ac$: iamque soporatis $K_4 ul \psi_1$: et iam somniferis J_4 || 405 corpore C_2 ||
 406 progressa $R_5 R_7$: e- P_5 : di- ψ_1 || 407 tedas . . . tales $a k R_{38}$ | portare $R_{13} R_{16}$ ||
 408 spectabam M_1 || 409 sed* $E_2 O_3 pc$ || 410 ante deos $O_2 ul P_2 ul$ | nunc numine
 fati K_1 || 411 uolumur] soluimur R_4 : ducimur J_4 | en J_2 | lach. nullo $J_4 K_1 W$ ||
 412 sublimis eram nuper L_5 || 414 sola DM_3 | uoluntas $L_1 B O_1 O_3 U$ || 415 mei $F_3 g$
 $L_1 D F_4 M_2 P_1 P_4$ | ferebar $F_1 E_2 ul R_2$: uidebar *cett. mei* : fatebar δ || 416 spe-
 cies F_{14} | grata $J_4 ul$, *cett. mei* : tanta $J_4 K_1$: sola M_1

qua gessi florente deam, qua sospite nusquam
 inferior Iunone fui; nunc squalida, uilis!
 hoc placitum patri. cur autem adscribimus illum
 420 his lacrimis? ego te, fateor, crudelis ademi,
 quae te deserui solamque instantibus ultro
 hostibus exposui. raucis secura fruebar
 nimirum thiasis et laeta sonantibus armis
 iungebam Phrygios cum tu raperere leones.
 425 accipe quas merui poenas. en ora fatiscunt
 uulneribus grandesque rubent in pectore sulci!
 inmemor en uterus crebro contunditur ictu!
 qua te parte poli, quo te sub cardine quaeram?
 quis monstrator erit? quae me uestigia ducent?
 430 qui currus? ferus ille quis est? terraene marisne
 incola? quae uolucrum depredam signa rotarum?
 ibo, ibo, quocumque pedes, quocumque iubebit
 casus. sic Venerem quaerat deserta Dione.
 proficietne labor? rursum te, nata, licebit
 435 amplecti? manet ille decor, manet ille genarum
 fulgor? an infelix talem fortasse uidebo,
 qualis nocte uenis, qualem per somnia uidi?
 sic ait et prima gressus molitur ab Aetna
 exitiique reos flores ipsumque rapinae

417 deam $J_4 ul$, cett. *mei* : deum J_4 | nusquam $L_1 BC_3 E_1 E_2 G_1 J_2 ac O_1 R_6$: num-
 quam $F_3 ?$, cett. *mei* : J_4 incert. || 418 fui gpc , cett. *mei* : parens L_5 | sordida $e_1 hV_2$ |
 uilis] tristic J_2 (*ma in spat. rel.*) M_3 : uultus R_2 : uisus *Heinsius* || 419 placitum patri
 (F_1) $P_5 ?$, cett. *mei* : patri placitum R_2 : placitum est patri R_{38} : placuit patri
 $A_1 L_2 L_6 L_{10} O_1 V \delta$: g incert. | sed cur $L_2 O_3 pc R_4$ | illum $A_1 F_1 P_5 L_3 ZE_1 L_{10} O_2 \delta$:
 ullum $J_5 F_2 F_3 g L_1 J_4 DE_2 R_2$ || 421 quod te $C_2 C_3 R_3$ | solamque (que *separatim in*
 $F_2 L_1 L_3$) solam te J_4 : quae solam *Heinsius* || 422 opposui P_5 | secura] secreta R_1 :
 fecunda J_3 | fruebar] ferebat L_1 : fouebat L_3 || 423 nec mirum $C_3 D$ | armis $A_1 ul$,
 cett. *mei* : aruis $L_1 P_2$: antris $A_1 g ? pc J_2 L_{10} pc M_1 O_1$ || 424 urgebam $g_2 g_3$ | te $gpc F_3$
 (*ante cum*) $L_1 C_2 E_2 F_4 M_1 L_2 R_1$ | rapuere $F_3 g ? pc L_1 C_2 E_2 F_4 L_5 L_6 W$ || 425 nunc
 ora J_4 | patescunt $R_5 R_7$ || 426 uerberibus ak | sub $E_2 R_2$ || 427 uterus] pectus C_2 :
 uenter $R_{13} R_{16}$ | crebro] certo O_4 : pleno K_4 | contunditur (F_1) (J_3), cett. *mei* : con-
 tenditur L_{10} : iam tunditur p_1 || 428 cardine] sidere $F_2 L_6$: climate $F_2 ul$ || 429 quo
 me $L_3 L_2 L_5 R_2 V$ | ducant J_1 || 430 qui $A_2 b_1 E_1 E_2 J_1 M_3 R_4 T$: quis *omnes mei* | ille
 $P_5 sscr$, cett. *mei* : ipse $A_1 L_3 C_3 E_1 E_2 L_4 R_{25} W$: iste P_5 | quis ferus ipse quis est rap-
 tor U || 431 quae] qua* R_4 : quo e | rotarum $P_5 C_2 K_1 L_6 L_{10} R_5 R_7$: uiarum $P_5 ul$,
 cett. *mei* || 432 ibo tamen $L_2 L_5 M_2$ | iubebit] uidebit $J_3 L_1$: iubeunt $A_1 P_5 L_{10}$:
 uocabit $r \psi_1$ || 433 casus] error F_{14} | queret P_4 || 434 proficietne $A_1 sscr F_1 pc P_5 b_1$
 $F_4 H J_2 ac P_1 P_2 R_4 UV$: efficietne A_1 , cett. *mei* : deficietne $L_2 M_3$ | rursum *Birt* : -us
codd. || 435 color $L_7 R_{26} S$ || 436 tandem $Dul E_2 R_2$ || 438 haec ait $G_2 G_3 g_3 J_9 Qr y$ |
 primos gr. $G_1 mr$: primo gr. $A_2 ma K_1 L_5 M_3$: gr. primos r : gressum primo gma :
 gressus prius P_5 | in M_2 || 439 excidii- L_{10}

DE RAPTIV PROSERPINAЕ LIBER TERTIVS

440 detestata locum sequitur dispersa uiarum
indicia et pleno rimatur lumine campos
inclinatque faces. omnis madet orbita fletu;
omnibus admugit, quocumque it in aequore, sulcis.
innatat umbra fretis extremaque lucis imago
445 Italiam Libyamque ferit: clarescit Etruscum
litus et accenso resplendent aequore Syrtes;
antra procul Scyllaea petit, canibusque reductis
pars stupefacta silet, pars nondum exterrita latrat.

440 dispersa] diuersa *gma* D J₂ ma M₃ R₂₅ : deserta *Zma* : depressa O₅ || 441 plenos *gma* J₄ *Zma* G₁ mr J₂ ma, ac : prono *Liuiueius* | scrutatur R₅ R₇ || 442 omnis madet A₁ mg P₅ sscr, cett. mei : omnis perit A₁ P₅ : largo madet R₁₃ R₁₆ : manat omnis *Zma* | luctu G₁ mr O₁ || 443 quacumque *Exc. Laeti, Clauerius* | it in] it G₁ mr J₂ mtert M₁ O₁ R₂₅ W : iit *Aldina* | aequora A₁ L₁₀ O₄ : aera *Clauerius* : aethere *Sca-liger* | sulcis *Zma* : fuluis cett. mei : siluis A₂ ma J₂ mtert, pc, M₁ O₁ R₂₅ UV W : flam-mis R₁₂ : lucis *Exc. Schott.* : fluctus J₂ mtert, ac || 444 innatat *Zma* L₅, *Hein-sius* : annatat *gma* A₂ ma H O₁ U : adnatat A₁ F₁ J₃ P₅ L₁₀ : abnatat J₂ mtert R₁ VW : at natat J₄ || 445 libiem- O₁ (*unde* Libyen- conicias) | petit G₁ mr || 446 resplen-dent] respondent* P₅ G₁ mr L₆ M₃ R₂₅ W : splendent M₁ || 447 petit . . . procul P₆, *Aldina* | reductis] reclusis J₂ mtert, ac, M₃ : relictis R₂₅ : reuinctis G₁ mr : reflexis M₁ sscr : remotis T || 448 non (om. -dum) H M₂ O₁ | perterrita M₃ : territa A₂ ma L₅ V | surgit R₂₉

CARMINA MINORA VEL POTIVS MISCELLANEA

1

AD STILICHONEM

Solitas galea fulgere comas,
Stilicho, molli necte corona.
cessent litui saeuumque procul
Martem felix taeda releget.
5 tractus ab aula rursus in aulam
redeat sanguis. patris officiis
iunge potenti pignora dextra.
gener Augusti pridem fueras,
nunc rursus eris socer Augusti.
10 quae iam rabies lioris erit?
uel quis dabitur color inuidiae?
Stilicho socer est, pater est Stilicho.

2

DESCRIPTIO PORTVS ZMYRNENSIS

Vrbs in conspectu montana cacumina uelat
tranquillo praetenta mari. ducentia portum
cornua pacatas remouent Aquilonibus undas.
hic exarmatum terris cingentibus aequor
5 clauditur et placidam discit seruare quietem.

1 cum tertium inter Fescennina locum obtineat hoc carmen, adeat app. criticum ad Fesc. si quis lectionum uariantium quaerat supellectilem | ad stilichonem inscribit Flor

2 Flor, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁

descriptio portus zmyrnensis (zmirnensis 'in antiquo') Exc. Gyr. : descr. port. smyrnensis Flor : descr. port. smirnensis F₃pc : descr. port. myrnensis C₁ζ : descr. port. mirnensis C(P)F₃acS₃ || 1 urbs in conspectu (est add. p₂) . . . uelat (-ant p₂) || urbis conspectum . . . celant Pricaeus : urbis conspectum . . . uallant Heinsius || 3 pacatis W₁ : placatas R₄ || 4 hinc I₁ : sic Heinsius

CARMINA MINORA 1-4

3

AD AETERNALEM

Quidquid Castalio de gurgite Phoebus anhelat,
quidquid fatidico mugit cortina recessu,
carmina sunt, et uerba negant communia Musae.
carmina sola loquor: sic me meus inplet Apollo.

4

DESCRIPTIO ARMENTI

Non tales quondam species tulit armentorum
tellus tergemino subdita Geryonae.
non tales, Clitumne, lauas in gurgite tauros,
Tarpeio referunt quos pia uota Ioui.
5 non talis Tyrias sparsisse iuuenus harenas
dicitur, optatum quando reuexit onus.
non Cretaeus ager nec amati conscia tauri
Cnosos nec similes pauerit Ida feros.
ipse et dispariles monstro commissus in artus,
10 qui crimen matris prodidit ore nouo,
Cres puer haud talem potuisset reddere formam,
praestarent totum si fera membra patrem.

3 Flor, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, A

continuatur hoc carmen carmini superiori in omnibus meis praeter gA: 'in alio sequentes 4 uersus sunt superioris pars' Exc. Gyr. || ad aeternalem A: de se qui (quod K₆ in catalogo) semper uersus loqueretur K₆, Clauerius || 1 castalio quicquid F₃ || 3 et Heinsius: sed omnes mei: non F₃: nam Luck | uera negant K₄: uerba ferunt ex Palatino Barthius || 4 sic me meus] smirneus Flor: sic te meus uel sic me tuus uel Smyrnaeus ut Heinsius: si me meus Jeep

4 Flor, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁

descriptio armenti Flor CPS₃ζ || 1 talis F₁₄ || 2 Geryonae Heinsius: geryoni Flor: gerioni cett. mei || 5 tales Flor L₁F₂P || 6 reuixit Flor || 8 similis Flor | feros] ferox L₄: feras F₂B₁W₂: ferax Birt || 9 commissus cett. mei, Exc. Gyr.: confusus F₁₉: diffusus F₂ || 10 matris crimen K₄ | prodidit Flor gpc?P₁₃F₁, Cuiacii uetus: condidit cett. mei || 11 trux puer gpc? || 12 praestarent Cuiacii uetus: portassent omnes mei: praestassent Luck

CLAVDIVS CLAVDIANVS

5

'EST IN SECESSV LONGO LOCVS'

Est procul ingenti regio summta recessu,
insula qua resides fluctus mitescere cogit
in longum producta latus, fractasque per undas
ardua tranquillo curuantur bracchia portu.

6

'RIMANTI TELVM IRA FACIT'

In iaculum quodcumque gerit dementia mutat.
omnibus armatur rabies. pro cuspidē ferri
cuncta uolant, dum dextra ferox in uulnera saeuit.
pro telo geritur quidquid suggesserit ira.

7

DE QVADRIGA MARMOREA

Quis dedit innumeros uno de marmore uultus?
surgit in aurigam currus, paribusque lupatis
unanīmi frenantur equi: quos forma diremit,
materies cognata tenet discrimine nullo.

5 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁
hoc carmen cum *carm.* 4 coniungunt F₂P || est in secessu (*Gesnerus*) longo (*Hall*)
locus = *Verg. Aen.* 1, 159: est in conspectu (*cf. Carm. min.* 2, 1) longe locus *Flor*
(longo teste *Heinsius*: non uideo): est n̄ spectu longe lacus C: descriptio insulae B₁,
Vgoletus || *uu.* 1—2 *om. add. mg g* || 2 qua *Flor* C: quae *cett. mei* | reduces* *Hein-*
sius || 3 obliquum *Hall*

6 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, Δ
hoc carmen cum *carm.* 5 coniungit C || rimanti telum ira facit *Flor* F₃ = *Verg.*
Aen. 7, 508: rimanti telum facit ira CPC₁: rimanti telum Δ: de actibus demen-
tis B₁ || 1 gerit] ferit F₂: rei *Heinsius* || 4 ingeritur *Heinsius*

7 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁
hoc epigramma, quod in *codd.* unum est, post u. 4 diuisit *Birt* || de quadriga mar-
morea *Flor* PB₁C₁ζ: de auriga marmorea CS₃ || 2 uergit in *Heinsius* || 3 unanīmi
Flor CB₁: -es *cett. mei*

5 uir redit in currum ; ducuntur ab axe iugales ;
ex alio se quisque facit. quae tanta potestas?
una silex tot membra ligat ductusque per artem
mons patiens ferri uarios mutatur in artus.

8

DE POLYCASTA ET PERDICE

Quid non saeuus Amor flammaram numine cogat?
sanguinis affectu mater amare timet.
pectore dum niueo miserum tenet anxia nutrix,
inlicitos ignes iam fouet ipsa parens.
5 ultrices pharetras tandem depone, Cupido.
consule iam Venerem : forsan et ipsa dolet.

9

HYSTRIX

Audieram, memorande, tuas, Stymphale, uolucres
spicula uulnifico quondam sparsisse uolatu,
nec mihi credibilis ferratae fabula pinnae
uisa diu. datur ecce fides et cognitus hystrix
5 Herculeas adfirmat aues.
os longius illi

7 5 uir *cett. mei, Exc. Gyr.* : uix $F_2 K_6$ | sedet in curru *Jeep* || 6 quisque parit
Jeep || 7 ductam- *Barthii cod., unde* doctam* *ipse Barthius* : docti- *Goodyear* ||
8 mutatur] aptatur p_2 : animatur *Heinsius*

8 *Flor, CgJ_3L_1O_3, F_2PW_1*

de polycaste et perdice *Cuiacii uetus* : *correxi* : de polycaste et perdice *Flor* : de
policaste et pertica $CS_3 \zeta$ || 1 flammatum *Par. 7647 ac, Heinsius* | numine *cett.*
mei, Exc. Gyr. : nomine W_1 : munere $L_1 P$: lumine *Heinsius* : fulmine *Jeep* | cogant
 F_2 : cogit g || 2 affectu $L_1 ?ac, Heinsius$: affectum $L_1 pc?$, *cett. mei* : effetum *Flor* :
et fetum *Jeep* : en fetum *Birt* : heu fetum *Luck* | times K_4 : timens *Luck* || 3 mise-
rum] puerum* P_{13} , *Cuiacii uetus* || 5 uictrices W_2 || 6 Veneri *Luck* | et illa F_3

9 *Flor, CgJ_3L_1O_3, F_2PW_1, A*

Hystrix Heinsius : de hystrice *FlorP* : de hystrice CS_3 : de istrice A || 1 memo-
randa g (-a *fort. pc*), *Heinsius*

10 adsimulat porcum. mentitae cornua saetae
 summa fronte rigent. oculis rubet igneus ardor.
 parua sub hirsuto catuli uestigia dorso.
 hanc tamen exiguum miro natura tueri
 praesidio dignata feram: stat corpore toto
 15 silua minax, iaculisque rigens in proelia crescit
 picturata seges; corium cute fixa tenaci
 alba subit radix alternantesque colorum
 tincta uices spatiis internigrantibus exit
 20 in solidae speciem pinnae tenuataque furtim
 leuis in extremum sese producit acumen.
 sed non haec acies ritu siluestris echini
 fixa manet. crebris propugnat iactibus ultro
 et longe sua membra tegit, tortumque per auras
 25 euolat excusso natium missile tergo.
 interdum fugiens Parthorum more sequentem
 uulnerat; interdum positis uelut ordine castris
 terrificum densa mucronem uerberat unda
 et consanguineis hastilibus asperat armos:
 30 militat omne ferae corpus uibrataque rauco
 terga fragore sonant. stimulis accensa tubarum
 agmina conlatis credas configere signis:
 tantus in angusto strepitus furit. additur armis
 calliditas parcusque sui tumor iraque numquam
 prodiga telorum, caute contenta minari
 nec nisi seruandae iactus inpendere uitae.
 error abest: certum sollertia destinat ictum

7 oculos rubet . . . ardor L_1 : oculos rubor . . . ardet F_3 : oculos rubor . . . armat
Burmennus || 9 attamen *Heinsius* || 11 rigens] ingens *Flor* J_3 ? : uigens $g\Delta L_4 P_{11}$:
 minax $C_1 K_6$ || 12 corium *Hall* : quorum *codd. quotquot noui omnes* : dorsum *Hein-*
sius || 13 alba subit radix *Barthius* : albasubitraxit Δ : alba subattraxit *Flor*, *Exc.*
Gyr. : alua subtraxit C : altera subtraxit *cett. mei* : altera succrescit *Exc. Gyr.* ('in
 alio') : oeu uallo obtexit *Heinsius* || 14 tincta F_1 : cincta *cett. mei* : uincta Δ : iuncta
 P_{11} : cuncta W_1 : picta *Heinsius* | spinis *Schraderus* | intus- u. l. ed. *Antuerp.* ||
 15 pinnae] pugne F_2 : spinae *Buslid.*, *Heinsius* || 16 leuis *Flor* $F_2 P \Delta$: lenis $Cg J_3 L_1$
 $O_3 W_1$ || 18 propugnat Δpc , *cett. mei* : propulsat K_4 : oppugnat uel praepungit
Heinsius || 19 regit $F_2 P$ || 22 cristis *Burmennus* || 23 densa mucronum (mugro-
 num Δ) uerberat unda *Flor* : densam mucronum uerberat undam uel densae muc-
 ronem euerberat undae *Heinsius* : densa mucronem uentilat umbra *Burmennus* ||
 24 consanguineis] cum sanguineis *Flor* O_3 , *Exc. Gyr.* : consanguineos W_1 || 25 uir-
 gata- *Barthius* || 26 succensa A_2 || 27 cognatis W_2 | configere] consurgere W_2 :
 concurrere *Cortius* | telis F_{14} || 29 tumor *Heinsius* : timor *codd.* : tremor *Bar-*
thius || 31 iactus *Flor* Δ : tractu *scett. mei* : tantus F_2 || 32 terror $gJ_3 O_3 W_1 F_3 L_4 S_3$

35 nil spatio fallente modum, seruatque tenorem
 mota cutis doctique regit conamina nisus.
 quid labor humanus tantum ratione sagaci
 proficit? eripiunt trucibus Gortynia capris
 cornua; subiectis eadem lentescere cogunt
 ignibus; intendunt taurino uiscere neruos;
 instruitur pinnis ferroque armatur harundo.
 40 ecce brevis propriis munitur bestia telis
 externam nec quaerit opem; fert omnia secum:
 se pharetra, sese iaculo, sese utitur arcu.
 unum animal cunctas bellorum possidet artes.
 quod si omnis nostrae paulatim industria uitae
 45 fluxit ab exemplis, quidquid procul adpetit hostem,
 hinc reor inuentum, morem hinc traxisse Cydonas
 bellandi Parthosque retro didicisse ferire
 prima sagittiferae pecudis documenta secutos.

10

DE BIRRO CASTOREO

Nominis umbra manet ueteris; nam dicere birrum,
 si Castor iuret, castoreum nequeo.
 sex emptus solidis! quid sit, iam scire potestis:
 si mihi nulla fides, credite uel pretio.

9 34 mota *Psscr*, *Heinsius*: muta *P*, *cett. mei*: tuta *P*₁₁ | nisus *Δpc*, *cett. mei*:
 uisus *F*₂*P* || 35 quid *FlorΔ*: quis (*F*₂), *cett. mei* || 36 proficit *Δpc*, *cett. mei*: pro-
 fuit *B*₁ | capris *gW*₁*Δ*: captis *FlorCJ*₃*L*₁*O*₃*P*: raptis *F*₂ || 38 taurino uiscere
FlorΔ: taurino mittere *J*₃*ac*: taurinos mittere *J*₃*pc* (uiscere *add. m. rec. mg*), *cett.*
mei || 40 belua *J*₃ || 41 non *gL*₄*S*₃ || 43 cunctas *Flor pc*, *cett. mei*: iunctas *Hein-*
sius || 46 hinc²] hunc *p*₂: hic *CJ*₃*O*₃ | Cydonas *Camers*: cidonas *g*: cydona *Δ*
 (*teste Birt*): sydona *Δ* (*teste Jeep*): cyconas *F*₂, *Isengriniana*: ciconas (-t-, -th-)
cett. mei

10 *Flor*, *CgJ*₃*L*₁*O*₃, *F*₂*PW*₁, *Δ*
 de birro castoreo *FlorCPΔL*₃: de libro castoreo *S*₃: De fibro castoreo *Heinsius* ||
 1 nam *cett. mei*, *K*₆*F*₁: iam *F*₂*PW*₁*ξ*: non *Flor*, *Exc. Gyr.* | dicere *FlorJ*₃*ΔF*₁:
 discere *cett. mei* || 2 si castor iuret *FlorΔ*: si . . . uitet *CgJ*₃*L*₁*O*₃*P**F*₁: si . . . nitet
*K*₆? : si . . . niteat *F*₂*W*₁, *Exc. Gyr.*, *Clauarius*: sic textura uetat *Scaliger*: ni Ca-
 stor niteat *Barthius*: ni . . . uiuat uel uilet *Heinsius*: ni . . . lucet *Jeep*: si . . . per-
 iit *Birt* | castoricum *L*₁ || 3 solidum *Exc. Gyr.* | potestis] potesus *Δ*: potestas
*L*₄*W*₂*ac*

11

IN SEPVLCHRVM SPECIOSAE

Pulchris stare diu Parcarum lege negatur.
 magna repente ruunt; summa cadunt subito.
 hic formosa iacet, Veneris sortita figuram,
 egregiumque decus inuidiam meruit.

12

DE BALNEIS QVINTIANIS QVAE IN VIA POSITA ERANT

Fontibus in liquidis paulum requiesce, uiator,
 atque tuum rursus carpe refectus iter.
 lympharum dominum nimium miraberis, hospes,
 inter dura uiae balnea qui posuit.

13

IN PODAGRICVM QVI CARMINA SVA NON STARE DICEBAT.

Quae tibi cum pedibus ratio? quid carmina culpas?
 scandere qui nescis, uersiculos laceras?
 'claudicat hic uersus, haec' inquis 'syllaba nutat',
 atque nihil prorsus stare putas, podager.

11 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, Δ
 in sepulc(h)rum speciosae *Flor*(C)PΔS₃ : de sepulcro speciose V₄ : de sepulcro
 formose cuiusdam L₃ || 1 uetatur Z || 2 cadunt . . . ruunt P₁₁ || 4 inuidiamque
 tulit K₆ : trux Libitina tulit *Heinsius*

12 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, Δ
 de balneis quintianis quae in uia posita (-ae Δ) erant (fuerant *Flor*) *Flor*Δ : de
 balneis quintianis quae erant in uia CB₁S₃ : de balneis quintilianis quae in uia
 erant P : de balneis quintilianis in uia V₄ || 3 lympharum Cgpc : limph- gacJ₃L₁
 O₃F₂PW₁ : nymph- *Flor*Δ : nymph- P₁₁

13 *Flor*, C (cum 12 coniunctum) gJ₃L₁O₃, F₂PW₁, Δ
 in podagricum qui carmina sua non stare dicebat (*Flor*)C (sua om.)ΔS₃ (sua om.) :
 in podagricum q. c. n. st. d. ζ, *edd. uett.* : non stare dicebat in podagricum qui car-
 mina culpabat (*in culpato corr.*)P : in podagricum inuectio qui dicebat carmina non
 stare B₁ : in podagricum qui carmina culpabat V₄ : In podagricum qui carmina eius
 non stare dicebat *Koch* || 1 ratio est Z || 2 lacerans *ed. Burmanni* || 3 inquis R₃₁ :
 inquit *cett. quotquot noui omnes* || 4 putas B₁P₁₂R₃₁ : putat *cett. quotquot noui omnes*

CARMINA MINORA 11-17

14

AD MAXIMVM

Dulcia dona mihi semper tu, Maxime, mittis,
et, quidquid mittis, mella putare decet.

15

DE PAVPERE AMANTE

Paupertas me saeua domat dirusque Cupido:
sed toleranda fames, non tolerandus amor.

16

DE EODEM

Esuriens pauper telis incendor amoris.
inter utrumque malum deligo pauperiem.

17

DE PIIS FRATRIBVS ET DE STATVIS
EORVM QVAE SVNT APVD CATINAM

Aspice sudantes uenerando pondere fratres,
diuino meritis semper honore coli,

14 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, Δψ

ad maximum K₆ *in catalogo* : ad maximum qui ei mel misit *Flor* CΔζ : qui ei mel misit ad maximum P : ad maximum qui mel misit *Exc. Gyr.* : ad maximum qui ei mel miserat B₁ : ad maximum qui hoc mel misit S₃ || 1 tu mittis maxime semper F₂Pψ, *Iuntina* | mittes *Flor* || 2 mella uocare ψ : credere mella W₂ | *in* S₂, p. 121, et P₁₅, f. 1, extat hoc carmen, uerbis tamen mutatis, uidelicet dulcia mella mihi, semper tu dulcia mandas / et quicquid dulce mella putare decet; cf. *Baehrens PLM IV 17*

15 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁ (cum 14 coniunctum), Δ

de paupere amante *Flor* CPΔS₃ζ : de paupertate amantis B₁ || 1 dirus-] durus- W₂pc R₅₃ : rursus- *Flor*

16 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂ (cum 15 coniunctum) PW₁ (cum 15 coniunctum), Δ

de eodem ΔS₃ : ex eodem *Flor* C || 1 succendor B₁ || 2 deligo CJ₃L₁P₁₁ : dilingo gO₃F₂PW₁ : eligo *Flor* : elego Δ : delego *Jeep*

17 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, Δ

de piis fratribus et de statuvis eorum quae sunt apud catinam (catenam Δ) *Flor* : de piis fratribus de tauris eorum P : de statuvis fratrum siculorum K₆ *in catalogo* : de piis fratribus de staturis eorum CC₁S₃ : De piis fratribus et eorum statuvis quae sunt apud catinam *Heinsius in Flor uidisse sibi uidebatur*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

iusta quibus rapidae cessit reuerentia flammae
 et mirata uagas reppulit Aetna faces.
 5 complexi manibus fultos ceruice parentes
 attollunt uultus adcelerantque gradus.
 grandaeui gemina sublimes prole feruntur
 et cara natos implicuere mora.
 nonne uides ut saeua senex incendia monstret,
 10 ut trepido genetrix inuocet ore deos?
 erexit formido comam, perque omne metallum
 fusus in attonito palluit aere tremor.
 in iuuenum membris animosus cernitur horror
 aequae oneri metuens inpauidusque sui.
 15 reiectae uento chlamydes. dextram exerit ille
 contentus laeua sustinuisse patrem;
 ast illi duplices in nodum colligit ulnas
 cautior in sexu debiliore labor.
 hoc quoque praeteriens oculis ne forte relinquas
 20 artificis tacitae quod meruere manus:
 nam consanguineos eadem cum forma figuret,
 hic propior matri fit tamen, ille patri.
 dissimiles annos sollertia temperat artis:
 alter in alterius redditur ore parens,
 25 et noua germanis paribus discrimina praebens
 diuisit uultus cum pietate faber.
 o bene naturae memores, documenta supernae
 iustitiae, iuuenum lumina, uota senum,
 qui spretis opibus medios properastis in ignes
 30 nil praeter sanctam tollere canitiem.

3 iussa *Burmannus* || 4 rettulit *Heinsius* || 5 complexos F_2 || 6 om. CS_3F_1 |
 attollunt *FlorJ_3A* : attollunt $F_2?$: attollant $gL_1O_3PW_1W_2$: ut tollant *Heinsius* |
 adcelerant- (ac-) *FlorJ_3O_3A* : accelerant- $gL_1F_2PW_1W_2$, *Iuntina* || 8 cara *FlorA*,
Camers : clara *cett. mei* || 9 monstret g (-e- fort. *pc*) $W_1A?$: -at *cett. mei* || 10 geni-
 trix trepido F_2 || 11 arrexerit W_1 , *Heinsius* || 12 attonite F_2 | (a)ere *FlorCpcA* : ore
Cac, *cett. mei* | tremor] color F_2 , *Camers*, *Exc. Gyr.* : timor *Isengriniana mg* ||
 14 aequae *Ker* : atque *codd.* | oneri] omni CL_1 || 15 exerit *Exc. Gyr.* : egerit *cett.*
mei : erigit gJ_3Apc : erigit Aac : adripit *Koch* || 17 ast illi *FlorgJ_3F_2W_1K_5W_2* :
 at illi CL_1O_3P : has ille A : ast ille *Aldina* : 'alter melius legeretur quam ille' *Exc.*
Gyr. | nodos g || 20 monuere *Buecheler* || 21 nam] iam B_1 : g *incert.* : tam *Hein-*
sius || 22 propior CgF_2W_1 : propior *FlorJ_3L_1O_3PAF_1* | sit gF_2PW_1 || 23 ani-
 mos p_2W_2ul , *Isengriniana mg* || 25 quaerens F_1 || 27 superbae *FlorA* || 28 lumina
Heinsius : numina *cett. mei* : nomina A : munera g : culmina *Jeep* || 29 medio . . .
 in igne *Barthius* | properastis J_3ac , *cett. mei* : -atis $gJ_3pcB_1K_6L_4W_2ac\zeta$

haud equidem inmerito tanta uirtute repressas
 Enceladi fauces obriguisset reor.
 ipse redundantem frenauit Mulciber Aetnam,
 laederet exempli ne monumenta pii.
 35 senserunt elementa fidem: patri adfuit aether
 terraque maternum sedula iuuuit onus.
 quod si notus amor prouexit in astra Laconas,
 Aenean Phrygio raptus ab igne pater,
 si uetus Argolicos inlustrat gloria fratres,
 40 qui sua materno colla dedere iugo,
 cur non Amphinomo, cur non tibi, fortis Anapi,
 aeternum Siculus templa dicauit honos?
 plura licet summae dederit Trinacria laudi,
 nouerit hoc maius se genuisse nihil,
 45 nec doleat damnis quae deuius intulit ardor,
 nec gemat exustas igne furente domos:
 non potuit pietas flamma cessante probari;
 emptum est ingenti clade perenne decus.

18

DE MVLABVS GALLICIS

Aspice morigeras Rhodani torrentis alumnas
 imperio nexas imperioque uagas,
 dissona quam uarios flectant ad murmura cursus
 et certas adeant uoce regente uias.
 5 quamuis quaeque sibi nullis discurrat habenis
 et pateant duro libera colla iugo,

17 35 patri adfuit K_4 , *Heinsius*: pater adfuit* *cett. quotquot noui codd.*: patris
 alleuat *Jeep* || 41 anapi *Flor W_1 \Delta*: anappi F_2 : anapy $CgJ_3L_1O_3P$: anape *Exc.*
Gyr. || 42 dicabit Δ , *Heinsius*: dicarit *Heinsius*: dicaret *Wakefield* | honos Cpc ,
cett. mei: honor K_6 : onus *Cac \Delta* || 43 laudis* *Heinsius* || 45 ardor] error K_6 : horror
Buslid.

18 *Flor, CgJ_3L_1O_3, F_2PW_1* (*uu. 3 ad fin. bis scripti, et suo loco et post carm.*
min. 30, 110, quem locum uide), Δ , R

de mulabus gallicis *Flor P \Delta S_3 \zeta*: incipit de mulabus gallicis C : incipit de mula-
 bus gallis R : de pecudibus quae gallicis uerbis reguntur B_1 || 3 flectunt K_4 | ad
 murmura $J_3O_3RP_{11}$: ad munera *Flor \Delta*, *Exc. Gyr.*: ad munia C : ad munia S_3 : ad
 numina $gL_1F_2?PpcW_2$: ad menia W_1 | currus *Buslid.*: casus P_{11} || 4 regente
\Delta pc, *cett. mei*: rogante F_2 || 5 longis J_3RP_{11} | discurrat K_4 || 6 et careant
Jeep

CLAVDIVS CLAVDIANVS

ceū constricta tamen seruit patiensque laborum
 barbaricos docili concipit aure sonos.
 absentis longinqua ualent praecepta magistri
 10 frenorumque uicem lingua uirilis agit.
 haec procul angustat sparsas spargitque coactas;
 haec sistit rapidas, haec properare facit.
 laeua iubet? laeuo deducunt limite gressum.
 mutauit strepitum? dexteriora petunt.
 15 nec uinclis famulae nec libertate feroces,
 exutae laqueis, sub ditione tamen.
 incessuque pares et fuluis pellibus hirtae
 esseda concordēs multisonora trahunt.
 miraris si uoce feras pacauerit Orpheus,
 20 cum pronas pecudes Gallica uerba regant?

19

EPISTVLA AD GENNADIVM EX
 PROCONSVLE

Italiae commune decus, Rubiconis amoeni
 incola, Romani fama secunda fori,
 Graiorum populis et nostro cognite Nilo
 (utraque gens fascēs horret amatque tuos),

18 7 seruit W_1 , *cett. mei* : serum $CL_1 W_1 ul$ (priore loco) $W_2 ac$: ferro $Ppc W_2 pc$:
 frenis *Heinsius* | luporum (pro lupatorum) uel lupati uel iugorum *Heinsius* ||
 8 combibit *Heinsius* | ore P || 9 abstantis *Mommsen* || 10 uice Δ : uices R ||
 11 om. $CL_1 PS_3 F_1$ || 12 om. $g F_1$ | properat resides *Barthius* || 13 ordine R , *Ca-*
mers | gressum R , *Camers* : cursum Δ (teste *Birt*), *Jeep* : currum Δ (teste *Jeep*), *cett.*
mei, *Exc. Gyr.* || 15–20 om. RK_6 || 15 ante 14 Pac || 15 nec¹] non $p_2 F_1$? | famulae]
 familie C : mule P | nec²] non F_1 ? || 16 exuta Δ (teste *Birt*) : exutu Δ (teste *Jeep*) |
 manent *Hall* | lacunam post hunc uers. esse suspicatur *Goodyear* || 17 incessu-
Birt : consensu- *cett. mei* : concesu- Δ : conspectu- *Birt* | et] cum K_5 : sed *ed. Bur-*
manni in contextu : tum *Heinsius* || 18 multishonora Δ : multa sonora $F_2 PW_1$:
 menti sonora e *Cuiacii uetere laudat Clauerius, unde* concordi mente sonora conicit
 19 *Flor*, $CgJ_3 L_1 O_3$, $F_2 PW_1$, Δ

epistula ad gennadium ex proconsule (-em *Exc. Gyr.*) *Flor* $PB_1 \zeta$: epistula ad
 gennadium proconsulem Δ : incipit ad gennadium exproconsulem C : ad gennadium
 exproconsule S_3 || 2 accola *Barthius*

- 5 carmina ieiunas poscis solantia fauces?
testor amicitiam nulla fuisse domi.
nam mihi mox nidum pinnis confisa relinquunt
et lare contempto non reditura uolant.

20

DE SENE VERONENSI QVI SVBVRBIVM SVVM
NVMQVAM EGRESSVS EST

- Felix, qui patriis aeuum transegit in aruis,
ipsa domus puerum quem uidet, ipsa senem,
qui baculo nitens in qua reptauit harena
unius numerat saecula longa casae.
5 illum non uario traxit fortuna tumultu,
nec bibit ignotas mobilis hospes aquas;
non freta mercator tremuit, non classica miles,
non rauci lites pertulit ille fori.
indocilis rerum, uicinae nescius urbis,
10 aspectu fruitur liberiore poli.
frugibus alternis, non consule computat annum:
autumnum pomis, uer sibi flore notat.
idem condit ager soles idemque reducit,
metiturque suo rusticus orbe diem,
15 ingentem meminit paruo qui germine quercum
aequaeuumque uidet consenuisse nemus,

19 6 domo B₁

20 Flor, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, A, R

de sene ueronensi qui suburbium suum numquam egressus est A : de sene ueronensi K₆ in catalogo : de senatore ueronensi qui suburbium numquam egressus est Flor, Exc. Gyr. : epigramma de sene qui iuxta ueronam consistens nec ciuitatem norat nec uillam umquam egressus est PR : incipit de senatore ueronensi CB₁ (nisi quod incipit om.) S₃ (= B₁) ζ || 1 propriis* F₂PR, Iuntina | uitam Londin. Sloane 1898 | agris* FlorCL₁ΔW₂ || 2 quae Δ || 3 reptabat Δ || 4 numerat] et numerat Buslid., unde enumerat Heinsius : maculat F₁₉, unde cumulat idem Heinsius || 5 uano ζ, Heinsius | transit CL₁F₂W₁ || 6 non ζ | mobilis FlorPΔR : nobilis CgJ₃L₁O₃F₂W₁ || 7 nec ... nec Sched. Gud. | tremuit FlorCL₁O₃A : timuit gJ₃F₂PW₁RC₁ || 8 nec Londin. Sloane 1898 | litem R₄ || 11 annos Δ, Aldina || 12 sibi Cac, cett. mei : tibi Cpc || 14 metatur. Schottmüller || 15–18 ante 5 transpos. Bonnet, sed non est audiendus || 15 ingentem] hic genitam Cuiacius : crescentem Schottmüller | qui paruo W₂pc : paruo de Cuiacius : paruo qui a Gesnerus | germine Flor g (-er- fort. pc), Exc. Gyr. : gramine cett. mei

CLAVDIVS CLAVDIANVS

20

proxima cui nigris Verona remotior Indis
Benacumque putat litora rubra lacum.
sed tamen indomitae uires firmisque lacertis
aetas robustum tertia cernit auum.
erret et extremos alter scrutetur Hiberos:
plus habet hic uitae, plus habet ille uiae.

21

DE THEODORO ET HADRIANO

Mallius indulget somno noctesque diesque;
insomnis Pharius sacra profana rapit.
omnibus hoc, Italiae gentes, exposcite uotis,
Mallius ut uigilet, dormiat ut Pharius.

22

DEPRECATIO AD HADRIANVM

5

Vsque adeone tuae producitur impetus irae?
nullus erit finis lacrimis? subitisque fauorem
permutas odiis? quo mens ignara nocendi,
quo sensus abiere pii? tantumne licebit
inuidiae? tantum strepitus ualuere maligni?

20 19 sed] si F_{19} : sic *Heinsius* | summisque CL_1W_2 || explicit de sene **PR**

21 *Flor*, $CgJ_3L_1O_3$, F_2PW_1 , Δ

de theodoro et hadriano (adr- *Flor* B_1F_3) Δ : de theoro et adriano *Pmg* : incipit de teoro et adriano **C** : de mallio et phario K_6 in *catalogo* || 1 mallius F_3 : manlius *omnes mei* : allius K_6 || 3 etposcite Δ : exposcere *Flor* || 4 mallius F_3K_6 : manlius *omnes mei*

22 *Flor*, $CgJ_3L_1O_3$, F_2PW_1 , Δ , **R**

deprecatio ad hadrianum (adr- Δ) *Flor* : incipit prefatio ad adrianum CS_3 (*om. inc.*) ζ : ad hadrianum p. p. *Pmr* : incipit excusatio pro se RL_3 (*om. inc.*) : incipit excusatio pro se ad stiliconem K_6 in *catalogo*, V_4 : excusatio pro se ad adrianum B_1 : petit ueniam de iniuria illata *Exc. Gyr.* : praet. praef. *add. edd. uett.* || 2 nullus erit Δ (*teste Birt*), *cett. mei* : nullus erat *Flor* Δ (*teste Jeep*) : nullus tot p_4 : nullane tot *Heinsius* | subitisne* *Clauerius* || 4 tui $J_3F_3\zeta$ || 5 et tantum Δ

- me dolor incautus, me lubrica duxerit aetas,
 me tumor inpulerit, me deuus egerit ardor:
 te tamen haud decuit paribus concurrere telis.
 humanae superos numquam tetigere querellae
 10 nec uaga securum penetrant conuicia caelum.
 excessit iam poena modum. concede iacenti.
 en adsum; ueniam confessus crimina posco.
 manibus Hectoreis atrox ignouit Achilles;
 ultrices Furias matris placauit Orestes;
 15 reddidit Alcides Priamo, quas ceperat, arces.
 Pellaeum iuuenem regum flexere ruinae:
 Dareum famulis manibus doluisse peremptum
 fertur et ingenti solatus fata sepulchro;
 tradita captiuo spatiosior India Poro.
 20 conditor hic patriae; sic hostibus ille pepercit;
 hunc uirtus tua digna sequi. quemcumque deorum
 laesimus, insultet iugulo pascatur furorem.
 gratia defluxit, sequitur feralis egestas;
 desolata domus, caris spoliatur amicis:
 25 hunc tormenta necant, hic undique truditur exul.
 quid superest damnis? quae saeua pericula restant?
 emollit rabiem praedae mortisque facultas.
 praetereunt subiecta ferae, toruque leones,
 quae strauisse calent, eadem prostrata relinquunt
 30 nec nisi bellantis gaudet ceruice iuueni

6 calor *Heinsius* | incautum *A* || 7 tumor *CJ₃L₁O₃F₂W₁* : timor *FlorgP₄R* ||
 9 querelis *R* || 11 iacenti] iacenti *C* : latenti *g* : nocenti *L₁* || 12 en adsum ueniam
gpcL₁A : en assum ueniam *CgacJ₃O₃* : en adsum et ueniam *FlorW₁K₆* : et assum
 et ueniam *F₂PR* : adsum en ueniam *R₂₃* : adsum, en, en ueniam *Heinsius* || 15 eaci-
 des *A* || 17 Dareum *Heinsius* : darium *cett. mei* : et darium *FlorgpcJ₃ζ, Exc. Gyr.* :
 hic darium *K₆* | manibus famulis *Z* : famuli manibus *K₄, Scaliger* || 19 traditaque
 est capto *Cuiacius* : reddita captiuo *Heinsius* | Poro] porro *Flor C* : puro *A* ||
 20 spurium censuit *Bonnet* | hic] ut *K₄* : *g incert.* | sic] sed et *p₂* | *distinctione post*
patriae sublata ipse pro ille malit Goodyear, quod fortasse uerum est || 21 minorum
Mommsen || 22 poscat- *CL₁F₂W₁K₄* | cruorem *K₄* || 23 diffudit *Heinsius* | mor-
 talis *g* || 24 spoliatur *gL₄* || 25 hinc . . . hinc *Heinsius* | necant *FlorgJ₃O₃PR* :
 negant *CL₁F₂W₁A* | undique] mundi *Heinsius* | pellitur *Cuiacius ap. Gesne-*
rum || 26 damni *Cuiacius ap. Gesnerum* | saeue *Burmannus* | piacula *Heinsius* ||
 27-28 uerba emollit . . . praedae et praetereunt . . . ferae *transpos. Clauerii uet.*
cod., ut non inepte ita non tamen uere || 29 calent *RK₆* : ualent *cett. mei* : uolunt
Barthius | ea mox *PR* | relinquunt *J₃* || 30 bellantis *g (-i- pc), cett. mei* : bellan-
 tes *PR* : bellacis *Heinsius* | gaudent *FlorP₄R*

nobiliore fames. secuit nascentia uota
 liuor et ingesto turbauit gaudia luctu:
 iamiam suppliciiis fessos humilesque serenus
 respice. quid tanta dignaris mole clientem?
 35 in breuibz numquam sese probat Aeolus antris,
 nec capit angustus Boreae certamina collis:
 Alpes ille quatit, Rhodopeia culmina lassat.
 incubuit numquam caelestis flamma salietis
 nec parui frutices iram meruere Tonantis:
 40 ingentes quercus, annosas fulminat ornos.
 hoc pro supplicibus ramis, pro fronde Mineruae,
 hoc carmen pro ture damus. miserere tuorum.
 me, precor, heu, me redde mihi grauibzque medere
 uulneribus uitamque iube famamque reuerti.
 45 quae per te cecidit, per te fortuna resurgat.
 sanus Achilleis remeauit Telephus herbis,
 cuius pertulerat uires, et sensit in uno
 letalem placidamque manum: medicina per hostem
 contigit, et pepulit quos fecerat ipse dolores.
 50 quod si nec precibus fletu nec frangeris ullo,
 eripe calcatis non prospera cingula Musis,
 eripe militiam, comitem me pelle sodali.
 scilicet insignis de paupere uate triumphus!
 scilicet egregiis ornabere uictor opimis!
 55 inruat in miseros cognata potentia ciues;
 audiat haec commune solum longeque carinis
 nota Pharos, flentemque attollens gurgite uultum
 nostra gemat Nilus numerosis funera ripis.

31 nobilior PR | fames CgL₁F₂W₁, *Flor. Gall.*: fame J₃O₃PΔR: famae *Flor* |
 rumpit *Flor. Gall.* | uota P, *cett. mei*: fata L₁F₂PulW₁: fila *Abrinc. 135 ac* ||
 32 inlato *Cuiacius ap. Gesnerum* | perturbat *Flor. Gall.* || 33 iam suppliciiis O₃:
 lumina suppliciiis F₁₉: lumine suppliciiis (*cum sereno*) *Heinsius* || 34 despice ΔR:
 a- F₂W₁ | mole *FlorΔ*: morte gJ₃O₃F₂PW₁R: more CL₁ || 35 se comprobat F₃ |
 antris *Ald., Exc. Put.*: undis *omnes mei* || 37 r(h)odope(i)aque gΔR | lassat *Pul,*
cett. mei: quassat PΔ (-ant??) R || 38 incumbit *Escor. Q. I. 14* || 46 Achilleis . . .
 herbis] achilleis . . . hastis F₁₉: achillea . . . hasta *Exc. Gyr.* || 47 consensit C ||
 49 contegit Δ | qui *Birt* || 50 frangeris PRK₆: flecteris *cett. mei* || 51 om. L₁W₁
 (*add. mg*) | prospera cingula] prospera cincta Δ: singula prospera K₆ || 52 comi-
 tis *Jeep* | me pelle sodalis Δ (*teste Birt*): ne pelle sodali PR: ne pelle sodalis Δ
 (*teste Jeep*): me pelle sodalem *Jeep* || 53 om. CL₁F₂W₁B₁S₃ζ | insignis *Flor ac Δ*:
 insignes *Flor pc, cett. mei*: ingentes C₁A₂: egregios *Bushid.* | fratre p₂ | trium-
 hus (*sic*) Δ: triumphos *cett. mei*: triumpho *Scaliger* || 54 om. Δζ (*add. mg*) | et spoliis
Flor || 55 inruat R: irruat PK₆: seuiat *cett. mei*: saeuiet *Scaliger*: si ruat *Schra-*
derus || 56 haec] hoc CF₂W₁: uerb. om. O₃ | longisque PR

DEPRECATIO AD ALETHIVM QVAESTOREM

Sic non Aethiopum campos aestate pererrem
 nec Scythico brumam sub Ioue nudus agam,
 sic non imbriferam noctem ducentibus Haedis
 Ionio credam turgida uela mari,
 5 sic non Tartareo Furiarum uerbere pulsus
 irati relegam carmina grammatici:
 nulla meos traxit petulans audacia sensus,
 liberior iusto nec mihi lingua fuit.
 uersiculos, fateor, non cauta uoce notaui,
 10 heu miser! ignorans quam graue crimen erat.
 Orpheos alii libros inpune lacesunt
 nec tua securum te, Maro, fama uehit;
 ipse parens uatum, princeps Heliconis, Homerus
 iudicis excepit tela seuera notae.
 15 sed non Vergilius, non accusaret Homerus:
 neuter enim quaestor, pauper uterque fuit.
 en moueo plausus! en pallidus omnia laudo,
 et clarum repeto terque quaterque 'sophos'!
 ignoscat placidus tandem flatuque remittat
 20 et tuto recitet quod libet ore: placet.

23 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, A, R

deprecatio ad alethium quaestorem *edd. uett* : deprecatio in aletium quaestorem
Flor : epistola ad aletium quaestorem K₆ in catalogo : in aletium quaestorem *Exc.*
Gyr. : in alecium questorem AS₃ : in aletium questorem conquestio B₁ : incipit in
 aletium questorem C(P) : incipit excusatio apud aletium questorem dum obiceretur
 ei quod epigramma eius reprehendisset R || 1 sic Ppc, cett. mei : hic Pac : si A ||
 2 brumam schytico R || 3 imbriferam R : imbriferis W₁pc, cett. mei : umbriferis
 gF₂W₁ac | nubem Heinsius || 6 ledam R || 7 lasciuiā ζ || 8 iusto R : solito cett.
 mei || 9 nec L₄ || 10 'ne adulterinus sit metuo' Heinsius || 11 Ascræos Heinsius ||
 12 facit F₂W₁ || 13-14 ab Ennodio (epist. 2, 6) citantur || 14-15 om. F₂W₁ (add.
 mg) K₆W₂ (add. mg) || 15-16 spurios censuit Jeep || 15 non accusaret Hall : sed
 non accusat codd. : sed non curaret Baehrens || 16 ante 14 Pac || 16 pauper] pastor
Flor || 17 en²] et R, Camers || 18 en Heinsius | sophum A || 19 tandem placi-
 dus W₁ || 20 tuto gJ₃O₃W₁ulR, *Exc. Gyr.* : toto *Flor*CL₁F₂PW₁ : tuoto A : cauto
Cortius | quidlibet* p₂ : quicquid ab RK₆ | pluet et fluet Cuiacii uetus

DE LOCUSTA

Horret apex capitis; medio fera lumina surgunt
uertice; cognatus dorso durescit amictus.
armauit natura cutem †dumique rubentes
cuspidibus paruis multos acuere †rubores.

EPITHALAMIVM DICTVM PALLADIO
V. C. TRIBVNO ET NOTARIO
ET CELERINAE

Praefatio

Carmina per thalamum quamuis festina negare
nec uolui genero nec potui socero.
hic socius, dux ille mihi, nostrique per aulam
ordinis hic consors, emicat ille prior.
hunc mihi coniungit studiis communibus aetas;
illum praeponit uel senium uel honos.
carmen amor generi, soceri reuerentia poscit
officio uatis, militis obsequio.

5

24 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, R

de locusta *Flor* : de lucusta Pmgζ : incipit de lucusta C₁ : de dulcio de lucusta R :
incipit de bucusta CB₁ (om. inc.) S₃ (= B₁) : de locustis *Cuiacii uetus* || 1 capiti
Burmannus | duo cornua *Heinsius* || 2 durescit] decrescit K₄ : succrescit *Hein-*
sius || 3 dumi- RK₆ (I⁰) : dubi- *Flor* : dubii- *Exc. Gyr.* : dubiis- *cett. mei*, K₆ (2⁰) :
digiti- uel lumbi- *Birt* : culmi- uel calami- *Hall* | rubentem J₃F₂W₁ : rudentes K₄ :
rigentes uel cruenti *Koch* || 4 paruis] pinne K₄ | minios *Hall* | rubores] rigores g
(-ig- fort. pc) : tumores *Bonnet* | cuspidibus pariunt multos ac uere colores e *Cuiacii*
cod. Clauerius, unde cuspidibus pariunt multos ac uepre dolores *Heinsius* | ut
mihi uidetur, aut rubentes aut rubores corruptum est, et de dumi- et multos dubitari
potest

25 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, R

Epithalamium dictum Palladio u. c. tribuno et notario et Celerinae *Birt* : epi-
sthalamius dictus palladio . . . tribuno et notario et celerini *Flor* : incipit epithala-
mium dictum palladio u. c. et celerine R : epithalamium palladii et celerine K₆ in
catalogo : epylamus dictus prefatio P : incipit epitalamus dictus prefatio C

Praefatio 5 coniunxit gK₆LL₄ || 6 illum *Hall* : hunc mihi *codd.* | honor K₆I₃ ||
8 obsequio . . . officio *Buslid.*

- Forte Venus blando quaesitum frigore somnum
uitibus intexti gremio successerat antri
densaque sidereos per gramina fuderat artus
adelinis florum cumulo; crispatur opaca
5 pampinus et musto sudantem uentilat uuam.
ora decet neclecta sopor; fastidit amictum
aestus et exuto translucent pectore frondes.
Idaliae iuxta famulae triplexque uicissim
nexa sub ingenti requiescit Gratia quercu.
10 pinnati passim pueri quo quemque uocauit
umbra iacent; fluitant arcus ramisque propinquis
pendentes placido suspirant igne pharetrae.
pars uigiles ludunt aut per uirgulta uagantur,
scrutantur nidos auium uel roscida laeti
15 mala legunt, donum Veneri, flexusque secuntur
palmitis et summas pinnis librantur in ulmos,
defendunt alii lucum Dryadasque procaces
spectandi cupidas et rustica numina pellunt
siluestresque deos, longeque tuentibus antrum
20 flammea lasciuiis intendunt spicula Faunis,
cum subito uariis uicina clamor ab urbe
et fausti iuuenum plausus mixtaeque choreis

Epithalamium 1 quaesiuit F_3 : quaerit dum *Burmannus* | frigora R | somnum *om.* R ,
sensu *add. mg mr*: somnos *Heinsius* || 2 intexti $W_1 pc?$, *cett. mei*: intextis PR :
intextum F_2 | secesserat $W_1 F_3$: suscepserat *Cuiacii uetus* || 4 accliuus F_2 | florum]
forum O_3 : foribus *Flor*, *Exc. Gyr.* || 5 musto sudantem uentilat uuam (*corr. in -a*) P : multos sudantem
uentilat aura (aura *mr*) R : uitem sudantem uentilat uuis *cett. mei*, $B_1 C_1 F_3 K_6$ (ui-
tem *pc*) $LL_4 S_3 W_2 Z\zeta$: uitem sudantem uentilat aura *Barthii cod.*: mites (miteis
Exc. Gyr.) sudanti uentilat uuas *Flor*, *Exc. Gyr.*: mites undatim uentilat uuas
Cuiacii uetus: mites sudanti uentilat auras *Baehrens* || 6 *om.* P | amictus R ||
7 cestus *Heinsius* | exuto (-usto $J_3 O_3$: -cusso C_1) translucent (-et $CJ_3 L_1 O_3 F_2 W_1$)
pectore frondes *codd.*: excussas translucent pectora frondes *Scaliger ap. Burman-*
num: excussa translucent pectora fronde uel excussa translucet pectore fronde
Burmannus: ex uda translucent pectora fronde *Jeep* || 10 passim pennati R | quo-
cumque $F_2 K_6$ | uocabit R : uocabat $Rsscr K_6$: uocarat *Heinsius* || 11 propinquis
Flor $J_3? ac? Ppc RL$: propinquant $CL_1 O_3 F_2 W_1 S_3 W_2$: propinquat $J_3? pc? Pac$ ||
12 pendent et PR || 13 aut] *ac* W_2 : et R || 13-14 uagantes* uel uagati / . . . auium*
uel uagantur / . . . alii *Heinsius* || 14 scrutati (cum uagantur) *Heinsius* || 15 ueneri
Flor: ueneris *cett. mei* | flexumque K_6 : flexumue *Heinsius* || 16 aut *Heinsius* |
uibrantur *Flor* | alnos $W_1 W_2$ || 17 lucum (W_1), *cett. mei*: -os R : -o *Heinsius* |
-adasque $W_1 pc$, *cett. mei*: -adesque $F_2 W_1 ac RL$ | procaces W_1 , *cett. mei*: loqua-
ces $W_1 ul$ || 18 peccandi cupidas Ppc : inspectant cupidus R (o *sscr. mr*): inspec-
tant cupidi et K_6 : rectorum inspectans Pac || 19 deas *Heinsius* || 21 cum] tunc P_{12}
(*pars altera*): tum *Jeep* | in p_2

auditae per rura lyrae. Celerina per omnes
 Italiae canitur montes omnisque maritum
 25 Palladium resonabat ager.
 peruenit ad aures
 uox iucunda deae strepituque excita resedit
 et reliquum nitido deterisit pollice somnum
 utque fuit, turbata comas, intacta papillas,
 mollibus exurgit stratis interque suarum
 30 agmen et innumeros Hymenaeum quaerit Amores.
 (hunc Musa genitum legit Cytherea ducemque
 praefecit thalamis; nullum iunxisse cubile
 hoc sine nec primas fas est attollere taedas.)
 conspicitur tandem. platano namque ille sub alta
 35 fusus inaequales cera texebat auenas
 Maenaliasque modos et pastoralia labris
 murmura temptabat relegens orisque recursu
 dissimilem tenui uariabat harundine uentum.
 restitit ut uidit Venerem, digitisque remissis

23 tubae **K**₆ | celerina *cett. mei, Exc. Gyr.* : celerinde **Rac** : celeuma **W**₁*pc* : celebra **F**₂**W**₁*acRpc* || 28—29 *om. R, add. mg* || 28 *ex disiectis lectionibus redintegravit Heinsius* : in *codd. sic se res habet* : utque fuit turbata *Flor* **J**₃**L**₃*ul* **Q**, *Exc. Gyr.* (fuit tamen *om.*) : . . . intacta **CPF**₃**S**₃**W**₂*sscr* : . . . intexta **g** (fuit *eras.*) **O**₃**C**₁**P**₁₁ (*nisi quod atque pro utque*) **Z** : . . . detecta **K**₄ : . . . inpexa **W**₂*ul* : . . . interiecta **L**₁ : . . . non tacta **ζ** : . . . incerta **L**₄ (*fort. pc*) : ut fuit interiecta **K**₆ : utque erat interiecta **F**₂**RmgLL**₃, *Camers* : . . . intertexta **R**₃₁ : . . . intacta **W**₁*pcB*₁ : . . . intexta **P**₁₂ : . . . indepexa uel indigesta *Heinsius* : . . . illa intacta *Paul* : atque ut erat turbata *Jeep* | intacta *Flor* **Q**, *Exc. Gyr.* : iniecta **L**₃*ul* : turbata *plerique codd.* : incompta et merita *pro uu. ll. Exc. Gyr.* : nudata *Schraderus, Wakefield* | papillas **PL**₃*ul* : capillos *plerique codd.* : papillis *Schraderus* || 29 exurgit *Flor* : assurgit *cett. mei* | interque suarum *Cuiacii uetus* : interque suorum **PLW**₂*pc* (*add. in spat. rel. ma*) : iterumque suorum *Exc. cod. Rhem. ap. Heinsium* : reuocatque suorum **O**₃ (*in spat. rel. mr*) **A**₂**C**₁ (*in spat. rel. mr*) **P**₁₂ : *spat. rel. in* **CL**₁**F**₂*acW*₁*acB*₁**C**₁*acF*₃**L**₄**P**₁₁*acS*₃**W**₂*acζ* : procul ecce sonorum **R**₄ : auditque canorum **g** : hymenaeus **W**₁ (*in spat. rel.*) : hymenaeus it omne *Flor* : sociumque requirit **J**₃ (*in spat. rel. ma*) **L**₁ (*in spat. rel. ma*) **F**₂ (*in spat. rel. ma*) **C**₁*mr* : circumuenit omne **Rmr, mg** (*ac conuenit omne perperam rettulit Jeep*) : et uoce citauit **P**₁₁ (*in spat. rel. ma*) : Hymenaeon et omne *Heinsius* : interque Iocorum *Burmamnus* : et permeat omne *Jeep* : intratque suorum *Birt* || 30 agmen et innumeros **W**₁, *cett. mei, Exc. Gyr.* : inde per innumeros **W**₁*ul*, *Vicetina* : agmen et in numeris *Scaliger* | hymeneus **W**₁**L**₄ | quaerit *cett. mei, Exc. Gyr.* : poscit *Flor* : possit *Exc. Gyr.* | amoris *Scaliger* || 32 nullis **R** | iunxisse *cett. mei, Exc. Gyr.* : uinxisse *Camers* : uixisse **F**₂ || 35 doctus *Buslid.* | auenas *Flor ul, cett. mei* : hauenas **PK**₆*pc* : habenas *Flor RK*₆*ac* || 36 labris **F**₂**PW**₁ : lubris **RK**₆*ac* : libris *cett. mei, K*₆*pc* || 37 recussu *Heinsius* || 38 dissimilem tenui **PRK**₆ : dissimili tenuem* *cett. mei, B*₁**F**₃**L****S**₃*ζ* : dis simili tenuem *Mommsen* | cantum *Schraderus* || 39 destitit *Burmamnus*

- 40 ad terram tacito defluxit fistula lapsu.
dulce micant oculi; niueas infecerat igni
solque pudorque genas; dubiam lanuginis umbram
caesaries intonsa tegit. prior ipsa silentem
conpellat: 'numquamne, puer, dilecta relinques
45 carmina? maternis numquam satiabere donis,
dedite Musarum studio nimiumque parentis
aemule? quid medio tecum modularis in aestu?
iamne tibi sordent citharae? iam lustra Lycae
atque pecus cordi redituraque rupibus echo?
50 huc ades et tantae nobis edisserere causas
laetitiae, cui pompa uiro tam clara resultet,
quae noua dotetur uirgo; patriamque genusque
pande, quibus terris orti, quo semine ducti.
haud ignarus enim, nec te conubia fallunt
55 ulla; tuo primae libantur foedere noctes.'
ille refert: 'equidem dudum te, diua, morantem
mirabar, quod adhuc tanti securam maneres
coniugii. non parua tibi mandatur origo.
fascibus insignes et legum culmine fultae
60 conuenere domus et qui lectissimus orbi
sanguis erat. rubris quae fluctibus insula latrat,
quis locus Aethiopum, quae sic inperuia famae
secessit regio, quo non rumore secundo
Palladii penetrauit amor mentisque benigna
65 temperies doctique sales et grata senectus?
per cunctos iit ille gradus aulaeque labores

40 subito J_3 | lapsu PW_1 , cett. mei: flatu $PulR$: cornu W_1ul || 41–42 niueas infecerat igni (igne gJ_3O_3RL) / ... genas] niueas interserit (ac: intesserit pc) igni / ... genas *Flor*: niueis interserit ignem / ... genis *Heinsius* || 43 decet *Birt* || 44–45 numquamne ... maternis *om.* g || 44 relinques *FlorJ_3L_1PL*, *Iuntina*: -is RW_2 , *Camers*: -ens $O_3W_1L_3$: -as CF_2 || 49 atque] iamque J_3F_3 : iamne *Heinsius* | nemus K_6L | montibus J_3 || 50 ac K_4 | tantas *Flor*, *Exc. Gyr.*: tandem R | cause R : laudes B_1 || 51 cui RK_6L : quae $W_1?ac?$, cett. mei, *Exc. Gyr.*: quem $W_1pc?W_2$ | uiro *Burmamnus*: t(h)oro cett. mei: t(h)ori gJ_3O_3Rpc : choro *Paul* | resultat R || 52 quae] qua g : an p_2 : cui *Paul* | dotetur P , cett. mei: ducetur $Psscr$ || 53 orti] simul et *Buslid.* || 55 cuncte RK_6 | libantur gpc , cett. mei: librantur $g?acL_4$, *Birt* (proprio aut typographi errore) || 56 morari R || 57 quid *Heinsius* || 58 nec F_3 || 59 cardine *Burmamnus* || 60 lectissimus $CgJ_3O_3W_1pcR$: letissimus *FlorL_1F_2PW_1acL* | orbi RL : urbi cett. mei || 61 rubris] rubeis *Exc. Gyr.*: longis gL_4 | fluctibus W_1pc , cett. mei: flatibus $L_1F_2PW_1ac$ | latrans *Birt* || 62 qui R || 64 penetrarit *Heinsius* | benigne K_4 || 65 *om.* $CB_1S_3\zeta$ (add. *mg*) | grata *FlorgJ_3L_1O_3W_1R*: docta $Psscr$: terga F_2P : amica F_3LL_3 : tersa *Heinsius*: amoe-na *Schraderus* || 66 iit $F_2pc?$, cett. mei: it $F_2?acW_1$

emensus tenuit summae fastigia sedis
 Eoum stabili moderatus iure senatum.
 hic splendor iuueni. cunabula prima puellae
 70 Danubius ueteresque Tomi. Mauortia matris
 nobilitas spoliis armisque exultat auitis
 immensamque trahit Celerini robore lucem,
 qui quondam Meroen iussus Nilumque tueri,
 cum sibi post obitus et Parthica fulmina Cari
 75 sceptrata daret miles rebusque inponere uellet,
 despexit fremitus et praetulit otia regno.
 respuit ingestum, quod ui, quod poscere ferro
 posthabita pietate solent. tum purpura primum
 inferior uirtute fuit meruitque repulsam
 80 obuia maiestas. doluit Fortuna minorem
 se confessa uiro. magnum delata potestas,
 maiorem contempta probat. cognomina sumpsit
 plena ducum genitor. paulatim uectus ad altum
 princeps militiae, qua non inlustrior extat
 85 altera, cunctorum tabulas adsignat honorum,
 regnorum tractat numeros, constringit in unum
 sparsas imperii uires cuneosque recenset
 dispositos: quae Sarmaticis custodia ripis,

68 Eoum] facundum $L_4pc?$: grandeuum g (*ma in ras.*) || 69 hinc *Heinsius* | iuuenum Ppc : iuuenem Pac || 70 ueteris- *Flor* | matri P : patris uel patri *Heinsius* || 72 celerine gO_3PR : celeris de *Cuiacii uetus* || 73 mercen *Flor* || 74 obitus *FlorR*, *Exc. Gyr.* : domitos P (*sed expunx.*), *cett. mei*, $K_6LL_4S_3\zeta$: domitas F_3 | ad *Cuiacii uetus* | fulmina] flumina gJ_3 : culmina C | Cari *Heinsius* : charri? p_2 : caro *FlorRK_6LL_3* : charo *Exc. Gyr.* : caros L_1PF_3 : claros F_2 (? pc ex -o) W_1ac , *Exc. Gyr.* : c(h)arros $CO_3W_1pcW_2Z\zeta$: carrhos J_3 : tharrhos gpc : carrhas *Cuiacii uetus* || 76 strepitus B_1 || 77 ingestum *FlorR* : incestum *cett. mei* : hic regnum L : incertum *Scaliger* | quod¹] quid K_4 : quem g (*et pro quod*²) || 78 tum Ppc , *mg*, *cett. mei* : tunc K_6 : cum W_1ul : nunc F_3L : non $CL_1F_2PacW_1B_1S_3\zeta$ | primus R || 79 metuit- $F_2W_1?$, *Camers* || 81 se] sed J_3O_3 : uerb. om. R | confessa] concessa gJ_3P : fessa R | delata *FlorPpcRLW_2pc* : delecta W_1pc , *cett. mei* : dilecta W_1ac , *Escor. Q. I. 14* : delacta Pac || 82 maiorum K_4 || 83 ducum] ducit F_2 *ut uid.* : dicit *in diem corr. P* : ducis *Heinsius* | euctus *Heinsius* | in C_1F_3 || 84 qua *FlorPmgR* : quo $Psscr$, *cett. mei* | extat] alter gpc || 85 om. *add. inter lin. g* | altera PR : alter *cett. mei* : extat g | stabulas CL_1F_2P | ac signat *Heinsius* || 86–87 uerba constringit (*etc.*) in unum et cuneosque recenset *transpos. FlorCgJ_3L_1O_3F_2PW_1B_1C_1F_3L_4P_4S_3W_2\zeta*, non *transpos. R* | uerba constringit . . . uires *ut spuria damnauit Mommsen* || 86 rectorum* PRK_6 | numerum* RK_6 | constringit P , *cett. mei* : constrinxit CB_1S_3 : confringit *Flor* : astringit F_2Psscr || 88 dispositos *FlorPac* (*in -o*), *Exc. Gyr.* : dispositis RK_6 : dispositas W_2pc : depositum $gJ_3L_1O_3F_2W_1F_3L?L_4$: depositam $CB_1S_3\zeta$ | quam *Flor*, *Exc. Gyr.*

- 90 quae saeuīs obiecta Getis, quae Saxona frenat
uel Scottum legio, quantae cinxere cohortes
Oceanum, quanto pacatur milite Rhenus.
casta domus, sincera fides, industria sollers.
elegit Stilicho; nil ultra laudibus addi
iudicioue potest. tali nubente puella
95 nonne tibi cessare nefas? duc protinus omnes,
duc age. marcentes cupio quassare coronas
et uibrare faces et noctem ducere ludo.
haec quoque non uilem iam fistula commodat usum,
responsura choris.
uix haec Hymenaeus; at illa
100 fontibus abluitur gelidis legemque capillo
reddit et ornatum formae prelisque solutis
mira Dionaeae sumit uelamina telae.
floribus extruitur currus; iuga floribus halant;
floreā purpureas adnectunt frena columbas.
105 undique concurrunt uolucres, quaecumque frementem
permulcent Athesim cantu, quas Larius audit,
quas Benacus alit, quas excipit amne quieto
Mincius: ereptis obmutuit unda querellis.
Eridani ripas et raucae stagna Padusae
110 diffugiens nudauit olor. laetantur Amores
frenatisque truces auibus per nubila uecti
ostentant se quisque deae magnoque tumultu
confligunt pronique manus in uerbera tendunt

89'quam leuis *Flor* | Saxona] santona **K**₄: sansona **F**₂ | frenet **RL** || 90 scot-
tum *Flor***L**₃: scotum *ceit. mei* | legio *Flor***CgJ**₃**L**₁**O**₃: regio **F**₂**PW**₁**R** | quantae
RK₆**L**: quantum *ceit. mei* || 91—92 *om. R* || 93 nil **RL**: nihil *ceit. mei* || 95 protin-
us agmen *Birt* || 96 cupias **p**₂ | quassare] cassare *g?acP*: cessare **F**₃**L**₃ || 98 iam
RK₆: mihi *ceit. mei*: tibi **B**₁ | commodet **Z** || 100 alluitur *Flor*: ob-*g* | capillis **L** ||
101 pr(a)elis- **CgL**₁**O**₃**P**, *Cuiacii uetus*: pr(o)eliis- *Flor***W**₁**ulR****ζ**: pleris- **J**₃: popu-
lis- **F**₂**W**₁: peplis- **F**₃, *Jeep*: peplum- **K**₆**LL**₃: pepli- *Cuiacius* | solutis *Heinsius*:
solutae *codd.* (*R tamen tantum solu praebet*): polita *Heinsius* || 102 dionee *gac, ceit.*
mei: cleonee **RK**₆ | sumit] reddit **RK**₆: soluit *Heinsius* | miracula **RK**₆ | tede
Flor || 103 currus] cursus **R**: currum **CL**₁**F**₂ | albert **L**₄ || 105 frementem (**C**), *ceit.*
mei: fremente *Flor*: trementem **ζ** || 106 athesin *g(R)* || 107 benacus *Flor***R**: bena-
tus *gpc*: uenacus **J**₃*pc, ceit. mei*: uenatus *gac* | accipit **B**₁**L**₄**W**₂ || 108 mincius
*Flor***CW**₁**L**: mintius *g?L*₁**F**₂**PR**: minthius **J**₃**O**₃ | ereptis] erectis **F**₂: abruptis
Heinsius: et ruptis *tacite in contextu Jeep* || 109 raucae *Ppc, ceit. mei*: rauci **R**₂₃:
glaucae *Heinsius* || 110 uiduauit *Heinsius* || 113 pendent *Heinsius, qui et pronae-*
que manus excogitauit

115 atque inpune cadunt: lapsus meliore uolatu
consequitur uincitque suos auriga iugales.
ut thalami tetigere fores, tum uere rubentes
desuper inuertunt calathos largosque rosarum
imbres et uiolas plenis sparsere pharetris,
120 collectas Veneris prato, quibus ipse pepercit
Sirius et teneras clementi sidere fouit.
gemmatis alii per totum balsama tectum
effudere cadis, duro quae saucius ungue
Niliacus pingui desudat uulnere cortex.
125 adgreditur Cytherea nurum flentemque pudico
detraxit matris gremio. matura tumescit
uirginitas superatque niues ac lilia candor
et patrium flauis testatur crinibus Histrum.
tum dextram complexa uiri dextramque puellae
tradit et his ultro sancit conubia dictis:
130 'uiuete concordem et nostrum discite munus.
oscula mille sonent; liuescant brachia nexu;
labra ligent animas. neu tu uirtute proterua
confidas, iuuenis: non est terrore domanda,
sed precibus placanda tibi. concede marito
135 tu quoque neu Scythicas infensis unguibus iras
exercere uelis: uinci patiari rogamus.
sic uxor, sic mater eris. quid lumina tinguis,
uirgo? crede mihi, quem nunc horrescis amabis.'
dixit et aligera geminos arcuque manuque
140 praestantes de plebe uocat. puer illicet Aethon
et Pyrois rutilas respersi murice plumas

114 post 115 in $CL_1F_2PacW_1B_1F_3L_3S_3W_2$, suo loco in $FlorgJ_3O_3PpcRL$ | lapsus ... uolatu $FlorgJ_3O_3Rac$: lapsu ... uolatu CL_1P : lapsu ... uolantes $F_2W_1RpcK_6LL_3P_{12}$ || 117 inuergunt *Heinsius* || 118 plenis] spiris *Buslid.* (*teste Burmanno*): spinis *Buslid.* (*teste van Jever*): spissis *Burmannus* | canistris *Heinsius* || 119 campo J_3 || 120 et uiolas K_6 || 124 nurum $Florgpc?J_3O_3R$, *Exc. Gyr.*: uirum $Cg?acL_1F_2PW_1L$ | pudico $gJ_3O_3W_1pcRac$: cupido $FlorCL_1F_2PW_1acRpcL$ || 126 et F_3 || 128 tunc K_6 || 129 ultra *Heinsius* || 132 animas *Heinsius*: animos *codd.*, cf. 14, 23 | nec F_2W_1L | proterua R , *Exc. Gyr.*: paterna $Rsscr$, *cett. mei* || 134 placanda] pacanda* B_1 : uerb. om. uel eras. g || 135 nec gF_2W_1 | infestis ζ || 137 eas *Heinsius* | tinguis $FlorR$: tingis Ppc (e cingis), *cett. mei*: stringis L : tergis *Heinsius* || 138 uirgo] turgida *Heinsius* | quae P *teste Birt*, *perperam*, ut opinor || 139 aligera F_2R : -as Ppc , *cett. mei* || 140 praestantes de $gJ_3O_3F_3LL_3L_4W_2$: praestantes e* F_2W_1R : praestanti de $FlorCL_1P$ || 141 pyrois F_2R , *Exc. Gyr.*: pirois W_1 : pyroes $FlorCgpcJ_3L_1F_3L$: piroes $gacO_3P$ | respersi] respexit *Flor*: aspersi W_1

prosilunt puroque imbutis melle sagittis
hic nuptam petit, ille uirum. sonuere reducta
cornua; certa Notos pariter sulcauit harundo
et pariter fixis haeserunt tela medullis.

26

APONVS

Fons, Antenoreae uitam qui porrigis urbi
fataque uicinis noxia pellis aquis,
cum tua uel mutis tribuant miracula uocem,
cum tibi plebeius carmina dictet honos
5 et sit nulla manus, cuius non pollice ductae
testentur memores prospera uota notae,
nonne reus Musis pariter Nymphisque tenebor,
si tacitus soli praetereare mihi?
indictum neque enim fas est a uate relinqui
10 hunc qui tot populis prouocat ora locum?
alto colle minor, planis erectior aruis
conspicuo cliuus molliter orbe tumet,

25 143 *post nuptam interpungit Hilberg, et sic iam J₃R* || explicit de palladio et celerina R

26 *Flor, CgJ₃L₁ (deficit post u. 6) O₃, F₂PW₁, R*
aponus *Flor*: aponus incipit R: incipit aponus CPS₃ζ: aponus de aquis patauui F₃: de aponi fonte *Cuiacii uetus*: claudiani poetae descriptio de balneis aponi ruris patauini honorio et arcadio imperatoribus R₅₂: descriptio fontis siue balnei aponis edita a claudiano poeta celeberrimo apud urbem anthenoream patauium R₄₉: descriptio balnei aponi edita a claudiano poeta. c. apud pathauum (patauium B₃) urbem B₃F₂₄ || 1 porrigit CL₁P: corrigis *Heinsius* || 2 fata- *Ppc*, *cett. mei*, *Exc. Gyr.*: facta- F₂PacR | diuinis *Burmans* || 3 et tua F₂₄R₄₉R₅₂ | spiracula *Heinsius* || 4 et B₃ | plebe(i)us *Florgpc*, *cett. mei*: phoebe(i)us J₃, *Exc. Gyr.*: uel phebus *Flor mg* || 5 et] cum B₃F₂₄R₄₉R₅₂ | si *Flor* || 6 ueteres R | *post h. u. deficit L₁* || 7 Musis] faunis *Ppc* (e rausis): nimphis K₆ | musisque K₆ | uidebor B₁ || 9–10 '*fortasse spurii*' Birt || 9 indictum RF₃K₆, *Exc. Gyr.*: ludibrium g[?]ac, *cett. mei*: laudandum gpc | neque enim RF₃K₆, *Exc. Gyr.*: quid enim *cett. mei*: fit enim *Heinsius* | nec fas *Heinsius* | a uate] tacitumque RF₃ || 10 populi gC₁, *Cuiacii uetus* | prouocat gJ₃O₃RC₁K₆L₄Z: prouolat *Flor*, *Exc. Gyr.*: peruolat CF₂PW₁ | ora gJ₃O₃RC₁K₆L₄Z: ore *Flor*CP₂W₂pc, *Exc. Gyr.*: omne F₂PacW₁W₂ac: amne Pul | locum *Flor*CF₂PW₁acW₂: lacum ζac: loqui gJ₃O₃W₁pcRC₁K₆L₄Z, *Exc. Gyr.* || 11 planis C: paruis *cett. mei*: phariis gpc: patulis *Heinsius*: pansis *Jeep olim* | ereptior *Flor* Z: euectior *Heinsius*

ardentis fecundus aquae. quacumque cauernas
 perforat, offenso truditur igne latex.
 15 spirat putre solum, conclusaque subter anhelō
 pumice rimosas †perforat† unda uias.
 umida flammaram regio, Vulcania terrae
 ubera, sulphureae feruida regna plagae.
 quis sterilem non credat humum? fumantia uernant
 20 pascua, luxuriat gramine cocta silex,
 et, cum sic rigidae cautes feruore liquescant,
 contemptis audax ignibus herba uiret.
 praeterea grandes effosso marmore sulci
 saucia longinquo limite saxa secant.
 25 Herculei (sic fama refert) monstratur atrati
 semita, uel casus uomeris egit opus.
 in medio, pelagi late flagrantis imago,
 caerulus inmenso panditur ore lacus,
 ingenti fusus spatium; sed maior in altum
 30 intrat et arcanæ rupis inane subit,
 densus nube sua tactuque inmitis et haustu,
 sed uitreis idem lucidus usque uadis.
 consuluit natura sibi, ne tota lateret,
 admisitque oculos quo uetat ire calor.
 35 turbidus impulsu uenti cum spargitur aer
 glaucaque fumiferae terga serenat aquae,

13 ardentis . . . aquis *Flor* : ardenti . . . aque **P** : ardentis . . . aquas **R**₄₉ *ul* : arden-
 tes . . . aquas **R**₄₉ **R**₅₂ | quocumque **F**₂ **W**₁ | cauernas *Florgac?* **R** : cauernis *cett.*
mei : carinas *g?pc* || 14 offenso] effuso **Z** : offensus *Aldina* | truditur] traditur **F**₂ :
 tunditur *Burmannus* || 16 perforat *codd.*, quod e u. 14 *migrauit* : perfurit uel per-
 luit *Heinsius* : personat *C. Crusius* : permeat *Burmannus* : perfodit *Koch* : perfluit
Hall || 17 fumida **P**₁₁ || 19–22 in codice anthologiae Latinae *Salmasiano inter uer-*
sus Luxorii (carm. 350 Riese) inserti sunt, quo loco rigidae cautes . . . liquescant
legitur || 20 luxuriat **O**₃ *pc*, *cett. mei* : -ant **O**₃ *ac* **B**₃ **Z** : -et **F**₂ **W**₁ | gramine *Cpc*,
cett. mei : gramina **g** : germine **B**₃ || 21 rigidae **RK**₆ *Salmasianus* : liquido *cett. mei* :
 rigido *uulgo* | liquescant *Flor R*, *Salmasianus* : liquescunt *cett. mei* : tepescant *Jeep* ||
 22 contem(p)tis *cett. mei*, *Exc. Gyr.* : contentis **F**₂ **P** || 23 effossi **R**, *Isengriniana* ||
 24 longaeuo *Heinsius*, qui et continuo uel contiguo *coniecit* | milite **R** | secant
O₃ *pc*, *cett. mei* : micant **O**₃ *ac* || 25 sic] sacra **F**₂ | monstratur *cett. mei*, *Exc. Gyr.* :
 monstrator **R** || 26 uel] nec **p**₂ : ni uel seu *Heinsius* | casus] causus **CP** : *Cacus*
Barthius || 27 late pelagi **F**₂ **PW**₁ | stagnantis *Heinsius olim* || 28 latex **B**₃ **F**₂₄ ||
 29 spat. fus. **F**₂ **W**₁ || 30 arcatae *Heinsius olim* || 31 mersus **F**₂ **W**₁ || 33 tota **R**,
Iuntina : mersa *FlorgpcJ*₃ **O**₃ **F**₂ **W**₁ : mensa **CP** : tecta *Heinsius olim* || 34 color
CPW₁ || 35 uenti *FlorCpcgJ*₃ **O**₃ **W**₁ : uento **P** : uenit **F**₂ **R** : Zephyri *Heinsius*
olim | cum spargitur] conspergitur **W**₁ : cum tergitur *Heinsius* || 36 claraque **RK**₆

tunc omnem liquidi uallem mirabere fundi,
 tum ueteres hastae, regia dona, micant,
 40 quas inter nigrae tenebris obscurus harenae
 discolor abruptum flumen hiatus agit;
 apparent infra latebrae, quas gurgēs opacus
 inplet et abstrusos ducit in antra sinus;
 tum montis secreta patent, qui flexus in arcum
 aequora pendenti margine summa ligat.
 45 uiua coronatos adstringit scaena uapores,
 et leuis exili cortice terra natat,
 calcantumque oneri numquam cessura uirorum
 sustentat trepidum fida ruina pedem.
 facta manu credas: sic leuis circuit oras
 50 ambitus et tenuis perpetuusque riget.
 haerent stagna lacu plenas aequantia ripas
 praescriptumque timent transiluisse modum;
 quod superat fluuius deuexa rupe uolutus
 egerit et campi dorsa recurua petit.
 55 deuehit exceptum natiuo spina meatu;
 in patulas plumbi labitur inde uias;
 nullo cum strepitu madidis infecta fauillis
 desumpat niueum fistula cana salem.

38 tum ζ : tunc omnes mei | hastae codd. : tali Heinsius olim e Suet. Tib. 14 ||
 39 quos F₂ || 40 decolor Hall || 41 intra R | qua F₂ || 42 abstrusos W₁ ul, cett. mei :
 obstrusos gB₃ ul F₂₄ R₄₉ R₅₂ : obscuros B₃ : astructos F₂ W₁ : abstrusus Liuiueii
 Vaticanus || 43 tum Flor ζ : tunc cett. mei : nunc P₁₁ Z | quo F₂ || 45 adstringit R :
 astr. Flor sscr, cett. mei : et stringit Flor || 46 ceu Heinsius (cum natet) | leuis
 (lenis CJ₃) exili] leuis (lenis F₂?) ex leui W₁? : uelut exili Birt : leuior uili Koch |
 fornice uel cespite Heinsius | natet Heinsius || 47 calcantum- Flor Cg? ac J₃ O₃ :
 calcatum- gpcP : calcatur- F₂ W₁ R, Iuntina | numquam] tñ quam P : nusquam
 Heinsius || 48 firma K₆ || 49 leuis Flor CF₂ R : lenis W₁ B₁ K₆ : leues gJ₃ O₃, Cu-
 mers mg : lenes C₁ L₄ pc?, Camers : letus P | ora Jeep || 50 alueus . . . rigat uel am-
 bitus . . . ligat Heinsius | perspicuus- Heinsius || 51 arent R | lacu Flor R, Exc.
 Gyr. : loco cett. mei | plenas W₁ ac, cett. mei : planas W₁ pc, Heinsius || 51-52 ante
 49-50 transpos. Barthius || 52 exiluisse RF₃, Iuntina | modum P, cett. mei : lo-
 cum Pul || 53 quo K₆ | solutus (F₂) W₁ || 55 deuehit Flor R : euehit cett. mei : et
 uehit g | ereptum F₂ PW₁ | uicino F₂ W₁ | spina] spuma F₂ PW₁ : sigma Bar-
 thius : spira Heinsius || 56 in patulas . . . uias Ppc, cett. mei : in patulas . . . tuas
 CPac : in patulos . . . tubos Heinsius || 57 tum* Liuiueii Vaticanus | madidis RB₃ :
 madidisque* cett. mei | fieri potest ut non post uias sed post strepitu interpungendum
 sit, ut interpunxit Burmannus, uel potius ut madidis infecta . . . salem παρρηθῆναι
 accipienda sint. incerta res est

60 multifidas dispergit opes artemque secutus,
 qua iussere manus, mobile torquet iter
 et iunctos rapido pontes subtermeat aestu
 adflatosque uago temperat igne tholos.
 acrior interius rauci cum murmure saxi
 spumeus eliso pellitur amne uapor.
 65 hinc pigras repetunt fessi sudore lacunas,
 frigora quis longae blanda dedere morae.
 salue, Paeoniae largitor nobilis undae,
 Dardanii, salue, gloria magna soli,
 publica morborum requies, commune medentum
 70 auxilium, praesens numen, inempta salus.
 seu ruptis inferna ruunt incendia ripis
 et nostro Phlegethon deuus orbe calet,
 sulphuris in uenas gelidus seu decedit amnis
 accensusque fluit, quod manifestat odor,
 75 siue pari flammis undarum lance rependens
 arbiter in foedus mons elementa uocat,
 ne cedant superata sibi, sed legibus aequis
 alterius uires possit utrumque pati:
 quidquid erit causae, quocumque emitteris ortu,
 80 non sine consilio currere certa fides.
 quis casum meritis adscribere talibus audet,
 quis negat auctores haec statuuisse deos?

59 -fidas . . . opes] -fidum . . . opus **J₃R** : -fidum . . . onus **Z** : -fidas . . . aquas
Heinsius olim | dispersit **J₃** | arcumque *Heinsius* || 60 quam **F₂₄R₄₉R₅₂** | iussere
Pac, *cett. mei* : uexere **Ppc** || 61 pontes] montes **F₁₉** : fontes **A₂** | subtermeat **R** :
 subteruehit *cett. mei*, *Exc. Gyr.* : subterluit uel subteruenit *Heinsius* || 62 aff(f)latos-
O₃W₁R : aff(f)latas- *gpc*, *cett. mei* | uerberat *Schraderus* | tholos] colos **PW₂** :
 colas **F₂W₁** || 63 interea **F₂₄R₄₉** | rauci] uasti **F₂₄R₄₉R₅₂** || 64 amne *FlorJ₃O₃*
RC₁pc : igne **CgF₂PW₁** || 65 hic **gB₃** | pigras **Ppc**, *cett. mei* : pingues **F₂(Pac)W₁** :
 rigidas uel nigras *Heinsius* || 66 quis *FlorgJ₃O₃R* : aquis **CF₂PW₁** | blanda *Flor*
CF₂PW₁ : dampna **gJ₃O₃RC₁K₆Z** || 67 fons medicinae **P** in *spat. rel.* || 68 salue
 dardanii **K₄** || 69 medenter? **F₂** : medendi **p₂** : meretur **R** || 70 subsidium **W₂** |
 numen] munus *gpc* || 71 ruptis infrena **B₁** : raptis inferna **W₁** : Stygiis effrena
Heinsius || 72 calet] latet **R**, *Exc. Gyr.* : patet *Heinsius* || 74 fluit *FlorR* : ruit *cett.*
mei || 75 pari **B₃F₂₄K₄R₄₉R₅₂** : pares **Ppc**, *cett. mei* : parens **F₂PacW₁** | undas-
 que in lance *Birt* || 77 ne **gJ₃O₃PpcR** : nec *FlorCPacW₁* : **F₂ incert.** || 78 alternas
F₂W₁ || 79 quidquid erat (*iam B₁*) uel inest *Heinsius* | emitteris *FlorCgO₃P* :
 emiseris **J₃** : remitteris **F₂W₁R** : remiseris **F₁₉** : emergitis *Buslid.* : emeriseris *Hein-*
sius || 80 currere **P**, *cett. mei* : currito *Flor* : credere **Pul** || 81 casus **F₃** | ausit *Hein-*
sius || 82 neget *Heinsius* | hoc *g (add. sscr)* **B₃F₃R₄₉R₅₂**

CARMINA MINORA 26-27

85 ille pater rerum, qui saecula diuidit astris,
 inter prima coli te quoque sacra dedit
 et fragilem nostri miseratus corporis usum
 telluri medicas fundere iussit aquas,
 Parcarumque colos exoratura seueras
 flumina laxatis emicuere iugis.
 felices, proprium qui te meruere, coloni,
 90 fas quibus est Aponon iuris habere sui.
 non illis terrena lues corrupta nec Austri
 flamina nec saeuo Sirius igne nocet,
 sed, quamuis Lachesis letali stamine damnet,
 inde sibi fati prosperiora petunt.
 95 quod si forte malus membris exuberat umor
 languida uel nimio uiscera felle uirent,
 non uenas reserant nec uulnere uulnera sanant
 pocula nec tristi gramine mixta bibunt:
 amissum lymphis reparant inpune uigorem
 100 pacaturque aegro luxuriante dolor.

27

PHOENIX

Oceani summo circumfluis aequore lucus
 trans Indos Eurumque uiret, qui primus anhelis

26 84 coli *Barthius* : poli *omnes mei* : soli B_3 | colit $gJ_3O_3C_1L_4Z$ || 86 telluri
FlorR : telluris $CJ_3O_3F_2W_1$: tellurem $gB_3F_{24}R_{49}R_{52}$ || 87 *om. Flor* | exoratura
 $CgO_3W_1pc?$: exornatura J_3 : exortatura R : exhortatura F_2P || 90 aponon (*ἐρμιο-*
λογικῶς interpretandum, ut ad Graec. adiect. adludatur) $FlorCJ_3O_3(P)K_6$: aponum
 $gpcF_2W_1R$ || 91 terrena lues] terre ualues Pac : terre ualles Ppc : metuenda lues
Heinsius olim || 92 saeuo *FlorR* : leuo *cett. mei* || 93 ferali J_3 || 94 inde sibi fati gac :
 inde sibi fata $CO_3F_2PW_1C_1K_6P_3$: inde sibi fato K_4 : inde fata sibi Rac : unde fata
 sibi Rpc : in te fata sibi *Flor* : inde sibi J_3 : inde sibi fatis gpc , *Barthius* : indos fata
 tamen L_4 : undis fata sibi *Heinsius* || 96 uirent $gJ_3O_3C_1L_4Z$: rubent $FlorCF_2PW_1$
 RK_6 : tument K_6ul || 97 non] nec F_2 | reserant F_2W_1R : rescant *cett. mei* | uul-
 nere uulnera F_2PW_1R : uulnera uulnere $FlorCgJ_3O_3P_3Z$ || 99 nymphis F_2R ||
 aponus explicit R : claudiani poete descriptio de bal. apo. ruris patauini aedita ho-
 norio et arcadio imp. finis B_3 : claudiani poetae descriptio de balneis aponi ruris
 pathauum. edita honorio et arcadio imp. finit. F_{24} : claudiani poetae descriptio de
 balneis aponi ruris patauini. finit. honorio et arcadio impp. R_{49}

27 *Flor*, $CgJ_3L_1O_3$, F_2PW_1 , Δ , R

poenix *Flor* : incipit phoenix R : incipit phenix C_1 : incipit de phenice P : de phenice
 B_1S_3 : incipit fenix C : de foenice aue Δ || 1 lucus C^p , *cett. mei* : locus Δ : nilus K_6ul

sollicitatur equis uicinaque uerbera sentit
 umida roranti resonant cum limina curru,
 5 unde rubet uentura dies longeque coruscis
 nox adflata rotis refugo pallescit amictu.
 haec fortunatus nimium Titanius ales
 regna colit solusque plaga defensu iniqua
 possidet intactas aegris animalibus oras
 10 saeua nec humani patitur contagia mundi,
 par uolucer superis, stellas qui uiuidus aequat
 durando membrisque terit redeuntibus aeuum.
 non epulis saturare famem, non fontibus ullis
 adsuetus prohibere sitim, sed purior illum
 15 solis feruor alit uentosaque pabula libat
 Tethyos, innocui carpens alimenta uaporis.
 arcanum radiant oculi iubar, igneus ora
 cingit honos. rutilo cognatum uertice sidus
 attollit cristatus apex tenebrasque serena
 20 luce secat: Tyrio pinguntur crura ueneno.
 anteuolant Zephyros pinnae, quas caeruleus ambit
 flore color sparsoque super ditiescit in auro.
 hic neque concepto fetu nec semine surgit,
 sed pater est prolesque sibi nulloque creante
 25 emeritos artus fecunda morte reformat
 et petit alternam totidem per funera uitam.
 namque ubi mille uias longinqua retorserit aestas,
 tot ruerint hiemes, totidem uer cursibus actum,

3 sensit K_6 || 4 umida] uiuida P teste *Heinsius*, *perperam*, ut opinor: fumida P_{11} :
 uuida *Heinsius* | cui $R_{43}T_2$ | lumina $CL, F_{18}T_2$ | curru gJ_3O_3PR : cursu *cett. mei* ||
 5 dies ... rubet P_{11} || 7 haec] hic ζ : nec *FlorB_3P_{11}ac* | iunonius K_6ac || 8 regna te-
 net K_4 | solus- P (*una cum solis*.) R , *Iuntina*: solis.* P , *cett. mei* || 9 animantibus*
 $gR_{42}T_2$ | herbas J_3 || 10 saeua T_2 , *Heinsius* || 11 uolucres PR : uolucris $Psscr$ |
 qui stellas K_6 || 13 saturata fames T_2 || 15 libat PR : potat F_2pc , *cett. mei*: portat
 L_1F_2ac || 17 ora] ori J_3 : auri *Burmanner* || 19 crispatus B_1 || 20 tinguntur T_2 |
 crura *Apc*, *cett. mei*: rostra $P_{11}pc$ || 21 zephyrum R : *uerb. om. P*, rubro *add. sup. lin.*
post pinne uel plume | pinnae *FlorCPac* Δ : pennae *cett. mei*: primae RK_6ac : plume
 Ppc || 21–22 caeruleus ... / ore color F_2W_1 : circulus ... / floricolor *Barthius*: cae-
 rulus ... / orbe color *Birt*, qui et Iridis ... / flore color *coni. (apud Koch)* || 22 super]
 simul PR : magis g : satis L_4 || 23 nec ... nec *FlorB_1* | concepto] corrupto T_2 : con-
 cipitur *Barthius*: conceptus *Heinsius* || 24 prolis- Δ | sibi] sui RK_4 : suis P || 27 iam-
 que Z , *Heinsius* | uices *Heinsius* | longaeua $B_3F_{18}R_{42}R_{43}R_{51}$ | retorserit W_1 ,
cett. mei: recesserit W_1ul | aestas O_3pcP (*add. in spat. rel.*), *cett. mei*: aetas O_3ac Δ
 RC_1ac || 28 tot ruerint *FlorGPCJ_3sscr*, *mr*, Δ : tot fuerint PRW_2pc , *Isengriniana*:
 torruerint $Cg?acJ_3L_1O_3W_1$: corruerint P_{11} : horruerint F_2B_1 | totidem g (*fort.*
pc), *Heinsius*: totiens Ppc , *cett. mei*: quotiens Pac

30 quas tulit autumnus, dederit cultoribus umbras,
 tum multis grauior tandem subiungitur annis,
 lustrorum numero uictus: ceu lassa procellis
 ardua Caucaseo nutat de culmine pinus
 seram ponderibus pronis tractura ruinam;
 35 pars cadit adsiduo flatu, pars imbre peresa
 rumpitur, abripuit partem uitiosa uetustas.
 iam breue decrescit lumen languetque senili
 segnis stella gelu, qualis cum forte tenetur
 nubibus et dubio uanescit Cynthia cornu;
 40 iam solitae medios alae transcurrere nimbos
 uix ima tolluntur humo. tum conscius aeu
 defuncti reducisque parans exordia formae
 arentes tepidis de collibus eligit herbas
 et cumulum texens pretiosa fronde Sabaeum
 componit, bustumque sibi partumque futurum.
 45 hic sedet et blando Solem clangore salutat
 debilior miscetque preces ac supplice cantu
 praestatura nouas uires incendia poscit.
 quem procul adductis uidit cum Phoebus habenis,
 stat subito dictisque pium solatur alumnum:
 50 'o senium positura rogo falsisque sepulchris
 natales habiture uices, qui saepe renasci
 exitio proprioque soles pubescere leto,
 accipe principium rursus corpusque caducum
 desere. mutata melior procede figura.'
 55 haec fatus propere flauis e crinibus unum
 concussa ceruice iacit missoque uolentem

29 *corruptela laborare censet Goodyear* | tulit] dedit $L_1 F_2$ || 30 tam B_3 | subiun-
 gitur] submergitur $F_{18} K_6 R_{51}$: subducitur $R_{43} R_{48} R_{50} T_2$: suffrangitur *Birt* | ho-
 ris $K_6 ac$ || 31 uictus numero K_4 | lapsa $J_3 \Delta P_{11}$ || 32 caucaseo *Florg* $F_2 W_1 W_2 ul \zeta$:
 caucasio *cett. mei* | uertice gPR || 33 saeuam *Heinsius* || 34 adsiduo fluctu $F_2 W_1$,
Heinsius || 35 abripuit] abrumpit K_4 : abrupit *Wakefield* || 36 iam breue] iamque
 ubi *Flor* $B_3 F_{18} R_{42} R_{43} R_{51}$, *Exc. Gyr.* : iam sibi *Heinsius* || 37 stella $gJ_3 O_3 P_{sscr}$
 ΔR : stilla *Flor* $L_1 F_2 PW_1$: stila C || 39 transcendere R_{43} || 41 reducisque parans
 $(F_2) Pac$, *cett. mei* : reducis sperans Ppc | uitae J_3 || 42 arentes *cett. mei*, $K_6 pc$:
 ardentes $F_2 K_6 ac$ || 43 cumulum $gJ_3 O_3 F_2 PR$: tumulum *Flor* $CL_1 W_1 \Delta$ | pretiosum
 fronde Sabaea *Jeep* || 44 pastum- *Heinsius* || 45 blando solem F_{14} : solem blando
 PR : magno solem *cett. mei* : solem magno $F_2 W_1$ | clamore $J_3 B_1$ || 46 ac $PR L_3$:
 et *cett. mei* || 51 natales (natalis Δ) habiture uices *codd.* : natalis subiture uicem
Heinsius || 52 patrio- *Heinsius* || 53 caducum *Heinsius* : coactum *codd.* : coactus
Burmannus : peractum *Mommsen* || 54 desine p_2 | mutatam . . . figuram R || 55 e]
 de $B_1 K_4$: cum C || 56 iacet *Flor* $F_{11} ac$: tacet R

CLAVDIVS CLAVDIANVS

uitali fulgore ferit. iam sponte crematur
 ut redeat gaudetque mori festinus in ortum.
 feruet odoratus telis caelestibus agger
 60 consumitque senem. nitidos stupefacta iuuenos
 Luna premit pigrosque polus non concitat axes
 parturiente rogo; curis Natura laborat
 aeternam ne perdat auem, flammisque fideles
 admonet ut rerum decus inmortale remittant.
 65 continuo dispersa uigor per membra uolutus
 aestuat et uenas recidiuus sanguis inundat.
 uicturi cineres nullo cogente moueri
 incipiunt plumaque rudem uestire fauillam.
 qui fuerat genitor, natus nunc prosilit idem
 70 succeditque nouus: geminae confinia uitae
 exiguo medius discrimine separat ignis.
 protinus ad Nilum manes sacrare paternos
 auctoremque globum Phariae telluris ad oras
 ferre iuuat. uelox alienum tendit in orbem
 75 portans gramineo clausum uelamine funus.
 innumerae comitantur aues stipatque uolantem
 alituum suspensa cohors: exercitus ingens
 obnubit uario late conuexa meatu.
 nec quisquam tantis e milibus obuius audet
 80 ire duci, sed regis iter fragrantis adorant;
 non ferus accipiter, non armiger ipse Tonantis
 bella mouet: commune facit reuerentia foedus.
 talis barbaricas flauo de Tigride turmas
 ductor Parthus agit: gemmis et diuite cultu
 85 luxurians sertis apicem regalibus ornat,

57 iam A_2K_4 : nam *omnes mei* || 59 telis R : taelis Δ : stellis *cett. mei* || 62 cunas
Barthius, Heinsius || 64 admouet $R_{43}T_2$ | it mortale *Flor* || 65 dilapsa L_3 | rigor
Flor || 66 uenas *Flor* $CL_1F_2W_1\Delta$: uenis gJ_3O_3PR | recidiuus PR : rediuiuus *cett.*
mei || 67 nullo cineres F_2W_1 || 68 rudem . . . fauillam] nouam . . . fau. Ppc : su-
 am . . . fau. Pul : rudem . . . figuram J_3 || 69 gnatus $R_{43}T_2$ | tunc gJ_3 || 70 nouus]
 nepos *Birt*: sibi *Hall* | geminae] genite $B_3F_{18}R_{42}R_{51}$: mediae T_2 || 74 pergit in PR ||
 75 clausum clarum] *Camers* || 76 glomerantur A_2C_1 | stipant- K_6ac || 77 stupe-
 facta K_4 || 78 uolatu K_4 || 79 e g (*fort. pc*), *cett. mei*: de B_3R_{42} : in F_{18} || 80 fragran-
 tis *Flor pc g* (*fort. pc*): fragrantis PA : fragrantis *Flor ac, cett. mei* || 81 ille L_1 ||
 82 mouet *Flor* $gJ_3?O_3PpcR$: mouent $CL_1F_2W_1\Delta$: monet Pac || 83 flauo de K_4 ,
Heinsius: fluuio de *cett. mei*: flouio de Δ : ubi flauo a *Heinsius* || 84 uictor *Jeep* |
 gemmisque 'unus codex' (*sic Burmannus*), *Heinsius*

- auro frenat equum, perfusam murice uestem
 Assyria signatur acu tumidusque regendo
 celsa per famulas acies ditione superbit.
- 90 clara per Aegyptum placidis notissima sacris
 urbs Titana colit, centumque adcline columnis
 inuehitur templum Thebaeo monte reuulsis.
 illic, ut perhibent, patriam de more reponit
 congeriem uultumque dei ueneratus erilem
 iam flammae commendat onus, iam destinat aris
- 95 semina reliquiasque sui: murrata relucet
 limina, diuino spirant altaria fumo,
 et Pelusiacas productus ad usque paludes
 Indus odor penetrat nares completque salubri
 tempestate uiros et nectare dulcior aura
- 100 ostia nigrantis Nili septena uaporat.
 o felix heresque tui! quo soluimur omnes,
 hoc tibi suppeditat uires. praebetur origo
 per cinerem. moritur te non pereunte senectus.
 uidisti quodcumque fuit; te saecula teste
- 105 cuncta reuoluuntur; nosti quo tempore pontus
 fuderit elatas scopulis stagnantibus undas,
 quis Phaethonteis erroribus arserit annus,
 et clades te nulla rapit solusque superstes
 edomita tellure manes: non stamina Parcae
- 110 in te dura legunt nec ius habuere nocendi.

86 perfusa . . . uestem F_{18} : perfusa . . . ueste $R_{43}R_{51}T_2$: perfusa . . . uestis B_1 ||
 90 centumque adcline RW_2ul : centumque immane *cett. mei*: fultumque immane
FlorF₁₈, Exc. Gyr. || 91 aut aliquid post colit excidisse aut inuehitur corruptum esse
censet Goodyear, fortasse recte. sane difficillimum est subintelligere Phoenix inuehi-
 tur | Thebaeo *Heinsius*: thebaeo K_4 : thebano *cett. mei*: tebano *Flor P* || 92 patriam
FlorAR: patrio *cett. mei* || 94 flammae Δac , *cett. mei*: famae $\Delta?pc$ || 95 germina
 $B_3F_{18}R_{42}R_{51}$ | myrrhata *Cuiacii uetus: correxit Jeep*: mirata omnes *mei* || 96 li-
 mina *FlorJ₃PR*: lumina *cett. mei*: culmina *Heinsius* | diuinos . . . fumos *Hein-*
sius || 97 perductus $B_3F_{18}K_4R_{42}R_{43}T_2$ || 98 indus odor penetrat nares $PR(P_{12})$
 W_2pc : peruenit indus odor penetrat *cett. mei*: peruenit indus odor penitus *Cuiacii*
uetus: Indus odor penetratque lares *Hall* || 99 uiris *Heinsius*: euros *Mommsen*: uias
Buecheler, non male: urbes *Koch* | cum $B_3F_{18}R_{42}R_{51}$ || 102 haec F_2 | suppeditat
FlorCpcgL₁B₃K₄T₂: subpeditat *CacA*: suppeditant $J_3F_2PW_1C_1$: subpeditant
 O_3R || 105 reuoluuntur PR : resoluuntur *cett. mei* || 108 cladis Δ || 110 dura *cett. mei*:
 dira *FlorAR* | non L_4 , *Heinsius* | habuere] habet hora *Barthius*: habitura *Hein-*
sius | nocentes *Heinsius* || phoenix explicit PR || huic poemati multa arbitrabatur
deesse Barthius, sed non minus probabiliter ἀνέκδοτον relictum est

NILVS

Felix qui Pharias proscindit uomere terras:
 nubila non sperat tenebris condentia caelum
 nec grauiter flantes pluuiali frigore Coros
 inuocat aut arcum uariata luce rubentem.
 5 Aegyptos sine nube ferax imbresque serenos
 sola tenet: secura poli, non indiga uenti
 gaudet aquis quas ipsa uehit Niloque redundat,
 qui rapido tractu mediis elatus ab Austris,
 flammigerae patiens zonae Cancrique calentis,
 10 fluctibus ignotis nostrum procurrit in orbem
 secreto de fonte cadens, qui semper inani
 quaerendus ratione latet, nec contigit ulli
 hoc uidisse caput: fertur sine teste creatus,
 flumina profundens alieni conscia caeli.
 15 inde uago lapsu Libyam dispersus in omnem
 Aethiopum per mille ruit nigrantia regna
 et loca continuo solis damnata uapore
 inrorat populisque salus sitientibus errat
 per Meroen Blemyasque feros atramque Syenen.
 20 hunc bibit infrenis Garamans domitorque ferarum
 Girraeus, qui uasta colit sub rupibus antra,
 qui ramos hebeni, dentes qui uellit eburnos,
 et gens compositis crinem uallata sagittis.

28 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, R, R₃₆

nilus *Flor*: nilus incipit R: incipit nilus PC₁: de nilo W₁S₃: descriptio nili B₁ ||
 1 proscindens *Burmennus* (*idem aliter non sperans u. 2 coni.*) || 2 non sperat] nec
 sperat PpcR₃₆W₂: nosse parat CL₁Pac: non sperans *Burmennus*: non spectat
Wakefield, *Jeep* || 3 Cauros *Jeep* || 4 aut Irin *Jeep* || 6 tenens *Heinsius* || 7 riuo-
 que Z | redundant K₅ || 8 tractu rapido F₂ | elatus] elapsus gJ₃F₃L₄: delatus
 uel delapsus *Burmennus* | austris *Flor*RR₃₆: antris *cett. mei* || 9 flammigerae
 (R₃₆)C₁(K₆)W₂: -ferae *cett. mei* || 10 fluctibus] fluxibus in *notis Barthius*: flexi-
 bus ex *Palatino Barthius* | ignotis Ppc, *cett. mei*: innumeris Pac (*teste Birt*) K₄:
 in nostris CL₁P[?]ac | percurrit K₄: procumbit J₃ || 16 means *Buslid.* || 19 ble-
 myas- K₄, *Exc. Gyr.*: blemias- J₃F₂W₁RR₃₆: blesas- *Flor* CgJ₃L₁O₃PW₂ | *Suenen*
Aldina || 20 infrenis RR₃₆: effrenis (*Flor*) (C), *cett. mei*: effrenus C₁L₃ || 21 girreus
 gacJ₃F₂K₆: gyrrus* gpcR: in hoc nomine aliter ignoto multum uariant *codd.* ||
 22 qui dentes uellit *uulgo*: dentes qui uelat F₂P || 23 uallata R₃₁, *Scaliger*: uelata
 omnes *mei*: religata *Buslid.* | post h. u. excidisse unum u. censuit *Mommsen*, for-
 tasse recte. certe tertium proprium nomen maxime desideratur

25 nec uero similes causas crescentibus undis
aut tempus meruit: glacie non ille soluta
nec circumfuso scopulis exuberat imbre,
nam cum tristis hiemps alias produxerit undas,
tum Nilum retinent ripae; cum languida cessant
flumina, tum Nilus mutato iure tumescit.
30 quippe, quod ex omni fluuio spoliauerit aestas,
hoc Nilo natura refert, totumque per orbem
collectae partes unum reuocantur in amnem;
quoque die Titana Canis flagrantior armat
et rapit umores †madidos †uenasque calore
35 conpescit radiisque potentibus aestuat axis,
Nilo bruma uenit, contraria tempora mundo.
defectis solitum referens cultoribus aequor
effluit Aegaeo stagnantior, acrior alto
Ionio seseque patentibus explicat aruis.
40 fluctuat omnis ager; remis sonuere nouales;
saepius, aestiuo iaceat cum forte sopore,
cernit cum stabulis armenta natantia pastor.

24 uero pro datiuo accipiendum esse monuit *Burmamnus* | similes *gpc?F₂W₁*
RR₃₆ : similis *FlorCg?acJ₃L₁O₃P* | causas *gpcF₂W₁RR₃₆* : causa *FlorCgacJ₃*
L₁O₃P : causa est *L₃*, *Jeep* || 25 ut tempus meruit *F₂W₁RC₁* : aut tempus tenuit
Wakefield : ut tempus uenit *Jeep* : aut demptis meruit *Birt olim*. 'durior uero locu-
tio mereri caussas aut tempus pro habere', ut ait *Burmamnus*, et haud scio an lateat
hic corruptela || 26 non *J₃B₁* | circumfusus *CL₁P* : circumciso *O₃*, | populis *C₁*,
Burmamnus, haud ita male || 27 alias *P*, *cett. mei* : altas *FlorR₃₆* : alios *Pul* | pro-
duxit in *CL₁P* | undas *Ppc*, *cett. mei* : umbras *FlorCgL₁PacL₄* : amnes *Pul* ||
29 cum *F₂* | iure *gJ₃O₃F₂W₁R* : rure *Flor* : rite *CL₁PW₂* : more *Buslid.* : uerb.
om. R₃₆ || 30 aestas *FlorCgJ₃L₁O₃PpcW₁* : aestus *F₂PacRR₃₆*, *Iuntina* || 31 na-
tura refert nilo *L₁P* || 32 collectae uires *K₆* : collecti latices *Heinsius* || 33 quosque
die titana *R₃₆* : cumque die titana *F₂W₁* (*fort. pc e diem*) *R* : cumque diem Titane
Barthius : cum ravidum Titana *Heinsius* || 34 madidos] madidus *Heinsii* 'duo Me-
dicei' : sidus* uel ravidus uel madidis *Barthius* : auidus *Heinsius* : medios *Burman-*
nus : maribus *Birt* : flu(u)idos *Goodyear* | uenasque calore *FlorF₂RR₃₆* : uanosque
calores *CJ₃L₁PW₁ul* : undasque calore *L₄* : uenasque caloris *W₁* : uarioque calore
K₄ : uosque calore *g* : canosque calores *O₃* || 36 uehit *Exc. Gyr.* || 37 *om. gL₄* |
defectis *FlorF₂RR₃₆* : defectu *P* : defectum *CJ₃L₁O₃W₁* : deuehit et *Jeep* | soli-
tum referens *F₂RR₃₆* : solitumque ferens *cett. mei* : (defectum) solitis repetens
Heinsius || 38 acrior] altior *Gesnerus* : auctior *Jeep* || 39 *om. CB₁K₄S₃* | seseque
patentibus *Rpc* (e pet-) *R₃₆*, *Iuntina* : seseque petentibus *g(J₃)O₃F₂W₁RacC₁L₄* :
sese pendentibus *FlorL₁PW₂* : sese patientibus *Jeep* || 41 sopore] uapore *B₁* : nu-
gas *R₃₆* || nilus explicit *R* || in fine nonnulla deesse censuerunt uu. docti, uelut ma-
gnus ille *Scaliger*, *Burmamnus*, *Buecheler*; sed non est cur hoc poematium ab ipso
Claudiano umquam editum fuisse credamus, ideoque fieri potest ut semper fuerit
ἀτελής

MAGNES

- Quisquis sollicita mundum ratione secutus
 semina rimatur rerum, quo luna laborat
 defectu, quae causa iubet pallescere solem,
 unde rubescentes ferali crine cometae,
 5 unde fluant uenti, trepidae quis uiscera terrae
 concutiat motus, quis fulgura ducat hiatus,
 unde tonent nubes, quo lumine floreat arcus,
 hoc mihi quaerenti, si quid deprendere ueri
 mens ualet, expediat.
- lapis est cognomine magnes
 10 decolor obscurus uilis. non ille repexam
 caesariem regum, non candida uirginis ornat
 colla nec insigni splendet per cingula morsu,
 sed noua si nigri uideas miracula saxi,
 tum pulchros superat cultus et quidquid Eois
 15 Indus litoribus rubra scrutatur in alga.
 nam ferro meruit uitam ferrique rigore
 uescitur; hoc dulces epulas, hoc pabula nouit;
 hinc proprias renouat uires; hinc fusa per artus
 aspera secretum seruant alimenta uigorem;
 20 hoc absente perit: tristi morientia torpent
 membra fame uenasque sitis consumit apertas.
 Mauors, sanguinea qui cuspidē uerberat urbes,

29 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, Δ (qui incipit a u. 34), R
 magnes *Flor*: magnes incipit R: incipit magnes CPB₁C₁ζ: de magnete K₆ (in
catalogo) L₃S₃: de statua Martis ferrea et Veneris magnifica *Aldina* || 1 securus
contra metrum Flor CL₁ || 5 ruant *Heinsius* || 6 commoueat L₁F₂W₁, *Iuntina* |
 quis . . . hiatus PR: quae . . . origo *cett. mei* | fulgura] fulmina *Liuiii Vaticanus*:
 flumina C₁ || 7 tonent L₁pc, *cett. mei*: -ant L₁acP || 8 haec *Flor*F₂ | depren-
 dere L₁: deprenderere *Flor*: comprehendere g | uerum PR. *Iuntina* || 9 expedi-
 ant K₆: expediam F₁₉: experiar *Heinsius* | cognoscere K₄ || 10 discolor *Heinsius* |
 ipse Z || 11 non pectora PRK₆acL₃P₁₂ || 12 om. PRL₃P₁₂ || 14 tum pulchros su-
 perat R, *cett. mei*: (tunc pulchros) superet R_{sscr}: tunc superat pulchros *Exc. Laeti*:
 purpureos superet *Heinsius* || 15 indi* *Flor*W₁W₂: indis CL₁ | rubram . . . in
 algam PR: rubra . . . harena ζ | scrutantur* *Flor*CL₁W₁ || 16 nam PRW₂ul: ex
cett. mei: et W₂ | rigorem C: uigore PRK₆: uigori K₆ul || 17 hoc¹] haec K₆L₃:
 hic A₂: has *Iuntina* | epulas dulces B₁ | hoc²] haec PRK₆, *Iuntina*: hic A₂ ||
 18 infusa PR || 19 uaporem A₂ || 20–21 om. PRL₃ || 21 siti *Flor* || 22 sqq. a pra-
cedentibus, titulo de ornatu ueneris et martis *indito*, separat ζ

et Venus, humanas quae laxat in otia curas,
 aurati delubra tenent communia templi.
 25 effigies non una deis, sed ferrea Martis
 forma nitet, Venerem magnetica gemma figurat.
 illis conubium celebrat de more sacerdos;
 ducit flamma choros; festa frondentia myrto
 limina cinguntur, roseisque cubilia surgunt
 30 floribus, et thalamum dotalis purpura uelat.
 hic mirum consurgit opus; Cytherea maritum
 sponte rapit caelique toros imitata priores
 pectora lasciuo flatu Mauortia nectit
 et tantum suspendit onus galeaeque lacertos
 35 implicat et uiuis totum complexibus ambit.
 ille lacessitus longo spiraminis actu
 arcanis trahitur gemma de coniuge nodis.
 pronuba fit Natura deis ferrumque maritat
 aura tenax: subitis sociantur numina furtis.
 40 quis calor infudit geminis alterna metallis
 foedera? quae duras iungit concordia mentes?
 flagrat anhela silex et amicam saucia sentit
 materiem placitosque chalybs cognoscit amores.
 sic Venus horrificum belli conpscere regem
 45 et uultu mollire solet, cum sanguine praeceps
 aestuat et strictis mucronibus asperat iras.
 sola feris occurrit equis soluitque tumorem
 pectoris et blando praecordia temperat igni.
 pax animo tranquilla datur, pugnasque calentes
 50 deserit et rutilas declinat in oscula cristas.
 quae tibi, saeue puer, non est permissa potestas?

23 curas] uires gL_4 : gentes K_6 : mentes *Heinsius* || 26 nitet] uiret J_3L_4 : uiget g |
 Magnesia *Heinsius* | forma L_4 || 27 conubium] conuiuium *Pac*: coniugium *Ppc* ||
 29 limina *Ppc*, *cett. mei*: lumina F_2Pac || 30 t(h)alamos *PpcR*, *Iuntina* || 32 imi-
 tata (J_3) (P), *cett. mei*: mentita *Pul* || 34 hic incipit Δ | galeae- W_1pc , *cett. mei*:
 galea- F_2W_1ac || 35 compagibus L_3 || 36 actu] ictu *Bushid.*, *Heinsius*: aestu *Hein-*
sius || 37 alternis B_1 || 38 fit natura] sit natura P : frenatura *Flor* || 40 infudit $g\Delta R$:
 infundit *cett. mei*: insudet P : insudat *Heinsius* || 41 duras ... mentes] duos ...
 montes *Barthius*: duras ... cautes *Goodyear* | iunxit L_4 : uinxit g : nutrit W_2 ||
 42 sentit $\Delta?$, *cett. mei*: sensit $\Delta?$ (*teste Jeep*) K_4 || 43 materiam PR , *Iuntina* |
 placitos- ... cognoscit amores *Exc. Laeti*: placidos- ... cognoscit amores *om-*
nes mei: placidum- ... cognoscit amorem W_2 : placido- ... ignescit (*ignoscit*
iam 'Vaticanus' Heinsii) amore *Heinsius* || 45 uultum R : multum P || 46 stric-
 tis R : tristis $PA?$: tristes *cett. mei* || 47 mollitque R || 48 igne *Exc. Gyr.*: Δ *in-*
cert. || 51 saeua *Flor\Delta*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

55 tu magnum superas fulmen caeloque relicto
fluctibus in mediis cogis mugire Tonantem.
iam gelidas rupes uiuoque carentia sensu
membra feris, iam saxa tuis obnoxia telis,
et lapides suus ardor agit, ferrumque tenetur
inlecebris : rigido regnant in marmore flammae.

30

LAUS SERENAE

Die, mea Calliope, tanto cur tempore differs
Pierio meritam serto redimire Serenam?
uile putas donum, solitam consurgere gemmis
et rubro radiare mari si floribus ornes
5 reginae regina comam? sed floribus illis,
quos neque frigoribus Boreas nec Sirius urit
aestibus, aeterno sed ueris honore rubentes
fons Aganippaea Permessius educat unda :
unde piae pascuntur apes et prata legentes
10 transmittunt saeculis Heliconia mella futuris.
dignius an uates alios exercuit unum
femineae uirtutis opus? consorte redempto
casta maritali successit Thessala fato
inque suos migrare uirum non abnuat annos.
15 hoc Grai memorant. Latiis mouet ora Camenis
praescia fatorum Tanaquil, rediensque per undas
Cloelia Thybrinas, et eodem flumine ducens

29 52 superas **P**, cett. mei : superes **P_{sscr}** | fulmen **Flor** **ΔR** : numen cett. mei ||
54 sexu *Iuntina* || magnas explicit **R**

30 *Flor*, **CgJ₃L₁O₃**, **F₂PW₁**, **R**

laus serenae *Flor* : incipit laus serene **CRS₃ζ** || 1 sic **P** (s- ma) | mihi **F₂**, *Iun-*
tina | tanto cur tempore *Flor* **R** : cur tanto tempore **gJ₃O₃C₁L₄** : cur tanto in
tempore **K₄** : cur tantum in tempore **CL₁F₂PW₁W₂** : cur tantum in tempora **K₆L₃**,
Sched. Gud. : cur tanta in tempora *Heinsius* || 2 sertis **C₁** || 4 aut **R** || 5 si **C₁F₃** ||
6 nec . . . nec **O₃C₁** || 7 eterni **S₃** || 8 permessius **R**, *Exc. Gyr.* : permessidos **F₂** :
permesidos cett. mei : parnasidos *Flor* | umbra *Heinsius* || 11 an] ani **R** : aut *arg.*
Marcil. : haud *Camers*, *Exc. Gyr.* | ullum *Birt* || 12 consorte **K₄** : quod sponte
omnes mei || 14 uiros *Buslid.* : uiro *Buslid.* ('ex emendatione'), *Heinsius* | abnuat
Flor **R** : abnegat* cett. mei : abneget **C** || 15 hec **K₄** | graii **gL₁F₂W₁** || 17 cloelia
Flor **R** : nugantur cett. mei

20 Claudia uirgineo cunctantem crine Cybelen.
 anne aliud toto molitur carminis actu
 Maeonii mens alta senis? quod stagna Charybdis
 armauit, quod Scylla canes, quod pocula Circe,
 Antiphatae uitata fames surdoque carina
 remige Sirenum cantus transueta tenaces,
 lumine fraudatus Cyclops, contempta Calypso,
 25 Penelopae decus est, uni cui tanta paratur
 scaena pudicitiae. terrae pelagique labores
 et totidem saeui bellis quot fluctibus anni
 coniugii docuere fidem. sit Claudia felix
 teste dea castosque probet sub numine mores
 30 absoluens puppisque moras crimenque pudoris;
 Penelope trahat arte procos fallatque furentes
 stamina nocturnae relegens Laertia telae:
 non tamen audebunt titulis certare Serenae.
 quod si nobilitas cunctis exordia pandit
 35 laudibus atque omnes redeunt in semina causae,
 quis uenerabilior sanguis, quae maior origo
 quam regalis erit? non hoc priuata dedere
 limina nec tantum poterat contingere numen
 angustis laribus: patruo te principe celsam
 40 bellipotens inlustrat auus, qui signa Britanno
 intulit Oceano Gaetulaque reppulit arma.
 claram Scipiadum taceat Cornelia gentem
 seque minus iactet Libycis dotata tropaeis.
 cardine tu gemino laurus praetendis auitas:

18 fune *Heinsius* | cybeben *Flor* || 21 armarit *Buslid.* || 23 cautes *Heinsius* ||
 25 Penelopae decus est, uni cui *Heinsius*: penelope decus est atque uni *RP₃P₁₃*:
 penelope decus atque uni cui *g* (-opes *pc*), *cett. mei*: penelope decus atque suum
 cui *F₂A₂ul*, *mr*, *Iuntina*, *Behotius*: penelope decus ausa suum cui *Cuiacii uetus*:
 Penelopes decus aequaeuum cui *Scaliger*: Penelopea decus uni cui *Barthius*: Pene-
 lopae decus atque uiri cui *Heinsius* | paratu *Scaliger* || 27 et totidem saeui bel-
 lis (*W₁*), *cett. mei*: et saeui totidem bellis *FlorR*: et totidem bellis saeui *Z*: et saeui
 totidem bello *Scaliger*: ut totidem saeui bellis *Barthius*: et totidem emensi bellis
Marklandus || 28 coniugiis *R* | sit *FlorgJ₃L₁O₃*: sic *CF₂PW₁R* || 31 uiros *K₄* ||
 32 laertia *gpcW₁ul*, *cett. mei*: lacertia *gacPac*: lassantia *Ppc*: certissima *F₂W₁*:
 sollertia *R* || 33 certare] seruare *R*: se aequare *Heinsius* || 37 nec *F₃* | hoc *cett.*
mei, *Exc. Gyr.*: hec *F₂W₁K₆L₃*: te *R* || 38 poterat *FlorCgJ₃O₃R*: potuit *L₁F₂P*
W₁K₆ | numen *K₄*: nomen *omnes mei* || 39 om. *CB₁F₃S₃* | patruo *gpcJ₃O₃RC₁*:
 paruo *FlorgacL₁F₂PW₁*: parua *Exc. Gyr.* | celsam *gJ₃O₃W₁pcRC₁*: nomen
FlorL₁F₂PW₁acK₆ || 41 gaetulaque *gJ₃O₃R*: getuli qui *Flor*: getuli *CL₁F₂*
PW₁ || 43 dotata] ditata *J₃*: iactata *R* || 44 laurus *R*: -os *Ppc*, *cett. mei*

- 45 inde Caledoniis, Australibus inde parentum
cingeris exuuiis. necdum moderamina mundi
sumpserat illa domus, cum te Lucina beatis
ederet astrorum radiis, o maxima rerum
gloria: post genitam didicit regnare Serenam.
- 50 quid dignum memorare tuis, Hispania, terris
uox humana ualet? primo leuat aequore solem
India: tu fessos exacta luce iugales
proluis inque tuo respirant sidera fluctu.
diues equis, frugum facilis, pretiosa metallis,
55 principibus fecunda piis: tibi saecula debent
Traianum; series his fontibus Aelia fluxit;
hinc senior pater, hinc iuuenum diademata fratrum.
namque aliae gentes, quas foedere Roma recepit
aut armis domuit, uarios aptantur in usus
60 imperii: Phariae segetes et Punica messis
castrorum deuota cibo; dat Gallia robur
militis; Illyricis undant equitatibus alae;
sola nouum Latiis uestigal Hiberia rebus
contulit Augustos. fruges, aeraria, miles
65 undique conueniunt totoque ex orbe leguntur:
haec generat qui cuncta regant. nec laude uiuorum
censeri contenta fuit, nisi matribus aequae
uinceret et gemino certatim splendida sexu
Flaccillam Mariamque daret pulchramque Serenam.
- 70 te nascente ferunt per pingua culta tumentem
diuitiis undasse Tagum; Callaecia risit
floribus et roseis formosus Duria ripis
uellere purpureo passim mutauit ouile;
Cantaber Oceanus uicino litore gemmas
75 expuit, effossis nec pallidus Astur oberrat

46 exuuiis **R**: excubiis *cett. mei* || 48 ederet *ex suo cod. Barthius, ex con. Geuarius*: adderet *cett. mei*: adderet **CL₁P**: addidit **K₄** || 50 regnis **F₂W₁** || 51 primum *Heinsius* | leuat **R**, *Camers mg*: lauat *cett. mei* || 53 tuo . . . fluctu *FlorR*: tuo . . . fluctus **F₂**: tuos . . . fluctus *cett. mei* || 57 post senior *interpunx. Birt, sed non locus est hic Theodosio comiti: quippe de principibus est sermo* | fratrum] patrum **K₄** || 58 quos **C** || 61 castrensi *Heinsius* | 62 Illyricae *Heinsius* | undant *Burmmanus*: sudant *codd.* | equitantibus **F₂C₁F₃** || 67 nisi *FlorgJ₃PRW₂pc*: ni **K₄**: nec **CL₁F₂W₁L₃W₂ac**: uerb. *om.* **O₃** || 68 a gemino *Barthii cod.* || 69 *om.* **F₃**, *Barthii cod.*: superfluum censuit *Barthius* || 72 duria *codd., inusitata prosodia*: Turia* *Stoecker. bacchatur hic textum lacerando Jeep* || 73 uellera **R** | fucauit *Heinsius* | ouili *FlorR*: oliuam **g** (*fort. pc*): oliue **O₃** || 75 expulit **C** | astur *Florg(F₂)W₁R*: austur **J₃**: auster **CL₁O₃PW₂** | aberrat **g**

montibus; oblatum sacris natalibus aurum
uulgo uena uomit, Pyrenaeisque sub antris
igneae flumineae legere ceraunia Nymphae;
quaeque relabentes undas aestumque secutae
80 in refluos uenere palam Nereides amnes
confessae plausu dominam cecinere futuris
auspiciu thalamis. alio tum paruus in axe
crescebat Stilicho uotique ignarus agebat,
debita cui longe coniunx penitusque remoto
85 orbe parabatur tanti concordia fati.
nec tua mortalis meruit cunabula nutrix.
ubera prima dabant gremiis redolentibus Horae
ternaque te nudis innectens Gratia membris
adflauit docuitque loqui. quacumque per herbam
90 reptares, fulgere rosae, candentia nasci
lilia; si placido cessissent lumina somno,
purpura surgebat uiolae, factura cubile
gramineum, uernatque tori regalis imago.
omina non audet genetrix tam magna fateri
95 successusque suos arcani conscia uoti
spe trepidante tegit.
gestabat Honorius arto
te pater amplexu. quotiens ad limina princeps
Theodosius priuatus adhuc fraterna ueniret,
oscula libabat teque ad sua tecta ferebat
100 laetior. in matrem teneris conuersa querellis

77 ultro *Jeep* | mouet **R** || 78–80 *om.* **P** || 79 relabentes (g), *cett. mei*, *Exc. Gyr.*: relegendes **CL**₁**B**₁**K**₆: recedentes **K**₄ || 81 plausu dominam] plausus omen **K**₄: plausuque omen **B**₁ || 82 tum] tunc **L**₁**F**₂**PW**₁: cum **P**₁₁ || 83 habebat **R** || 85 parabantur . . . consortia *Marklandus* || 87 gremio **CL**₁**P** | redolente **K**₄ | horae *Cuacii uetus*, *Schottus*: aur(a)e *Florg***J**₃**O**₃**F**₂**W**₁**R** (*post add?*) **C**₁**L**₄, *Exc. Gyr.*: are **ξ**: aule **PacB**₁**pcP**₁₃: aulem **C**: aulam **L**₁**PpcB**₁**acK**₆**P**₃: napes **K**₄: Napaeae *Heinsius* || 88 terna-] terra- **CL**₁**PW**₁: trina- *Buslid.* | te] ter *Burmamnus*: se *Postgate* | innectens] te innectens *uel* te neectens *Burmamnus* || 89 afflauit **gJ**₃**O**₃**F**₂**W**₁**RC**₁: affluxit **CL**₁**PpcB**₁**L**₃: affluxit *Pac*: affluxit *Flor*: allusit **K**₄ | quacumque *Flor* **CJ**₃**O**₃**W**₁**R**: quocumque **K**₆, *Iuntina*: quodcumque **L**₁**F**₂**P**: quanteque *gpc* || 90 fulgere *Burmamnus*: fluxere *codd.*: lucere *Birt*: fluxisse *Hall* | passim *Burmamnus* || 91 cum *Jeep* | mundo **CL**₁**P** || 92 fulgebat **F**₂**W**₁ | factura] fractura **C**₁**p**₂: fertura **R**₃₂: fartura *Cruceus*, *Heinsius* || 93 uernans- *Scaliger* | thorum **CL**₁**Ppc** || 94 omnia *FlorCO*₃**P** || 95 tuos *Birt* || 96 arto *FlorCgacL*₁**PsscrW**₁**R**: arco **J**₃: arcto *gpc* **O**₃**F**₂: acto *Pac?*: alto **p**₂ || 97 limina] lumina (**C**)**O**₃**K**₆: flumina **P** || 98 Theodosius *Iuntina* || 99 libauit **p**₂ | in sua *uulgo* || 100 conuersa **W**₁**ul**, *cett. mei*: confusa **F**₂**W**₁

CLAVDIVS CLAVDIANVS

'quid? me de propriis auferre penatibus!' inquis;
 'imperat hic semper!' praesagia luserat error
 et dedit augurium regnis infantia linguae.
 defuncto genitore tuo sublimis adoptat
 105 te patruus, magnique animo solacia luctus
 restituens propius quam si genuisset amauit
 defuncti fratris subolem; nec carior olim
 mutua Ledaeos deuinxit cura Laconas.
 addidit et proprio germana uocabula nato
 110 quaque datur fratris speciem sibi reddit adempti.
 denique cum rerum summas electus habenas
 susceperet, non ante suis inpendit amorem
 pignoribus quam te pariter fidamque sororem
 litus ad Eoum terris acciret Hiberis.
 115 deseritur iam ripa Tagi Zephyrique relictis
 sedibus Aurorae famulas properatur ad urbes.
 incedunt geminae, proles fraterna, puellae,
 inde Serena minor, prior hinc Thermantia natu,
 expertes thalami, quarum Cythereia necdum
 120 sub iuga ceruices niueas Hymenaeus adegit.
 utraque luminibus timidum micat, utraque pulchro
 excitat ore faces. qualis Latonia uirgo
 et solo Ioue nata soror cum forte reuisunt
 aequorei sortem patruum (spumantia cedunt
 125 aequora castarum gressus uenerata dearum;
 non ludit Galatea procax, non improbus audet
 tangere Cymothoen Triton totoque seueros
 indicit mores pelago pudor ipsaque Proteus
 arcet ab amplexu turpi Neptunia monstra):

101 quid *Flor* **R**: quis *cett. mei* | patriis *Heinsius* | inquis *Flor* **Cg**(-s *pc*) **W**₂ **ul**:
 inquit *cett. mei* || 103 longe **K**₆ || 105–106 magnique ... restituens *om. g* || 105
 magni- *Flor* **J**₃ **O**₃ **R**: magno- **CL**₁ **F**₂ **PW**₁ || 107 dilecti *Birt* | clarior *Flor* || 108 de-
 uixit **C**: deuincit **Z**: dilexit **R**: coniunxit **B**₁ | laconas **Z** (e *sscr*): -es omnes *mei* ||
 inter 110 et 111 inserti sunt in **W**₁ *carm. min. 18, 3 – fin. et carm. min. 19, 1* || 111 elec-
 tus *Flor* **R**, *Camers*: delectus *Iuntina*: elatus *cett. mei*: delatus **F**₂ || 112 susceperet
Flor **J**₃ **F**₂ **Ppc** **W**₁ **R**: suspiceret **Cg** **L**₁ **O**₃ **Pac** **C**₁ **L**₄ | inpendit *cett. mei, Exc. Gyr.*:
 intendit **R**, *Camers* || 114 Eoum] yonium **F**₂: ionium **F**₁₉ **R**₃₂ | nostris **O**₃ | ascie-
 ret **J**₃ || 115 zephyris- **L**₁ || 116 ad **F**₂ **R**: in *cett. mei* || 119 thalami *Flor* **R**: t(h)ala-
 mis *cett. mei*: thalamus **F**₂ | nondum **K**₄ || 121 tumidum **L**₁ **W**₁ **C**₁ **L**₄ **pc** **S**₃ **ζ** | pul-
 chro **R**: pulchras *cett. mei* || 122 quales* *Heinsius* || 124 caerulei *Schraderus* | si-
 dunt *Birt* || 127 toti- *Heinsius* || 128 indicit] incidit **W**₁: inducit **F**₂, *Iuntina*: intu-
 lit **O**₃ | memores pelago **F**₂: pelago mores **K**₆ | ipsa- **P**, *cett. mei*: ipse- **P** *sscr* ||
 129 implexu *Buslid.*

- 130 tales sceptriferi uisurae tecta parentis
 limen Honoriades penetrant regale sorores.
 ambas ille quidem patrio complexus amore,
 sed merito pietas in te procliuior ibat.
 et quotiens, rerum moles ut publica cogit,
 135 tristior aut ira tumidus flagrante redibat,
 cum patrem nati fugerent atque ipsa timeret
 commotum Flaccilla uirum, tu sola frementem
 frangere, tu blando poteras sermone mederi!
 adloquiis haerere tuis, secreta fideli

 140 prisca puellares reuerentia transilit annos.
 non talem Triuiæ confert laudator Homerus
 Alcinoë genitam, quæ, dum per litora uestes
 explicat et famulas exercet laeta choreis,
 auratam iaculata pilam post naufraga somni
 145 otia progressum foliis expauit Vlixem.
 Pierius labor et ueterum tibi carmina uatum
 ludus erat: quos Zmyrna dedit, quos Mantua libros
 percurrens damnas Helenam nec parcis Elissæ.
 nobiliora tenent animos exempla pudicos,
 150 Laodamia sequens remeantem rursus ad umbras
 Phylaciden et prona ruens Capaneia coniunx,
 communes ardente uiro mixtura fauillas,
 et grauis incumbens casto Lucretia ferro,
 uulnere quæ proprio facinus testata tyranni
 155 armauit patriæ iustos in bella dolores:
 exule Tarquinio memorandaque concidit uno
 ulta pudicitiam libertatemque cruore.
 talia facta libens non tu uirtute minore,
 sed fato meliore legis.
 iam nubilis aetas
 160 principe sollicito uotis erexerat aulam
 incertis quem tanta tori fortuna maneret.
 antiquos loquitur Musarum pagina reges,

130 sceptriferi (Ppc) || 133 in te gJ₃O₃F₂R : inter FlorCL₁PW₁W₂ || 134 ut] aut R || 137 frementes R || 139 fidelis uulgo : fateri Birt | post hunc uers. uers. unum alterum excidisse censuit Heinsius || 141 nec S₃ || 142 uestes] uestis FlorCS₃ : uestem B₁ || 143 choreis Pac, cett. mei : choreas Ppc || 145 ulixen FlorR || 147 erat] erant g : eat W₁ || 148 helenē F₃ || 150 remeantem FlorR : redeuntem cett. mei : redeunt W₁ || 151 per Buslid. | rogis Heinsius || 153 minori W₁L₄ || 159 nobilis R || 160 aule R || 161 incertis Rpc, cett. mei : incertus L₁P : ingentis Rac : intentis Heinsius

165 qui dira sub lege procos certare iuberent,
 empturos thalamum dubii discrimine leti,
 et sua crudeles gauderent pignora mortis
 ambitione peti. curru Pisaea marino
 fugit tela Pelops (nam perfidus obice regis
 prodidit Oenomai deceptum Myrtilus axem);
 Hippomenes trepidus cursu ferroque secutam
 170 aurato uolucrum flexit Schoeneida pomo;
 Herculeas uidit fluuio luctante palaestras
 moenibus ex altis Calydon pretiumque labori
 Deianira fuit, cum pectore uictor anhelio
 Alcides fremeret retroque Achelous abiret
 175 decolor: attonitae stringebant uulnera Nymphae;
 saucia truncato pallebant flumina cornu.
 te non Hesperidum pomis, non amne subacto,
 non socerum fallente rota, sed iudice dignus
 Augusto uariis Stilicho spectatus in armis
 180 accipit et regni dotes uirtute parauit.
 saepe duces meritas bello tribuere coronas:
 hunc cingit muralis honos; hunc ciuica quercus
 nexuit; hunc domitis ambit rostrata carinis;
 solus militiae mira mercede iugalem
 185 promeruit Stilicho socero referente coronam.
 agnouit patrum similem Thermantia curam:
 nupsit et illa duci; sed longe fata sororis
 inferiora tuis. alio tibi lumine taedas

163 qui B₁ : quod omnes mei | dura* FlorF₂PR | uiros K₆ || 164 thalamos P ||
 165 crudeles g?ac?, cett. mei : crudelis gpc : crudeli (si condicione u. 166 legatur)
 Heinsius || 166 condicione K₄ | curru Cpc, cett. mei : cursu Cacξ | marino] ma-
 rito ζ, Scaliger : maligno Buslid. : g incert. || 167 tela] pr(a)eda FlorR : gaesa Jeep :
 pila Birt | perfidus gJ₃O₃RC₁ : feruidus FlorCL₁PW₁K₆, Exc. Gyr. : proui-
 dus F₂, Iuntina | regis] legis F₂ : rupto Jeep || 168 deceptum Heinsius : deceptus
 codd. : deceptor Heinsius : defectum Gronouius : decerpto uel dirupto Burmannus :
 decepti Jeep | myrtilus R, Exc. Gyr. || 169 hippomenes CJ₃RC₁ | sequutam R :
 secuta Pac : secutus Ppc || 172 laboris* O₃F₂L₄ (fort. pc, -s add. sscr) W₂ξ ||
 173 pectora* O₃A₂b₁ || 174 premeret* p₂ | achelous abiret gpcK₄, Heinsius :
 acheloius iret cett. mei || 175 stringebat R | funera CL₁PK₆ || 176 pallebant]
 plaudebant F₁₉ : squallebant Heinsius | flumina] funera C : lumina Delrius : tem-
 pora Heinsius || 181 meritas W₁ : meritis cett. mei | belli K₄p₂ || 182 honos W₁
 P₁₁W₂ : -or cett. mei || 183 meritis K₄ | cingit p₂ || 184 miram R || 186 patrum Ppc,
 cett. mei : patris Pac : patrum K₄ || 187 fata FlorGPC₁L₁F₂PW₁C₁ sscr : facta CJ₃
 O₃R : pacta Heinsius || 188 sancto Goodyear | lumine Liuiinei Vaticanus, Hein-
 sius : numine cett. mei : munere F₂K₆Z

190 accendit Romana Salus † magnisque coronis †
coniugium fit causa tuum. dilectus equorum,
quos Phrygiae matres Argaeaeque gramina pastae
semine Cappadocum sacris praesepibus edunt,
primus honos. gemino mox inde e germine duxit
195 agmina commissosque labor sic gessit honores
ut semper merito princeps, cum magna dedisset,
deberet maiora tamen. si bellica nubes
ingrueret, quamuis annis et iure minori
cedere grandaeuos equitum peditumque magistros
aspiceres totumque palam permittere Martem,
200 nec gradus aetatisque pudor senioribus obstat
ne iuueni parere uelint. ceu flamine molli
tranquillisque fretis clauum sibi quisque regendum
uindicat; incumbat si turbidus Auster et unda
pulset utrumque latus, posito certamine nautae
205a contenti meliore manu seseque ratemque
205b unius imperiis tradunt artemque pauore
confessis finem studiis fecere procellae:

189 magnusque coronis O_3 : magnisque coloris *Exc. Pat. rec.*: magnisque choreis
Exc. Gyr.: magnisque tropaeis *Heinsius*: magnique decoris* *Burmennus*: magnis-
que gerendis *Birt* || 190 fit causa] fit cura F_2F_3 : sit causa K_4 : futura uel fultura
Heinsius | dilectus *cett. mei, Camers*: delectus *g, Iuntina* || 193 gemino mox inde
e germine R : gemino mox inde germine *Ald.*: gemino mox inde germina K_6pc :
gemine ne mox inde germine F_2 : gemino nox inde germine C_1 : gemino nec inde
gemin *Flor*: gemine nox inde germina W_1W_2 : gemine nex inde germine O_3 : ge-
mine nex inde germina CL_1S_3 : gemini (-i *pc*) nexus e germine *gpc*: gemine nex
inde grauiam P : gemine uexinum gramina B_1 : gemino germine *hoc tantum J_3*: ge-
mino mox idae germine *Iuntina, Exc. Gyr.*: tantaque fide uicticia *manifeste inter-*
polando K_4: gemino mox idem cardine uel culmine (culmine iam *Cuiacii uetus*)
Heinsius: gemino mox hinc moderamine *Burmennus*: gemino mox inde ex ordine
Birt | duxit F_2mr , *cett. mei*: mouit K_6 | quod de magisterio utriusque militiae cogi-
tant Heinsius et Burmannus, repugnat e. g. gradus u. 200. fieri potest ut ad mixtum
quoddam genus uerbis gemino . . . germine referatur, ut opinatur *Goodyear, qui Tac.*
2, 47, 3 Macedones Hyrcani confert. sane obscurissimus est hic locus, et haud scio an
corruptus || 194 -que labor] -que libens R_4 : cunctos *Jeep*: alacer *Birt* || 196 debe-
ret] *g incert.*: deferret *Heinsius* || 199 permittere omnes *mei, Exc. Gyr.*: commit-
tere K_6 || 200 non K_6 | aetatisque *Buslid.* || 201 flamina *Flor*: flumine R || 202 fe-
ris K_4 || 203 turbinis *Buslid.* || 204 nautae] nutet R || 205a manu Rpc , *cett. mei*:
manus *Rac* | ratemque *Liuii Vaticanus*: patremque gJ_3O_3R : pauore CL_1F_2
 $PW_1P_3P_{12}$: pauere *Flor, Iuntina* || 205b habent $gJ_3O_3W_1RC_1L_4P_{11}W_2Z$: om.
FlorCL_1F_2P | artemque pauore $gJ_3O_3W_1RZ$: tandemque pauere *Burmennus* ||
206 confessis P_4 : confessi *FlorCJ_3L_1F_2PW_1W_2sscr*: confesse $O_3RC_1L_4W_2$: con-
fessei ut uid. *g*: confesso *Hall*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

210 haud aliter Stilicho, fremuit cum Thracia belli
 tempestas, cunctis pariter cedentibus unus
 eligitur ductor. suffragia quippe peregit
 iudex uera timor; uictus ratione salutis
 ambitus et pulsus iacuit formidine liuor.
 quis tibi tum per membra tremor quantaeque cadebant
 ubertim lacrimae, cum saeua uocantibus arma
 iam lituis madido respectans limina uultu
 215 optares reducem galeaeque inserta minaci
 oscula cristati raperes festina mariti!
 gaudia quae rursus, cum post uictricia tandem
 classica sidereas ferratum pectus in ulnas
 exciperes, castae tuto per dulcia noctis
 220 otia pugarum seriem narrare iuberes!
 non illo nitidos umquam bellante capillos
 comere, non solitos gemmarum sumere cultus:
 numinibus uotisue uacas et supplice crine
 uerris humum; teritur neclectae gratia formae,
 225 cum proprio reditura uiro.
 nec deside cura
 segnis marcet amor: laudem prudentia belli
 feminea pro parte subit. dum gentibus ille
 confligit, uigili tu prospicis omnia sensu,
 ne quid in absentem uirtutibus obuia semper
 230 audeat inuidiae rabies neu feruor iniquus,
 ne qua procul positis furto subsederit armis
 calliditas nocitura domi. tu sedula quondam,
 Rufino meditante nefas, cum quaereret artes

209 eligitur *Flor* CL₁F₂PW₁R: erigitur gJ₃O₃C₁L₄ | ductor *Flor*R: doctor
cett. mei || 210 uinctus CS₃ || 211 tacuit *Buslid.* || 212 tum B₁: tunc *omnes*
mei: nunc K₄ | tremor] timor gW₁C₁L₄: pauor K₄: rigor R₄ || 214 limina R:
 lumina *cett. mei*: numina *Heinsius* | lumine uultus *Jeep* || 216 om. C || 218 pec-
 tus] pontus *Buslid.*: pondus *Burmennus* || 219 exciperet W₁: excipiens *Bur-*
mannus | castae tuto CgL₁F₂PW₁: castae toto *Flor*R: caste tuo O₃: tuto
 castae J₃: castaeque tibi *Heinsius*: castae cum tu *Jeep* || 220 series F₂ || 222
 solitos] solidos g: solita es *Dan. Heinsius* || 223–224 om. g || 223 uotisue F₃:
 uotis W₁ | simplice *Buslid.* | crure O₃ || 224 tegitur F₂ || 226 molem prud.
Heinsius || 227 tulit J₃ || 229 absentes *Buslid.* || 230 nec K₆ | feruor gJ₃O₃R:
 femur *Flor*CL₁F₂PW₁W₂: furor K₄: rumor L₃: liuor *Heinsius* | iniquus gO₃R:
 iniquis *cett. mei* || 231 posit] subitis K₄ | subsiderit F₃: subsideret *Buslid.*: sub-
 seditur K₄: subiecerit Z || 233 dum F₂

CARMINA MINORA 30-31

235

in ducis exitium coniuratosque foueret
contra pila Getas, motus rimata latentes
mandatis tremebunda uirum scriptisque monebas.

31

EPISTVLA AD SERENAM

Orphea cum primae sociarent numina taedae
ruraque conpleret Thracia festus Hymen,
certauere ferae picturataeque uolucres
dona suo uati quae potiora darent,
5 quippe antri memores, cautes ubi saepe sonorae
prae buerant dulci mira theatra lyrae:
Caucaseo crystalla ferunt de uertice lynces,
grypes Hyperborei pondera fulua soli;
furatae Veneris prato per inane columbae
10 florea conexis sarta tulere rosis,
fractaque nobilium ramis electra sororum
cygnus oloriferi uexit ab amne Padi,

30 234 exilium *ul ed. Antwerp.* || **236** monebas *Florgpc?F₂PpcW₁* : mouebas *CJ₃O₃L₁Pac* : manebas *R* | 'in exemplari antiquo scriptum est in fine "hic deest", quod est uerisimile' *Exc. Gyr. sed non est cur plures quam quos nunc habemus uersus de Serena Claudianum scripsisse existimemus*

31 *Flor, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, A, R*
incipit epistula ad serenam *CB₁* (-ola) *C₁S₃* (-ola) : epistulam ad serenam *Flor* : epistolam ad serenam *A* : epistula ad serenam uxorem stiliconis *F₃* : ad serenam de nuptiis *R(V₄)* : incipit liber quintus decimus *W₁* || **1** primae *FlorR, Cuiacii uetus* : primo *AQ* : primum *cett. mei* | numina *FlorgJ₃O₃R* : lumina *Cuiacii uetus* : numine *CL₁F₂W₁Q* : nomine *A* : munie *P* : munere *B₁* : omina *Heinsius* || **2** honor *P* || **5** cautes, ubi saepe sonorae *Geuarius, Behotius* : cautes ubi saepe sonare *K₄* : cantus ubi saepe sonorae *gJ₃O₃RA₂sscrC₁pcK₆L₄* : cantusubisseferuntur *A* : cantus ubi sepe canore *A₂* : cantu subis *Flor (cruce adpicta)* : cantus ubi *nilhil amplius CL₁F₂PW₁L₃P₄W₂* (*in spat. rel. ma*) : uerba post memores omnia om. *B₁* : cantus ubi saepe sonore *Jeep* : cantus ubi saepe secutae *Buecheler* || **6** prae buerat 'ex manu-scripto *Clauerius*' *Heinsius* | dulces *gpc, Barthius* : ducti *Jeep* || **7** caucasio *RP₁₁* | ferae *Burmanner* || **8** thori *R* || **9** furatae] furato *F₂* : purgato *W₁* : Paestano *Heinsius* | columbae *W₁ul, cett. mei* : uolucres *F₂PW₁* || **10** rosis *gJ₃O₃RP₁₁* : rotis *FlorCL₁F₂PW₁A* || **11** lapsaque uel fletaque *Heinsius* | mobilium *Buslid.* : flebilium *Heinsius* || **12** odoriferi *gL₄* : oliuiferi *B₁*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

et Nilo Pygmaea grues post bella remenso
 ore legunt rubri germina cara maris;
 15 uenit et extremo Phoenix longaeuus ab Euro
 adportans unco cinnama rara pede:
 nulla auium pecudumque fuit quae ferre negaret
 uestigal meritae coniugiale lyrae.
 tunc opibus totoque Heliconis sedula regno
 20 ornabat propriam Calliopea nurum.
 ipsam praeterea dominam stellantis Olympi
 ad nati thalamos ausa rogare parens.
 nec spreuit regina deum, uel matris honore
 uel iusto uatis ducta fauore pii,
 25 qui sibi carminibus totiens lustrauerat aras
 Iunonis blanda numina uoce canens
 proeliaque altisoni referens Phlegraea mariti,
 Titanum fractas Enceladique minas.
 ilicet aduentu noctem dignata iugalem
 30 addidit augendis munera sacra toris,
 munera mortales non admittentia cultus,
 munera quae solos fas habuisse deos.
 sed quod Threicio Iuno placabilis Orphei,
 hoc poteris uotis esse, Serena, meis.
 35 illius expectant famulantia sidera nutum:
 sub pedibus regitur terra fretumque tuis.
 non ego, cum peterem, sollemni more procorum
 promisi gregibus pascua plena meis,
 nec quod mille mihi lateant sub palmite colles
 40 fluctuet et glauca pinguis oliua coma,
 nec quod nostra Ceres numerosa falce laboret
 aurataeque ferant culmina celsa trabes.

13 pygmaea grues post bella *Flor*Δ*R*, *Exc. Gyr.*: post bella grues pygmaea *cett.*
mei || 14 regunt *C* | gramina *F*₂*K*₆*W*₂ | cana *R* || 16 rara *J*₃Δ*R*: mira *cett.* *mei*,
Exc. Gyr. || 17 pecudumue *B*₁ || 18 coniugiale *Hall*: con(n)ubiale *codd.*, quod peccat
in metrum || 23 non spreuit *F*₂*W*₁*K*₆ | deam *Barthius*, *Heinsius* | amore ζ*ac* ||
 24 uicta *Exc. Pat. rec. ma* || 26 nomina *Flor*Δ | ciens *Buecheler* || 28 fractas ...
 minis *K*₆*ac*: fractis ... minis* *Heinsius* || 30 choris *F*₂ || 32 solas ... deas *Hein-*
sius || 33 orphei (*Flor*) *CL*₁*F*₂*PW*₁Δ: orptheo *gJ*₃*O*₃*PsscrRC*₁ || 35 illius expec-
 tant *R*: illius expectent *Flor*Δ: explent illius *cett.* *mei* | sidera *W*₁, *cett.* *mei*: nu-
 mina *W*₁*ul* | nutum *F*₂*ac*, *cett.* *mei*: nutu *CL*₁*F*₂*pcP*: nutus *B*₁ || 36 om. *O*₃ |
 teritur *J*₃ || 38 suis *Heinsius* || 39 non *R* || 41 non *R* | falce *Ppc*, *cett.* *mei*: fauce
*CL*₁*PacW*₁ | laborat *FlorF*₃

suffecit mandasse deam : tua littera nobis
 et pecus et segetes et domus ampla fuit.
 45 inflexit soceros et maiestate petendi
 textit pauperiem nominis umbra tui.
 quid non perficeret scribentis uoce Serenae
 uel genius regni uel pietatis amor?
 atque utinam sub luce tui contingeret oris
 50 coniugis et castris et solio generi
 optatum celebrare diem ! me iungeret auspex
 purpura, me sancto cingeret aula choro,
 et mihi quam scriptis desponderat ante puellam
 coniugiis eadem pronuba dextra daret.
 55 nunc medium quoniam uotis maioribus aequor
 inuidet et Libycae dissidet ora plagae,
 saltem absens, regina, faue reditusque secundos
 adnue sidereo laeta supercilio.
 terrarum tu pande uias, tu mitibus Euris
 60 aequora pacari prosperiora iube,
 ut tibi Pierides doctumque fluens Aganippe
 debita seruato uota cliente canant.

44 pecus] penus F_2 : nemus W_1 || 45 et flexit C || 46 numinis R_{23} || 47 quid non perficeret ΔR : quid non perfecit $CgJ_3L_1O_3P$: quid non profecit W_1ulZ : quid non suffecit F_2W_1 : sed quid non perfert *Flor* : sed quid non praestet *Heinsius* || 48 pietas et amor *Barthius* || 50–51 om. O_3 || 50 in castris $gJ_3RC_1W_2$ || 51 celebrasse P_{11} || 52 sancto] socero R_{31} : sacro uel socio *Heinsius* | choro $O_3K_4P_{13}$: thoro $CgJ_3L_1F_2PW_1R$: toro *Flor* Δ || 53 mihi quae* K_4 | scriptis Ppc , *cett. mei* : scriptas CF_2Pac : scripto L_3 || 54 coniugiis eadem *Flor* $CpcgJ_3L_1O_3\Delta RP_{11}pc$, *Exc. Gyr.* : coniugis eadem *CacPacP_{11}ac* : coniugis haec eadem $PpcF_3L_3$: coniugis hanc eadem *Buslid.* : coniugis eiusdem F_2W_1 , *Isengriniana* : coniugio eiusdem *Scaliger* : coniugio hanc eadem *Heinsius* : coniugio tandem *Burmamnus* || 55 q. uotis *Flor* $J_3O_3W_1R$: q. uitis CL_1F_2Pac : q. uittis Ppc : uotis q. gL_4 : q. syrtis Δ || 56 libycae (uel *simm.*) *FlorgpcR* : lybiae (uel *simm.*) $CgacJ_3L_1O_3F_2PW_1$: bybaeae Δ | dissidet *Cpc*, *cett. mei* : dissonat W_2 : disiicit K_4 | ora] aulam J_3 || 60 pacari] placari K_6ac : peccari C | prosperiora Δ , *Camers* : posteriora $gJ_3O_3RC_1$, *Isengriniana* : superiora *Flor* $CL_1F_2PW_1$

DE SALVATORE

Christe potens rerum, redeuntis conditor aevi,
 uox summi sensusque dei, quem fudit ab alta
 mente pater tantique dedit consortia regni,
 inopia qui nostrae domuisti crimina uitae
 5 passus corporea mundi uestire figura
 adfarique palam populos hominemque fateri,
 quemque utero inclusum Mariae mox numine uiso
 uirginei timuere sinus, innuptaque mater
 10 auctorem paritura suum (mortalia corda
 artificem texere poli, mundique repertor
 pars fuit humani generis, latuitque sub uno
 pectore, qui totum late complectitur orbem,
 et qui non spatiis terrae, non aequoris unda,
 15 non capitur caelo, paruos confluit in artus);

32 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, Δ, R: etiam inter epistulas ad Aldhelmum scriptas quae in cod. Vindobonensi 751 (theol. 259) saec. x traditae sunt adest hoc carmen, cf. Birt lxxx n. 7 et Koch lii-liii, unde sumpsi lectiones

de saluatore B₁: incipit de saluatore *Flor* CR: de saluatore feliciter Δ: laus saluatoris K₆ (in catalogo) L₃: de christo S₃: Carmen Paschale Scaliger in *Raphelengiana*. hoc carmen a Claudiano nonnulli abiudicant, perperam || 1 christe (xpe) W₁pc, cett. mei: ipse F₂PW₁ac | potens R, cett. mei: parens R (in schedula titulorum inter ff. 2 et 3 posita) | uenientis Jeep | aevi] anni Exc. Gyr.: orbis O₃PR || 2 fundit ab alta n₁Z, Vindob. 751: fuderat alta F₃ || 4 qui K₄R₃₁, Exc. Gyr.: tu omnes mei, Vindob. 751 | crimina uitae Rpc, cett. mei: secula terre Rac || 5 mundi K₄, Exc. Gyr.: mundum omnes mei, Vindob. 751: dominum Barthius: mentem Birt: numen Koch || 7 om. O₃RF₃L, Vindob. 751 (teste Jaffé): spurium cens. Barthius, Heinsius | quemque utero *Flor* ul, cett. mei: quem uerbo *Flor* Δ: quodque utero K₆: alme utero g: tene utero Heinsius: quem uentre Jeep: quem uerbum Birt | inclusum W₁, cett. mei: inclusus gpc: infusum Δ, Burmannus: immensum W₁ul: clausum qac | numine gJ₃W₁ (ma in spat. rel.) ΔpcL₄, Exc. Gyr. (teste Birt): nomine Δac: lumine Exc. Gyr. (teste Heinsio): angelo CL₁PK₆L₃n₁q: angele *Flor*: angel K₄ | uiso] misso gL₄: uiuo Burmannus | uerba post mox om. F₂F₁₇ || 8 timuere L₁K₆ac, Berol. DBS 60, Exc. Gyr.: tenuere O₃: tumuere Δpc, cett. mei, K₆pc, Vindob. 751: tumore Δac: intumuere K₄: patuere F₁₇: micuere uel tremuere Heinsius | intacta-*Flor*. Gall., Berol. DBS 60 || 9 compelli n₁q || 10 actorem C | membra Exc. Gyr. || 11 texere] fodere F₂F₁₇, Isengriniana mg: sedere Pac: sensere Ppc: cepere O₃L | redemptor Heinsius || 12 uno W₁pc?, cett. mei: imo J₃?W₁?ac? || 14 spatio O₃PpcL || 15 non O₃F₂W₁pc?B₁F₁₇L: nec *Flor*CgJ₃L₁PA Rn₁ | celo capitur B₁

quin et supplicii nomen nexusque subisti
 ut nos subriperes leto mortemque fugares
 morte tua, mox aetherias euectus in auras
 purgata repetens laetum tellure parentem:
 Augustum foueas, festis ut saepe diebus
 annua sinceri celebret ieiunia sacri.

33

DE CRYSTALLO CVI AQVA INERAT

Possedit glacies naturae signa prioris
 et fit parte lapis, frigora parte negat.
 sollers lusit hiemps, imperfectoque rigore
 nobilior uiuis gemma tumescit aquis.

32 16 supplicii nomen] supplicium numen F_2 : supplicium mortis F_{17} : mancipii nomen *Cuiacii uetus* | noxasque *Heinsius* || 17 subriperes AR , *Vindob.* 751 : surriperes F_3K_6 : eriperes Ppc , *cett. mei* : ariperes Pac || 19 purgatam F_2 : -o K_4 | repetis C , *Cantiliacensis* 102, *Cuiacii uetus* : *g incert.* | laetum $J_3O_3RF_{17}K_6LP_4W_2$, *Vindob.* 751 : laeta *cett. mei* : *g mihi quidem incert.* (celsum *pc*, teste *Pawlikowski*) | tellure *gpc?*, *Cuiacii uetus* : te luce *cett. mei*, *Vindob.* 751 || 20 augustos ex *Palatino Barthius* || 21 celebrent F_{19} || 20–21 *om. et hos uersus substituit Cantiliacensis* 102 : da precor aeternas detergis sordibus arces / conscendam uitaque fruar foelicis olympi

33 *Flor*, $CgJ_3L_1O_3$, F_2PW_1 , R

de crystallo cui aqua inerat *Flor* : de crystallo *Exc. Gyr.* : de crystallo Pmg , mr , W_1mg , B_1S_3 : incipit de crystallo C : de crystallo lapide in quo ingelata latebat aqua R : de aqua interclusa gemme Z : incipit liber tercius decimus W_1 : incipiunt epigrammata claudiani F_2 (*mr* : f. 88) || *carmm.* 33–39 plerique codices in unum coniunxerunt, ceteri uarie distinxerunt. septenum qui nunc in usu est ordinem editorum primus exhibuit *Clauerius*, qui dixit : 'scias uero in uet. et optimo . . . septem esse de *Crystallo Epigr. hactenus diuisa*' || 1 assedit CF_2 || 2 et fit *Flor* $J_3L_1O_3RB_1K_6L_3L_4$: et sit CP , *Exc. Gyr.* : que fit F_2W_1 : haesit (*iam gpc*) uel et stat uel ut sit *Birt* : et si *Mommsen* | neget (*si praeferatur* ut sit) *Birt*, et sic *iam g?pc* || 4 uiuis *cett. mei*, *Exc. Gyr.* : mitis F_2 (*ut uid.*) Pac : mistis *Cuiacii uetus* : nitidis Ppc

34

DE EODEM

Lymphae, quae tegitis cognato carcere lymphas,
 et quae nunc estis quaeque fuistis aquae,
 quod uos ingenium iunxit? qua frigoris arte
 torpuit et maduit prodigiosa silex?
 5 quis tepor inclusus securas uindicat undas?
 interior glacies quo liquefacta Noto?
 gemma quibus claustris arcano mobilis aestu
 uel concreta fuit uel resoluta gelu?

35

DE EODEM

Solibus indomitum glacies Alpina rigorem
 sumebat nimio iam pretiosa gelu
 nec potuit toto mentiri corpore gemmam,
 sed medio mansit proditor orbe latex.
 5 auctus honos; liquidi crescunt miracula saxi,
 et conseruatae plus meruistis aquae.

36

DE EODEM

Aspice porrectam splendenti fragmine uenam,
 qua trahitur limes lucidiore gelu.

34 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, R

de eodem B₁S₃: de aqua interclusa gemme Z: aliter Rmg | 'non sunt diuisa a superiore in antiquo' Exc. Gyr. || 1 lymphae (lim-) FlorCgpcO₃F₂PulRS₃: nymphae (nim-) J₃L₁P (n. add. mg) W₁F₃L₃L₄Z, Cuiacii uetus | carcere R: corpore cett. mei | nimphas C₁K₆ || 3 iunxit gac, cett. mei: uinxit CgpcO₃, Scaliger || 5 secretas Heinsius || 7 causis Birt | mobilis RK₆: nobilis cett. mei || 8 fluit Heinsius | gelu est Heinsius

35 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, R

aliter Rmg || 3 gemmas R || 4 ille K₄ || 5 auctus FlorJ₃W₁pcR: actus CgL₁O₃F₂PW₁ac | honos Buslid.: honor omnes mei

36 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, R

aliter Rmg || 1 porrectam R: correctam CW₂ac: correptam cett. mei: concretam uel conseptam Heinsius | fragmine] flamine S₃: fornice Barthius: tegmine Heinsius || 2 qua] que F₂: quo A₂

CARMINA MINORA 34–38

hic nullum Borean nec brumam sentit opacus
umor, sed uarias itque redditque uias.
5 non illum constrinxit hiemps, non Sirius hausit,
aetatis spatium non tenuauit edax.

37

DE EODEM

Clauditur immunis conuexo tegmine riuus
duratisque uagus fons operitur aquis.
nonne uides propriis ut spumet gemma lacunis
et refluos ducant pocula uiua sinus
5 udaeque pingatur radiis obstantibus Iris,
secretas hiemes sollicitante die?
mira silex mirusque latex! et flumina uincit
et lapides merito, quod fluit et lapis est.

38

DE EODEM

Dum crystallae puer contingere lubrica gaudet
et gelidum tenero pollice uersat onus,

36 3 brumam nec *Birt* | sensit S_3 || 5 constrinxit] construxit **C** : constringit **RW**₂ | hausit *Postgate* : axis *FlorCg***L**₁**F**₂**PW**₁ : ardens **J**₃**O**₃**RC**₁ : arsit *Heinsius* : acris *Graeuus* : auxit *Birt* : ussit *Hall* || 6 nec tenuabit* *Barthius*

37 *Flor, CgJ*₃**L**₁**O**₃, **F**₂**PW**₁, **R**
aliter **Rmg** || 1 inmanis **W**₁ || 3 properis *Heinsius* | cum **R**₂₃ || 4 ut **F**₁₄ | uiua *cett. mei, Exc. Gyr.* : uina **CO**₃**F**₂, *Camers* : bina *Iuntina* || 7 et **R** : qui *cett. mei* : quid **F**₂ || 8 et lapides merito **K**₆ : sed lapides merito **R** : et merito lapides **F**₃ : et lapis est merito *cett. mei* : estque latex merito *Delrius* : nec lapis est merito *Scaliger* | quod] que **K**₄ : qui **P**₁₁ | estque silex *Cuiacii uetus* | *frigidus sane hic uersus, ut nunc legitur, et fortasse corruptus. admodum adridet Heinsiana hariolatio* quod flumina uinxit, / fert lapidis merito. quod fluit, est laticis

38 *Flor, CgJ*₃**L**₁**O**₃, **F**₂**PW**₁, **R**
aliter **Rmg** || 1 lubrica] rubrica *Flor* : lurida **R** : lucida *Heinsius* || 2 et gelidum] *Heliadum Rmr (tantum elidum mpr)*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

5 uidit perspicuo deprensas marmore lymphas,
dura quibus solis parcere nouit hiemps,
et siccum relegens labris sitientibus orbem
inrita quaesitis oscula fixit aquis.

39

DE EODEM

Marmoreum ne sperne globum : spectacula transit
regia nec rubro uilior iste mari.
informis glacies, saxum rude, nulla figurae
gratia, sed raras inter habetur opes.

40

EPISTVLA AD OLYBRIVM

5 Quid rear, adfatus quod non mihi derigis ullos
nec redit alterno pollice ducta salus?
scribendine labor? sed cui tam prona facultas,
carmina seu fundis seu Cicerone tonas?
cedere diuitiis animi fortuna fatetur
et tantas oris copia uincit opes.

38 3 prospicuo O_3 : perpetuo gL_4 | deprensas *Florg* $J_3O_3W_1B_1L_4$: depren-
sas **R** : deprensa **C** : deprenso $L_1F_2PK_6$ | lymphas (*uel simm.*) *Flor* $gJ_3O_3W_1pcR$
 L_4 : nymphas *Camers* : merces *Psscr* W_2ul : mercis **CP** : menciis L_1 : mentis F_2W_1ac :
inertis K_6 : mergi *Buecheler* || 6 fixit **R** : figit *cett. mei* | explicat de cristallo **R**

39 *Flor*, $CgJ_3L_1O_3$, F_2PW_1 , **R** (*inter carm. 35 et carm. 36 positum*)

aliter *Rmg* || 1 ne *Florg* J_3R : nec $CL_1O_3F_2PW_1$ || 4 caras *Heinsius*

40 *Flor*, $CgJ_3L_1O_3$, F_2PW_1 , Δ , **R**

incipit epistula ad olybrium (**C**) $R(L_3)$ (S_3) : epistula addolibrum *Flor* : epistula
ad olibrum *Exc. Gyr.* : epistula ad olybrium consolem Δ : ad olybrium *Pmr, mg* ||
1 adfastu *in* adfastum *corr. Ama* | derigis **P** : dirigis *cett. mei* | ultro *Padd. ma in*
spat. rel. || 2 dicta *Liuiueius* || 3 scribendi- *Cpc, cett. mei* : scribenti- *CacK_6* | -ne
labor] labor est RK_6 : an labor est *Heinsius* | cui *Heinsius* : quae *codd.* || 4 seu
cicerona *Flor* : ceu cicerone **P** : ceu Ciceroue *Ker* || 5 credere F_2W_1 || 6 nec *Jeep* |
opis L_4ac

an rarus qui scripta ferat? quin tempore nullo
 cessant Flaminiae puluerulenta uiae.
 cum fluat ingenium, cum sit qui dicta reportet,
 10 quae, nisi contemnor, causa relicta tibi?
 despicias ergo tuum, si fas est credere, uatem,
 perfidus et spatio debilitatur amor?
 excidimusne tibi? lucem iam condet Hydaspes
 et Tartesiaco, Sol, oriere uado,
 15 candescet Geticis Meroe conuersa pruinis
 claraque se uetito proluet Vrsa mari,
 et, si iam nostros fastidit Olybrius ignes,
 constat Oresteam nil ualuisse fidem.
 quin age rumpe moras solaturusque sodalem
 20 absens eloquio fertilior doce,
 crebraque facundo festinet littera cursu
 auribus atque animis insinuanda meis.
 dignatus tenui Caesar scripsisse Maroni.
 nec tibi dedecori sit mea Musa. uale.

40 10 tibi] cui *Flor* : mihi K_6ac || 11 dispicias *Flor* Δ | dicere J_3 || 12 feruidus *Heinsius* | debilitatus g || 13 condet] det Δ : condat CL_3W_2 : condit F_2W_1 || 14 oriere gO_3RP_{11} : oriare *cott. mei* || 15 canescet *Heinsius* || 16 perluet K_4 || 19 en F_3 | solaturusque sodalem $gJ_3O_3RK_6P_{11}$: moraturusque sodalem *FlorCpcL_1F_2PA* : remoraturusque sodalem W_1 , *Cuiacii uetus* : miraturusque sodalem K_4 : memoraturusque sodalem F_{19} : remoraturusque sodalem '*alias*' *Clauerius* : recreaturusque sodalem *Barthius* : resalutatatumque sodalem uel exoratusque salutem *Heinsius* || 20 eloquii fertilitate g | foue *Heinsius* || 21 facundo fest. ΔR : fecundo fest. *cott. mei* : fest. fecundo B_1 : fecundos fest. K_4 : iucundo fest. *Schraderus* | cursus K_4 || 22 auribus atque animis *Heinsius* : libris atque animis $J_3O_3RP_{11}$: labris atque animis g (*fort. pc e libris atque animis*), *Heinsius* : digna tuis animis *Flor CL_1F_2PW_1\Delta* | insinuando R || 24 nec tibi dedecori sit mea musa *Helmaestadiensi* (= W_2) attribuit *Heinsius*, non omaino recte. reuera e lectionibus aut R et W_2 aut R et P haec textus forma componitur : nec tibi dedecori musa futura RK_6 : et tibi dedecori sit mea musa P (sit mea in spat. rel. ma) W_2pc , *Birt* (signo interrogationis adposito) : et tibi dedecori musa futura *Flor, Exc. Gyr.* : et tibi dedecori non mea musa $gJ_3O_3F_3L_4P_4P_{11}W_2acZ\zeta$: et tibi dedecori ni mea musa C : et tibi dedecori . . . musa L_1 (spat. rel.) : et tibi dedecori iam mea musa C_1 : et tibi dedecori scribere musa F_2W_1 , *Cuiacii uetus, Vgoletus* : et tibi dedecoris musa fuerit Δ : et tibi dedecori cur ego musa L_3 : et tibi dedecori nil mea Musa *Heinsius*

EPISTVLA AD PROBINVM

Quem, precor, inter nos habitura silentia finem?
 quando dabit caras littera grata uices?
 me timidum uel te potius dixisse superbum
 conuenit? alterius crimen utrumque tenet.
 5 transfluxere dies et, dum scripsisse priorem
 paenitet, aeternas itur in usque moras.
 sed quid agam? coepisse uetat reuerentia uestri:
 hinc amor hortatur scribere. uincat amor.
 'fors iuuat audentes' prisci sententia uatis.
 10 hac duce non dubitem te reticente loqui,
 audax ut, si quid penitus peccasse uidebor,
 arguar, ingrati non subiturus onus.
 Romanos bibimus primum te consule fontes
 et Latiae cessit Graia Thalia togae,
 15 incipiensque tuis a fascibus omina cepi
 fataque debebo posteriora tibi.
 ergo lacessitus tandem rescribe roganti,
 et patria florens sorte, Probine, uale.

41 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, 4, R

epistula ad probinum F₃ : epistola ad probinum K₆ in catalogo : incipit ad probi-
 num R : ad probinum *Flor*Pmg, mr : ad probinum consolem fatrem olybrii Δ : liber
 eiusdem ad probium C || 1 haec quem sunt habitura K₄ || 2 dabit Cpc, cett. mei :
 dabat Cac | caras *Flor*gJ₃O₃ΔpcR : gratas CL₁F₂PW₁ | grata Δpc, cett. mei :
 nostra F₂W₁ : cara (cum gratas) *Schraderus* || 4 utrumque Δpc, cett. mei : utram-
 que Δac : uterque A₂ || 5 tot fluxere e cod. *Barthius*, ut ipse testatur : transiuere L₃ :
 ter fluxere 'duo *Vaticani*', unde tres fluxere *Heinsius* | hiemes *Schraderus* || 7 agam?
 hinc coepisse *Max. Bonnet* | uetet K₄ : negat C₁ || 8 hortatur amor F₃ || 9 auda-
 ces ζ, *Abrinc. 135* | prisci O₃ΔRK₆ : chii CgJ₃L₁F₂PW₁B₁ : cei K₄, *Scaliger* : so-
 cii *Flor* : Tusci *Unger ap. Jeep* : Calabri *Bergk (Poet. lyr. III⁴ 530)* || 11 ut si quid
 W₁Δ? : et si quid gpc : aut si quid cett. mei : aut siquidem *Bushid.* | penitus] ua-
 tes R | uidebor ΔK₄, *Scaliger* : uidetur W₁, cett. mei : fatetur W₁ulK₆ || 12 arguar
 g?, cett. mei : arguat K₄L₄ || 14 latiae gJ₃O₃ΔRC₁ : late *Flor*CL₁F₂PW₁ | acces-
 sit R | graia gJ₃O₃ΔR : grata *Flor*CL₁F₂PW₁ | thalea *Flor* || 15 om. gL₄ | a fas-
 cibus *Flor*Δ : a fastibus R : affatibus Ppc, cett. mei | omina *Flor*J₃O₃ΔR : omnia
 CL₁F₂PW₁ | cepi Δpc, cett. mei : coepi Δac || 16 om. gL₄ | debebo *Flor*W₁ΔR :
 delebo CJ₃L₁O₃F₂P : debemus uel debentur uel se debent *Heinsius* || 18 arte *Hein-*
sius

CARMINA MINORA 41–44

42

DE APRO ET LEONE

Toruu aper fuluuque leo coiere superbis
uiribus, hic saeta saeuior, ille iuba.
hunc Mars, hunc laudat Cybele. dominatur uterque
montibus; Hercules sudor uterque fuit.

43

IN CVRETIVM

Fallaces uitreo stellas componere mundo
et uaga Saturni sidera saepe queri
uenturumque Iouem paucis promittere nummis
Cureti genitor nouerat Vranius.
5 in prolem dilata ruunt periuria patris
et poenam merito filius ore luit;
nam spurcos auidae lambit meretricis hiatus,
consumens luxu flagitiisque domum,
et quas fallacis collegit lingua parentis,
10 has eadem nati lingua refundit opes.

44

IN EVNDEM

Si tua, Cureti, penitus cognoscere quaeris
sidera, patre tuo certius ipse loquar.

42 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, R
de apro et leone *Flor*CPmrRB₁ || 1 superbi ζ, *Barthius* || 2 setis R || 3 cybele
laudat R | utrique *Cuiacii uetus* || *epigrammati finem deesse arbitratur Barthius*
43 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, R
in curetium *Flor*?pcPmrB₁F₃: incipit in curetium C : incipit iocus de curetio R ||
1 palantes* Ppc | uitreo Rpc, *cett. mei* : uitreos Rac : toto P (*in spat. rel. add. ma*) ||
5 delata *Heinsius* || 6 merito] marito Pac : patrio Ppc || 7 namque auide lambit
meretricis labra superbae *plana interpolatione Flor* || 9 ut *Cuiacii uetus* || 10 has
tandem *Buecheler* | refundit *Florg*PW₁pc?R : refudit CJ₃L₁O₃F₂W₁?ac : refun-
dat *Cuiacii uetus*?
44 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, R
in eundem curetium R : de curetio eiusdem *Flor* : de curetio B₁ : de curetio eius
incipit C

CLAVDIVS CLAVDIANVS

5 quod furis, aduersi dedit inclementia Martis;
quod procul a Musis, debilis Arcas erat;
quod turpem pateris iam cano podice morbum,
femineis signis Luna Venusque fuit;
adtriuuit Saturnus opes. hoc prorsus in uno
haereo: quae cunnum lambere causa facit?

45

DE CONCHA SERENAE

Transferat huc liquidos fontes Heliconia Nais
et patulo conchae diuitis orbe fluat;
namque latex doctae qui lauerit ora Serenae
ultra Pegaseas numen habebit aquas.

46

DE CHLAMYDE ET FRENIS EQVI HONORIO AVGVSTO A SERENA MISSIS

Non semper clipei metuendum gentibus orbem
dilecto studiosa parens fabricabat Achilli,
Lemnia nec semper supplex ardentis adibat
antra dei, nato galeam factura comantem,

44 3 Martis] matris **R**: patris **RuK₆** || 4 quo *Flor* | actus *Heinsius* || 5 quo *Flor* || 6 fuit] tulit *Jeep*: facit *Buecheler*: iubent *Mommsen* || 7 attribuit **g** || 8 quae cun. lamb. causa facit **CpcW₁ul**, *cett. mei*: quae cun. lamb. causa fuit **CacW₁W₂**, *Buecheler*: mendacem quae mala causa facit *manifesta interpolatione Flor*

45 *Flor*, **CgJ₃L₁O₃**, **F₂PW₁**, **Δ**, **R**

de concha **RF₃**: de conca *Flor*: de choncha in qua aqua triumphabat **Δ**: de serena **Z**: Concha Serenae *Burmannus* || 2 patulo **Rpc**, *mr*, *cett. mei*: patule **Rac** | ore **L₁F₂PW₁** || 3 doctae qui lauerit **gJ₃O₃ΔR**: docte liquauerit **CL₁W₁pc?B₁W₂**: docte ligauerit **Pac**: docte liquarunt **F₂**: docte rigauerit **Ppc**: ut docte liquauerit *Flor* || 4 numen **L₁** *in ras.*, *cett. mei*: nomen **gJ₃W₂ζ**

46 *Flor*, **CgJ₃L₁O₃**, **F₂PW₁**, **Δ**, **R**

carmm. 46, 47, 48 titulos ut sibi constant *refeci* | de clamide et frenis **R**: de muneribus a soceris honorio imperatori missis **Δ**: de muneribus honorio missis **Pmr**: de muneribus honorio *Flor* (*cruce mg adpicta*): incipit de muneribus honorii **C**: de serena **Z** || 2 properabat *Postgate* || 4 factura **W₁pc**, *cett. mei*: fractura **F₂W₁?ac**: pactura *Heinsius*: nactura *Jeep*: factura *cum* antra coniungendum *putat Koch*

- 5 sed placidos etiam cinctus et mitia pacis
ornamenta dabat, bello quibus ille peracto
conspicius reges inter fulgeret Achiuos.
ipsa manu chlamydes ostro texebat et auro,
frenaque quae uolucrum Xanthum Badiumque decerent
10 aequore quaesitis onerabat sedula gemmis.
at tibi diuersis, princeps altissime, certant
obsequiis soceri. Stilicho Mauortia confert
munera, barbaricas strages Rhenique triumphos.
reginae contenta modum seruare Serena
15 in tua sollicitas urget uelamina telas.

47

DE FRENO PHALERIS ET CINGULO EQVI
HONORIO AVGVSTO A SERENA MISSIS

- O felix sonipes, tanti cui frena mereri
numinis et sacris licuit seruire lupatis,
seu tua per campos uento iuba lusit Hiberos,
seu te Cappadocum gelida sub ualle natantem
5 Argaeae lauere niues, seu laeta solebas
Thessaliae rapido perstringere pascua cursu,
accipe regales cultus et crine superbus
erecto uirides spumis perfunde zmaragdos.

46 5 placidos etiam $J_3 O_3 W_1 \Delta R$: placido sed iam *Flor* $CL_1 F_2 P$: *g incert.* | et] *g incert.* : sed *Heinsius* | inermia *Heinsius* || 7 fulgeret *Cpc*, *cett. mei* : fulgebat *g* || 10 onerabat *Flor \Delta R* : ornabat *cett. mei* || 12 soceri *Ppc?*, *cett. mei*, $K_6 pc$: socer en $J_3 RK_6 ac$ || 13 rheni- *Flor \Delta R* : regni- $Cg L_1 O_3 F_2 PW_1 L_4$: regum- J_3 || 14 domum *Jeep* | serena est K_4 || 15 sollicitas urget *Flor g J_3 \Delta R pc* : sollicita surget $Rac K_6$: sollicita urget O_3 : sollicitis urget B_1 : sollicitis urgens $CF_2 PW_1$, *Cuiacii uetus* : sollicitis surgens K_4 : sollicitis L_1 | telas *Flor g J_3 \Delta R* : tela $O_3 K_6$: telis $CL_1 F_2 PW_1 B_1$
47 *Flor*, $Cg J_3 L_1 O_3$, $F_2 PW_1$, Δ , R

cum *carm.* 46 coniungit Δ , quod conprobauit *Mommsen* | de freno phaleris et cingulo equi honorii a serena missis O_3 : incipit de equo dono dato R : de equo honorii $Pmr B_1$: ex eodem *Flor C* : De phaleris *Jeep* || 1 cui tanti *Buslid.* : tanti cum O_3 || 2 numinis R : nominis (O_3), *cett. mei* || 3-4 sic contraxit Δ : seu tua per cappadocum gelida sub ualle natantem || 4 *om. g (add. mg) J_3 (add. in ima pag.) L_4* || 5 lauere *Flor g J_3 O_3 F_2 P sscr W_1 R* : lauare $CL_1 P \Delta$ || 6 prestringere R : perfringere J_3 : transcurrere K_6 | saltu *Camers* || 8 profunde *Flor F_3*

10 luxurient tumido gemmata monilia collo,
nobilis auratos iam purpura uestiat armos,
et medium te zona liget uariata colorum
floribus et castae manibus sudata Serenae,
Persarum gentile decus. sic quippe laborat
15 maternis studiis nec dedignatur equestres
moliri phaleras, genero latura decorem.

48

DE ZONA EQVI ARCADIO AVGVSTO
A SERENA MISSA

Accipe parua tuae, princeps uenerande, sororis
munera, quae manibus texuit ipsa suis,
dumque auro phalerae, gemmis dum frena renident,
5 hac uterum zona cinge frementis equi,
siue illum Armeniis aluerunt gramina campis
turbidus Argaea seu niue lauit Halys,
sanguineo uirides morsu uexare zmaragdos
et Tyrio dignum terga rubere toro.
o quantum formae sibi conscius erigit armos
10 spargit et excussis colla superba iubis!
augescit breuitas doni pietate Serenae,
quae uolucres etiam fratribus ornat equos.

47 10 aeratos *Heinsius*

48 *Flor*, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, A, R

de zona equi Archadii *Clauerius* ('Serena soror adoptiua Arcadii Imp. Orientis').
et notandum est maternis in *Honorium* studiis *Serenam* laborare, *carm.* 47, 14 : inci-
pit de zona equi regii missa honorio augusto a serena R : de faleris equinis a serena
missis L₃ : de phaleris aequi regii a serena missi A : de pheris equi a serena mis-
sis *Flor* : de phaleris equi regii Pmr : incipit de phaleris equi a serena missis C : de
phalera equi B₁ || 1-8 om. Rmpr, suppl. ma — uel potius primarii librarii in locum
pro tempore collega successit || 1 uenerande *Flor* ARK₆ : memorande CgJ₃L₁F₂P
W₁ : moderande O₃ || 2 munera Ppc, cett. mei : munia Pac || 3 dum gemmis J₃ |
renitent A : refulgent gpc : redundant K₆ || 5 Armenii pauerunt . . . campi Jeep ||
6 turgidus K₆ | lauit] labit R : lambit K₆ || 7 uexare Cpc, cett. mei : uersare AR ||
8 c(h)roco F₂B₁ || 10 spargit *Flor* AR : sparsit (J₃), cett. mei | et om. A : ut *Hein-*
sius || 11 doni breuitas *Flor. Gall.*

TORPEDO

Quis non indomitam dirae torpedinis artem
 audiit et merito signatas nomine uires?
 illa quidem mollis segnique obnoxia tractu
 reptat et adtritit uix languida serpit harenis.
 5 sed latus armauit gelido natura ueneno
 et frigus, quo cuncta rigent animata, medullis
 miscuit et proprias hiemes per uiscera duxit.
 naturam iuuat ipsa dolis et conscia sortis
 utitur ingenio longeque extenta per algas
 10 †attactu confisa suo [immobilis haeret]
 qui tetigere iacent. successu laeta resurgit
 et uiuos inpune ferox depascitur artus.
 si quando uestita cibus incautior aera
 hauserit et curuis frenari senserit hamis,
 15 non fugit aut uano conatur uellere morsu,
 sed propius nigrae iungit se callida saetae
 et meminit captiua sui longeque per undas

49 Flor, CgJ₃L₁O₃, F₂PW₁, Δ, R

Torpedo *Heinsius* : de torpedine Flor PmrRF₃ : de turpedine Δ : incipit de tur-
 pitudine CL || 1 dirae FlorΔR : mirae cett. mei || 2 audit FlorRK₆, Iuntina | et meri-
 tos F₂ : et emerito RK₆, Iuntina | dignatas Jeep || 3 mollis J₃pc, cett. mei : molli
 J₃ac, Heinsius | segni- J₃pc(Δ), cett. mei : segnis- J₃ac | obnoxia tractu K₆ : obno-
 xia tactu gJ₃O₃ΔRC₁ : obnixa natatu FlorCL₁F₂PW₁ || 5 geminum Birt || 6 mem-
 bra Heinsius | animata Scaliger : armata omnes mei : armenta K₆P₁₁ : admota
 Heinsius : afflata Birt || 10 attactu Flor gJ₃O₃F₂W₁ : actactu (CL₁) PacΔ : a tactu
 RK₆ : ad tactum Ppc : et tactu P₁₁, Baehrens | confisa Flor gJ₃F₂P : confixa RK₆ :
 fixa K₄ | suo FlorΔRK₆, Exc. Gyr. : iacet gJ₃ : suo est Jeep : suo iam Baehrens :
 subit Birt | attactuque suo confisa Goodyear | immobilis haeret ex Oppiano (χεῖρα
 δ' ἀστεμφής), ut opinor, interpolant Flor, Exc. Gyr. : uerba non habent cett. mei ||
 11 om. J₃ | iacent FlorΔR, Exc. Gyr. : nocent K₆ | resurgit FlorΔ, Exc. Gyr. : re-
 surgunt RK₆ || 10 et 11 in unum sic contrahunt CgL₁O₃F₂PW₁ : attactu (ac tactu
 CL₁ Pac : et tactu P₁₁ : ad tactum Ppc) confisa iacet successu laeta resurgit hyper-
 metrica CL₁O₃P : ac confisa iacet successu laeta resurgit F₂W₁B₁ : tactu fixa iacet
 successu laeta resurgit K₄ : attactu confisa iacet mox (cum gul : tum p₂ : dum L₃)
 leta resurgit g : attactu uel ac tractu uel ac natu confisa suo tum laeta resurgit
 Heinsius || 11 ante 10 positus est in Exc. Gyr., in quibus ad u. 10 adnotatum est 'is
 uersus addendus, etsi mutilus, ex antiquo codice' || 12 feros RC₁ || 14 hamis gR :
 amis ΔC₁ac : armis cett. mei, C₁pc || 15 fugit J₃O₃ΔR : fuit Flor : furit CgL₁F₂
 PW₁ | uacuo B₁ || 16 propius FlorCL₁O₃F₂R : proprius J₃PW₁ΔC₁ : potius (g)L₄ ||
 17 longe- Rsscr, mr, cett. mei : longo- R

CLAVDIVS CLAVDIANVS

20 pigra uenenatis effundit flamina uenis.
per saetam uis alta meat fluctusque relinquit,
absentem uictura uirum: metuendus ab imis
emicat horror aquis et pendula fila secutus
transit harundineos arcano frigore nodos
uictricemque ligat concreto sanguine dextram.
25 damnosum piscator onus praedamque rebellem
iactat et amissa redit exarmatus auena.

50

IN IACOBVM MAGISTRVM EQVITVM

Per cineres Pauli, per cani limina Petri,
ne laceres uersus, dux Iacobe, meos.
sic tua pro clipeo sustentet pectora Thomas
et comes ad bellum Bartholomaeus eat;
5 sic ope sanctorum non barbarus inruat Alpes,
sic tibi det uires sancta Susanna suas;
sic quicumque ferox gelidum tranauerit Histrum,
mergatur uolucres ut Pharaonis equi;
sic Geticas ultrix feriat rhomphaea cateruas
10 Romanasque regat prospera Thecla manus;

49 18 effudit Δ || 19 alta] atra K_4 : acta Wakefield || 20 absentem P , cett. mei: ad P sscr: adstantem *Burmennus* | uictura $gJ_3O_3RP_{11}$: uinctura Δ : uectura W_1 : uentura CL_1F_2P : tentura *Flor*, *Exc. Gyr.*: nectura (*pro* necatura) *Heinsius* || 23 concretam K_4ac || 25 auena *Flor* $CL_1F_2PW_1$: abena O_3 : arena Δpc : habena gJ_3RC_1 : harena Δac

50 *Flor*, $CgJ_3L_1O_3$, F_2PW_1 , Δ , R (*mutilum tamen*)
in iacobum magistrum equitum *Flor*: incipit in iacobum magistrum equitum R : in iacobum magister eius Δ : ad iacobum magistrum equitum Pmr : incipit in magistrem iacobum C : incipit in iacobum magistrum militum B_1 (*om.* incipit) $C_1\zeta$ || 1 cani RK_6 : sancti cett. mei | lumina J_3O_3PA (*ut opinor*) || 2 nec C || 3 sustentet cett. mei, *Exc. Gyr.*: defendat ΔR || 4 eat L_1pc , cett. mei: erat CL_1ac || 5–6 *om.* RK_6 : ante 3–4 posuit *Koch* || 5 sanctorum] *Iudithae Barthius*: 'expectes nomen ut Marcorum uel sim.' *Burt*: *Tiburti Hall* | ne *Heinsius* || 7–8 *om.* *Cuiacii uetus* || 7 ferus R | tranauerit $gpc?F_2C_1F_3F_{17}L_3\zeta$: transnauerit Ppc , cett. mei: transnauerat $CPac$ || 9–10 *om.* RK_6 || 9 romphea *Florg*: rhumphea Δ : rumphea cett. mei: rufea C || 10 romanas- $\Delta?pc$, cett. mei: romanae- *Cuiacii uetus* | regant $gF_2Ppc?F_{17}pc?$: tegat P_{13} : gerant *Cuiacii uetus* | thecla Δ : tecla $CJ_3L_1O_3W_1pc$: theda *Flor*: teda C_1P_{11} : tela $gF_2PW_1acF_{17}$

sic tibi det magnum moriens conuiua triumphum
atque tuam uincant dolia fusa sitim;
sic numquam hostili maculetur sanguine dextra:
ne laceres uersus, dux Iacobe, meos.

51

IN SPHAERAM ARCHIMEDIS

Iuppiter in paruo cum cerneret aethera uitro,
risit et ad superos talia dicta dedit:
'hucine mortalis progressa potentia curae?
iam meus in fragili luditur orbe labor?
5 iura poli rerumque fidem legesque deorum
ecce Syracosius transtulit arte senex.
inclusus uariis famulatur spiritus astris
et uiuum certis motibus urget opus.
percurrit proprium mentitus Signifer annum,
10 et simulata nouo Cynthia mense redit.
iamque suum uoluens audax industria mundum
gaudet et humana sidera mente regit.
quid falso insontem tonitru Salmonea miror?
aemula naturae parua reperta manus.'

50 11 moriens magnos . . . triumphos **R** || 12 et tua perpetuo dolia uina (uini **K**₆)
fluant **J**₃ (*haec post genuinam uersionem uersio posita est*) **RR**₆ || 13–14 *om.* **RR**₆ ||
13 hostilis **K**₄ | madeat tua **e**₂ || 14 ne *Flor* **CgPpcΔF**₁₇ : nec **J**₃**L**₁**O**₃**F**₂**PacW**₁

51 *Flor*, **CgJ**₃**L**₁**O**₃, **F**₂**PW**₁, **Δ**, **R**
in sphaeram archimedis **Δ** : in speram archimedis *Flor* : de sphaera archimedis
Pmr : incipit de spera **R** : incipit infera archimedis **CB**₁ || 1 aethera **W**₁, *cett. mei* :
equora **W**₁ **ulC**₁ : omnia **gL**₄ || 2 uerba **gL**₃**p**₂ | refert **W**₂ || 4 *interrogationis signo*
notauit Buecheler || 5 fides **R** | leges- *Flor* **gΔR** : legem- *cett. mei* | deorum **J**₃**W**₁
ulΔRR₆ : uirorum **W**₁, *cett. mei* : dierum *Heinsius* || 6 Syracosius *Heinsius* : syra-
cusius (sir-) *codd.* || 8 urguet *Flor* **Δ** || 9 *properum Heinsius* | mentitus **Δpc**, *cett.*
mei : mentitur **CL**₁**F**₂, *Iuntina* : metitus **Z**? : metitur *Camers*, *Exc. Gyr.* || 12 regit
FlorPpcΔ : redit **CJ**₃**L**₁**O**₃**F**₂**PacW**₁ : rotat **gpc** : notat **Rmr** : uidet **R**₄₁ : retrac-
tat **R** || 13 qui **CL**₁**F**₂**P** | insontem (**Δ**), *cett. mei* : en sontem *Heinsius* : instantem
Birt | salmonea miror **g?F**₂**W**₁**Δ** : salamonea miror **C** : salomonea miror **J**₃**L**₁**O**₃**P** :
salmonea **R** : salomona uirorum **B**₁ : salmona mouemur '*in antiquo*' *Exc. Gyr.* : na-
tura mouemur *Flor* || 14 repente **Δ**

CLAVDIVS CLAVDIANVS

52 A

DE LANARIO

Sordidus ex umeris nodo dependet amictus

52 B

Exercentur equis et colla comantia pectunt

53

GIGANTOMACHIA

5 Terra parens quondam caelestibus inuida regnis
Titanumque simul crebros miserata dolores
omnia monstriifero conplebat Tartara fetu,
inuisum genitura nefas, Phlegramque retexit
tanta prole tumens et in aethera protulit hostes.
fit sonus: erumpunt Erebo necdumque creati
iam dextras in bella parant superosque lacessunt
stridula uoluentes gemino uestigia lapsu.
10 pallescunt subito stellae flectitque rubentes
Phoebus equos docuitque timor reuocare meatus.
Oceanum petit Arctos inocciduique Triones
occasum didicere pati. tum feruida natos
talibus hortatur genetrix ad proelia dictis:

52 Flor R (post carmina In Curetium ut distichon ponit: 'ita in ueteri codice interpositum' Exc. Gyr.) K₆

hos duo uersus tamquam distichon, cui titulum De lanario dant, prae se ferunt Flor R, Exc. Gyr., ut nihil inter se commune habentes separauit Jeep, quem sequor, litteris A B numero Birtiano adcommodatis

53 Flor, Cg J₃ L₁ O₃ (deficit post 91), F₂ P W₁, Δ, R, S₁
gigantomachia Flor P_{mr}: incipit gigantomachia RS₁: incipit de gigantomachia C: diggigantomachia Δ || 1 terra reperta olim K₄ || 2 dolores W₁, cett. mei: labores W₁ ul || 3 fetu R_{pc} S₁: feto Rac: c(o)etu cett. mei || 5 tument R || 6 Erebo Behotius, Heinsius: erebi Buslid.: crebro RS₁: cerebri W₁: crebri Flor Cg J₃ L₁ O₃ (F₂) P Δ: gremio Jeep olim | nondum- Iuntina: uixdum- Jeep || 7 ad g L₄ || 8 gressu B₁ L || 10 cogitque Heinsius || 12 didicere J₃ RS₁: uoluere cett. mei: optauere ex membranis Barthius | perfida Heinsius || 13 ad RS₁: in* cett. mei

- 15 ‘o pubes domitura deos, quodcumque uidetis,
 pugnando dabitur; praestat uictoria mundum.
 sentiet ille meas tandem Saturnius iras,
 cognosceat quid Terra potest, si uiribus ullis
 uincor, si Cybele nobis meliora creauit.
 cur nullus Telluris honos? cur semper acerbis
 20 me damnis urgere solet? quae forma nocendi
 defuit? hinc uolucrum uiuo sub pectore pascit
 infelix Scythica fixus conualle Prometheus;
 hinc Atlantis apex flammantia pondera fulcit
 et per canitiem glacies asperrima durat.
 25 quid dicam Tityon, cuius sub uulture saeuo
 uiscera nascuntur grauib; certantia poenis?
 sed uos, o tandem ueniens exercitus ultor,
 soluite Titanas uinclis, defendite matrem.
 sunt freta, sunt montes: nostris ne parcite membris;
 30 in Iouis exitium telum non esse recuso.
 ite, precor, miscete polum, reseindite turres
 sidereas. rapiat fulmen sceptrumque Typhoeus;
 Enceladi iussis mare seruiat; Otus habenas
 Aurorae pro Sole regat; te Delphica laurus
 35 stringat, Porphyryon, Cirrhaeae templa teneto.’
 his ubi consiliis animos elusit inanes,
 iam credunt uicisse deos mediisque reuinctum
 Neptunum traxisse fretis; hic sternere Martem

14 quoscumque Δ || 16 sentiet $J_3 pc? RS_1$: sentiat *cett. mei* | ipse *Heinsius* ||
 17 cognosceat *Flor* ΔRS_1 : cognoscat *cett. mei*: agnosceat K_6 : agnoscat *Iuntina* | quid
 $gJ_3 O_3 F_2 RS_1 L$: quod *Flor* $CL_1 PW_1 \Delta$ | si] sic *Barthius*: cur *Heinsius* | uiribus
 ullis *Flor* $J_3 O_3 \Delta RS_1 L$: uiribus illis $P_{11} \zeta$: curribus ullis W_1 : curribus illis CL_1
 $F_2 P$: uiribus illi *Heinsius* || 18 si *Flor* ΔS_1 : cur $CgJ_3 L_1 O_3 F_2 PW_1 L$: *uerb. om. R*:
 sic *Jeep* | uobis F_2 || 19 cur¹] cui RS_1 | honore $F_2 W_1$ | cur² *Flor* gpc : quae $J_3 ac?$,
cett. mei: qui $J_3? pc? R$: ut *Heinsius* || 20 urguere *Flor* ΔS_1 || 21 defluit K_4 | hinc
 $J_3 O_3 RL$, *Iuntina*: hic *cett. mei* | sub uiuo p_2 : recidiuo *Barthius*: fibroso uel nimio
 sub *Heinsius* || 23 hinc Δpc , *cett. mei*: hic W_1 (ut uid.) Δac : huic C | pondera] pec-
 tora P : corpora Δ : sydera $W_1 pc$ | fulcet S_1 : fulsit C || 24 *om. K_4*, *damnauit Hein-*
sius || 25 uulture Cpc , *cett. mei*: uultere S_1 : uulnere $Cacg$: gutture C_1 | secto K_4 ||
 27 ultro R || 28 post hunc u. hiatus unius u. in *Flor* || 29 iuga *Goodyear* | nec RS_1 ||
 31 miscite Δ : miscere C | rescingite Δ : restinguite RS_1 : restringite K_6 | turres S_1
sscr, cett. mei: turbas RS_1 || 32 celumque W_2 || 33 seuiat K_6 | Otus *Hall*: alter
codd. || 35 stringet *Flor* Δ | creteaue L | teneto $gJ_3 RS_1 C_1$: tenete K_6 : tenebo O_3 :
 tenebis *Flor* $CL_1 F_2 PW_1 \Delta L$: tenebunt *Barthius* || 36 animos elusit *Flor* $gW_1 pc? \Delta R$:
 animoselusit $S_1 pc$: animose lusit $CJ_3 L_1 O_3 F_2 PP_{11}$: animo selusit ζ : animos illu-
 sit L || 37 reuinctum $CJ_3 L_1 P$ || 38 traxisse] transisse F_3 : cessisse ζ | uadis L |
 stringere C

40 cogitat, hic Phoebi laceros diuellere crines;
hic sibi promittit Venerem speratque Dianae
coniugium castamque cupit uiolare Mineruam.
interea superos praenuntia conuocat Iris,
qui fluuios, qui stagna colunt, cinguntur et ipsi
auxilio Manes; nec te, Proserpina, longe
45 umbrosae tenuere fores; rex ille silentum
Lethaeo uehitur curru lucemque timentes
insolitam mirantur equi trepidoque uolatu
spissas caeruleis tenebras e naribus efflant.
ac, uelut hostilis cum machina terruit urbem,
50 undique concurrunt arcem defendere ciues,
haud secus omnigenis coeuntia numina turmis
ad patrias uenere domos. tum Iuppiter infit:
'o numquam peritura cohors, o debita semper
caelo progenies, nullis obnoxia fatis,
55 cernitis ut nostrum Tellus coniuret in orbem
prole noua dederitque alios interrita partus?
ergo quot dederit natos, tot funera matri
reddamus. longo maneat per saecula luctu,
tanto pro numero paribus damnata sepulchris.'
60 iam tuba nimborum sonuit, iam signa ruendi
his Aether, his Terra dedit, confusaque rursus
pro domino Natura timet. discrimina rerum
miscet turba potens: nunc insula deserit aequor,
nunc scopuli latuere mari. quot litora restant
65 nuda! quot antiquas mutarunt flumina ripas!

40 sperat- *Rpc*, *cett. mei*: spirat- *Rac* || 45 ipse *Clauarius* || 46 Lethen euehitur *e membranis Barthius*: Lethaeo inuehitur *Heinsius* || 47 trepido- *Ppc*, *cett. mei*: trepidos- *CL₁Pac*: rapido- *Z* || 49 proruit *uel* uerberat *Heinsius* | orbem *Δ* || 51 munera *PL* | formis *Flor*, *Exc. Gyr.* || 52 patrias] patris* *RS₁*: proprias *ζpc* | tum] tunc *C₁Lp₂*: cum *gF₂* | inquit *K₆* || 53 semper *FlorΔRS₁*: caelo *cett. mei* || 54 caelo *FlorΔRS₁*: semper *cett. mei*, *W₂* (*post* progenies) | nullisque* *RS₁* || 55 en ... coniurat *Barthii cod.* | tellus nostrum *FlorΔRS₁Q*: nostram tellus *Burmannus* | axem *uel* arcem *Burmannus* || 56 tulerit- (*aut* 57 profert) *Goodyear* | atros *Ferd. Baehrens* || 57 profert (*aut* 56 tulerit-) *Goodyear* || 58 longo ... luctu *cett. mei*, *Lac?*: luctu ... longo *W₂*: longo ... luctus *Lpc?*: longo ... ductu *ΔR*: longo ... uictu *F₃*: longo ... cursu *R₃₁*: longoque ... luctu *Barthius*: longi ... luctus *Heinsius* | manet *Barthii cod.*: meat *Barthius*: maneant *Heinsius*: iaceat *Birt* || 60 terra *K₄* | ruendi *Flor gJ₃O₃W₁RL*: ruenti *CL₁F₂PΔS₁* || 61 his aether his terra dedit *gJ₃W₁pcRC₁K₆LP₄*: bis aetheri isterra dedit *Δ*, *sic corr.*: bisaeter is terra dedit *S₁*: bis aether bis terra dedit *Flor ζ*: terra dedit bis etheo *CL₁P*: terra dedit bis ethereo *F₂*: signa dedit bis etheo *K₄*: hiis etheris terra *O₃* || 62 de mundo *Jeep* || 64 nunc] non *p₂*: nec *Heinsius* | caeruere *Burmannus* | maris *S₁* || 65 mutantur *g* | terras *R*

- hic rotat Haemoniam praeduris uiribus Oeten;
 hic iuga conixus manibus Pangaea coruscat;
 hunc armat glacialis Athos; hoc Ossa mouente
 tollitur; hic Rhodopen Hebri cum fonte reuellit
 70 et socias truncauit aquas summaque leuatus
 rupe Giganteos umeros inrorat Enipeus:
 subsidit patulis Tellus sine culmine campis,
 in natos diuisa suos.
- horrendus ubique
- 75 it fragor et pugnae spatium discriminat aer.
 primus terrificum Mauors non segnis in agmen
 Odrysius inpellit equos, quibus ille Gelonos
 siue Getas turbare solet: splendentior igni
 aureus ardescit clipeus, galeamque nitentes
 80 arrexere iubae. tum concitus ense Pelorum
 transigit aduerso, femorum qua fine uolutus
 duplex semiferi conectitur ilibus anguis,
 atque uno ternas animas interficit ictu.
 dum superinsultans audius languentia curru
 membra terit multumque rotae sparsere cruoris,
 85 occurrit pro fratre Mimans Lemnumque calentem,
 cum lare Vulcani spumantibus eruit undis,
 et prope torsisset, si non Mauortia cuspis
 ante terebrato cerebrum fudisset ab ore.

66 haemoniam **gR**: -um *cett. mei* | uiribus] rupibus **LL**₃: artubus *Sched. Gud.*:
 cautibus **K**₆: arcibus *Heinsius* || 67 conixus **RS**₁: conixis *FlorA*: con(n)exis *cett.*
mei: conuexis **g** || 69 Hebri cum fonte *Iuntina*: hebri cum ponte **Pac**, *cett. mei*:
 hebri cum parte **Ppc**: Haemi cum monte *Heinsius olim* || 70 leuatus] uolutus **p**₂:
 ligatus *Jeep* || 71 inrorat **ARS**₁: irrorat *FlorgO₃W₁ulK₆L₄*: irruat **J**₃: erorat
CQ: exornat **L₁F₂PW₁L** || 72 subssedit **RS₁L**: subditur et *Flor* || 74 fit **F**₁₉ |
 strepitum *Birt* | disternat *Heinsius* || 75 terrificum **gpc**, *cett. mei*: -us **CJ₃O₃** ||
 77 quisue Getas *Heinsius* | igne *Flor* || 79 arrexere] aspexere **K**₆: aspersere *Hein-*
sius || 80 auerso **F₃ξ** | fine *FlorARS₁*: parte *cett. mei* || 81 semiferi *Gesnerus*: se-
 miferis *cett. mei*: semifero **S**₁ | con(n)ectitur **Ppc**, *cett. mei*: conectit **A**: conec-
 titibus **Pac**: complectitur **J₃L** || 82 ternas] eternas **g**: trinas **p**₂ || 83 dum *Barthius*,
Heinsius: tum *cett. mei*: tunc **R** | audius *fort. corruptum*: auido **L**, *Barthius*: ra-
 pido *Heinsius*: grauido *Hall* | cursu *FlorRS₁* || 84 insparsere **O₃P₁₁**: inspersione
gJ₃C₁p₂ | cruoris **RS₁**: cruorem* *cett. mei*: cruorum **CJ₃O₃P₁₁acQ** || 85 accurrit
Heinsius | mimans **CL₁AL**: mimas *Flor S₁*: minans **J₃O₃L₄**: minas **gR**: minax
F₂PW₁C₁L | calentem] cadentem *FlorA, Exc. Gyr.*: canentem **L** || 87 sed non **P₁₁** ||
 88 terebrato *Heinsius*: celebrato 'unus *Mediceus*' *Heinsii*: relatu *duo Vaticani*
ap. Heinsium: releuato *FlorL₁O₃P₄S₁C₁P₄P₁₁*: releuatum **C**: reuelato **gJ₃F₂R**:
 reuelatum **W₁**: reluctato **L**: rebellantis *primo, tum repens lato Birt* | fud. ab ore
cer. Buslid.

CLAVDIVS CLAVDIANVS

90 ille, uiro toto moriens, serpentibus imis
uiuit adhuc stridore ferox et parte rebelli
uictorem post fata petit.

Tritonia uirgo

prosilat ostendens rutila cum Gorgone pectus;
aspectu contenta suo non utitur hasta
(nam satis est uidisse semel) primumque furentem
95 longius in faciem saxi Pallanta reformat.
ille procul subitis fixus sine uulnere nodis
ut se letifero sensit durescere uisu
(et steterat iam paene lapis), 'quo uertimur?' inquit,
'quae serpit per membra silex? quis torpor inertem
100 marmorea me peste ligat?' uix pauca locutus,
quod timuit, iam totus erat; saeuusque Damastor,
ad depellendos iaculum cum quaereret hostes,
germani rigidum misit pro rupe cadauer.

hic uero interitum fratris miratus Echion,
105 inscius auctorem dum uult temptare nocendo,
te, dea, respexit, solam quam cernere nulli
bis licuit. meruit sublata audacia poenas
et didicit cum morte deam. sed turbidus ira
Palleneus, oculis auersa tuentibus atrox,
110 ingreditur caecasque manus in Pallada tendit.
hunc mucrone ferit dea comminus; ac simul angues
Gorgoneo riguere gelu corpusque per unum
pars moritur ferro, partes periire uidendo.

ecce autem medium spiris delapsus in aequor
115 Porphyryon trepidam conatur rumpere Delon,
scilicet ad superos ut torqueat improbus axes.

89 uiro toto] uelut tuto R : uelud tuto S₁ : uel actutum K. Schenkl : uel a summo Jeep | serpente superstes S₁ || 90 stridere K₄ | rebellis g : reuelli S₁ || 91 ferit RS₁ | post 91 deficit O₃ || 92 obtendens Heinsius || 94 om. S₁ | pinuque furentem Heinsius || 94—95 ruentem / longius uel frementem (iam R₃₁) / anguibus Heinsius || 95 faciem saxi Flor(Δ)R : facie saxa S₁ : formam saxi CgJ₃L₁F₂PW₁LW₂ : saxi formam L₃ || 97 ut se] et se P₁₁ : etsi Δ | sentit C || 98 paene FlorΔRS₁ : parte cett. mei || 99 quis gJ₃ΔC₁W₂ : qui FlorF₂W₁RS₁L : quid CL₁PQ || 100 uix plura p₂ || 101 saeuitque RS₁ || 102 cum ΔR : dum cett. mei | hostes (C), cett. mei : hostis Δ : ictus gL₄ || 104 hinc W₁ | miratus gΔ : -ur cett. mei || 106 om. Δ | aegida resp. Heinsius || 107 sublatis Heinsius | penam F₃ || 108 ira ΔS₁ : iram R, Exc. Gyr. : ida Ppc : idam, idan, ydam, ydan cett. mei : idas K₄ || 109 palleneus Rpc : pallaneus FlorΔRacS₁pc : pal-lanes S₁ac : palladiis CgJ₃L₁F₂PW₁L | auersa K₄L : aduersa cett. mei : diuersa Schraderus || 110 aggreditur Heinsius || 114 dilapsus C₁K₆L₃W₂ || 115 rumpere] uellere A₂pc, mr : uincere C₁ || 116 improbus (im-) W₁, cett. mei : igneus W₁ul

horruit Aegaeus; stagnantibus exilit antris
 longaeuo cum patre Thetis desertaque mansit
 120 regia Neptuni famulis ueneranda profundis.
 exclamant placidae Cynthi de uertice Nymphae,
 Nymphae quae rudibus Phoebum docuere sagittis
 errantes agitare feras primumque gementi
 Latonae struxere torum, cum lumina caeli
 parturiens geminis ornaret fetibus orbem.
 125 inplorat Paeana suum conterrita Delos
 auxiliumque rogat: 'si te gratissima fudit
 in nostros Latona sinus, succurre precanti.
 en iterum conuulsa feror.'

117 obruit *Flor* ΔR , *Exc. Gyr.* | undis gJ_3 || 120 et clamant R | placido $J_3 RC_1$:
 puidae *Schraderus* | cynthi K_4 : cinthi L : cincto $F_2 pc$: contu Δ : cuncte $gJ_3 RC_1$:
 cuncto *Flor* $CL_1 F_2 ac PW_1$: sacro S_1 || 123 extruxere A_2 : strauere L_3 | limina L :
 culmina C || 125 adest in $gJ_3 W_1$ (*add. mg*) $RA_2 C_1 LP_{11}$ ζ (*add. mg*) : abest a *Flor*
 $CL_1 F_2 P \Delta S_1$, *Exc. Gyr.* ('hoc carmen deest in antiquo') | perterrita $A_2 C_1$ || 126 rogat
Florg $J_3 P pc \Delta RS_1 L$: rogant $CL_1 F_2 Pac W_1$: rogans *Heinsius* || 127 nostro . . .
 sinu R || 128 en . . . feror *om.* K_6 | gigantomachia explicit R : finit gigantoma-
 chia S_1 : explicit W_1 : quod *mr* in A_2 reliqua perierunt adnotauit, tenendum est non
 esse cur carmen unquam ultra uerbum feror processisse existimemus. quod *Hieronymi*
uerba (*Comment. in Iesaiam 8, 27*) pulchre quidam poeta in Gigantomachia de En-
 celado lusit : 'quo fugis, Encelade? quascumque accesseris oras, / sub deo (*pro* sub
 Ioue *uulgo putant*) semper eris' ad hoc carmen nonnulli rettulerunt, inani indulgen-
 tium est hariolationi. nescimus enim quis fuerit ille quidam poeta

CARMINVM VEL SPVRIORVM VEL SVSPECTORVM APPENDIX

1

IN SIRENAS

5 Dulce malum pelago Sirenae uolucresque puellae
Scyllaeos inter fremitus auidamque Charybdin
musica saxa fretis habitabant, dulcia monstra,
blanda pericla maris, terror quoque gratus in undis.
delatis licet huc incumberet aura carinis
implessentque sinus uenti de puppe ferentes,
figebat uox una ratem. nec tendere certum
delectabat iter reditus, otiumque iuuabat,
nec dolor ullus erat: mortem dabat ipsa uoluptas.

2

LAUS HERCVLIS

Pieridum columen, cuius Parnasia magno
numine templa sonant, Phoebe, precor, huc age laeto

1 *A, Camers*

eiusdem in sirenas *A* (*in quo post carm. min. 49 comparet*): Claudianus In Syrenas
Camers: In Sirenas *Isengriniana* || 1 sirenae *A*: Syrenae *Camers*: siren *Cuiacii uetus* |
h. uers. spurium censuit Jeep || 5 hinc *Jeep* || 6 rupe *Birt* | ferentes *A, Camers*:
furentes *Cuiacii uetus*: fauentes *Jeep* || 7 coeptum *Heinsius* || 8 otiumque *A*: oci-
umque *Camers*: odiumque *Clauerus* || 9 dolor *Camers, ul, mg*: color *A*

2 *A, Camers*

eiusdem laus herculis *A* (*in quo post carm. min. 53 comparet*): Claudiani Laudes
Herculis *Camers*: Cl. Claudiani Laudes Herculis *Isengriniana* || 1 Pierium *Clauerus* ||
2 nomine *A* | phoebe . . . laeto *A*: laeto . . . Phaebe *Camers*: Latio . . . laeto *Hein-*
sius: laetos . . . Phoebe *Jeep*: Phoebe huc uel en . . . laeto *Buecheler*

te comitante choro, penetralia sancta sororum
 et noua Castalios latices per rura petentem
 5 Hippocrenaeo uictorem insistere fonte
 me fac. namque tuam non nunc nouus aduena turbam
 ingredior, laurusque gerens et florea sertis
 tempora uincta tuis, doctorum munera uatum,
 testor adhuc ueteres quamuis desuetus honores.
 10 Alcides mihi carmen erit, germana Tonantis
 progenies, dignus credi post uiscera numen,
 cui super inmensos inuicti roboris aestus
 nec nasci potuisse uacat: nam lucis in ipsis,
 inelyte, primitiis tardo uix editus ortu
 15 fecisti de patre fidem. sed cur mihi lentis
 ludis adhuc, Cirrhaee, modis tenerumque resultans
 luxuriante leues impellis pollice chordas?
 pone habitum quo molle canis, et frondis amatae
 linque nemus mollique exutus tempora lauro
 20 populea mecum carmen luctare sub umbra.
 iam graue plus etiam quam uentris tempora uellent
 Alcmenam tendebat onus. sed regia Iuno
 impedit et partus prohibet nascique uetabat,
 ut metus ipse deum monstret; nec uiuida caeli
 25 semina mortales norunt sentire latebras
 nec possunt sufferre moras. datur inde nouercae
 materies; grauibique odiis augmenta ministrat
 quod uinci coepisse pudet.

mox improba binos

3 te comitante choro *Shackleton Bailey*: tecum cuncta choro *A*, *Camers*: te coniunge choro *Aldina*: tecum iunge choro *Clauerus*: (laetos) tecum iunge choros *Jeep* || 5 Hippocrenaeo . . . insistere fonte *Heinsius* (*qui et fonti coni.*): hippocreneon . . . sistere fontem *A*, *Camers* (-enaeum): Hippocrenaeum . . . uisere fontem *Jeep*: Hippocrenaeon . . . sistere fontem *Buecheler*: Hippocrenaeon . . . siste refotum *Birt* || 6 me fac. namque *Clauerus*: me fameque *A*: me famaue *Camers*: me dignare *Delrius*: me fas namque *Heinsius*: mente faueque *Birt* | rupem *Heinsius* || 7 laurusque *A*: -osque *Camers*: -oque *Heinsius* || 8 munere *Heinsius* || 10 germana *Clauerus*: romana *A*, *Camers*: non uana *Scaliger*: memoranda *Birt* || 11 dignusque coli *Bachrens* | funera *Burmannus* | nomen *A* || 12 cui super *Liui-neius*: cui semper *A*: semper in *Camers*: semper ob *Clauerus*: cuique per *Birt* | actus *Liui-neius* || 13 uix nasci *Burmannus* || 14 inclite *Clauerus* | principiis *Camers* || 16 chirrhæe *A*: corr. *Birt*: Cyrrhaea *Camers*: Cyrrhaea *Clauerus* || 18 mollis amas *Camers* || 19 molli-] miti- *Gronovius*: solita- *Heinsius* || 21 uellent] ferrent *Heinsius* || 22 alcmenam *A*: Alcmena *Camers*: Alcmenae *Cuiacius* || 23 partu *Heinsius* || 24 fetus ut ipse *Birt* || 27 alimenta *Heinsius* || 28 se posse uel potuisse *Heinsius*

in tua membra iubet, dum nasceris, ire dracones.
 30 incumbunt celeres illi, squamosaque iussus
 armat colla furor, nec, quamuis maxima tractu,
 tardantur spiris; sequitur pars cetera pectus;
 tristis Tartarea uibratur sibilus aura;
 morte rubent oculi trifidisque horrentia linguis
 35 ora sonant nigrumque fremens leuat ira uenenum.
 quid nunc inuictis fraudes innectere fatis,
 caelicolum regina, iuuat? cur obicis angues,
 cur paruo geminos? anne unum posse necari
 iam strato Pythone times? licet omnia mundi
 40 monstra uoces ipsamque armes serpentibus Hydram,
 defendet natura deum patremque probabit,
 quod non uis constare, Iouem.
 iamque inrita taetri
 iussa parant implere angues miseroque furore
 in sua fata tument. cernit tua membra petentes
 45 horrescitque parens numenque ignara creasse
 mortali pietate timet. nil, sancta, superbae
 paelicis insidias caelo modo feta tremescas,
 neue haec monstra tibi faciant, Alcmena, pauorem.
 sic mater potes esse dei. iam tolle serenum
 50 laeta animum tantoque libens haec aspice uultu
 ut deceat genuisse Iouem. depone pauorem
 indignum partu, natumque exemplar habeto.
 cui metuis, nihil ipse timet. nam lumine recto
 ridebas tu, diue, truces, animosque superbos
 55 de genitore tenes, uotisque aptissimus orbis
 gaudebas tantam iam tum meruisse nouercam.

32 tardantur spiris *Camers* : tardatam spiris *A* : tardantur spirae *Heinsius* : tar-
 data spiris *Riese* : tarda tamen spiris *Birt* : tardatum spiris *Ziehen* || 35 leuat] pluit
Heinsius : fluit uel liquat *Birt* || 36 inuitis *Heinsius* || 37 obicis *Camers* || 41 defen-
 dit *A* || 42 non uis *A* : nouit *Camers* : nolis *Heinsius* | irrita *Camers* || 43 misero-
Camers : miserum- *A* : uerso- *Heinsius* || 44 in tua *Scaliger* || 45 numenque *Camers* :
 nomenque *A* : numen quae *Koch* | creasse *Clauarius* : creasset *A*, *Camers* || 46 ma-
 terna u. d. ignotus in exemplari *Cuiacii* | nihil *A* || 47 feta *Hall* : freta *A*, *Camers* |
 tremiscas *Clauarius* || 49 si *Heinsius* || 50 tanto-] tuto- *Riese* : blando- uel lento-
Baehrens : tali- *Birt* | aspice *A* ut uid. (non adspice), *Camers* || 51 tenuisse *Cuiacius* |
 Ioui *Heinsius* | pauorem *A* : timorem *Camers* : fauorem *Aldina* || 52 natum
 quae *Camers* | habeto *Clauarius* : habebat *A* : habebas *Camers* : habebis *Jeep* ||
 53 nil *Camers* | lumine *Liuius* : numine *Camers* : nomine *A* || 54 trucesque *Ca-*
mers || 55 tenens *Heinsius* || 56 tantum *A*

- corripis exiguis mox grandia guttura palmis
et quamuis teneri cogens in brachia pondus
corporis †impressos liuens † tellure dracones.
- 60 efferat aetherium quantum uolet orbis in axem
Latoidas uerosque probet sua fabula diuos,
quod Delo iam stare licet. non aequa laborum
gloria, nec parili serpentes sorte necarunt,
illi unum ferro, geminos hic inermis et unus!
- 65 his coeptis non ulla parat cunabula fatum,
diue, tibi; sed cum totis iam bruma rigeret
imbribus et solidis haerent flumina lymphis,
nudum praegelidis durando firmat in undis.
utque rudes primo temptasti robore gressus,
- 70 frondosae deserta uagus penetralia siluae
secura iam matre petis telisque tremendis
ludis et aerias adducto deicis arcu
aut funda uiolentus aues noctemque sub astris
exigis et puram fractis hibis amnibus undam.
- 75 immanem interea Nemeae per lustra leonem
ipsa Chimaeraea cretum de gente nouerca
in tua depastis armabat uota iuuenicis,
augebatque fero uires rabiemque iuuabat
naturam minus esse putans. heu quanta uirorum

58 ante 57 locauit Jeep || 58 et quamuis teneri Aldina : ex quamuis teneri A : et quamuis teneris Camers : et quamuis crebris Heinsius : et manibus teneris Riese : et quamuis tener es Jeep : corporis et teneri Shackleton Bailey | cogunt se in brachia nodis Heinsius || 59 del. Jeep | corporis Buecheler : corripis A, Camers : porrigis uel proicis Heinsius | impressos liuens A : illidens pressos Camers (quod ad uerum fort. propius accedit) : impressos licuens Aldina : impressos linquens Liui-neius : impressos uincis uel torques Buecheler : impressos releuans Birt : impressos liquas Ziehen : inlidis pressos Hall | constringis pressos releuans Riese || 60 aethe-reum Camers | uolet Camers : uolit A : uelit Hall || 61 laetoidas A | fauola A || 62 quo A || 63 parilis serp. sortete A || 64 hic inermis Camers : inhermis A : et iner-mis Aldina || 65 illa Birt | fatum Hall : partus A, Camers : uirtus Shackleton Bai-ley || 66 diua Camers | totis] motis Heinsius : effusis uel ruptis Shackleton Bailey || 69 rudis Camers | tentasti Camers || 70 uagus deserta A || 71 tremendis Camers : -as A : -um Heinsius : -us Baehrens || 72 ludis Camers : laus A | et aerias A : in aethereas Camers : aetherias (om. et) Aldina | deiciis Camers || 73 uiolenter Ca-mers || 74 et crudam Heinsius || 75-76 uerba Nemeae per lustra leonem / ipsa Chi-maeraea (Chymeraea Camers) in A non adsunt (nempe cum per homoeoteleuton omis-sa sint), sed primum in Camertis editione comparent || 77 tua ex sua corr. A : tua Camers | fata Hall || 79 naturam A (non natura), Camers | heu quanta Camers : quantaque A : quanta ille Birt : qui quanta Hall

80 funera, quam multos †strauit cum dentibus apros!
 non illum magnae uiduatis moenibus urbes
 armorum fregere minis, Martique domando
 adsuetas morsu fudit grauiore cateruas.
 hunc grauis Eurystheus (nam te, quo cuncta leuares,
 85 imperium duri uoluit sufferre tyranni
 sic mundo Fortuna fauens), hunc sternere leto
 imperat. o nullum uirtus reticenda per aeuum
 dignaque sidereos post membra intrare recessus,
 posse mori quam uile putas! namque impiger ultro
 90 uadis et immensae scrutatus deuia siluae
 in noua sanguineos armantem uulnera rictus
 (admonita feritate iubas uisusque cruentus
 excussis mouet arma toris dubiumque residens
 infremit) inuadis trepidum solisque lacertis
 95 grandia corripiciens eluso guttura morsu
 inbellem fractis prosternis faucibus hostem.
 quin et flauicomis radiantia tergora uillis
 ceu spoliū fuso uictor rapis. emicat omnis
 in laudes mox turba tuas longoque relicta
 100 currit in arua metu. iuuat ire et libera rura
 defensosque uidere locos siluamque iuuenis
 iam facilem et nullis resonantes fletibus agros.
 Maenaliū petis inde nemus fletamque colonis
 Arcadiam et raro steriles iam robore siluas.
 105 namque hic immensa membrorum mole cruentus
 indomitus regnabat aper soloque tremendus
 corpore lunatis fundebat dentibus ornos

80 strauit sementibus agros uel constrauit messibus agros uel cumulauit gentis
 aceruos *Heinsius* : strauit cum gentibus agros *Riese* : strauit tum dentibus agros
Baehrens : strauit cum dentibus atrox *Birt* | funera construnt candentibus ossi-
 bus agros *Haupt* || 81 montibus *Camers* | urbis *Δ* || 83 assuetas *Camers* || 84 Euri-
 stheus *Camers* | quocumque *Camers* || 87 o *Hall* : tum *Δ* : at *Camers* || 89 iam
Jeep | putat *Clauerius* || 90 et om. *Δ* | immensae *Camers* | inuia *Δ* | scruteris ut
 inuia *Birt* || 91 armantem *Camers* : armante *Δ* : animasti *Clauerius* | post h. u. ali-
 quid excidisse putat *Riese* : uerba admonita . . . infremit *parenthesi* includit *Bueche-*
ler || 92 admonitae *Heinsius* : -us *Birt* | iubas *Δ* : iuba *Camers* : iubae *Heinsius* ||
 94 infremuit *Δ* | tumida u. d. ignotus in exemplari *Cuiacii* | solidis- *Heinsius* : to-
 tis- *Riese* || 95 del. *Jeep* | eliso *Barthius*, *Heinsii* ed. prior || 96 imbellem *Camers* |
 prosterni *Δ* || 97 tunc et *Camers* || 101 desertos- *Baehrens* | focos *Heinsius* ||
 102 nulli *Δ* || 104 raro steriles *Aldina* : raro sterelis *Δ* : steriles raro* *Camers* ||
 105 immensa *Camers* | rigentum *Heinsius* || 106 solidoque *Heinsius* || 107 funde-
 bat *Δ* : fundebant *Camers* : findebat *Cuiacius* | dentibur *Δ*

- sternebatque suis lugentia rura colonis.
 horrebant rigidis nigrantia corpora saetis,
 110 duratusque armos scopulis, totosque per artus
 difficilis potuisse mori. non spicula in illum
 nodosumue rapis clauato pondere robur;
 armati uiduatur honos, nec uulnera uirtus
 exemplo sibi facta timet. iamque arripis ultro
 115 spumantem cogisque diem sufferre tuendo
 atque supinando mirantem †limina uinci
 Argolici uictor portas sub tecta tyranni.
 fama celer toto uictorem sparserat orbe,
 auxiliumque dei poscebat Creta cruento
 120 uicta malo. taurus medio nam sidere lunae
 progenitus Dictaea Iouis possederat arua.
 fulmen ab ore uenit, flammisque furentibus ardet
 spiritus, et terram non caeli flamma perurit,
 sed flatus monstri †dextro † iam Siria cessent
 125 sidera solque, uelut glaciale frigore uictus,
 abstrusum mundo claudat iubar, aurea condens
 lumina, et ignifluo stupefactus in orbe tepescat!
 aestus habet Cretam. pereunt siluaeque lacusque
 graminaeque et fontes sacri, montesque perurit
 130 flamma ferox. Idam superis spectantibus ignis
 dissipat, et magno cunabula grata Tonanti
 igne suo monstrum, si fas est dicere, uincit.
 tandem fama celer Dictaea ad litora magnum
 duxerat Alciden, cum taurum dira minantem

108 suos . . . colonos *Camers* | ingentia *Riese* || 109 horrebat *Heinsius* | trifidis
Camers | tergora *Heinsius* || 110 duratus- *Wernsdorf* : -os- *Δ*, *Camers* | scapulis
Heinsius | tutos- *Heinsius* || 112 clauato *Liuiueius*, *Pulmannus* : grauato *Δ*, *Ca-*
mers : grauidato *Clauarius* || 113 uitatur *Baehrens* || 114 extemplo *Camers* | sibi
Wernsdorf : tibi *Δ*, *Camers* || 115 deum *Riese* || 116 supinato *Clauarius* : inopinato
Baehrens | limina uinci *Δ* : lumina uinci *Camers* : lumina uinctum *Birt* : lumina uin-
 cis (a uinciendo) *Koch* : uimine uincis *Shackleton Bailey*, qui et post Argolici inserit :
 fulmina uinci *Hall* || 117 portans *Koch* || 118 uolans *Clauarius* | orbe *Camers* : ur-
 be *Δ* || 119 Creta cruento *Camers* : creata crudeli *Δ* : Creta crudeli *Aldina* || 124 dex-
 tro] tetri *Scaliger* : taeter *Heinsius* : retro *Riese* : tecto *Jeep* : dempto *Birt* | siria *Δ* :
 Syria *Camers* : Sirius *Jeep* | cesset *Clauarius* : erret *Jeep* || 125 sidera *Scaliger* : si-
 dere *Δ*, *Camers* | uelut *Hall* : licet *Δ*, *Camers* | uictus *Camers* : uictor *Δ* || 126
 iuba *Δ* || 127 limina *Δ* | ignifluus *Δ* | tepescat *Camers* : tepescet *Δ* : tremescat
Baehrens || 128 siluaeque *Δ* || 129 sacri *Camers* : sagri *Δ* : sicci *Buecheler* || 133 uix-
 dum fama *Jeep* || 134 qui *Baehrens*

CLAVDIVS CLAVDIANVS

135

accipit et saeuum cornu flammisque uomentem
corripit atque artus constringens fortibus ulnis
ignifluos flatus animamque in pectore clausit.

3 A

DE DVLCIO

Nectareo muro dulces cinguntur harenae.

3 B

DE DVLCIO

Suaue tibi nomen; sed si te talia tangunt,
moribus atque animo postea dulcis eris.

4

DE ZONA A SERENA ARCADIO AVGVSTO MISSA

5 Stamine resplendens et mira textilis arte
 balteus alipedis regia terga liget,
 quem decus Eoo fratri pignusque propinqui
 sanguinis Hesperio misit ab orbe soror.
 hoc latus adstringi uelox optaret Arion,
 hoc proprium uellet cingere Castor equum.

135 excipit *Scaliger* || *truncum carmen esse censuit Heinsius; sed non minus ueri simile est auctorem, quisquis fuerit, taedio superatum uel potius ingenio destitutum post u. 137 scribere desiisse*

3A RK₆P₁₂
de dulcio R (subiuncto titulo de lucusta qui ad proximum in hoc cod. carmen, uidel. *carm. min. 24, spectat*) K₆ (in catalogo)

3B R₃₇ ψ
2 post ea *Riese*

4 RK₆P₁₂
item de zona missa ab eadem archadio augusto R, qui hoc carmen post *carm. min. 48 locat. carmen fortasse genuinum* || 2 liget R_{pc}, mr : ligat RacK₆P₁₂ || 3 quod K₆

5

EPITHALAMIVM DICTVM LAVRENTIO

In primis te, sponse, precor, patiare canentem,
 teque, puella, magis, tacito mihi crimine parcas.
 scimus enim, scimus uobis nunc carmina nostra
 doctiloquique etiam linguam sordere Maronis.
 5 sed breuiter strictimque duos dicemus amantes,
 materiesque licet plus quaerat, pauca loquemur.
 principio generis simili uos stirpe creatos
 Florenti Florique patrum sat nomina produnt.
 matribus et pariter respondet fetus uterque:
 10 nam decuit Mariam sapientem fundere *****
 Calliopenque simul iuuenem proferre to *****
 o similes multumque pares! te prima iuuentus
 insignem uegetumque tenet; nam nuper *****
 florigenas plenaque decens lanugine malas
 15 mollia uotifero dempsisti uellera ferro.
 egregio fulges cultu totusque decorus,
 ex facie mores patriamque ex nomine pandens:
 nam quae primates quondam genuere Latinos
 antiquaeque urbi proprium tribuere uocamen,
 20 dant tibi, Laurenti, Laurentes nomina Nymphae.
 quid memorem mores iuuenili in corde seniles
 atque Italum ingenium Romana feruere lingua?
 tu fora, tu leges celebras sanctumque tribunal
 promptaque impavidus tu suetus dicere dextra.

5 RK₆ (*hic illic tantum citatus*)

incipit epythalamii laurentii R: e thalamium laurentii K₆ in catalogo || *uersus*
 11-12 *carminis in hac appendice duodecimi huic epithalamio praefigurare uoluit Baeh-*
rens || 2 *crimine Wernsdorf*: carmine R || 4 *sordere Wernsdorf*: solidare R: superare
L. Müller || 6 *materiesque licet Buecheler*: maria qu. ^{li}. cet (li *add. mr*) R: Maia quid
 et sponsus uel Laurens *L. Müller*: materia atque licet uel magnaue causa licet *Birt* ||
 8 *Florentis Clauerius in Indice* | patrum *Haupt*: patris R | produnt *Burmans*:
 prodet R: prodent *Heinsius* || 10 *Maia* *L. Müller* | in *spat. rel.* natam uel prolem
suppl. L. Müller || 11 in *spat. rel.* togatum *suppl. L. Müller*, *Riese*, tonantem *Birt* ||
 13 in *spat. rel.* adultus uel ephebus *suppl. L. Müller*, opacus *Jeep*, ad aras *Buecheler*,
 opertus *Birt* || 14 *florigenas R*: florigeras *Riese*: flore genas *Jeep* | -que decens R:
 incedens *Riese*: -que tegens *Baehrens* | malis *Riese* || 16 *fulgens L. Müller* | lucasque
Jeep || 17 ex¹ *Birt*: et R | facie R?ac (faciem uel facies cernere sibi uidebatur
Birt) K₆: faciem et *Rmr* | pandis *Riese* || 21 in *del. L. Müller* || 22 *italum R*: itha-
 lum K₆: altum *Jeep*: Ithacum *Birt* || 24 *promptaque et impavidus L. Müller*

- 25 te palmam insontes semper tenere patrono,
te contra adstantem semper timuere nocentes.
prorsus habes iuuenis totum quod Tullius auctor
causidicos retinere iubet: nam, fultus utroque,
uir bonus es nimium fandi pariterque peritus.
- 30 ad te nunc breuiter (nam sic te uelle putamus)
uerba, puella, feram, pulchro formosa colore.
lilia ceu niteant rutilis commixta rosetis,
sic rubor et candor pingunt tibi florida uultus.
denique miramur quod colla monilia gestant;
- 35 ex umëris frustra phaleras inponis eburnis.
non tibi nam gemmae, sed tu das lumina gemmis,
quodque alias comit, per te iam comitur aurum.
*****a loqui scriptique tenax ueloxque legendi,
*** tamquam talis fueris praesaga mariti
- 40 **** Musaea tuis insedit cura medullis.
nec minus in propriis studium: nam uellera lanae
textilibus calathis semper tractare perita
inque globos teretes coeuntia uoluere pensa
compositas tenui suspendis stamine telas,
- 45 quas cum multiplici frenarint licia gressu
traxeris et digitis cum mollia fila gemellis,
Serica Arachnaeo densentur pectine texta
subtilisque seges radio stridente resultat.
- sed iam sufficiat de magnis pauca loquutum:
50 nec sinit hoc tempus totas nunc pandere laudes.
quin magis, o pueri, uosque exaudite, puellae,
quas optare pares thalamos taedasque iugales
sensibus ex imis suspiria ducta fatentur!

25 te palmam insontes *L. Müller*: te insontes palmam **R** || 26 stantem *L. Müller* || 29 pariterque *Heinsius*: patq; **R** || 30 ad *Heinsius*: at **R** || 32 ridet *L. Müller* || 33 Florida sponsae nomen putant *Fleckeisen (Jahrb. 1868, 707)*, *Riese* || 34 gestent **K₆** || 35 ex **R**: atque *Wernsdorf*: ecce *Jeep* | suspendis *Burmannus* | eburnas **K₆** || 36 non tibi nam **R**: nam tibi non **K₆**: non tibi dant *Baehrens* || 37 quodque *Jeep*: atque **R**: utque *L. Müller* | iam comitur *L. Müller*: componitur **R**: quod comitur *Eldick* || 38 in spat. rel. docta suppl. *Buecheler*, scita *Baehrens*, ipsa *Birt*, prompta *Hall*: aliter *Heinsius*, qui incipit eloqui: eloqui es *Riese*: addo quod es *L. Müller* || 39 in spat. rel. et suppl. *Heinsius*, scis *Birt* | post 39 un. u. excidisse censet *Jeep*, uelut e. g. astas ipsa uiro pertentans omnia facta || 40 in spat. rel. haec suppl. *L. Müller*, sic *Jeep*, iam *Buecheler*, et *Baehrens* || 42 calathis **K₆**: galathis **R** | traxere **K₆** || 43 ueteres **K₆** | uoluere *Buecheler*: uellera **R**: uellere *Wernsdorf*: pecetere *L. Müller* || 45 frenarint *L. Müller*: frenarunt **R** || 46 tum ut uid. **K₆** || 50 non **K₆** | effundere uires **K₆** || 52 quos **K₆** || 53 eximis *Rmr*: separauit *Heinsius*: eximiis *Rac*

- 55 consertas prensate manus magnumque per orbem
dextra liget laeuam. festos celebrate hymenaeos
ac modulante melos pariter caesoque pauito
cum pede uox resonet: persultent atria larga,
quae uirides cingunt hederæ laurique coronant
uotigerique ignes, stellantia lumina, complent.
60 tympana, chorda simul, symphonia, tibia, buxus,
cymbala, bambilium, cornus, aes, fistula, sistrum,
quaeque per aeratas inspirant carmina fauces,
umida folligenis exclament organa uentis.
 surge age iam, iuuenis: dextram complectere sponsae!
65 tuque, puella, caput niueo uelamine tecta
non cunctante gradu gressum comitare mariti.
 teque etiam paucis moneamus, pronuba, uerbis.
cum fuerit uentum ad thalamos primumque cubile,
sit tibi cura uigens innoxia reddere membra
70 uirginis, ut totum quod possit laedere demas.
nullum sit capiti quo crinis comitur aurum
nec collo maneant nisi quae sunt leuia fila,
anulus et digitis tollatur mollibus asper
ac niueos auro propera spoliare lacertos,
75 ne, dum †faro † ludunt atque oscula dulcia iactant
exercentque toris Veneris luctamen anhelum,
cuncta per amplexus foedentur membra mariti
atque inuita uiri maculet quae diligit ora.
 ite pares tandemque toro recubate potito.

54 consertas R: consertae Baehrens: conserite ac Birt | pressate Buecheler ||
55 fastos K₆ || 56 modulate* L. Müller | melo Hall | caesoque pauito L. Müller:
cesoque pauito R: caeso pauimento Heinsius: caeso paumento Haupt: quasso
pauimento Riese | post 56 u. excidisse putat L. Müller, uelut in numerum castas
alacres agitate choreas || 57 longa Heinsius || 59 uotiferique ignis L. Müller | stel-
lantia lumina R: stellantia limina Heinsius: stellanti lumine Jeep || 60 corda R:
corr. Heinsius || 61 bambilium R: bombalium Burmannus: bambylium Buecheler:
bombylium Birt | aes Birt: et R | sistrum K₆: si tantum R, strum add. mr | post
61 u. deesse censet Jeep || 62 fauces Haupt: uoces R || 63 folligenis Burmannus (ad-
stipulari uidetur Aldhelmus, p. 212 Giles): folligeris R | exclament Wernsdorf:
-ant R | uentis L. Müller: uotis R_{pc}: uocis RacK₆ || 67 tuque . . . monearis K₆ ||
69 ingens Heinsius, fort. incuria, ut e Burmanni silentio concluditur || 70 et Birt ||
72 iaceant K₆ | mollia filo Heinsius || 73 e Aldhelmus (p. 288 Giles) || 75 ne Jeep,
tamquam e R: nec R | faro ludunt R: spat. rel. om. K₆: proludunt* Riese: ambo
ludunt L. Müller: hilare ludunt Buecheler: par ludunt Birt | iungunt Birt ||
77 cuncta R: puncta Eldick: iuncta L. Müller || 79 potito R: petito L. Müller:
potiti Birt

80 mellea tunc roseis haerescant basia labris
et compressa suis insudent pectora membris
*** niueosque umeros collumque per os*****
dextera ceruicem roseam subiecta retentet
turgentesque simul constringat laeua papillas.
85 uiuite felices quam longaue carpite saecula;
uiuite concordēs, donec premat una senectus
***** uestra habeant natorum uota nepotes.

6

DE LIBERALIBVS

Leneę uitisator Bromie Semeleie Bache
thyrsitenens bimater trieterice Nysie Liber
flos Ariadnee †coriaticae †laete Tyoneu,
da reditum nobis: sic totis dulcia riuus
5 musta fluant spumetque cauis uindemia labris.

5 80 tunc R, *Aldhelmus* (p. 306 Giles): nunc *Eldick* | labia *Aldhelmus* || 81 uir
sudet per *Birt* | corpora *Riese* | uinclis *Bachrens* || 82 in spat. ad init. uac. per suppl.
Rmr | in spat. ad. fin. uac. -que caputque suppl. Rmr, reflexa mr altera, -que ge-
nasque *Heinsius*, (os)cula manent *L. Müller*, -que ligatis *Buecheler*, -que marita *Birt* ||
82 ante 81 posuit *L. Müller* || 83 niueam K₆ || 84 stringentesque K₆ || 86 ima *Jeep* ||
87 in spat. rel. donec suppl. Rmr, et iam *L. Müller*, ambo et *Birt* | uestra om. K₆,
multorumque suppl. K₆ma | iura K₆

6 RK₆ R₃₇ ψ: e *Cuiacii uetere et Sched. Gnos. transcripsit Clauerius*
de liberalibus Rmg, mpr: laus liberi K₆, *Clauerius*: de baccho (uel ad bacchum)
R₃₇: de baccho uel ad bacchum ψ || ut in carmine infimae notae a balbutiente
uersificatore composito orthographiam nominum propriorum quam exhibet R depraua-
tam non minus quam deprauatam prosodiam plerumque retinui || 1 leneę R: lenis
R₃₇ ψ, *Clauerius* | uitisator R₃₇ ψ, *Clauerius*: uittis sator R: uitis sator K₆ |
bromie R: proles R₃₇ ψ, *Clauerius* | semeleie R: semeleia R₃₇ ψ, *Clauerius* |
Bacche Lyaeae sator uitis Semeleie Bromie *Jeep* || 2 uerba post tirsitenens om. K₆:
uers. om. R₃₇ ψ, *Clauerius* | biparens *Jeep* || 3 spat. rel. om. K₆: om. praeterea
R₃₇ ψ, *Clauerius* | flosaria dene R: corr. in flos Ariadnae *Jeep* | coriaticae R:
curettice *Heinsius*: et chorearum *Jeep*: Corybantice *Buecheler* || 4 riuus R: uerbis
K₆R₃₇ ψ, *Clauerius* || 5 musta fluant *Riese*: musa fluant Rac: musa fluat Rpc:
mella fluant K₆R₃₇ ψ, *Clauerius* | spumetque cauis uindemia labris R: spumet
uindemia labris (spat. sex litt. ante spumet uac. rel.) K₆: totis spumet uindemia la-
bris R₃₇ ψ: totis spumet vndemia et labris *Clauerius*

7

LAUS MARTIS

Mars, pater armorum, fortissime belligator,
 esto uolens mitis facilis deus, esto benignus:
 sic tibi post pugnas et pastos sanguine campos
 amplexus tribuat uinclis secura Cithere.
 5 tu crista galeaque rubes, tu pulcher in aere;
 incutis e uultu radiantia lumina ferro.
 te thorax galeaque tegunt, non quo tibi terror
 hostilis subeat, sed quod decor exit ab armis.
 tu cum pulsatum clipei concusseris orbem,
 10 innugit mundus, tellus tremit, aequora cedunt.
 da nobis reditum; patriam repetamus ouantes:
 sic tibi lasciuiae celebrentur in urbe Kalendae.

8

DE IUNONALIBVS

***** poli domina, cui uincla iugalia curae
 <supr>emi caeli regis coniunxque sororque,
 <da re>ditum nobis: sic regnum transeat orbis . . .

7 RK₆R₃₇ψ

laus martis Rmg, mr, K₆ in catalogo: de marte (uel ad) R₃₇: ad martem uersus
 rhopalicus ψ || 1 belli gerantum R₃₇ψ || 2-12 om. R₃₇ψ || 2 mittis R || 4 tri-
 buit K₆ | uinclis* Heinsius || 6 et uultu Birt || 7 torax R | galea-] cassis-
 Meyer: ocreae- Riese: gladius- Jeep || 8 exit Rmr: erit Rmpr || 9 pulsati K₆ ||
 11-12 om. K₆ || 11 da reditum nobis* Riese, cf. carmm. 6 et 8 huius appendicis

8 R

iunonalibus (om. de) Rmg, mpr: de iunonalibus K₆ in catalogo: Ad Iunonem
 Jeep: Laus Iunonis Baehrens || 1 in spat. rel. atque suppl. Rmr, alma uel diua
 L. Müller, sancta Riese, Iuno Jeep, summa Birt | domina Rmpr: dominae Rmr:
 dominans Jeep || 2 in spat. rel. supr. suppl. Rmr: aeterni Jeep || 3 in spat. rel. da
 re suppl. L. Müller, Riese: det re suppl. Rmr

CLAVDIVS CLAVDIANVS

9

DE HIPPOPOTAMO ET CROCODILO

Vtraque fecundo nutritur belua Nilo,
quaeque uorat morsu quaeque sub ore fremit.

10

DE AQVILA QVAE IN MENSA DE
SARDONYCHE LAPIDE ERAT

Mensa coloratis aquilae sinuatur in alis,
quam floris distinguit honos, similisque figura
textitur: inplumem mentitur gemma uolatum.

11

DE ISIDIS NAVIGIO

Isi, o fruge noua quae nunc dignata uideri
plena nec ad Cereris munera poscis opem
(nam tu nostra dea es nec te deus ipse tacendi
abnegat expertus quis tua uela ferat:
namque tibi Zephyrus fauet ac Cyllenius ales):
ne nostra referas de regione pedem.

9 R (post Epithalamium dictum Palladio, *carm. min. 25*) K₆ R₃₇ ψ, Clauerius
incipit de hipopotamo R: de ippotamo et cocodrillo K₆ in catalogo: de hyppo-
potamo R₃₇: de hippopotamo ψ: De Hippopotamo et Crocodilo Clauerius || 1 ut
quae R₃₇ ψ, Clauerius | bellua R₃₇ ψ. Clauerius || 2 quaeque necat R₃₇ ψ,
Clauerius

10 RK₆ R₃₇, Clauerius
quae in mensa de sardonvche lapide erat (de aquila om. in inscr., habet in subscr.,
cett. om.) R: de aquila K₆ in catalogo, R₃₇, Clauerius || 1 sinuatur] iuuatur Cla-
uerius: uariatur Barthius || 2 florum R₃₇, Clauerius

11 R₃₇

de isidiæ nauigio (uel Isidis mg) R₃₇: de ysidis nauigio K₆ in catalogo

12

DE LAVACRO

Qui splendere cupis claro tenuique lauacro,
 Pontica succedas in balnea nobilis undae,
 quam nec Alexandri mater sub sole cadenti
 emeruit, non si uaria se aspergine Gai
 5 effundat per aperta latex e sedibus imis
 cum Syrio unguento, semper cui roscidus umor.
 hic femora et suras et brachia molliter ambit
 et rigat in pluuiam sensimque ad colla resultans
 tangit odore leui et grato spiramine nares
 10 lenis et externas admittere nescius artes.
 huc ades, o Florens, et festa luce relaxa
 mentis onus nebulasque fuga, quae frontis honorem . . .

13

DE VINALIBVS

Non tibi uina placent, o insanabilis hospes?
 nec mens est Thebana tibi, licet aggere celso
 Dircaeae rupis dicas fluxisse parentes?
 5 uertice de Nysae per rura et nostra Lyaeus
 transiit impleuitque uias nigrantibus uuis.
 musta sibi posuit pater, et non tempore ab illo
 desierant haec sacra coli uatumque sonoro
 carmine Mincius et strepuit circumsita ripa
 fluminis Etrusci quod non aequabit Orontes.

12 R₃₇ ψ

4 non sic *Buecheler* | cain R₃₇ ψ : corr. *Birt* : Bais uel gratus uel talis *Buecheler* ||
 6 cui semper* ψ || 7 brachia ψ || 8 ingluuiem *Birt* || 11 et 12 ad init. *carminis huius*
appendicis num. 5 rettulit Baehrens | in fine aliquid deesse indicant R₃₇ ψ

13 R₃₇ ψ

De uinalibus *Index Clauerianus* || 4 nysae R₃₇ ψ : corr. *Birt* | per rura et no-
 stra ψ : per nostra rura R₃₇ : perlustrans rura *Buecheler* : per rura et lustra *Hall* |
 liaeus R₃₇ || 6 siti *Birt* || 7 desierunt *Schraderus* || 8 et tremuit ψ || 9 quod *Baeh-*
rens (qui et quam proposuit) : quem R₃₇ (*postea expunct.*) ψ

14

DE CYTHERA

Forte erat Aurorae tempus Solisque quadriga
 fecerat aduentu sonitum per mobile marmor
 †adstantis pueri † cum te, mea bella Cythere,
 aspicio uenientem et tu mea limina grato
 5 introitu dignata rosas et lenis amomi
 delicias miras tecum allicis, unde sequutae
 Palladis et frondes nulliusque inscia laurus.
 atria nostra uirent, et agunt in limine primo
 radicem platani; ad portam uenit arbutus ipsam.
 10 felix multum arbos, imitans miracula Pindi
 quae non delebit liuor nec sera uetustas.
 o iucunda nimis, tenui quae uisa poetae,
 dum credis uitium non auscultare Camenis.

15

DE CERE O

Flora uenit. quae Flora? dea. an de gente Latina?
 non reor. haec Chloris dicta per arua fuit.
 huius in aduentum radiant de nocte lucernae;
 nam nitet atque hilarat lumine cuncta suo.
 5 cerea materies apibus debetur amicis.
 floribus atque hortis sit, precor, aequa meis,
 non ut mel rapiam, cuius non tangor amore,
 sed cera in talem fiat ut alba diem.

14 **R**₃₇ **ψ**
 de cythera **R**₃₇ **ψ** : de cethera **K**₆ in catalogo || 2 aduentu *Schraderus* : et uentum
 et **R**₃₇ **ψ** | mobile *Hall* : nobile **R**₃₇ **ψ** || 3 ast- **ψ** || 8 agunt **R**₃₇ *mg*, *mpr*, **ψ** :
 agens **R**₃₇ **ψ** *mg* | limite **R**₃₇ || 9 ipsa *Buecheler* || 10 multum *Baehrens* : multa
R₃₇ **ψ** : culta *Buecheler* || 11 quae **R**₃₇ **ψ** *mg* : quam **R**₃₇ *mg*, *mpr*, **ψ** || 12 nimis]
 comes *Buecheler*

15 **R**₃₇ **ψ**
 de cereo **R**₃₇ **ψ** (flore *add. ma*) **K**₆ in catalogo || 2 haec *Shackleton Bailey* : at
R₃₇ **ψ** : et *Baehrens* || 5 apisque *Birt*, qui tum post debetur interpungit | post *h. u.*
nonnihil excidisse putat Buecheler

CARMINVM VEL SPVRIORVM VEL SVSPECTORVM APPENDIX 14-20

16

DE HIRVNDINE

periit

17

DE MERGO

periit

18

DE VITVLIS MARINIS

periit

19 A

DE PAVPERE SINGVLARI

periit

19 B

DE APE

periit

20

LAUS CHRISTI

Proles uera dei cunctisque antiquior annis,
nunc genitus, qui semper eras, lucisque repertor
ante tuam matrisque parens; quem misit ab astris
aequaeuus genitor uerbique in semina fusum
5 uirgineos habitare sinus et corporis arti
iussit inire uias paruaque in sede morari,
quem sedes non ulla capit; qui lumine primo
uidisti quicquid mundo nascente crearas;

carminum 16-19B tituli tantum in K₆ catalogo leguntur, carmina ipsa perierunt carm. 20 primum a Camerte prolatum est, qui titulum Claudiani Laus Christi praefixit. 'libri antiquissimi' auctoritate fretus G. Fabricius non Claudianum sed Merobaudem auctorem esse dixit, cf. Birt clxxi. Merobaudis Laus Christi pro titulo scripsit Koch. adest hoc carmen et in Cantiliacensi 102 (1398), saec. xvi

3 ante tuam Heinsius : ante tuae Camers, Cantil. : nate tuae Barthius || 4 uerbi qui Barthius : mundiue Jeep : uerbumque Birt : uerboque Hall

CLAVDIVS CLAVDIANVS

10 ipse opifex, opus ipse tui, dignatus iniquas
 aetatis sentire uices et corporis huius
 dissimiles perferre modos hominemque subire
 ut posses monstrare deum, ne lubricus error
 et decepta diu uani sollertia mundi
 15 pectora tam multis sineret mortalia saeculis
 auctorem nescire suum : te conscia partus
 mater et attoniti pecudum sensere timores ;
 te noua sollicito lustrantes sidera uisu
 in caelo uidere prius, lumenque secuti
 20 inuenere magi ; tu noxia pectora soluis
 elapsasque animas in corpora functa reducis
 et uitam remeare iubes ; tu lege recepti
 muneris ad Manes penetras mortisque latebras
 immortalis adis ; nasci tibi non fuit uni
 25 principium finisque mori, sed nocte reclusa
 in caelum patremque redis rursusque perenni
 ordine purgatis adimis contagia terris ;
 tu solus patrisque comes, tu spiritus insons
 et toties unus triplicique in nomine simplex :
 quid nisi pro cunctis aliud quis credere possit
 30 te potuisse mori, poterat qui reddere uitam ?

21

MIRACVLA CHRISTI

Angelus alloquitur Mariam, quo praescia uerbo
 concipiat salua uirginitate deum.

20 9 tui *Clauarius* : sui *Camers*, *Cantil.* : tuum *Hall* || 12 posses *Clauarius* : possis
Camers, *Cantil.* || 13 uani *Heinsius* : uarii *Camers*, *Cantil.* | sententia *Cantil.* ||
 15 patris *Barthius* || 17 uisu *Camers* : lapsu *Cantil.* : cursu *Riese* || 23 non *Gesnerus* :
 nam *Camers*, *Cantil.* : nam haud *Heinsius* || 24 reclusa *Heinsius* (*qui et retusa con-*
iecit) : refusa *Camers*, *Cantil.* : repulsa *Buecheler* || 25 partemque *Clauarius* ||
 27 spiritus insons] spirituum fons *Barthius* : spiritus idem uel idem es *Birt* || 28 to-
 tiens *Jeep* || 29 quid nisi pro cunctis aliud] qui nisi praestares aliud *Clauarius* : nil
 nisi pro cunctis aliud *Jeep* : quis nisi pro cunctis, aliter *Birt* | multa deesse adno-
 tauerat *Scaliger*

carm. 21 item a *Camerte* primo prolatum est, titulo Claudiani Miracula Christi
 praefixo, itemque adest in *Cantiliacensi* 102

dant tibi Chaldaei praenuntia munera reges:
 myrrham homo, rex aurum, suscipe tura deus.
 5 permutat lymphas in uina liquentia Christus,
 quo primum facto se probat esse deum.
 quinque explent panes, pisces duo milia quinque
 et deus ex paruo plus superesse iubet.
 editus ex utero caecus noua lumina sentit
 10 et stupet ignotum se meruisse diem.
 Lazarus e tumulo Christo inclamante resurgit
 et durae mortis lex resoluta perit.
 nutantem quatit unda Petrum, cui Christus in alto
 et dextra gressus firmat et ore fidem.
 15 exanguis Christi contingit femina uestem:
 stat cruor in uenis, fit medicina fides.
 iussus post multos graditur paralyticus annos
 (mirandum) lecti portitor ipse sui.

22

Marcus amans puerum natum mentitur amare
 uultque pater dici nescius esse pater,
 et pietate nefas et amorem uelat amore:
 se pietas umbram criminis esse dolet.
 5 'nate' dies audit, nox et torus audit 'amice',
 et pro temporibus nomina mutat ei.
 stulte, quid ignaro non dicit Cynthia fratri?
 ne credas nocti digna latere diem!

21 9 sentit Birt : sensit Camers, Cantil. || 16 fides Cantil., Clauerius : fidis Camers : fide Buecheler || 18 lecti Cantil., Isengriniana : lectus Camers carmina 22 et 23 pro uno carmine habuit qui primus iuris publici fecit Binetus, primus separauit Barthius, numerum 23 intulit Hall. e uet. cod. Cuiaciano desumpta tamquam Claudiani protulit Binetus (ed. Petron. p. 125 Dousa), nec dedit titulum

22 4 seque umbram pietas Dousa || 5 torus Binetus : totus cod. || 8 furta Dousa

CLAVDIVS CLAVDIANVS

23

Qui puer est, huic filius est. a limine primo
filius, a thalamis incipit esse puer.

24

rus istud pretio constat uili

23 1 puer *Meyer* : pater *cod.* | hic *Pattison* | a] tibi *Ziehen* | lumine *Pattison*
carm. **24** (sic numerat *Hall*) seu potius fragmentum incertae sedis e libro de dubiis
sermonibus (*GLK* 5, 589) prolatum est, ubi legitur : rus generis neutri, ut *Claudia-*
nus : rus etc. aut epigrammatis *Claudiane*i nunc deperditi frustulum potest esse de-
prauatum (in legem enim metricam, ut nunc legitur, peccat), aut non noster *Claudia-*
nus est auctor

CARMINA GRAECA

ΚΛΑΥΔΙΑΝΟΥ ΓΙΓΑΝΤΟΜΑΧΙΑ

I

Εἴ ποτέ μοι κνανῶπιν ἐπιπλώοντι θάλασσαν
 καὶ φρεσὶ θαμβήσαντι κυκώμενα βένθεα πόντου
 εὔξασθαι μακάρεσσιν ἐσήλυνθεν εἰναλίοισι,
 5 φωνῆς δὲ πταμένης ἀνεμοτρεφὲς ἔσβετο κύμα,
 λώφησεν δ' ἀνέμοιο βοή, γήθησε δὲ ναύτης
 ὁσσόμενος μεγάλιο θεοῦ παρεῦσαν ἄρωγῇ·
 ὧς καὶ νῦν, Διδυμαῖε (σὺ γὰρ θεὸς ἔπλεν αἰοιδῆς),
 εὔξομαι εὐδιόωντα κατάπλοον εὐεπιάων.
 10 Ἰλαθὶ καὶ μεν ἄκουσον, ἐπεὶ σέθεν εὐμενέοντος
 πανρότερον δέος ἐστὶν ἐπ' ἐλπίσι λωιτέρησιν.
 ὧς γὰρ δὴ πέλαγος μὲν Ἀλεξάνδροιο πόλλης
 πάντοθεν ἐκτέταται, τὰ δὲ μυρία κύματα λαῶν
 ὄρνυτ' ἐπ' ἀλλήλοισιν, ἐγὼ δέ τε δειλὸς αἰοιδὸς
 μουσοπόλος ναύτης Ἐλικωνίδι νηὶ πιθήσας

Gigantomachiae Graecae duas uersuum series, inter quas fere 68 uersus desiderantur, offerunt ζ₁ F₂₃

Κλαυδιανὸν γιγαντομαχία *inscr. codd.* || 1 ὦς *Birt* || 2 ταρβήσαντι *Ludwich* || 4 φωνῇ δὲ πταμένη *Ludwich* || 5 λώφησεν *Iriarte* : λώφησε *codd.* || 7 ὧς *F₂₃*, *Koechly* : ὧς *ζ₁* | Διδυμαῖε *Ludwich* : δὴ με *codd.* : δὴ Φοῖβε *Birt* | σὺ γὰρ θεὸς *F₂₃*, *Birt* : σὺ γὰρ δὴ θεὸς *ζ₁* | ὧς καὶ νῦν σέ, σὺ γὰρ δὴ μοι θεὸς *Koechly* : ὧς καὶ νῦν δὴ ἐγώ, σὺ τε γὰρ θεὸς *Schenkl* : ὧς καὶ νῦν Διδυμεῦ σε, σὺ γὰρ θεὸς *Ludwich olim* : καὶ νῦν, Δῆλιε, σοὶ (δὴ γὰρ θεὸς . . .) *Buecheler* || 8 εὐδιόωντα *Hall* : αὐδῆεντα *codd.* || 9 Ἰλαθὶ *Koechly* : Ἰλαθὶ *codd.* || 11 ὧς *codd.* : ὧς *Koechly* | μέγ' *Buecheler* || 12 πάντοθεν *ζ₁* : πάντοτε *F₂₃* | ἐκπέταται *Schenkl* | τάδε *Iriarte* || *uersus 11 et 12 quid sibi uelint non plane scire me fateor; dubitanter interpretor* : 'ut enim pelagus ab Alexandria in omnem partem patet, ita (δέ?) populorum undae altera alteram premunt, atque ego, humilis poeta, . . .' || 13 δέ τε *Koechly* : δέ τοι *codd.* : δ' ἔτι *Ludwich* | δειλὸς *Ludwich* : δεινὸς *codd.* | *etiam de δέ τοι ἐσθλὸς aut adeo δ' ἐρατεινὸς cogitabat Koechly* || 14 πιθήσας *ζ₁* : πειθήσας *F₂₃*

- 15 ἰθύνω πρὸς ἄεθλα, φέρω δ' ἐπι φόρτον ἀοιδήν.
εἰ δὲ θεῶν βουλῇσιν ὕφ' ὕμειον ἐθελόντων
ἡμετέροις ὕμνοισιν ἐπιπνεύσειαν ἔπαινοι ...

II

- † εὐρὺν δ' ἄρ' ἐς . . . † πεμπε θεημάχον, ἡ δὲ ῥιφείσα
τέφρη γίνετο πᾶσα συναντήσασα κεραυνῷ.
20 ἄλλος δ' Ἑλίου καταντίον ἴστατ', ἀπειλῶν
μαρψέμεναι, λοξῇσι φάος γλήνῃσι δεδορκώς,
τῷ δ' ἐφέηκ' ἄκτινα † γλαυκάς † δ' ἐκάλυψεν ὀπωπᾶς.
νήφρονες, οὐδὲ μόθου τέλος ᾔδεσαν, ἀλλὰ πεσόντες
αὐταῖς αἷς φορέεσκον ἐνυμβεύοντο βολῇσι.
25 διψήσας δὲ γίγας (πιέειν θέλε νήχυτον ὕδωρ)
τῇλε μάλ' ἐς ποταμὸν τάνυσεν πολυχανδέα δειρῶν,
ἔλκε δὲ χεῦματα πάντα κυλινδομένοιο ῥόοιο,
ἄχρῳ δὲ πηγῶν ὑπεδέξατο μυρίον ὕδωρ
ἐσπόμενος προχοῇσιν ἀπολλυμένον ποταμοῖο.
30 ἄλλος δ' αὖτε πεσὼν πρηγῆς ἐπὶ κύματα πόντου
πῖνεν ὑπὸ στομάτεσσι ποτόν· κελάρυζε δὲ λαιμῷ

15 ἰθύνω Koechly: ἰθύνων codd. | πρὸς ζ₁: εἰς F₂₃ | ἐπι Koechly: ἐπὶ codd. ||
16 εἶθε Buecheler | βουλῇς, ἴν' Ludwich | ἀφ' Postgate || 17 ἐπιπνεύσειας Birt |
ἔπαινοι Koechly: ἔπαινον codd. || 16—17 εἶθε θεῶν βουλῇσι συννυμνείων ἐ./ ἡ. ὕ. ἐπι-
πνεύσειας ἔπαινον Birt || 18 εὐρὺν δ' ἄρ' ἐς . . . πεμπε ζ₁ spat. fere trium litt. post
ἐς rel.: εὐρὺν δ' ἄν' ἐς ἄερα πέμπε F₂₃ (ut opinor, interpolando) nullo spat. rel.:
εὐρεϊάν οἱ ἔπεμπε (ἔπεμπε) Koechly: εὐρὺν ἐς αἰθέρα πέμπε Schenk: εὐρύνας δ'
ἐσέπεμπε Ludwich | uersum huiusmodi antecessisse conī. Birt: ἄλλος μὲν πῖνεν
ἄντα Διὸς μεγάλοιο τινάσσων | θεημάχον Birt: θεημαχον codd.: θεήμαχον Iriarte:
θεήμαχος Schenk: θεημάχος Schneider | ἡ Koechly | ῥιφείσα F₂₃, Koechly: ῥιφ-
θείσα ζ₁ || 19 γίνετο πᾶσα F₂₃, Koechly: γίνεταί . . . spat. fere trium litt. rel. ζ₁:
γίνεταί αἶψα Schenk: γίνετ' ἄκαινα Ludwich || 21 λοξῇσι Koechly: δόξης codd. |
δεδορκώς M. Schmidt (Philol. 18 [1862] 231), Schenk: δεδοικώς codd. || 22 τῷ δ'
ἐφέηκ' Ludwich: τῷ δ' ἐφῆκ' codd.: τοῖσι δ' ἐφῆκ' Schenk | ἄχρῳ Birt | post ἄκ-
τίνα duo hemistichia amissa esse conī. Koechly, fort. recte | γλαυκάς codd.: ἀλαάς
Koechly: φίλας Schenk (ZÖG 15, 312) | ἐκάλυψαν Koechly || 23 ὀφρύες Koechly, qui
et de ἄφρονος cogitabat | μόθου ζ₁: μόθον F₂₃, fort. ex -ου corr. || 24 φορέεσκον
Ludwich || 25 πῖνεν ζ₁: πῖειν F₂₃ | πιέειν . . . ὕδωρ in parenthesi posuit Birt, cum
praeced. et sequ. uerbis coniungit Ludwich, qui 26 τανύσας scribit || 26 τῇλε δ' ἄρ'
Koechly | τάνυσεν F₂₃, Koechly: τάνυσσε ζ₁ || 27 εἶλκε Koechly | κλυδῶνος Koechly ||
28 ὑπεδέξατο Koechly: ὑπεδέχετο codd.: ὑπεδέχοντο Koechly, qui et ὑπανάρχετο et
ὑπεδύσσετο temptauit || 29 ἐσπόμενος M. Schneider: ἐσπόμενον ζ₁: ἐπόμενον F₂₃ ||
30 αὖτε πεσὼν πρηγῆς Koechly: αὖ πρηγῆς τε πεσὼν ζ₁: αὖτε πρηγῆς τε πεσὼν
contra metrum F₂₃: αὖ πρηγῆς γε πεσὼν Schenk || 31 κελάρυζε ζ₁: κελάριζε F₂₃ |
λαιμῷ Koechly: λαιμός codd.

- Νηρέος ἀλμυρόν οἶδμα δι' ἀνθρεῶνος ὁδεῦον.
 πινομένον δὲ βυθοῖο καὶ ὕδατος ὀλλυμένιοιο
 γυνώσθη μέγα βένθος, ἐχερσώθη δὲ θάλασσα.
 35 κούρης δ' ἄντα δύο γλαυκώπιδος Ἀτρυτώνης
 γηγενέες μάραντο· φέρεν δ' ὁ μὲν οὖρεος ἄκρην,
 αὐτὰρ ὁ γ' ἠλίβατον πέτρην ἀνάειρε μεμαρπώς.
 τοὺς δὲ θεὰ κατέπεφνε δορυσσόος οὐχ ἐνὶ πτόμῳ·
 τοῦ μὲν γὰρ στέροιο διήλασε μείλιον ἐγχος,
 40 τῷ δ' ἄρα λαίνοεργόν ἐπ' ἀσπίδος ὀμφαλοέσσης
 Γοργοῦς δεῖξε κάρηνον· ὁ δ' ὥς ἶδε, γυνὴ πεδηθεῖς,
 ἦ φέρεν ἐν παλάμῃσιν, ὁμοίους ἴστατο πέτρῃ.
 Κῦπρις δ' οὔτε βέλος φέρεν οὐθ' ὄπλον, ἀλλ' ἐκόμιζεν
 ἀγλαίην· θεμένη γὰρ ἐπ' ὀμμασιν ἄγγελον ἀγῆν,
 45 πρῶτα μὲν ἀπλεκτάς περόνῃ διεκρίνατο χαίτας
 καὶ πλεκτάς ἔσφιγξε πικρῶ περιπλέγματι σειράς,
 στίμμει δ' ὀφθαλμῶν ἐρατοὺς ὑπεγράφατο κανθοὺς,
 λεπτάς δ' εὐανέμοιο ῥαφὰς χαλάσασα χιτῶνος
 πορφυρέων οὐ κρύπτεν ὕφ' εἵμασιν ἄνθεα μαζῶν
 50 ὀμματος εἰς ἄκρην ὀπλισμένη· εἶχε γὰρ αὐτὴ
 πλέγμα κόρυν, δόρυ μαζόν, ὀφρὺν βέλος, ἀσπίδα κάλλος,
 ὀπλα μέλη, θέλγητρον ἐν ἄλγεσιν· εἰ δέ τις αὐτῇ

32 νηρέος F₂₃mg Iriarte : νειερος ζ₁ : νιέρος F₂₃ in textu | ὕδαρ ante οἶδμα habet ζ₁ sed del. : om. F₂₃ | ὁδεῦον Koechly : ὁδεύων codd. || 33 ὕδατος non ὕδατος in ζ₁ dispicere mihi uideor : ὕδατος certe F₂₃ || 35 ἄντα δύο ζ₁ : αὐτα δύο F₂₃ : ἄντα δύο Ludwich || 36 δ Koechly | ἄκρην ζ₁ : ἄκρον F₂₃ ut uid. || 37 ὁ γ' ζ₁ : ὁ γε F₂₃ || 38 θεὰ ζ₁ : θεῇ F₂₃ || 40 λαίνοεργόν M. Schneider : λαῖνον ἔργον codd. : λαίνοεργον Koechly | ἐπ' Koechly : ὑπ' codd. || 41 δ Iriarte | ἶδε Koechly : ἰδε codd. | γυνὴ ζ₁ : γῆα F₂₃ || 42 ἦ φέρεν Koechly : ἦφερεν codd. | παλάμῃσιν ζ₁ (non παλαμῃσιν) F₂₃ || 43 οὔτε ζ₁ : αὐτε F₂₃, Arsenius | οὐθ' Heinsius : οὐχ codd. || 44 ἀγῆν ζ₁ : αὐδῆν F₂₃, Arsenius : αἴγλην Torodaeus || 45 πρῶτα Arsenius : πρῶτον codd. | ἀπλεκτάς Pyrrho | περόνῃ Arsenius : πόρον codd. | διεκρίνατο Gesnerus : διεκρίνετο ζ₁ : διέκρινε F₂₃, Arsenius || 46 ἔσφιγξε F₂₃, Arsenius : ἐσφιξε ζ₁ | περιπλέγματι Heinsius, et fort. iam F₂₃ : περὶ πλέγματι ζ₁ : περὶ πλέγμασι Arsenius | σειράς codd. : σειρεύς Arsenius : σειρῆς M. Schneider || 47 στίμμει Koechly : στίλβει codd. : στίλβει Arsenius : στίλβη Pyrrho : στίβη Iriarte : στίμμιδι Koechly : στίλβάδι Hall | ὑπογράφατο Heinsius | κἀνθους Koechly || 48 λεπτάς codd. : λεκτάς Arsenius : πλεκτάς Barthius | δ' om. codd., Arsenius, suppl. Koechly | χαλάσασα Koechly : χαλάσασα ζ₁ : χαλάσασα F₂₃(?) | χιτῶνος F₂₃ : χιτῶνας ζ₁, Arsenius || 49 πορφυρέων οὐ Gesnerus : πορφυρέων δ' οὐ codd., Arsenius | ὕφ' εἵμασιν ζ₁ (non εἵμασιν) F₂₃, Arsenius || 50 ὀπλισμένη Heinsius : ὀπλιομένη ζ₁ : ὀπλισμένον F₂₃ : ὀπλισμένον Arsenius | αὐτὴ Heinsius : αὐτὴ codd., Arsenius : αὐτὸ Dilthey (Arch. Ztg. 1873, 78) || 52 θέλγητρον ἐν ἄλγεσιν codd. : θέλγητρον τ' ἐνὶ χεῖλεσιν Wakefield : θέλγητρον ἐπάργεσιν Koechly | αὐτῇ codd. : αὐτῇ Arsenius : ἀντην Buecheler

55 ὄμμα βάλοι, δέδμητο, βέλος δ' ἀπὸ χειρὸς ἑάσας
 ὡς Ἀρεως αἰχμῇ τῇ Κύπριδος ὄλλυτο μορφῇ.
 καὶ τὸν μὲν θανάτου νέφος ἔννευεν· ἀλλὰ Τυφωεὺς
 ὄρτο Ποσειδάωνος ἐναντία· τοῦ δὲ τριαίνῃ
 στέρονα Ποσειδάων, Ζεὺς ἤλασε κραῖτα κεραυνῶ.
 Ἐγκέλαδος δ' οὐ λῆγε μάχης, ἀνὰ δ' ἤρπασε νῆσον
 60 πρόρριζον πολέεσσιν ἐρειδομένην ὀρέεσσι,
 δεινὰ δ' ἀπειλήσας Ζηνὸς κατέναντι βεβήκει.
 στεῦτο δὲ γαῖαν ὄλῃν μὲν ἀναρρῆξαι κενεώνων,
 ἄστρα δὲ συγγεῦναι, Ζηνὸς δὲ μέλαθρον ἐρύσσαι·
 τοῖα δ' ἐπηπείλει. τῷ δὲ σθένος ὥρορε μήτηρ
 † ἡ μὲν ἀνασχομένη φοίνιον † βέλος, ἡελίου τε
 65 νῆσος ἀνερχομένη σκίασεν φάος, ἐν δέ τε νῆσῳ
 δένδρεα καὶ ποταμοὶ θῆρές τ' ἔσαν ὀρυιθῆς τε.
 καὶ τότε ἄνακτα θεῶν χόλος ἄσπετος ἐστνφέλιξε·
 ῥῆξεν γάρ † τε πυρὸς † νεφέλας † σὺν τοῖς † κεραυνοῖς
 ἄσβεστους πυρόεντας ἐπ' Ἐγκελάδῳ χέεν ὄμβρους
 70 (ἡθελ' ἀμαλδύνειν)· ὁ δὲ μεσσόθεν ἐκθορε πόντου
 αἰθόμενος· τῷ δ' ἀμφὶ περιζέιονσα θάλασσα
 δεινὸν παφλάζεσκε κυκωμένη † περὶ θῆρας.

53 βάλη Arsenius | ἀπὸ ζ₁ : ἄτερ F₂₃, Arsenius || 54 ὡς Ἀρεως Iriarte : ὡς
 Ἀρέως F₂₃ : ὡς ἄρεος ζ₁ : Ἀρεος ὡς Diltthey | τῇ ζ₁ : τῆς F₂₃ : τάχα uel τότε
 Koechly | ὄλλυτο ζ₁ : ἔλλυτο F₂₃ : ὥλλυτο Koechly || 55 ἔννευεν Ludwich : ἔντυεν
 codd. : ἐνδύεν Koechly, qui et ἀμφεγεν, ἐνθ' ἔχεν, ἔσκεπεν proposuit : εἵννευ M. Schmidt ||
 57 Ζεὺς δ' Koechly | κραῖτα Koechly : κάρτα codd. | post h. u. aliquid excidisse cen-
 suit Birt || 59 πρόρριζον F₂₃, Iriarte : πρόρρειζον ζ₁ || 60 κατέναντα Koechly ||
 61 ὄλῃν μὲν ζ₁ : ὄλῃν F₂₃ || 62 ἄστρα Koechly : ἄστν codd. | συγγεῦναι ζ₁ : συγγεῦ-
 σαι F₂₃ | Ζηνὸς τε Schenkl | μέλαθρον F₂₃ : μέλανθρον ζ₁ | ἐρύσσαι ζ₁ : ἐρύσαι
 F₂₃ || 63 τοῖα δ' Koechly : τοιὰ δ' ζ₁ : τοιάδ' F₂₃ | ἐπηπείλει codd. : ἀπ- Birt (errore
 typographiae?), Koch | ὥρορε Iriarte || 64 ἡ μὲν codd. : δς μὲν Koechly : ἡμὲν Schenkl :
 ἡ μέλ' Ludwich | ἀνασχομένη codd. : ἀνασχόμενος Koechly : ἀνασχομένη Ludwich :
 ἀνασχόμεναι Postgate | φοίνιον ζ₁ : φόνιον F₂₃, Schenkl : φόρεεν Koechly, qui et
 ἐφάνη protulit : χθόνιον Birt : φύνει οἱ uel φαίνεν Buecheler | δὲ Koechly || 65 σκία-
 σεν Koechly : σκίασε codd. || 66 θῆρες Iriarte : θῆρες codd. | ἔσαν Iriarte || 67 ἄσπε-
 τος ζ₁ : ἄσβεστος F₂₃ | ἐστνφέλιξε ζ₁ : -εν F₂₃ || 68 ῥῆξας Schenkl | τε πυρὸς ζ₁ :
 τε πυροῖς F₂₃, Ludwich : πυκινὰς Schenkl : τετυφῶς Birt | σὺν τοῖς ζ₁ : σὺν τοῖσι
 F₂₃, Schenkl : σὺν τοῖσδε Iriarte : συγχοῖς τε Koechly : σὺν τοῖς τε Koch || 69 πυρόεν-
 τας F₂₃, Koechly : -ος ζ₁ || 70 ἡθελ' codd. : μέλλε δ' Koechly olim; postea lacunam
 ante h. u. statuit : ὄν θέλ' Ludwich | ἐκθορε ζ₁ : ἐνθορε F₂₃, Koechly || 71 αἰθόμε-
 νος ζ₁ : αἰσθόμενος F₂₃ | περιζέιονσα F₂₃, Iriarte : περὶ ζέιονσα ζ₁ : πυρὶ ζέιονσα
 Koechly, qui et ἀμφιπεριζέιονσα proposuit || 72 κυκωμένη ζ₁ : κυκλωμένη F₂₃ ut
 uid. : κυκωμένη Iriarte | περὶ θῆρας codd. : ἐς πέρας θῆρας Koechly : ὥσπερ
 ἀθήρη Schenkl : ὡς περὶ Θήρας Buecheler : ὡς πυριθαλπῆς Birt : οὗς περὶ θῆρας
 Ludwich

CARMINA GRAECA

75

οὐδὲ Κρονίων λῆγε, Λυκαονίης δ' ἀπὸ γαίης
πέτρων ἀπορρήξας ὀλοῶν ἐπέθηκε γίγαντι,
ἄσχετα μηνιῶν· ἐπὶ δ' αὐτῷ νῆσος ὄρουσεν,
ἦν αὐτὸς προέηκεν ἐς οὐρανόν. † ἄμφοτερον δὲ
† καὶ πυρὶ καὶ νοῦσῳ στυγεροῦς τείρουσι γίγαντας.

EPIGRAMMATA

I

Κλαυδιανοῦ

Ἰλαθί μοι, φίλε Φοῖβε· σὺ γὰρ θοὰ τόξα τιταίνων
ἐβλήθης † ὑπ' † Ἐρωτος ὑπ' ὠκυπόροισιν διστοῖς.

II (III)

Κλαυδιανοῦ εἰς μιμάδα γηράσασαν καὶ καλλωπιζομένην
ἦγον ἀλειφομένην τὰ τῶν γυναικῶν μαγγανεύματα

Μαχλὰς ἐνκροτάλοισιν ἀνευάζουσα χορείαις
δίλινγα παλλομένοισι τινάγμασι χαλκὸν ἀράσσει.
λῆ μὲν ὑποκλέπτειν πολὺν τρίχα, γείτονα Μοίρης,

73 δ' ἀπὸ Koechly : ἀπὸ codd. || 74 πέτρων Koechly : πέτραν codd. || 75 ἄλλῳ Lud-
wich | νῆσος F₂₃, Koechly : νοῦσος ζ₁ || 76 ἐς F₂₃, Iriarte : εἰς τὸν ζ₁ | ἄμφοτέρῳ
Koechly || 77 πυρὶ καὶ νοῦσῳ ζ₁ : πυρὶ καὶ νήσῳ F₂₃ : πυρὶ καὶ νήσῳ Koechly, qui et
πῦρ καὶ νῆσος coni. : πῦρ καὶ νῆσοι Ludwich | στυγερόν . . . γίγαντα Koechly | uerba
ἀμφοτέρων δὲ . . . γίγαντας spuria putant Schenkl, Birt, corrupta Hall | post u. 77
στιχ^x ὅμῃ notant codd.

Epigrammata leguntur in cod. Anth. Pal. Heidelberg. Palat. 23, saec. xi

I (= Anth. Pal. 5, 86) Κλαυδιανοῦ cod. mg || 1 σὺ γὰρ θοὰ cod. : σὺγ' ἀθρόα
'apogr. codicis Buheriani, Brunck' (Ludwich) : σύ τ' ἀθρόα 'apogr. Lips.' (Ludwich) ||
2 ὑπ' cod. : ἐπ' Heinsius : ἀπ' Wakefield, Boissonade : περ Schenkl : ποτ' Herwer-
den : κρύφ' Ludwich : πύκ' Stadtmüller : etiam πρὸς propositis | ὑπ' ὠκυπόροισιν
cod. pc : ὑπωκυπόδοισιν cod. ac : ἐν ὠκυπόροισιν Brunck : ὑπ' ὠκυπόροισιν Schenkl :
ὑπωκυπόδοισιν Ludwich

II (III ap. Birt = Anth. Pal. 9, 139) Κλαυδιανοῦ — γηράσασαν in contextu cod.,
mg εἰς μιμάδα — μαγγανεύματα (ἦτον cod. : corr. edd. : εἶτον Boissonade) || post
u. 2 lacunam statuit Reiske, post u. 3 Birt || 3 λῆ Ludwich : τῆς cod. : κτεῖς Gesne-
rus : τῇ Bothe | ὑποκλέπτειν Bothe : ὑποκλέπτων cod. : ὑποκλέπτει Boissonade : ὕφος
κλέπτον uel κλέπτει Birt

ἡλεμάτοις δ' ἀκτίσι χαράσσεται ὄμματος αὐγῇ,
 ψευδόμενον δ' ἐρύθημα κατέγραφεν ἄχρους αἰδοῦς,
 ἀγλαΐῃ στέψασα νόθη κεκαλυμμένα μῆλα.

III (II)

Κλαυδιανοῦ εἰς δοῦλόν τινα τυπτηθέντα παρ' αὐτοῦ
 διὰ τὸ μὴ ἐπιδοῦναι σέλλιον ἐν ἀκροάσει

Ἐδρην χαλκεόπεζον ἐπὶ προθύροις Ἐλικῶνος
 εἰστήκει θεράπων τις ὑπὲρ νώτοιο μεμαρπῶς
 οὐδ' ἔθελεν μογέοντι πορεῖν ἐπίβαθρον αἰοιδῆς·
 τοῦνεκά μεν † θώρηξεν ἰὸν πολύμητις ἀνάγκη †.

IV

Εἰς κρύσταλλον ἔνδον ὕδωρ ἔχουσαν
 Κλαυδιανοῦ

Χιονέη κρύσταλλος ὑπ' ἀνέρος ἀσκηθεῖσα
 δεῖξεν ἀκηρασίοιο παναίολον εἰκόνα κόσμον,
 οὐρανὸν ἀγκὰς ἔχοντα βαρύκτυπον ἔνδοθι πόντον.

V

Εἰς τὸ αὐτὸ τοῦ αὐτοῦ

Εἴπ' ἄγε μοι, κρύσταλλε, λίθῳ πεπνυκασμένον ὕδωρ
 τίς πῆξεν Βορέης ἢ τίς ἔλυσε Νότος.

4 δ' add. Schenkl | αὐγῇ Wakefield, Jens : αὖρη cod. : αὐγῇ Reiske || 5 κατέγραφεν ἄχρους αἰδοῦς Schenkl : κ. ἄχ. αἰδώς cod. : κατέγραφεν χροὸς αἰδῶ Herwerden

III (II ap. Birt = Anth. Pal. 9. 140) τοῦ αὐτοῦ εἰς δοῦλον τυπτηθέντα παρ' αὐτοῦ in contextu cod., mg Κλαυδιανοῦ — ἐν ἀκροάσει (δοῦλον pro δοῦλόν τινα Brunck, τυπτηθέντα Birt) || 1 χαλκεόπεζον Reiske : -αν cod. | Στελιχῶνος Ruhnkens || 2 εἰστήκει Gesnerus | τίς cod. | ὑπὲρ νωθοῖο Ludwich || 3 ἐπίβαθρον cod. | αἰοιδῆ Reiske || 4 θώρηξε νόον* Reiske, Wakefield | πολύμητις Ludwich | mutilum epigramma censuit Brunck

IV (= Anth. Pal. 9. 753) εἰς κρύσταλλον — Κλαυδιανοῦ in contextu cod. (ἔχοντα Brunck) || 2 ἀπειρεσίοιο Wakefield, Dillthey || 3 ἔχονσα Aldina

V (= Anth. Pal. 9. 754) εἰς τὸ αὐτὸ in contextu cod., mg add. τοῦ αὐτοῦ || 2 interrunxit Hall : τίς πῆξεν Βορέης; ἢ τίς ἔλυσε Νότος; Birt : τίς πῆξεν; Βορέης. ἢ τίς ἔλυσε; Νότος. edd. priores

VI

Κλαυδιανοῦ εἰς τὸν σωτήρα

5 ὦ πυρὸς ἀενάοιο σοφὴν ὠδῖνα φυλάσσω,
 ἐμβεβαῶς κόσμοιο παλινδίνητον ἀνάγκην,
 Χριστέ θεορρήτοιο βίον φυσίζοε πηγῇ,
 πατρὸς ἀσημάντοιο θεοῦ πρωτόσπορε φωνή,
 10 δς μετὰ μητρῶων τοκετῶν ἐγκύμονα φόρτον
 καὶ γόνον αὐτοτέλεστον ἀνυμφεύτων ὕμεναίων
 στήσας Ἀσσυρίης γενεῆς ἐτερόφρονα λύσσαν,
 ὄργια δ' εἰδώλων κενεῶν ψευδώνυμα λύσας,
 αἰθέρος ἀμφιβέβηκας ἐφ' ἐπτάζωνον ὀχῆα
 10 ἀγγελικαῖς πτερύγεσσιν, ἐν ἀρρήτοισι θαάσσω·
 ἱλαθι, παγγενέταο θεοῦ πρεσβήιον ὄμμα,
 φρουρὲ βίον, σῶτερ μερόπων, αἰῶνος ἀνάσσω.

VII

Τοῦ αὐτοῦ Κλαυδιανοῦ εἰς τὸν δεσπότην Χριστόν

Ἀριφανὲς πολιοῦχε παλαιγενὲς νιὲ νεογνέ
 αἰὲν ἐὼν προεὼν τε ὑπέρτατε ὕστατε Χριστέ
 ἀθανάτοιο πατρός τε ὁμόχρονε πάμπαν ὁμοῖε.

VI (= *Anth. Pal.* 1, 19) εἰς τὸν σωτήρα *in contextu cod.*, *mg add.* Κλαυδιανοῦ (*add. insuper lemmatista* οὗτος ο κλαυδιανὸς ἐστὶν ὁ γράψας τὰ πάτρια ταρσοῦ, ἀναζάροβον, βηρύτου, νικαίας) || 4 θεοῦ *contra metrum om. Gesnerus, Jeep* || 5 μετὰ *Jacobs* : μέγα *cod.* || 7 σβέσσας *Stadtmüller* | ἀσυρίης *cod.* : *corr. edd.*

VII (= *Anth. Pal.* 1, 20) εἰς τὸν αὐτόν (*atramento magis fusco*) τοῦ αὐτοῦ Κλαυδιανοῦ εἰς τὸν δεσπότην Χριστόν (*pallidiores atramento*). *‘forsan est continuatio prae- cedentis poemati’ Boissonade* || 1 πολιοῦχε *Jacobs* : πολιοῦχε *cod.* | νεοττέ *Jeep* || 3 καὶ *Gesnerus* | ὁμοῖε *Jeep*

INDEX NOMINVM

In hoc indice carmina quae dicunt maiora numeris Arabicis, Romanis libri de raptu Proserpinae denotantur. litteris 'c. m.' carmina minora, compendio 'app.' carminum uel spuriorum uel suspectorum appendix indicatur. nominibus quae e coniectura leguntur asteriscus adfixus est, quae autem ipse non recepi, receperunt alii editores, quadratis inclusa sunt uncis. ubi necessarium uisum est, ancipitia interpretatus sum, et 'adi(ectiua)' a 'subst(antiuis)' separaui. in nonnullis uocibus utrum pro communibus an propriis accipiendae essent nominibus (uelut 'sol', 'aether', 'terra') multum diuque haesitauī, sed tandem id quod unicuique loco melius adcommodatum uidebatur praefere constitui.

- Abundantius 18. 154
 Academia 17. 94
 Achaemenius 10. 224, III 264
 Acheloides III 254
 [Acheloius c. m. 30. 174]
 Achelous c. m. 30. 174
 Acheron I 87, 227
 Acheronteus II 351
 Achilles 5. 180, 7. 60, 8. 367, 557, 9. 19,
 10. 16, 11. 7, 21. 99, 268, c. m. 22. 13,
 c. m. 46. 2
 Achilleus c. m. 22. 46
 Achius adi. 20. 214, 26. 564, 28. 440,
 c. m. 46. 7; subst. 5. 425, 10. 179
 Acis flumen III 332
 Actaeon 5. 419
 Actaeus III 54
 Actius 26. 185
 Addua 28. 195, 458, 488
 Adherbal 15. 409
 Adonis 11. 16
 Aeacides Pyrrhus 26. 125
 Aeacus 5. 456
 Aeetes* 26. 3
 Aegaeon I 46, III 345
 Aegaeus adi. 10. 133, 20. 246, 21. 287;
 subst. 1. 190, 10. 162, 20. 333, c. m.
 28. 38, c. m. 53. 117
 Aegyptius semper adi. 8. 575, 15. 61,
 18. 312, 20. 252
 Aegyptos 3. 148, 26. 57, c. m. 27. 89,
 c. m. 28. 5
 Aelius adi. 28. 420, c. m. 30. 56
 Aemilius Paulus 18. 439
 Aeneas 21. 98, c. m. 17. 38
 Aeolius 26. 224
 Aeolus 5. 23, 7. 97, I 74, c. m. 22. 35
 Aeternalis c. m. 3 inscr.
 Aether 27. 19, 28. 352, c. m. 53. 61
 Aethiops 8. 35, 15. 192, 17. 196, 18. 179,
 21. 180, 253, 351, 24. 337, c. m. 23. 1,
 c. m. 25. 62, c. m. 28. 16
 Aethon equus 8. 561, I 284; unus
 Amorum c. m. 25. 140
 Aetna 7. 161, 27. 18, I 153, 154, 190,
 II 8, 72, 289, III 85, 186, 330, 399,
 438, c. m. 17. 4, 33
 Aetnaeus 17. 72, I 122, 160, III 220,
 334
 Afer 15. 84, 510
 Africa 1. 60, 8. 25, 15. 136, 205, 207,
 283, 324, 374, 453, 21. 19, 275, 22. 257,
 392, 24. 105, 28. 367
 Agamemnonius 3. 82, 15. 484
 Aganippaeus c. m. 30. 8
 Aganippe 17. 272, c. m. 31. 61
 Agaue 20. 364
 Ajax 20. 386
 Alamannia 8. 449, 21. 234
 Alamanni 24. 17
 Alanus adi. 26. 583 (?); subst. 3. 312,
 5. 271, 8. 487, 21. 109, 26. 581, 28. 224
 Alaricus 26. 431, 492, 546, 623, 28. 105,
 154, 180, 223

INDEX NOMINVM

- Alastor I 286
Alba* *die Schwäbische Alp* 21. 226
Albis 8. 452, 10. 278, [21. 226]
Alcides 8. 533, 15. 418, 17. 288, II
praef. 9, *c. m.* 22. 15, *c. m.* 30. 174,
app. 2. 10, 134
Alcinous *c. m.* 30. 142
Alcmena 8. 536, *app.* 2. 22, 48
Alcyoneus III 185
Alethius *c. m.* 23 *inscr.*
Alexander *Magnus* 21. 268
Alexander *Seuerus* (?) *app.* 12. 3
Allecto 3. 26, 41, I 280
Allia 15. 124
Almo 15. 119
Aloeus 26. 68
Aloidae 26. 74
Alpheus *flumen* 4. 9, 21. 186, II 61
Alpheus *adi.* 15. 483, 26. 575
Alpinus 1. 255, 5. 304, 7. 99, 8. 106, 637,
12. 9, 15. 295, 17. 308, 21. 317, 24.
241, 26. 363, 563, II 176, *c. m.* 35. 1
Alpis 1. 74, 105, 5. 1, 124, 389, 7. 89,
8. 93, 357, 390, 442, 10. 185, 15. 82,
230, 376, 18. 432, 20. 505, 22. 411,
24. 285, 307, 26. 194, 198, 261, 283,
471, 532, 547, 641, 28. 266, 442,
c. m. 22. 37, *c. m.* 50. 5
Amazon 11. 32, 18. 240
Amazonis II 62
Amazonius 18. 499, 20. 264, II *praef.* 37
Ambitio 22. 114
Ambitus 7. 186
Amniadae 1. 9
Amor, Amores 10. 7, 47, 73, 97, 140,
153, 19. 63, 22. 356, I 27, *c. m.* 8. 1,
c. m. 25. 30, 110
Amphinomus *c. m.* 17. 41
Amphion 22. 170
Amphionius 8. 532
Amphitrite 10. 175, 26. 337, I 104
Amsanctus II 350
Amyclae 26. 193, I 135, II 133
Anapis *c. m.* 17. 41
Ancus *Marcus* 15. 109
Ancyra 20. 98
Ancyranus 20. 416
Anguis 22. 458
Antaeus 3. 288, II *praef.* 41
Antenoreus *c. m.* 26. 1
Antiochus *Magnus* 18. 216, 20. 570,
21. 371
Antiphates *c. m.* 30. 22
Aonius 4. 3, 5. 418, 17. 271, 20. 522,
22. 171
Apis 8. 576
Apollineus 8. 133, 20. 257, III 310, 373
Apollo 8. 537, 11. 8, 24. 60, 28. 25,
c. m. 3. 4
Aponus *fons c. m.* 26 *inscr.*, 90
Appenninigena 28. 505
Appenninus 8. 106, 22. 273, 24. 307,
28. 286
Aquarius 22. 462
Aquila 3. 242, 7. 93, 10. 185, 15. 515,
22. 396, 26. 60, *c. m.* 2. 3
Aquilonius 12. 41
Arabs 7. 71, 8. 258, 18. 226, 21. 156
Arachnaeus *app.* 5. 47
Arar, Araris 5. 111, 17. 53, 18. 405,
20. 269, 26. 298
Araxes 1. 160, 3. 376, 8. 387, 15. 31,
20. 569
Arcadia 3. 286, 5. 189, 26. 514, *app.* 2.
104
Arcadius *Imperator* 5. 143, 7. 179, 8.
653, 15. 226, 22. 79, *c. m.* 48 *inscr.*,
app. 4 *inscr.*
Arcas 7. 165, 8. 471, *c. m.* 44. 4
Archimedes *c. m.* 51 *inscr.*
Arctos *sidus* 1. 26, [8. 190], 15. 501, 26.
66, 246, II 189; *regio septentrionalis*
uel gentes septentrionales 3. 325, 8. 51,
15. 511, 21. 246, 24. 93, 26. 329, 28.
336, 455, II 63, *c. m.* 53. 41
Arctous 5. 501, 7. 26, 170, 8. 24, 629,
18. 403, 20. 158, 262, 26. 299
Arcturus 1. 25
Arethusa 4. 11
Arethusaes II 60
Argaeus *mons* 5. 31, 18. 248, 20. 114;
adi. c. m. 30. 191, *c. m.* 47. 5, *c. m.*
48. 6
Argi 26. 576, 611, II *praef.* 9
Argiua *femina* 20. 200
Argo 26. 2
Argolicus 26. 629, *c. m.* 17. 39, *app.*
2. 117
Argous 26. 16
Argus 21. 312
Ariadnaeus *app.* 6. 3
Aries 22. 464
Arinthaeus 18. 63, 478
Arion 8. 555, 17. 284, *app.* 4.5

INDEX NOMINVM

- Armenius *adi.* 5. 29, 108, 8. 307, 15. 243, 20. 367, *c. m.* 48. 5; *subst.* 5. 174, 7. 72, 8. 531, 10. 222, 18. 47, 19. 55, 21. 257
 Arsacius 8. 216, 18. 415
 Ascanius 8. 193
 Asia 3. 175, 5. 36, 18. 199, 20. 578, 21. 88
 Assyrius *adi.* 7. 36, 8. 308, 18. 58, 21. 52, II 96, *c. m.* 27. 87; *subst.* 18. 340, 24. 164, 28. 86
 Asta 28. 203
 Astur *c. m.* 30. 75
 Athamanteus 3. 81
 Athenae 15. 405, 17. 94, 152, 24. 162
 Athesis 12. 11, 28. 196, 209, *c. m.* 25. 106
 Athos 3. 336, 8. 475, 20. 162, 21. 127, 26. 177, *c. m.* 53. 68
 Atlans 7. 108, 8. 35, 15. 158, 316, 21. 147, 249, 24. 336, 28. 104, 380, I 89, II 191, III 324, *c. m.* 53. 23
 Atlanteus 1. 35, 10. 280
 Atreus 15. 400
 Atropos 15. 203, I 218
 Attalus 18. 215
 Attis 20. 302
 Auaritia 3. 37, 22. 113
 Auarities 7. 185
 Auchenius 1. 8, 21
 Audacia 3. 34, 10. 81
 Auentinus 22. 405
 Auernus 5. 502, 15. 383, 18. 450, I 20, 116, II 348
 Augusta *legio* 15. 422
 Augustus *Octavianus* 8. 642, 18. 218, 28. 117
 Augustus *de Theodosio Honorio Arcadio Imperatoribus* 1. 74, 108, 2. 17, 3. 245, 5. 157, 366, 382, 6. *inscr.*, 18. 7. 109, 8. *inscr.*, 4, 9. *inscr.*, 10. 2, 13. 8, 9, 15. 504, 17. 256, 21. 78, 22. 166, 233, 289, 357 (*bis*), 24. 122, 178, 26. 259, 318, 524, 27. *inscr.*, 28. 17, 362, 393, 617, 658, *c. m.* 1. 8, 9, *c. m.* 30. 64, 179, *c. m.* 32. 20, *c. m.* 48. *inscr.*, *app.* 4. *inscr.*
 Augustus *adi.* 8. 95, 189, 20. 63, 21. 113, 22. 93, 28. 10, 553
 Aulis 15. 485
 Auriga 28. 172
 Aurora 5. 100, 7. 69, 8. 130, 561, 10. 270, 15. 61, 18. 427, 20. 527, 21. 155, 22. 473, 28. 84, *c. m.* 30. 116, *c. m.* 53. 34, *app.* 14. 1
 Ausonia 26. 291
 Ausonis *adi.* 26. 627
 Ausonius 1. 130, 5. 82, 8. 566, 24. 186, 26. 386, 28. 203, 273
 Auster 3. 90, 364, 5. 348, 8. 29, 339, 428, 12. 43, 15. 1, 487, 515, 17. 119, 20. 261, 21. 269, 22. 285, 395, 24. 71, 103, 345, 26. 59, 347, 28. 329, 541, II 200, 308, *c. m.* 26. 91, *c. m.* 28. 8, *c. m.* 30. 203
 Australis 7. 171, 15. 279, 18. 403, 20. 242, 21. 248, 24. 17, *c. m.* 30. 45
 Autololes 21. 356
 Babylon 7. 201, 8. 653, 18. 335, 20. 475, 21. 54
 Babylonius *adi.* 28. 18; *subst.* 8. 146
 Baccha 10. 217, 24. 365
 Bacchus 7. 208, 8. 604, 10. 271, 22. 457, 24. 227, II 67, *app.* 6. 1
 Bactra 7. 202, 8. 656
 Baetis 12. 31, 17. 286, 22. 238
 Balearis 7. 50
 Balius *c. m.* 46. 9
 Barce 15. 159
 Bartholomaeus *c. m.* 50. 4
 Bastarnae 8. 450, 21. 96
 Belga 21. 226
 Bellerophonteus 8. 560
 Bellona 1. 121 (*bis*), 3. 342, 5. 263, 8. 12, 18. 314, 20. 110, 145, 22. 371, 26. 34, 466
 Belus 21. 62
 Benacus *c. m.* 20. 18. *c. m.* 25. 107
 Berecynthius 20. 300
 Bessus 17. 41, 26. 179
 Bisaltae 21. 134
 Bistonius *adi.* 7. 111, 8. 54, 28. 441, II *praeef.* 8; *subst.* 20. 565
 Bithyni 18. 201, 20. 239, 467
 Bithynia 20. 247
 Blemyes *c. m.* 28. 19
 Bocchus 8. 40, 15. 94, 342, 28. 383
 Bootes 7. 170, 8. 186, 10. 274, 15. 501, 21. 123, II 190. III 225
 Boreas 8. 29, 181, 21. 217, 22. 285. 26. 339, I 70, III 323, *c. m.* 22. 36, *c. m.* 30. 6, *c. m.* 36. 3
 Bosporos 3. 174, 8. 129, 177, 15. 225, 20. 28, 340, 21. 87, 28. 81

INDEX NOMINVM

- Brennus 15. 126, 26. 432
 Briareus III 188
 Briareus 21. 304
 Britannia 3. 131, 8. 73, 17. 51, 18. 393, 22. 247, 26. 568
 Britannus *adi.* 8. 28, 24. 301, 26. 202, *c. m.* 30. 40; *subst.* 5. 149, 15. 19, 24. 149, 26. 416
 Britomartis 24. 251, 303
 Bromius *adi.* 24. 365; *subst.* 7. 132, 8. 132, *app.* 6. 1
 Brontes 7. 193
 Bructerus 8. 451
 Brutus 8. 401, 17. 163, 18. 440, 460, 20. 141, 22. 322, 323, 325, 383, 24. 192, 28. 642
 Busiris 3. 254, 18. 161, II *praej.* 43
 Byzantinus 20. 136
 Byzantius *adi.* 19. 57, 20. 415
 Byzas 20. 83

 Cacus II *praej.* 43
 Cadmeius 10. 155
 Cadmus 18. 293, 21. 318, III 387
 Caesar *C. Iulius* 8. 311, 15. 49, 28. 400; *Augustus c. m.* 40. 23; *pro Imperatore* 8. 169
 Caesareus 8. 313, 12. 29, 18. 458
 Calchedon 8. 177, 20. 27, 451
 Calchedonius 5. 55
 Caledonius 8. 26, 22. 247, *c. m.* 30. 45
 Callaecia *c. m.* 30. 71
 Calliope 17. 288, *c. m.* 30. 1, *app.* 5. 11
 Calliopea *c. m.* 31. 20
 Calydon *c. m.* 30. 172
 Calypso *c. m.* 30. 24
 Camena *c. m.* 30. 15, *app.* 14. 13
 Camerina II 59
 Camillus 1. 149, 8. 408, 15. 274, 18. 439, 20. 54, 598, 22. 390, 26. 430
 Campanus 15. 110
 Cancer 22. 460, *c. m.* 28. 9
 Canis *c. m.* 28. 33
 Cannae 24. 145, 26. 387
 Cannensis 15. 79
 Cantaber Oceanus *c. m.* 30. 74
 Capaneius *c. m.* 30. 151
 Capitolia 8. 318, 24. 32
 Cappadox 5. 31, 18. 246, 20. 114, *c. m.* 30. 192, *c. m.* 47. 4
 Caprae 8. 314, 20. 61
 Caralis 15. 521
 Carmani* 18. 354
 Carpathius 10. 137
 Carus *c. m.* 25. 74
 Caspius 5. 28, 7. 71, 8. 607, III 105
 Castalius 4. 7, 28. 27, *c. m.* 3. 1, *app.* 2. 4
 Castor *Pollucis frater* 1. 244, 3. 108, 8. 556, 11. 6, *app.* 4. 6; *quidam ignotus c. m.* 10. 2
 Catina *c. m.* 17 *inscr.*
 Cato 8. 411, 17. 165, 18. 459, 22. 382
 Caucaseus 8. 108, 18. 247, 20. 152, 26. 59, *c. m.* 27. 32, *c. m.* 31. 7
 Caucasus 3. 152, 7. 20, 11. 31, 20. 574
 Cecropius 5. 191, 17. 67, I 11
 Celaenae 20. 258
 Celaenaeus 18. 278
 Celaeno 20. 378
 Celerina *c. m.* 25 *inscr.*, 23
 Celerinus *c. m.* 25. 72
 Centaurus 9. 13
 Cepheus 26. 245
 Cephisos 2. 10, II 136
 Ceraunia 5. 221, 21. 174
 Cerberus 5. 457
 Ceres 3. 327, 18. 325, 20. 270, 22. 394, 26. 350, 466, I 107, 122, 138, 209, 221, 237, II 36, 372, III 48, 55, 67, 105, 173, 179, 260, 329, 357, *c. m.* 31. 41, *app.* 11. 2
 Chaldaeus 3. 148, 8. 147, 21. 61, 28. 348, *app.* 21. 3
 Chaones 26. 135
 Chaonius 7. 118, III 47
 Chaos 5. 525, 15. 383, 22. 9, I 21, II 13, 196
 Charybdis *c. m.* 30. 20, *app.* 1. 2
 Chatti 26. 420
 Chaucus 18. 379, 21. 225
 Chelae 17. 120
 Cheruscus 8. 452, 26. 420
 Chimaera 3. 296
 Chimaeraeus *app.* 2. 76
 Chiron 9. 5
 Chloris *app.* 15. 2
 Christus *c. m.* 32. 1, *app.* 20 *inscr.*, *app.* 21 *inscr.*, 5, 11, 13, 15
 Chrysippus 17. 89
 Chrysogonus 18. 440
 Chunus 20. 338, 21. 110; *cf.* Hunus
 Cicero *c. m.* 40. 4
 Cilix 5. 33, 18. 220, 20. 468

INDEX NOMINVM

- Cimber 8. 452, 26. 293, 645
 Cimbricus 26. 335, 641
 Cimmerius 18. 249, 21. 129
 Cinna 3. 255
 Cinyphius 15. 9, 18. 405
 Cinyps 21. 251
 Circaeus 22. 134, 26. 441
 Circe 3. 153, *c. m.* 30. 21
 Cirrhaeus 2. 2, II *praej.* 23, *c. m.* 53. 35, *app.* 2. 16
 Clarius I 136
 Claudia *uirgo c. m.* 30. 18, 28; *gens* 18. 456
 Cleantheus 17. 88
 Clementia 17. 166, 22. 6, 9
 Cleonaeus 3. 285
 Clio 17. 291
 Clitumnus 28. 506, *c. m.* 4. 3
 Cloelia 18. 447, *c. m.* 30. 17
 Cnosos *c. m.* 4. 8
 Cocles 8. 406, 18. 445, 28. 487
 Cocytius 5. 471
 Coeytos 5. 467, I 87, 281, II 353
 Coeus III 347
 Colchus 21. 155, 26. 3
 Collinus 15. 86
 Concordia 3. 52, 10. 203
 Constantia 22. 108
 Constantinus 20. 83, 28. 585
 Corinthus 5. 190, 8. 462, 26. 612
 Cornelia *Gracchorum mater c. m.* 30. 42
 Corona 10. 272, 24. 208
 Corsica 15. 506
 Coruinus 18. 460
 Corus 1. 132, 5. 222, 12. 42, 15. 495, 20. 5, *c. m.* 28. 3
 Corybanticus? *app.* 6. 3
 Corybas 8. 150, 20. 285, I 210
 Crassus 18. 503
 Cres puer *de Minotauro c. m.* 4. 11
 Cressus 24. 300
 Creta 3. 289, 8. 134, 18. 218, 26. 442, *app.* 2. 119, 128
 Cretaeus 24. 251, *c. m.* 4. 7
 Criniseus II 57
 Croesus 3. 198, 18. 213
 Cumanus 8. 147, 18. 11
 Cupidineus 10. 71
 Cupido *c. m.* 8. 5, *c. m.* 15. 1
 Curae 3. 38
 Curetes 20. 281, II 270
 Curetius *c. m.* 43 *inscr.*, 4, *c. m.* 44. 1
 Curius *Dentatus* 3. 203, 8. 413, 15. 111, 18. 457, 22. 379, 26. 124, 132
 Cyane II 61, III 190, 246
 Cybele 15. 120, 130, 17. 301, 18. 277, 325, 20. 280, I 181, 212, III 113, 134, 271, *c. m.* 30. 18, *c. m.* 42. 3, *c. m.* 53. 18
 Cybeleus 8. 149, 28. 259
 Cyclopius 20. 377, I 97
 Cyclops 7. 192, 22. 27, I 238, II 175, 250, III 117, 355, *c. m.* 30. 24
 Cyenus 28. 173
 Cydon 8. 530, *c. m.* 9. 46
 Cyllarus 8. 557
 Cyllenius *Mercurius* 22. 440, I 77, *app.* 11. 5
 Cymothoe 10. 138, 143, 166, *c. m.* 30. 127
 Cynthia *Diana* 8. 427, 11. 17, 15. 228, *c. m.* 27. 38, *c. m.* 51. 10, *app.* 22. 7
 Cynthos 8. 137, 24. 259, II 245, *c. m.* 53. 120
 Cypros 10. 49, 254, 19. 52, 72, 76, 20. 21
 Cyrneus 24. 314
 Cyrenos 17. 203, 26. 218
 Cyrus 3. 198, 18. 213
 Cythere *app.* 7. 4, *app.* 14 *inscr.*, 3
 Cytherea 10. 122, 251, 15. 128, 19. 62, 22. 439, I 216, II 119, III 208, 274, *c. m.* 25. 31. 124, *c. m.* 29. 31
 Cythereus *c. m.* 30. 119
 Dacicus 28. 335
 Dacus 3. 310, 7. 28, 8. 318
 Dalmatia 5. 38, 7. 120, 24. 302
 Damastor *c. m.* 53. 101
 Danae 18. 82
 Danaus 18. 333
 Danubius 5. 27, 8. 52, 623, 17. 235, 20. 583, 21. 126, 26. 331, 523, 28. 228, *c. m.* 25. 70
 Dardanius *c. m.* 26. 68
 Dareus *c. m.* 22. 17
 Decius 1. 147, 8. 404, 18. 451, 26. 130
 Deianira *c. m.* 30. 173
 Delia *Diana* 24. 261, II 206, III 285
 Delius *Apollo* 4. 6, II 136; *adi.* 24. 59
 Delos 1. 185, 8. 133, 135, 11. 8, 24. 256, I 136, II 34, *c. m.* 53. 115, 125, *app.* 2. 62
 Delphi 4. 5, 8. 144, 18. 328, 28. 26, 36

INDEX NOMINVM

- Delphicus II 246, *c. m.* 53. 34
 Democritus 17. 90
 Dentatus 18. 437; *cf.* Curius
 Diana 8. 160, 10. 270, 24. 258, III 216,
 306, *c. m.* 53. 40
 Dictaeus 8. 135, 24. 208, 276, II *prae*f.
 33, *app.* 2. 121, 133
 [Dictynna] Lycaste 24. 276
 Dindyma 20. 173, 262, II 269
 Diomedes 3. 254
 Diomedeus 28. 479, II *prae*f. 12
 Dionaëus II 5, *c. m.* 25. 102
 Dione III 433
 Dirae II 218
 Dircaeus 8. 533, 21. 320, *app.* 13. 3
 Dis 3. 69, 5. 522, I 26, 227, 266, 286, II
 13, 160, 365
 Discordia 3. 30
 Dodonaëus 26. 136
 Dodone 7. 117
 Dodonius I 31
 Dolon 28. 471
 Doris 17. 45
 Doto 10. 169
 Drusus 8. 455, 21. 193
 Dryas 11. 22, 28. 200, III 78, 271, 381,
 c. m. 25. 17
 Dryopes 26. 185
 Duria *c. m.* 30. 72

 Echion *c. m.* 53. 104
 Edonus 21. 123
 Egestas 3. 36
 Electra *Proserpinae nutrix* III 171
 Eleus 17. 290
 Eleusin I 11
 Elissa *c. m.* 30. 148
 Elusa 3. 137
 Elysium 10. 301, 18. 454, 22. 378, 26.
 590, II 284, 323
 Emathius 5. 44, 26. 388, 497
 Enceladus 7. 161, 27. 17, I 155, II 158,
 III 123, 187, 350, *c. m.* 17. 32, *c. m.*
 31. 28, *c. m.* 53. 33
 Enipeus 7. 116, 26. 183, *c. m.* 53. 71
 Ennius 23. 12
 Enyo 18. 238
 Eous 3. 172, 5. 105, 161, 217, 7. 8, 8.
 215, 374, 15. 226, 430, 16. 14, 17. 151,
 18. 105, 154, 239, 371, 400, 19. 36,
 20. 1. 113, 350, 21. 8, 270, 296, 22.
 292, 306, 24. 35, 26. 517, 28. 90, *c. m.*
 25. 68, *c. m.* 29. 14, *c. m.* 30. 114,
 app. 4. 3
 Ephialtes 26. 75
 Ephyre 8. 471
 Ephyreias 26. 629
 Ephyreius 18. 90
 Epidaurius 24. 171
 Epimetheus 20. 497
 Epirus 20. 215, 26. 136
 Erato 17. 283
 Erebus 3. 29, 5. 523, 28. 184, I 32, 281,
 II 259, 330, *c. m.* 53. 6*
 Erectheus 18. 292
 Eridanus 1. 259, 7. 123, 8. 17, 22. 274,
 26. 196, 28. 148, 175, *c. m.* 25. 109
 Erinys 26. 173, I 226
 Erymantheus 8. 468, II *prae*f. 36
 Erymanthus 26. 192
 Erythraeus 8. 606, 28. 563
 Etruria 15. 505, 18. 12, 443
 Etruscus *semper adi.* 8. 145, 15. 110,
 417, 21. 241, 26. 504, 28. 489, III 445,
 app. 13. 9
 Euandrius 28. 11
 Eucherus 10. 338, 21. 120, 22. 352, 358,
 24. 177, 28. 552
 Euhius 24. 62
 Eumenides 20. 484, II 216, 344
 Euphrates 7. 70, 8. 388, 21. 54, 28. 415
 Euripus 3. 91
 Europa 5. 36, 15. 4, 21. 88, 24. 281,
 28. 104
 Eurotas 1. 237, 8. 211, 21. 181
 Eurys 1. 100, 8. 649, [18. 504], 22. 417,
 26. 58, *c. m.* 27. 2, *c. m.* 31. 15, 59
 Eurystheus 26. 378, *app.* 2. 84
 Eutropius 18. 23, 33, 70, 98, 167, 219,
 228, 285, 360, 373, 414, 440, 448, 459,
 472, 20. 21. 99, 178, 304, 346, 365,
 386, 481
 Excubiae 10. 80

 Fabius *Cunctator* 8. 407, 15. 89, 18. 437,
 21. 382, 26. 139
 Fabricius 3. 201, 8. 414, 15. 272, 17. 165,
 18. 453, 22. 380, 24. 32, 26. 131
 Fama 17. 270, 22. 408, 26. 201
 Fames 3. 31, 28. 322
 Fanum Fortunae 28. 500
 Faunus 9. 13, 28. 200, III 17, 381,
 c. m. 25. 20
 Fauonius 1. 272

INDEX NOMINVM

- Felix *cohortis cognomen* 15. 421
Fides 3. 53, 17. 171, 22. 30, 28. 585
Firmus *Guldonis frater* 15. 333, 343, 347
Flaccilla *Theodosii Magni uxor* 10. 43, c. m. 30. 69, 137
Flaminia *uia* 22. 397, c. m. 40. 8
Flora *app.* 15. 1 (*bis*)
Florens *app.* 12. 11
Florentinus II *praej.* 50
Florentius *app.* 5. 8
Florus *app.* 5. 8
Formido 3. 343, 22. 376
Fortuna 1. 11, 39, 3. 143, 5. 194, 421, 7. 13, 8. 214, 10. 328, 15. 504, 17. 2, 18. 24, 121, 19. 5, 20. 551, 21. 363, 26. 513, 28. 1, 88, 341, 500, 578, c. m. 25. 80, *app.* 2. 86
Francia 21. 237
Francus 8. 447, 18. 394, 21. 189, 227, 22. 243
Frigidus *amnis* 7. 99
Furia *spl.* 3. 172; *pl.* 1. 138, 3. 60, 359, 17. 170, 20. 39, 22. 84, 28. 105, I 39, II 219, III 79, c. m. 22. 14, c. m. 23. 5
Gabinus 7. 3, 8. 6, 22. 307, 24. 83, 28. 594
Gades 8. 43, 15. 159, 18. 353, 26. 202
Gaetulia 17. 307
Gaetulus *subst.* 3. 226; *adi.* 7. 81, 8. 438, 15. 57, 357, 21. 258, 26. 60, I 150, c. m. 30. 41
Gaius *ignotus app.* 12. 4
Galaesus 1. 260
Galata 18. 59, 203, 20. 240, 467
Galatea 10. 166, III 333, c. m. 30. 126
Gallia 3. 123, 5. 147, 8. 392, 582, 16. 8, 21. 20, 317, 22. 241, 24. 53, c. m. 30. 61
Gallicus 5. 105, 17. 308, 21. 227, 22. 394, 24. 91, 303, 26. 296, 28. 399, c. m. 18. *inscr.*, 20
Gallus *adi.* 8. 459; *subst.* 1. 149, 5. 110, 155, 174, 8. 408, 10. 119, 182, 15. 431, 20. 248, 539, 21. 350, 22. 186, 24. 143, 26. 200, 28. 232
Gallus *fluuius* 20. 263
Gallus *Cybeles sacerdos* II 269
Ganges 1. 163, 3. 293, 7. 203, 8. 610, 17. 236, 21. 266
Garamans 21. 255, 355, c. m. 28. 20
Garganus 8. 106, 24. 308
Gargara 28. 389, I 208
Garunna 5. 113
Gelas II 58
Gelonus 1. 119, 3. 313, 7. 27, 8. 486, 10. 221, 11. 3, 15. 245, 20. 103, 21. 110, c. m. 53. 76
Gennadius c. m. 19. *inscr.*
Germania 7. 18, 15. 372, 21. 192, 22. 286, 24. 25, 26. 423
Germanicus *adi.* 8. 455; *subst.?* 18. 395
Germanus 8. 74, 17. 50, 18. 379, 21. 209, 22. 243, 24. 304
Geryones 3. 294, c. m. 4. 2
Geta 3. 308, 319, 5. 83, 235, 15. 37, 245, 18. 242, 21. 111, 25. 6, 26. 33, 99, 195, 215, 279, 470, 481, 645, 28. 123, 179, 236, 274, 304, 532, II 65, c. m. 25. 89, c. m. 30. 235, c. m. 53. 77
Geticus 1. 120, 3. 316, 4. 12, 5. 36, 7. 147, 8. 53, 20. 176, 274, 21. 186, 26. 30, 247, 380, 528, 28. 201, 384, 490, 647, I 71, c. m. 40. 15, c. m. 50. 9
Giganteus 28. 185, I 154, c. m. 53. 71
Gigantomachia c. m. 53. *inscr.*
Gigans 8. 534, 28. 45, II 159, III 196, 339
Gildo 15. 10, 66. 86, 90, 93, 113, 144, 145, 153, 238, 279, 335, 343. 383. 410, 427, 489, 18. 399, 505, 19. 70, 21. 4, 249, 269, 22. 258, 28. 105
Gir 21. 252
Girraeus c. m. 28. 21
Glaucus *deus* 10. 158, III 12
Gorgo 3. 280, 24. 168, 26. 342, II 26, 205, c. m. 53. 92
Gorgoneus 8. 37, II 225, c. m. 53. 112
Gortynius 8. 527, 28. 634, II 33, c. m. 9. 36
[Gothicus] 26. *inscr.*
Gradius 1. 120, 3. 350, 7. 167, 8. 14, 10. 190, 19. 61, 20. 103, 22. 368, 26. 599
Graecia 5. 187, 8. 473, 15. 484, 20. 246, 21. 184
Graius *subst.* 17. 84, 20. 497, c. m. 19. 3, c. m. 30. 15; *adi.* 1. 198, 8. 398, 460, 10. 233, 15. 268, 20. 136, 250, 26. 515, 28. 474, c. m. 41. 14
Gratia 10. 202, c. m. 25. 9, c. m. 30. 88
Gruthungus 8. 623, 635, 20. 153, 196, 399, 576

INDEX NOMINVM

- Hadriacus 5. 39
 Hadrianus *c. m.* 21 *inscr.*, *c. m.* 22 *inscr.*
 Haedi 15. 497, *c. m.* 23. 3
 Haemonius *adi.* 5. 278, *c. m.* 53. 66; *subst.* 26. 165
 Haemus 1. 120, 3. 334, 340, 5. 290, 336, 8. 107, 10. 309, 18. 196, 20. 106, 162, 565, 21. 131, 26. 166, 177, 574, II *prae f.* 21
 Haliacmon 26. 179
 Halys 5. 32, 7. 70, 18. 434, 20. 251, *c. m.* 48. 6
 Hammon 8. 143, 18. 180, 21. 255
 Hannibal 15. 83, 18. 463, 23. 22 (*bis*), 26. 149, 154, 386
 Harpyiae 26. 22, 28
 Hebrus 1. 123, 3. 332, 7. 147, 18. 504, 20. 165, 414, 21. 22. 26. [177], 524, 28. 108, II *prae f.* 18, *c. m.* 53. 69*
 Hecaege 24. 253, 308
 Hecate 3. 155, I 15
 Hector 21. 98
 Hectoreus *c. m.* 22. 13
 Helena *c. m.* 30. 148
 Heliades 28. 164
 Helice 17. 299
 Helicon 4. 1, 17. 272, 279*, II 134, *c. m.* 23. 13, *c. m.* 31. 19
 Heliconius *c. m.* 30. 10, *c. m.* 45. 1
 Hellespontiacus 18. 256
 [Henna II 72, 289, III 85]
 [Hennaues I 122, III 220]
 Hercules 3. 79, 8. 132, 11. 38, 18. 332, 21. 143, II *prae f.* 30, *app.* 2 *inscr.*
 Herculeus 3. 284, 5. 292, 7. 115, 208, 15. 418, 17. 302, 26. 377, 438, II *prae f.* 47, *c. m.* 9. 5, *c. m.* 26. 25, *c. m.* 30. 171, *c. m.* 42. 4
 Hercynia silua 8. 451, 21. 228, 26. 330
 Hermus 1. 53, 3. 103, 18. 214, 20. 172, 24. 228, 232, II 68
 Hesperia 1. 168, 5. 2, 15. 326, 20. 537, 26. 317, 28. 91, 341
 Hesperides 8. 38, 21. 252, 24. 335, *c. m.* 30. 177
 Hesperius 5. 265, 7. 66, 8. 129, 19. 36, 20. 124, 26. 340, 501, *app.* 4. 4
 Hesperus 9. 16, 14. 2, II 361
 Hiberia 21. 19, *c. m.* 30. 63
 Hiberus *flumen* 10. 40, 17. 53
 Hiberus *adi.* 1. 48, 8. 20, 587, 18. 407, 22. 236, 24. 309, III 319, *c. m.* 30. 114, *c. m.* 47. 3; *subst.* 3. 293, 8. 393, 12. 21, 21. 155, 24. 147, *c. m.* 20. 21
 Hippocrenaeus *app.* 2. 5
 Hippolyte *Amazonum regina* 11. 35, 18. 333, II 64
 Hippomenes *c. m.* 30. 169
 Hispania 7. 177, 8. 127, 22. 230, 24. 53, *c. m.* 30. 50
 Hispanus *subst.* 5. 155; *adi.* 15. 81, 17. 50, 20. 353, 23. 8, 24. 142
 Hister 1. 135, 3. 184, 308, 7. 25, 150, 8. 636, 10. 277, 15. 312, 20. 165, 203, 21. 215, 22. 199, 367, 24. 13, 26. 81, 170, 337, 489, 569, 603, 28. 220, 413, 648, *c. m.* 25. 127, *c. m.* 50. 7
 [Hiuerne* 8. 33, 22. 251]
 Homerus *c. m.* 23. 13, 15, *c. m.* 30. 141
 Honoriades *nom. sgl.* 10. 341
 Honoriades sorores *c. m.* 30. 131
 Honorius 3. 372, 7. 180, 8. 448, 10. 118, 258, 14. 37, 15. 205, 327, 382, 499, 22. 62, 28. 648, *c. m.* 30. 96, *c. m.* 46, *c. m.* 47 *inscr.*
 Honos 17. 8
 Horae 1. 278, *c. m.* 30. 87*
 Hosius 20. 346, 446, 559
 Hunus 3. 321, 5. 270; *cf.* Chunos
 Hyacinthus II 131
 Hyas 15. 498, 28. 173
 Hybla II 79
 Hyblaeus 14. 8, 28. 260, II 125
 Hydaspes 1. 80, 5. 243, 8. 601, 17. 29, II 82, III 325, *c. m.* 40. 13
 Hydaspeus 7. 4
 Hydra *app.* 2. 40
 Hymen 10. 312, *c. m.* 31. 2
 Hymenaeus *deus* 10. 202, *c. m.* 25. 30, 99, *c. m.* 30. 120
 Hypanis *fluvius* 28. 337
 Hyperboreus 5. 240, 7. 56, 24. 256, 28. 26, *c. m.* 31. 8
 Hyperionius II 44
 Hyrcanus *adi.* 3. 227, 7. 35, III 263
 Iacchus I 16
 Iacobus *magister equitum c. m.* 50 *inscr.*, 2, 14
 Ianiculus 18. 443
 Ianus 18. 319, 22. 287, 28. 638
 Iapetionides 20. 491
 Icarus 20. 265

INDEX NOMINVM

- Ida, Ide *Phrygia* 10. 18, 15. 118, 20. 279, 21. 264, I 201, 207, II 267, III 140, 371, *app.* 2. 130; *Cretensis* 24. 251, *c. m.* 4. 8
 Idaeus 8. 197, III 49
 Idalius 10. 101, 14. 1, II 16, *c. m.* 25. 8
 Ilia 1. 225
 Illyricum 20. 216, 21. 172, 26. 535
 Illyricus *semper adi.* 1. 60, 5. 161, 201, 7. 119, 15. 453, 17. 202, 20. 111, 22. 207, 28. 92, *c. m.* 30. 62
 Impetus 1. 78
 Inachides 15. 407
 Inachus 1. 196, 3. 278, II *prae f.* 9
 Inarime 27. 18, III 184
 India 15. 456, 18. 225, 357, *c. m.* 22. 19, *c. m.* 30. 52
 Indigetes 15. 131
 Indus *flumen* 20. 102
 Indus *adi.* 8. 585, 24. 349, *c. m.* 27. 98; *subst.* 1. 170, 3. 374, 5. 242, 7. 211, 8. 257, 609, 10. 217, 15. 20, 20. 331, 21. 158, 266, 24. 62, 26. 58, 28. 415, *c. m.* 20. 17, *c. m.* 27. 2, *c. m.* 29. 15
 Insani montes 15. 513
 Inuicti *cohortis Romanae cognomen* 15. 423
 Iocasta 18. 290
 Iones 20. 239
 Ionium *mare* 8. 461, 21. 174, 26. 222, I *prae f.* 12, *c. m.* 28. 39
 Ionius 7. 197, 10. 49, 17. 205, 28. 209, I 149, II 1, *c. m.* 23. 4
 Iouius 15. 418
 Irae 10. 79
 Iris *c. m.* 37. 5, *c. m.* 53. 42
 Isauri 18. 217
 Isis *app.* 11 *inscr.*, 1
 Isthmiacus 3. 252, 8. 464
 Isthmos 26. 190
 Italia 1. 59, 5. 103, 154, 307, 7. 121, 8. 360, 10. 120, 15. 88, 17. 201, 18. 430, 20. 527, 22. 304, 26. 79, 111, 156, 403, 477, 547, 561, 28. 142, 289, 319, I 143, III 445, *c. m.* 19. 1, *c. m.* 25. 24
 Italus *subst.* 15. 509; *adi.* 1. 254, 5. 221, 15. 224, 23. 1, 26. 125, 147, 589, 646, 28. 24, 181, *c. m.* 21. 3, *app.* 5. 22
 Ithacus 28. 471, [*app.* 5. 22*]
 Iuba 8. 39, 15. 332
 Iudaea 18. 220
 Iudaicus 18. 357
 Iuerne 8. 33, 22. 251
 Iugurtha 15. 92, 21. 371, 26. 128
 Iugurthinus 28. 381
 Iuleus 28. 116
 Iuno 1. 196, 15. 130, 18. 325, 20. 330, I 3, 106, 136, II 367, III 327, 418, *c. m.* 31. 26, 33, *app.* 2. 22, *app.* 8. 1(?)
 Iunonalia *app.* 8 *inscr.*
 Iunonius 28. 575, II 97
 Iuppiter 1. 37, 3. 50, 6. 14, 7. 167, 8. 197, 9. 5, 10. 176, 15. 29, 140, 201, 217, 16. 11, 17. 282, 18. 5, 22. 7, 24. 41, 168, 210, 227, 26. 18, 63, 101, 379, 27. 14, 19, 28. 149, 328, 375, 504, I 67, 93, 215, II 108, 228, III 1, 36, 174, 327, 359, *c. m.* 4. 4, *c. m.* 23. 2, *c. m.* 30. 123, *c. m.* 43. 3, *c. m.* 51. 1, *c. m.* 53. 30, 52, *app.* 2. 42, 51, 121
 Iustitia 3. 56, 356, 17. 117, 190, 22. 103
 Iuuentas 10. 84
 Ixion II 335, [337]
 Kalendae *app.* 7. 13
 Karthago 15. 77, 87, 190, 518, 18. 334, 21. 343, 383, 23. 15
 Karthago noua 23. 15
 Lacaena *femina* 20. 201, 26. 630; *canis* 24. 300
 Lacedaemon 5. 189, 8. 508, 17. 156
 Lachesis 15. 203, 20. 288, 22. 335, 26. 55, I 54, II 354, III 411, *c. m.* 26. 93
 Lacones *Castor et Pollux* 8. 206, 15. 222, *c. m.* 17. 37, *c. m.* 30. 108
 Lacrimae 10. 80
 Ladon *fluvius* 21. 185, 24. 260
 Laertius *c. m.* 30. 32
 Laeuinus *M. Valerius* 26. 395
 Lais 18. 90
 Laodamia *c. m.* 30. 150
 Lares 21. 118, I 140
 Larius *lacus* 26. 320, *c. m.* 25. 106
 Latinus *adi.* *app.* 5. 18, *app.* 15. 1
 Latium 1. 137, 5. 84, 8. 578, 15. 335, 17. 94, 18. 432, 20. 130, 599, 21. 18 (*bis*), 295, 24. 92, 212, 264, 26. 30, 198, 297, 364, 374, 583, 28. 89, 94, 130, 351
 Latius 1. 198, 3. 292, 7. 6, 8. 15, 400, 487, 10. 232, 15. 44, 454, 17. 267, 18. 151, 465, 20. 237, 21. 353, 22. 366, 24. 34, 26. 141, 28. 22, 396, 507, II 177, *c. m.* 30. 15, 63, *c. m.* 41. 14

INDEX NOMINVM

- Latoides *app.* 2. 61
 Latona 1. 184, 10. 236, 18. 325, I 137, III 306, *c. m.* 53. 123, 127
 Latonia 5. 420, 17. 293, 24. 238, 346, 26. 441, II 233
 Latonius *adi.* 8. 133, I 106, *c. m.* 30. 122
 Laurentes Nymphae *app.* 5. 20
 Laurentius *app.* 5 *inscr.*, 20
 Lazarus *app.* 21. 11
 Lechaenum 26. 190
 Leda 11. 6
 Ledaeus 1. 240, 8. 207, 15. 222, *c. m.* 30. 108
 Lemnius *Vulcanus* 10. 87; *adi.* 28. 572, III 275, *c. m.* 46. 3
 Lemnus *gigans c. m.* 53. 85
 Lенаeus *app.* 6. 1
 Leo *Eutropii satellites* 20. 377, 379, 432, 440, 453, 559
 Leo *sidus* 1. 25, 3. 365, 22. 460, 24. 409
 Leones *cohors Romana* 15. 423
 Leontodame 24. 249, 304
 Lernaеus 3. 290
 Lethaeus 5. 492, 15. 213, II 305, *c. m.* 53. 46
 Lethe I 282, II 218
 Leucates 21. 175, 26. 186
 Leucothea* [-oe] 10. 156
 Liber 8. 607, 11. 9, *app.* 6. 2
 Liberalia *app.* 6 *inscr.*
 Libra 3. 366
 Libya 3. 288, 5. 41, 154, 241, 7. 53, 206, 8. 27, 436, 15. 4, 52, 63, 113, 146, 282, 334, 462, 503, 520, 17. 24, [201], 18. 32, 408, 20. 310, 21. 7, 272, 334, 378, 22. 385, 23. 17, 24. 13. 82, 100, 280, 333, 25. 5, 28. 104, 110, 373, 429, III 445, *c. m.* 28. 15
 Libycus 1. 131, 10. 132, 15. 356, [20. 255], 21. 280, 23. 10, 24. 24, 356, 28. 620, II *prae f.* 45, *c. m.* 30. 43, *c. m.* 31. 56
 Licentia 10. 78
 Ligus, Ligures 8. 567, 10. 180, 12. 6, 15. 505, 17. 124, 26. 554, 28. 193, 288, 363, 443
 Lilybaeus I 150
 Lingonicus 24. 94
 Lipare 7. 196, II 174
 Liris 1. 260
 Liuvia *Augusti uxor* 10. 13
 Liuor 3. 32
 Lucifer 5. 336, 7. 131, 8. 563, 22. 472, II 121
 Lucina 1. 145, 18. 74, 22. 342, I 123, III 307, *c. m.* 30. 47
 Lucretia 18. 446, *c. m.* 30. 153
 Luctus 3. 33, 28. 323
 Luna 1. 22, 7. 164, 10. 114, 15. 223, 495, 22. 438, 24. 288, II 45, III 403, *c. m.* 27. 61, *c. m.* 44. 6
 Lutatius *Catulus* 18. 455
 Luxuries [15. 183], 22. 132
 Luxus 3. 35
 Lyaeus 10. 216, 15. 445, 20. 294, 435, 24. 362, 26. 349, 28. 562, II 353, *app.* 13. 4
 Lycaeus *adi.* 28. 199; *subst.* 8. 467, 21. 181, 24. 249, II 18, *c. m.* 25. 48
 Lycaonius 17. 299, 26. 246
 Lycaste 24. 252, 276, 292
 Lycia 18. 204
 Lycius* *ad flumen Lycum pertinens* 20. 255
 Lycurgus 8. 509, 17. 153
 Lydia 3. 197, 8. 603, 10. 215, 11. 9, 18. 203, 20. 295, 24. 62
 Lydus 1. 53, I 275
 Lydus 20. 241, 578
 Macedo 24. 165, 26. 180
 Macetae 5. 279, 17. 28, 20. 147
 Maeander 20. 266, 268, 292
 Maeandrius 28. 635
 Maenades 5. 419, 8. 609, 20. 523
 Maenala 1. 187, 8. 470, 17. 291, 21. 182, 24. 250, 26. 575, I 230, II 244
 Maenalius 8. 161, *c. m.* 25. 36, *app.* 2. 103
 Maeon 20. 245
 Maeones 20. 246
 Maeonius 3. 166, 8. 602, 10. 234, 20. 464, I 19, II 68, *c. m.* 30. 20
 [Maeotia 1. 36]
 Maeotica 1. 36
 Maeotis *adi.* 15. 243; *subst.* 3. 312, 26. 57
 Maeotius 8. 180, 20. 334, 28. 338
 Magnus *Pompeius* 18. 502
 Maia I 76
 Mallius *Theodorus* 17 *inscr.*, 135, 275, *c. m.* 21. 1, 4; *adi.* 17. 340
 Manes 1. 112, 3. 154, 5. 165, 8. 97, 26.

INDEX NOMINVM

- 528, 28. 116, I 41, 267, II 14, 328,
III 389, *c. m.* 53. 44, *app.* 20. 22
[Manlius] *uide sub* Mallius
Mantua *c. m.* 30. 147
Marcellus *M. Claudius* 15. 89. 18. 456,
26. 140
Marcomeres 21. 241
Marcus *Aurelius Imperator* 28. 340, 350
Marcus *ignotus app.* 22. 1
Maria *mater Christi c. m.* 32. 7, *app.* 21. 1
Maria *mater Serenae c. m.* 30. 69; *filia*
Stilichonis et Serenae 10. 11, 37, 119,
173. 251, 275, 340, 14. 37, 15. 328,
22. 239, 342
Maria *ignota app.* 5. 10
Marica 1. 259
Marius 8. 641, 15. 92, 24. 35, 26. 126,
646
Marmaricus 18. 180
Maro *Vergilius c. m.* 23. 12, *c. m.* 40. 23;
cf. Vergilius
Mars 5. 56, 188, 351, 501, 7. 73, 8. 18,
90, 321, 456, 488, 526, 13. 4, 15. 85,
252, 273, 415, 17. 163, 18. 277, 19. 20,
20. 567, 21. 16, 190, 336, 22. 15, 276,
437, 24. 35, 211, 26. 26, 69, 258, 280,
339, 468, 507, 623, 28. 10, 91, 210,
283, 307, 624, I 134, 135, *c. m.* 1. 4.
c. m. 29. 25, *c. m.* 30. 199, *c. m.* 42. 3.
c. m. 44. 3, *c. m.* 53. 38, *app.* 2. 82,
app. 7 *inscr.*, 1; *cf.* Mauors
Marsya *fluuius* 20. 266 (*bis*)
Martius 8. 539, 18. 438, 505, 22. 349,
23. 20, II 147
Mauors 1. 96, 99, 3. 334, 4. 17, 15. 129,
18. 238, 21. 270, 26. 491, *c. m.* 29. 22,
c. m. 53. 75; *cf.* Mars
Mauortius 7. 135, 10. 187, 24. 191, 26.
35, *c. m.* 25. 70, *c. m.* 29. 33, *c. m.*
46. 12, *c. m.* 53. 87
Mascezel 15. 390
Massagetes 3. 312, 8. 542
Massylus 8. 25, 15. 284, 18. 389, 22. 394,
26. 148, 28. 377, II *praef.* 28
Maurus *adi.* 15. 452, 24. 344; *subst.*
7. 54, 8. 28, 10. 219, 15. 95, 189, 288,
330, 351, 433, 18. 400, 505, 21. 19,
249, 357, 22. 261, 24. 19; *absol. de*
Gildone 15. 70, 236, 283, 338, 380,
19. 71, 21. 383, 22. 286, 28. 122
Maurusius 8. 39, 15. 344, 24. 278,
28. 104
Maximus *ignotus c. m.* 14 *inscr.*, 1
Mazax 21. 356
Medea 3. 153
Medus 1. 161, 3. 335, 374, 7. 71, 8. 258,
10. 224, 17. 152, 18. 311, 20. 102, 478,
21. 67, 157, 24. 163, 264, 26. 187,
28. 415
Medusa 3. 281
Megaera 3. 74, 354, III 387
Melampus 18. 315
Memnon 20. 530, 21. 265, 268
Memphis 8. 570, 15. 56, 17. 127
Meroe 1. 135, 7. 21, 10. 223, 15. 454,
18. 178, 21. 261, *c. m.* 25. 73, *c. m.*
28. 19, *c. m.* 40. 15
Metaurus 28. 501
Metellus 1. 147, 15. 91, 18. 218
Mettius *Fufetius* 8. 402
Metus 1. 78, 10. 82, 22. 373
Mida 20. 261, 24. 230, 232
Mimans *gigans* III 347, *c. m.* 53. 85
Mincius 12. 13, 28. 197, *c. m.* 25. 108,
app. 13. 8
Minerua 1. 84, 8. 162, 18. 273, 328, 20.
256, 591, 22. 228, 340, 24. 226, 26. 16,
III 218, *c. m.* 22. 41, *c. m.* 53. 41
Minois II 332
Minos 3. 114, 5. 477
Minous puer 26. 443
Mithras 21. 63
Mnemosyne 10. 237
Moesia 8. 53
Moesi 5. 46, 26. 165
Molossus, -i *gens* 26. 135; *canes* 5. 420,
22. 215, 24. 293
Morbus 3. 32, 28. 323
Mucius *Scaeuola* 8. 406, 18. 445
Mulciber 1. 95, 7. 191, 10. 58, 17. 327,
20. 33, 21. 104, II 175, III 397, *c. m.*
17. 33
Muluius pons 28. 544
Murcia uallis 22. 404
Musa 2. 13, 4. 16, 8. 396, 17. 66, 138,
21. 181, 22. 5, 127, 23. 5, 19, 25. 10,
26. 598, 27. 11, 28. 125, 475, I 4, II
praef. 51, *c. m.* 3. 3, *c. m.* 22. 51,
c. m. 25. 31, 46, *c. m.* 26. 7, *c. m.* 30.
162, *c. m.* 40. 24, *c. m.* 44. 4
Musaeus *adi.* 5. 40
Mycalaeus 20. 265
Mycenae 15. 287, 399, III 388
Mygdonius 17. 301, 20. 1, 408, II 268

INDEX NOMINVM

- Myrtilus *c. m.* 30. 168
 Mytilenaeus 10. 235

 Naias 28. 153
 Nais 1. 249, 11. 24, II 56, III 17, *c. m.* 45. 1
 [Napaeae *c. m.* 30. 87]
 Nar 1. 256
 Narcissus *flos* II 132; *Claudii libertus* 18. 441
 Narnia 28. 515
 Nasamon 15. 192, 21. 256, 354
 Natura 7. 106, 8. 199, 22. 432, 442, I 148, 250, II 371, III 33. *c. m.* 27. 62, *c. m.* 29. 38, *c. m.* 53. 62
 Nebrophone 24. 250, 315
 Nemea *app.* 2. 75
 Neptunius *c. m.* 30. 129
 Neptunus 3. 279, 7. 197, 8. 463, 10. 155, 20. 37, 24. 265. I 104, II 181, *c. m.* 53. 38, 119
 Nereis 1. 202, 8. 555, 10. 159, 283, 19. 68, *c. m.* 30. 80
 Nereius 8. 592, I 103
 Nereus *subst.* 3. 183, 5. 303, 10. 157, 20. 34, 24. 360, 26. 320, 28. 496, I 144, III 11
 [Nereus *adi.* 7. 116]
 Nerinus* 7. 116
 Nero 8. 313, 20. 61
 Nerua 28. 420
 Neruius *miles* 15. 421
 Niliacus 15. 59, *c. m.* 25. 123
 Niloticus 8. 574
 Nilus 1. 38, 169, 3. 185, 5. 244, 7. 207, 8. 44, 388, 10. 51, 223, 15. 52, 113, 158. 456, 476, 17. 232, 18. 14, 316, 19. 39, 21. 179, 253, 22. 416, 26. 57, 28. 86, II *praef.* 43. *c. m.* 19. 3, *c. m.* 22. 58, *c. m.* 25. 73, *c. m.* 27. 72, 100, *c. m.* 28. *inscr.*, 7, 28, 29, 31, 36, *c. m.* 31. 13. *app.* 9. 1
 Niobe 20. 405
 Niphates *mons* 7. 72, 18. 16, III 263
 Noricus 26. 365
 Notus 1. 271, 5. 244, 7. 140, 8. 173, 15. 64, 459, 21. 179, 26. 205, 28. 176, I *praef.* 8, I 92, 242, II 248, III 323, *c. m.* 25. 144, *c. m.* 34. 6
 Nox 3. 30, II 363
 Nuba 21. 254
 Numa 3. 114, 8. 493, 24. 167, 26. 101

 Numida *adi.* 21. 257; *subst.* 15. 93, 409, 17. 201*, 24. 35
 Nycteus *equus Plutonis* I 285
 Nympha 1. 213, 263, 10. 74, 22. 345, 24. 258, 28. 158, II *praef.* 3, II 67, 76, 204, III 4, 172, 230, *c. m.* 26. 7, *c. m.* 30. 78, 175, *c. m.* 53. 120, 121, *app.* 5. 20
 Nysa 8. 604, *app.* 13. 4
 Nysaeus 20. 171
 Nysius *app.* 6. 2

 Occidens 12. 37
 Occiduus 16. 14
 Oceanus 1. 216, 3. 124. 197, 5. 114, 7. 176, 8. 22, 42, 10. 161, 281, 12. 34, 15. 455, 17. 108, 18. 492, 20. 23, 248, 21. 160, 215, 22. 249, 409, 23. 8, 24. 148, 26. 203, 640, 28. 499, I 270, III 172, *c. m.* 25. 91, *c. m.* 27. 1, *c. m.* 30. 41, 74, *c. m.* 53. 11
 Odothaeus 8. 626, 632
 Odrysius *adi.* 3. 175, 4. 18, 8. 147, *c. m.* 53. 76; *subst.* 5. 425, 26. 178
 Oebalia 1. 260
 Oebalius 17. 158
 Oedipodes 3. 84, 18. 289
 Oenomaus *c. m.* 30. 168
 Oenotria 22. 262, 26. 146
 Oenotrius 26. 310
 Oetaeus 5. 181, 9. 8, 22. 29
 Oete 7. 114, 26. 182, *c. m.* 53. 66
 Olbia 15. 519
 Olybrius I *inscr.*, 30, 243, *c. m.* 40 *inscr.*, 17
 Olympus 3. 50, 5. 182, 7. 33, 8. 230, 9. 21, 10. 300, 15. 18, 148, 17. 79, 206, 18. 140, 24. 135, 26. 180, 511, 27. 23, 28. 101, 169, 351, II 183, 257, III 18, 269, *c. m.* 31. 21
 Ophion 3. 348
 Opis 24. 254, 277, 292
 Orcades 8. 32
 Oreus 3. 294
 Orestes 3. 107, 28. 113, *c. m.* 22. 14
 Oresteus *c. m.* 40. 18
 Oriens 5. 30, 8. 70, 12. 36, 18. 17, 396, 20. 131, 566, 21. 8, 277, 24. 81, 28. 92
 Orion 1. 28. 7. 171, 15. 498, 21. 287, 28. 177, II 191
 Orontes 5. 35, 7. 70, 18. 434, 20. 115, 24. 158, III 373, *app.* 13. 9

INDEX NOMINVM

- Orpheus 10. 234, II *praej.* 1, c. m. 18.
19, c. m. 31. 1, 33
Orpheus *adi.* 7. 114, 17. 252, 22. 172,
II *praej.* 24, c. m. 23. 11
Orphnaeus I 284
Ossa 5. 182, 8. 108, 9. 22, 21. 12, 26. 76,
II *praej.* 20, II 257, c. m. 53. 68
Ossaesus II 183
Ostrogothi 20. 153
Othrys 9. 22
Otus *gigans* 26. 74, c. m. 53. 33*
- Pachynum 15. 142, I 148
Pactolus 1. 54, 3. 103, 18. 214, 20. 172,
24. 61
Padus 12. 14, 17. 200, 18. 376, 26. 532,
28. 212, 303, 495, II 178, c. m. 31. 12
Padusa c. m. 25. 109
Paeon 2. 11, 26. 598, c. m. 53. 125
Paeonius 20. 12, 24. 173, 26. 121, c. m.
26. 67
Paestanus 10. 247
Palaemon 8. 465, 10. 156
Palaemonius 17. 289
Palatia 28. 8, 409
Palatinus 8. 11, 15. 118, 22. 228, 28. 35,
543
Palladius *subst.* c. m. 25 *inscr.*, 25, 64
Palladius *adi.* 28. 378
Pallanteus 22. 405, 28. 644
Pallas *Euandri filius* 21. 97
Pallas *dea* 18. 272, 22. 275, 24. 210,
I 230, II 39, 206, 215, III 209, c. m.
53. 110, *app.* 14. 7
Pallas *gigans* c. m. 53. 95
Palleneus c. m. 53. 109
Pallor 10. 81. 28. 322
Pamphyli 20. 465
Pan 28. 199
Panchaeus 10. 94
Panchaia 7. 211, II 81
Pandionius 8. 508, 15. 406, II 19
Pangaea *subst.* 3. 337, 8. 179, 20. 105,
21. 134; *adi.* c. m. 53. 67
Pannonia 5. 45
Pannonius *subst.* 22. 192
Pantagias II 58
Paphius 10. 148, 254, 19. 65
Paphos II 155
Paraetionius 15. 160
Parcae 3. 157, 15. 121, 20. 461, I 48,
II 6, 305, c. m. 11. 1, c. m. 26. 87,
c. m. 27. 109
Parnasius *adi.* 28. 122, *app.* 2. 1; *subst.*
Parnasia 1. 71
Parnasus 2. 5, 16. 15
Parrhasius 21. 185, 26. 191, II 18
Parthenius 21. 183, II 148, 241
Parthia 10. 225, 15. 38, 18. 416
Parthicus 18. 342, I 17, II 94, c. m.
25. 74
Parthus *adi.* c. m. 27. 84; *subst.* 1. 80,
7. 72, 201, 8. 214, 317, 531, 11. 2,
20. 476, 21. 55, 68, II 200, c. m. 9. 21,
47; *cf.* Perses
Pater *Iuppiter* 1. 207, I 118
Patientia 22. 105
Paulus *Aemilius* 24. 33, 26. 126
Paulus *apostolus* c. m. 50. 1
Pauor 3. 343, 22. 373
Pax 17. 171
Pegaseus 3. 263, c. m. 45. 4
Pegasus 8. 558
Pelion 1. 203, 5. 44, 7. 115, 8. 108, 9. 1,
21. 12, 26. 74
Pella 17. 28
Pellaeus *subst. de Alexandro* 8. 374; *adi.*
15. 269, 18. 483, 24. 33, c. m. 22. 16
Pelopea 18. 291
Pelopeius 5. 188
Pelops 10. 216, c. m. 30. 167
Pelorum 26. 222, 28. 287, I 152, III 255
Pelorus *gigans* c. m. 53. 79
Pelusiacus c. m. 27. 97
Penelope c. m. 30. 25, 31
Peneus 9. 7, II 180
Penthesilea 18. 334
Pentheus 5. 418
Pentheus *adi.* 20. 523, 22. 213
Perdix c. m. 8 *inscr.*; *cf.* Polycaste
Perfidia 17. 169
Pergama 8. 366
Pergus lacus II 112
Periuria *neut. pl.* 10. 83
Permessius c. m. 30. 8
Persephone III 244; *cf.* Proserpina
Perses *rex* 21. 372
Perses *Persa* 8. 145, 20. 482, 24. 164,
165, 28. 70, c. m. 47. 13; *cf.* Parthus
Perseus 3. 278, 280
Persis *terra* 7. 204; *femina* 21. 57
Petrus *apostolus* c. m. 50. 1, *app.* 21. 13
Peuce 8. 630, 28. 105

INDEX NOMINVM

- Phaethon 5. 211, 8. 63, 28. 166, 187, III 403
Phaethonteus 1. 258, 7. 124, *c. m.* 27. 107
Phalaris 3. 253, 15. 186
Pharao *c. m.* 50. 8
Pharius *subst. de Hadriano c. m.* 21. 2, 4; *adi.* 8. 575, 10. 50, 15. 57, 18. 482, 28. 86, *c. m.* 27. 73, *c. m.* 28. 1, *c. m.* 30. 60
Pharos 18. 218, *c. m.* 22. 57
Pharsalius 10. 291, 28. 400 [-icus]
Phasis 3. 376, 7. 72, 18. 245, 20. 575
Philippus *Alexandri pater* 8. 375, 15. 268, 17. 31; *tertius* 21. 372, 26. 388, 396
Phlegethon 3. 119, 5. 467, I 24, II 315, III 390, *c. m.* 26. 72
Phlegethonteus I 88
Phlegra II 255, III 201, *c. m.* 53. 4
Phlegraeus 27. 20, III 337, *c. m.* 31. 27
Phoebe 3. 9, 10. 15, 17. 130, 18. 324, 24. 295, 26. 233, II 39, III 209
Phoebus 2. 1
Phoebus 1. 56, 188, 268, 2. 11, 3. 129, 5. 104, 7. 9, 166, 8. 175, 286, 9. 17, 12. 40, 18. 327, 397, 20. 46, 22. 302, 440, 24. 42, 334, 26. 75, 244, 28. 30, 412, I 6, 134, 135, II *prae f.* 48, II 28 (*bis*), *c. m.* 3. 1, *c. m.* 27. 48, *c. m.* 53. 10, 39, 121, *app.* 2. 2
Phoenixes 8. 601
Phoenix *avis* 22. 417, *c. m.* 27 *inscr.*, *c. m.* 31. 15
Pholoe II *prae f.* 44
Pholus 9. 14
Phorcus III 11
Phruxeus 22. 463
Phrygia 20. 170, 238, 274, 289, 296, 356
Phrygius 7. 120, 8. 194, 9. 20, 15. 119, 18. 280, 20. 254, 401, 530, 24. 170, I 180, II 267, III 103, 114, 424, *c. m.* 17. 38, *c. m.* 30. 191
Phryx *adi.* 20. 154; *subst.* 18. 205, 20. 244, 252
Phylacides *c. m.* 30. 151
Pictus 7. 54, 8. 32, 18. 393, 22. 254, 26. 418
Pierides 3.24, *c. m.* 31. 61, *app.* 2. 1
Pierius 1. 150, 4. 20, 6. 15, 21. 23, 23. 3, 28. 123, *c. m.* 30. 2, 146
Pietas 3. 53, 17. 168, 28. 586
Pii 28. 421
Pincia culmina 22. 401
Pindus 24. 302, 26. 184, *app.* 14. 10
Pirithous 3. 107
Pisae Alpheae 15. 483
Pisaeus *c. m.* 30. 166
Pisidae 20. 241, 465
Plato 17. 149
Plaustrum 1. 26, 15. 501, 26. 247
Pleias *sidus* 8. 438, 26. 209
Pluto I 278
Poenus *adi.* 21. 258, 24. 102, III 166; *subst.* 1. 148, 15. 83, 509, 17. 201, 18. 455 (*bis*), 22. 190, 383, 24. 8, 71, 143. 26. 138, 148
Pollentia 26. 635, 28. 202, 281
Pollentinus 28. 127
Pollux 1. 244, 3. 108
Polycaste *c. m.* 8 *inscr.*; *cf.* Perdix
Polyphemus III 356
Pompeianus 18. 221, 22. 403
Pompeius 24. 36
Ponticus *app.* 12. 2
Pontus 5. 38, 15. 225, 18. 203, 20. 264, 21. 129, 370
Porphyrius *gigans c. m.* 53. 35, 115
Porsenna 15. 123, 18. 444, 28. 488
Porus 8. 375, 17. 32, 21. 267, 268, *c. m.* 22. 19
Pothinus 18. 481
Priamus *c. m.* 22. 15
Proba 1. 192
Probinus I *inscr.*, 244, *c. m.* 41 *inscr.*, 18
Probinus uetus 1. 29
Probus 1. 32, 57, 62, 75, 143, 167, 173, 199
Prometheus 8. 229, 20. 492, *c. m.* 53. 22
Promotus 21. 95
Propontis 20. 333
Proserpina I 27, 126, 217, 246, II 5, 204, 247, 277, III 70, 83, 100, 284, 407, *c. m.* 53. 44; *cf.* Persephone
Proteus 10. 51, III 13, *c. m.* 30. 128
Prudentia 22. 107
[Psamathe* 10. 167]
Ptolemaeus *Eutropii dominus* 18. 61, 66, 480
Pudicitia 1. 195
Punicus 8. 410, 15. 59, 21. 380, 23. 2, 26. 395, *c. m.* 30. 60
Pygmaeus *c. m.* 31. 13
Pylades 3. 108

INDEX NOMINVM

- Pyragmon 7. 195, I 240
Pyrenaeus *subst.* 26. 200; *adi.* 18. 406, 24. 313, *c. m.* 30. 77
Pyrene* 8. 107
Pyrois *unus Amorum c. m.* 25. 141
Pyrrha 15. 43
Pyrrhus *rex Epiri* 8. 414, 15. 125, 18. 463, 21. 371, 24. 32, 26. 125, 128, 132, 145, 154; *Achillis filius* 8. 366
Pythagoras 17. 91, 157
Pythius *adi.* 16. 16, 25. 4
Python 1. 189, 2. 1, 15, 8. 537, *app.* 2. 39

Quinctius *Cincinnatus* 15. 111
Quintianus *c. m.* 12 *inscr.*
Quirinalis 8. 157, 18. 28
Quirinus 8. 8, 492, 22. 370, 24. 99, 26. 101, 639, 28. 9, 642
Quiris *sgl.* 12. 17; *Quirites pl.* 18. 409, 20. 136, 22. 391, 24. 54, 26. 451, 28. 587, 652

Raeti 28. 232
Raetia 8. 442, 26. 279, 330, 340, 414
Rauenna 28. 494
Redux Fortuna 28. 1
Regulus 8. 411, 15. 79, 21. 381
Rhadamanthus 5. 480
Rhamnusia dea 26. 631
Rhenus 1. 161, 3. 133, 5. 112, 7. 18, 8. 440, 457, 652, 10. 278, 15. 312, 374, 17. 54, 18. 395, 20. 251, 21. 20, 196, 202, 220, 22. 246, 24. 13, 25. 305, 26. 331, 336, 422, 569, 28. 413, III 321, *c. m.* 25. 91, *c. m.* 46. 13
Rhesus 28. 473, 482
Rhodanus 5. 111, 17. 53, 18. 404, 20. 269, 21. 159, 22. 393, 24. 158, 26. 300, *c. m.* 18. 1
Rhodius 24. 226
Rhodope 3. 335, 5. 291, 8. 50, 20. 163, 21. 130, 26. 177, I 135, II *praef.* 19, *c. m.* 53. 69
Rhodopeius 7. 113, 8. 526, *c. m.* 22. 37
Rhoecus* 9. 13 [-tus]
Riphaeus 3. 242, 7. 149, 20. 151, 21. 124, 28. 31, III 321
Roma 1. 19, 79, 124, 133, 5. 54, 6. 16, 8. 361, 503, 583, 12. 20, 15. 17, 35, 60, 131, 204, 207, 208, 460, 17. 269, 18. 215, 372, 384, 435, 20. 128, 339, 21. 309, 376, 385, 22. 224, 269, 377, 408, 23. 23, 24. 2, 27, 51, 78, 96, 180, 225, 26. 51, 77, 96, 264, 362, 375, 450, 477, 505, 511, 533, 647, 28. 78, 87, 192, 211, 295, 360, 432, 438, 451, 492, 530, 602, *c. m.* 30. 58
Romanus *subst.* 8. 309, 15. 270, 20. 229, 21. 348, 24. 166, 28. 298; *adi.* 1. 163, 193, 3. 283, 307, 5. 4, 52, 206, 7. 67, 8. 59, 219, 398, 522, 10. 225, 316, 15. 95, 242, 457, 16. 7, 17. 37, 84, 18. 221, 374, 462, 20. 159, 225, 477, 576, 21. 1, 224, 240, 374, 22. 205, 402, 24. 8, 30, 84, 160, 194, 25. 2, 26. 84, 232, 288, 382, 390, 490, 539, 571, 628, 633, 28. 12, 75, 150, 338, 418, 551, 598, *c. m.* 19. 2, *c. m.* 30. 189, *c. m.* 41. 13, *c. m.* 50. 10, [*app.* 2. 10], *app.* 5. 22
Romuleus 1. 97, 226, 7. 1, 8. 619, 15. 75, 20. 62, 21. 331, 22. 366, 24. 124, 26. 332, 28. 57
Romulus 20. 142; *Romula uirtus* 26. 261
Rubicon 28. 365, *c. m.* 19. 1
Rufinus 3. 20, 92, 140, 189, 256, 314, 361, 5. 7, 92, 130, 212, 219, 294, 319, 338, 367, 424, 496, 513, 15. 304, 20. 539, 550, *c. m.* 30. 233

Sabaeus *subst.* 8. 306, 18. 321, II 83; *adi.* 10. 210, 21. 58, *c. m.* 27. 43
Sabinus 15. 106
Saces 21. 157
Salius 21. 222
Salmoneus 5. 514, *c. m.* 51. 13
Salus Romana *c. m.* 30. 189
Sangarius 20. 263, 291
Sapor 20. 481
Sappho 10. 235
Sardinia 15. 508, 17. 203
Sardonius 26. 218
Sarmata 3. 310, 8. 485, 14. 15, 20. 338, 21. 111
Sarmaticus 1. 132, 7. 148, *c. m.* 25. 88
Saturnius *subst. c. m.* 53. 16; *adi.* 7. 168, 21. 178, III 20
Saturnus 22. 439, I 114, II 168, 280, III 272, *c. m.* 43. 2, *c. m.* 44. 7
Satyri 8. 608, 24. 364
Sauus 22. 192
Saxo 8. 31, 10. 219, 18. 392, 22. 255, *c. m.* 25. 89
Schoeneis *c. m.* 30. 170

INDEX NOMINVM

- Scipiadēs 1. 149, 18. 455, 21. 381, 22.
 384, 23. 1, 21, 26. 141, *c. m.* 30. 42
 Scipio 15. 95
 Sciron 3. 253
 Scironius 26. 188
 Scorpīos 22. 465
 Scotticus 22. 254
 Scottus 7. 55, 8. 33, 22. 251, 26. 417,
c. m. 25. 90
 Scylla 3. 296, 18. 294, *c. m.* 30. 21
 Scyllaeus III 447, *app.* 1. 2
 Seyrius 10. 16
 Scythā *adi.* 18. 508; *subst.* 11. 25
 Scythia 3. 308, 323, 17. 197, 24. 255,
 26. 602, III 282
 Scythicus 1. 160, 3. 152, 7. 27, 8. 474,
 18. 248, 20. 180, 238, 22. 368, *c. m.*
 23. 2, *c. m.* 25. 135, *c. m.* 53. 22
 Semeleius *app.* 6. 1
 Semiramis 18. 339
 Semiramius 1. 162
 Senectus 3. 31
 Senium 10. 85
 Senones 3. 132, 15. 126, 24. 92, 26. 291
 Serena 10. 120, 252, 15. 310, 21. 73,
 28. 93, *c. m.* 30. *inscr.*, 2, 33, 49, 69,
 118, *c. m.* 31. *inscr.*, 34, 47, *c. m.* 45. 3,
c. m. 46. *inscr.*, 14, *c. m.* 47. *inscr.*, 12,
c. m. 48. *inscr.*, 11
 Seres 1. 179, 7. 211, 8. 258, 601, 10. 211,
 18. 226, 304
 Sericus 20. 338, 22. 350, *app.* 5. 47
 Serranus 3. 202, 8. 415, 18. 454
 Seruilius *Isauricus* 18. 217
 Seueri bellatores 28. 421
 Sibylla 8. 148, 15. 29, 19. 38, 24. 166
 Sicania 17. 204, 18. 456, II 160, III 140
 Sicanus *adi.* I 220; *subst.* II 112
 Siculus 4. 9, 7. 192, 15. 81, 187, 18. 165,
 21. 187, 24. 142, 314, 28. 287, [I 139],
 I 141, II 173, III 84, 255, *c. m.* 17. 42
 Sidonius 5. 450, 8. 600, 10. 113, 212,
 15. 191, 22. 88, I 275
 Signifer 1. 241, 3. 365, 17. 120, 21. 145,
 28. 22, I 102, *c. m.* 51. 9
 Silenus 24. 363
 Simois 9. 20, 21. 264, III 372
 Sinis 3. 252
 Sirenae *app.* 1. *inscr.*, 1
 Sirenes III 190, 205, *c. m.* 30. 23,
 [*app.* 1. *inscr.*, 1]
 Sirius *sidus* 3. 241, 11. 20, 22. 466, *c. m.*
 25. 120, *c. m.* 26. 92, *c. m.* 30. 6; *adi.*
c. m. 36. 5, *app.* 2. 124
 Socraticus 17. 87
 Sol 1. 1, 3. 10, 7. 131, 8. 66, 15. 494,
 21. 84, 22. 419, 422, 441, 470, 26. 235,
 28. 192, II 44, *c. m.* 27. 45, *c. m.*
 40. 14, *c. m.* 53. 34, *app.* 14. 1
 Solon 8. 507
 Somnus 15. 213
 Sophene 18. 220
 Spartacus 3. 255, 26. 155
 Spartanus *adi.* 1. 237, 17. 153; *subst.*
 8. 471, 24. 162
 Spatale 10. 167
 Sperchius 26. 183
 Steropes 7. 195, I 241
 Stilicho 3. 259, 345, 350, 4. 13, 5. 4, 95,
 101, 146, 171, 246, 275, 302, 402,
 7. 144, 162, 8. 432, 459, 481, 10. 34,
 220, 302, 319, 13. 2, 12 (*bis*), 15. 289,
 318, 323, 379, 17. 162, 265, [279],
 18. 378, 500, 20. 126, 413, 502, 517,
 531, 544, 592, 21. 9, 39, 65, 132, 160,
 195, 291, 328, 385, 22. 58, 82, 204,
 231, 251, 264, 279, 316, 322, 326,
 348, 452, 476, 23. 21, 24. 64, 107,
 174, 194, 213, 238, 283, 25. 18, 26. 14,
 133, 142, 164, 211, 267, 349, 406,
 426, 453, 459, 512, 558, 588, 596, 645,
 28. 100, 210, 301, 318, 320, 431, 456,
 579, *c. m.* 1. *inscr.*, 2, 12 (*bis*), *c. m.*
 25. 93, *c. m.* 30. 83, 179, 185, 207,
c. m. 46. 12
 Stilichonia uirgo 10. 177
 Strymon 10. 310, 15. 476, 26. 178
 Stygius 3. 62, 304, 5. 167, 494, 7. 185,
 20. 31, I 120, 285, II *prae*f. 34, II 264
 Stymphalis II *prae*f. 37
 Stymphalos *c. m.* 9. 1
 Styx 5. 523, I 22
 Suebus 7. 28, 8. 655, 15. 37, 18. 380,
 394, 21. 190
 Sulci 15. 518
 Sulla 3. 253, 28. 383
 Sunno 21. 241
 Superbia 22. 160
 Susa 15. 33
 Susanna *c. m.* 50. 6
 Syene *c. m.* 28. 19
 Sygambria 18. 383
 Sygambus 8. 446, 10. 279, 15. 373, 21.
 222, 24. 18, 26. 419

INDEX NOMINVM

- Symplegas 3. 173, 20. 30, 26. 9
 Synnada 20. 273
 Syphax 15. 91
 Syracosius senex *Archimedes c. m.* 51. 6
 Syria 5. 33, 18. 200, 250, 20. 571
 Syrius *adi. app.* 12. 6
 Syrtis *sgl.* III 322; *Syrtes pl.* 8. 438, 15. 143, 315, 21. 257, 334, 24. 276, III 446

 Taenarius I 2
 Tagus 1. 51, 3. 102, 8. 582, 12. 32, 17. 287, 22. 230, 24. 311, *c. m.* 30. 71, 115
 Tanais 3. 324, 7. 205, 8. 44, 26. 57, 603, II 66
 Tanaquil *c. m.* 30. 16
 Tantaleus II 336
 Tantalus 5. 514, [II 337]
 Tarbigilus 20. 176, 399, 432, 466
 Tarentum 17. 158
 Tarpeius 15. 30, 21. 214, 28. 45, 375, *c. m.* 4. 4
 Tarquinius 8. 310, 15. 124, 18. 449, 28. 487, *c. m.* 30. 156
 Tartara 3. 122, I 114, II 307, 334, III 64, 390, *c. m.* 53. 3
 Tartareus 5. 525, 15. 180, 20. 145, 26. 449, I 217, II 217, III 79, *c. m.* 23. 5, *app.* 2. 33
 Tartarus 22. 110
 Tartesiacus 3. 101, *c. m.* 40. 14
 Tartesius 10. 161
 Tauri 18. 249
 Taurus *mons* 18. 216, 20. 468
 Taurus *sidus* 15. 497
 Taygetus 17. 291, 24. 259, 26. 193, II 244
 Tegea 26. 576
 Tegeaeus I 89
 Telephus *c. m.* 22. 46
 Tellus *c. m.* 53. 19, 55, 72
 Tempe 26. 181
 Temperies 22. 107
 Tereus 18. 293, 20. 363
 Terpsichore 9. 9
 Terra 18. 325, *c. m.* 53. 1, 17, 61
 Tethys 1. 35, 3. 132, 5. 148, 7. 58, 8. 597, 17. 50, 18. 392, 22. 252, 26. 335, II *praef.* 45, II 46, III 320, *c. m.* 27. 16
 Teutonicus 18. 406, 26. 292
 Thabraca 18. 410, 19. 71, 21. 359
 Thalia 10. 237, 16. 2, 25. 2, *c. m.* 41. 14
 Thaumantis III 1
 Thebae 8. 132, 15. 287, 18. 291, 20. 522, 24. 163
 Thebaeus* *c. m.* 27. 91
 Thebanus [*c. m.* 27. 91], *app.* 13. 2
 Thecla *c. m.* 50. 10
 Themis 2. 14, I 107, 219
 Theodorus *Mallius* 16 *inscr.*, 17. 14, 173, *c. m.* 21 *inscr.*
 Theodosius *Magnus* 3. 51, 15. 216, 22. 52, 422, *c. m.* 30. 98; *Theodosii Magni pater* 15. 216, 22. 422
 Thermantia *Serenae soror c. m.* 30. 118, 186; *Serenae et Stilichonis filia* 10. 339, 22. 359
 Thermodontiacus II 66
 Thermopylae 26. 188
 Thero 24. 250, 309
 Theseus 3. 107
 Thessalia 5. 179, II 179, *c. m.* 47. 6
 Thessalicus 3. 174, 10. 19
 Thessalis 20. 201, 26. 237
 Thessalonica 5. 280
 Thessalus *adi.* 5. 43, 8. 543; *subst. masc.* 26. 182, *fem.* 3. 146, *c. m.* 30. 13
 Thetis 9. 22, 10. 175, 11. 7, I 150, *c. m.* 53. 118
 Thomas *Ecclesiae Sanctus c. m.* 50. 3
 [Thraca* 5. 160]
 Thrace 8. 179, 475, 21. 21, 107
 Thracius 10. 234, 15. 476, 20. 104, 21. 132, 26. 337, 28. 473, II *praef.* 10, 49, *c. m.* 30. 207, *c. m.* 31. 2
 Thrax 3. 338, 5. 45, 291, 20. 147, 247, 412, 26. 165, 537, 28. 107, 483 (*bis*)
 Threicius 8. 525, 26. 171, 574, *c. m.* 31. 33
 Thybrinus 28. 182, *c. m.* 30. 17
 Thybris 1. 98*, 226, 8. 578, 12. 17, 17. 200, 18. 436, 447, 20. 127, 22. 189, 24. 93, 26. 505, 578, 28. 12, 365, 425, 486, 520, 641, II 178; *cf.* Tiberis
 Thyestes 3. 84, 18. 289
 Thyesteus 1. 171, III 388
 Thyestiades *Agamemnon* 28. 113
 Thyle 5. 240, 7. 53, 8. 32, 24. 156, 26. 204
 Thyni 20. 247
 Thyoneus *app.* 6. 3
 Tiberinus *deus* 1. 209; *adi.* 18. 404, 24. 173

INDEX NOMINVM

- [Tiberis 1. 98]; *cf.* Thybris
Ticinus 28. 195
Tigranes 21. 370
Tigris [3. 90], 8. 43, 316, 10. 224, 18. 196, 20. 484, 21. 53, 28. 86, 415, *c. m.* 27. 83
Timaues 7. 120, 26. 562, 28. 197
Timor 3. 34
Tinge [-i] 15. 160
Tiphys 26. 4, 11
Tiresias 18. 315
Tirynthius *Hercules* II *prae*f. 49
Tisiphone I 40
Titan, Titanes 1. 94, 5. 338, 524, 10. 114, 22. 451, 28. 169, I 66, II 49, III 182, *c. m.* 27. 90, *c. m.* 28. 33, *c. m.* 31. 28, *c. m.* 53. 2, 28
Titanus I 44, *c. m.* 27. 7
Tityos 5. 515, 7. 160, II 338, *c. m.* 53. 25
Tmarius* 26. 18
[Tomarus 26. 18]
Tomi *c. m.* 25. 70
Tonans 1. 128, 7. 132, 8. 134, 209, 9. 11, 10. 112, 15. 26, 467, 17. 290, 18. 160, 20. 293, 22. 437, 24. 232, 28. 44, 349, I 38, II 76, 367, III 134, 183, *c. m.* 22. 39, *c. m.* 27. 81, *c. m.* 29. 53, *app.* 2. 10, 131
Torquatus 8. 403, 18. 452
Traianus 8. 316, 21. 193, *c. m.* 30. 56
Trebis 24. 145, 26. 387
Trinacria 15. 457, 26. 220, I 142, 191, II 186, III 119, *c. m.* 17. 43
Trinacrius III 288
Triones 7. 205, 8. 429, 474, 20. 238, 21. 217, 22. 458, 26. 169, I 102, *c. m.* 53. 11
Triptolemus I 12
Triton 8. 36, 10. 129, 137, 180, 19. 67, 28. 378, *c. m.* 30. 127; *de lacu Tritonis* 21. 252
Tritonia 15. 129, 18. 324, 20. 396, 22. 332, 24. 168, II 21, III 286
Tritonia uirgo *c. m.* 53. 91
Triuia 10. 236, 17. 292, 28. 328, II 27, *c. m.* 30. 141
Troas 20. 405
Troia 18. 291
Troianus 18. 328
Tullius *Cicero app.* 5. 27
Tullus *rex* 15. 254
[Turia* *c. m.* 30. 72]
Turnus *Rutulorum rex* 21. 97
Tusculus *adi.* 28. 183; *subst.* 22. 273
Tydides 28. 470
Typhoea ceruix III 183
Typhoeus 7. 159, 26. 63, 27. 17, *c. m.* 53. 32
Typhon II 22
Tyrius *subst.* 15. 520; *adi.* 3. 207, 7. 15, 8. 140, 14. 26, 15. 327, 18. 422, 21. 79, 318, 344, 23. 9, 24. 179, *c. m.* 4. 5, *c. m.* 27. 20, *c. m.* 48. 8
Tyrrhenum *subst.* 21. 333
Tyrrhenus 15. 455, 482, 17. 204, 24. 356, 28. 485, I 152, III 185
Valens 21. 37, 26. 610
Vandalicus 26. 415
Veii 15. 107
Venetus 12. 7, 28. 193
Venus 5. 486, 7. 165, 8. 265, 10. 54, 65, 74, 99, 152, 171, 184, 241, 11. 16, 14. 2, 12, 15. 182, 450, 18. 345, 468, 19. 60, 22. 354, I 215, 226, 229, II 12, 266, III 220, 281, 433, *c. m.* 8. 6, *c. m.* 11. 3, *c. m.* 25. 1, 15, 39, 119, *c. m.* 29. 23, 26, 44, *c. m.* 31. 9, *c. m.* 44. 6, *c. m.* 53. 40, *app.* 5. 76
Vergilius *c. m.* 23. 15; *cf.* Maro
Verona 28. 201, *c. m.* 20. 17
Veronensis *c. m.* 20 *inscr.*
Veseus III 184
Vesta 15. 129, 24. 169
Vestalis 18. 329
Vfens 1. 257
Victoria 23. 19, 24. 204, 28. 597, 653
Vindelicus 26. 365
Vindex 8. 613
Virbius 11. 17
Virgo 17. 132, 22. 465
Virtus 3. 52, 17. 1
Visi 21. 94
Vlixes 3. 124, *c. m.* 30. 145
Vlpus 8. 19, 28. 335, 646
Voluptas 10. 82
Vranie 17. 274
Vranus *Cureti pater c. m.* 43. 4
Vrbs *fluvius* 26. 547, 555
Vrsa 22. 459, 26. 135, *c. m.* 40. 16
Vulcanus I 172, *c. m.* 26. 17
Vulcanus *c. m.* 53. 86
Vulturis 1. 256

INDEX NOMINVM

- Xanthus *Achillis equus* 8. 557, *c. m.* 46. 9
Xerxes 5. 120
Zephyrus 1. 101, 218, 5. 101, 8. 649, 10. 61, 12. 44, 15. 526, 20. 95, 24. 252, 26. 58, 28. 476, I 186, II 73, 288, III 3, 266, *c. m.* 27. 21, *c. m.* 30. 115, *app.* 11. 5
Zmyrna *c. m.* 30. 147
Zmyrnensis *c. m.* 2 *inscr.*
Ἀλέξανδρος *Gig.* 11
Ἄρης *Gig.* 54
Ἀσσυρία *Erig.* 6. 7
Ἀτρυτώνη *Gig.* 35
Βορέης *Erig.* 5. 2
Γοργώ *Gig.* 41
Διδυμαῖος* *Gig.* 7
Ἐγκέλαδος *Gig.* 58, 69
Ἐλικών *Erig.* 3. 1
Ἐλικωνίς *Gig.* 14
Ἐρως *Erig.* 1. 2
Ζεύς *Gig.* 57, 60, 62
Ἥέλιος *Gig.* 20
[Θήρα *Gig.* 72]
Κρονίων *Gig.* 73
Κύπρις *Gig.* 43, 54
Λυκαόνιος *Gig.* 73
Μόρρη *Erig.* 2. 3
Νηρεύς *Gig.* 32
Νότος *Erig.* 5. 2
Ποσειδάων *Gig.* 56, 57
Τυφωεύς *Gig.* 55
Φοῖβος [*Gig.* 7*], *Erig.* 1. 1
Χριστός *Erig.* 6. 3, 7. 2

BIBLIOTHECA TEVBNERIANA

Cato. De agri cultura

Herausgegeben von A. Mazzarino, Messina/Rom

2., verbesserte und erweiterte Aufl. CXXXV, 138 Seiten und
12 Abbildungen als Anhang. Leinen 44,-M; Ausland 44,-DM

Bestell-Nr. 665 904 6 – Mazzarino, Cato lat.

Catullus. Carmina

Herausgegeben von W. Eisenhut, Berlin (West)

XVIII, 119 Seiten. Leinen 32,-M; Ausland 32,-DM

Bestell-Nr. 666 131 4 – Eisenhut, Catullus lat.

Q. Horatius Flaccus. Opera

Herausgegeben von S. Borzsák, Budapest

XII, 362 Seiten. Leinen 50,-M; Ausland 50,-DM

Bestell-Nr. 666 173 6 – Borzsák, Horatius lat.

Livius. Ab urbe condita libri XXI–XXII

Herausgegeben von T. A. Dorey, Jersey, C. I.

XIX, 140 Seiten. Leinen 12,50 M; Ausland 12,50 DM

Bestell-Nr. 665 537 9 – Dorey, Liv. XXI–XXII lat.

Martialis. Epigrammaton libri

Herausgegeben von W. Heraeus † und J. Borovskij,
Leningrad

3. Aufl. (unveränderte Ausgabe der 2. Auflage von 1976)

LXXVII, 417 Seiten. Leinen 34,-M; Ausland 34,-DM

Bestell-Nr. 665 684 9 – Borovskij, Martialis lat.

Servatus Lupus. Epistulae

Herausgegeben von P. K. Marshall, Amherst

XVII, 142 Seiten. Leinen 45,-M; Ausland 45,-DM

Bestell-Nr. 666 178 7 – Marshall, Lupus lat.

Macrobius. Opera

Herausgegeben von J. Willis, Nedlands

Vol. I. Saturnalia

2. Aufl. (verbesserte Ausgabe der 1. Auflage von 1963)

X, 466 Seiten. Leinen 42,-M; Ausland 42,-DM

Bestell-Nr. 665 543 2 – Willis, Macrobius I lat.

Vol. II. Commentarii in somnium Scipionis. Indices

2. Aufl. (verbesserte Ausgabe der 1. Auflage von 1963)

III, 253 Seiten mit 4 Abbildungen. Leinen 23,60 M;

Ausland 23,60 DM

Bestell-Nr. 665 544 0 – Willis, Macrobius II lat.

Statius. Silvae

Herausgegeben von A. Marastoni, Milano

2. Aufl. (erweiterte und verbesserte Ausgabe der 1. Auflage von 1961). XCVII, 224 Seiten. Leinen 19,-M; Ausland 19,-DM

Bestell-Nr. 665 541 6 – Marastoni, Stat. Silv. lat.

Turpilius. Fragmenta

Herausgegeben von L. Rychlewska, Wrocław

XLVI, 70 Seiten. Leinen 18,-M; Ausland 18,-DM

Bestell-Nr. 665 576 6 – Rychlewska, Turpilius lat.

LEIPZIG

**BSB B.G. TEUBNER VERLAGSGESELLSCHAFT,
LEIPZIG**